

ΤΕΤΡΑΚΤΥΣ

ἢ ΤΟΙ

ΡΗΤΟΡΙΚΗ, ΛΟΓΙΚΗ, ΜΕΤΑΦΙΣΙΚΗ,

ΚΑΙ ΠΟΙΚΗ.

ἢ ὁ

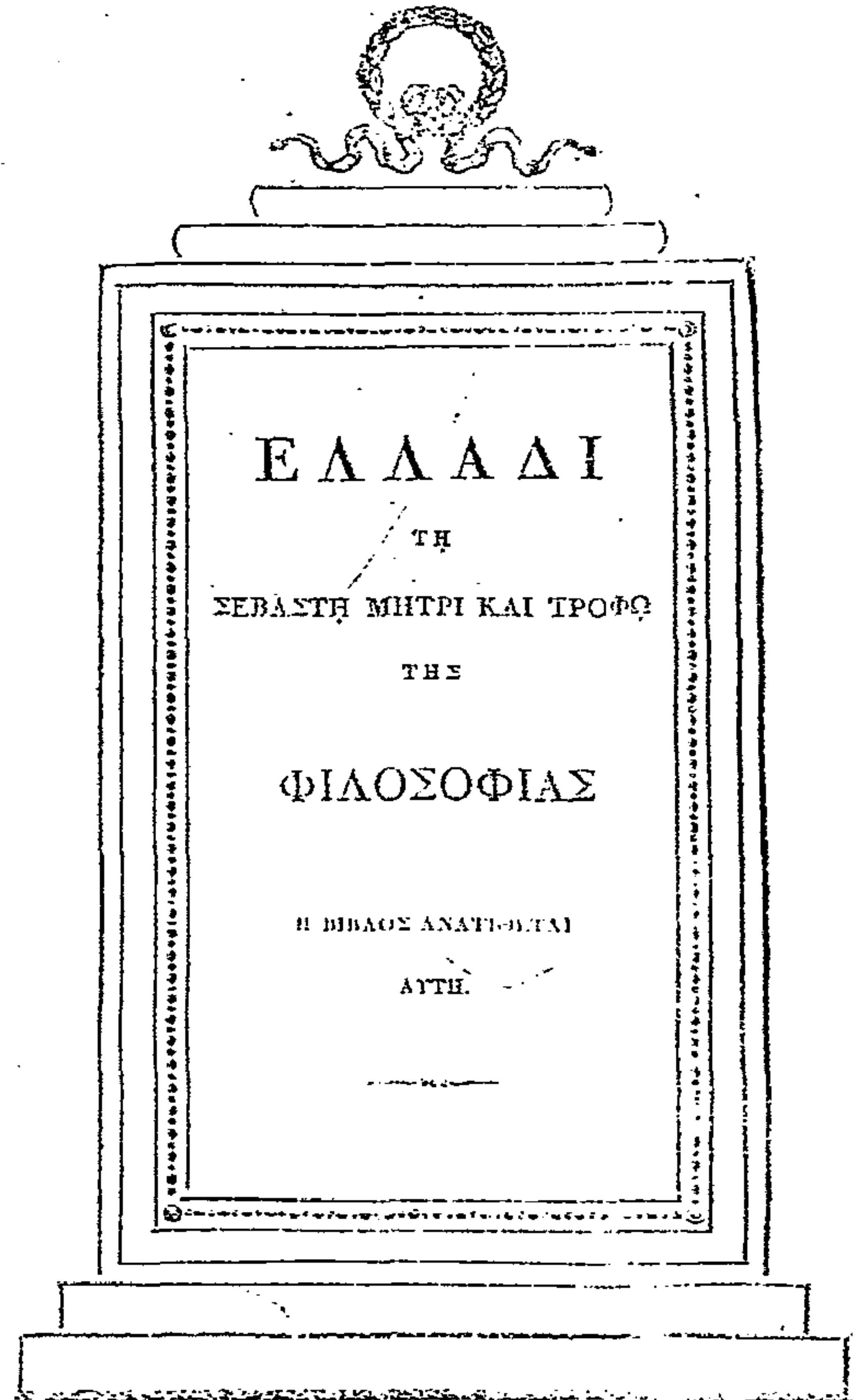
ΝΕΟΦΥΤΟΥ ΔΟΥΚΑ.

ΕΝ ΔΙΓΙΝΗ,

ἘΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΑΝΔΡΕΑ ΚΟΥΡΟΝΕΙΑ.

Ἐ Βασιλ' οὕτως, αἰχάντι φάος Δαναοῖσι γέναιτο.

ΠΟΤΝΙΑ ΕΛΛΑΣ

ΠΙΛΑΤΡΙΣ έρατεινή, τὸ σεμνὸν καὶ πρᾶγμα καὶ ἔνομα, σὺ εἶ ἡ ποτὴρ
μὲν ἐν ἅπασιν λαμπρὰ καὶ περίδοχος γενομένη, καὶ μήτηρ τῆς σοφίας
καὶ παιδαγωγὸς τῶν ἔθνῶν καταστᾶσα, ἡ τὸν μὲν οὐρανὸν πλουτί-
σασα ταῖς θεύτησι, τὴν δὲ γῆν κατακουμίσασα νόμοις καὶ ἐπισήμαις,
καὶ τούτων ὀφθαλμὸς τῆς οἰκουμένης δικαίως ἀκούσασα. Ἄλλὰ σὺ,
ὦ φιλάττη, ὑπέρφ χρόνῳ, ὑπὸ ὃ ἀλάστωρ, ὡς περ ἐκ Νεμέσεως κα-
ταράξας, βαγδαῖος ἐπέσκηψέ σοι πανταχόθεν παντοδαπῶς, ἐκ τῆς
στεριωπῆς τῆς εὐδαιμονίας εἰς τὴν τῆς κακοδαιμονίας καταπεισοῦσα
κοιλᾶδα, ἀπέβης ἀφελγῆς πανταχόθεν καὶ σκυθρωπὸς, καὶ κατὰ τὸν
προφήτην, θυγάτηρ ὄλωσ αἰγμάλωτος· οὐ γὰρ ἦν οὐδέ σοί γε, ὡς εἶκε,
μὴ τῆς ἐπὶ θάτερα μεταβολῆς πειραθῆναι. Ἄλλὰ νῦν γε, κόρον παν-
ταχόθεν τοῦ δαίμονος εἰληφύτος, καὶ τῶν δεινῶν αἰετῶν ἀετῶν
φασάντων, χαῖρε, ὦ Βίβτερ γλυκερά· τά τε γὰρ σιδερά δεσμὰ, ἃ σε
μέγρι δεῦρο κατεῖχεν, ἐξεβύθησαν συντριβέντα, καὶ οἱ τοῦ Ἄδου τυ-
λωροὶ καθρέθησαν, ἀδρανεῖς καὶ χαῦνοι τῷ ἰσχυρῷ τῶν σῶν τέκνων
ἐξελεγχθέντες Ἐραχίονι. Χαῖρε τοίνυν σύ γε, ὡς πόλις Σιών, καὶ κή-
ρισσε, ὡς θυγάτηρ Ἱερουσαλήμ, πρὸς οὐρανὸν ἤδη ἀναβλέπουσα
τὸν αἰθέρα, καὶ τὸν ἥλιον ἀπλάμεινάουσα τουτονὶ διαυγάζοντα ἕς
λαμπρὸς σοι ἀνατέταλκεν ἤδη, πᾶσαν τὴν πρὶν ἐποῦσαν Φαραωνί-
τιδα διασκεδάσας σκοτόμαιναν· καὶ χαίρουσα, ἔντεινα, καὶ κατεκδηῶ,
καὶ ἐκσώλευε· Ἰντεῖνα μὲν, πᾶν ὅ,τι ἐν δουλείᾳ τῆς ἀγγελλίειας,
ποῦτ' ἤδη, ὡς προσῆκον σεπτικῆ κοιλίᾳ πικρῆν ἀνασώσασθαι ποιου-

ΛΟΓΟΣ.

Περὶ τοῦ πῶς δύναται ἡ γλῶσσα, ἡ μὲν ἀρχαία, ἢ ἐύκολυνθῆ, ἢ δὲ νεωτέρα νὰ βελτιωθῆ, βοουθόμεναι ὑπὸ ἀλλήλων.

Τῆς ἑ Λικιαδίου ἀκαδ.
Ἐν Σαλαμίνῳ.

ΤΟΙΣ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΣΟΦΟΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΩΝ

Νεόφυτος Δούκας εὐ πράττειν.

ΚΑΙ λοιπὸν ἠνείχθη αὐθις τὸ βουλομένην τὴν γλῶσσαν τῶν κοινῆ συμφερόντων εἰς ἐλευθερώτερον ἢ δὴ ὑφίσταται τοῦ πολιτικοῦ δικαιώματος, ἔνθα ὁ κάλαμος παρρησιαστικώτερος γενόμενος ἑαυτοῦ, ἅμα ἀκούσας τὸ πάτριον κήρυγμα τὸ, Τίς ἀγροσίειν βουλεύεται, ἀνκπιθῆ εἰς τὸ ἔθνος, ὑψοῦ τὴν φωνήν, κἀλεῖ τραυῶς, καὶ κινεῖ τοὺς συμπολίτας μετὰ φιλοτιμίας καὶ ζήλου πρὸς τὰ συμφέροντα τῆς πατρίδος, μηδένα πλέον δεσποτικῆν φιλοτιμίαν, μηδένα σκωπτικῶν ὑποπτικῶν ἢ τῆς τῶν πραγμάτων μεγάλῃς μεταβολῆς ὡς τῆς θείας προνοίας, καὶ τῆς τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὰ πατρίδα κατὰ προθυμίας!

Ἐν μὲν τῷ παρεθόντι αἰῶνι ἦσαν ἡμῶν τὰ πράγματα πάντα ζοφώδη καὶ παντελῶς σκοτεινά ἦσαν ὅπως κακαλομήτεια ὑπὸ τὸ δεσποτικὸν νέφος, καὶ τὴν Αἰγύπτου γούρην ἐπέπληον, ὅπως γεννηθεὶς ἐγὼ ὁ καλαίπορος, δὲν εἶχον εὐδὲ κἄν ἴσως τὴν ἐξ ἡμῶν κοινῶν ἀγαθῶν καὶ κοινῶν, καλῶν καὶ ἀσχηρῶν, δίκαιον καὶ ἀδίκον ἠγαθὸν ἀλλὰ κακόν, εἰς τὸ σάειν, ἢ ἀποκαίειν, ὑπὸ μίτης

μένη Κατευοδῶ δὲ, διὰ νόμων καὶ ἐπισημῶν τοῦ λοιποῦ τὴν ἐπὶ τὸ ἄκρον τῶν ἀγαθῶν ἀσφαλῶς καὶ ἀπκρηγλίτως κυρευμένην. Βασιλευ δὲ, εἰρήνην μὲν καὶ δικαιοσύνην ἐν ἀσφαλείᾳ καὶ εὐδαιμονίᾳ τῶν σαυτῆς τέκνων πρὸ παντὸς τιθεμένη, ἀσπίδος δὲ καὶ δράκοντος φόβου καὶ φθονεροῦ κραταιῶς ἐπιβαίνουσα, καὶ πᾶν τούναντίον ἰσχυρῶ καταπαλαίουσα τῷ βραχίονι τοιαῦτα γάρ σοι τοῦ λοιποῦ ὅ, τε χρόνος αὐτὸς ἐπαγγέλλεται, καὶ ἡ κρατικὴ δεξιὰ τοῦ ὑψίστου ἀνωθεν τὴν ἐπαγγελίαν ἀπὸ αἰῶνος προσεβεβαίωσε· διὸ δρόμος ἤδη τῶν σῶν πρὸς αἰ τέκνων, οἱ ἐκ βορρᾶς καὶ θαλάσσης καὶ ἐώας πρὸς τὰς σὰς ἀγκάλας, ὧν ἐκ συχνῆς ἄλλος ἄλλοι κλάττειν κλάνης, ἀπλήτη πόθῳ ἀνύττουσιν, ἄλλος ἄλλοι, ὅτφ δύναται ἂν ἕκαστος τὴν εὐνομοσύνην δεκνύται, πρὸς ἀπίστιν τῶν προφάτων προσφέροντες.

Σὺ δ' οὖν, ὡς μήτηρ φιλόσοργος, τότε πλήρες τῆς ὀφειλῆς κατὰ χρεῖαν ἀπολαμβάνεις, καὶ τὸ ἐνδεῶς ἔχον, εἴπη τύχοι, διψέπεικταιν εὐμενῶς παρ' ἡμῶν ἀποδέχη. Τισούτ' οὖν, ὦ μήτηρ, καὶ τούμιν κοῦτί σοι νῦν πρῶτον ὡς ἐλευθέρᾳ προσφέρεται παρ' ἐμοῦ καὶ μοι δεῖται εὐμενῶς τὴν προαίρεσιν μέχρις ἂν καὶ ἐξ ἄλλων ἠφθῶ ἐντυπῶν σου οὐ γὰρ ἂν παυσαίμην ἔκων εἶναι τὸ ὀφειλόμενον ἀποτίων, ἕως οὐ ἀποδώσῃ καὶ τὸν ἔσχατον κοδράντην, αὐτὸν τὸν χρῶν, ὃν τυγχάνω εὐλοφῶς παρὰ σοῦ ΧΑΪΡΕ.

καὶ πάλιν ἐπιπέσει ὑποταγμένος, ταῦτα μὲν ἐν ἡλικίᾳ ἀγαθῆν καὶ κα-
λὴν ἐστὶν ἔργον, μάλιστα ὁ μακροχρόνιος ἐπινοεῖται τούτου διὰ κα-
λὴν καὶ ἀγαθὴν ἔργον ὅπως ἂν ἴσως ἴσως εὖτα τὴν σάρκα, αὐτὸν
τὸν ἄριστον ἀνθρώπου ἀνθρώπων τὴν παρὴν καὶ εὐβουλόμενον, περὶ
δὲ τοῦ καὶ ἄριστου, τοῦ λογικοῦ καὶ ἀσφάτου, εὐδὲς λόγος τὴν μήτηρ
φιλοσοφία ἐνταῦθα, εἰ μὴ μάλιστα τὰ ἐξ ἀποκατάστατος μετὰ θάνατον,
να σώσω τὴν ψυχὴν μου, καὶ τούτου βελούσιμνον εἰς τὸν βό-
θρον τῆς δεισιδαιμονίας.

Ὁφείετε δὲ μία ἄσπις τῷ ἡλίῳ διακεράσασθαι τὸ βαρὺ τούτου
νέφος, ὑπελαβέντες εἰς τὰς καρδίαις πεπαιδευμένων τινῶν, καὶ ἄλλων
ἀμνηστῶν, (δὲν μοι φεῖται ἀπὸ τῶν νοῦν, μήτε πρέπει νὰ εὐγὴ ποτέ,
τὸ μέγα ἔργον τῶν Λωσιμάδων καὶ Καπλάων καὶ τῶν ὀρειῶν
τύποις), οἱ ἄπιοι ἐν τῇ βαθείᾳ ταύτῃ καὶ ἀσελίῳ νυκτὶ, καθὼς
μάλιστα ἐπερὶν ἐκ τῶν ἀνωτέρων ἐκείνης ἀσπίδος ἢ βασιλοακτοῦς ἢ ὡς
τῶν ἐκείνων, καὶ ὁ χρυσόπυρρος τῶν καλῶν ἐπασύσας, ἀνοίξαντες
τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ ἰσχύοντες τὸ εὖος, ἐτρέψαντες εὐθὺς ἀπὸ τῆς
κλάνης πρὸς τὴν ἀνοῦσαν ἀπλάνως εἰς τὰ ἀληθῆ, συμφέροντα τῆς
πατρίδος, ὄραμέντες ἄλλοι ἐπ' ἄλλοις παικιδῶς, οἱ μὲν λόγῳ, οἱ
δὲ καὶ ἔργῳ, νὰ κινωπώσῃ τὰ ἅπαντα εἰς ὅλην τὴν σεβασμίον ἔδαφος
τῆς Ἑλλάδος καὶ εὐθὺς πύθος τῶν τῶν καλῶν τὰ ὅποια ἐγέννησε
μὲν καὶ μετέδωκεν ἢ φιλοφροσυνῆται Ἑλλὰς εἰς πάντα τὰ ἔθνη,
ἀπερὶν δὲ αὐτῆ μετὰ ταῦτα ἐξ ἀλαστοῦ δαιμονίας. Ἐντεταῖεν
λακῶν ἀνατολῆς γίνεται τῶν σχολείων, ἐκδοῦς ἐκείνων, σύρασις
βιβλιοθηκῶν, ὄραμις τῶν νέων μετὰ πύθος διττασοῦς πρὸς τὴν πε-
ρωτισμένην Εὐρώπην, καὶ θινιστῶν ἐπανάστασις, καὶ ὅλοις νόσιμον
ἡμᾶς πρὸς τὸ πατρίον ἔδαφος, ἐνθα ὁ γεννήσας Ζεὺς ἐνεθρίνισεν
ἐντὰς ἐξ ἀρχῆς καὶ τούτων ἀπέντων κυβερνήτης, ὡς ἄριστος καὶ
εὐλοῦλος ἄρχων, ἐγένετο ὁ κάλλιστος μάλιστα διὰ τὸν ὑπὸν ἔργον
ὁ γεννηθεὶς ἐν κλαυθρῷ, καὶ αὐτῆθεὶς ἐν δουλείᾳ, καὶ πλανηθεὶς
πανταχοῦ εἰς τὴν ἀλλοδαπίαν, τῆς ἐστὶν ἡδὲ μεθ' ἡδονῆς ἐν γὰρ
καὶ δουλείᾳ εἰς τὰς ἱερὰς καὶ σεβασμίους Ἀθήνας, ὡς τῆς τῶν κρι-
μάτων ὁδὸς μεταβάλλῃ!

Ἐκ πρώτων λοιπὸν καὶ ἐξ ἄλλων ἐπι πολλῶν περιπέσεων ἀπετολ-
μήθῃ ὁ μέγας οὗτος ἀγὼν εἰς τὸν ὑπὸν τὴν σήμερον τρέχει τὸ
γένος ἡμῶν τὴν μεγαλώτατον κίνησιν, ἀλλ' ἐπειδὴ τέταρτον ἦδη
ἐπὶ εὐθείᾳ ὁ ὑψιστος τὰ θεομάσια αἰετῷ, διαφιλῶντων μὲν αὐτὸ
καὶ διαφύλακτων πανταχοῦ, διασφύρων δὲ καὶ τριτότων τὰς θούλας
καὶ δυνάμεις τῷ ἔργῳ πλουτήσῃ, ἃς ἀσφύσωμεν εἰς τὴν πρόνοιαν
αὐτῶν καὶ τῶν λακῶν τὴν διοικησιν καὶ κλέεσθῃ εἰς τὸ νὰ οὐνε-

κίση καὶ ἐνισχύση μὲ τὸν ἀετὸν τῆς πρὸς ἀλλήλους ἀγάπης καὶ
ἡμενοῦς τοὺς τρέμοντας ἦδη τὴν προκαίμενον τούτου μεγαλώτατον
κίνδυνον, ἡμεῖς δὲ, ὅσων καὶ ὁ βραχίον ἐστὶν ἀφθονία, καὶ τὰ γί-
ναττα παραλειπούμενα, καὶ φωνὴ ἰσχυρῆ, καὶ πύθος μάλιστα γλίτχους,
καὶ τελευταῖον τὸ ἐπάγγελμα περὶ λόγους, ἃς τρέψωμεν τὸ αὐτὸ
στάδιον μεταξὺ, τὸ τῶν λόγων, τὸ ἱερὸν καὶ ἐλλόγιμον πρὸς βελ-
τίωσιν τῆς πατρίδος, εἰδότες καλῶς, ὅτι ἐλευθερία μὲν μέγα τί ἐστὶ
καὶ καλὴν καὶ βᾶσις τῆς εὐδαιμονίας ἐκείνου ἔθους παιδεία δὲ,
κόσμος καὶ κινήσιν πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν ἀσφύτης τῶν ἔργων τῶν
τῆν εὐδαιμονίαν αὐτὴν περιλαβόντων. ἴσως δὲ τούτου ἐκείνη
μένει τυρῆ καὶ εὐφραδία, καὶ πύθος ἐπικίνδυνος εἰς τὸ νὰ ἀνα-
σφύση καὶ τὴν ἐλευθερίαν καὶ πᾶν τὸ ἔθνος εἰς τὴν ἰσχυρὴν ἀπόλασιν.

Ἄλλὰ τίνας λόγους, καὶ τίνας ἀνοῦσας μεγαλοφροσύνας αὐτῶν,
καὶ τίνα παιδείαν προσφέρει; αὐτὴν τὴν ἰερὰν φιλοσοφίαν, ὡς ἄνδρες
Ἑλλήνες, τὴν ἀγαθὴν τῆς ἐλευθερίας τρυφὴν καὶ κοσμητήριον, καὶ
πρὸ ταύτης μάλιστα τὴν πρόδρομον αὐτῆς καὶ πύθος, τὴν παι-
δείαν λέγω τῆς γλώσσης, ἣτις ἐστὶ καὶ μήτηρ τῆς φιλοσοφίας,
καὶ εἰς τὴν ὅποια μάλιστα ἐπιστηρίζεται ἐκείνη ὡς εἰς βᾶσιν
τετράπεδον καθύπερθε αὐτῆς παρουσιάζεται ἢ ὡς παιδίσκη πε-
νυγρὰ καὶ ἀκίσητος, ἢ ὡς βασιλῆς μεγαλοπρεπῆς καὶ διαπρέπουσα
ἐν τελείᾳ σεμνότητι, καὶ ἐν φυσικῷ περισυδούσα βαδίσματος.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ ἀληθὴς καὶ δικαία ψήφος τῆς ἐλευθερίας ἡμῶν
δίδουται καὶ ὑπερῶς εἰς τοὺς κώδικας τῆς θείας προνοίας, ἃς
ἀνοῦσῃ τὸ προταχένον τῶν λόγων περὶ τῆς παιδείας τῷ γένει,
καὶ πρώτον περὶ τῆς γλώσσης, εἰς ἣν σφύεται πᾶσα παιδεία καὶ
φιλοσοφία, οὐ δὲ πύθος καὶ πύθος ἐνέργεια. Γνωσθέν δὲ τούτου οὐγὲ
κατὰ πύθος καὶ πύθος, ὅσων ἔργον ἐκείνου, προστεθείς ἐξ
ἐργῆς εἰς ἀρεσιν οἰκονομῆται κατὰ τὰς καλλίστας λογιμασίας,
τῶν ὅποια τὸ τέλος οὐδὲν πύθος κατωτερῆται ἀλλοῦ τῶν ὅποια
ὄραμις καὶ διδάσκαλος ἐν τῆς πύθος καὶ πύθος καὶ πύθος καὶ
πύθος ἀλλὰ πύθος ἐν τρέμοντι τῶν τῶν ἀνοῦσας κατω-
πάντες, τὴν ἀπλοῦν, τὴν ὄραμις, τὴν ἀγῶν, τῆς πατρίδος τὴν ὄραμις
καὶ εὐδαιμονίαν, πάντα κινήσιν, πάντα ἐλευθερία, πάντα ἀνοῦσας
πρὸς τὰς παρούσας ἐλπίδας τὰ δὲ παρελθόντα πύθος, τὰ σκεπτικὰ
καὶ ἰσορροπῆ ἐκείνη, ἐφφύτωσιν μετὰ τῆς ὄραμις, ὡς ἀνοῦσας καὶ
μημενοῦσας τὴν ἐν τῷ φωτεινῷ τούτῳ τῆς ἐλευθερίας ὄραμις.

Πρόκειται λοιπὸν, ὡς ἄνδρες σοφοὶ, πύθος ἀπλοῦν τούτου,
πρώτον μὲν, πύθος, καὶ πύθος δύναται ἢ ὑπερῶς ἀλλοῦ ἢ
ἐκείνου καὶ νὰ μεταταχθῆ ἐν τῆς πεπαιδευμένης δειώτου ὄρα-

πῶς καὶ πόσον ἐ ἀρχαί, τιμωμέντ ἐς εὐκός, δύναται νά ἐκτίλων
θῆ καὶ νά ἐκπέθῃ, εὐσυχώτερον εἰς περισσοτέρους.

Περὶ τούτων λοιπὸν, ἐπειδὴ ἡ κοινὴ διορθώσις διεσκόρπισεν τῆς
ἐπὶ ἀλλήλων, καλὸν ἔστι νά δεῖξῃ ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γνώμην με-
τὰ διὰ τῆς γραφίδος πρῶτον μὲν διὰ νά γέντῃ αὐτῇ κοινὴ τοῖς
πᾶσι δεύτερον δὲ, ὅτι ἡ γραφῶν περὶ πολλῶν συμφερόντων ὁμοιο-
ποιῶν τῆς ὑπεραρχῆς τῶν ἐθνῶν, ὑποῖόν ἔστι εἰς ἡμᾶς ἡ γλῶσσα,
ὡς γράφει μᾶλλον λελητημένως, ὡς μᾶλλον νά ὑποπέθῃ εἰς τὴν
χρῆσιν ὡς μόνον τῶν καθ' ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ τῶν μεθ' ἡμᾶς ἐπὶ πολὺν
μέτῃ πάντα, παρὰ τοῖς ὑποῖοις ἡ χάρις καὶ ἡ κολακεία ὡς πρὸς
ἡμᾶς ἔστι πάλαι ποτὲ τεθηγκυῖα· διὸ καὶ τὸ σκέπτεσθαι καὶ τὸ
γράφειν ἀπειτᾷ τὴν ἀνήκουστον διατριβὴν πρὸς εὐρεσιν τῶν ἀκρι-
βεστάτων καὶ ἐκραιωτέρων πρὸς τοῦτο λόγων· καθότι τὸ περὶ με-
γάλων πραγμάτων βουλευέσθαι ζητεῖ κερὴν ἀνάλογον πρὸς τὴν
καὶ ἄλλοις ὠφέλειν, ἵνα μὴ ἡ καλὴ καὶ δικαία ψήφος, συμπαρασυ-
ρῆται ὑπὸ τῶν προλήψεων καὶ τῆς φρενὸς τῶν καιρῶν ἐν ὀλίγῳ,
κατακλισησώσῃ εἰς τὸ χάρις καὶ τὴν τοῦ γένους προήδον καὶ βελ-
τιότητα. Ἐπὶ τούτοις λοιπὸν ἐπιτρέψατέ μοι, νά εἰπῶ τὰ δοκούντά
μοι περὶ τούτων καὶ πρῶτον περὶ τῆς κοινῆς ταύτης καὶ τῆς προ-
σερούμενης.

Καὶ λοιπὸν γνωστὸν ἔστι τοῖς πᾶσι ἐκείνο, ὅτι περὶ διορθώσεως
τῆς γλώσσης ἐγράψαν μὲν πολλοὶ ἐν τοῖς χρόνοις ἐπὶ τῆς δουλείας τοῦ
γένους, ἀλλ' ἐγράψαν, ἀπὸ διαφόρου τρόπου ὁμιλούμενος ἕκαστος·
συνεφέροντων δὲ ἄλλοι ἐν ἄλλοις τὰς γνώμας, ἐν πολλοῖς μὲν μετὰ
χρῆσεως, ἐν ἐνίαις δὲ καὶ παρεκτραπέντες, ἀνεγκλιόμενοι ὑπὸ τῆς
φρενὸς τῶν καιρῶν ἐν τῷ τότε, ὡς διεπρήθησαν εἰς τρεῖς τάξεις ἐν
ταῖς γενικωτέροις εἰς ἃν οἱ μὲν πρῶτοι καὶ πρῶτως τὴν ἀνάγκην
τῆς διορθώσεως ὡς ἐν ἀμυδρότατῃ φωτὶ προιδόντες, δὲν ἐτυλίμνησαν
διὰ τὴν περὶ ἐν τῷ τότε ἀμαθείαν τῶν ὡσπερ γένων νά νεωτερί-
σωσι πικρῶς ἐν τῷ γράφειν, καὶ ἐντέλλεν ἐβλάσθησαν νά εἰσά-
ξωσι εἰς τὰ ἑαυτῶν συγγραμμάτα τὴν προσφερομένην ἐν τῷ τότε
ὑπὸ τῶν γυμνάσιων. Οἱ δὲ μετὰ τούτους τὴν μὲν κλίσειν τῶν ὀνομάτων
κακῶς πρὸς τὴν ἀρχαίαν, καὶ ὀνόματα καὶ φράσεις ὡπωσοῦν δα-
ναίζονται κατ' αὐτῆς, φειδομένως ὅμως καὶ τρόπον τινα κατὰ πᾶσιν
ἀπὸ τῆς οἱ δὲ τρίτοις ἐχώρισαν εὐτυλιμωτέρην, καλῶς ποιήσαντες.
ἐπιφύσει, καὶ μάλιστα οἱ ἐκ Βυζαντίου καὶ οἱ ἐκ τοῦ Κλήρου, οὐ
μόνον ὀνόματα συνειβίσταρα καὶ φράσεις ἐκ τῆς ἀρχαίας μεταγε-
τέροντες εἰς τὴν θιγατέραν, ἀλλὰ καὶ τὰ τῆς συντάξεως καὶ συντάξεως
τῶν ὀνομάτων παρατρίβοντες πρὸς ἐκείνην ἐν γασίῃ, ἐνθ' ἡ μάλιστα
τῆς ἀρετῆς τὸ αἶμα ἐξελίσσεται χαλαρώτερον μὲ τὸ κάλλος τῆς

ἔρετης, καθὼς διελονότι εἰς τὸν παρόντος χρόνον καὶ γράφουσι καὶ
προφέρουσι οὕτῃν οἰκομύτεροι.

Εἰς τόσον καὶ οἱ τρεῖς χιρέσεις αὐται, καὶ ὅτι ἐγράψαν, πρὸς
ὠφέλειαν κοινὴν καὶ αἰών καὶ ἐγράψαν ὅτι οἱ πρῶτοι, οἱ τῶν
πρῶτον διελονότι ἰδέαν περὶ διορθώσεως γλώσσης ἐν ἀμυδρῷ τῷ
φωτὶ διοπτρεύσαντες, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἄλλων ἀνοίξαντες,
ἐπειδὴ ἦσαν ἐν καιρῷ σκοτεινῷ, ὡς εἶπον μικρὸν ἀνωτέρω, ἐμειναν
ὑστεροί, ὡς πλημμυρούμενοι ὑπὸ νεωτέρων πραγμάτων, ἄλλων ἀλ-
λοθεν ἐπιρροόντων εἰς τὰς συγγραμμάς αὐτῶν ταχύτερον τῆς ἐλπίδος,
τῶν ὑποῖων τὰ ὀνόματα ἠναγκάζοντο νά δαναίζωνται ἀπὸ τῆς ἀρ-
χαίας· τὸ αὐτὸ δὲ ἐπαθον ἔπειτα καὶ οἱ δεύτεροι, ὡς μὴ δυναθέντες καὶ
αὐτοὶ νά μείνωσι ταπεινοὶ, μήτε μέσον νά εὐρίσκι (*), καὶ μάλιστα

(*) Ὁ σοφὸς Κερκαῖς πρῶτος εἶπε περὶ τῆς γλώσσης, ὅτι πρέπει νά καθίστανται
τὸ μέσον, ὅπου ἴσται τῆς ἀρετῆς ἡ νεὸς ἀλλ' οὐκ εἶδα ἂν τὸ ἀξίωμα τούτο ἐπὶ
τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν ἔρθῃς ἐνεσώμενον, ἀλλὰ εὐθὺς ἐκείως καὶ ἐπὶ τῶν τεχνῶν καὶ ἐπι-
τημιῶν λαβαίνοντο ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος ἐρεχόμενος εὐαὶ τῷ εἰδέναι τι περισσό-
τερον, καταρροῖν μὲν καὶ τὸ παρὸν, τρέχει δὲ ὄρμητι πρὸς τὸ ἀπὸν, ἰσχυρόμενος πτόση
νοῖς νά εὐρίσκι, εἰ δυνατόν, καὶ αὐτὸ τὸ ἀπὸν εἶναι εἰς ἐρεθισμὸν αἱ τῆς καὶ ἐπι-
τήματι ἐν τῷ ἐκείνῳ αἰῶνι εἰς ταυτέων βαθμῶν τελειότητα, ὡς εἰ πρὸ τῶν ποτε
ἔσαντες νομίζουσιν εἶδη τούτο ὡς θαῦμα τῆς νῦν γλώσσης μετ' αὐτοῦ γενεᾶς. Ἐάν τιτι
λοιπὸν ἔσαν τινες νά προβάλλοι τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τούτων ἀξίωμα τῆς μεσοτέρας,
ὡς καὶ νά εἰσκακοσθῶσι, πρὸ ἂν ἔμιν ἡμᾶς κατὰ τὸ παρὸν, ἀρὰ γὰρ ἔγινοντο τὰ
εἰς τὸς πρῶτους ἐκείνους διακόντα θαύματα εἰς τῶς ἐπιτα καταρθώματα; Τὸ τὸ
μέσον λοιπὸν φυλάττειν θεωρεῖσθε μόνον εἰς τὰς τελειότητας, ἐν αἷς ὅτι ὑπερβάλλον
καὶ ὁ ἐλλειπόμενος ἐβλασθῆναι ἐκατέρωθεν εἰς τὸ γῆρον, ὡς συμβαίνει εἰς τῆς γῆρας,
ἀλλ' οὐκ εἶδ' ἄλλοι, ἢ ταυτέων, πῶς ἂν εἴη μεσοτέρας, ἐλλειπὸν ἔχει, οὐκ ἔστιν. Αἰμα-
σίαι ἀρὰ ἐνδεδιχῶν τὸ ἐντέλλε, ὡς πρὸς αὐτῆν τὴν καθερῆν καὶ ἀλλήθ' ὅτι τῆς καθερῆς
καὶ δοκῶσι μεσοτέρας ἡμᾶς ἀναφέρειν, εἶθα καὶ καὶ ἀλλήθ' εἰς ἀρετῆς ἡ θῆρας.

ἀλλ' αἴφνης ἐπιδαφίλῃται μοι καὶ αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος τῶν τῆς ἀπὸ τῆς ταύτης εὐκαί-
μαρτίων ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν παρατάξεων· ὅπου καὶ ἀνάγει τῶς κακῶς ἐν
τῷ μέσῳ.

- Ἰσχυρὸς μὲν πρῶτα σὺν ἰσχυροῖς καὶ ὀλιγοῖς,
 - Περὶ δὲ ἔξοπισθεν εἴσιν πολλὰς τε καὶ ἐσθλὰς,
 - Ἐρετὸς ἔστιν ποταμὸς κακῶς δ' ἐς μέσον ἔσται.
 - Ἐθῆρα καὶ εὐκα εἶλον τῆς ἀναρχαίας κακῶς.
- Καθὼς ἔλεγον, ὅτι διὰ τῆς ταυτέων ἡ νῦν γλῶσσα ἔστιν ὡς τὸ δὲ καὶ
ναί, ὅτι ἐπιπιδέουσι καὶ οἱ συνεδιεπρεμότες, τῶς ταχύτεροις κρητύτοις καὶ
ὄδον, ἵνα μήτε οὗτοι κωλύονται ἐμπροσθεν, μήτε οἱ βραδύτεροι κατὰ πόδας εἰς ἀνά-
ρχης ἀκολουθούντες, ἀπειμίστων ἐπίσθιν τὸ ἐπίσθιν ἔσθιν καὶ οὗτοι κῆρῃ ἐν κείλῃ;
οἱ κρητύτοις εἰσιδῆναι εἰς τὸν ναῦν τῆς μεσοτέρας, οἱ ἐρετοί, μὲ ἔσον ὅτι προβάλλου
σιν ἀρχῆς διὰ διελάν, ἢ εὐκα εἶδα ὅτι προφύσσοντες εἶσαν, εἶθα δὲ τῆς ἀναρχαίας
καὶ παρακλιχέτους, ὡς αὐτοὶ ἐκκομνίσοντι λόγων, πρὸ τῶν ἔσθιν, ἔσθιν, ἀλλήθ' οὐκ
καίτοι ὑποσκαζόντες, ἔπρονται. • Ἄσφα καὶ εὐκα εἶλον τῆς μεσοτέρας. • Καὶ τὸ δὲ
ναί καὶ νά κῆρῃ, ἔσαν πᾶσι μεσοτέρας, καὶ τῆς ἀναρχαίας καὶ τῆς ἀναρχαίας.
ἔσθιν καίτοι πρὸς καιρὸν τὸ νά μεσοτέρας ὅτι καὶ τῶν ἀναρχαίας καὶ τῶν ἀναρχαίας
ἔσθιν ἕκαστος διαφέρει ἐν ἑαυτῷ, καὶ ὡς εἶδ' ὅσον ἀπὸ αὐτῶν τὸ πᾶσι χρησιμώτερον
το. • Τῆς ἀναρχαίας πάντα διὰ τῆς ἀναρχαίας. • Ἄσφα καὶ εὐκα εἶλον τῆς μεσοτέρας
καίτοι. • Διὰ τὸν καιρὸν τούτων καὶ εἰς ἀρχῆς ἔσθιν ἡ γλῶσσα ὡς τῆς ἀναρχαίας.

καὶ πάλιν ἐ ἀργαίαι, τιμωμέναι ἐς τὰς, δύναται νὰ ἐκείλων
θῆ καὶ νὰ ἐκπέθῃ, εὐχρηστότερον εἰς περισσοτέρους.

Περὶ τούτων λοιπὸν, ἐπειδὴ ἡ κοινὴ διανομή διεσκόπησεν τῆς
ἐπ' ἀλλήλων, καλὸν ἔστι νὰ δεῖξῃ, ἕκαστος τὴν ἐαυτοῦ γνώμην με-
τὰ διὰ τῆς γραφίδος πρώτον μὲν διὰ νὰ γένῃ, αὐτὴ κοινὴ τοῖς
πᾶσι δαίτεροι δὲ, ὅτι ἡ γραφῶν περὶ πολλῶν συμφερόντων ὁμοιο-
ποιῶν τὰς ὑπεραχθῆς τῶν ἐθνῶν, ὑποῖόν ἔστι εἰς ἡμᾶς ἢ γλώσσα,
ὡς γράφει μάλιστα λελητημένως, ὡς μάλιστα νὰ ὑποπέσῃ εἰς τὴν
κρίσιν ὡς μόνον τῶν κατ' ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ τῶν μεθ' ἡμᾶς ἐπὶ πολὺ
μετὰ πάντα, παρὰ τοῖς ὑποῖοις ἢ χάρις καὶ ἢ κολακεία ὡς πρὸς
ἡμᾶς ἔστι πάλαι ποτὲ τῆθηκίαι· διὸ καὶ τὸ σκέπτεσθαι καὶ τὸ
γράφειν ἀπειτᾷ τὴν ἀτήκουσιν διατριβὴν πρὸς εὐρεσίαν τῶν ἀκρι-
βεστάτων καὶ ἐκραιωτέρων πρὸς τοῦτο λόγων· καθύτι τὸ περὶ με-
γάλων πραγμάτων βουλευέσθαι ζητεῖ καίριον ἀνάλογον πρὸς τὴν
καὶ ἄλλοις ὠφελειν, ἵνα μὴ ἡ καλὴ καὶ δικαία ψήφος, συμπαρασυ-
ρῆται ὑπὸ τῶν προλήψεων καὶ τῆς φρενὸς τῶν καιρῶν ἐν ὀλίγῳ,
κατακλισησὶ εἰς τὸ χάρις καὶ τὴν τοῦ γένους προήδον καὶ βελ-
τιωνῶν. Ἐπὶ τούτοις λοιπὸν ἐπιτρέψατέ μοι, νὰ εἰπῶ τὰ δεικνύοντά
μοι περὶ τούτων καὶ πρώτον περὶ τῆς κοινῆς ταύτης καὶ τῆς προ-
σερούμενης.

Καὶ λοιπὸν γνωστὸν ἔστι τοῖς πᾶσι ἕκαστος, ὅτι περὶ διορθώσεως
τῆς γλώσσης ἐγράψαν μὲν πολλοὶ ἐν τοῖς χρόνοις ἐπὶ τῆς δουλείας τοῦ
γένους, ἀλλ' ἐγράψαν, ἀπὸ διαφόρου τρόπου ὁμιλούμενος ἕκαστος·
συνεφέροντων δὲ ἄλλοι ἐν ἄλλοις τὰς γνώμας, ἐν πολλοῖς μὲν μετὰ
κρίσεως, ἐν ἐνιαῖς δὲ καὶ παρεκτραπέντες, ἀνεγκλήθησαν ὑπὸ τῆς
φρενὸς τῶν καιρῶν ἐν τῷ τότε, ὡς διακρήθησαν εἰς τρεῖς τάξεις ἐν
ταῖς γενικωτέροις εἰς ἃν οἱ μὲν πρώτοι καὶ πρώτως τὴν ἀνάγκην
τῆς διορθώσεως ὡς ἐν ἀμυδροτάτῳ φωτὶ προιδόντες, δὲν ἐτυλίμωσαν
διὰ τὴν πυχῆν ἐν τῷ τότε ἀμαθεῖαν τῶν ὠμωγενῶν νὰ νεωτερί-
σωσι πικρῶς ἐν τῷ γράσειν, καὶ ἐντέλλεν ἐβλάσθησαν νὰ εἰσά-
ξωσι εἰς τὰ ἐκείτων συζητήματα τὴν προσφερομένην ἐν τῷ τότε
ὑπὸ τῶν γυμνασίων. Οἱ δὲ μετὰ τούτους τὴν μὲν κλίσειν τῶν ὀνομάτων
κακῶς πρὸς τὴν ἀρχαίαν, καὶ ὀνόματα καὶ φράσεις ὁπωσοῦν δα-
ναίζονται κατ' αὐτῆς, φειδομένως ὅμως καὶ τρόπον τινα κατὰ πᾶσιν
ἀσκήσαντες οἱ δὲ τρίτοι ἐχώρησαν εὐτυλιμωτέριον, καλῶς ποιήσαντες,
ἐπιφρόνως, καὶ μάλιστα οἱ ἐκ Βυζαντίου καὶ οἱ ἐκ τοῦ Κλήρου, οὐ
μόνον ὀνόματα συνειβίστα καὶ φράσεις ἐκ τῆς ἀρχαίας μεταγε-
τερονίως εἰς τὴν θιγατέραν, ἀλλὰ καὶ τὰ τῆς σιμότητος καὶ συντήξεως
τῶν ὀνομάτων παρατρίβοντες πρὸς ἐκείνην ἐν γασίῳ, ἐνθ' ἡ μάλιστα
τῆς ἀπειρίας τὸ αἴγριος ἐβλάσθησαν χαλαρώτερον μὲ τὸ κάλλος τῆς

πρώτης, καθὼς διελονότι εἰς τοὺς παρόντας χρόνους καὶ γράφουσι καὶ
προφέρουσι οὕτιν οἰκομύτεροι.

Εἰς τὸσον καὶ οἱ τρεῖς κρίσεις αὐταί, καὶ ὅτι ἐγράψαν, πρὸς
ὠφελειν κοινὴν καὶ εἰωνὴν καὶ ἐγράψαν, ἀλλ' οἱ πρώτοι, οἱ μὲν
πρώτην διελονότι ἰδίαν περὶ διορθώσεως γλώσσης ἐν ἀμυδροῦ τῷ
φωτὶ διοπτρεύσαντες, καὶ τοὺς ὀφθαλμοῦς τῶν ἄλλων ἀνοίζαντες,
ἐπειδὴ ἦσαν ἐν καιρῷ σκοτεινῷ, ὡς εἶπον μικρὸν ἀνωτέρω, ἐμειναν
ὑστεροί, ὡς πλημμυρούμενοι ὑπὸ νεωτέρων πραγμάτων, ἄλλων ἄλ-
λοθεν ἐπιρρέοντων εἰς τὰς συζητήσεις αὐτῶν ταχύτερον τῆς ἐλπίδος,
τῶν ὑποῖων τὰ ὀνόματα ἠναγκάζοντο νὰ δαναίζωνται ἀπὸ τῆς ἀρ-
χαιάς· τὸ αὐτὸ δὲ ἐπαθον ἔπειτα καὶ οἱ δεύτεροι, ὡς μὴ δυναθέντες καὶ
αὐτοὶ νὰ μείνωσι ταπεινοὶ, μήτε μέσον νὰ εὐρίσκει (*), καὶ μάλιστα

(*) Ὁ σοφὸς Κερκὴς πρώτος εἶπε περὶ τῆς γλώσσης, ὅτι πρέπει νὰ σταθῶμεν εἰς
τὸ μέσον, ὅπου ἴσται τῆς ἀριότητος ἢ νεὸς ἀλλ' οὐκ εἶδα, ἂν τὸ ἀξίωμα τούτου τῷ ἐπὶ
τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν ἔθους ἐνεύμενον, ἀλλοθὺν ἐκείνου καὶ ἐπὶ τῶν τεχνῶν καὶ ἐπι-
τημῶν λαβανόμενον ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος ἐνεύμενος εὐαί τῷ εἰδέναι τι περισσό-
τερον, καταφρονεῖ μὲν καὶ τὸ παρὸν, τρέχει δὲ ὄρμιον πρὸς τὸ ἀπὸν, ἰσχυρόμενος πτόση
νοῖς νὰ ἐβλάσθῃ, εἰ δυνατόν, καὶ αὐτὸ τὸ ἀπέσπαστον εἶναι ἐβλάσθησαν αἱ τήνην καὶ ἐπι-
εῖμαι ἐν τῷ ἐκείτω αἰῶνι εἰς ταυτέων βαθύτων τελειότητας, ὡς αἱ πρὸ τῶν ποτὲ
ἔσαντες νομίζουσιν εἶδη τούτου ὡς θαύμα τῆς νῦν γλώσσης μετ' αὐτοῦ γένεως. Ἐάν τῆτι
λοιπὸν ἔσαν τινες νὰ προβάλλοι τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τούτων ἀξίωμα τῆς μεσοτέρας,
ὡς καὶ νὰ εἰσκακοθῶσι, πρὸ ἂν ἦσαν ἡμῶς κατὰ τὸ παρὸν, ἀρὰ γὰρ ἔγινοντο τὰ
εἰς τοὺς πρώτους ἐκείνου δεικνύοντα θαύματα εἰς τοὺς ἔπειτα καταφθονατάς· τὸ
μέσον λοιπὸν φυλάττειν θεωρήσασθαι μόνον εἰς τὰς τελειότητας, ἐν αἷς ὅτι ὑπερβάλλων
καὶ ὁ ἐλλειπέστερος ἐβλάσθησιν ἐκατέρωθεν εἰς τὸ γῆρον, ὡς συμβαίνει εἰς τῆς γλώσσης,
ἀετιχῆς τὸ δὲ ἀπὸ τῆς, ἢ ταυτέων, πῶς ἂν εἶναι μεσοτέρας, ἐλλειψὸν ἔχει, οὐκ ἔστιν. Αἰμα-
σίον ἀρὰ ἐνδιδεχόμενος ἐντέλλει, ὡς πρὸς αὐτὴν τὴν ταυτέων καὶ ἀλλοθὺν ὅτι τῆς κατανεμέ-
νης καὶ δοκίμου μεσοτέρας ἡμῶς ἀναφέρειν, εἶθα καὶ καὶ ἀλλοθὺν τῆς ἀριότητος ἢ θινος.

Ἄλλ' αἴφνης ἐπιδαφίλλεται μοι καὶ αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος τῶν τῆς ἀπειρίας ταύτης εὐνοῦ
σφιγμένον ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν παρατήξεων· ὅπου καὶ ἀνάγει τὸς κακούς ἐν
τῷ μέσῳ.

- Ἰσχυροὶ μὲν πρώτοι σὺν ἰσχυρίαι καὶ ὀμωσιν,
 - Πεζῶς δ' ἐβλάσθησαν εἰς τὴν πολίταις τε καὶ ἐβλάσθησαν,
 - Ἐκείνοι ἔσαν ποταμοὶ κακούς δ' ἐς μέσον ἔσταν.
 - Ἐβλάσθησαν καὶ εἰς ἐλλειψὸν τῆς ἀναγκῆς, κακῶς.
- Καθὼς ἔσταν, ἐπὶ δὲ τοῖς ταυτέων καὶ νῦν καὶ ἔσταν τῆς ἀπειρίας τῆς ἀπὸ τῆς καὶ
ναται, ὅτι ἐπιπιδεῖται καὶ οἱ σφωδιστοί, τῆς ταυτέων κατὰ πᾶσιν καὶ
ὄδον, ἵνα μήτε οὕτοι κωλύονται ἐμπεδοθῆναι, μήτε εἰ βραδύτεροι κατὰ πᾶσιν εἰς ἀνά-
γκης ἀκωλύθησιν, ἀπειρήσων ἐπιπιδεῖται τὸ ἐπὶ τῶν ἔσταν καὶ οὕτοι κῆρος ἐν πᾶσι,
οἱ κωλύονται εἰσπιδεῖται εἰς τὴν γασί τῆς μεσοτέρας, οἱ ἐκείνοι, μὲ ἔσαν ἐπὶ προβάσει
σὺν ἀργαίῳ διὰ διελον, ἢ εἰς εἶδη ὅτι προσηγορίαι εἶσαν, εἶσα δὲ τῆς ἀπειρίας
καὶ παρακλιχέτους, ὡς αὐτοὶ ἐκκομύζοντο κατὰ τῆς ἀπειρίας, ἔσταντες ἀπειρίας
καὶ τῆς ὑποκαθῆσιν, ἔστανται. • Ἐβλάσθησαν καὶ εἰς ἐλλειψὸν τῆς ἀναγκῆς, καὶ τὸ δὲ
ναται νὰ κῆρος, ἔσαν πᾶσιν ἐκείτων κατὰ τῆς ἀπειρίας, ὡς ἀπὸ τῆς ἀπειρίας
καὶ τῆς ἀπειρίας πρὸς καιρὸν τῆς ἀπειρίας, ὡς ἀπὸ τῆς ἀπειρίας, ὡς ἀπὸ τῆς ἀπειρίας
ἔσταν ἕκαστος διακρήσει ἐν ἐκείτῳ, καὶ ὡς ἀπὸ τῆς ἀπειρίας κατὰ τῆς ἀπειρίας
το. • Τῆς ἀπειρίας πᾶσιν εἶδη τῆς ἀπειρίας. • Ἐβλάσθησαν καὶ εἰς ἐλλειψὸν τῆς ἀναγκῆς
κατὰ τῆς ἀπειρίας, ὡς ἀπὸ τῆς ἀπειρίας, ὡς ἀπὸ τῆς ἀπειρίας, ὡς ἀπὸ τῆς ἀπειρίας

καὶ τούτων δὲ ἕκαστον ἀπαιτεῖ διαφέρειν χαρακτηῖρα κατὰ τὰ πρό-
 σωπα τὰ δευτερά διαφέρειν πυκνότητος καὶ δυνάμεως. Κατὰ τὴν
 διαφέρειν λαμβάνει τὴν πρὸς οὐς τὰυτα γράφονται, οὕτω καὶ
 πρέπει νὰ κινῶμεν τὴν κλίμακον κατ' ἄλλω πρὸς τὸν ὑψηλότερον
 τῆς ἑλληνικῆς χαρακτῆρα κατὰ τὴν ὕλην καὶ εἶδος καὶ τοῦτο ἐπο-
 ξαν καὶ πράττουσαν ἤδη πάντες, καλῶς ποιῶντες, καὶ οἱ λόγον
 τούτων δὲ εἶναι σύμφωνα τοῖς ὑπ' αὐτῶν πραγματοποιέοις καὶ θς μὴ
 νομίσει τις, ὅτι διασπῶ τὸ ἔθνος εἰς πολυφωνίαν ἀλλὰ μίαν καὶ τὴν
 μίαν φωνὴν εἰσάγω εἰς τὸ πανελλήνιον, ἐπιθυμητὸν πραγματοποιήθη
 πρὸς τὸν προσέχοντα αὐτῆς χαρακτηῖρα μέχρις οὗ ἀποβῆ, ἢ αὐτὴ
 φωνὴ εἰς ὅλον τὸ ἔθνος, ὅσον εἶναι δυνατόν ὅλον ἔθνος νὰ ἐλθῃ
 πρὸς τὴν αὐτὴν ἐντελέχειαν τούτων πρώτων.

Δεύτερον δὲ, ἡ ἐρμηνεύει τις ἀσχηματίας ἐν τοῖς σχολείοις νὰ
 μὴ γίνῃται ὅτι οἱ ἕλες παρελλαγμένῃ, ἀλλὰ κατὰ μόνην ἀνάλυσιν
 τῶν ἀπαιτημάτων, καὶ εἰδικῶν θέσιν τῶν ὑπερβατῶν, ὅπου τέρη,
 καὶ ἀλλοίωσιν τῶν ἰδιωματίων μετὰ τινος παραλλαγῆς λέξεων τινῶν
 τῶν ἀσχηματίων, καὶ ταῦτα οὐ κατὰ πάσαν ἀνάγκην, ἀλλ' ἔαν εὐ-
 ρωμεν ἄλλας ἐρμηνευτικὰς ἐπειδὴ ὁλος ὁ κοπρὼν τῶν βαρβαρικῶν
 βουρκαίων εἰσέλθον εἰς τὴν γλῶσσαν ἐκ τῆς ἀφρασίας τῶν ἐξηγη-
 τῶν ἐκ τούτου μέρτερος μετ' ἡ ἀληθείας προήλθεν ὁ τοιοῦτος τῶν κακῶν
 συρρατῶν, ἀπὸ τῶν ὁποῖον νῦν τὸ ἱερὸν γένος ἀγωνίζεται νὰ τὴν
 καθαρίσῃ καὶ δὲ μετ' ἐπιχειρήσει, ἢ ἄλλοι ἀνόμητα ἐξηγησῶσιν ἐρμη-
 νευτικῶς, ὡσπερ καὶ οἱ ἕλες τῶν ἐπισημῶν ἢ μάλλον εἰπεῖν, καθῶς
 ἐρμηνεύουσιν αὐτὰ καὶ οἱ τὰς ζώσας γλώσσας διδάσκοντες.

Τρίτον δὲ καὶ μέγιστον, οἱ μεταφρασταὶ νὰ προσέχουσι νὰ μὴ πα-
 ραφύρῳνται ἐκ τῶν ἰδιωματίων τῆς γλώσσας, ἐξ ἧς μεταφράζουσι
 τι, ἢ συνεργηζόντων καθῶς τὸ διασπῶν τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν
 ἀπὸ τῆς ἀρχαίας περισσότερον τῶν ἄλλων ἀπάντων εἶναι ἢ τῶν
 ξένων ἰδιωματίων εἰσαγωγῆ εἰς αὐτὴν περὶ οὗ καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν
 ἡμετέρων ἐλλογίμων ἠμελλήσαν ἀριστὰ εἰς τὰ πρῶτα τῶν πρὸς
 αὐτῶν ἐκδοθέντων βιβλίων.

Ἄλλ' ἐπειδὴ οἱ ἄνδρες οὗτοι ἐπαίμασαν με πολλὰ ἄρα ὡς εἶπα
 γὰρ τὰ πολυπρῶς πολλὰ ἰδιώματα ἐκ τῆς ἀρχαίας εἰς τὴν νεωτέ-
 ραν δεύσασθαι καὶ καὶ κατὰ τὴν ἀνάγκην νὰ ἀνεπισημῶσιν κατὰ αὐτοὺς πολὺ
 διεκπότερον, ὡς εἰσαγγίνοντας εἰς τὴν αὐτὴν πολλὰ Γαλλικὰ ἰδιώ-
 ματα. Οἱ ἐλλογίμων οὗτοι διδάσκαλοι, ἢ διδάσκουσι λόγον, ταῦτα
 παραπέμνουσιν ἐγγὺς, καὶ τὸ ἡκανονιστὸν εἰς τὰς αὐτὰς σελίδας, ἐν
 αἷς διδάσκουσι ταῦτα, καίτοι εἰδότες, ὅτι ὁ μέγιστος τῆς γλώσσας
 σκεπημὸς ἀπὸ τῆς ἀρχαίας ἐστὶν ἢ τῶν ξένων ἰδιωματίων εἰσαγωγῆ

γὰρ ἕλες πρὸς τοῖς ἄλλοις κακοῖς ἀφρασίαις πανταχοῦ τὸ συνδεδεμένον,
 ἐν ὧσιν ἀποφάνσεις, ἐξ ὧν ὁ σύμμιτος συμπλέκεται λόγος, ὡς συνε-
 γίνονται ὑπαλλήλου, αὐτὰ παρ' ἑαυτοῖς ἀνεπαίσθητα, ἐν αἷμα
 καὶ αἰτιατὰ ἀλλοιῶν δέττα καὶ αὐτῶ συμπλέκεται τὸν ὅσον λόγον
 ἑλληνικόν, παριστῶσι τῆ ψυχῆ τὰς τε ἐννοίας ἀλλοιωρουμένας, καὶ
 τὴν ἀρμονίαν τοῦ λόγου μετ' ἐπαφροδίτου γὰρ αὐτοῖς καὶ ἀσχημα-
 τιστοῦντες αὐτὰ τὰ νεῦρα τοῦ λόγου, καὶ τὸ εἶδος ἐκλύοντες, αὐτὰς
 τῆς γλώσσας τὴν ὑπερυγὴν ἀφαιροῦσιν, ἐννοίας φύσει δεσμένας
 συνδέσμων, ἀσυνδέτως ἐπισπωρεύοντες, καὶ τὰ μέρη τοῦ λόγου κα-
 ταμειπνύνοντες ὡς πρὸς τὴν ὁλομείλιαν ἀσχηματὰ διὰ τῆς ὅτι παρα-
 σύρονται ἐκ τῆς συνεχοῦς μελέτης τῶν ξένων βιβλίων ἢ τῶν ἀρχαίων
 ὀνεινομίζουσι τοῦτο τὸ παρ' ἡμῶν λεγόμενον ἀσύνδετον σχῆμα ἀλλὰ
 σοφοὶ ὄντες, ὑπέλαβον καὶ ἐκείνο νὰ προσέχουσι, καὶ τούτω νὰ μὴ
 σιγηθῶσιν καθῶς τὸ σχῆμα ταῦτα, κατ' ὅ τοιοῦτοι, ἔχει ἴδουσαν τύπον (*)

Πρέπει λοιπὸν νὰ συνδέωμεν πανταχοῦ τὰς ἐννοίας διὰ τῶν συν-
 δέσμων τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ φυσικώτατον τῆς γλώσσας καλῶς, καὶ
 ὁ μάλιστα διαφέρει τῶν ἄλλων γλωσσῶν. ἐπειδὴ αὐτὰ νὰ μὴ γίνῃ,
 γινόμενα ὁδογὰ τῆς ὑποκρίσεως ἐν τῷ λέγειν, παριστῶσι τὰς ἐννοίας
 πλάγιαι ἐν τῇ ψυχῇ καὶ πρὶν φησίωμεν εἰς τὴν τῶν περιόδων
 ἀπόδοσιν καθῶς τῆ τῶν μερῶν τούτων πρὸς ἀλλήλα σχέσις, ὡς
 ἀπένευσιν τινὰ τοῦ πρώτου πρὸς τὸ δεύτερον ἔργου, ἀναγκαίως
 ἀπαιτεῖ τὴν ἀπόδοσιν πρὸς ἀνάγκασιν τῆς ψυχῆς. (**)

(*) Εἰς τὴν φιλοσοφίαν τοῦ Κόμμου ἀποκρίσιν πρὸς τὸν ἀποδεδειγμένον κατὰ
 σῶτην ἀρχαίαν, καὶ διὰ τούτου ἔργου καὶ σκεπημὸν ἀπὸ τῶν ἀρχαίων κατὰ τὸν
 καὶ ἀσύνδετον μετὰ τὴν ἐπίστα, ὡς τὰυτα, ἐπειδὴ ἐπισημῶσιν καὶ ἀνεπαίσθητα
 ἐκ ταυτοσημίας ξένων ἰδιωματίων, ἀποκρίσιν ἐν τοῖς παιδείας, καὶ μάλιστα ἐν ἑρμη-
 νεύσει καὶ ἀσχηματίαις ἐννοίας. Ἀλλὰ διὰ νὰ καταμάσῃ τις σκεπῆ τὸ καταμειπνύνον
 παρὰ τὴν ἐκ τῶν αὐτῶν σκεπημῶν τῶν ἑλληνικῶν, ὅτι καὶ ἀλλοῖς ἀνεπαίσθητα
 εἶδη καὶ ἀλλοῖς ἀνεπαίσθητα τὸ ξένον τοῦτο εἶδος ἐξ ἑαυτοῦ καὶ ἄλλοις ἀνεπαίσθητα
 τούτω μετὰ τῆς ἀσχηματίας θέλει ἀνεπαίσθητα καὶ ἀνεπαίσθητα ἀνεπαίσθητα
 ἢ ἀλλοῖς ἀνεπαίσθητα καὶ ἀνεπαίσθητα. ὡσπερ ἀνεπαίσθητα ἀνεπαίσθητα ἀνεπαίσθητα
 φησὶν τὸ περιεχόμενον ἀνεπαίσθητα. ἀνεπαίσθητα ἀνεπαίσθητα ἀνεπαίσθητα ἀνεπαίσθητα
 τὸ κίτην διὰ τῆς δυναμίας τῶν περιόδων καὶ ἀνεπαίσθητα περὶ τῶ ἑαυτοῦ καὶ ἑαυτοῦ
 γλώσσας μικρὸν ἐροῦν τῶν ἡμετέρων τῶν κακῶν, διὰ τὰ ἐπίστα ἀνεπαίσθητα
 ἀνεπαίσθητα ἀπὸ τῆς μητρῆς, τὸ μάλιστα εἶναι τούτω τὸ ἀσύνδετον καὶ ἀνεπαίσθητα
 ἐπειδὴ τῶν μὲν ἀλλοῖς τὰ πολλὰ, αἷα εἰσὶν τὰ ξένων ἰδιωματίων μάλιστα, σκεπημῶν
 καὶ αὐτῶματα, ὡς ἐξελεγχόμενα ταυτοῦτα διὰ τὴν ἀνεπαίσθητα. ἀνεπαίσθητα ἀνεπαίσθητα
 ἀνεπαίσθητα εἰσαγγίνοντας καὶ παρ' αὐτῶν τούτων τῶν ἐπίστων ἔργου εἰσὶν οἱ λόγοι, καὶ ὁ
 ἀνεπαίσθητα εἰς τὰς περιόδους τῶν ἡμετέρων ἀνεπαίσθητα ἀνεπαίσθητα ἀνεπαίσθητα ἀνεπαίσθητα
 ἀνεπαίσθητα ἀνεπαίσθητα ἀνεπαίσθητα ἀνεπαίσθητα ἀνεπαίσθητα ἀνεπαίσθητα ἀνεπαίσθητα
 κατὰ τῆς ἡμετέρας. ἴδει περὶ τούτου καὶ Ν. Οἰκουμένη ἀνεπαίσθητα, καὶ ἔργου, ἀνεπαίσθητα
 ἀνεπαίσθητα ἀνεπαίσθητα ἀνεπαίσθητα ἀνεπαίσθητα ἀνεπαίσθητα ἀνεπαίσθητα ἀνεπαίσθητα
 ἀνεπαίσθητα ἀνεπαίσθητα ἀνεπαίσθητα ἀνεπαίσθητα ἀνεπαίσθητα ἀνεπαίσθητα ἀνεπαίσθητα

(**) ἴδι ἐν τῷ περὶ ἀνεπαίσθητα τῶν περιόδων. Γερμ. Γερμ. ἄνεπαίσθητα

Τὸ αὐτὸ δὲ αἰεὶ μέτρομαί τινας καὶ εἰς τῆς μεταβάσεις τῶν ἐνοίων, καὶ οὕτως τῶν καταλαίμων τοῦ λόγου (ὅθεν κέρυρα πῶς δὲν ἔμπορῶ ἀνάμειν, νὰ ἀρεθῶ ἀπὸ αὐτὰ τῶ περιπαικῶν) διὰ τὴ παραλεί-
 πωσι τὰ τῆς μεταβάσεως μέτρα, εὐτὼν τῶν λειγῶν τῶν ἐνοίων, καὶ
 μάλιστα ἐνθα καὶ γρῆς κατανοήσεως καὶ πῶς δύραται τις καὶ ἐν-
 νοῖται τῶν τῶν ἐπαρῶν πρὸς τὰ ἐγρήματα σφῆσαι μὲ πρῶτην τοῦ
 νόου ἐπισημῆσαν, ὡς νὰ συναίη: οὕτως τὰ κῆνω πρὸς τὰ ἀνεῖς ἀνέρ-
 γημαῖς κατέρχονται, κυκλῶν καὶ ἀνακταῶν τὰ αὐτὰ, μῶλις ἐν το-
 σῶν ματαῖα διατριβῆ, σολλέτω τὴν νοημάτων καὶ τοῦτ ἀμυδρῶν,
 καὶ ταῦτα δι' ἐλείφιν μιᾶς συλλεῖτης ἐπειδὴ ἐλέπω μὲν περιόδους
 ἁπλῆς, ἐνοῖω δὲ καὶ τῶ ἐνοῖαν ταῦται καθ' ἐαυτῶν ἀλλ' ἡ φύγη
 ἀρῶσα οὕτως τῆν πρὸς ἀλλήλα σχέαν αὐτῶν καὶ συναρτήσιν,
 ἐνοῖαει ἀσφαλῶσα, καὶ διὰ τῶτα, μὴ δυναμένη νὰ ἐπιφέρει τῆν
 κρίσιν, ἐνδιατρίθει ἐν τοῖς αὐτοῖς, κέρυρα εἰς εὐρύσασ μῶλις τὸ φύσει
 ἔγνομενον καὶ ἐπόμενον ἀναπαύσεται ἐπειδὴ λείπεται τὰ νεύρα, ἐξ
 τῶν ὀλίγης συναρτήσεως ἄπας καὶ συμπληρώσεως, ἐξοφάνεται,
 ὡς αἷτια καὶ αἰποτῆ συναρτήσεως. ἢ ὡς συναίτια καὶ συ-
 ναίτια συναρμολογούμενα ὡς ἀλλήλων καὶ συνεζυρτώμενα ἐξ ὧν
 ἐπόμεν πρῶτα ἀπακτῶσι τὰ μέτρα τῆς αἰτίας τὰ δὲ δευτέρα, τῆς
 συνδέσεως καὶ συναρτήσεως, καθ' ἃ ἡ γλῶσσα, κληρονόμος οὖσα τῶν
 ἀρετῶν τῆς μητρὸς, ἔχει τῆν ὑπερυγῆν πρὸς ἀπάσας τῆς ἀλλῆς, ὡς
 καὶ αὐτοὶ οἶται οἱ μὴ φυλάττοντες ταῦτα, καὶ λέγουσι καὶ φρινοῦσι.
 Τέταρτον δὲ συντελεστικῶν πρὸς τῆς γλώσσης τῆν τελειότητα
 τοῦ ἠπτόν ἐς ἰσχυρῶνα. Ἐπειδὴ πολλοὶ Ἕλληνας μὲ, καὶ πολλὰ φράσεις,
 καὶ μάλιστα λέγου ἀποφαντικοὶ εἰσέλθον καὶ εἰσέρχονται ἐκ τῆς ἀρ-
 γαιοτέρας εἰς τῆν νεωτέραν, καὶ αὐτὰ καθ' ἐαυτοῦς θεωροῦμενοι,
 ὅθεν διακρίνονται ποτέρας εἰσὶ, τῆς μητρὸς, ἢ τῆς θυγατρὸς, ὡς
 κληνοὶ ἀμφοτέρων, τούτους δὲν πρέπει νὰ τῶς παρασθεῖρωμεν, δια-
 κρίνοντες αὐτοῦς διὰ τῶν μερίων (*) τῶ ἐπιῶν ἐπιτηδεύουσιν ἀναγῆ,
 καίως μόνον οἱ τὰ πρῶτα μαθήματα πῶς παιδῶς διδάσκοντες πρὸς
 ἀποφυγῆν δάθεν τῆς πρὸς τῆν ἀρχαίαν συμπτώσεως: ἀλλὰ καὶ ἐτέ-
 ρους μάλιστα νὰ μεταγετεύσωμεν ἐξ ἀείνης, ἐνθα ἡ φύσις τοῦ λόγου
 ἰσχυρῶνα καὶ ἰδέως εἰς τῆς ἀκλῆς οἶον τί λέγω;

Ὁ ἀρχαῖος Ἀθηναῖος λέγει κατὰ περιοδικὴν συστρωφὴν οὕτως,
 « Ἴτε δῆπου, ὡς ἂ Φίλιππος πρόττει καὶ κατασκευάζει, ταῦτ
 « ἐπὶ τῆν πόλιν κατασκευάζει.»

Τούτο λοιπὸν ἐάν ἀναλύσῃς εἰς τῆν ἐρμηνείαν ἐκλελυμένως οὕτως,
 « Ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ὁ Φίλιππος κἀμει καὶ ἐτοιμαζέι, ἤξερατε,
 « ὅτι τὰ κἀμει ἐναντίον τῆς πόλεως μας.»

Ἐάν λέγω ἀναλύσῃς εἰς τῶσον τῆν ἀριστοθενακίαν ταύτην περίοδον,
 εἰσάγεις βέβαια μεγάλην διαφορῶν εἰς τῆν νεωτέραν ἐάν οὕτως με-
 ταβάτης μόνον τὸ συναρμολογούμενον καὶ προῦτερον εἰς συνεπτωγμένον
 καὶ ὁμαλὸν οὕτως,

« Οὐδεὶς ἀρῶσι βέβαια, ὅτι τὰ πορὰ τοῦ Φιλίππου πραττόμενα,
 « καὶ κατασκευαζόμενα, κατὰ τῆς πόλεως ἡμῶν πραττονται καὶ
 « κατασκευάζονται.»

ἢ ἐτι φυσικώτερον οὕτως
 « Ὅσα Φίλιππος πρόττει καὶ κατασκευάζει, ταῦτα πάντα κατὰ
 « τῆς πόλεως ἡμῶν σκευῶσι.»

Οὕτως εἰπὼν, καὶ σαφῆ λέγεις, καὶ πρὸς τῆν τῆς γλώσσης ἀνε-
 πισθῆτως ἀνατρέχεις ἀνθρώπων, ἐάν ὁμοιογενῶν παντες διαφ-
 θωσιν γλώσσης τῆν πρὸς τῆν ἀρχαίαν, ἐξ ἧς ἐξέπεσον, αὐτῆς ἐπῆνο-
 δον ἐπειδὴ οὕτω ἐλέπομεν, ὅτι πολλὰ φράσεις νοηματικῶν πλημμε-
 ρῶσιν εἰς τὰ τῶν νεωτέρων συγγράμματα, ἀλλὰ ἐξ ἀλλῆς ἀνάγκης
 εἰσέρχονται εἰς αὐτὰ αἱ ὅποια ἐν τούτῳ καταπαττόμενα ἀνομιῶ
 προσβάλλουσιν ἔδιστα εἰς τῆν ἀκλήν, ὡς περ ἀγαθήματα καὶ πῶ
 τερπνῶς εἰς τῆν ἄρῶσιν, ἐν μέσῳ τῶν φάλλων κεραιόμενοι καὶ
 οὐ μόνον ἐν βίβλοις, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ σῶματα τῶν κομψότερων καὶ
 φιλοτιμωτέρων ἐνερευθῆ ἢ τοιαῦτα εὐφράδεια θεωροῦσιν, καὶ ἐν-
 σπείρεται κατ' ὀλίγον μεταδιδόμενη παρὰ τῶν πατέρων καὶ εἰς
 αὐτὰ τὰ παιδάρια, εἰς τὰ ἴποια ἐν καιρῷ ἢ μάθησις τῆς Ἑλληνικῆς
 ἔσται τὰ ἡμῶν τοῦ παντὸς ἐκ τῆς ἀνατροφῆς καὶ τῆς ἐν τῷ λόγῳ
 κομψότητος τῶν γονέων. (*)

(*) Ἴδου πῶς γράφει τῆς τῶν ἱερομαθῶν ἐκ Βιθυνίας πρὸς τῆν ἑαυτοῦ γυναικα. « Ἐξ
 ὧν μαθόνμεν ἐκ τῶν ἱερομαθῶν, τὰ παρὰ τῶν Ἑλλήνων δια ἑσῆς καὶ Θεοῦσεως
 ἐσῆς γινόμενα, ὑπερβάνεσαι πᾶσαν πιθανότητα λόγου. Οὕτως δὲ τὰ αὐτὰ καὶ γράμ-
 ματα ἀξίωσις, πανταχῶθεν ἀπὸ τῆς Ἑσῆσεως προσημαίνονται, ὅτι εἰ σῆσαι τῶν ἑλλῶν ἐπὶ
 ἐκ Βοζαντίου καὶ ὁ Αἰγύπτου, ἐκτανωθήσαν ἀμφοτέρω μεταφῶ τῆς Σῆσεως καὶ Ἐδου
 ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ἡρώων καὶ οἱ ἐπιπέδῃ ἡμῶν γινέουσι ἐπὶ το κῆρῶν γινεατικῆς
 ἑσῆσιν. ἔχει λοιπὸν πρῶτα τὸ γίνουσι τῶν Ἑλλήνων ὁ ἑσῆσεως εἰς το ἑσῆσεως αὐτοῦ
 ἀποφύεσθαι.»

Ταῦτα λοιπὸν λέγω οὕτω κομψῶς καὶ Ἑλληνικῶς, καὶ παρ' αὐτῶν τῶν ἑσῆσιν πεπαι-
 δευμένων προσημαίνονται καὶ γρῆς μεταδιδόμενα οὕτως εἰς τῆν νεολογίαν, ὅταν
 ἐκλήρωσιν αὐτὰ μάλιστα, ἐπὶ ἐκλελυμένῳ τῆς τῆς γλώσσης ἀνέφροσιν.

ἢ τῶν αὐτῶν δὲ λέγει εἶναι περὶ εἰς τὸ σῶμα καὶ αὐτῶν τῶν ἀμφοῦν ἐξ αὐτῆς
 τῆς παντοκρατορικῆς καὶ συνταξικῆς τῶν κατὰ τῶν καλῶν συνθέσεων ἐκ τῶν ἐν ὅμοιῳ
 ἀρεθῶν διὰ τῶν οὐκ εἶναι τὸ ἑσῆσεως καὶ ἀναρῶνται γρῆς ταχῶς ἐκ τῆ
 γῆρας, τῆρας τὸ τῆν μόνον εἰς ἀναρῶνται τὸ ἀπλοῦς περὶ τῶν περὶ τῶν ἑσῆσεως
 ἐσῆσεως διδάσκονται μεταφῶ ἑσῆσεως τῆ ἐπιπέδῃ πάντα ὅμοια τῆρας καὶ ἢ
 χῆσεως καὶ τὸ τῶν καὶ τῶ τοιαῦτα Τάστα λέγω εἰς τῆς συγγραφῆς μινύτωσιν

Πέμπτον δὲ καὶ τελευταῖον τοῦ πρώτου τούτου μέρους κεφαλαιώδως εἶναι τὸ λαλεῖν καὶ γράφειν τὴν παιδείαν, ὡς εἰς διόρθωσιν καὶ πρόσδον τῆς νεωτέρας παιδὸς καὶ τοῦτο συντελεῖται. Ἀλλὰ περὶ τούτου ὅτε μοι ἀναξάνην νὰ ἐπιλέξω μικρὸν κατωτέρω.

Νῦν δὲ ἃς μεταξέωμεν εἰς τὸ δεύτερον μέρος τοῦ λόγου, τὸ περὶ εὐμαθείας καὶ ἐκτασεως τῆς ἀρχαιότητος ἐξ ἧς καὶ δι' ἣν προήλθεν ἡ τσοκάντι πύσις, καὶ εὐνοία τῶν ἔθνων τῆς Εὐρώπης πρὸς ἡμᾶς εἰς τὸν προκείμενον αἰῶνα καὶ κίνησιν. Προϋπόθεσις λοιπὸν ἀνωτέρου πῶς δύναται νὰ εὐκρινθῆ ἡ μάθησις τῆς Ἑλληνικῆς, περὶ ἧς ὁ λόγος ἐξῆς γενήσεται λοιπὸν ἡ λύσις αὐτοῦ μᾶτε ἀπὸ τῆς μεθόδου τῆς παραδόσεως, καὶ ἣν ἄλλως ἄλλως πλανᾶται ἐξαπατώμενος, μᾶτε ἀπὸ τῆς θαυμάσιας τῶν βιβλίων, μᾶτε ἐκ τῶν πολλῶν σχολείων, περὶ ὧν πολλὰ πλάγια ἐξηκολογησάμεθα κοινῶς παρὰ πάντων, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ τρόπου μάθησις τῆς παιδείας, καὶ μάλιστα νῦν, ὅπου τὸ γένος δύναται νὰ διαταχῆ ἀβυσσῶδες τούτο κατὰ τὸ συμφέρον, ὑπὸ μηδενὸς ἔχθρῶ ἐξώθεν κωλύμενον, μᾶτε ὑπὸ δεσποτικῆς ἐπιταγῆς, μᾶτε ὑπὸ σφίσεως καὶ συγκοινωνίας. Ἀλλ' ἵνα προϋπόθω τακτικώτερον καὶ εἰς τούτο, ἀρκέσει ἀπὸ τῶν παιδικῶν ἐξ ἀρχῆς καὶ ὅτι αἱ γλώσσαι ἀμειβομένης, ὡς μίαν ἔχουσιν φωνῆν, καὶ ὑπὸ τῶν αὐτῶν κανόνων συναρτάμεναι, προχωροῦσιν ἀμοιβαίως ἐπιθέσει ἀλλήλων ἢ μὲν πρὸς ἐπιπέδον, ἢ δὲ πρὸς εὐμαθείαν.

Πρώτον λοιπὸν πρέπει νὰ ἐρωτήσῃ τούτο ὡς μάλιστα, ὅτι ὅσον τὰ παιδαγωγικὰ λήθωσιν εὐνοοῦσαν ἀκριβοτέρως, τοσοῦτον θέλουσιν εὐκρινθῆ τὰ ἐγκύκλια ἐπομένως, διδασκόμενα εἰς τηχρότερον καὶ ὅσον τὰ ἐγκύκλια εὐδωθήσονται πρὸς τὸ τελειότερον, τοσοῦτον ἀμεινίσσειν μᾶς ὑποδέχεται ἡ φιλοσοφία. Ἐπὶ λοιπὸν προσηγορεύομεν εἰς τὰς παῖδας τὴν ἀρχὴν τῶν γραμμάτων εἰς τὸ ἑξῆς ἔτος τῆς ἡλικίας, ἱκανὸς χρόνος ἔστι εἰς τὸ ληθόμενον ἀλληλογραφικῶν ἐν ἔτει, ἢ καὶ δύο διὰ τὴν ἡλικίαν (*). Ἐκ δὲ τούτων διαδοχικῶς αὐτοῖς διδασκαλὸς ἕτερος, διδασκόμενος ἐν ἐπιπέδῳ καθ' ἑκάστην γραμματικῆν, κίθηκα, μυθία, ἱστορικῶν, καὶ μάλιστα τὰ Ἑλληνικὰ καὶ Ῥωμαϊκὰ καὶ πρὸς τούτοις τὸ γράφειν, καὶ ἀρθμετῆν, καὶ λογιστικῶν ἀκριβοτέρως ἔχει, καὶ τούτο ἵκανον διαστημα ἔτος ἐν τῷ ὅθ' ἐντεῦθεν μανθάνετωσαν

ἱστορίαν, κατὰ γένει, καὶ τὴν τῆς Ἑλλάδος γεωγραφικὴν θέσιν, ἀριθμητικὴν τελευτήριαν, καὶ πρὸς τούτοις τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον μέρος τῆς Γραμματικῆς, ἐφαρμόζοντες αὐτὸ εἰς τὰ αὐτὰ μαθήματα χωρὶς τινος κατὰ τὴν κλίσειν παραλλαγῆς ἑαυτῶν, ἐξαιρουμένου τοῦ μελλόντος καὶ τοῦ ἀπαραιρέτου, ἐφαρμόζονται πάντα εἰς τῆς ἀρχίας τοῖς τύποις καὶ τοῖς ὀρθογραφικῶν γυνήσας αὐτοῖς δὲ ἐν τούτοις καὶ τοῖς τινούτοις προτιλούμενα τὰ μεμνῆσθαι, μεταβαίνουσιν μετὰ τὸ ἐνδέκατον ἔτος εἰς τὰ Ἑλληνικὰ μετα χρυστῆς τῆς ἐλπίδος τοῦ νὰ φανῶσιν εἰς τὸ δέκατον πέμπτον ἔτος ὡς ἀγλαόμορφα ἀγαλμάτια, εἰδοπεποιημένα καὶ συγκεκριμένα μὲ τὴν Ἑλληνικὴν, ποιητικὴν, ῥητορικὴν, ἱστορίαν, μυθολογίαν, γεωγραφίαν, καὶ ἀριθμητικὴν (*). Ἐκ δὲ τούτου, ἐκ καταναλώτη ὁ ἑλλησμός μου μαθητῆς καὶ ἐν ἔτει ἔτι εἰς ἀνάγνωσιν συγγραμμάτων καὶ ποιητῶν, καὶ γυμνάσματα ῥητορικὰ, καὶ μὴ ῥητορικὰ, μεταφράσεων, συγγραμμάτων, συρρήψεων, ὅπως καὶ ὅ,τι ἂν δύνηται ἕκαστος, καλλίστα θέλει κάμει, καὶ ἐκ τούτου μετὰ τὸ δέκατον ἔτος μεταβίβω, ἐκ αἰ περιστάσεις συγχωρῶσιν, εἰς αὐτὴν τὴν φιλοσοφίαν, ὅπου καὶ ὁ διδασκαλὸς ἐκ τοιαύτης προπαρασκευῆς θέλει γνωρίσει τίνα καὶ τί διδάσκει, καὶ ὁ διδασκόμενος, τίνα, καὶ τί ἀκούει. Ἄλλως δὲ, ἀπίστοι ὄντες, οὔτε ἐλέποντες ἐλέπουσιν, ἀνομιζοῦσι ἐλέπειν, οὔτ' ἀκούοντες συνίσχιν, ἀδοκοῦσιν ἀκούειν, ἀλλὰ γίνεται τὸ λαγόμενον, πολλοὶ μὲν ναρθηκοφόροι, παῦροι δὲ βιάχου ἢ ὡς ἡ κοινὴ κακογία Ἰταλιανῶν νὰ σε γελῶ, ν' ἀπερονοῦμε τὸν καιρὸν.

Δεύτερον δὲ ἐπιταχύνει τῆς ἀρχίας ἡρώσεως τὴν μάθησιν τὸ ἀποστηθίζειν καὶ συντέμνει τούτο μάλιστα τὸ ἔμμεν τοῦ παντός, ἐκ τῆς πάσης ἀμφοβολίας ἀλλ' ἐπειδὴ τούτο φαίνεται βαρὺ εἰς παιδείαν, καθὼς καὶ εἶναι τῷ ὄντι, καὶ μάλιστα ὅσον ἴσως εἰς ἀναγνώσιν καὶ διὰ τούτο πολλὰς φέρει καὶ ἀπείθει, τὸ ὅπου ὡς γινώσκοντες ἐκ μέρους ἀποδράβει, καὶ ὅπως νόσος τῆς προθυμίας, γινώσκοντες ἐκ διακρίσεως μᾶτε, καὶ εἰς λόγους ῥητορικῶν ἢ μαθητῶν μικρῆς μὲν, πρὸ ἀποστηθίαν τῆς ὁμοιοπαθείας ἀκαταστάσεως μᾶτε, καὶ ὅπως ὅπου ὡς ἴσως ἔξωθεν δὲν ἀποδράβει τοσοῦτον τὴν ὁμοιοπαθείαν ὡς ἴσως εἰς αὐτὸ αὐτὸ οὐγὲν δηλονότι αὐτὰς τὰς λέξεις, τὰς ἰσχυρὰς ἀναθεῖναι ἀκρῶς τὰς περισσοτέρας ἀπὸ τῶν παιδαγωγικῶν ἐπιμαθημάτων, ἀλλὰ τὸ ὅπου

(*). Ἐπιπέδον δὲ διδασκαλίας ἡμῶν, ἐπιπέδον, ἐπιπέδον καὶ τρία ἔτη ἀνακοῦσιν εἰρησῶν αὐτῶν ἔμμεν ἀλλ' εἰ, εἴτι διδασκαλίας, εἴτι ἐπιπέδον εἰς τσοῦτον ὁμοιοπαθείαν τὸ πρῶτον τοῦ τε ἐπιπέδου ἀκριβοῦς τῆς ἐκαστῶν καρδίας ἀκαταστάσεως ἀνακαταστάσει, ὅπως γινώσκοντες ὁμοιοπαθείαν ὡς τὰ καθαρῶσιν. Περιουσία λοιπὸν τὸ πρῶτον εἰς μινῶν τῶν ἡλικίας τοῦ ἀναγνώσασθαι, τὸ γράφειν, καὶ τὸ ἀρθμετῆν κατὰ τὸν τινούτον καὶ ἕμμεν μεταξὺν ἑαυτῶν, εἰς τὰ ὅπου τὸ μάλιστα τὸ γένος καταναλώσασθαι.

(*). Σημειώσθω δὲ, ὅτι ἡ γινώσκοντες ἐπιπέδον ἀκαταστάσεως μᾶτε τῶν παιδῶν τῶν ἡλικίας, χωρὶς νὰ περιερίσθω διὰ τὰ ἔτη καὶ τῶν παιδῶν τῶν ἡλικίας ἐπιπέδον, καὶ ὁ ὅπου φιλοσοφία ἀποδράβει καὶ πρὸ τῆς ἡλικίας, καὶ ὁ ὅπου ὡς ἴσως ἔξωθεν δὲν ἀποδράβει αὐτὰ, ἐκ τῆς δυνάμεως τῶν παιδῶν, καὶ ὁ ὅπου ὡς ἴσως ἔξωθεν δὲν ἀποδράβει αὐτὰ.

αὐτὸ καὶ τὰς φράσεις ἐν συστροφαῖς περιθιααῖς. ἐν αἷς μάλιστα φράσσεται ἡ διαφορά τῆς νεωτέρας πρὸς τὴν ἀρχαιοτέραν, πρὸς τοῦ ὑποῖου τὴν κατώρθωσιν φανερῶς μάλιστα πάντων τὸ ἀποσπείβειν· ἐξαρχαῖσι δὲ εἰς ταῦτο τέσσαρα πάντα λογίζονται, καλῶς μεμαθημένα ἐν ὑποκρίσει τῶν σχημάτων, καὶ ἐν ἐπιγείσει τῶν νοσημάτων, ἵκανὰ ταῦτα νὰ ἀνοξῶσιν ἐξῆς τῶν ὁδῶν πρὸς τὸ τελειότερον· ἐξ οὗ οἱ μετέπειτα θελοῦσι λάτῃ τὴν εὐκαλεῖται καὶ ἀνευ πῆς ὁδηγίας τῶν διδασκάλων εἰς τὸ γράσσειν καὶ συγγράσσειν, ἔχοντες προγερούς, ἐξ ἴου ἀποστήθισαν, καὶ ἐκείνας καὶ φράσεις, ὡς ἀρίστα ταῦτο φαίνομαι κατωρθώσαντες καὶ παλαιὰ καὶ νεώτερα. (*)

Ἡ δὲ ἰδέουσα δὲ ἐστὶ τὸ ἀπεργάζεσθαι καὶ γράσσειν τὴν γλῶσσαν ἐν τοῖς σχολείοις· καὶ ταῦτο ἐν μὲν τῶν ἀρχαίων ἀνωτέρω, ὡς συμβόλιον πολὺ πρὸς διόρθωσιν ἐκείνης τῆς ἐπιλομένης ἀλλὰ περὶ τούτου ἐγίνετο καὶ ἄλλοτε ἐν ταῖς παρελθούσαις διατριβαῖς πολλὴ πρὸς ἀλλήλους λογιμαγία· καὶ διὰ τοῦτο ἀνάγκη νὰ ἐκτελεσθῆεν περισσότερον εἰς αὐτὸ τὸ μέρος. Ἐκτὸς λοιπὸν τῶν παρελθουσῶν ἀντιλογιῶν ἐδείξεν ἐσχάτως καὶ ὁ σοφὸς Οὐανοῦμος γράσσειν περὶ τούτων, ἀλλ' ὅλην δὲ πλὴς κατὰ δυστυρίαν ἀντιπρακτικῆν, καὶ ταύτην τὸ παραδοξότερον, εἰς τὰς αἰσὶς ἀεὶ ἐξῆς καὶ τὸ ἐπι παραδοξότερον, ὅτι ὁ αὐτὸς πρὸς ἑαυτὸν, ὡς οἶδα ὅπως ἀντιπρακτικῶς, διατείνεται πρὸς ἑκάτερα ἀπὸ πάσης ῥητορικῆς εὐφραδείας. Ἀλλ' ἵνα μὴ φανῶ τι, ὅτι διαβάλλω τὴν ἀνάγκη, θέλω προσθέσει εἰς τὸ τέλος τοῦ λόγου ἀποτολεξεί τὰ περ' ἐκείνου ἐκδοδομένα.

Ἐταρταρον δὲ πρὸς τοὺς εἰρημένους ἐλαττέρον πρὸς μάθησιν τῆς ἀρχαίας ἐστὶν τὸ τιμᾶν τῆς ἐρατικῆς αὐτῆς καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ εὐδοκμοῦντας ἐν τοῖς σχολείοις νέους ἢ δε τιμᾶν τῆς καὶ πούκα; συμβόλιον ἀνα περιήκοντα, ἢ προέλασσεῖς εἰς ἀξιώματα, ἢ ἄλλο τι ἀνάληψιν εἰς τὴν ἐκάστου ἐπιμελείαν καὶ ἐπίδοσιν· καθὼς συνείδουσι

(*) Τὸ ἀποσπείβειν σημαίνει πρὸς εἰς τὸ λαλεῖν καὶ γράσειν τὴν γλῶσσαν, περὶ οὗ θέλωμεν εἰπεῖν κατωτέρω καὶ μάλιστα τὴ διαμαγία, ἡμεῖς ἴσασιν καὶ τὰ δραματικῆ, καὶ ἐκ τούτων τὰ ἀριστοτελικῆ περισσότερον τὰ δὲ τῶν τραγῳδιῶν, ὡς ποιητικῆ καὶ κλιῶν ἐστὶ νὰ μεταφρασθῆσιν ἀπὸ κατὰ τῶν κινήσας τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς, τὰ ἑκείνη ἀποσπείβοντες ἢ καὶ οὐκ. ἢ ἐκαστὸν τὸ παρελθόν ἐν τῷ θιάτρῳ μὴ φιλοτιμίαν ἐπιθεῖν εὐφραδέως τὸ ἀπεργάζεσθαι τὴν γλῶσσαν πρὸς εἰς τὰ σχήματα καὶ τὰν ἀκροῦντων· μήτις περὶ οὗτι καὶ ἀποστολιστικῶς τὸ παρελθόν περὶ τῶν πρὸς τούτου δὲ συνήγηται καὶ τὸν Φύσικα μὲν, ἔχον δὲ καὶ ἑκάστα ποικίλα καὶ δραματικῆ, καὶ ἀπὸ τῆς διαφόρου ὕλης διαλεχτικῆς τὰ ἑκείνη καὶ ἂν εἴηαι κίνητρον, καὶ μὴ ἐκ τῆς παρελθόντος Πλάτωνος, ὡς ἂν εἴποι ὁ σίμωνος Οἶκον μὲν γίνεσθαι ἑμὲς ποικίλας ἰδέσθαι πρὸς τὴν παρελθόντος Πλάτωνος καθὼς πρὸς ἐπίδοσιν εἰς μικρῶν προδίδουσι εἰς τὴν ἀρχαίαν τὸ πρῶτον ἢ ὁ δεύτερον τὸ τρίτον διδάσκει φάσμα σαφῆς. ἀλλ' ἡ ἐπιμελεία δὲ ἀρχαίας καὶ ἄλλων τῶν κατ' ἀνάγκη ἐπὶ τὴν ἀνεπίτητον τῶν βασιλείων παροῦσαν καὶ πρὸς εὐδοκίαν μάλιστα πάντων ὁ σοφὸς Οὐανοῦμος, ὡς εὐσεβὲς φιλόκαλος ὢν.

ἵνα κήρωσι ταῦτο καὶ οἱ βασιλεῖς τῶν εὐνομούμενων ἔθνων πρὸς τοὺς σοφοὺς πανταχοῦ, ὅσοι θέλουσι τὴν αὐξάνειν τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν· ἐπειδὴ τότε γίνονται τὰ πράγματα περιμαγῆτα, ὅταν ὁ Πλάτωνος πρὸς ἐπὶ οὐτὰ εὐνοικώτερον ἄρμα· καλῶς τὸ τοιοῦτον, αὐτῷ τιμώμενον, ἔλακει τοσοῦτον ἔσρος εἰς τῶν ἐραστῶν τὰς ψυχὰς, ὅσον ἂν ἐγένετο μετὰ τὴν ψῆφον παντὸς τοῦ γένους, τοῦ ὑποῖου ὁ Πλάτωνος ἐπὶ κεφαλῇ ἀνίστηται λοιπὸν καὶ προέχον πάση διοικήσει νὰ κινήσῃ τὴν φιλοτιμίαν τῶν πολιτῶν πρὸς αὐξάνειν τῶν καλῶν. Ἐάν τὸ τρόπαιον τοῦ Μιλτιάδου ἐξέκαυσε τὴν φιλοδοξίαν τοῦ Θεμιστοκλέους, καὶ μετέπειτα αὐτὸν παραδύξως νὰ ἐπιστρέψῃ ἀπὸ τοῦ σωλοῖκου καὶ παραφόρου ἔθνου εἰς ἑμπερνα καὶ φιλότιμον, ὅτι ἐν καιρῷ ἐσχάτῃ ὁ πρῶτος σωτὴρ τῆς Ἑλλάδος, πόσον μᾶλλον οἱ τοιαῦται τιμαὶ, προγεγεννημένα δημοσίᾳ εἰς τοὺς ἀξίους, θέλουσι διεγείρει παρὰ δόξαν πολλῶν ἀγαθῶν νέων ψυχὰς πρὸς ἐπίκτησιν τοῦ μόνου πατρῴου κληρονομήματος; βέβαια ἢ πρὸς ἕνα τινὰ τιμῆ θέλει κινήσῃ ἄλλου; δέκα πρὸς φιλοτιμίαν καὶ ἢ πρὸς δέκα, ἄλλους ἑκατόν· καὶ οὕτω καθ' ὁμοίαν πρόθεσιν ἐφεξῆς ἐκ διαδοχῆς εἰς διαδοχὴν μέχρι τῶν ἐσχάτων. (**)

Πρὸς ἑπτὰ ἤδη περίπου ἑτῶν ἀνέγνω ἐν τὸν Λόγιον Ἑρμῆν, ὅτι ὁ φιλέλληνας Γυλιφόρος ὁ Ἀγγλος, ἀνέφερεν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν ἐξουσίαν νὰ συστήσωσιν εἰς τὴν Ἰωνικὴν πολιτείαν σχολείον τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης· κατὰ τὴν ἰθάκην ἐπ' ἀριστοῖς τοιοῦτοις νὰ γίνηται ἐξέτασις παρὰ τῶν διδασκάλων καθ' ἑκάστον ἑτὸς, παρίοντων καὶ ἄλλων σοφῶν, τοῦ τε Κυβερνήτορος καὶ Προέδρου, καὶ αὐτῶν ἐν τέλει πάντων· μετὰ δὲ τὴν δοκιμασίαν νὰ προσφέρῃ ἕκαστος τῶν μαθητῶν (ὅς εἴηαι δὲ αὐτὸς νὰ εἶναι ἐντὸς τῶν εἴκοσι τεσσάρων ἑτῶν) γυμνασμά τι εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅτι ποτὲ βεβύληται ἕκαστος ἐκ δὲ τούτου, ἀπὸ οὗ ἐγκριθῶσιν ἀπὸ πάντων τρία τὰ δοκιμώτερα, νὰ δοθῆ εἰς τοὺς τρεῖς μίᾳ ῥήσις νὰ τὴν ἐξελληνίσῃ ἕκαστος καταμύνας ἐνώπιον τῶν πορευομένων ἐν τῷ σχολείῳ πρὸς ὁμοίαν τῷ δοθέντος γυμνασματος, ἂν εἶναι γρη῏σιν τοῦ προσενεγκόντος. Ἐκ δὲ τούτου νὰ πέμπωνται εἰς τὴν Ἀγγλίαν πρὸς τὸν ἐν Ὄξωϊα προμίσσῳρα τῆς Ἑλληνικῆς νὰ κήρωσιν τὴν κρίσιν περὶ αὐτῶν, τοῖον

(**) Ἀπερὶ τῆς τῆς ἀρχαίας διὰ τὴν ἀπεργάζεσθαι ἀποσπείβειν περὶ τὸ πρῶτον ταῦτο. Ἐάν γράψῃ τις τῶν ἀρχαιοτέρων μίαν ἀπόδειξιν ἵσασιν ἑαυτοῦ, βραβεύεται καὶ κροῦται ὡς σοφώτερος πάντων ἔάν τις γράψῃ ὅτι ἂν γράψῃ ἑλληνικῶς, μνηστεύεται ὡς ἀξιότιμος· ἐν τῷ μάλιστα εἶναι κωμικὸς καὶ προσέχον νὰ ἀνοξῶσιν μετὰ τὸ μέγα πατρῴον κληροῖον, δὲ οὗ καὶ ἡ ὑψηλὴ ἀνελευθερία συναναβαίνει καὶ τελειοποιεῖται καὶ τὸ τῆς ἀρχαίας διάστημα ἐπιτείνεται πρὸς τὴν μάθησιν.

πρώτον, πῶτον δεύτερον, πῶτον τρίτον ἢ δὲ Ἐξουσία μετὰ ταῦτα νὰ
 κτείλῃ, εἰς τὴν ἐν Καρπίου κυβερνήτῳ τρία νομίσματα χρυσῶ,
 τὸ μὲν πρώτον χρυσῶν, τὸ δὲ εἰκοσι, τὸ δὲ δέκα, νὰ τὰ προσ-
 ράτῃ, ἐν συνελθεῖν τῶν ἐγκρίτων εἰς τὰς εὐδοκίμησάντας αὐτῶν
 καθίτας νὰ ὑφωδῶσιν αὐτὰ δημοσίως ἐπὶ τοῦ σταθμοῦ. Τοῦτο λοιπὸν,
 ἐν πᾶσι τοῖσι εἰς ἔργον, ἐπὶ πᾶσι ἕως τῶρα νὰ γράφωσι τὴν ἑλ-
 ληνικὴν πενηταίους.

Τοῦτο λοιπὸν λέγω καὶ εἰς τὴν ἀπόκρισιν τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν
 ἐπιτομὴν τῶν μεταβολῶν τῶν πραγμάτων, νὰ φροντίσῃ περὶ τοῦ-
 τοῦτο πάντων εὐδὺς γενομένης ἐπιτομῆς, ἐπειδὴ πᾶσα μεταβολὴ
 τῶν πραγμάτων συνεθὺς πλεῖς τῶν ἑσθίων, ἀλλοῦς εἰς ἄλλην φιλοτι-
 μίαν ἀδελφίαν ἕως ἀδελφικότητος, ὅσον ἡ πρώτη θέλει φέρει
 εἰς τὴν ἀποτέλεσμα εἰς τὸ ἴσον τῶν λείποντων τῶν προγόνων
 καὶ ἐπιγενομένων τούτων κατὰ τῆς σεβαστῆς Βουλῆς, πέποιθα, ὅτι
 θέλωμεν ἰσὺ παραδοχόταραν μεταβολὴν εἰς τὴν γλῶσσαν, παρ' ὅ,τι
 εἶδομεν ἐν ἴσῳ γράτῃ εἰς τὴν τυλιπτικὴν καὶ τὰ ἄλλα.

Περὶ τὸν δὲ καὶ τελευταῖον ἄλλ' εἰς τοῦτο οἶδα, ὅτι θέλω φανῆ
 τῆς παραδοχῆς καὶ ἐνδεχόμενον νὰ εὖρω καὶ ἀντιλογίαν πολλήν
 ἀπὸ ὁμοῦ, ὥστε ἕκαστος τῶν ἀντιλογούντων νὰ μὴ ἀντιπεριπλέκῃ
 ἐπιτομῶν ἀπιδότων εἰς ὅ,τι ποτὲ ἀντιλέξῃ μῆτε ἀφ' ὧν αὐτὸς
 κερταίμῃ, ἢ δὲν εἰδοκαίμῃ χαθῦτι τὰ τριῶντα ἀκαίρα φιλοτιμήματα
 ἑσθῆν πολλῶν καὶ αὐτῶν τὰς λαμπροτάτας πόλεις εἰς ἐσχάτην
 ἀπολείαν ἀλλ' ὡς εὐχασθῆ, ὅτι ἐπιφέρει ψῆφον περὶ τοῦ συμφέ-
 ροντος καὶ τῆς δόξης παντὸς τοῦ ἔθνους, καὶ τούτων οὐχὶ πραγαίρων,
 ἀλλ' ἐπομένων εἰς αἰῶνας αἰῶνων κατὰ πᾶσαν τοῦ γένους τὴν ὑπαρξίν
 καὶ ἀμείψαν. Τοῦτο τῆς δόξης καὶ βελτιώσεως τῶν κοινῶν συ-
 ντακτικῶν ἀγαθῶν μῆτε παθῶν, μῆτε τῆς τυχούσης καὶ παρασυρούσης
 εὐδὸς εἰς δεικτικῶν. Ἦ εἰς λοιπὸν τοῦτο, περὶ οὗ συνελλομαι το-
 σάτων νὰ παρήτασθῃ; συντείναντέ μοι μετ' ἐννοίας τὸ οὖς.

Ἐξουσία, ὡ ἀνδρες Ἕλληνας, πύτερον, εἰς τὴν ἀργαίαν γλῶσσαν,
 ἢ εἰς τὴν νεωτέραν ἐν τῇ ἐπιτομῇ τῶν μεταβολῶν τῶν πραγμάτων
 θέλωμεν νὰ διδάσκαται ἡ φιλοσοφία εἰς τὴν νεωτέραν λέγουσὶ τινες
 ἀπὸ τῶν ἐπιτομῶν εἰς τὴν συνεθὺς ταύτην καὶ ἐπιδομένην εὐ-
 φροσύνην περισσότερο καλῶς ἐπιδοσόμενοι δὲ πύτερον, προμε-
 τριμένοι τὴν ἀργαίαν, εἰσέρχονται εἰς τὴν φιλοσοφίαν, ἢ ἀμυπητοί
 οὐκ ἐπιδοσόμενοι πάντως καλῶς καὶ τοῦτο πύτερον δὲ, ἀφ'
 οὗ ἀπορρέουσι συγγραφεῖς πολλοὺς, ἱστορικοὺς, ἀθικτοὺς, πολιτικοὺς,
 ποιητικοὺς, ποιητῆς καὶ τὰ τοιαῦτα ὅ ἐστιν, ἀπὸ πάντων τούτων
 ἀπορρέουσι, ἢ ἀπὸ τινῶν ὀλίγων μόνον ἀλευρωμένοι, ὅ,τι δὲ
 οὐκ ἀπὸ τῶν ἐγκρίτων συγγραφεῶν διὰ τὴν καὶ τοῦτο, ὅτι ἡ

ἐξουσία εἰς τὴν φιλοσοφίαν εἶναι πολλὰ ἀκαίρα εἰς τοὺς μὴ πύτερον
 τελεσμένους ἱκανῶς ἀπὸ πάντων τὴν καλῶς ταύτην νὰ ἀκούσασιν
 οἱ τοιαῦτοι τὴν φιλοσοφίαν εἰς τὴν ἀργαίαν καὶ ἐπιδομένην ἐκείνην
 μίσηρα καὶ τρυφὴν αὐτῆς, καὶ τὴν δυσκολίαν πρὸς τοῦ ἀπὸ τῆς
 γλῶσσης εἰς φιλοτιμίας καὶ πύτερον τελεσμένους μαθητῆς, τασύτους
 καὶ τοιαῦτους συγγραφεῖς καὶ ποιητῆς πρὸς τὴν ἀργαίαν; Ἄλλ' εἰδὴ
 ἡ γλῶσσα τῶν συγγραφέων, καὶ εἰδὴ τῆς φιλοσοφίας (εἰπὸν τινες
 καὶ τούτο) διὰ τοὺς ὅρους αὐτῆς καὶ τὰς ἀργαίαν ἐννοίας ταῦτα,
 καὶ ὅσα ἄλλα δυνατὰ νὰ παρασύρῃ ἐν τῇ ἑσθῇ ἀλλοῦς, καὶ
 λέγουσι καὶ φρονούσιν οἱ ταῦτα προσασίζόμενοι. Ἄλλ' ἐρωτῶ πάλιν
 αὐτῆς τὰς ἐννοίας καὶ τῶν ὅρων ταύτων, καὶ τὰ ἄλλα τὰ πολλὰ,
 ἢ ἴσως δὲν χρειάζονται οἱ διδάσκοντες καὶ οἱ διδασκόμενοι καὶ εἰς
 τὴν νεωτέραν, καὶ μάλιστα ἀπὸ πλείονος ἐννοίας ἐν ταύτῃ ἐργαίαν
 ὡ τῆς παραλόγου τῶν ἰδεῶν ταύτων περιπλοκῆς. Ἐπειδὴ ἡ φράσις
 τῶν συγγραφέων εἶναι ὅ,τι δὲ ὅλης ὑπερβατῆς καὶ ἐν συστρητῇ πε-
 ρυδῶν ἢ δὲ τῆς φιλοσοφίας ὁμοῦ, καὶ ὀλίγον διάφορος ταύτης τῆς
 παρὰ πολλῶν καὶ πρὸς τὴν ἀργαίαν καὶ τρυφὴν κομψότερον. Ἦ ἴσως
 λοιπὸν καὶ πῶς ἡ δυσκολία ἐκ τῆς γλῶσσης εἰς φιλοσοφίαν εἰς
 τασύτης παρακοῆς; ἐγὼ μὲν οὐχ ὡρῶ τὸν ἀντιπῶν δὲ πέπεισμαι καὶ
 ὁμολογῶ, ὅτι ὡ εἰς τὴν ἀργαίαν φιλοσοφίαν κατορθοῖ περισσότερο
 πέπεισμαι δὲ λέγω, ὅτι καὶ λέγω καὶ πράγματι τὴν ἰδία ταύτην
 κατέγω ὡς ἀπὸ τῆς ἐπιτομῆς ἡ φιλοσοφίας εἰς τὴν νεωτέραν (ἐννοῖαι μὴ
 τὴν ἐκτελούμενην καὶ ἀσύνητον, τὴν κακίαν ταύτην καὶ πλήρη
 ξένων ἰδιωματῶν), θαρρῶν εἰς τὸ ἱκανῶς διὰ τῆς πρὸς τῆς
 σικῆν ἀμείψως καὶ ἐπιτομῆς, ἀπὸ περιόδου εἰς περίοδον, καὶ ἀπὸ
 ἐννοίας εἰς ἐννοίαν μεταβαίνων καὶ μεταπαθεῖν ἀσχετῶς καὶ ἀσυν-
 θυάστως, ὡς ἂν τῆς ἢ δὲ ἀργαίαν ὅμοις διὰ τῆς συστρητῆς δε-
 σμῆς τῶν μεταβατικῶν καὶ ἀσυνθετικῶν μαθῶν, ὡς σγασιν καὶ
 ἀπὸ τῶν ἐργαίων ταύτων πρὸς ἀλλήλα, ἀπὸ τῶν πανταχῶς τὴν ὅ,τι
 ὅσον ἢ δὲ ἀπὸ τῶν κατὰ τὴν ἀμείψως τῆς ἐννοίας ἀσυνθετικῶν
 καὶ ἀλλοιωτικῶν ἐξ αἰτίων καὶ ἀποτελεσμάτων καὶ ἐπιτομῆς
 δὲν συγγορεῖ εἰς τὴν φιλοσοφίαν μαθητῆν νὰ διδῆται τὰς ἐννοίας
 ἐπιτομῆς, ὡς ὑπὸ τῶν ἀδικητῶν.

Ἦν λοιπὸν δόξη τῆς Βουλῆς καὶ τῆς δόξης νὰ ἀδελφῶσι τὴν πύτερον
 ἐπιτομῆς, πρέπει νὰ δώσωσιν εἰς αὐτὴν καὶ μίαν γωνίαν ἐν ταῖς
 ταύταις νὰ τιμήσωσι τὴν φιλοσοφίαν μετὰ τὴν λαμπρῶν
 ὡν πύτερον αὐτῆς, τὴν ὅμοιαν τῆς ἀμείψως τῆς ἀμείψως
 καὶ μεγαλοπρεπῆ, ἐν τῇ ἐπιτομῇ καὶ τὴν ὅμοιαν τρυφῆς
 ἢ τρυφῆς αὐτῆς καὶ πᾶσιν τῶν ὀλίγων ταύτων καὶ ἐπιτομῆς
 ἢ τὴν ὅμοιαν ἐπιτομῆς αὐτῆς ἢ ἀμείψως ἀλλ' οὐχὶ τῆς

κατεργασμένων και κτισσισμένων θρησκειών της βεβρυπωμένης και κατεργασμένης δουλείας καθότι αὐτὴ μόνη, εἰς τὴν ὑποταξὴν τὸν ἀρχαῖον ἐγεννήθη ἡ φιλοσοφία, αὐτὴ μόνη εἶναι ἀπογεῖρα αὐτὴ δι' ἑαυτῆς νὰ τὴν ἐρετικεύσῃ ἀξίως αἱ δὲ παρ' αὐτὴν, ὡς ἄλλοι παρ' ἄλλων ἀρχαιότερων μύθων ὡς, ἀδυνατοῦσαν διὸ καὶ πολλὰκι ἐγένετο βουλὴ παρὰ πᾶσι τοῖς ἀρχαιότεροις καὶ νεωτέροις σοφοῖς τῆς Εὐρώπης νὰ εἰσαξῶσιν οὐτὴν εἰς τὴν παράδοσιν τῆς φιλοσοφίας. (*)

Συντείνει δὲ πρὸς ἔκτισιν τῆς ἀρχαίας οὐχ ἴστων πρὸς τοὺς ἄλλοις καὶ τὸ γράφειν τὸ τῆς διοικήσεως ὑψηλότερα καὶ σπουδαιότερα πράγματα, ὅσον συνθήκας, ψήφισματα, θεσπισματα, τὰ τοιαῦτα ἐκείνη ταῦτα ἐκτὸς τῆς παρεκκλιθεῖσας ὁδοῦ, ὡς ὑποκνησιματα ὄντα τῆς πρὸς τοὺς προγόνους φιλοτιμίας, ἐρεθίζουσιν ὡς ὑπερβολὴ τῶν ἐρασῶν τῆς γλώσσης τῶν πόθων πρὸς τούτοις συμβάλλουσι σφίδρα πρὸς τὴν πρὸδοσιν τῆς ὁμιλουμένης, ἐπειδὴ ἡ ἀρχαία, ὅσον παρ' ἑστιάσεται, τοσοῦτον ἐλακε τὴν θυγατέρα πρὸς ἑαυτὴν, μὴ παραχωροῦσαι νὰ παρεκτραπῆ εἰς ἄνοδιαις ἕξιν ἰσχυρῶν· εἰδὲ μὲν, ἐλθόντων μὲν εἶναι νὰ τὸ ἐκκωλύσῃ, ἀλλ' εἶναι τῶν ὄντι ἀληθῆς μετ' ὀλίγον καιρὸν θέλομεν εἶναι θεσπισματα, καὶ ψήφισματα, καὶ πάντα τὰ ἄλλα δι' ὅλου παρελλεγμένα τοῦ φυσικοῦ ἰδιώματος, συνθέματα ὁμιλουμένη Γαλλικὰ δι' ὀνομάτων Ἑλληνικῶν παραμεμορφωμένα ἢ ἔστιν ἰσορρηματα εἰς ἄλλοτρίαις καὶ ἀσμεύλου καὶ ἀλλοκίτου, εἰς καὶ ὑποταξὴν σεμνύνονται μάλιστα ὡς εἰς ἄπτιαις ἀμοργίδας οἱ ἡμέτεροι φιλόσοφοι γραμματεῖς. (**)

Ἐπὶ ἀλλὰ μετὰ τὸν λόγον, ὑποκίτῃ ἡδονῆς, ὡς ἄνδρες Ἕλληνας, σοφά εὐθετοῦν ἔλαβον οἱ τοῦ πράγματος ἐρασταί, ὡς εἶδον ἐρέτας καὶ ψήφισμα τῆς βουλῆς εἰς τὴν κίτην γλῶσσαν συντεθειμένον; ἤδη τὸν αὐτὸ τῶν ὄντι καὶ τερνότητων εἰς πῶς ὅς θαλαμὸς ἡμῶν ἔφην, παρὰ προσδοκίαν, καὶ ὅπως ἄνευτος φωνῆ, ἐναρμόνιον μέλος ταῖς ἀκαστῆς ἡμῶν ἐνγύσασα, ὡς κήρυξ προσδεύουσα εἰς τὴν δόξαν τῶν προπατόρων, καὶ κηρύσσασα τὸ γένος γνησίμον ἐκείνων ἀπόγονον (***) ἄλλως δὲ πῶς ἔμπορεῖ τις νὰ κωχρῆ εἰς ἀρετὰς τῶν προγόνων;

πῶς δύναται ὁ Ἰταλιώτης νὰ σεμνύνηται εἰς τὴν δόξαν τῶν Ῥωμαίων, τῶν ὑποκίτῃ τὴν γλῶσσαν ἀρεταί, τὴν τὸ γένος ἐκείνο χαρακτηρίζουσαν; Τούτο λοιπὸν τὸ ψήφισμα ἀναγνόντες, καὶ ἠδῶς διατελέσαντες, ὡς ἰδόντες σημεῖον τῆς ἀναδρομῆς τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὰ μνήματα καὶ ὑπομνήματα τῶν ἀρχαίων, τὸ ἔθνος, τὸ πρωταεῖον, τὸν Ἀραίων πάγον, τὰ ἄλλα, τὰ θαυμάζόμενα, καὶ ὑποκίτῃ, εὐθὺς ἀνεμνήσθημεν, ὅτι ἐσμὲν αὐτὸ τούτο Ἕλληνας, οὐχὶ δὲ Γραικοί, οὐδὲ Ἰταλιώται· οὕτω πολλοὶ καὶ μικρὸν ἐνδύσιμον, ἀνάπτει τὸν ἔθνον, ὡς σπινθὴρ πρὸς μεγάλα ἀποτελέσματα.

Ταῦτα λοιπὸν καὶ τὰ τοιαῦτα πείθουσι λογικῶς νὰ δώσωμεν τόνον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν νὰ τιμῆται παρὰ πάντων, διὰ νὰ τιμῆται πάντας παρὰ πᾶσι ταῖς ἔθνεσιν· ἄλλως δὲ καταφρονούμεθα οἱ Ἕλληνας παρεκτραπόμενοι· ἐπειδὴ ἀνυποκίτῃ μετὰ αἰσχύνην, ἐν ᾧ τὴν μὲν ἐλευθερίαν ἐν τοσούταις καὶ τοιαύταις δειναῖς περιστάσεσι μετὰ τοσοῦτων καὶ τοιοῦτων κινδύνων, καὶ μάλιστα ἀπὸ ἐλαχίστων ἰσχυρομένων ἀσμεύων, μόνη δὲ τῆ ἀρετῆ καὶ τῆ ἀποστάσει ἐπεριδύμενοι, ταύτην μὲν εὐτυχῶς ἀνελάθουμεν τὴν δὲ γλῶσσαν, δι' ἣν τὸ πλεῖστον μέρος ἡ ἐλευθερία καὶ οἱ ἀγῶνες, ἐτοίμων ἦδη εἶσαν καὶ δυνατὴν, ἀπονοῦν, ἀναγνόντων, παντελῶς ἀπερίστατον, καὶ ἀπερίσπατον, ταύτην νὰ ἀμελήσωμεν, καὶ ταῦτα μετὰ πᾶσι ἠδονῆς καὶ ἀνέσειος τῆς εἰς αὐτὴν ἐπιδόσεως ἐσόμενης. Ἐπειδὴ τὸ θέλουσιν εἶπῃ, παρὶ ἡμῶν οἱ μουσολοῖται· Ἑυρωπαϊοί, οἱ ὑποκίτῃ νομίζουσιν εὐτυχίαν μεγάλην τὸ νὰ ἀναγνόντες τοὺς συγγραφεῖς τῶν Ἑλλήνων εἰς αὐτὴν τὴν πρωτότυπον γλῶσσαν τῆς φιλοσοφίας; τί θέλουσιν εἶπῃ, ὅταν ἴδωσιν, ὅτι οἱ μεγάλοι τῶν ἐνδόξων ἔργων τῶν ἑαυτῶν προγόνων πρὸς ἀμελοῦσι τὴν γλῶσσαν αὐτῶν, διὰ τὴν ὑποκίτῃ καὶ ἐκείνοι μὲν ποτὲ διὰ πάντων ἐθαυμάσθησαν τῶν αἰώνων, καὶ αὐτοὶ δὲ νῦν ἐν ταῖς παρούσαις περιστάσεσιν εὐρον ἰκανὴν συμπόθειαν καὶ βοήθειαν παρὰ πάντων; τί θέλουσιν εἶπῃ λέγειν, ὅταν ἀκούσωσιν, ὅτι τὰ μὲν ἐγκόλεια, ταῦτα δὲ τὰ πρωτελεστοῦ τῆς φιλοσοφίας, διδασκόμεθα, καλῶς ποιῶντες, εἰς τὴν λαμπρὴν ἀμοργίδα τῶν φιλοσόφων τὴν δὲ φιλοσοφίαν αὐτὴν τάνάπαλιν εἰς τὰ ἕκτα τῆς ἐσχάτης ἡμῶν ἀβλήτης; τὰ ὑποκίτῃ (σὺν θεῷ δὲ εὐχόμεθα) θέλουσι μείνη ὑπομνήματα τῆς παρουσίας ἡμῶν πτωχίας ἐν τῇ ἱστορίᾳ; ἔάν δὲ ἐρωτηθῶμεν

(*) Οἱ διδάσκοντες τὰ μαθηματικά ὡς μαθητῆσιν εὐσυναιδήτως, πᾶσιν δυσχερῆσαν ἐκπαιδεύουσι καὶ ἐρέτας εἰς τὰ ἔκτα καὶ κακὰ μεταφράσματα τῶν νεωτέρων καὶ κίτῃ ἐμπειροῦσι τὴν πρὸδοσιν τῶν μαθητῶν εἰς τὰ σωματικά ταῦτα παρεκκλιθεῖσιν· τὰ ὅποια ἔπειτα νὰ ἐρετικῆς ὁ σοφιστικὸς ἄνευτος ἄνευτος ὡς ὄντα ταῦτα.

(**) Ἐν ἐκείνῃ νὰ ἐκπαιδεύουσι εἰς τὴν πρὸδοσιν αὐτῆς. ὅσοι ἔγραψαν ταῦτα πρὸ δὲκα ἔτην, ὡς εἶπεν εἰ ἀναστρέφονται ἐν ταῖς ἐκπαιδεύσεσιν τῶν Ἀριστοτέλει τῶν γραμματικῶν, καὶ τὰ βιβλία τῆς ἱστορίας τῶν ἑλληνικῶν καὶ ἄλλα τοιαῦτα.

(***) Ἐάν δὲ νὰ προσέσω ἰταλιώται καὶ τὸ ψήφισμα ἐκείνο καὶ διὰ τὴν ὑποκίτῃ καὶ διὰ τὴν ἐκπαιδεύσιν αὐτῆς χάριτι καὶ συντησίαν ἔσται δὲ ταῦτα. - Ἐπειδὴ ἔδουλόθη

ἰταλιώται, τὸ γένος Ἀργίαι, διατελέει ἑαυτῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐν ταῖς παρούσαις πράξεσιν πολλῶν ἀγαθῶν αἰτίαι γίνονται, καὶ λόγον καὶ πρᾶττον εἰς ἀνδύσασιν ὑπὲρ αὐτῆς, διδασκῶν τῆ βουλῆ τῶν Ἑλλήνων περὶ τῆς τῶν ἀνδρῶν κλίτη ἡμῶν καὶ ἐργασίας τῆς πρὸς αὐτὴν ἔσται· τὸ δὲ ψήφισμα κινεῖσθαι ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων παρὰ Μισσηνοῦς μετὰ Ἀθήνας.

καὶ ἐκείνων, πρὸς τὸ τέλος πράττομαι ταῦτα, καὶ ἔκδοται κατὰ τὴν
ἐπιθυμίαν καὶ μαθόμεν πᾶσι πᾶσι ἐν τῇ κεραιῇ, τὴν δὲ κεραιὴν
ἀντιπάλιν ἐντὶ πύθων, τὴν ἔδωκεν εἰς τὴν ἐπιθυμίαν πρὸς ταῦτα; (*)

Τῶν πάντων, ἐν κατὰ δύστην ὑπερισχιστὴ ἢ γέρων ψυχῆς,
διὰ τὴν συμβεβηκυῖαν ὁπωσὸν ἢ ἀντίρροπον αὐτῆ, πρέπει τοῦλάχιστον
να μεταφρασθῶσι τὰ ἀνεγγραμμένα τῶν ἀρχαίων εἰς τὴν κοινὴν
αὐτῆν τὴν πύθων, διὰ τὴν ἀντιρροπον καὶ τὰ ἐγκύκλια εἰς αὐτὴν,
ἢ γρηγορητικῆ, καὶ ἢ παρηγορητικῆ, καὶ ἐνταῦθα να εἰσέρχονται οἱ νέοι
ὡς ὁπωσὸν καὶ διὰ τὴν αὐτῆς ὁδοῦ προήδωκτοίμενοι εἰς τὴν φιλο-
σοφίαν, ἀλλ' οὐκ ἀποκρίσασθαι να ἀκούσασθαι, ἀλλ' ἀνάσσει κατὰ
τὴν γὰρ ἀνω κατέβη, καὶ μάλιστα οἱ Γραικοὶ τοῦτο αὐτῆ Γραικοὶ
καὶ οὐκ πλεον Ἑλλήνες ὑπεδόμενοι πύθωναι ἢ δὲ Ἑλληνικῆ ἢ
εὐαίτια, ὡς ἐν Κασσῶν μύθῳ, ἐν γυναικῶν, ὡς ξένῳ γλώσσῳ, ὡς περ
ἠελαιῶν τοῖς ἰταλιότοις αὐτῆς, ὡς τῶν Λατίνων τοῦ ὄνομα φέ-
ροσαν, ὡς τῶν Ρωμαίων. Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι αἰσχρὸν καὶ να τὸ νουθε-
σῶν πάλιν καλῶν να τὴν εἶδη εἰς πύθων, καὶ μάλιστα γόν, ὡς εἰς
ὁ Ἑλλῆν ἀναμνησθῆναι θούρῳς ἀλλῆς, ἐπίστασε τὸ μεγαλόνομον
τοῦτο ὄνομα μετὰ τὴν ἀρετὴν τῆς ἀνδρείας καὶ μεγαλοφροσύνης καὶ
ἐν τῇ ἢ εὐνοια τῆς τύχης συναίρεται καὶ πύθων πύθων πρὸς ἀνά-
κτιον τοῦ καλλίστου καὶ ἐνδοξοτάτου τοῦτου κληρονομητοῦ
πάντων τῶν πύθων καλῶν τὸ ὄνομα οἱ μὲν ἄρα; μετὰ αὐτῆν
εἰρόντες προδιπτεμενῶν, θέλουσι πρὸς τὸ ὑπὸλοιπὸν πύθων αὐτῆ
χρότερη μετὰ τὸ καμπύρῳ καὶ τῆς ἴσον μετὰ, ὡς ἢ ὑπερ-
τις, πύθων τὴν μετῆρα καὶ βυπλάτια, κατατίνας να γένῃ, καὶ
τοῦ θρόνου γνήσιος κληρονομῶς.

Πρὸς δὲ αὐτῶς πρέπει να συγασθῆ, τις καὶ τὸ κοινὸν συμβῆναι
πρὸς τὴν κοινωσίαν διὰ τὴν ἀγνοίαν, ἐν ἐπιμελεσθῶμεν τὴν Ἑλλη-
νοσὴν καὶ ὡς τοῦ εἰρημένους κινῶναι, ὡς ὕδατος γένῃ ὄνομα
θαυμάσιος τῶν νέων πύθωναι ἀπὸ πάντων τοῦ ἐπὶ δευτερογενέτου
γένου, πρὸς τὴν ἐλευθερωμένην Ἑλλάδα; αὐτῆς οὐδὲ πρὸς τὴν
ἀπὸ πύθων τῶν ἔθνων, καὶ μὲν οὐδὲς να, νέος ὄνομα νέος κα-
κῶν ἀνοίγεται πρὸς τὴν μελιόρῳτων φωνῆν τῆς Ἑλλάδος καὶ
πύθων, ὡς οὔτε κατὰ καὶ λαίπειται, οὔτε δύναμις να τὸ παρὰ
ἔθῳ. Ἐν ὄνομα δὲ τῆς πύθωναι, ὡς να μὲν ἔθῳ ἢ γένῃ καὶ γῶ-
ναι εἰς τὴν οὐλοσῳν, ἀνάγκη να λίσωμεν πύθων μέτρα πρὸς

τὴν ἑλευθερίαν ἐπὶ τῆς τῶν πράγματος πύθων μέτρα, καὶ πύθων λέγει
ἐπιθυμίαν; δὲν λέγω πύθων.

Να δὲ ἢ κατασῶμεν καὶ εἰς τὸν δευτερογενέτου λόγον, ἢ δὲ δὲ δὲ
ἀποφασισθῆ να διδασκῆται ἢ φιλοσοφία εἰς τὴν πεπατημένην, καὶ
ἐν ἀρχαίῳ τῶν πύθων λαλίαν, ἀνάγκη να προσπαθήσωμεν να
περιμερίσωμεν τὸ καλὸν τὸ εἰσέρπον ὡς ὄνομα γένῃ εἰς τὰς συγ-
γραμμὰς τῶν νέων Ἑλλήνων; τοῦτο δὲ ἐπὶ τὴν ἑλευθερίαν τῶν ξένων
γλώσσων (τὸ λέγω πάλιν, καὶ δὲν ἔμπορῶ να ἀναγασθῶ) τὸ κατα-
πύθωναι εἰς τὰ νέα συγγραμματα πανταχόθεν.

Ἰδοῦ ὅρος Γαλλικόν.

Ὁ ἄνθρωπος εἶναι τὸ ἐνδοξοτάτον πύθων τοῦ θεοῦ.
ἢ ἄνθρωπος μόνος ἐπιμεθῆ με λογικόν.
Ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐπιμεθῆτατος εἰς τὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας.

Ἔρος τοῦτο ἐπιμεθῆτατος μὲν ποῖς, ἀλλ' εἰς ὄνομα φιλοσοφίας καὶ
φύθων καὶ ἀνεμῶν, ὡς ἀσυναρτητῶν καὶ ἀνεπιμεθῆτατος, καὶ εἰς
κατὰ ἐπιστήμας ἀπατηλῶν καὶ ἀνεπιμεθῆτατος. Τοῦτο δὲ Ἑλλῆν με-
σαφραστῆς λαθῶν, ἀρετῆς να τὸ συμπλέξῃ οὕτως εἰς μίαν περίοδον.

Ὁ ἄνθρωπος εἶναι τὸ ἐνδοξοτάτον πύθων τοῦ θεοῦ, κατὰ ἐπι-
μεθῆ με τὸ λογικόν, διὰ τοῦ ὁποῖου ἔγινεν ἐπιμεθῆτατος εἰς τὰς
τέχνας καὶ ἐπιστήμας.

ἄλλως εἰς τὸ παλαιόν.

Ὁ ἄνθρωπος ἐπὶ πάντων τῶν ὄντων τὸ τιμιότατον πύθων τῶν
μῶν αὐτῆς μετεσῳν, πρὸς πᾶσαν τέχνην καὶ ἐπιστήμην πέφικεν
εὐμεθῆτατος.

Φυσικῶν, ὡ ἄνδρες σοφοί, τὸ ἀλλότῳ καὶ ἀλλοτῶν τοῦτο τῶν
πύθων, τὸ περίκλιστον τῆς φωνῆς καὶ ἀσύνδοτον ἀρετῆν δὲ τὸ ἀμέ-
τερον, τὸ προχάζον, τὸ ἀβέβηκτον, τὸ ἐκροτον, τὸ ἀνεπιμεθῆτατος. Πῶς
δὲ τοῦτο γένῃται; τοῦτο τῶν ὅτι δὲν ἀπὸ τῆς πύθωναι πύθων, πρὸς
πύθωναι ἀλλ' εἰς καὶ μῶναι κοινὸν εἶναι ὡς ὄνομα να τὸ δὲ
ὄνομα; ἀλλ' ἀρετῆς ἀνάσσει μετὰ τῶν πύθωναι, ἀνα εἰσαπασθῆτατος
εἰς τὴν μετὰ τῶν πύθωναι.

Τίνα λοιπὸν κινῶναι τοῦτο τὴν δευτερογενέτου τῆς κατὰ καὶ ἀρετῆς
θεοῦ συγγραστῆς ἐνοσῶ ἐν φιλοσοφίᾳ, τὸν ὁποῖον προδιπτελῶ λαοσῳ-
γῳν τῶν πύθωναι καὶ μεγαλοφροσύνης Γράσσετε, ὡ ἄνδρες σοφοί,
τὰ συγγραμματα ἢ Ἑλλήνων πρῶτον, ἐπιμεθῆτατος, καὶ κατασῶμεθα,
καὶ ὡς ὄνομα τῆς δόξης τῆς ἀρετῆς τῆς ἀρετῆς τῆς ἀρετῆς ἀνα-
λόγως αὐτῆ, ἐν ὄνομα, εἰς τὴν ὡς ὄνομα ἀναλόγως δὲ φωνῆ-
μένους καὶ συμβῆναι αὐτῆ τὰ ἀπαρῳματα καὶ τῶν μελιόρῳτων, καὶ
τὸ συγγραμμένων καὶ ὑπερβῳτων μετατάτῳτατος εἰς ὡς ὄνομα μὲν

(*) Καλῶς ὄνομα περὶ αὐτῶν εἰς ἀρχαίῳ πύθωναι ἐπὶ εἰς αὐτῶν ἀναλόγως τὴν δε-
υτερογενέτου, ὡς ὄνομα εἰς ὡς βαλκάνιον εἰς τὴν λαοσῳγῳν, ἵνα ἐπιμεθῆτατος πύθων
να πύθωναι ἑλληνοδόξῳτατος, πύθωναι τῆς πύθωναι ἀναλόγως ἀναλόγως, ὡς
καὶ ἀναλόγως ἀναλόγως ἀναλόγως.

φυσικωτέραν θέσει (*) αὐτὸς εἶναι ὁ μόνος κινήων καὶ ἡ εὐθεία εὐ-
 θμη, πρὸς τὴν ὑπὸ πρῆσι νὰ ἐφαρμόσῃτε τὸν λίθον πρὸς οὐλο-
 δομήν αὐτὸς εἶναι ἐκείνη ἡ αὐθία λίθος, ἐν ἧ δὲ δὴμαζεται τὸ τῆς
 γλώσσης ἀκίεθρον, διὰ νὰ φάνηται τὰ συντήρηματά σας γεννή-
 ματα γνάσας μητρός, ἀλλ' ὠρὶ μητρικῆς, ἵνα εἶπω καὶ αὐτό-
 χρομα καλλασίδος. ἄλλως δὲν ἀγνοῖ τὸν τρόπον, καθ' ὃν δύνα-
 ταί τις νὰ προφυλαχθῇ τὰ ζένας Σειρήνας. Οὕτω πικαῖτο, καὶ ἂν με-
 τανοήσῃτε, καταρῆσθί με αἰωνίως, ἵνα μὴ ἀπαντῶσιν οἱ μεταγενέ-
 στεροι τὰ καλά σας ποιήματα, μὲ τὴν αἰκτὴν ἀπιδίαν, καθὼς ἡμεῖς
 πρὸς τῆς λόγιτις τῶν Βελαντινῶν ἐποχῆς ὁ δὲ τρόπος αὐτός τοῦ με-
 ταφράζειν, ὡς ἄμεσος γενόμενος ἀπὸ τῆς μητρὸς πρὸς τὴν θυγατέρα,
 θέλει φυλάξῃ διὰ τῶν κριῶν ἀκατάλλασκτον τὴν ἐφαρμογὴν καὶ
 ἀλλοτριότητα τῶν ἐνηνίων πρὸς ἐκείνην ἄλλως δὲ πᾶς ὁ μεταφράζων,
 ἢ ἐρανίζόμενος, δὲν θέλει ἀποφύγῃ ποτὲ τὰ ἰδιώματα τῆς, ἐξ ἧς
 ἐρανίζεται, ἢ καὶ μεταφράζει. (*)

Ἀλλ' ὅταν τις δὲν ἔσῃ δύνανται νὰ συντάξῃ εἰς τὴν παλαιάν, τί
 ποιητέον; ἄλλος λόγος αὐτός πλὴν δὲν εἶναι ἱκανὸν τὸ μέρος νὰ ἀναι-
 ρέσῃ τὴν τοῦ ὅλου ἀκρίθειαν, μήτε ἡ ἀδυναμία τινῶν τὴν ὠφέλειαν
 τῆς ἐθνικῆς ὀμιλητικῆς ἐπειτὰ ὁ λόγος ἀνωθεν τοῦτο φαίνεται, ὅτι
 (ἴτετ' οἱ ἀλλοτὸντες νὰ συνγράφουσι, νὰ γένωπ πρῶτον ἱκανοὶ εἰς τὸ
 ἑλληνίζεσθαι καθ' ὅτι τις ὁ λόγος νὰ μὴ ἔξῃ ὁ φιλοσοφῶν νὰ γράφῃ

(*) Ταῦτα φυσικὰ καὶ ἄρτια χωρὶς εἰσάγωγου πάλαι καὶ εἰς τὰ ποιήματα
 τοῦ σοφοῦ Κεραῖ. ἔκου μάλα καὶ ἰταλικῶν καὶ ἡρακλειώτικων, αὐτὸς ἑαυτοῦ γί-
 νεται, ἐπιτρέπων εἰς τὸν κλάσον νὰ τῆς εἰσάγῃ τὴν κατὰ φύσιν ποίησιν καὶ
 ἴδμεν ἐκ τῶν πολλῶν αὐτῶ ἐν μόνον τούτῳ. Ταύτην δὲ ἐννοῶ (λέγει) διορθῶσιν γλώσ-
 σης τῆς ὁμοίας τὴν μὲν ἕκαστον διδάσκον κατὰ τὰ ἰδιώματα τοῦ λαλοῦντος. Ἦνους τὸ δὲ
 εἶδος καὶ τὴν μερῶν καταρτίξει καὶ τελειοποιῖ τῶν κεικλιεμένων καὶ σοφῶν ἀνδρῶν
 ὁ ἕκαστος μὲ τὴν εὐθείαν τῆς κρίσεως, καὶ τοὺς κινήων τῆς πικαῖας ἡμῶν γλώσσης,
 ἔμελλεν μὲν τὰ εὐθεῖα καὶ ἀκρίθειαν, ἐντ' αὐτῶν δὲ εἰσάγων τὰ εἰκῆ καὶ σαργῆν,
 θρασυκίαν δὲ καὶ διεργάνων τὰ διεργαμῆναι. Ἰδὲ φυσ. σελ. κ'. Ταύτην δὲ τακτικὴν
 διαίρεσιν ἔχει καὶ τὸ τοῦ Πλάτωνος (Φαῖλα σελ. 198.) ἴδμεν πραγματεύεται περὶ ἰο-
 νικῶν χαρακτήρων εἶναι. Ἰταλικότεροι μὲν ἔσονται, πρῶτοισι δὲ ἔσονται ἀκρίθειαι, ἑρμη-
 πικότεροι δὲ ἔσονται φιλοσοφικότεροι δὲ ἔσονται. . . Πρῶτος πάλιν καὶ Νίτωρ,
 ἀφρότεροι φρόνιμοι, ἀλλ' ἐκείνη μὲν διακρίσεις, θρασυκίαι δὲ ἔσονται. . . Καὶ
 πάλιν Πλάτων καὶ ἔκτωρ, ὁ μὲν ἀσπληγὴς καὶ φιλόσοφος, καὶ καλλωπιστὴς ὁ δὲ ἔκτωρ
 ἢ ἰσχυρὸς σοφιστικῶς καὶ τῶν ἄλλων, καὶ ἀπράγματος. Ταύτων τρόπον δὲ ταύτην
 ἔσονται καὶ ἑλληνικῶν ἐθνῶν χαρακτήρες εἶναι, εἰ μὴν Τρῶες αὐτῶ,

ὁ Κλαυδίου ἐννοῶν ἕκαστον ἑρμῆς ὡς
 εἰ δὲ ἑλληνικῶν αὐτῶ.
 Ἐγὼ δὲ διδάσκει, σημειώματα

(*) Ὁ σοφὸς Κεραῖς ἰσχυρῶς καὶ αὐτὸς νὰ κἀμῃ τῶν μεταφραστῶν προσπαθῶν εἰς
 τούτων ἀλλ' ὁ αὐτὸς κατὰ δυσπραγίαν (διὰ τὸ ὄνομα πρῶτον) δὲν ἔμελλεν νὰ ἀποφύγῃ
 τὸ ἰδιώματα τούτων, καὶ μάλα τὸ καμαρτικῶν, ἐν εἰς εὐθείαν, καὶ ἰσχυρῶς, καθ' ἣ
 ἀκρίθειαι μάλιστα καὶ πάντας τῶν ἄλλων καὶ φαίνεται, ὅτι ἐκ τῆς πολλῆς ἑρμῆς

εἰς τὴν γλώσσαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἔγινε λόγιος, καὶ ἐκ τῆς ὁποίας
 χαρακτηρίζεται ἐθνικῶς. Εἰς τὸν παρελθόντα αἰῶνα εἰς τὸ σκότος
 τῆς παλαιᾶς ἐκείνης δουλείας, ὅσοι διδάσκαλοι ἐτι ἐσώζοντο εἰς τὰς
 γωνίας τῶν ἑκκλησιῶν, διδάσκοντες τὰ παιδιά, ὅλοι ἔγραφον εἰ-
 τὴν ἀρχαίαν γλώσσαν ἐξαιρέτως. νῦν δὲ τίς πρόφασις λείπεται εἰς
 τοὺς λέγοντας δὲν ἔξῃ; (*) πλὴν καὶ αὐτὸς ὁ μὴ δυνάμενος
 τοῦτο, ὡς ἀκολουθῆ καὶ τὸν τρόπον τῆς ἀρχαίας ἐν τῇ λαλουμένῃ,
 τὸ τῆς μητρὸς λέγει ὄνομα, τὸ συντηρησθέν καὶ ἀφρονεῖται ἐν
 τῇ θυγατρὶ ἦτις, ἐξαιρουμένων τινῶν ἰδιωμάτων καὶ φράσεων, οὐδὲν
 ἐστίν, ἢ ἐκείνης ἀνάλυσιν ἐκ συνεπτυγμένου εἰς ἀνεπτυγμένου, καὶ
 ἀνάπαλιν ἐν πολλοῖς. Ἐὰν ὅμως δὲν εἶναι ἱκανὸς καὶ εἰς τοῦτο, ὡς
 μοι συγχωρήσῃ νὰ εἶπω, ὅτι αὐτὸς μοιγεῖ τὴν γλώσσαν, τὸ καλὸν
 καὶ ὠραῖον αὐτῆς εἶδος ἐξ ἀγνοίας πολλῆς εἰκῆ διαφθείρων ἐν ψιμ-
 μυθίῳ ἀλλοτριῶν καλλωπισμάτων.

Ταῦτα μὲν ὁ ἄνθρωπος σοφὸς, εἶναι τὰ φρονήματά μου περὶ ἀμφο-
 τέρων τῶν διαλέκτων, ἀποβλέποντα τῆς μὲν τὴν βελτίωσιν καὶ
 ἀναδρομήν τῆς δὲ, τὴν εὐκολίαν καὶ ἔκτασιν εἰς πολλοὺς οἶον,
 περὶ τῆς ὀμιλουμένης.

Α'. Νὰ γράφομεν κατὰ τὴν τυχοῦσαν ὕλην, προβαίνοντες ἐπὶ
 τὸ κομψότερον ταυτὰ τὴν δύναμιν τῶν διδασκαμένων. (**)

Β'. Εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῆς ἀρχαίας νὰ μὴ ἀπομακρύνωμεν πολὺ
 τὸν χαρακτῆρα τῆς προφερομένης.

Γ'. Νὰ προσέγγωμεν ἐν τῷ μεταφράζειν νὰ μὴ παρεισάγωμεν
 ζένας τινὰ ἰδιώματα.

Δ'. Τὰς ἐκ τῆς ἀρχαίας εἰσαγείσας φράσεις ὡς μόνον νὰ φυλάτ-
 τωμεν αὐτάς, ἀλλὰ καὶ ἄλλα νὰ προσαρμόζωμεν εὐφρῶς εἰς αὐτὴν.

ἐν τῆς Γαλλικῆς παρεκκλίσεις, δὲν ἐνέχει πρὸς ἀκρίθειαν μάλιστα τὸ τῆς γλώσσης
 καὶ τῆς λαοῦ μίαν φῶσιν ἀπὸ τινος ἐκείνου. τὴν ὁποίαν ἂν χρηρῆται νὰ τὸν ἑλλη-
 νιστῆς εἰς τὴν ἀρχαίαν χωρὶς δυσκολίαν καὶ μεγάλης μεταβολῆς ἐκ προσοχῆς καὶ
 ἀφαιρέσεως, ἔγω σοι τοῦτο δείχνω, ὅτι τὸ ὕψος ἐκείνου εἶναι ἀνοδίτου, καὶ ἡ γλώσση
 ἔχει τὸ ἴδιον ἔνδυμα. ἐὰν ὅμως εὐφρῶς αὐτὸ δυσκατορθῶν, ἔστω σοι τοῦτο σημείον,
 ὅτι τὸ καλὸν τῆς γλώσσης γενέσεται.

(*) Διδάσκαλος ἕκαστος εἰς τὸ εἶδος, ἐὰν λέγῃ, ὅτι δὲν ἔξῃ νὰ συγγραφῆ ἑλληνικῶς,
 πρέπει ἢ νὰ τὸ κομψῇ, ἢ νὰ τὸ διορθῶσιν. ἄλλως δὲ τὸ νὰ μὴ ἐντρέπεται, φρεῖ ἐν-
 τρέπῃ εἰς αὐτὸν, ἀναστρέφοντα μεταξὺ τῶν ἄλλων, ὅσοις Ἦρως ἐν Ἑλλάδι.

(**) Λίγουσι τινες, ὅτι διανοήσονται πρὸς τὸν σκοπὸν τούτων, καθὼς ἕκαστος μὲν ὅτι
 νὰ γράφομεν εἰς τὴν παλαιάν, ἔγω δὲ εἰς τὴν ἀρχαίαν φράσιν, καὶ καθὼς ἕκαστος
 περὶ τῆς φιλοσοφίας τούτων ἡμετέροις καὶ ἑρμῆσι καὶ γλώσσῃ εἰς τὴν γλώσσαν, καὶ
 μυστικῶς ἀπὸ ἑαυτοῦ, καθὼς καὶ αὐτὸς ὅτι ἐπιπέσει τὴν ἑλληνικὴν ἀπὸ τῆς γλώσσης.

Ε. Τὸ λαλεῖν καὶ γράφειν ἐν ταῖς σχολαίαις Ἑλληνιστὶ πρὸς ἀδελφῶν καὶ τῆς νεωτέρας ταῦτα μὲν παρ' αὐτῆς.

Παρ' οὖν τῆς ἀρχαίας αὐτῆς ἔκείνη

- Α. Τὸ προμανθάνειν ἐντελῶς τὰ παιδοπαιγνικά.
- Β. Τὸ ἀποστηθίζειν ἐκ ἀκαλαιμμάτων.
- Γ. Τὸ ἀπαγγέλλειν καὶ γράφειν τὴν γλῶσσαν Ἑλληνιστὶ.
- Δ. Τὸ τιμᾶσθαι ἀξίως τοὺς λαλοῦντας καὶ γράφοντας αὐτῆς μαθητῆς

Ε. Τὸ τὴν φιλοσοφίαν καὶ ἄλλα τινὰ εἰς τὴν ἀρχαίαν γράφειν. Ἐν ταῦτα λοιπὸν ἐν μόνον αἰσθάνομαι, ὅτι θέλει εὖρη πύλην ἀνοίξειν, τὸ τελευταῖον καὶ πρῶτον οὐχὶ ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τοῦ πράγματος, ἀλλ' ἐκ προλήψεώς τινος, καὶ μάλιστα διὰ τὸ ἐπίπικρον. Ἄλλὰ τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι τὸ μὴ ἐπιπικρῶς γεγόμενον, γίνεται καὶ ὀλιγογρόνιον, ὡς καταφρονούμενον; καὶ τοῦ Φειδίου καὶ Λυσίππου τὰ ἔργα ἐπίπικρα μὲν ἦσαν, ἀλλὰ τὰ αὐτὰ, ὅσα σόζονται, ἔλκουσι καὶ νῦν ἐπὶ τῶν θρηνηστικῶν ἀκαλειμμάτων ἔθνην ἔπειτα τινὰ λόγον ἔχει πρὸς Θεοῦ τὴν μὲν ἐγκλίμου παιδεύειν νὰ διδασκόμεθα εἰς τὴν γλῶσσαν τῆς φιλοσοφίας, καὶ ἐλευθερίας τὴν δὲ φιλοσοφίαν, εἰς τὰ ἄλλα τῆς ἐσχιστῆς βαρυφρονήτου καὶ δουλείας; ἐγὼ δὲν κατανοῶ καὶ μάλιστα νῦν, ὅπως ἡ εἴσοδος τῆς τύχης, ἡ προθυμία τοῦ γένους ἢ βελτίωσις τῶς σχολαίων, ἢ τάξις τῶν μαθημάτων, τὸ εὐμεθεῖον τῆς σοφίας, ἢ στίξις καὶ ἔκδοσις τῶν Εὐρωπαϊκῶν σοφῶν, τὰ πάντα συντρέγουσιν εἰς ἀνάγκην τῆς ἀρχαίας γλώσσης. Φέρε οὖν πρὸς Θεοῦ, καὶ ὡς ἀπορροισθῆναι ἢ εἰρηναίαν, καὶ ἀρχίσει ἡ Ἑλλάς νὰ διοικῆται ἐλευθέρως, καὶ οὕτως πανταγῶν οἱ ἐκ τῆς Εὐρώπης σοφοί, καὶ πρῶτον ἡμεῖς, ὡς διδασκαλοὶ ἔσονται ἐκείνοι διαλέγονται Ἑλληνιστὶ πρὸς ἡμᾶς, Ἑλληνας ὄντας, τὸ ὑποῖον καὶ πολλοὶ πολλὰς ἐπάθουμεν, καὶ πῶς θέλομεν ἀπαντήσαι διὰ τῆς Λατινίδος; ἐπειδὴ πολλοὶ τῶν ἡμετέρων καὶ ἰατροὶ καὶ φιλόσοφοι πάντων μὲν, καίτοι νεκρῶν ὡσαν ὡς ἀπαθῶς, προέρχονται πρὸς δὲ τὴν ἀνορέωσιν τῆς νεοσοφίας ἀπὸν κρούσιν, ἔξαιτῶντες θεοῦ τὴν ἀντιλήψιν τῶν θεωμάτων ταῦτα ὅσα εἶναι παρὰ τὴν

Πρὸς οὖν πάντας ἀπέλασθῆναι καὶ αἰετοῦ, ὡς ἄνθρωποι Ἑλληνας, ὅτι νῦν ἐκλεινόμεθα οὐχὶ περὶ πράγματος προσκαίρου, ἢ ἐπουσιώδους, ἀλλὰ περὶ αἰώνιου καὶ ὡς εὐνοικοῦ εἰς ἅπαντα διαρκέσουτος τὴν αἰώναν. ἔσονται λοιπὸν τὸ πρᾶγμα, περὶ οὗ ἡμῶν οὐ λόγος, λατρεῖ ἐξ ἀρχῆς τὴν προσήκουσαν εὐμεθερίαν, τὸ καλὸν αὐτοῦ, ὡς οὐσιωδὲς εἰς ἅπαν ἔσονται καθ' ἑλπίαν αὐτοῦ τὴν διάρκειαν τῆς ὑπαρξέως, θέλει συντελεῖσθαι αὐτῷ αἰσθῶν ἀνάγκην καὶ προῖον πρὸς τὴν πατρίαν περιωπῆν. ἔσονται οὖν πάντες, ἐγὼ μὲν ἄλλοθεν ἑλασσημῶ λέγω δὲ τὸ παρὰ

πάντων ὁμολογούμενον, ὅτι ὁ Ἑλληνας, καὶν ὑποθέσει τις τὰς πλείων εὐτυχῆς περιπτώσεις, δὲν θέλει ἐμμανισθῆναι εἰς ἀλλοεθνεῖς μετὰ τῆς αὐτῆς παρρησίας, μεθ' ἧς ἔργοντο οἱ πρόγονοι ἡμῶν πρὸς τοὺς βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν μῆτε θέλει παρρησιασθῆναι ὡς ἔφρων, τὸ ὑποῖον ἐμπνέει αὐτῆ ἢ γλῶσσα τῶν θεῶν διὰ τὴν ὑπεροχὴν μάρτυρας δὲ τοῦ λόγου τοῦ τοῦ αὐτοῦ οἱ ἀλλοεθνεῖς καὶ παλαιοὶ καὶ νεώτεροι οἱ τὰ πρῶτα τῆς σοφίας παρ' αὐτοῖς ὁμνούμενοι ἔχειν ἐξ ὧν ὁ μὲν περικλιθεὶς Κικέρων εἶπεν, ἐὰν ὁ Ζεὺς ἐδύνατο νὰ λαλήσει, δὲν ἔθελε δυναθῆναι νὰ τὴν κατάρθωσιν καλῆτερα ἀπὸ τὸν Δημοσθένην, καὶ Πλάτωνα ἕτερος δὲ τις προσέθηκεν ἐπι κακῆτον, ὅτι καὶ ἡ φύσις αὐτῆ, ὡς ἐλαμβανέ ποτε ὄργανα φωνητικὰ, διὰ τῆς Ἑλληνίδος ἔπρεπε νὰ μᾶς ἐξηγήσῃ τὰ ἑαυτῆς μυστήρια. Τὸ οὕτω λοιπὸν καὶ παρὰ τῶν ἀρχαίων ζένιον ἐκθειάζομενον, καὶ παρὰ τῶν νεωτέρων ἐπιθυμούμενον, πῶς δὲν θέλει δώσει ὑπεροχὴν εἰς τὸ εἶνος, ἐὰν τιμηθῆ κατ' ἀξίαν; καὶ πῶς δὲν θέλει γίνῃ κοινὸν καὶ εἰς τὰ ἄλλα ἔθνη, ἀπ' οὗ τύχη παρ' ἡμῶν τῆς προσήκουσας τιμῆς καὶ ἐπιμελείας; κύκλος τις περιτρέχει τὰ ἀνθρώπων πράγματα, ἀνάγκην καὶ κατάγκην κατὰ τὰς γνώμας τῶν διοικούντων αὐτὰ, καὶ τῆς τύχης τὰ θαύματα διὰ πᾶσα ἐλπίς δυνατὴ, καὶ διὰ τοῦτο, καὶν ἐλαχίστη ἢ ἡ ἀπ' αὐτῆς ὀφείλεια, δὲν πρέπει νὰ παραμαλκθῆ καὶ μάλιστα περὶ τοιοῦτου κτήματος, τὸ ὑποῖον ὅσον ἀνγκαλύπτει τὴν ἐκυτοῦ ἀρετὴν, τόσον ἔχει τὴν τῶν ζένιον εὐνοίαν καὶ τὸ σέβας πρὸς τοὺς νεκρομένους καὶ τισσοῦτον γίνεται περιμαλκτότερον καὶ ἐπιθυμητότερον εἰς ἐκείνους. Παράδοξον λοιπὸν προσπίπτει εἰς τὴν συνήθειαν τῶν αἰσθανομένων νὰ ἐλέγη τις τοῦτο παραπικρὸν ἀμελούμενον καὶ καταφρονούμενον καὶ μάλιστα εἰς τοὺς γένους αὐτοῦς, καθ' οὗς τὴν μὲν πρὸ αἰώνων ἀπλητισμένην ἐλευθερίαν διὰ πολλῶν κινδύνων καὶ μὲ βαρυσμῶν ὄλων τῶν ἐθνῶν ἀνελάθουσαν τὴν δὲ γλῶσσαν, θυγατέραν οὖσαν αὐτῆς ταύτης τῆς ἐλευθερίας, καὶ ἐξ ἡμισείας, ἵνα μὴ εἶπω καὶ τὸ πλεῖστον, προσφρονέμενον, ταύτην νὰ παραμαλκίσωμεν, τὴν μῆτε κίνδυνον, μῆτε ἀπλητισμένην ἔχουσαν, ὄξιν δὲ καὶ κέρδος καὶ αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν ἡμῶν φέρουσαν, καὶ παρὰ πάντων τῶν ἐθνῶν ὁμολογούμενος.

Μόλις ἤχησεν ἡ φωνὴ τῆς ἐλευθερίας εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἔπειτα ἐκρύπτειν εἰς ὅλας τῆς Εὐρώπης τὰς ἐσημερίδας; ἀλλ' ἐὰν οἱ σοφοὶ οὗτοι ἄνθρωποι ἀκούσωσιν ἐτι, ὅτι οἱ Ἑλληνας, ἀπ' ἀναλαθόντες τὴν ἐκυτῶν ἐλευθερίαν, καταγίνονται ἤδη νὰ ἀνασίσσωσι καὶ τὴν γλῶσσαν τῶν προγόνων αὐτῶν, τὴν παρ' αὐτῶν θεῶν φωνὴν καὶ ἀπλητισμένην καὶ ὁμνούμενην, πῶς θέλουσι διατεθῆ πρὸς τὰ ἡμᾶς καὶ αὐτῆ; ἡμισείως, ὡς ἄνθρωποι Ἑλληνας, καὶ πλεον ἢ ὅσον καὶ ὅπως διετέθησαν. ὅταν εἶδον τὴν ἐλευθερίαν ἡμῶν ἐψαλισμένην παρὰ τῶν οὐρανῶν

σημείων. καὶ βέβαια τὰ παλαιὰ μεγάλους ἔχουσι καὶ ἀγῶνας· ἀλλ' οἱ τέραινοι πάντων μάλιστα φέρονται ἀειθαλεῖς καὶ ἀμείραντοι ὡσπερ καὶ τὴν ἐκ ταύτης ἀφελεία, ὡς διακρινόμενοι εἰς τὴν τοῦ γένους ὁμοιογένειαν, ἀποδεδουλωμένοι τοῖς μὲν ἀγῶνας οὐδέν, τὴν δὲ πρὸς τοῦτους γενναίωτα καὶ μεγαλοφροσύνην μεγάλην τῆς ὑποίας ἢ κλιρονομία ἀπέκωψεν ἥδη εἰς ἡμᾶς ἐξ αὐτῆς τῆς ἱερᾶς ἀνάγκης τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων ἐς ἀνέκταμα δεικτερον τοῖς ὑποίοις ἢ φήμη ἔστρεψεν ὑπερῶν τῶν νεφελοῦν μετὰ τῶν πρώτων. Ταῦτα λοιπὸν φανερὰ ἔστιν ἕκαστος, καὶ γὰρ ὡς νοεῖται εἰς τὴν ἀιδιότητα τῆς εὐνοίας ἀπαιτεῖται καὶ δύσως, οὕτως αὖτε συλλογιζόμεθα περὶ τούτων.

Ὁ δὲ μεταβῶμεν καὶ εἰς ἕτερον θεώρημα τοῦτο. Ἐάν τις ἐρωτήσῃ, ὦ ἄνδρες Ἕλληες, τὸ δυσκολώτερον πρᾶγμα συγχάξεσθε ἐν τῷ βίῳ, ἴσως θέλει μοι ἀποκριθῆ, τίς τὸ προσηγεύειν περὶ τοῦ μελλόντος, πῦτο λέγω καὶ ἐγὼ ἐπιθυμῶς δίδωμαι καὶ τινα σημεία ἀπορηγώσεως εἰς τὸ λογικὸν κατὰ ζῶον τὴν ἀνθρωπίνην, περὶ οὐδενὸς ἄλλου δὲν θέλει προσεπύθετε τῆς εὐχερῆστερον, ἢ περὶ τῆς γλώσσης αὐτῆς, περὶ ἧς νῦν ἡμεῖς ὁ λόγος, φθάνει μόνον νὰ μεταχειρισθῆ τὸ λογικὸν ὀρθῶς· ἐπειδὴ ἡ παλαιὰ εὐτυχὴς μεταβολὴ τῶν πραγμάτων τοσοῦτον ἐκπενοῦργησε τῶν ἑλληστῶν σοφῶν τῆς Εὐρώπης τὴν περιέργειαν, ὅσοι καταγοιτραύθησαν μάλιστα ἀπὸ τὰς ἰουδαίας πρὸς τῆς μελιχρότου φωνῆς, ὅσοι πολλοὶ ἐτι καὶ νῦν ἐν τῇ τοῦ πρᾶγματος νεπιότητι ἐπιθυμοῦσι καθ' ἑαυτοῦς νὰ καταστήσωσιν αὐτὴν κοινὴν καὶ παρ' ἑστωῖς, καθὼς καὶ τὴν λατινίδα· ἀλλ' ἐάν τις ἄλλωσὶ ποτε καὶ εἰς τὴν παλαιὰ τῆς βουλῆς ταύτης, τότε βέβαια πολλοὶ θέλουσιν εἰσεῖν καὶ εἰς ἡμᾶς διὰ νὰ ἀκούσωσιν αὐτὴν ὡς προσεκομένην παρ' ἡμῶν εὐχερῆστερον, καθὼς τρέγομεν καὶ ἡμεῖς εἰς τῆς μητροπόλεως ἐκείνης διὰ τὴν ἐκείνων. Ἐάν λοιπὸν εἰσεῖν εἰς αὐτῶν καὶ γράφοντες καὶ λαλοῦντες τὴν ἡμετέραν, τί πουήσομεν ἡμεῖς οἱ Ἕλληες αἱ ἐφευρόμενοι τῶν νομῶν; εἰ δὲ πάλιν πέμψωσιν τῶς παῖδας αὐτῶν εἰς Ἀθήνας, αὐτὴν τὴν ἱερὰν τῶν Διουσῶν ἐξίαν (τὸ ὅποιον εἶναι καὶ πιθανώτατον) νὰ μάθωσι τὴν γλῶσσαν αὐτὴν ἐξ ἀκοῆς καὶ γραφῆς, καθὼς μανθάνουσιν οἱ ἄνθρωποι καὶ ἄλλως τῆς γλώσσης, καὶ αὐτὴν ἐπὶ τὴν ἀληθῶς νενεκρωμένην λατινίδα, τὴν μάλιστα λατινίδα πλεον, ἢ τὴν λατινίδα ἔχουσιν, τότε λέγω ἡμεῖς ποιοῦμεν ἡμεῖς εἰ ψευδόμενοι Ἕλληες, οἱ τὴν ἑλλάδα καταποιοῦμεν εἰς ἀμνημονεύτων αἰώνων; πότερον θέλομεν ἀπρόεμπη τῶς ἐρχομένους, ὅθεν ἔλθον, ἀπράκτους; ἢ τότε θέλομεν σκερθῆ εἰς ἀρχῆς τὰ συμφέροντα ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ὅτι, ὅτι τὸ δεύτερον διὰ τοῦ πρώτου τὴν ἀποπίαν ἔπατα τί θέλομεν εἰπεῖν πρὸς ἡμᾶς αὐτοῖς; τὸ πρῶτον θεμιτοκλήεις, αἰεὶ μὲν, ἀλλὰ γοῦν ἐσχηκόμεν; καθὼς

ἄλλ' ὁ στρατηγὸς τῶν Θηβαίων κακίζει τὴν φωνὴν τοῦ στρατηγοῦ τῆν, οὐ πρὸς ἐδύκισα. καθὼς δὲ καὶ ὁ ἱππιδὸς ἐπαινεῖ καὶ τὸ ἐξ ἀνάγκης μάθειν τὰ συμφέροντα κατὰ δεύτερον λόγον· ἀλλ' ὅταν τοῦτο γίνηται μετὰ πολλὴν ζήτησιν, ὁ Ὀμηρὸς λέγει, « βεγθὲν νηπιὸς ἔγνω »· φρονίμων λοιπὸν ἀνδρῶν εἶναι νὰ προηγοῦνται τὰ συμφέροντα τῆς πατρίδος, καὶ νὰ κατατάσσονται εἰς τὴν πρώτην παρ' ἱππιδῶ τῆς παρ' ἑαυτῶν, τὴν μακαρίαν καὶ ἐπαινετὴν· ἀλλ' οὐχὶ εἰς τὴν δευτέραν, ἐνθα ὁ Ὀμηρὸς κατατάττει τοῖς νηπίους καὶ ἀφροῖας.

Πρὸς δὲ τούτοις μὴ παρακούσσετε καὶ τὴν τελευταῖον μου τοῦτον λόγον. Ἐάν τις ἐρωτήσῃ τῶν ξένων τις, Ἄνδρες Ἕλληες, εἰς ποῖαν ποτὲ ὑπεροχὴν ἑθνικὴν σεμνύνεσθε πρὸς τὰ ἔθνη, τί θέλετε δεῖξαι; ἐπευθῆ καθὼς καὶ ἰδίᾳ ἕκαστος ἡμῶν ἔχει τὴν νὰ κχυγᾶται, οὕτω καὶ ἔθνος ὅλον ἀδύνατον νὰ μὴ φρονῆ τὸ ὑλάχιστον, ὅτι ἔχει κλυτὰς τινὰ πρὸς τὰ ἄλλα· εἰσὶ δὲ τὰ τῶν ἑθνῶν χαρακτηριστικὰ εἰς ὑπεροχὴν, ἐλευθερία, νόμοι, φρονήματα, ἀνδρεία, δύναμις, πλοῦτος τέχνη καὶ ἐπιστήμη, ἄλλα μυρία εἰς τὴν λοιπὴν τῶν ἀπάντων ἐρωτηθέντες, θέλετε δεῖξαι τὴν ὑπεροχὴν, ὡς νὰ σφραγίσθη καὶ ἡμεῖς ὑπὸ τῶν σοφιστῶν ἐν τοῖς ἄλλοις; εἰς τὴν εὐνομίαν, ἢ εἰς τὴν πλοῦτον καὶ τὰ λοιπὰ; ἀλλὰ ταῦτα μάλιστα ἀνεβλάστησεν ἐτι παρ' ἡμῶν οἱ δὲ καρποὶ, ὡς κρεμνόμενοι ἀπ' αὐτῶν τῶν ἐλπίδων, θεῶν ἐν γούνασι κείται, ἂν ποτε θέλωσι γένη ὄριμοι εἰς ποῖον λοιπὸν προτέρημα νῦν δικαίως σεμνυνόμεθα λόγῳ; εἰς τὴν γλῶσσαν, ὦ ἄνδρες Ἕλληες, εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν προκαίρων, εἰς τοῖς ὑποίοις ἐδειξεν ἡ θεὰ ἐξ ἀρχῆς τὰ μυστήριά της, εἰς αὐτὴν ἵσταται ὁ ἑλληστικός ἡμῶν χαρακτήρ· εἰς δὲ τὰ ἄλλα ἐσμεν, ὅσοι ἐσμεν, γρημότεροι ὑπέρου κατὰ τὴν προνομίαν.

Νῦν δὲ ἴδετε, πόσῃ ἀτοπίαν ἔχει τὸ πρᾶγμα καὶ πρὸς τοῖς προπᾶτορας ἡμῶν, εἰς τῶν ὁποίων μὲν τὴν γενναίωτα καὶ μεγαλοφροσύνην ἀγαυίζομεθα, τὸ δὲ τῆς γλώσσης καλὸν μνηστῆροισιν ἀρά γε τί θέλουσιν εἰπεῖν καὶ περὶ ἡμῶν, ἐάν ἔχωσιν τινα αἰσθησὶν ἐκείνοι τῶν ἐπὶ τῆς γῆς γινόμενων; καὶ τίς ἡμῶν πρὸς ἐκείνους ἢ ἀπολογία περὶ τοῦτου τοῦ πρᾶγματος; πότερον, ὅτι προκυνούμεθα, τὸ ὅποιον ἐκώλυεν ἡμᾶς μέχρι τούδε; ἀλλ' ἴδου ἡ χάρις τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἡ ἀρετὴ τῶν ἀπογόνων καὶ μεμπτῶν ἐκείνων ἀρχιστῆρ ἡδὴ (σὺν θεῷ δὲ εἰρήσθω) τὸν καταθλίβοντα ἐκείνον βαρὴν ζυγόν; ἀλλ' ὅτι δὲν θέλομεν; ἢ ἀποβάλλομεν λοιπὸν καὶ τὸ ἐκ γενναίου φρονήματος ἀνακρῶθην μεγαλόνομον ὄνομα ἑλλᾶν, περιοριζόμενοι εἰς τὸν μέγρι τοῦδε ἀτιμὸν καὶ καταφρονοῦμενον Γρηκόν; ἢ τρίτον θέλομεν προσπαυθῆ, ὅτι δὲν δύναμεθα; ἀλλ' ἐκείνοι ἐπλαστικώθησαν τοῦτο ἐξ

αὐτὸν τῶν μὴ ὄντων, καὶ ἀσφάλεον ἔσται ἡμῖν ἐν τοῖς εἰσβολαῖς πρὸς
 λοιπὸν τὸ πᾶν τρυφῆθῆναι, καὶ ἀσφαλεῖν, καὶ ἀκμάσαν ἐν οὐδέν, τοῦτο
 ἐξασθεῖσθαι κικέρων ἐκ δεινῶν περιγᾶσεων, δὲν δύναται νῦν εἰς εὐ-
 πλοῦς μεταβάλλῃς γὰρ ἀναλίσσει τὴν πρῶτην λιμπρότητα, καὶ μάλ-
 λιστα ἐν τῷ βλέπειν αὐτὸ αὐτοῖς ὑφ' ἑαυτοῦ καθ' ἑκάστην περιβαίνον
 ἐπὶ τῇ βελτίῳ; ἢ δὲν βλέπομεν τοῦτο καὶ εἰς αὐτὰς τὰς τέχνας καὶ
 ἐπιστήμας, τὰς ὁποίας ἡ μὲν τῶν γράμων ἐπήρεια καὶ κακότης ἐπι-
 γράφεται εἰς τὴν πανταλῆς ἢ δὲ ἐπιμέλεια καὶ πρόνοια τῶν ἀνθρώ-
 πων ἀνέστησαν αὐτὰς, καὶ ὑψώσε πολλῶ ἀνωτέρω;

Ἐπεὶ ἀναπιδέσσωμεν λοιπὸν, οἱ ἄνδρες Ἕλληνας, καὶ εἰς τοῦτον ἐπι-
 σὸν ἀγῶνα τὸν ἀπάντων τῶν ἀγῶνων ἡδονικώτατον ἃς συναγωνι-
 σθῶμεν γερσί τε παρὰ τὴν ἀσπασίωμεν τὴν παρακαταθήκην τῶν
 πατέρων ἡμῶν, καὶ εἰς ἐκείνους ποιοῦντες κεχαρισμένα, καὶ εἰς ἐκυ-
 ροῦς προσήκοντα καὶ ἐνδελία καὶ ἃς δεῖξομεν, ὅτι οἱ αὐτοὶ ἐσμέν
 ἐκείνοι τε καὶ ἡμεῖς, ἐνδοξίων γονέων ὑμεγνώμονες μιμηταὶ καὶ ὑψώ-
 σωμεν ἵνα δὲ πᾶσι γένηται, ἐνός ἐστι χρεῖα, μὴ τυφάξετε περὶ
 πολλὰς μᾶς γνῶντες καὶ ὑπερῶ χρεῖα, μῖνον τῶν οὐδέν ἢ τὴν γὰρ
 καὶ τὸ ὑψὸς ἐκρίπτεται, καὶ χρεῖα χρεῖος ἵνα βάλῃ με μῖνον εἰς
 τὴν καλυβήθεαν.

Ἄλλ' ἐπιπέθεσθε αἰεὶ φανέται μοι γὰρ ἀσπῶ τὸς σοφούς τῆς Εὐ-
 ρώπης λέγοντας πρὸς ἡμᾶς Ἄνδρες Ἕλληνας, ἀπόγονοι τῶν ἡρώων,
 καὶ μιμηταὶ τῆς αἰσῶν ἀρετῆς, ἐτρέξατε ἤδη μετὰ θυξῆς καλῆς τὸν
 μέγιστον κίνδυνον πρὸς ἀνάληψιν τῆς ἐλευθερίας, προσθέσατε ἔτι εἰς
 τὴν οὐδέν αὐτὴν καὶ τὴν ἀνάγκησιν τῆς γλώσσης τῶν πρῶτατόρων,
 τὴν ὁποῖαν αἴς ἐξέστησεν ἡ δουλεία; ἀνασώσατε τὴν βίαν ἐκείνην
 φωνῆν, τῆς ὁποίας ἡ ἐλευθερία εἶναι θυξῆτος θυξῆτος καὶ μάλιστα
 ἀσφάτεροι αὐτῶς ὡς συναιτία καὶ συναιτιατῆς, ὑπ' ἀλλήλων γεννώ-
 μενα καὶ ἐνωσῶσι Οὐκίνονος πρὸς ἐκείνην μὲν ἦτον τῶ ὄντι μέγιστος
 ὁ δὲ πρὸς τῶν ἀγῶν μίκροξ, ἡδονικῶς, καὶ κατὰ ἔθμα ἐπιπροσθήσῃ
 οἷο δὲ ἐκείτην μὲν θέλετε εὐχὴ παρὰ πάντων ἀθάνατον ἔπαινον, οἷο
 τῶν δὲ τὴν ὑπεροχὴν ἐν τοῖς ἔθνεσι. Κατατείνετε λοιπὸν, σπού-
 σατε πρὸς τὸ πατέρων τοῦτο κτῆμα τὸ σμικροτάτον τε καὶ ἐπι-
 στήματον σφραγίσατε τὴν ἐκυτῶν ἀρετὴν καὶ μετὰ τὸ ἔθνικόν τοῦτο
 ἔργημα ἵνα μηκέτι ἦτε Γραικοί, εἰς τὸ ὑποῖον μετωνομάσθησαν
 ἐκείνησ αἴς κατὰφρονοῦμενοι ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἀλλ' Ἕλληνας
 ὄντες, τὸ ὑποῖον ὄνομα καὶ ἐν ἐλλείψει ἔπειτα τῆς ἐλευθερίας, ἦτον
 ἱκανῶς ἐν ὄσῳ ἡκανέστα, γὰρ καταδυσωπῆ καὶ τὸς θυκῆσ τῶ, καὶ
 εὐπο εἰς αἰτίας τῆς γλώσσης τῶν τῶ.

Ταῦτά μοι φαίνεται, ὅτι συμβουλεύουσιν ἐκείνοι ἔθνος ὅλον ἀνα-
 τρέψαν εἶς πρὸς τὴν πατέρων εὐδαιμονίαν, ἐγὼ δὲ δὲν βλέπω το-

αὐτῶν ἄσπῶν τὸ γὰρ φανόμεθα σφῶν ἀνδρῶν ἐσφουδόμενοι γερῶν
 ἀλλὰ τὸ δεινὸν ἐστίν, ὅτι ἀσφάτερον καὶ τῶ ἀσπῆσ τῶν τῶ
 αἰσθησῶν, καὶ μάλιστα δύναμεθα γὰρ τὴν εὐφροσύνην διὰ τῶ ὅτι οἱ ὄντως
 τὰ τῆς γλώσσης τῶν τῶ μυστήρια μισθῶντες, καὶ τῶς χάριτας αὐτῆς
 παλαιδῶς ἀπυλαύσαντες, οἱ μὲν οὐτῶν εὐφροσύνην βίον ἐλάμενοι, οἱ
 δὲ ἀδιαφοροῦντες οὐ καλῶς πρὸς τὸ πρᾶγμα, οἱ δὲ τινες καὶ ὑπὸ ἰδιαι-
 πέρων παθῶν ἀγόμενοι καὶ φερόμενοι, αὐτοὶ μὲν ἅπαντες σφῶν
 σιωπῶσιν ὄχλοι δὲ ὄχλῳς ἡμεγμάθων ἐπιπροσῶσι ψῆφον περὶ γλώσσης
 εὐφροσύνης καὶ συστατικῆς τῆς ἔθνικῆς ὑπεροχῆς τε καὶ οὐδέν, καὶ
 διαφιλονεικῶσι περὶ βίωσης Ἑλληνικῆς, εἰς τῆς ὁποίας τοῖς τερπνοῦς
 κῶλυπος αὐτοῖ, ἢ δὲν ἐπιπροσῶσιν πῶποτε διὰ γὰρ αἰσθησῶσιν τὰ ἐκ
 τῶν χαρίτων ἐκείθεν ἐξεργόμενα ἐπαφροδῆτα βέλγητρα, ἢ πλῆσι-
 σαντες μικροῖ, ὡσπερ κακοὶ μυστήρες, τῆς τελείας ἀπεκλείσθησαν
 ἀπολαύσεως, ἀκούσαντες τὸ κακῶστατον μὲν ἐκείνο, χαρίεν δὲ

« Τραχῶς τίς εἶ ἐνός ἀπίσχυρῶς ἐμῆς »
 καὶ διὰ τοῦτο ζήλοτυπῆ δουλεύοντες, ἀποτρέπουσι καὶ τοῖς ἄλλοις
 τῶν χαρίτων ἐκείνης.

Ἄλλ' ὦ ἄνδρες φίλοι, εἴτε ἠέλομεν, εἴτε μὴ, ἡ γλώσσα ἀνατρέ-
 χουσα φύσει, δύναι τὴν τελειότητα, καὶ διὰ τοῦτο μένει καὶ αὐθῆς
 τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν σκέψιν τῶν μεθ' ἡμᾶς, πλὴν μὲ ζήμιαν ἡμῶν
 ἀλλ' ἵνα μὴ γένῃ τοῦτο, ὡστε γὰρ ὑποπεσῶμεν εἰς τὴν τῶν μεταγε-
 νεστέρων κακολογίαν, ἃς προλάβομεν γὰρ δεῖξομεν καὶ ἡμεῖς τὴν
 δυνατὴν πρόνοιαν περὶ τοῦτου ὁποῖαν δὴ ποτε λέγω ταύτην; προ-
 σέγετέ μοι τὸν νόον διαρισθῆτω μία ἡμερῆς ὡς διαίτησιν τῆς ἀρ-
 χῆς γλώσσης ἢ ὑποῖα κατ' ἀρχῆς μὲν γὰρ ἐκδιδάσκει ἀπᾶς τῶ
 μανῶς, ἔπειτα κατ' ἦν πλουτεῖ ὄχλον, καὶ οἷο καὶ τῶς συγγραφεῖσ
 δὲ αὐτῆς ἔσῶσαν πρῶτοι μὲν οἱ πρῶτοι τῶν μεγαλειτέρων σφῶ-
 λείων διδάσκαλοι, σέλλοντες κατ' ἀφείλην εἰς τὸν διαρισθῆσόμενον
 συντάκτην αὐτῆς κατὰ μῆνα μίαν τινὰ πραγματείαν, τῆς ὁποίας ἢ
 ὄχλον ἔσῶ ὅποιαδῆποτε, μῦθος, ἱστορία, γνῶμη ἔθικῆ, γύμνασμα σφῶ-
 τικῶν, κωμικῶν, ἐκ τῆς ποιητικῆς, ἐκ τῆς φιλοσοφίας, ἢ καὶ ἐκ
 μεταφράσεως γλώσσης ἀλλοτρίας καλῶσι ἐννοῶθα ζῆτεται καὶ ἐξε-
 τάζεται οὐχὶ ἢ ὄχλον, ἀλλὰ τὸ τῆς γλώσσης καλόν, τοῦτο πρῶτον.

Δεύτερον δὲ, ὡσα λογίδηρια γράφονται ἐν τοῖς σχολείωσ, τὰ ὅποια
 συντάττουσι μὲν οἱ διδάσκαλοι, ἐκφρανοῦσι δὲ οἱ μαθηταὶ εἰς ἐξε-
 τάσεις, παρόντων τῶν ἐξετασῶν καὶ ἀκουσῶν, καὶ ὅτι ἕτερον συν-
 ταχθῆ Ἑλληνιστῆ εἰς αὐτὰ, γὰρ πέμπονται καὶ αὐτὰ εἰς τὸν εἰρημένον
 συντάκτην.

Τρίτον δὲ, ὅσοι μαθηταὶ μετὰ τὸ συντακτικὸν προδιδάσκονται, οὐ-
 τοὶ γὰρ ὑπόκεινται εἰς χρεῖος γὰρ προσφέρωσι τὴ γύμνασμα τῆς γλώσσης

καλλίστον μὲν ἐπιτάξαι, ἢ ἐν μίᾳ περισσομένον (ἴδε Γραμ. Περφ. φηλ. 118.) ἐξ ὧν θέλει τὸν ἑπιταξίαν τῶν προβιβαζομένων. ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἐκ τῆς ποιητικῆς ποιήματα, καὶ μάλιστα οἱ ἐκ τῆς φητορικῆς ὑφίσταται τοῦτο, ὡς καὶ εἰς τὸ γράφειν ἐντελέστεροι, καὶ εἰς τὰς ιδέαι, πλουσιώτεροι ὄντες πάντα δὲ ταῦτα ὑπογεγραμμένα μετὰ τὸ ὄνομα καὶ τὴν ἑλληνικὴν ἑλίξιν.

Τέταρτον δὲ, νὰ ἔρῃ τὸ αὐτὸ δασκίωμα καὶ οἱ ὑπέλληλοι τῶν διδασκάλων, εἴ τις δύναται καὶ φιλοτιμητὰ νὰ συνεισφέρει εἰς τὴν ἑπιταξίαν ὁμοίως δὲ καὶ οἱ εἰς ἰσοκύρια καὶ μερικώτερα σχολεῖα διδάσκοντες τὰ ἑλληνικὰ, καὶ ἀπλῶς εἰπὼν πάντες, εἴτε διδάσκαλοι, εἴτε μαθηταί, ἐγγέτωσαν τὸ δικαίωμα τοῦτο νὰ εἶναι δεκτὰ τὰ πονήματα τῶν Πέμπτων δὲ, τὸ αὐτὸ δασκίωμα καὶ δοθῆ ἑπίσης καὶ εἰς τοὺς ἑξωτῆς Δευτέρας Ἑλλάδος διδάσκοντας τὰ ἑλληνικὰ νὰ πέμπωσι καὶ αὐτοὶ μετὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν ὅ,τι θέλωσι.

Ἐκτον δὲ, ἡ ἑφημερίς νὰ ἀνοικνεῖται εἰς ὅλα τὰ σχολεῖα ἐκδομένη εἰς ὄφελον, καὶ δεδιμένη εἰς φιλοτιμίαν εἰς περισσώτερα σώματα πρὸς χρῆσιν καὶ μαθητῶν καὶ πάντων τῶν περιεργῶν καθ' ἕνασον μῆνα.

Τούτων δὲ οὕτως ἐγόντων, νὰ διορισθῆ μία ἐπιτροπὴ τριμελὴς ἐμπείρων τῆς γλώσσης, ἡ ὑπερὶν ἐκρίνωσι τὰ συγγραμμάτια ταῦτα, καὶ μάλιστα τὰ τῶν μαθητῶν μετὰ τὴν φητορικὴν καθ' ἕνασον ἐνιαυτὸν καὶ οὕτως νὰ ἀλλέγωσιν ἀπὸ πάντων τρία μὲν τῶν διδασκάλων, τρία δὲ τῶν μαθητῶν τὰ ἐλλεικτώτερα καὶ ταῦτα σίθις κατὰ δευτέραν ἐπίκρισιν νὰ στιλιωθῶσι, πῶσον πρῶτον, πῶσον δεύτερον, πῶσον τρίτον τὴν δὲ ἐπίκρισιν ταύτην, νὰ τὴν προσφέρωσι εἰς τὸν Γραμματεῖα τῆς παιδείας, καὶ δὲ αὐτοῦ εἰς τὴν ἀνωτάτην Ἀρχὴν, παρὰ τῆς ἧς οὐδεὶς θέλωσι προσδουρασθῆ καὶ ἐραξείη τοῖς εὐδοκίμοις τὰ εἰκότα, εἰς μὲν τὴν πρῶτην τάξιν τῶν τῶν διδασκάλων νομίσματα χρυσᾶ περὶ ἑκάστη πρῶτης καὶ δευτέρας καὶ τρίτης τάξεως εἰς δὲ τὴν δευτέραν ἀρχοῦν κατὰ τὸν ὅμοιον τρόπον ὁποῖας δὲ ἀξίας πρέπει νὰ εἶναι ἑκάστην τούτων τῶν ἀγαθμάτων, καὶ ὅποια σὺμβολοῦν πρέπει νὰ περιέγῃ, τούτο καὶ εἰς τὴν πατρικὴν πρόνοιαν καὶ φιλοτιμίαν τῆς Ἀρχῆς Σηκισιωτῶν δὲ, ὅτι ὅς τις τῶν διδασκάλων λάξῃ τὸ πρῶτον γέρας, πάσκει μὲν πλείον ἀπὸ τὸ νὰ εἰδῆ κατ' ὄρεϊκὴν εἰς τὴν ἀμύλην ταύτην, ἀπερὶναι δὲ τίτλον τιμᾶς τοῦ ἐπιταξίματος καθ' ὑπεροχῆν.

Ἐκ δὲ τούτου τὰ μὲν πρὸς τοὺς παρεπιθέντας διδασκάλους ἐραξείη σέλλονται παρὰ τοῦ Γραμματεῖως εἰς τὰς καθένας αὐτῶν μετὰ τὸν προσήκοιτα ἑπιταξίαν οἱ δὲ τρεῖς ἐλλεικτὰ τῶν μαθητῶν, προσκλήθοντες εἰς τὴν κρηπίδωσιν παρὰ τῆς ἐπιτροπῆς, θέλωσι δικαιοσύνη καὶ αὐτοπροσώπως παρ' αὐτῆς καὶ ἄλλως μὲν πολυτοσίπως

μαλιστα δὲ μὲ μίχιν ῥῆσιν σύνταξιν, τὴν ὁποῖαν θέλωσιν ἐξελθόντες παρὸντων τῶν ἑπιτροπῶν, ἵνα μὴ στεφανῶται τις ἀναξίως ἐξ ἀλλοτρίων πόνων.

Τούτων δὲ οὕτω γινομένων, παρουσιάζονται μετὰ τῶν ἑπιτροπῶν εἰς τὴν Γραμματεῖα, καὶ λαβόντες ἑμιστος παρ' αὐτοῦ τὸ προσκλήθον βραβεῖον, ἀπαπέμπονται εἰς τὰ ἴδια μετὰ τὴν εὐρημίαν τῶν ἑφημερίδων.

Τούτων λοιπὸν οὕτω γινομένων, ἀφ' οὗ διερεθισθῆ εἰς ἀμίαν ἡ τῶν νέων φιλοτιμία εἰς πέντε ἔτη, δὲν εἶναι γοεῖα πλείον νὰ ζητήσωμεν ἡμεῖς τὸ καλὸν τοῦτο ἀπὸ καὶ μαλίστα νὰ τὸ ἔχομεν ἀλλ' οὐτὸ ἀφ' ἑαυτοῦ ἐπιφροντῶν πανταχῶθεν, θέλει ζῆτῆ τοὺς φιλοκλήους ἑαυτοῦ ἐραξείη καὶ ταῦτα περὶ τῆς γραφῆς τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς ὅσον δὲ περὶ τῆς ἀπαγγελίας τῆς αὐτῆς εἶναι ἀλλὰ πολλὰ ἐπιθήματα, τὰ ὅποια μένουσιν εἰς τὴν ἐξουσίαν καὶ φιλοκλήειαν τῶν διδασκάλων. (*)

Διὰ τοῦτο λοιπὸν προβάλλω εἰς τὸ πανελλήνιον τὰς ἀνωτέρας μου σκέψεις καὶ ἀξίω ἐπ' ὀνόματι τῆς ἱερᾶς πατρίδος νὰ φανῆ ἕκαστος πιστὸς εἰς τὴν κρίσιν τοῦ, παιθόμενος εἰς τὴν ὀρθὴν λόγον, τὸν ὅποσον ὑπαγορεύουσιν αἱ παροῦσαι μεταβολαί τὰ δὲ πρὸ τούτων φρονήματα, ὡς ὑφ' ἑτέρων ἀξιοθρηνητῶν ὑπαγορευόμενα περιστάσεων, αἱ ὅποια ἢ ὅπως ἀγαγεῖσιν τοὺς ὀρθοὺς λογισμοὺς τῶν πρακτέων, ἢ τοὐλάχιστον ἐκ μέρους κωλύουσιν τὰ καλὰ, ταῦτα μενέτωσαν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους πρὸς κρίσιν τῆς ἐν τῷ παρελθόντι χρέως ἡμῶν ἀλλοιότητος καθότι τὸ κεφάλαιον τοῦτο, περὶ οὗ νῦν τοσοῦτος κενήνεται λόγος, περιέχει τὸ μόνον κληρονομίμα τὸ ἐγκαταληφθέν καὶ διασωθέν εἰς ἡμᾶς παρὰ τῶν προγόνων τὸ μέγα, λέγω, τοῦτο ἕδος τῆς γλώσσης καὶ φιλοσοφίας, τὰ ἐξ ἀρχῆς συμπερικύβητα καὶ συνουσιωθέντα εὐγενεία, συγγενεία, καὶ οἰκειότητι, τὰ συγγεννηθέντα, καὶ τὴν ἐλευθερίαν καὶ αὐτονομίαν εἰς τὸ ἱερὸν ἕδος τῆς Ἑλλάδος γεννήσαντα, καὶ εἰς πᾶσαν τὴν ἑκείνην μετὰ

(*) Τὸ νὰ ἐπιδοθῆ ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ πάντες οἱ πεπαιδευμένοι οὐ μόνον εἰς τὸ ἰδίωτος, ἀλλὰ καὶ οἱ ζῶντες εἰς ὡς θεῖον ἀγαθὸν εἰς τὸ ῥῆσιν συμφωνίας ἐπιδοθῆσιν πάντες, Κεραιῆς, Κεῖρας, Βάρβαρι, Οἰκονόμοι, ἀλλὰ συμφωνίας ἀπὸς τὴν ἑλληνικὴν καὶ ἀδύνατον ὅστις ἔσσης Κεραιῆς καὶ ὑπερβόαν εἰπὼν, ὅτι κατὰ τῶν Ἀπαστολῶν κατὰ τὸ κατερθώσασιν διὰ τῶν θεμάτων ἔγωγε λέγω, ὅτι ἔσσης ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς ὑπερβόαν αὐτῆς, τοσοῦτον ἐκείνην ἐπιδοθῆται τὸ πρῶτον, ὅστις κατὰ τὴν προσκλήωσιν πρῶτον ποῖα δὲ ἴσται αὐτῆς, ὅτι εἶναι τὸ παρὸντος κληροῦ εἰσῆξω δὲ εἰς μίαν δεκαετίαν θέλωμεν ἔγῃ, τοὐλάχιστον ὡς ἐξ ἀπάντων τῶν Σηκισιωτῶν γούλων μὲν φηροῦσται, πανταχῶσιν ἐπὶ καὶ ἀπαγγέλλεται τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, καὶ τὸν φωνῶν τούτου δὲ φηροῦσται τὸ πᾶν συμπληροῦσται ἄλλως δὲ, φηροῦσται τὴν αὐτὴν προθεσίαν συνκλήωσιν τὸ πρῶτον παντάπασι μὲν εἰς ἕνα ἕτος ἀπὸ καὶ μετὰ ἕνα, κληροῦσται ὅτι οἰκειότητος φιλογενεστέρων, λάξωσιν ἀλλὰ μίτρα.

δεδοκίμαται θεῖον μὲν ἢ βαρβαρὸν καὶ δούρον τοῦ οὐρανοῦ, ἱερὸν δὲ
 ἀφ' ἑσπερίων εἰς πειραιεὶν τοῦ λογικοῦ πνεύματος ζώου, ἱεροτάτων
 δὲ καὶ θεϊκωτάτων ἢ μάλιστα ἐκείνων γλῶσσα, ὡς κύριος χαρακτήρ
 αὐτῆς κατὰ τὸ πνεῦμα τοῦ ἔθνους ὑπεροχῆς.

Ἡ πατρῴσια γλῶσσα θεῖον καὶ πρῶτα καὶ ἕνομα, ἰδοὺμίσε, καὶ ἀποκαύσασαι. σὺ γὰρ γεννηθεῖσαι ποτε ἐν βαλανοπρώτοις ἀνθρώποις, ἐφθασας εἰς αἰὼν, ἐξουγενιότητος καὶ ὑπεροχῆς, ἐγέννησας τὴν φιλοσοφίαν εἰς τῆς Ἑλλάδος ποὺς κόλπους, ἐπολίτισας τοὺς κατοίκους αὐτῆς, ἐξημέρωσας τῆς Ἀσίας τὴν εὐνήν, ἐξέτεινας τὸ καλὸν εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἐνεστήλωσας τοὺς λόγους εἰς τὴν Λιβύαν, μετέβησας αὐτῆς εἰς τὴν Εὐρώπην, ἐκόσμησας τοὺς θρόνους τῶν ἀγεμόνων με νόμους, ἐπολίτισας τὰς κοινότητας τῶν ἀκαθάρτων με κλάδους ἑλπίας, ἐχρημάτισας τῆς Θεοφείας τέχνας εἰς τοὺς λαοὺς, μετέβησας τὸ ἀγρίον τῶν ἔθνων εἰς ἀνθρωπίνην, καὶ δεῖν νὰ εἶπω καὶ γὰρ μετὰ τὸ σῶμα τοῦ φιλέλλητος Δεβράδου, σὺ ἔ' ἔλαττα θεῖα αὐτῆ, ἐγέννησας τὸν μὲν εὐραϊὸν μὲ θεόπεπτος, τὸν δὲ γῆν μὲ νόμους καὶ ἐπιστήμης.

Γνώμη περὶ τῆς γλώσσας Κ. Οἰκονόμου.

Ἐπορευόμενος ἀνωτέρω (σελ. 27), ὅτι ὁ ἀλόγιμος Οἰκονόμος, διαλαβὼν περὶ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας, εἰπε γνώμην ὅτιν δι' ὅλης ἀντιπρατικῆς, ὅτι πρέπει ὀχλοδῶν νὰ τὴν μετιθένομεν οὕτως, ὥστε καὶ νὰ τὴν λαλῶμεν, καὶ νὰ τὴν γράφομεν καὶ πάλιν, ὅτι δὲν πρέπει μήτε νὰ τὴν λαλῶμεν, μήτε νὰ τὴν γράφομεν καὶ διατείνεται μάλιστα καὶ ἐπιτελεῖ πρὸς ἀμφοτέρω μετὰ οὐλονοκίτης. Ἀλλ' ἄς ἐκθέσωμεν τὴν δίδυμον ταύτην γνώμην, ἵνα εἰδῶμεν τὸ παράπληκτον ὅντως τοῦτο ἀκάπλασμα τῆς φαντασίας τοῦ ἀνδρός, πῶθεν ἐργασθεὶς δεῖ νὰ ἐπιφέρωμεν καὶ τινὰ θεοπέπτον εἰς τὸ πρῶτον, εἴαν ὀχλοδῶμεν.

Θελοῦσι τινες, λέγει, νὰ λαλῶμεν καὶ νὰ γράφομεν τὴν Ἑλληνικὴν . . . ὁ πολὺς ἐνθουσιαστικὸς τὸν δὲν τοὺς ἐσυγχώρησε νὰ διακρίνωσι πόσον διαφέρουσιν ἀπὸ τῶν ἐνδοξῶν Ἑλλήνων τὰ ἀργυρέματα, ὅσα γράφουσιν αὐτοὶ ἄλλο εἶναι ἢ ζῶσα τοῦ ἀνθρώπου λαοὶ, καὶ ἄλλο τοῦ φυτακοῦ τὰ κατ' ἐπιγραφὰς μίμηματα. Ἄλλο Πλάτωνος Κοζῶντι φησὶ γέγραπται Ἄλλο εἶναι τῆς παλαιῆς Ἑλληνικῆς ἢ βασιλικῆς πορφύρας, καὶ ἄλλο τῆς βασιλευμένης μιμήσεως οἱ κέντρον νεστῶσι σημερινῶν Ἑλλήνων δὲν ἔμπερῶσαι νὰ λαλῶσι τὴν γλῶσσαν τῶν παλαιῶν, δεῖ τὸ δὲν ζῶσιν εἰς τὰς περιστάσεις ἐκείνων.

Ἡ γλῶσσα τοῦ ἔθνους μεταβάλλεται κατὰ τὰ ἔθνη, τὰ ἔθνη, τοὺς νόμους, τὴν πολιτείαν, τὴν ἀνατροφὴν, τὴν παιδείαν, τὰς τέχνες, τὰ ἐπαγγέλματα, τὰ φρονήματα, τὰς περιστάσεις, ὅσας τὰς ψυχικὰς καὶ σωματικὰς αὐτοῦ μεταβολὰς. Ὅσοι θέλουσι νὰ διδασκῶσι τοὺς νῦν ζῶντας Ἑλλήνων τὴν λαμπρὰν γλῶσσαν τῶν παλαιῶν, πρέπει νὰ τοὺς μεταφύτωσιν εἰς τὴν λαμπρὰν γλῶσσαν τῶν παλαιῶν, ἀλλὰ καὶ τούτο κακίονο εἶναι παραπλήκτου φαντασίας ἀνάπλασμα. Ἴδε φιλολ. σελ. νγ.

Αὐτὴ εἶναι ἡ πρώτη καὶ ἀπαθὴς κρίσις τοῦ σοφοῦ Οἰκονόμου, ἡ δὲ μετὰ ταύτην γνώμη ἐκείνη.

Ὅσον κατ' ἐμὲ (ἐπιφέρει ὁ αὐτὸς εὐθύς, ὡς νὰ μὴ ἦτον τὰ ἀνωτέρω κατ' αὐτὸν) θέλω (λέγει) καὶ ἀπαιτῶ τοὺς νέους φιλομαθεῖς Ἑλλήνων ὄχι μόνον νὰ ἐννοῶσιν, ἀλλὰ καὶ νὰ γράφωσι καὶ νὰ ἀπαγγέλλωσιν, ὅσον τὸ δυνατόν, ἐκείνως τὴν παλαιὰν μας γλῶσσαν. Τί; Γάλλοι, Ἀγγλοὶ, Γερμανοὶ περιηγεταὶ τῆς Ἑλλάδος καυχῶνται εἰς τὸ μέσον μας, ὡς Ἑλληνισαί, καὶ ἡμεῖς θελομεν τοὺς ἀκούσαι Ἠλατωνίζοντας καὶ Ὀμηρίζοντας, οἱ φιλοἰλλήνες Εὐρωπαῖοι ἔραξεύουσι μὲ δωρεὰς τοὺς ἐμογενεῖς τῶν ἐκείνους, ὅσοι γράψωσι τρεῖς ὥδῳ κατὰ μίμησιν τοῦ Πινδάρου, καὶ οἱ οὗτοι τῷ Πινδάρου δὲν θέλουσι γυμνασθῆναι εἰς τὴν πατρῴαν συγγραφήν; Τὴν ἐξὶν λοιπὸν τοῦ γράφειν καὶ λέγειν Ἑλληνιστὶ τὴν θεωρῶ, ὡς ἀναγκασιότατην εἰς ὅλους μας τοὺς πεπαιδευμένους. Καὶ αὐτοὶ αἰσθάνονται ταύτην τὴν ἀνάγκην, ὅταν ἐπιχειρήσωσι νὰ γράψωσιν ἐν ἐπίγραφῳ, ἢ μίαν ἐπιστολὴν ἧτις θέλει τοὺς μαρτυρήσασιν, ὅτι καὶ αὐτοὶ ἔμαθον, καὶ τοὺς ἄλλους μαθητεύουσιν ἀξίως τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν. Ταῦτα καὶ τὰ δευτέρω.

Σὺ δὲ, ἀφείς τοὺς, πρὸς οὗς ἀπαιτεῖται ἀνωτέρω τὸ σκυθρωπὸν πάθος εἰς τὰ πρῶτα, ἐν οἷς ὑποβάλλεται ἡ ἀπατη, θαυμάζε τὸ φιλογενὲς τοῦ ἀνδρός εἰς τὰ δευτέρω, ἐν οἷς γὰρ μάλιστα ἡ ἀληθεία καὶ σοφὸν ἄρα τὸ, νὰ εἰ δευτέρω εὐλοκαί τῶν πρώτων σοφώτερον, ἐπειδὴ ἐλέπομεν ἐνταῦθα τὴν συγγραφήν, ὅτι οὕτως ἑαυτὴν κατασπαράττειον, θειρεῖ τὴν δευτέραν γνώμην ἐκ μεγάλης παλινωδίας ὡς ἀναγκασιότατην εἰς ὅλους τοὺς νέους πεπαιδευμένους, καὶ διὰ τοῦτο, λέγει, τὸ θέλω καὶ τὸ ἀπαιτῶ παρὰ πάντων τῶν φιλομαθῶν Ἑλλήνων, καὶν ἐκ παραπλήκτου φαντασίας συρράψωσι κέντρονας, καὶν κερῶναι φθέρωνται, τοῦτο δὲν τὸν μέλει ὡς δὲ ἀναγκασιὸν ὄντων, ὅτι καὶ οὐσιώδη, καὶ ἡς ὅπου παραβέβηται ἡ οὐσία τῆς ἐθνικῆς τῶν νέων Ἑλλήνων ὑπάρξεως καλῶς αὐτοῦ καὶ γὰρ εἰμὶ ὁ αὐτὸς ἐξ ἀρχῆς πλὴν ὁ ὀμιλουμὲς μοι Βάμβης πάλιν καλεῖ τὴν γνώμην αὐτὴν μάταιον καὶ μωρὰν (ῥητ. 310) Ματαυπονία, λέγει, εἶναι νὰ ζητῶμεν τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν νὰ τὴν γράψωμεν καὶ νὰ τὴν λαλῶμεν.

λῶμεν· καὶ πάλιν παρακατῶν, ἵνα φανταζόμεθα πρᾶγμα δυνατόν
 νὰ γράψωμεν, ἢ καὶ νὰ λαλήσωμεν τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, τούτοις μοι
 φαίνεται μωρία μεγαλωπία καὶ ὡς ἂν εἶποι τὸ τοῦ Οἰκονόμου
 πρὸς τὸν αὐτὸν Οἰκονόμον, παραπλήκτου φαντασίας ἀνάπ-
 λασμα· ταῦτα καὶ αὐτός· Σὺ δὲ συμβεβῆσθαι, ἂν ἤμπορῆς, τὰ παρ'
 ἑκατέρων πρὸς τε ἑαυτοῖς καὶ ἀλλήλους ἀναλεγόμενα· Ἀλλὰ ταῦτα
 ἦσαν, ὡς εἶπεν, παρὰ λογισμὸς ὑπὸ δουλείᾳ πρὸς ἔθνος ὅλον δεδου-
 λωμένον, καὶ κατὰ τὸν σοφὸν Οἰκονόμον, εἰς δυστυχεῖς περιστάσεις
 ἀναστάντων· καὶ ὡς δύσκολον εἶναι νὰ ἀναλάβῃ τις ἐλεύθερον γρό-
 νημα· ἐπειδὴ κατὰ τὴν ποιητὴν, αὐτὸς ὁ θεὸς ἀφείλε τὴν ἐλευ-
 θερίαν, τούτου συνεβέβη καὶ τὸ ἦμισυ τοῦ γένους νῦν δὲ εἶναι ἀνά-
 λων ὄντως ἐν ἐλευθέρῳ τῆς Ἑλλάδος ὄρῳσιν, τῶν δυστυχῶν περισ-
 τάσεων ἤδη μεταβεβλημένων, νὰ μετανοήσονται ταῦτα καὶ ὡς λα-
 λόμενα, καὶ ὡς φρονούμενα· διὸ καὶ σιωπητέον.

Νῦν δὲ ἀναβῆκαμεν καὶ εἰς τοὺς λόγους τῆς ἀντιφάσεως· ἢ γλῶσσαι
 τοῦ ἔθνους, λέγει ὁ φιλογενὴς Οἰκονόμος, κατὰ ἔθνη, καὶ ἔθνη, καὶ
 νόμους, καὶ τὰ, καὶ τὰ, καὶ τὰ, ὅλον ἔθνος ἰδεῖν μεγάλων καὶ ὑψηλῶν,
 καθ' ἃς, ὅσοι θέλουσι νὰ διδάξωσι τὴν γλῶσσαν τῶν Ἑλλήνων τοὺς
 νῦν ζῶντας Ἑλλήνας, πρέπει, λέγει, νὰ μεταφρασεύσωσιν αὐτοὺς εἰς
 τὴν ἐπισημὴν τῶν πατέρων τῆς γλῶσσης· ἄλλως δὲ εἶναι παραπλήκτου
 φαντασίας ἀνάπλασμα· καὶ ἄλλ' ἐπειδὴ οἱ Ἕλληνες ἤδη
 τρέφουσι, θεοῦ συνεργῶντος, πρὸς τὰ ἀρχαῖα τῶν προγόνων καὶ ἔθνη, καὶ
 ἔθνη, καὶ νόμους, καὶ πρὸς ἅπαντα τὰ λαϊκὰ, ὑπεύθυνον νὰ ἔχουσι καὶ
 τὴν γλῶσσαν τῶν ἀρχαίων συνοδοκίμων· ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, λογι-
 κῶρον καὶ ὁδηγὸν πρὸς ἐκεῖνα καὶ ὡτὼ δὲ εἶναι πλέον παραπλήκτου
 φαντασίας ἀνάπλασμα· καθότι ἐν αὐτῇ καὶ ἐκεῖνα σώζονται πάντα,
 καὶ ἔθνη, καὶ ἔθνη, καὶ νόμοι, καθὼς καὶ αὐτὸς ἐν τῇ δευτέρᾳ σκέψει
 μεταφρονήσας καλινωθεῖ· ἄλλως δὲ διὰ τὸν αὐτὸν λόγον πρέπει
 νὰ ἀπέχωμεν καὶ τῶν φιλοσοφῶν, ἢ τοῖς ἀρχαίοις νὰ μεταφρασεύσωμεν
 κατ' αὐτὸν μεγαλοφυικῶς τῶς νῦν ζῶντας εἰς τὰς εὐτυχεῖς περι-
 στάσεις οὐκ εἰς ἐπειδὴ ἀπὸ τοῦ ἴσου ζῆται καὶ ἐκεῖνα καὶ ἔθνη, καὶ
 ἔθνη, καὶ νόμους, καὶ τὴν λοιπὴν μεγαλοφυίαν· τὴ αὐτὴ δὲ βιβλίον
 καὶ περὶ τῶν τεχνῶν τῶν καλῶν καὶ ὡραίων, περὶ ὧν ἐγραψεν ὁ
 αὐτός, μὴ δὲν δεόμενος ἔθνων, καὶ ἔθνων, καὶ νόμων, καὶ τῆς λοιπῆς
 μεγαλοφυΐας, ἀλλὰ καὶ πλέον τὴν περὶ τούτων καθότι ἢ μὲν
 γλῶσσαι ἐστὶν ἔργον μνήμης καὶ συνθέσεως, μετῆται καὶ αὐτοῖς τῆς
 παιδείας ἐξ ἀπαιτῶν ὀνύχων, πᾶν λάβωσιν αἰσθημάτων ἔθνων, καὶ
 ἔθνων, καὶ νόμων, καὶ τῶν λοιπῶν καὶ ἤδη, μανθάνωμεν ξένας γλῶσσας,
 ὥστε καὶ γράσειν καὶ ἀπαγγέλλειν, καί τις εἰς τὰς αὐτὰς δυστυχεῖς
 περιστάσεις ἐστὶ ἀναστάντων· αἱ δὲ ἐλεύθεροι τέχνη ἐκεῖνα εἶναι

ἔργον τῆς φαντασίας· ἵτις διὰ τὴν γλῶσσαν αὐτῆς δραστηριότερα,
 ἀπαιτεῖ, ὡς εἰκόσ, καὶ ἐξωτερικὸν τινα ἐραθισμὸν ἐξ ἔθνων, καὶ ἔθνων,
 καὶ νόμων, τὰ ὑποῖα ἀρχαῖα ἢ δουλεία, ὅσα ἐστὶν ἐξ ἀντικειμένων ὑψη-
 λότερων, καὶ δεξιῶν περιστάσεων· ἀλλ' αὐτὸς ὁ σεβαστὸς πατήρ δι-
 δάσκει αὐτὸ μόνον νὰ μανθάνωμεν ταῦτα, ἐν οὐρανῶν περιστάσεων ἐπι-
 ὄντες, ἀλλὰ δεικνύει καὶ τὴν τρόπον αὐτὸν τῆς μαθήσεως, μετῆται
 μανθάνωμεν ἐν τούτοις μηδεμίᾳς περιστάσεως μήτε ἔθνων, μήτε ἔθνων,
 μήτε νόμων· καὶ λοιπὸν δὲν δύναμαι νὰ τὸ συμβεβῆσθαι ὅλον ἕνα ἕνα
 ἐλέπω συγκεχυμένον. (*)

Τὶ δὲ νὰ εἴπωμεν καὶ περὶ τῶν ὑπλῶν; πότερον, ἀπαιτοῦσι καὶ
 αὐτὰ τῆς τῶν παλαιῶν περιστάσεις, τὰς τῶν Λεωνιδῶν καὶ Θερμι-
 κιδέων, ἢ τοῦτο μένει ἀπερίστατον ὅπως εἰς τὴν τυχαίαν φορὰν
 τοῦ καιροῦ; ἀλλ' εἶδομεν πολλοὺς ἐμποδίζοντας ταῦτα εἰς τὴν
 ἀρχὴν τῆς ἐπαναστάσεως μὲ ὅλας καὶ αὐτῶν τῆς ὑψηλοῦς τοῦ
 λόγου, ἀλλὰ τὰ ἔργα αὐτὰ τῶν νέων Ἑλλήνων μετέπεισαν καὶ
 ταύτην τὴν δοκῶσαν σοφὴν φαντασίαν νὰ μεταβάθῃ τὰς μεταφυσικὰς
 τῶν ἔθνων, καὶ ἔθνων, καὶ νόμων ἐρεσχηλίας· καὶ νὰ εἴπῃ ἐκούσα
 ἀέκουσα, ὅτι πάντα γίνονται ἀλιωτὰ τῇ προθυμίᾳ καὶ ἐπιμελείᾳ·
 καὶ τοὶ τὰ ὑπὸ ὅσον ἐκ τῆς φρονήσεως ἀπῆσαν ἀληθῶς τῆς τῶν
 παλαιῶν περιστάσεις· καθότι ἢ ἀπαιτοῦσι τούτων ἐπαπειλεῖ παντελεῖ
 εἰς τὸ γένος ἀπόλειαν· ἢ δὲ γλῶσσαι, καὶ ἂν δὲν φθάσῃ τὴν προ-
 φροῦν τοῦ Πλάτωνος, μὲ τὴν ὑποῖαν ἐπιθυμῆ νὰ ἐνδύθῃ ὁ φιλό-
 καλὸς Οἰκονόμος, ἐξαρκεῖται ἀνευ τινὸς ζητήσεως εἰς τὴν ἀπλοῦστον
 καὶ εὐτελέστερον τρίβονα τῶν ὑποδεεστέρων τοῦ Πλάτωνος.

εἰς τόσον ὡς μὴ νομίσῃ τις, ὅτι δὲν ἐνεσθὲ τὰ παρὰ τοῦ Οἰκονόμου
 νόμου ὑψηλοῦσιν ἀλλ' αἱ τοιαῦτα περιεχόμενα γενικαὶ ἰδέαι,
 αἱ ὑποῖαι ἔχουσι μὲν ἔχουσι μέγαν, μᾶλλον δὲ ὀλίγην, δὲν πρέπει
 νὰ φεύγουσι τὴν εὐθύτητα τῆς κρίσεως, ὅτι εἰσὶ τούτο αὐτὸ γενικαί,
 καὶ ὅτι τὰ γενικὰ ἐλατόμενα πολλαχῶς κατὰ τὰς περιστάσεις, δὲν
 ἐφαρμόζονται ἀπολύτως εἰς τὰ κατὰ μέρος καθότι ἔχουσι καὶ αὐτὰ
 ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἑτέρας περιστάσεις ἀπρόσπυτος πολλαχῶς, δὲ οὐ
 δεικνύουσι τὰς σκέψεις ἐκεῖνας ἀπλῶς κοινολογίας, καὶ ἀδύνατα
 νεοσσοῦν πτερυγίσματα· καθότι αἱ μέγισται περιστάσεις, καὶ αἱ τε,
 κακαὶ τε διευθύνονται, καὶ διαλύονται ἀπὸ τῆς γνώσεως τῶν ἐνε-
 ρημάτων καὶ ἀλλὰ πάλιν μᾶλλον φαινόμενα, γεννῶνται αὐθις ἀπρο-

(*) Ἐκ τούτων μάλιστα δεῖται, ὅτι πᾶσι τὴν κατὰ τὴν ἐπισημὴν τῶν
 σοφῶν τούτων ἰερίαν νὰ παραλειποῦν ὡτὼς ἄλλως δὲ τὸ δὲν παραπομπῶ νὰ εἴπω, ὅτι
 ὁ λόγος εὐτὸς εἶναι παραπλήκτου φαντασίας ἀνάπλασμα.

ῥοσότης ὑπὸ τῶν αὐτῶν πρῶτον δὲ ἦσαν ἐκεῖνοι, οἱ περιηλεῖς
 Βιλιπίδαι καὶ Ἀριπιδαι καὶ Θεμερικλεῖς· ὁ δὲ ἀμφοτεροδέξιος
 Λακωνικός διὰ τὸ φιλοδοξῆν μετὰ τασαύτην καὶ τοιαύτην διαδοχὴν
 εἰρημῶν περιέσσειν κατέστρεψε πρὸς περιστήμους Ἀθίνας καὶ ἐπ-
 τελεῖν καὶ πᾶσι ὑστέρην τὴν Ἑλλάδα οὐκ ὠ και οὐκ ἠγνόμη, ἐκ
 πολλῆς δοξασίας διαστρέφει πραγματὰ μεγαλῶνυμα· καὶ πάλιν
 αἰετὸν ἄνιμος οὖσα, ἐπικαρθοῖ ἐκ φιλογενείας τὰ κακῶς ἔχοντα
 καὶ ἐν ἀποστάσι τῶν ἐκ πῶν περιστάσεων μέσαν τοῦ φιλογενούς
 Οὐρανίου.

Ἐπιθετὸν δὲ δειλιῶμεν λοιπὸν, ὦ ἄνδρες, εἰς πᾶν καλὸν ἐπιχειρήμα.
 εἰδότες, ὅτι πάντα δοῦλα γίνονται τῇ ἐπιχειρείᾳ· πόσαι περιστάσεις
 ἐναντία ἐπέκλουν ἡμᾶς εἰς τοὺς πέραιτας καὶ παρελθόντας χρόνους
 ὡς πρὸς τὴν παιδείαν τοῦ γένους ἐκ διαιρημῶν, καὶ μίσσους, καὶ τα-
 λειπωρῶν, πρόσδεσ δὲ καὶ κινδύων ὑπὸ σε βαρῶν ἀλλογενῶν,
 καὶ ὑπὸ κατὰ τῶν ἀλλογενῶν ὁμοίως ἀλλ' ἐν πᾶσι τούτοις, ἐπειδὴ
 ἐστὶν ὁ ἔρωσ τῆς φιλογενείας εἰς τὰς ψυχὰς τῶν λογίων καὶ
 τῶν ἄλλων εἰς τρεῖς τέσσαρας δεκάδας ἐτῶν ἔρρον ὡτοῖ ἐν μέρει
 τὴν πρώτῃν μετὰ τὴν ἡ ὑποία πρῶτα νῦν (τίς ἀνταρεῖ;) ὡς μεγί-
 στα τῷ ὄντι περιστάσεις εὐρυχῆς πρὸς κατόρθωσιν τοῦ πρακτικῆς
 τῶν.

Ἐπιθετὸν δὲ δειλιῶμεν λοιπὸν, ὦ ἄνδρες, εἰς πᾶν καλὸν ἐπιχειρήμα.
 εἰδότες, ὅτι πάντα δοῦλα γίνονται τῇ ἐπιχειρείᾳ· πόσαι περιστάσεις
 ἐναντία ἐπέκλουν ἡμᾶς εἰς τοὺς πέραιτας καὶ παρελθόντας χρόνους
 ὡς πρὸς τὴν παιδείαν τοῦ γένους ἐκ διαιρημῶν, καὶ μίσσους, καὶ τα-
 λειπωρῶν, πρόσδεσ δὲ καὶ κινδύων ὑπὸ σε βαρῶν ἀλλογενῶν,
 καὶ ὑπὸ κατὰ τῶν ἀλλογενῶν ὁμοίως ἀλλ' ἐν πᾶσι τούτοις, ἐπειδὴ
 ἐστὶν ὁ ἔρωσ τῆς φιλογενείας εἰς τὰς ψυχὰς τῶν λογίων καὶ
 τῶν ἄλλων εἰς τρεῖς τέσσαρας δεκάδας ἐτῶν ἔρρον ὡτοῖ ἐν μέρει
 τὴν πρώτῃν μετὰ τὴν ἡ ὑποία πρῶτα νῦν (τίς ἀνταρεῖ;) ὡς μεγί-
 στα τῷ ὄντι περιστάσεις εὐρυχῆς πρὸς κατόρθωσιν τοῦ πρακτικῆς
 τῶν.

(*) Ἰσοκράτης, ἐπὶ εἰς Ἀθηναίους, ἀφ' οὗ ἐπιπέτασε τῶν Πισικρατῖδων, καὶ ἀφ' οὗ
 ῥοσότης τῶν βασιλέων εἰς τὴν ἐν Μαγαλῶν πόλιν, τὸ ἐπιπέτασε τῶν βασιλέων καὶ
 ἔργων, ἐπιπέτασε καὶ ἔργων ἐν τῇ ἐπιπέτασε καὶ ἔργων, καὶ μάστιγα ἐν Ἰσοκράτη· ἰσοκράτης
 ἰσοκράτης καὶ τῶν ἐπιπέτασε, ἀφ' οὗ τῆν ἐπιπέτασε ἔπει οὗ πατὴρ (ὁμοίως ἀντιέρω,
 καὶ τῶν ἐπιπέτασε καὶ τῶν ἐπιπέτασε τῶν Πασιόνων. Ἡ ἐπιπέτασε ἐπιπέτασε, ἡ
 ἐπιπέτασε ἐπιπέτασε, ἡ ἐπιπέτασε τῶν ἀφ' οὗ τῶν ἐπιπέτασε τὸ λοιπὸν περιμένοντι

ἦτορς νὰ ἐξαλείψῃ τὴν πρώτῃν ἐκεῖνην, τὴν ὑψίστην καὶ παρὰ τὴν
 ἀλλοίωσιν δὲ, δὲν κινδυνεύει τις νὰ σφαλῇ περὶ τὴν ἀλήθειαν, ἂν εἴπῃ
 ὅτι ἄλλο ἐστὶ καρθία ἐλευθερία πρὸς τὰς ἀποφάσεις τῆς ψυχῆς, καὶ
 ἄλλο χάρις γαμπερπῆς πρὸς τοὺς εὐνοῦντας· ἡμῶν, ῥῖζα καὶ ὄσας
 οὖσα τῶν φρονημάτων, ἐξ ὧν τὰ κεδνὰ ἔλασσάναι βουλεύματα ἢ δὲ,
 πολιτικῆ ἀστυθείας καὶ συμπεριφορά, ἐξ ἧς προκύπτει τὰ πολιτικὰ
 καλὰ κέρματα. Τὸ παράδοξον λοιπὸν, ἂν καὶ ὁ ἐπίχαρις Οἰκονόμος
 ἐβιάσθη, νὰ ἐκτρέφῃ διθύραμβον ἰδέαν περὶ μαθήσεως γλώσσης, φι-
 λосоφικῶς τε καὶ πολιτικῶς κατὰ τινὰς συνθήκας πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτοῦ
 θεραπευομένους, τῶν γὰρ ὑποτέρων ἀνδρῶν, λέγει Ὀμηρος, αἰ
 φρένας ἠερέθονται.

Ἀλλὰ τί διατρέβῳ ἐν τούτοις, καὶ δὲν λέγω τὸ πιθανώτερον, καθ'
 ὃ παῖθουσιν ἡμᾶς καὶ οἱ κανόνες τῆς ἐμπνευστικῆς ἐπιστήμης, καθ'
 ὃς ὁρεῖται ἕκαστος, νὰ παραδεχθῇ τῶν ἀνομιῶν τὴν σήμασίαν, ἐν
 ἧ ὁ συγχερσὸς αὐτῆς ὑπισσῶν ἐξέλαβε τὰς ἐννοίας; Δὲν εἶναι τῷ ὄντι
 μήτε ἀντίφρασις ἐν τοῖς εἰρημένοις παρὰ τοῦ σοφοῦ Οἰκονόμου, ὡς ἡμῶν
 τὸν πείθω, μήτε πολιτικῆ διπλῆ πρὸς τοὺς νομιζομένους φίλους,
 μήτε ἀλλοσι, ἐξ ὧν ὑποπτεύσαμεν ἀνωτέρω ἀλλ' εἶναι παραλογισμῶς
 καθ' ὅτι τὰ ἀντιφατικὰ φέρρονται φυσικῶς περὶ ἐν ὑποκείμενον ἐν τῷ
 θα δὲ μέσοι ὄροι, περὶ οὓς ὁ συλογισμῶς, εἰσὶ δὴν εἰς μὲν, ὅτι τὸ γένος
 τῶν Ἑλλήνων ὅλον δι' ὅλου, καὶ εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν δὲν δύναται
 νὰ μάθῃ τὴν γλῶσσαν μήτε νὰ τὴν γράσῃ, μήτε νὰ τὴν ἀπαγγέλλῃ
 κατὰ τὸν Πλάτωνα καὶ τὸν Ξενοφῶντα (τὸ ἴσασθαι καὶ τοιαύτην ἔργον
 ἀλλοῦς, ὅσον μήτε ἦλθε πώποτε εἰς τὸν νοῦν τινὸς νὰ τὸ φαντασθῇ),
 δεῦτερος δὲ ἐκεῖνος, ὅτι οἱ φιλομαθεῖς νόοι τοῦ γένους τῶν Ἑλλήνων
 καὶ οἱ πεπαιδευμένοι ἅμα δύνανται διὰ χρόνου ἰκανοῦ νὰ μάθωσι τὴν
 γλῶσσαν τῶν Ἑλλήνων καὶ γράσῃ καὶ ἀπαγγέλλῃ τὸ ἴσασθαι κατὰ
 τοὺς ὑποδεετέρους τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Ξενοφῶντος, καὶ δια τούτο
 λέγει, τὸ θέλω καὶ τὸ ἀπαιτῶ ὡς ἀναγκαῖστατον ἀπὸ τῆν φιλομαθῆ
 Ἑλληνικῆν νεολαίαν.

Ἰδοὺ λοιπὸν μετὰ τασαύτην ἀσκουπὸν πλάνην μάλις εὐρημὸν τὴν
 ἀλήθειαν καὶ μία περιστάσις ἔτι μένει εἰς τὸ νὰ συμμορφώθωμεν πρὸς
 τὰς παρούσας εὐτυχεῖς περιστάσεις, καὶ νὰ συνδράμωμεν ὁμοθυμαδὸν εἰς
 τὸ προκείμενον εἶδος πρὸς δόξαν τῶν ἀρχαίων Μουσῶν, καὶ αὐτῶν
 τῶν προγόνων· ἀπὸ τῶν ὑποίων τοῦς τάφους θέλει φανῇ, ὅτι ἀποβλα-
 σάνει ἡ νεολαία εἰς τὸ ἐξῆς μέρτος ὅπως καὶ μαμῆτοια τῆς σοφίας
 καὶ τῶν ἔργων ἐκεῖνων μετὰ χρόνων τῶν ἐπιπέτασε. Ἀλλὰ τίς ἐστι
 ἡ περιστάσις αὕτη; ἡ κοινὴ συγκατάθεσις τῶν λογίων εἰς τὸ νὰ εἰσα-
 φῶσι τὸ ἔθος τοῦ γράσῃ καὶ λέγειν Ἑλληνικῶς εἰς ὧτὰ τὰ σχολεῖα

• ἀνθρώπου ἡ ἀδελφότης ἡ ἀκαταμάχητος πίσος ἢ πρὸς τὴν ἐαυτοῦ
 • ἡ δὲ βελτιώσις καὶ τὴν ἀρετὴν ἀποβλέπει τὰς, ὁ διακριτικὸς τῶν
 • χαρακτήρ. ὅταν κακοκατακί θηγάς δὲν τὸν πύθωσι. Τὴν δὲ
 • ἀληθειαν παύται μαρτυρεῖ ὅλα τῶν ἐθνῶν ἢ ἱστορία μαρτυροῦσι
 • τῶν νεωτέρων γράνων αἱ παντοῦ καὶ πρόσδοι, το καθολικὸν καὶ
 • μέγα ἀποτέλεσμα τῶν ὑποκίον εἶναι τοῦ πολιτισμοῦ αὐτοῦ ἢ ὕψυ-
 • μασία ἀνάπτυξις εἰς ὅλα τὰ ἐκινουμένα καὶ ἐλεύθερα κινήτη.

Τοῦτο λοιπὸν τὸ μέρος μόνον θεωρητέον, εἰς οὗ συναχθήσεται, πρὸς
 εὐρισκόμεθα καὶ ἐν τοῖς λοιπῶς, καὶ τίνος μάλιστα ἔχουεν χρῆσιν
 εἰς τὸ προκείμενον λῶσιον αὐτο, περιέχον τέσσαρας προτάσεις εἰς δύο
 περιόδους δικήλους ἀπαιδέτως συνδεδεμέναις, θέλων νὰ ἐμδατεύσω
 ἀκριβῶς καὶ μετ' ἐπισημίας, ὥστε νὰ πληροσφύσω καὶ ἕτερον τινα
 ἐρωτῶντά με περὶ τούτου, καὶ ἀναπτύξας τὰ μέρη τῶν περιόδων
 πωλλήτως, ὥστε νὰ εἶπω ἀλλήλοισιν ἰδοῦν, τὴν τῶν αἰτίων καὶ
 αἰτιατῶν σχετικῶν ἀναπόδοσιν, τί κατὰ τὴν ἰδέαν; οὐδὲν τί δε εἶπον;

Ἄρ' εἰσιν; ἔρ' ὡς εἶπον; ἢ γινώσκω πλανῶ
 καὶ οὐδὲν ἀλλ' αὐτὸν τρεῖς τελέειαν πληροσφύσαν ἔνταῦθεν ἄρα καταφύ-
 γωεὶς ἀνάπτωσιν τῶν περιγυμένων καὶ ἐκαστα, καὶ εὐρισκῶ τὴν αἰ-
 εῖται τῆς τοσαύτης ἀσφαλείας εἰς τὴν λέξιν καὶ φράσιν (καθότι τὸ
 πραγματικὸν δὲν εἶναι τοσαύτον ὑψηλόν, ὥστε νὰ λαμβάνη καὶ δι-
 δασκάλους) ὡς ὁ λόγος χωρῶ. ὕψυ δέξω; καὶ πρῶτον εἶπόμεν περὶ
 τῶν ὑποκίτων.

Ὁ πύθος (λέγει) τοῦ λογικῶ ἀνθρώπου ἢ ἰδέας ἢ ἰδέας ἔχει
 πωλλὴν κατὰ τὴν εἰς τὰς ἀρετὰς καὶ τὴν κατὰ τὴν ἀρετὴν ἀναπτύσσεται
 ἐπὶ παρεκκλιθεῖτων πραγμάτων ὅταν ποθεῖ τις, λέγομεν, τὴν πατ-
 ρίδα, τὴν γυναικί, καὶ ὅσα ἀπὸ ἐρητοῦ ἀγαθῶ ἀναπτύσσεται νὰ πο-
 θεῖ καὶ ὅσα δὲν ἴδωμεν ποτὲν ἀεὶ ἔχει ἀλλ' ἐπιθυμῶν τούτου. Τὸ ὄνομα λοιπὸν
 τούτου, λαμβάν ἐπὶ μέλλοντος, εὐροσφύσεται ὅθεν διακρίσεται ὅσα τὰ
 ἐκ τῶν ἀντιπαρκακίμενων καὶ δὲ ἔστι τῶν παρεκκλιθεῖτων, πύθος καὶ
 μετάνοια πύθος μὲν, ὡς ἐρεσις τῶν ἀγαθῶν μετάνοια δὲ, ὡς ἀπι-
 στροσφί τῶν κακῶν ἐπὶ δὲ τῶν μελλόντων, ἐλπίς καὶ φύσις ἢ μὲν,
 τῶν ἀγαθῶν ὁ δὲ, τῶν κακῶν. Τί λοιπὸν ὄφειλε νὰ εἰσαῖξη ὁ μετα-
 φραστὴς ἀντὶ τῶν ἰδέων καὶ τὰς μικρὴν κατωτέρω; ἢ ἐρεσις, ἐρε-
 σις, ὄρατ', ἐπιθυμία, ἀρετὴς, αὐτὸν τῶν ἀρετοσφύσαν εἰς τούτου ἔργον
 διδάσκων τὸ ὑποκίον εἶναι καὶ ἡ ἰδέα αὕτη περιόδου ἐν τῇ
 προκίω τῶν φυσικῶν ἀνθρώπου (λέγει) φύσις τοῦ εἶδέναι ὀρέγεται.
 ἀλλ' εἶεν τούτου καθότι τὸ ἐπαθὸν καὶ ἄλλοι.

Τὸ δὲ, λογικὸς ἀνθρώπος πρὸς τὴν ἀλλοθον ἀνθρώπου ἀντι-
 διακρίεται; Πᾶν λογικὸν εἶναι ἀνθρώπου, καὶ πᾶς ἀνθρώπος εἶναι λο-
 γικός; ἢ δὲ ὅπως ἀντιπρέρωντα πρὸς ἐαυτὸν, ὡς ἰσοπλατῆ, παρκα-

ἀλλ' ἀπτοῦσαι τὴν τοῦ λόγου ἀκρίβειαν, ὥστε περιπτῶς εἰς πρῶτον
 λιστέον ἄρα τῶν δύο τὸ ἕτερον, ἵνα ἐνταῦθεν εὐροσφύσεται
 λόγος καὶ τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν ἀρετῶν. Τὸ δὲ Γινώσις αὐτῆς
 τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου ἀναρθεῖν εἰσαχθέν, ἀκρίτος καὶ αὐτὸ πωλλὴ
 ταγέει τοῦ λόγου, καὶ μάλιστα ἐναρθεῖν εἰσαχθέντων τῶν ἄλλο
 ἐπειδὴ ἀρῶ πύθος λέγει, ὁ πύθος τῶν ἀνθρώπων εἰς γινώσις
 πραγμάτων, ἢ ἢ γινώσις εἰς πύθος; τούτου πρῶτον παρκατῆ, κατῆ
 ράπτει παρκατῆ τὴν μετὰ λόγου τὴν λόγον ἀναρθεῖν ὀρέγοντα. Ἄ
 εἶεν καὶ τούτου.

Τὸ δὲ, Διακριτικὸς χαρακτήρ κατωτέρω μικρὸν πρὸς τὸ
 ἀδιάκριτον χαρακτήρα ἀντιδιακρίεται; καθότι εἶδαμεν ἐκ τῶν
 νόμων τῆς Λογικῆς, ὅτι ὁ μὲν ἀναρθεῖν τῶν ὀνομάτων εἰς
 ἀπεργάσσεται τῶν πραγμάτων ἢ ὡς ἄλλοις τῶν ἀντιπῶν, πλεονασμ
 καὶ τοῖ ἄλλως τούτου οὐδὲν δύναται λέγειν, ἢ χαρακτήρ χαρακτι-
 στικός; Εἶεν καὶ τούτου.

Τὸ δὲ, Κακοκατακί ὀνομάματα τίνες εἰσὶν αὐταί; ἀν μὲν εἰ
 τῆσω τοῖς ἐκκλησιαστικῶς, θέλων μαι ἀποκριθῆ, ὅτι εἶναι ὅσα
 νὰ τιναι οἱ δὲ φιλόσοφοι ἀγνοοῦντες τὴν λέξιν, πᾶσι ὀνομάμα
 τὰ τοιαῦτα, εἶεν τούτου καὶ ὁ μεταφραστὴς ἔγνω; Ἄλλ' εἶεν
 τούτου.

Τὸ δὲ, Αἱ τῶν νεωτέρων γράνων πρόσδοι, πῶς καὶ τὸ
 ἐννοητέον; ὁ γρῶσις εἶναι ἐρη σιναρῆς τῆς αὐτῆς αἰε φύσις, ἀ
 τῆς ἀρετῆς, καὶ πρόσδοι τῆς ἐπὶ ὄρατ' μεταφραστῆς ἀνεπίδοκτος; ἢ
 λοιπὸν αἱ γρῶσις εἶδον ἐπίδοσιν, ἢ ἐκείτωσιν; ἐρη μὲν εἶεν ὅτι
 εἰάν ὅμοις γράψωμεν κατὰ τὴν ἰδέαν, ἢ ἐν τῶς ὑπόθεσις γρῶσι
 πρόσδοι τῶν ἐπιστημῶν, εὐροσφύσεται, γινώσκων ὥστε σαφῆς καὶ αὐτῆ
 τῶς ὀνομασθῆσι. Ἄλλ' εἶεν καὶ τούτου.

Τὸ δὲ Καθολικὸν τίποτε συντελεῖ καὶ τούτου εἰς τὴν λέξιν τ
 ρεῖσαχθέν; ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ, ἀναρθεῖν κατωτέρω, τούτου
 τὸ, développement, πῶς νὰ τὸ ἐκείτωσιν, ὡς ἐξήρηται, ἢ ἐρη
 ξησιν, ἢ ὡς ἐκείτωσιν, ἢ ὡς ἐκείτωσιν τοῦ πολιτισμοῦ; ἀν εἶεν
 μαι πλέον; ἐκεῖνο δὲ εἶδως, ὀροσφύσεται, ὅτι καὶ οἱ διδάσκοντες ο
 σκονσιν ἀνεμῶν, καὶ οἱ μανθάνοντες εἰς τῶν ἀρετῶν μεταφραστῆς
 σκίνω ἀνταρῶσιν ὕδωρ.

Πύθος δὲ πᾶσι τούτου οἱ νόμοι μεταφραστῆς ἢ ὅτι ἀπῆται; ὅτι
 ἐν τῶς ἰδέαις, θέλωνσι νὰ γίνωσιν ὀροσφύσεται εἰς ἀλλοθον τ
 ρῶσιν, εἰς τὰς ὁποίας ἀρῶσιν πρῶτον ἀρῶσιν ἀρῶσιν ἀρῶσιν ἀρῶσιν
 καὶ πωλλήτως λέγει, ὅτι ἢ σπουδῆ τῆς ἰδέων τῆς γινώσις μ
 πᾶσι ἀκρίβειας εἶναι ἀναρθεῖν εἰς τῶς ὀροσφύσεται νὰ ὀροσφ
 γωσιν ἰδέων. εἰ δὲ μαι . . . ὅτι ἢ ὡς μαι ὀροσφύσεται.

Νῦν δὲ ἄς μεταβῶμεν εἰς τὸ δεύτερον μέρος τοῦ λόγου, εἰς αὐτὴν ἀληθινὴν τὴν συμπλεκτικὴν τῶν Ἑλληνικῶν περιόδων τῶν ὁποίων ἡ θέσις καλῶς, ἢ κακῶς γινώμενη, προσφέρει τὴν σαφήνειαν καὶ ἀσφάλειαν. Γίνεται δὲ τὸ κακὸν τοῦτο πρῶτον μὲν διὰ τὴν ἁλλοίωσιν τῶν συμπλεκτικῶν πᾶς ἕξαι συνδέσμων ἐν ἀπρὸς ἀλύπτῳ ἰδιώματι Γαλλικῷ, ἀνευ τῶν ὁποίων ἀποκλιναῖται τοῦ Ἑλληνικοῦ ἢ διάνοιαν, ὡσπερ ἀνευμάτιστον πλοῦτον, εἰς λῆξας ἀπ' ἀλλήλων ἀνεξαρτήτους, καὶ ἡ γλῶσσα ὅζει μάλιστα φραγίσμου τούτου πρῶτον. Δεύτερον δὲ, διὰ τὴν ἀσάφειαν τῶν περιόδων, τῶν μὲν αἰτιατικῶν καὶ ἁλλοίωσιν προσηγοριῶν, ἐπισημασμένων δὲ τῶν αἰτιατικῶν καὶ ἀνεξαρτήτων μορίων. Ἰδού τῶν δύο πρώτων περιόδων ἡ ἀσάφεια τοῦ συμπλεκτικῶς οὐκ ἔχει ἐκ τούτου, ὅτι πρῶτον, φεραῖται τῶν ἁλλοίωσιν ἢ δὲ δευτέρω, λαβοῦσα τὸν Δε, ἐκτετοπισμένον καὶ αὐτὸν, καὶ ἐκ τούτου παραστρεῶσα ἐνεκεν ὡς συμπλεκτικῆν, ἀλλὰ μεταβατικῆν μάλιστα, ἀπέβλεπε τὴν σαφήνειαν ἔπειτα ἀγνοῦσα, ποτέρα τῶν δύο περιόδων παραπληραίνει ἐκ τῆς ἐτέρας, ὡς μικροτέρα ἀπὸ τῆς γενικατέρας. τούτου ἕνεκα, πότερον ἢ γνῶσις τῶν πραγμάτων κινεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς πῦθον τῶν ἐπιστημῶν, ἢ ὁ πῦθος κινεῖ τὸν εἰς πορισμὸν τῶν μεθόδων καθότι ταῦτα πάντα ἀπαιτοῦνται ἀπὸ τοῦ μεταφραστικῶς τωμάτων διελέειν. Ἄρτιον δὲ νὰ εἴπω, ὅτι καὶ τὰ δύο ἐπισημασμένα μέρη κατωτέρω, ὡς ἀσυνδέτως εἰσαχθέντα κατὰ ζῆνον ἰδιώμα, καὶ τοῦτο ἀλλοίωσιν γίνεται τῆς φωνῆς τῶν Ἑλληνικῶν. Ἀλλ' ἵνα γένῃ ὁ λόγος σαφέστερος, ἄς ἐκθέσωμεν ἀντικρὺς τῷ πρῶτῳ ἀπὸ παραφραστικῶν τῶ αὐτοῦ.

παντοδαπαὶ πρόοδοι, τὸ καθολικὸν εἰς τὰς ἐπιστήμας, τῆς ὁποίων καὶ μέγα ἀποτέλεσμα, τῶν ἀποτέλεσμα εἶναι καὶ ἡ ἀξιοῦσιν ὁποίων εἶναι τοῦ πολιτισμοῦ αὐτοῦ πολιτισμοῦ ἐκτετακτοῦ εἰς τὰ τοῦ ἢ θαυμασιὰ ἀνάπτυξις εἰς τὰ εὐνομούμενα κράτη. ὅλα τὰ εὐνομούμενα καὶ ἐλευθέρων Κράτη.

Ἡ παραβολὴ λοιπὸν ἀμφοτέρων τῶν στύλων, ἀπαθῶς γενομένη θέλει δείξῃ τὴν διαφορὰν. Ἀλλὰ πῶς θέλει γένῃ κρίσις ἀλλοῦ ὅταν ἄλλοι ἄλλα δοξάζῃ; μία ἢ κρίσις τούτου εἶναι, ἀγαπᾶ παράφρασον αὐθις ἀμφοτέρω εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν ἀρχαίων, εἰς ὅπου δὲ δυσκολεῖται ὀλιγώτερον, τούτου εἰς τοὺς νεωτέρους ἡμᾶς γνησιώτερον.

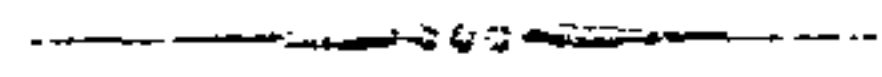
Ἐντεῦθεν ἄρα συνάγεται, ὅτι πρέπει νὰ μανθάνωμεν ἐντελής τῶν προγόνων τὴν γλῶσσαν, ἐάν θέλωμεν νὰ μείνωμεν Ἕλληνας εἰ δὲ μὴ ἀπολιώλαμεν, ἐν ᾧ διεσώθημεν καθότι ἡ διπλωματικῶν γλῶσσα, ἐξ ἀλλοτριῶν αἰεὶ ὑψουμένη πτερύγων, νοθεύει καὶ ἐκάστην διὰ τὴν τῶν μεταφραστικῶν ἀπειρίαν καὶ τοὶ χειρὸς τοῦνται οὗτοι, ὡς ἱεροφάνται, ὑπὸ πᾶσιν ἀνοήτων. οἵτινες μᾶλλον εἰς τὰ τοῦ καὶ τὰ προτεμενίσματα εἶναι ἱκανοὶ νὰ προσεγγίσωσι πᾶ μᾶλλον νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὰ μυστήρια, ὥστε νὰ κρίνωσιν αὐτοὺς τοὺς ἀληθεῖς ἱεροφάντας.

Πρωτότυπον.

Παράφρασις.

Ἡ γνῶσις τῶν πραγμάτων ὅχι ἐπιπλοῦσιν, ἀλλ' εἰς τὰς πρώτας αὐτῶν ἀρχάς, ὅσον τὸ δυνατόν, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, εἶναι τοῦ λογικοῦ ἀνθρώπου ὁ ἀσάφιστος, ὁ ἀκαταμάχητος πῦθος πρὸς τὴν ἐπιστήμην καὶ ἐπιπλοῦσιν καὶ τελευτήτα διακρίσεως ὁ διακριτικὸς τῶν πραγμάτων κακιστικῆς δυνάμει δὲ τὸν πῦθον τῶν ἀλλοίωσιν ταύτην μαρτυρεῖ ὅλα τῶν αἰώνων ἢ ἱστορίας ἢ ἱστορίας μαρτυροῦσιν τῶν νεωτέρων τῶν νεωτέρων χρόνων αἰ

Ἐπειδὴ τὸ λογικὸν τοῦτο ζῷον ὁ ἄνθρωπος, ἐν ᾧ καθαρῶς ἀπὸ τῶν ἀρχῶν, ἐπιθυμεῖ τὴν ἐν πασὶν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, εἶναι τοῦ λογικοῦ ἀνθρώπου ὁ ἀσάφιστος, ὁ ἀκαταμάχητος πῦθος πρὸς τὴν ἐπιστήμην καὶ ἐπιπλοῦσιν καὶ τελευτήτα διακρίσεως ὁ διακριτικὸς τῶν πραγμάτων κακιστικῆς δυνάμει δὲ τὸν πῦθον τῶν ἀλλοίωσιν ταύτην μαρτυρεῖ ὅλα τῶν αἰώνων ἢ ἱστορίας ἢ ἱστορίας μαρτυροῦσιν τῶν νεωτέρων τῶν νεωτέρων χρόνων αἰ

Ταῖς ἐν τευξομένους Νεόφυτας Δουκας εὐ πράττειν.

ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ μὲν καὶ Διωκτῆς ἐπιτόμα πάντα ἀνθρώπους εἰς ἀρχῆς εὐμοιρῆσαι ἀναντιρρήτων γίνεσθαι βεβηκῶ δὲ διαφέρειν ἄλλον αἰδῆ, καὶ τοῦθ' ὁμοίως ἐστὶ πρὸς πᾶσιν ὑμολογούμενον· ὁ δὲ λόγος τῆς διαφορᾶς εἶπ' ἂν αἰτούς δικτός· ἔτσι γὰρ ἐκ τῆς τοῦ σώματος κρασιῶς τε καὶ συστάσεως τῶν στοιχείων ὡν ἐλάσσων ἄλλοι ἄλλων ἰσχυρόν καὶ ἥπιον μετεπιλύγτες, διαφέρειν ὑμιοιρῆσασιν εὐφυίας· καὶ ἐκ τῆς ἀγωγῆς αἰτίας ὅσα γὰρ σπουδαιοτέρως τις ὑμιοιρῆσασιν αἰδέεται, ἢ ἀρίστων ἀνδράσιν ἐπιδολεῖ, καὶ πλείοσι καὶ ὑψηλοτέρως ἐπέτυχε πράγμασι, τοσαύτω δὲ τοῦ ἐν τῇ καλύβῃ πη γεννηθέντος, καὶ ἀγροίκως ἀνατραφέντος, καὶ περὶ μικρὰ καὶ εὐτελεῖ ἀναστραφέντος εἰκὸς τῆς δυνάμεως καὶ ἐνεργείας τῆς ψυχῆς αὐτὸν ὑπερέχει.

Ἐπιτύθειν ἄρα πρὸς τὴν ἐμμετον ταύτην δυνάμιν οὐκ ὀκνησαν παραδοῦναι ἡμῖν καὶ ἑτέραν ἐξωτερικὴν ἐκ τῆς ἐπιστήμης βεβηκῆσαι εἰς αὐτὸν οἱ ἀρχαῖοι τῶν λόγων βεβάπωντες, τὸ ἐκ τῆς φύσεως ἐλλειπίς πρὸς τὸ πᾶθειν, καὶ συλλογιζέσθαι, τάξει τε καὶ κανόνι τισὶν ἐξωθεν ἐκ τῆς τέχνης ἀναστῆσαι καὶ ἐπικρατῆσαι σπουδάζσαντες· διασημῆσθαι γὰρ ἀκριβῶς τῆς αἰτίας, καὶ ἄς τινες μὲν καὶ λέγοντες πῶσιν, καὶ συλλογιζόμενοι εὐνοηροῦσι τινὲς δὲ τὸν κανόνιν ἀποκρηγνύοντες τὰ πολλὰ κατ' ἀμφότερα, εἰς παραλογισμούς ἐπιστήμους ἐκπίπτουσιν. ἐπιτύθειν λόγους τινὲς ἐξ ἑκατέρων πρὸς τε τὸ ὀρθόν καὶ μὴ ἀπαρατρέπτους συναγωγόντις, καὶ εὐμεθύδως συντάξαντες, ὅπως χρὴ λέγειν καὶ συλλογιζέσθαι, τὸ σαφειοτάμενον καὶ ἀπατηλὸν ἀποδείκνυσι, κατέλιπον ἡμῖν τὰς τέχνας ταύτας τὰς πρὸς τῆς ἐμμετόν· ἐκείνης δυνάμεως ἀντιδικησομένης, ἔργον ἀδείουσι ὅπως καὶ γρησῆσιν ἐν τῆς μάλας ὡν τοὺς ἐπιδολοὺς γεγεννημένους αὐ μόνον ἰσχυρῶς, ἀλλὰ καὶ λογίως καλεῖσθαι ἄρα Εὐγένιος ὁ ἀείμνηστος

Ἰσοκράσει δ' ἄντις ταῦτα μάλιστα τοῖς ἔργοις τῶν φυτοργῶν· ἅλα γὰρ ἡμεῖς πρὸς τὸν μὲν ἢ φύσιν φύει καὶ ἀέρων ἀλλ' ἐπειδὴ συμπαίνει πολλὰ καὶ ἐξωθεν γίνεσθαι τὸ καλὸν τὴν τῆς φύσεως πρὸς τὸ τέλειον νόμον, συνεισένεγκον οὐχ ἥπιον πρὸς τὸ ἀσφαῖθ' ἀνιο τείνειν, καὶ σπουδαιότερα γίνεσθαι καὶ ἢ τοῦ φυτοκόμου ἔπειτα ἐμπειρία καὶ ἐπιμέλεια.

Τέως δ' οὖν τοιαύτης συγγραφῆς ἡμῖν εὐθέως ἐς νοῦν ἦλθε πρότερον ἀψαθῆαι, πρὶν τινες τῶν μαθητιώντων ἐπαθήσασιν καὶ ἐπιπορικῶν τε καὶ φιλοσοφικῶν παρ' ἐμοῦ μαθημάτων ἀποδοσαν· οὐς ἐπειδὴ ἄπαξ ποτὲ χαρίσασθαι ἔγνω, ἀπὸ μὲν τῶν νεωτέρων ἀρξασθαι, οὐκ οἶδ' ὅπως οὐκ εἶχον τοῖς ἀρξασθαι τὸ γὰρ ἀρξενυπὸν τοῦ λόγου ἀποσεισάμενοι οἱ μακάριοι οὗτοι συγγραφῆς τε καὶ μεταφραστῆς, ἐκινδύνευσαν μεταβαλεῖν ὅπως τὴν φιλοσοφίαν εἰς διαμύχθηρον καὶ ἀνάγωγον ἔξω παντάπασιν· οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν ἐμίσχως τοῦ γυδῆν λόγου ἀψάμενοι· οἱ δὲ καὶ ἀπὸ ἐξέδρων καὶ παρασήμων ὀνομάτων ὑμώμενοι, ἀπὸ τοῦ Ἰσοῦ τὸ κάλλος αὐτῆς ἐκάτεροι παρεμύσφωσαν, καὶ τὸ εἶδος παντάπασιν ἐξέβηλιναν, τὸ σαμὸν τῆς ἐσθλῆτος ἀποσυλλήσαντες· ἐπὶ δὲ λέγειν τὸ τοῦ λόγου εἰκαῖον καὶ περιττὸν διαρρέον αὐτοῖς πανταχοῦ εἰς ἀλλόφρονα ἰδιώματα. Ἄλλως δὲ δι' εὐφρήμου μνήμης ἀγέσθων μὲν οἱ ἀνδρες οὗτοι, ὡς πολλῶν ἀρχαίων τοῖς νόν Ἑλλήσιν γενόμενοι αἰτίαι, τὰ παρὰ τοῖς ἀλλοφροσῶν καλὰ ἄλλως ἀλλοθεν ἀπλέτοις πόνοις μεταχετεύσαντες εἰς αὐτοῦσιν καὶ τὴν ἐπὶ τὰ κρείττω ταύτην μεταβολὴν αὐτοὶ πρώτοι, τὸν ἐπ' οὐτοῖς, τῶ ἑαυτῶν ἐμποιήσαντες γένει οὐδεὶς γὰρ ἂν δικαίως αὐτοῖς τὴν εἴφασιν τοῦτον ἀφείλατο.

Ἀπὸ δὲ τῶν ἀρχαίων αὐθῆς καὶ τῶν τοῦ Στρατηγότου· ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν μαθήμασι μάλιστα διδασκτικῶς οὐχ ἥπιον συρρέει, ὡς ἐν μισγογική· τὸ παρὰ τῶν σχολιασῶν περιττὸν καὶ συλλογισμῶν ἦν δ' οὖν ἡμῖν ἀπὸ τῶν τοῦ περικλειδῆς Εὐγενίου ὑπὸλοιπον ἀρξασθαι ὡς τὰς τῶν ἀρχαίων πρὸς τὰ νεώτερα, καὶ ταῦτα πρὸς ἐκείνα δοκεῖ εὐστοχότερον συναρμῆσαι· ἀλλὰ καὶ τοῦτο δυσχερῆς εὐλαί μοι, καὶ οὐ παντοῖ ἀνυσόν· σὲ γὰρ οὐ τῶ τε διδάσκοντι τοῖς

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

- Ὁρισμὸς Ῥητορικῆς.
- Μέρη τῆς τέσερα, Ἑρμηνεία, Διάθεσις, Ἑρμηνεία, καὶ ὑπόκρουσις.
- Ὁρισμὸς τοῦ λόγου.
- Περὶ Στάσεων.
- Περὶ Ἐπιχειρημάτων.
 - Συλλογισμοῦ.
 - Ἐνθυμήματος.
 - Ἐπιχωρίων.
 - Σωφιστικῶν.
 - Διλημάτων.
- Περὶ τῶν κανόνων τῶν ὡς ἐκ τεχνῶν μὲν, οἷον
 - Ὁρισμῶν.
 - Ἐτυμολογίας.
 - Ἀπαρίθμησις τῶν μερῶν.
 - Γένος καὶ εἶδος.
 - Ὀμοίων καὶ ἀνόμων.
 - Περὶ κτητικῶν.
 - Ἠγούμενων καὶ ἐπόμενων.
 - Ἀντιθέτων.
 - Αἰτίας.
 - Παράθεσις.
- Ἄτεχνοι δὲ, οἷον
 - Πρόκρισις.
 - Μαρτυρία.
 - Βάσανος.
 - Ὁρισμῶν.
 - Ὁρίων.
 - Συναίμα.
- Περὶ τῶν Τεχνικῶν Κεφαλαίων, οἷον τὰ δίκαια νόμιμα, συμφέρον, κέρδιον, κέρδιον, δυνατὸν.
- Περὶ Πλατωνίου.

- Περὶ τῶν εἰδῶν τοῦ Ῥητορικῆς λόγου οἷον τὰ
 - Δικανικόν.
 - Συμβουλευτικόν.
 - Ἐπιδεικτόν.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

- Περὶ Προοιμίου.
- Περὶ Διηγέσεως.
- Περὶ Προτάσεως.
- Περὶ Βεβαιώσεως.
- Περὶ Ἐπιλόγου.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ.

- Περὶ Περιόδου.
- Περὶ Τροπῆς.
 - κατὰ λέξιν.
 - κατὰ λόγον.
- Περὶ Συνημάτων.
 - κατὰ προσθήκην.
 - κατὰ ἀφαίρεσιν.
 - κατὰ ἀμοιότητα.
 - κατὰ διακρίσιν.
- Περὶ Ἀρμονίας καὶ λεκτικῶν Χαρακτηρισμῶν.
 - Περὶ ὕψους καὶ μεγαλοπρεπείας.
 - περὶ ἀφελούς καὶ ἰσχνού.
 - περὶ γλαφυροῦ καὶ ἀνίτητοῦ.

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

- Περὶ Μνήμης καὶ ὑποκρίσεως.

THE

KAT' EPI TOMIHN

RHETORIKHΣ

ΜΕΡΟΣ Α'.

ΠΕΡΙ ΕΥΡΕΣΕΩΣ.

Ὁρισμὸς Ῥητορικῆς.

Ῥητορικὴ ἐστὶ τέχνη τοῦ εὖ λέγειν, τέχνη δὲ ἐστὶν ἡ ἐπιμετρία τοῦ πείθειν, τέχνη μὲν, ὡς ἐκ κανόνων τῆς ἀκριβοῦς ἐπιστημῆς συνεσταμένη πρὸς ἀντιδιαστολήν τῆς Ῥητορείας, οὗτος ἀπλῶς ἐμφάνει δυνάμεις, εὖ δὲ λέγειν ἐπὶ φράσει τε καὶ ὀνόμασι χρῆσθαι πρὸς τὸ πείθειν, ὃ ἐστὶν ὁ σκοπὸς, πρὸς ὃν, ὅτι μάλιστα καταλλήλως.

Μέρη δὲ ταύτης εἰσὶ τέσσαρα, Ἑρμηνεία, Διάθεσις, Ἑρμηνεία, καὶ ὑπόκρουσις. δεῖ γὰρ πρῶτον εὖ εἶναι ὅτι ὅποτε μέλλομεν εἶναι εὖ εἰρησῆς δὲ, διαθέσθαι εὖτε καὶ εὐμεθέως, τὰ μὲν προτάσσοντες, τὰ δὲ ἐπιτάσσοντες κατὰ τὸ προσήκον τούτου δὲ ποιήσαντες, ἐξηγεῖν καλῶς, φράσει τε καὶ ὀνόμασι καταλλήλως τῶν λεγομένων καὶ σχήμασι ποιήσας χραιόμενους γενόμενος δὲ καὶ τούτου, ὑπό-

λοιπόν υποκρίνεσθαι, τῷ τε τῆς φωνῆς ποιῶ καὶ τῷ τοῦ σώματος σχήματι χρωμένους καταλήλλως ταῖς πράγμασι.

Εἶδη δὲ τῆς ῥητορικῆς τρία. Ἐπιδεικτικὸν, Συμβουλευτικὸν, καὶ Δικαιτικόν· καὶ Ἐπιδεικτικὸν μὲν ἐστίν, ᾧ χρώμεθα μάλιστα ἐν τοῖς πανηγύρεσι· διὸ καὶ πανηγυρικὸν τὸ αὐτὸ ἄλλως ἕκαστε. Συμβουλευτικὸν δὲ, τὸ ἐν συμβουλαῖς γιγνόμενον χρήσιμον. Δικαιτικὸν δὲ, ᾧ χρώμεθα ἐν δικαστηρίοις ἀμφοτέκτυοντες (*). ἀλλὰ περὶ τούτων ἐροῦμεν παρακλιπύοντες.

Ὁρισμὸς Λόγου.

Ἐστὶ δὲ λόγος ῥητορικὸς ἀπόδειξις διὰ πολλῶν προτιθεμένων· τινὸς ἐξ αὐξήσεως οἷον, εἰ προκείτο ἀποδείξαι, ὅτι δεῖ τὴν πατρίαν ἡμῶν αὐτῶν ἀνασώσασθαι γλώσσαν, τοῦτο λαθόντες, καὶ διὰ πολλῶν ἐπιχειρημάτων ἐμεθύσας, καὶ κατ' αὐξήσιν ἀποδείξαντες, λόγον ποιοῦμεν ῥητορικόν. Ἐνασχολεῖται δ' οὖν περὶ ὧν ἂν εἴη ἀμφοτέκτυοις τις, καὶ ταῦτα λέγεται Ζήτημα, ὡς ζητούμενον καὶ σεόμενον ἀποδείξεως. τὰ γὰρ ὁμολογούμενα, ἢ τοιαῦτα, οὐδέμιας δεόνται ἀποδείξεως (**).

Περὶ τῶν Στάσεων.

Πᾶν πρᾶγμα τριγῆ πέφυκεν ἐξετάζεσθαι, εἰ ἐστίν, τί ἐστίν, ὁποῖόν ἐστι· εἰ μὲν οὖν εὐρεθῆι τὸ ἐξεταζόμενον κατὰ ταῦτα, οὐδέτις ζητεῖται περὶ αὐτοῦ· εἰ δὲ ἀμφισβηλεῖται ἔτι ἤτοι κατὰ πάντα,

(*) Ἐπιδεικτικὸς δ' ἂν ταῦτ' ἕκαστα αἰεὶ εἰς δύο, τὸ μὲν Πανηγυρικὸν εἰς ἑπαιτικὸν καὶ ψόγον· ἑπαιτικὸν μὲν τῶν ἀγαθῶν, ψόγον δὲ τῶν κακῶν· τὸ δὲ Συμβουλευτικὸν, εἰς προτροπὴν καὶ ἀποτροπὴν τῷ μὲν, πρὸς τὸ ἀγαθόν· τὸ δὲ, ἀπὸ τοῦ κακοῦ· τὸ δὲ Δικαιτικὸν, εἰς καταγρητὴν καὶ ἀπολογίαν· τὴν μὲν κατὰ τινος τὴν δὲ ὑπὲρ τινος.

(**) Ἐξῆς δ' ἂν τις τοῦ κανόνος τούτου τὸ Πανηγυρικὸν εὐ γὰρ ὡς ἀμφοτέκτυον ἐνταῦθα ἐπαινεῖται τὴν ἀρετὴν, πλὴν εἰ μή τις εἴποι, ἔτι καὶ ταῦτα πρὸς τὸ κατὰ τὴν ὁμολογίαν τῶν πολλῶν ἐκπέφυκεν, καὶ εἰς κτήσαν αὐτῶν τὸν ἀρετικὸν παρεμύθηται.

ἢ καὶ ἐν τι τούτων, τούτῳ, ᾧ ἀμφισβηλεῖται, ἀναφέρεται Ζήτημα. Ζήτημα τοίνυν ἐστὶ πᾶν ὅ,τι ἀντιλογικῶς ἐστὶ δευτικόν· καὶ εἰ μὲν ἐν τῷ εἰ ἐστίν ἀμφισβηλεῖται, τὸ Ζήτημα ἐστὶ Στοχαστικόν, ἢ Στάσις στοχαστικὴ· οὐδὲν γὰρ ποιοῦμεν ἐν τούτῳ, ἢ τῆς ὑπάρξεως μόνης τοῦ πράγματος συζητῶμεθα· εἰ δὲ ἐν τῷ τί ἐστίν, τότε λέγεται Ὁρος, ἢ Στάσις ὀρικὴ· ἐνταῦθα γὰρ ὁ ὄρισμός τοῦ πράγματος ἐξετάζεται, τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ φανερώσ γενόμενης· εἰ δὲ ἐν τῷ ὁποῖόν ἐστι θεωροῦμεν αὐτὸ, τότε Ποιότης τὸ Ζήτημα λέγεται· οὐδέτις γὰρ οὐτε περὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ, οὐτε μὲν περὶ τῆς φύσεως ἡμῶν ἐστίν ἢ ἐξέτασις· ἀλλ' ἐκεῖνα ὁμολογίσαντες, περὶ τοῦ ὁποῖόν ἐστιν ἀμφισβητῶμεν· πότερον, δίκαιον, ἢ ἀδίκον· μικρόν, ἢ μέγα· καλόν, ἢ αἰσχρὸν· οἷον, ἀποθανούσης τῆς Κλεοπατρικῆς, ζητεῖται πρῶτον, εἰ Ὁρέσας ἀπέκτεινεν αὐτὴν ὁ υἱός· καὶ ταῦτ' ἐστὶ Στοχασμός· ἔπειτα ζητεῖται, πότερον, φόνος ἐστίν ἀπλῶς, ἢ μητροκτονία τὸ ἔγκλημα, καὶ ταῦτο γίνεται Ὁρος· φανεροῦ δὲ γενομένου καὶ τούτου, τότε ζητεῖται ἡ ποιότης πότερον, δίκαιος, ἢ ἀδίκως· ὀφειλόμενος, ἢ ἐπιβλαβῶς τοῦτο πέπραχται, καὶ ταῦτο ἐστὶ Ποιότης (**).

Περὶ τῶν Ἐπιχειρημάτων.

Τούτων δ' οὕτω διακρινόμενων, ἐπέμεινόν ἐστιν εἰπεῖν περὶ τῶν, ἐξ ὧν ὁ λόγος συνυφαίνεται ἅπασ, ἐπιχειρημάτων. Ἐστὶν οὖν ἐπιχειρημα εὖρημα πιθανόν πρὸς πίστιν τοῦ προκειμένου Ζητήματος· ἢ (ὅ καὶ τὸν ἐστίν) ἀπόδειξις τῆς προκειμένης προτάσεως οἷον, προτιθέμενος κακῶν μὲν εἶναι τὴν πόλιν πανταχῶ, καλῶν δὲ τὴν εὐρίαν, ἀποδεικνύμενος ὁ μὲν γὰρ κακῶν, ἢ δὲ ἀγαθῶν ἐστίν αἴτιος τῆς ἀνθρώποις. Εἰσὶ δὲ εἶδη τοῦ ἐπιχειρήματος πάντα,

(*) Ἀριστοτέλης δὲ προσέθεται καὶ τίςποτεν τῶν προτάσεων, τὸ τοῦ πράγματος μέγεθος προσσημαίνον (καὶ μάλιστα εἰς τὸ δίκαιον ἢ ἀδίκον· ἔτι τὸ τὸ Ζήτημα τοῦ ὁρίσται· ἀλλ' εἰ μετὰ ταῦτα προσέθετον τούτο, ὡς συνηθισμένον τῇ ποιότητι.

Συλλογισμὸς, Ἐπιβλαβία, Ἐπιβλαβία, Στερήσις, καὶ Διόρθωσις περὶ
τῶν ἐροῦμένων ἔστι.

Περὶ Συλλογισμοῦ.

Συλλογισμὸς μὲν οὖν ἔστιν ἐπιχείρημα ἐκ τριῶν προτάσεων
συνιστάμενος οἷον,

Πᾶσα στέρησις ἐστὶν ἐπιβλαβία,
Ἀλλὰ μὲν ἡ ἀμάρτια ἐστὶ στέρησις,
Ἡ ἀμάρτια ἄρα ἐστὶν ἐπιβλαβία.

Τοῦτο δ' οὖν οὕτως ἂν εἴποι λογικευόμενος ὁ δὲ ῥήτορ ταυτὰ τε
ἐπιβλαβίων, καὶ κάλλος ἀπὸ τῆς τέχνης τῆς λόγου περιποιήσας, ἐκφρά-
σει ἐμφαντικώτερον, ἀπείρητος ἂν ὑποπερασοῦν τῶν προτάσεων,
καὶ οὕτως ἂν αὐτῷ ὁδὸν ἀμεινων οἷον, ὡς ἐν παραδείγματι

Τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι οὐ καὶ ὅσον στερεῖται τις, τοσοῦτον κατ'
ἐκεῖνό ἐστι δυστυχής.

Ἀλλ' ἡ ἀμάρτια στερεῖ ἡμᾶς τῆς φιλοσοφίας, ταυτὸν εἰπεῖν
αὐτῆς τῆς ἀληθείας, τοῦ θεοῦ φωτός, τῆς γνώσεως τοῦ θεοῦ.

Πῶς οὖν οὐκ ἂν εἴη ἐπιβλαβία καὶ ἐπιβλαβία;

Οὕτω μὲν οὖν, ἡμῶν ἂν σχῶμεν τὰς προηγούμενας τῶν προτά-
σεων ὑπολογισμένας εἰ δέ τι ἀμειβάλλοιτο αὐταὶ ἢ ἀμάρτια, ἢ ἡ
ἐπιβλαβία, δείξει κατασκευάζειν καὶ ταύτας οἷδι.

Κακὸν μὲν ἡ στέρησις καὶ ἐπιβλαβία πανταχοῦ ὧν γὰρ ἂν ἡ με-
κώμεθα, τὰ τοιαῦτα πάντες καὶ δυστυχούμεν.

Νῦν δὲ τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι ταυτὸν ἐστὶν ἡ ἀμάρτια καὶ γὰρ τὸ
μῶνον τὰ πρὸς τῷ ζῆν καλῶς προίξασθαι, ὥστε εὐπορώτερον τὸν
θεὸν διάγειν, ἀλλὰ καὶ φιλοσοφίας στερεῖ, ἀληθείας στερεῖ, αὐτῆς
τῆς εὐδαιμονίας καὶ ἀρετῆς.

Τὶ οὖν οὐκ ἐπιμειλίσσεται ἕκαστος ἐκ παντὸς τρόπου ἀποφυγεῖν
αὐτὴν, τοσοῦτων καὶ τοιούτων κακῶν αἰτίαν αὐτῇ γιγνομένην.

Οὕτως οὖν ἔσται ἡμῶν ὁ Συλλογισμὸς ἐκ πάντε λόγων συγκεί-
μενος, ὁ ἔστιν ἐκ δυῶν προτάσεων, καὶ ἑσίου κατασκευῶν, καὶ συμ-
περάσματος.

Περὶ Ἐπιβλαβίας.

Ἐπιβλαβία δὲ ἐστὶ Συλλογισμὸς ἀπὸ τῆς ἐπιβλαβίας γὰρ τῆς
ἐπιβλαβίας τῶν προτάσεων, ἢ τῆς μετρίως, ἢ τῆς ἐπιβλαβίας, ὡς
ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραδείγματος φαίνεται, οἷον

Πᾶσα στέρησις ἐστὶν ἐπιβλαβία
ἄρα καὶ ἡ ἀμάρτια.

Ἡ ἀμάρτια ἐστὶ στέρησις
ἄρα ἐπιβλαβία.

Εἰκόθασιν δὲ οἱ ῥήτορες ἀναστρέφειν τὴν τάξιν, τὴ μὲν Συμπε-
ρασμα τιθέμενοι Πρότασιν, τῆ δὲ Προτάσει κατασκευάζοντες τὸ
Συμπέρασμα οὕτως.

Ἐπιβλαβία ἐστὶν ἡ ἀμάρτια καὶ ἐπιβλαβία
Πολλῶν γὰρ ἀγαθῶν ἐστὶ στέρησις.

Ποικίλεται δὲ καὶ τοῦτο ἀξιοσημειώτως, καὶ συνθέτερον τοῦ Συλ-
λογισμοῦ παρὰ γε τῆς ῥήτορις γίνεσθαι.

Πολλῶν μὲν κακῶν ἐστὶν ἡ ἀμάρτια, ἢ ἡ ἀμάρτια τὸ ἐπιβλαβία
πάντων ἐστὶν ἡ ἀμάρτια πρῶτον μὲν γὰρ, ὡς πάλαι, ἀλλὰ καὶ
φιλοσοφίας ἐστὶ διώστας, ἐξ ἧς καταχθίνα ἢ τῶν ἐθνῶν εὐδαιμονία
δεύτερον γὰρ ἐμπορεῖ καὶ φθόνος, ἐξ ὧν προκύπτουσαν ἔριδος
καὶ τέλος ἐμφυλίου πόλεμος, δι' ὧν πόλεις κατακίπτεται, ἐμπόριον
ἀπενεκροῦται, γεωργία καταστρεφεται καὶ τὰ ἄλλα κακῶν ἐκ ταύτης οὐκ
ἐμφύεται τοῖς ταλαιπώροις ἀνθρώποις, ὅτι ἡ ἀμάρτια ἐστὶν αὐτῆς
πάντων τῶν ἀγαθῶν ἐστὶ στέρησις.

Περὶ Ἐπαγωγῆς.

Ἐπαγωγή ἐστὶν ἐπιχείρημα ἀπὸ τῶν καθ' ἕκαστα καὶ γενε-
 ρίμων ἄγνωστόν τι καθύλου συνάγον· ἔσται δὲ τοῦτο ἢτοι κατ'
 ἀπαρίθμησιν τῶν μερῶν, ἢ κατὰ παράθεσιν· κατὰ μὲν ἀπαρίθμησιν
 τῶν ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος ἀναφερομένων γίνεται οὕτως. Ἀγαθὸν μὲν
 ἡ φρόνησις, ἀγαθὸν δὲ ἡ δικαιοσύνη, ἡ σωφροσύνη, ἡ ἀνδρεία,
 πᾶσα ἄρα ἀρετὴ ἀγαθόν. Κατὰ δὲ παράθεσιν αὐθις οὕτω πως ἐγρή-
 σατο τῇ Ἐπαγωγῇ Ξενοφῶν· Τίνι ἄλλω ἀδελφός, μέγας ὢν, καλ-
 ῶν ἂν εἴη, ἢ ἀδελφῷ; τίς ἄλλος τιμῆσεται ἄνδρα μέγα δυνά-
 μενον, ἢ ἀδελφός; τίνα δὲ φοβήσεται τις ἀδικεῖν πλέον, ἀδελφοῦ
 μεγάλου αὐτῷ ὑπάρχοντος, ἢ ἀδελφόν; οὐδὲν ἄρα ἀνδρὶ σωφρο-
 νοῦντι ἀδελφοῦ δύναμιν ἔχοντος προτιμώτερον.

Περὶ Σωρίτου.

Σωρίτης δὲ ἐστὶν ἐκ πολλῶν προτάσεων κατ' ἀλληλουχίαν ἱππο-
 ρομένων Συλλογισμὸς ὡς τὸ,

Οἱ φιλόπλουτοι ἐπιθυμοῦσι πολλῶν,
 Οἱ πολλῶν ἐπιθυμούντες, πολλῶν δύνονται
 Οἱ πολλῶν δεόμενοι, πολλῶν στέρονται·
 Οἱ πολλῶν στερούμενοι, εἰσὶν ἐλλεινοί·
 Οἱ φιλόπλουτοι ἄρα εἰσὶν ἐλλεινοί.

Τοῦτο δὲ οὕτω σχήματος ἔχον, παρακλύθων ὁ ῥήτορας, ἄλλως ἐπε-
 ξηργάσεται, διασφύρας ταῖς καθ' ἕκαστον κατασκευαῖς καὶ τῆ τῶν
 σχημάτων ποικιλίᾳ διαμορφοῦν.

Περὶ Διλήμματος.

Δίλημμα δὲ ἐστὶν ἐπιχείρημα, ἐκ διαίρεσως, κατὰ τι τῶν μερῶν
 ἐκείνων καὶ κατὰ τοῦ ὅλου συνάγον· ὅθεν καὶ Δίλημμα ἠκούσθη,
 ὡς ἑκατέρωθεν αἰροῦν τὸν ἀντικείμενον· ὁπότερον γὰρ ἂν ὁμολο-

γήσῃ, ἐκ τούτου παρὰ πᾶσαν ἐπιπέδα ἐξολογηθήσεται γρηθ' ὅτι
 τὴν διαίρεσιν πλήρη εἶναι αἶον, Δημόκριτος αἰ γελῶν, ἦτοι τῶν
 φασίλων τὸν πολλὸν ἐκείνον καταχέων ἐτύγγαλα γελῶτα, ἢ τῶν
 ἀγαθῶν, ἢ τῶν οὐδετέρως ἔχόντων· ἀλλ' εἰ μὲν τὸ τρίτον, ψυχρῶς
 οὔτε γὰρ ἐλκεῖν, οὔτε καταχέλαστα τὰ οὐδέτερα· εἶδὲ τῶν ἀγαθῶν,
 ἀτόπως· αὐ γὰρ τὰ ἀγαθὰ γέλωτός ἐστιν ἄξιον· εἰ δὲ αὐ τῶν φασίλων,
 εἰκόσ ἦν μᾶλλον θρηνεῖν ἐπ' αὐτοῖς, ἢ γελᾶν· ἀτόπως ἄρα, καὶ παρὰ
 τὸ εἰκόσ ἐτύγγαλε γελῶν ὁ Δημόκριτος. « Εἰς τοῦτο δὲ συναβί-
 « σεις ἂν οὐκ ἀπεικώτως καὶ τὸ τοῦ Δημοσθένους (Δ Φιλ. κζ.)
 « Εἰπέ μοι ὦ Ἀριστόδημε, διὰ τί καταλιπὼν τὸν ἰδιωτικὸν καὶ
 « ἀπράγμονα εἶον, τὸν τῶν πολιτευομένων φιλαίτιον καὶ φιλοπά-
 « ραχον αἰρή; ἢ γὰρ ἐρεῖς, ὡς ἐκ φιλοτιμίας καὶ οὐζίας, ἢ ἵνα μὴ
 « τὴν πατρίαν θύξαν ἐν σεαυτῷ καταλύσῃ; ἀλλ' εἰ μὲν τὸ πρῶτον,
 « τίποτε σεαυτῷ μὲν ὑπὲρ τούτων πάντα ποιητέον εἶναι νομίζεις;
 « τῇ δὲ πόλει διὰ βραθυμίαν ταῦτα προέσθαι συμβουλεύεις; εἰ δὲ τὸ
 « δεύτερον, τί δὴ ποθ' ἢ γῆ σεαυτῷ μὲν εἶναι πατρίαν θύξαν, τῇ
 « δὲ πόλει ἀνιώνυμα καὶ φαῦλα τὰ τῶν προγόνων ὑπάρχειν; Ἐὰν τῷ
 « ὑπὲρ Μεγαλοπολιτῶν (Ζ, Ο.) ἰδέως δ' ἂν πυθόμεν τῶν λεγόν-
 « των, τῶν τε τοὺς Θεβαίους μιστῶν φασκόντων καὶ τοὺς Λακε-
 « δαιμονίους, πότερα ἐκάτεροι μισοῦσιν, ὡς δὴ μισοῦσιν, ὑπὲρ
 « ὑμῶν καὶ τοῦ συμφέροντος ὑμῶν, ἢ ὑπὲρ μὲν Λακεδαιμονίων Θε-
 « βαίους, ὑπὲρ δὲ Θεβαίων Λακεδαιμονίους ἐκάτεροι; εἰ μὲν γὰρ
 « ὑπὲρ ἐκείνων, οὐδετέροις, ὡς μανομένοις, παῖθεσθαι προσήκει· εἰ
 « δὲ ὑπὲρ ὑμῶν φήσουσι, τί κέρα τοῦ κερῶν τοῦ ἐτέρου ἐπιέρουσαι
 « Τοιοῦτον δὲ καὶ τὸ τοῦ προτάτου Σωτήρος ἡμῶν. Εἰ μὲν κακῶς
 « ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς, τί με διαίρεις;
 « τί γὰρ ἐντελὲς ἔχει ὧδε· ἢ καλῶς, ἢ κακῶς ἐλάλησα· ἀλλ' εἰ
 « μὲν κακῶς, ἀπόδειξον τοῦτο· εἰ δὲ καλῶς, τί με διαίρεις; ἰσχυρὸν
 « δὲ τοῦ ἐπιχείρημα οὕτω καὶ δραστηριότητος τοῦ ῥήτορος γίγνε-
 « ται· ἀξίεται δὲ καὶ αὐτὸ ταῖς κατασκευαῖς, ὡς τὰ ἄλλα.

Περὶ τῶν κεινῶν τύπων.

Τὸν περὶ τῶν Ἐπιχειρημάτων λόγον περὶ ἀνάγκης, ἐπόμενον ἂν εἴη καὶ περὶ τῶν κεινῶν τύπων εἰπεῖν, ἐξ ὧν ἐκεῖνα λαμβάνονται. Τούτων οὖν εἰς ἐντέχνους καὶ ἀτέχνους διακριθέντων, οἱ μὲν ἐντέχνοι, οἱ καὶ ἐξωτερικοὶ λέγουσι ἂν, εἶεν ἢ μάλιστα δέκα. Ορισμός, Ἔτυμολογία, Ἀπαριθμῆσις τῶν μερῶν, Γένος καὶ Εἶδος, Ὁμοίον καὶ Ἀνόμοιον, Περιστατικὰ, Ἰγούμενα καὶ Ἐπόμενα, Ἀντικείμενα, Αἴτια, Παράθεσις. Ἀτέχνοι δὲ καὶ ἐξωτερικοὶ εἶεν ἢν καὶ οὗτοι μάλιστα ἔξ. Πρόκλισις, Μαστιγία, Βάσανος, Ὁρκός, Φήμη, Συνθήκη εἰπωμεν τίνων πρῶτον περὶ τῶν ἐντέχνων.

Ὅρισμός.

Ὅρισμός τίνων ἐστὶ λόγος διλωτικός τῆς φύσεως τοῦ ὑποκειμένου πράγματος οἷον, Ἀνθρωπός ἐστι ζῶον λογικόν. ἔνθα τὸ μὲν ζῶον ὡς γένος λαμβάνεται τὸ δὲ λογικόν, ὡς διαφορὰ. κατὰ γὰρ τοῦτο τῶν ἄλλων ζῶων διενήνοχεν ἄνθρωπος τούτο δὲ οὕτως ἰσχυρῶς ἐκφραζόμενον παρὰ μόνους ἐστὶ φιλοσόφους λαμβάνειν. Ἰσχυρὰ δὲ ἀντὶ ἀερότερον τὰ πικρὰ φιλεῖ ἐκφέρειν οἷον, ὡς εἴ τις λαβὼν παρὰ τῶν φιλοσόφων τὴν τῆς ἰστορίας ὀρισμὸν τουτονί, ἰστορία ἐστὶ γενηθέντων ἐνδύξων ἀφήγησις, αὐξήσεις τούτου ῥητορικώτερον οὕτως ἐκ τῆς ἀπαριθμῆσεως τῶν μερῶν κατ' ἐπαγωγὴν ἰστορίαν οὐδὲν ἀλλ' ἠρηπτόν εἶναι, ἢ πράξεων προγεγενημένων ταπεινῶν, τὰς μὲν τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἀρετῆς ἀσφαλῆ φυλακὴν, τῆς δὲ τῶν κακῶν κακίας ἀδωροδόκητον μάστιγα, ἀπάντων δὲ τῶν ἀνθρώπων κοινὴν εὐεργεσίαν. αἷτα γὰρ τοὺς ἀγαθοὺς τῆ τῆς δόξης ἐλπίδι ἀποτρέπει εἰς μίσησιν τῶν καλῶν· τοὺς δ' ὡς ἐτέρως ἔχοντας ἀποτρέπει τῆ δυσφημίας ἀπὸ τῶν φυλῶν ὥστε πῶς οὐκ ἂν τισὶ φιλοσοφίᾳ μετρήσειεν αὐτῶν ὀνημάσειεν; Οὕτω ἄρα μὲν οὖν, ἡνίκα πρὸς ἡμῶν ἐστὶ τὸν ὀρισμὸν ἀποδέξασθαι. ἐπειδὴν δὲ ἀνασκευάσαι περὶ δεξιότητος, εἴτε σαφὲς πῶς ὑπεστὶν αὐτῷ, ἢ ὁμιώμενον, ἢ ἀσυνήθως, καὶ καταχρηστικῶν, ἢ καὶ περιττῶν, ἢ ἑλλειπῶν, ἐξ ὧν ὁ ὀρισμός

ἄσφαθῆς ἂν εἴη καὶ ἑλλειπῆς· καὶ γὰρ τούτων περιττῶν ἀνασκευάζειν τοὺς ὀρισμούς· ὡς περ ἀπὸ τῶν ἐναντίων κατασκευάζειν.

Ἔτυμολογία.

Ἐπειδὴν δ' ἐξ Ἔτυμολογίας δεῖ ἐπιχειρεῖν, ἐρμηνεύσομεν πρῶτον τὰ μέρη, ἐξ ὧν ἂν ἡ λέξις συγκέηται, εἰς λόγον τέλειον αὐτῆν ἀναλύοντες· εἴθ' οὕτω δεῖξομεν αὐτὸν ἐφαρμόττοντα καὶ κείνω, περὶ οὗ ἡμῖν πρόκειται λέγειν· ὡς εἴ τις βούλοιο φιλόσοφον τὸν φιλόσοφον δεῖξαι, ἐπιχειρήσει ἐξ ἑτυμολογίας ἑσθί. Εἰ τὸ φιλοσοφεῖν οὐδὲν, ἀλλ' ἢ τοῦτ' ἐστὶ σοφίαν φιλεῖν, τίς οὐκ ἂν εἴποι φίλον εἶναι θεοῦ τὸν φιλοσόφον; μόνος γὰρ ὁ θεὸς ὑπάρχει σοφός. Ἐξεστὶ δὲ ἐπιχειρεῖν ἐν τούτῳ καὶ ἐκ τῆς σημασίας καὶ παραγωγῆς τοῦ ὀνόματος· ὡς εἰ περὶ ἄρχοντός τινος, ἢ πνευματικοῦ πατρὸς ἡμῶν ὁ λόγος προκίνοιο, ἐραυόμεν ὡδέ πως. Τὸν ἄρχαῖον ἐτέρων βουλούμενον ἑαυτοῦ πρῶτον ἄρχαῖον δεῖ αἰσχυρὸν γὰρ ἀνθρώπων ἄρχαῖον ἐπιθυμεῖν τὸν τῶν παθῶν ἠττημένον. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐκ παραγωγῆς κατὰ παράθεσιν. Περὶ μόνων μὲν ἔργων τῶν ἰδίων ποιμνίων πρόνοιαν ἔχειν, διαφυλάττοντας τὶς τῶν λύκων ἐπιβουλῆς πνευματικῶν δὲ ἀνδρῶν, τῆς τῶν ἀνθρώπων ψυχῆς τῆς παγίδος τοῦ νοητοῦ δράκοντος ἐκκράσαντας, καθαρὰς καὶ ἀπειραίους τῷ θεῷ παραστήσαν· ὅτε δέ τινες αὐτῶν τὴν διορξάν τοῦ θεοῦ ἐμπορίαν ποιούμενοι, ἐπὶ χροήμασι ῥητοῖς ἀριῶσι τοῖς πλεγματικῶσι τὰ ἀμαρτήματα, πῶς ἂν τις τούτους εἴποι πνευματικούς, ἀλλ' οὐ μάλλον πνευματομάχους καὶ φίλους, καὶ φερόμενος φιλοκατῶν ἀλλ' οὖν, ἵνα μή τις ἀμέτρος τὰ ταυτὰ διακῶν, ἐκπέσῃ εἰς τὸ ψυχρῶν.

Ἀπαριθμῆσις τῶν μερῶν.

Ἀπαριθμῆσις δὲ τῶν μερῶν ἐστὶ τὸ διελεῖν τὸ ὅλον εἴθ' ὅλικῶς, εἴτε ἠθικῶς εἰς τὰ οἰκετὰ μέρη, ὅθεν συνάγομεν τι καθόλου, περὶ οὗ ἡμῖν πρόκειται λέγειν· ὡς εἴ τις βούλοιο ἀποδείξει τὸν Περικλέα ἀξιὸν ἐν τῷ πολιτικῷ γενόμενον βίῳ, ἐρεῖ μετὰ Θεουκιδίδου ἡθί. Τίτταρα μάλιστα ἐκεῖνα χαρακτηρίζει ἀνδρα ἐν πολιτικοῖς πράγμασι

των πολλῶν διακρίνοντα, πρῶτον μὲν γινώσκειν τὰ δέοντα, εἴθ' ἑρμηνεύειν αὐτὰ καὶ ταῖς ἄλλοις, φιλιππολὶν τε εἶναι, καὶ χρηστῶν χρημάτων ὅ,τι γὰρ πτωχῶν, καὶ μὴ διδάσκειν, ἐν ἴσῳ εἰ καὶ μὴ ἐνεθρομῆθη ἐστὶν ὅ,τι ἔχων μὲν ἀμφοτέρωθεν ταῦτα, δύσωνος δὲ τῆ πώλει ὦν, οὐκ ἂν οὐρανοῖς εὐλακρινῶς· εἰ δέ γε καὶ τοῦτο δοῦμεν αὐτῷ, χρημάτειν δὲ ἡπτότα, τὰ ἔργα μὲν ἂν τούτου μόνου πωλοῖται. Ὁ οὖν Περικλῆς σύμπαντα ταῦτα ἔχειν παρὰ πᾶσιν ὁμολογούμενος, ἥτις οὐ κράτιστος ὡς μόνων Ἀθηναίων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἀπάντων γεγονήτας. Οὕτω δὲ βουλούμενος καὶ τὴν τῆς Πίσσεως βεβαιώσασθαι ἔπειτα, ἐρεῖς. Τὸ Εὐαγγέλιον ἐκκρύβθη ἐν Εὐρώπῃ, ἐν Ἀσίᾳ, ἐν Ἀφρικῇ, ἐν Ἀμερικῇ, ἄρα ἐν πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ. τοῦτο δὲ ταῦτ' ἂν εἴη τῆ Ἐπιχριστῆ.

Γένος καὶ Εἶδος.

Γένος μὲν οὖν ἐστὶν, ὃ πολλὰ υποπίπτουσιν εἶδη· οἷόν ἐστι τὸ ζῶον, ὅφ' ὁ ἄνθρωπος, ἵππος, λέων, ταῦρος, καὶ τὰλλα τετεύχεται εἶδη. Εἶδος δὲ ἐστὶν πᾶν τὸ ὑποκείμενον γένει. Ἐπιχριστῆμα τίνων ἀπὸ μὲν τοῦ γένους γένεσι· ἂν οὕτως. Τὸ ζῶον ἐστὶν ἐμφύγον, μεταθλατικόν, αἰσθητικόν, ἄρα καὶ ὁ ἄνθρωπος. Καὶ, εἰ τὸ ζῶον οὐκ ἐστὶν ἀναισθητικόν, ἄρα καὶ ὁ ἄνθρωπος. Καὶ πᾶσα ἀρετὴ τῷ ἀνθρώπῳ προσήκει, ἄρα καὶ ἡ παιδεία, κύριος οὖσα ψυχῆς. Ἐκ δὲ τοῦ εἶδους αὐθις ὡδὶ· εἰ ἄριστος δίκαιος ἔν, ἔν πάντως ἐνάρετος· καὶ εἰ ἔστιν ἄνθρωπος, ἔστι πάντως καὶ ζῶον (*). ἔστι δὲ ὁ τύπος αὗτος μάλιστα χρήσιμος εἰς ἀνασκευὴν καὶ κατασκευὴν ἀνακρουμένου μὲν γὰρ τοῦ γένους, συναναεῖται καὶ τὰ ὑπὸ αὐτῷ εἶδη· κατασκευαζομένου δὲ, κἀκεῖνα συγκατασκευάζονται οὖν πᾶς ὁ τὴν ἀρετὴν φιλοῦν, φιλή-

σει καὶ τὴν δικαιοσύνην ὡς δὲ ἀρετὴς ἀπύροτος γέγονε, καὶ δικαιοσύνης ἐστὶν ἀπύροτος.

Ὁμοίον καὶ Ἀνόμοιον.

Ὁμοία δὲ λέγονται, ὅσα τῆς αὐτῆς πρὸς ἄλληλα κοινωνοῦσι ποιότητος. Ἀνόμοια δὲ, τούτωντιον, ὅσα τῆς αὐτῆς οὐ μετέχει ποιότητος. Ἐπιχριστῆμα τίνων, ἐκ τούτων ἐστὶν, ἐπειδὴ τις, ἀποθεῖται βουλούμενος τὸ προκαίμενον, ἕτερον ὄμοιον, ἢ ἀνόμοιον προσλαμβάνει· ἐκ μὲν τοῦ ὁμοίου οὕτως. Ἰπὲρ ὀφθαλμοῦ ὑπάρχει τῷ σώματι, τοῦτο τῆ ψυχῆ προσευχῆ ὁμοίως γὰρ τῷ, τε σῶμα πρὸς τὰ αἰσθητὰ ἐν σκότῳ προσκώπτει, καὶ ἡ ψυχὴ πρὸς τὰ νοητὰ καὶ θεῖα, προσευχῆς ἀπύροτος οὖσα. Τοιοῦτον δὲ καὶ τὸ τοῦ Δημοσθένους (πρὸς Λεπτίνου) « Πηλλὰς » δὲ θαυμαζῶν Λεπτίνου, ἐν μάλιστα τεθάρματα πάντων, εἰ ἐκάθε » ἡγριώκειν, ὅτι, ὡς περ ἂν εἴ τις μεγάλῃς τὰς τιμῆρας τῶν ἀθλητῶν μάτων τάττοι, οὐκ ἂν αὐτῆς ἀδικίῃν παρεσκευάσασθαι δόξει· » οὕτως, ἄν τις ἀναρῆ τὰς τιμὰς τῶν εὐεργετῶν, οὐδὲν αὐτῆς ποιῆν « ἀγαθὸν παρεσκευάσθαι δόξει. » Ἐκ δὲ τοῦ Ἀνομοίου αὐθις ὡδὶ· οὐ ταῦτ' ἂν ἐπεὶ θεοῦ λέγειν καὶ περὶ τῶν τῆ αἰσθητικῆς υποπίπτόντων τινὲς διαλέγεσθαι ταῦτα γὰρ ταῖς αἰσθητικῆς μεταλαμβάνονται, παρ' ὧν καὶ κρίνεσθαι πέφυκε τὸ δὲ θεῖον, ὅσον τῶν ὀφθαλμῶν τούτων ὑπερνεύσκει, τούτων τὸν νοῦν ἡμῶν ἐστὶν ὑπερβεβηκίαι, οὔτε γὰρ ὄν ψαυτὸν, οὔτε ἀκοῆ παθητὸν, οὔτε ὄψε ὀρατὸν, οὔτε λόγῳ ἡκτὸν. Ὑπὸ δὲ τούτοις ὑπαγάγοις ἂν καὶ τὸ Παράδειγμα, καὶ τὴν Παραβολὴν, καὶ τὴν Μύθον.

Καὶ παράδειγμα μὲν ἐστὶ τὸ ἐκ τῶν γεγονημένων ἐπιχριστῆμα ἔπειτα χειρεῖν εἰς ἀπόδειξιν τινος προκαίμενος οἷον, προκαίμενος, ὡς δυνατὸν ἐγκρατῆ γενέσθαι τῆς ἱστορικῆς τὴν εἰδῶτα ποιεῖν, ἐπιχριστῆμα καὶ γὰρ καὶ Δημοσθένους τούτου ποιήσας, ἐγένετο τοῦτο.

Παραβολὴ δὲ ἐστὶ τὸ ἐκ τῶν φύσει γεγονημένων παραλαμβάνειν τι εἰς ἀπόδειξιν τινος προκαίμενος ὡς τὸ τοῦ Πασιδίου. Κατὰ πᾶσαι δὲ τῶν μάλιστα τῶν εἰδῶν τῶν λόγων ἡμῶν νοῦς

(*) Προσακτέον ἀλλ' οὐκ ἐν τούτῳ· εἰδὲ γὰρ ἂν ἐπὶ πάντων ἀπὸ τοῦ εἶδους ἐπὶ τὸ γένος ἀνατρέχων διὰ· οὐ γὰρ δυνατόν ἀπὸ τῶν μερικωτέρων καθολικώτερον τὸν λόγον· οὐ γὰρ ἐν ἑαυτῷ ἀληθέστερος, εἰ ὁ ἄνθρωπος ἐστὶ πτωχικὸς ἄρα καὶ τὸ ζῶον ἐκ γὰρ τῆς προσθήκης τῆς δικαιοσύνης ἔλαττος ὡς ἑαυτοῦ ἑωκυλίου· ἀλλὰ περὶ τούτων εἰσάγεται ἀκριβῶς ἐν τῇ Λεγού.

κρίον· ἐπιθυμῶν τε γὰρ οὐδ' ἄπειτα ταῖς ἀνάγκαις παρακλιθεὶς ἐπέ-
 ρχονται, οὐδ' οἷς ἀπ' ἐπιθυμῶν, ὅλα φέρειν ἐπιχειροῦσιν· ἀλλ' ὅσον
 τῶν ἐπιτηδίων πρὸς τὴν ἐργασίαν λαβοῦσαι, τὸ λοιπὸν χαίρειν
 ἀρῆσαν ἡμεῖς τε, τὴν σωφρονώμεν, ὅσον ἡμῶν οὐκείον καὶ συγγενές
 τῇ ἀληθείᾳ παρ' αὐτῶν (τῶν παιδῶν) κομισάμενοι, ὑπερβησόμεθα
 τὸ λοιπούμενον. Καὶ καθάπερ τῆς ῥοδονικῆς τὸ ἀνθος ὑρεψά-
 μενοι, πᾶς ἀκάνθας ἐκκλίνομεν, οὕτω καὶ τῶν λόγων, ὅσον χρή-
 σιμον καρπωσάμενοι, τὸ εὐλαβεῖον φυλαξόμεθα.

Ὅπως δὲ χρῆσθαι καὶ μύθῳ, εἶπε παραίκασι, καί τοι ἡ χρῆσις
 αὐτοῦ σπανιωτάτη παρὰ ταῖς ῥήτορας.

Περιστασιακά.

Περιστάσεις δὲ εἰσὶν ἔξ, Τίς, Τί, Διὰ τί, Ποῦ, Πότε, Πῶς ἐπραξέ-
 ται· τὸ δὲ ἔστι, τὸ πρᾶξαν πρόσωπον· τὸ πρᾶχθῆναι πράγμα· αἰτία, δι'
 τίνος τύπος, ἐν ᾧ χρόνος, καθ' ὃν τρόπος, ὅπως. Τὸν δὲ τόπον τοῦτον
 τῶν περιστασιακῶν, εἰς πηγὴν πάντων τῶν ἐπιχειρημάτων προσα-
 γράσειεν οὐθέν ἂν ἀμάρτος· διὸ καὶ Ἐρμογένει δοκεῖ μηδὲν ἐπι-
 χειρημα εἶναι, ὅτι μὴ ἐκ τῶν περιστασιακῶν. Θεωρηθήσεται τοίνυν
 τὸ μὲν πρόσωπον τρυχῆ, ἀπὸ τῶν κατὰ ψυχὴν, τῶν τε κατὰ τὸ σῶμα,
 καὶ τῶν ἀπὸ τῆς τύχης, εἴτ' ἀγαθῶν, εἴτε φιλῶν κατὰ τὴν χρείαν·
 τὸ δὲ πρᾶγμα, ἀπὸ τῆς ποιότητος, ὅτι καλόν, ἢ αἰσχρὸν· δίκαιον,
 ἢ ἀδίκον· ἀγαθόν, ἢ κακόν, καὶ τὰ τοιαῦτα· οἷς ἔπονται ἡ αἰτία,
 ὁ τύπος, ὁ χρόνος, ὁ τρόπος οἷον, ὡς ἂν εἴποι τις πρὸς παράδειγμα
 ἐπὶ πάντων συντόμως κατὰ τοῦ ὑποπτευθέντος φρονέως. Τίς ἂν
 ἄλλος, ὢ ἄνδρες, τοιοῦτον ὦμόν ἀπειτύλασεν ἔργον πρᾶξι, ἢ
 ἄσπαστος; καὶ γὰρ ὁ πρόσθεν εἶος αὐτοῦ ἄσπαστος κακοκλήτης καὶ ἄσπαστος
 ἀκατέλεστος· παρὰ πάντων ὁμολογεῖται καὶ νῦν τοιαύτην πρᾶξιν τῷ
 ἀλλοῦ ἐκείνῳ ἐπιτελεῖν οὐδὲν δεινὸν ἡγήσατο εἶναι, καὶ ταῦτα
 κερδανεῖν τι μέγα ὑπίστας εἰδὼς γὰρ τὸν ἄνθρωπον, ὡς ἐπὶ ἐμπο-
 ρίαν ἀπείναι, ἀργύριον φέρωντα, περὶ φιλῶν, ὅπου εὖ πάλιν θηλί-
 ζουσιν ἄνθρωποι, ὡς ἂν ἀμάρτυρον ἔχει τὴν κερδουσίαν, ἐπέβηκεν

αὐτῷ ἔργον ἀνοσιώτατον· διὸ οὐδ' ἂν εἰκότως ἐξερνος γένοιτο· τί
 γὰρ βουλόμενος τὴν νύκτα ἐκείνην παρ' εὐθὺς ἀπίλοιστος γέγονεν, εἰμὴ
 ἐσκευώρει ταῦτα καὶ κατεσκευάζον; οὐκ ἐστὶ ὅπως ἄλλως. Ὅπως οὖν
 ὅπως πάντ' ἐν τούτῳ συγκέκλεισται τὰ περιστασιακά· ἢ εἴγε πλατύ-
 νειας, ἐν τούτοις ἔξεστι καὶ ἡμῶν λόγον ὑπάρχει βραχυσιώτατον, ὡς
 καὶ πείρα δέδεικται τοῦτο (*)· οὐκ ἀνάγκη δ' εἶναι οὐδὲ πάντα οὕτε
 κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν, ἀλλ' ἄλλοις ἄλλοις, ὅπως ἂν ἴδῃ, λαμβάνειν.

Ἠγουμένα καὶ Ἐπομένα.

Ἠγουμένα μὲν λέγονται, ὅσα φέρει πρῶτον ὄντα τοῦ προκει-
 μένου ἡμῶν εἰς ἀπόδειξιν πράγματος. Ἐπομένα δὲ, ὅσα πέφυκε
 συμβαίνειν μετὰ τὸ πρᾶγμα. Προκείσθω τοίνυν ἡμῶν ἐκ τῶν Ἠγου-
 μένων καὶ Ἐπομένων ἀποδείξει Ἰσοκράτην καλῶς περὶ τῆς παι-
 δείας φιλοσοφῆσαντα. Παιδείας μὲν τυχεῖν οὐδαμῶν δεῖ· δεῖ δὲ πρὸς
 τοῦτο καὶ πόνου πολλοῦ, καὶ χρόνου μακροῦ, καὶ θάπανεσ ἀσμι-
 κρᾶς, καὶ τύχης λοιπῆς· δεῖ γὰρ δὴ ἀπρῶτον πρῶτον χρῆσα-
 μένους μελέτῃ, οὕτως ἐπιπίξεν τοῦ τέλους ἐραξέσθαι, εὐθύλους τε
 κτωμένους πολλὰς, καὶ καθηγητὰς θεραπεύοντας τὰ εἰκότα, οὐδ' εὐ-
 καταφρονήτω τυχεῖν πεύθοντας ἀργυρίῳ. Τοῦτο δ' οὖν πρᾶξις,
 καὶ λόγιον ἐγκρατεῖς γεγονότας, ἔξεσται ἐν μὲν τῇ πατρίδι παρὰ
 πάντων τιμᾶσθαι, ἐν μὲν συλλόγοις θαυμάζομένους, ἐν δὲ ταῖς
 γνώμαις προτιμωμένους· καὶ εἰς τὸν ἴδιον ἴσον οὐδὲν ἥττον ἐυ-
 δαιμονοῦντας· ἐν δ' αὖ τῇ ἀλλοδαπῇ, καὶ ἀπέντων ἡμῶν ποτὶν λό-
 γον γίνεσθαι, καὶ παρόντας, εἴποτε θεοὶ, ἀποβλέπεσθαι παρὰ πάν-
 των· ταῦτα παιδείας ἀμοιβαί, ταῦτα τὸν πόνον βραχέειν. Εἰκότως
 οὖν Ἰσοκράτης τὴν μὲν τῆς παιδείας βίβαν πικρὰν εἶπεν εἶναι γλυ-
 κεῖς δὲ τοὺς καρπούς· καὶ τὰ τοιαῦτα. Δεῖ δ' οὖν καὶ ταῦτ' οὐχ
 ἅμα εἰσάγεσθαι, εἰς τὸ αὐτὸ παραδειγματίζοντες ἀμφοτέρω· ἀλλ' ὑπό-
 τερα, καὶ ὅπως ἡ χρεία ὑπαγορεύει.

(*) Τοιαῦτα πέφυκεν δὲ καί ποτε μελετῶντι καὶ ἡγήθησαν συντόμαται ἢ καὶ
 πρὸς παράδειγμα τῶν τὰ πραγματικῆ ἐπιδιδασκαλίαν ἐξεδόκων ἐν τῇ Τερψιδῇ.

Ἀντικειμένα.

Τετραγῶς τὰ Ἀντικειμένα ἢ εἴη διαμετέα ἢ γὰρ καταφάσει καὶ ἀποφάσει γίνονται, ὡς φιλοσοφεῖ, οὐ φιλοσοφεῖ ἢ ἀντιθέσει, ὡς χρηστός καὶ φαῦλος ἢ καθ' ἕξιν καὶ στέρησιν, ὡς ὄψις καὶ τυφλότης ἢ ὡς πὰ πρόστι, ἄρχων καὶ ἀρχόμενος. Ἐκ τούτων οὖν εἰ ἐπιχειροῦμεν, δεῖ, τοῦ ἐτέρου ἀμολογαζομένου, ἐπὶ θάτερον συναγαγεῖν τοῦναντίον οἶον, ἐπὶ μὲν τοῦ κατὰ κατάφασιν καὶ ἀπόφασιν. Εἰ πολλῶν ἀγαθῶν αἰτία τοῖς ἀνθρώποις ἐγένετο τὸ φιλοσοφεῖν, τὸ μὴ φιλοσοφεῖν πολλῶν κακῶν πάντως.

Ἐπὶ δὲ τῶν κατ' ἐναντιώσιν αὐθις οὕτως· εἰ τοὺς χρηστοὺς προσήκει φιλεῖν, ἔπειτα τοὺς φαῦλους μισεῖν ἢ καὶ ἐναντία λέγονται, ὡς τὸ, εἰ τοῦ καθεῖν κακῶς τὸ δρᾶν κατὰ τὸν εἰπόντα φευκτώτερον, πῶς τὸ εὖ ποιεῖν κακῶν τῶν ἀρετῶν οὐχὶ προτιμώτερον;

Ἐπὶ δὲ τῶν κατὰ στέρησιν οὕτως. Εἰ μὲν ἡ τυφλότης λύπης παράκιτος τῷ πάσχοντι γίνονται, δῆλον ὅτι ἡ ὄρασις ἡδονῆς ἐστὶ τῷ ἔχοντι πρόξενος.

Ἐπὶ δὲ τῶν πρὸς τι πάλιν ἠδὲ. Εἰ τῷ ἀρχοντι προσήκειν ἡγούμεθα εὖ ποιεῖν τὸ ἀρχόμενον, καὶ τῷ ἀρχομένῳ ἄρα παρ' ἐκείνου εὖ πάσχειν· καὶ εἰ τῷ διδάσκοντι λέγειν, καὶ τῷ διδασκομένῳ ἀκούειν.

Ἄιτια.

Τῶν αἰτίων τεσσάρων ὄντων, Ποικτικῶς, Τελικῶς, Ὑλικῶς, Εἰδικῶς, Ποικτικόν ἐστὶν, ὑφ' οὗ γίνονται τι· οἶον, Ἀριστοτέλης ὑπὸ τῆς ἀληθείας κινούμενος, ἐναντία ἐν πολλῶν ἐγράψε τοῖς τοῦ Πλάτωνος δόγμασιν· αἰτίον γὰρ ἐνταῦθα τῷ Σταγειρίτῃ τῆς πρὸς τὸν διδάσκοντα διαφωνίας καὶ στάσεως ἢ ἀλήθειαι. Τελικόν δὲ ἐστὶν, δι' ὃ προηγούμενη τις ἐνέργεια γίνονται· ὡς γυμναζόμεθα, ἰατρομακίνομεν. Ἐπιχείρημα τοίνυν ἐκ τούτου ἐκεῖνο. Τί ποθ' ὡς ἐμεῖ καθ' ἑλάστην φοιτᾶτε, οὐχ' ἵνα μάθητε τὴν τοῦ ῥήτορος τέχνην; οὐχ' ὅπως τοὺς πολλοὺς πρὸς τὸ ἀγαθὸν πείθειν ἐχρηταί; διὰ ταῦτά γε δήκου· οὐκοῦν πλείστης ὑμῶν τούτων ἐπιμελειαν ποιητέον. Ὑλικόν δ'

αὐθις, τὸ ἐξ Ἰλίου ἴστινοςσὸν λαμβανόμενον οἶον, εἰ γὰρ ὁ τῆς Ρόδου κολοσσός ἐστὶν ἐκ χαλκοῦ, προτιμώτερος ἂν εἴη, ὁ παρ' Αἰγυπτίους Ἄνοθις, χρυσοῦς ὅλας ὢν. Εἰδικόν δὲ, τὸ ἐκ τοῦ εἶδους εἰς τὸ ἐπιχειρεῖν λαμβανόμενον οἶον, θεότευκτον ἦν ἀληθῶς Ἀχιλλεὺς τὸ σάκος ἐκεῖνο, ἐξ οὐρανοῦ κατελθόν.

- » Πέντε δ' ἄρ' αὐτοῦ ἔσαν σάκεος πτύχες· αὐτὰρ ἐν αὐτῷ
- » Ποίει δαίδαλα πολλὰ ἰδυίησιν πραπίδεςσιν.
- » Ἐν μὲν γαῖαν ἔτευξ', ἐν δ' οὐρανὸν, ἐν δὲ θάλασσαν,
- » Ἡέλιον τ' ἀκάμαντα, σελήνην τε πλῆθυσαν.

Παραθέσεις.

Ἐκ παραθέσεως δ' ἐπιχειρήσομεν ἐκ τοῦ ἴσου, ἐκ τοῦ μείζονος, καὶ ἐκ τοῦ ἐλάττονος· ἐκ μὲν τοῦ ἴσου, ἢ ὁμοίου, ἐπειδὴν τὸ πρὸς ὃ παραβάλλομεν τὸ προκείμενον ἴσον ἐκείνῳ ἢ οἶον, ὅπερ Μιλτιάδης πρότερον ἐν Μαραθῶνι ἠγείρε τρόπαιον, τοῦθ' ὕστερον αὐτῷ πολλῶ καὶ Θεμιστοκλῆς ἐν Σχλαμῖνι.

Ἐκ δὲ τοῦ μείζονος αὐθις, ἐπειδὴν τὸ, πρὸς ὃ παραβάλλομεν τὸ προκείμενον, μείζον ἢ οἶον, εἰ Ἀλκιβιάδῃ τῷ πολλῶ κατὰ τῶν ἐχθρῶν στήσαντι τρόπαια, οἱ πατέρες ἡμῶν ὑβρίζειν οὐ συνεχώρουν, πύσω μάλλον Μειδίᾳ τῷ τρίς τὴν τάξιν λελοπούτι ἐν τῷ πολέμῳ, ὑμεῖς οὐ δώσετε τούτο;

Ἐκ δὲ τοῦ ἐλάττονος αὐ, ἐπειδὴν αὐ, πρὸς ὃ παραβάλλομεν τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἡμῖν ἐστὶν, ἐλάττον ἢ ἐκείνου οἶον, εἰ καὶ ἀπλῶς ὑβρίσαι δεινόν, πῶς οὐ πολλῶ χαλεπώτερον καὶ πληγῆς ἐπιθεῖναι; Αὐξήσεις δὲ ταῦτα ἐκ τῶν περιστατικῶν μετὰ Δημοσθένους (κατὰ Μειδ. ζδ) μάλιστα οὕτως. « Λέγεται μὲν καὶ Ἀλκιβιάδης » ὑβρίσαι Ἀγάθαρχον τὸν γραφεῖα· ἀλλ' ἐκεῖνος στρατηγός ὢν, καὶ » ἐξ Ἀλκιμακωνειδῶν τῶν τοὺς τυράννους ἐξελθούτων· τῷ δὲ » Μειδίᾳ οὐδεμίᾳ εὐεργεσίᾳ πρὸς τὴν πόλιν ὑπάρχει· καὶ ἐκεῖνος » μὲν ἰδιώτην καὶ πλημμελήσαντά τι εἰς ἐαυτὸν εἰρξεν· οὗτος δὲ » καὶ χορηγὸν ὄντα με ἐπάταξεν ἐπὶ κέρους· κἀκεῖνος μὲν ἐν τῷ

οίκω, καὶ μηδενὸς ἑτέρου ὄροντος οὗτος δ' ἐν ὀρχήρῃ, ἐν Διο-
 νυσίοις, ἀπέναντον τῶν Ἑλλήνων ἐρώντων τὸ δὲ μέγιστον ἐκεῖνος
 θυμῷ ἐξυγχεῖς οὗτος δ' ἐχθρὸς ὢν ἐκ προνοίας, ἐκ πολλοῦ παρα-
 κολουθητικῶς ἐπιρραζῶν. Ἐσὼ δὲ τὸ ἐκουσίως πλημμελεῖν τοῦ
 ἀκουσίως μεῖζον κακόν, τασώτω τὸ ἐκ προνοίας ὑβρίζειν τοῦ
 θυμῷ ἐξυγθέντι, ἀφορητικώτερον. Ἄλλα δ' αὖ ἐκ τοῦ αὐτοῦ
 (πρὸς Λεπτ. γ). « Εἰ τίνων τις, ἕσασα σαῦτα, αὐτὸ καθ' αὐτὸ
 ἐξετάσει, πύπερον λυσιτελέστερόν ἐστι, κυρίου μὲν ὑμᾶς εἶναι
 τῆς δωρεᾶς, ἔξαπατηθέντας δέποτε καὶ φάσμα τινὲ δύναμι, ἢ
 διὰ τὸ παντελῶς ἀκέρως γενέσθαι, μήτ' ἂν ἀξιόν τινα εἶδῃτε,
 ἐξεῖναι τιμῆσαι, εὐρωτ' ἂν μάλλον ἐκεῖνο λυσιτελοῦν. διὰ τίς
 ὅτι ἐκ μὲν τοῦ πλείους, ἢ προσίκε, τιμῶν, πολλοὺς εὖ ποιεῖν
 προσκαλεῖσθε ὑμᾶς ἐκ δὲ τοῦ μηδενὶ μηδέν, μήτ' ἂν ἀξιός
 ἢ, διδόναι, πάντας ἀπειρήσει τὸ φλοπιμείσθαι. πρὸς δὲ τούτῳ
 καὶ δι' ἐκεῖνα, ὅτι οἱ μὲν ἀνάξιόν τινα τιμῆσαντες, εὐθιείας
 τινὰ δοῦσαν ἔχοιεν ἂν. αἱ δὲ τοὺς ἀγαθὸν τι ποιοῦντας ἐαυτοῦς,
 μὴ τοῖς ὁμοίοις ἀμειβόμενοι, κακίας ὅσῳ δὲ κρεῖττον εὐθήθη
 δοκεῖν, ἢ πονηρὸν εἶναι, τασώτω λύσαι τὸν νόμον κάλλιον, ἢ
 θέσθαι. » (ἴδε καὶ τῷ περὶ συντήξεως ια', εβ') Καὶ ταῦτα μὲν
 περὶ τῶν ἐντέχνων ἐπιτομώτερον.

Ἄπειροι δ' αὖ τίποι λέγονται, οἷς χρώμεθα ἔξωθεν ἐν τοῖς
 ἐπιχειρήμασιν, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς ἡστέρας δεινότητος καὶ δυνά-
 μως εἰσὶ δὲ οὗτοι, ὡς εἰρηται, εἰς κρίσις προηγουμένη, μαρ-
 τυρία, βίασχοι, ὄρκος, φήμη, συμβήλαι.

Προηγουμένη τοίνυν κρίσις ἐστίν, εἰ καὶ ἄλλο τε κέκριται τὸ
 ἀπὸ τοῦ, ἢ ὁμοῖον τῷ περὶ οὗ ἐν τῷ πικρῶντι διαφερόμεθα. Καὶ εἰ μὲν
 συμβάλλεται ταῦτ' ἡμῖν, εἰς ἐπιχειρήμα λαμβανόμενον λόγου,
 κατασκευάζομεν, ὡς ὑπὸ σοφῶν καὶ δικαίων ἀνδρῶν δεδικασμένον,
 καλῶς ὁμοῖον ἐν τῷ νῦν κρινόμενῳ· εἰ δὲ ὑπὸ τῶν ἐναντίων εἰσάγε-
 ται καθ' ἡμῶν, ἀνασκευάζομεν, τοῖς ἐναντίοις χρώμενοι λόγοις.

Μαρτυρία δὲ ἐστὶν ὁμολογία εὐνοῦτος ἐκούσιος, ὑπὲρ οὗν

ἡμῶν μαρτυροῦντες τοὺς μάρτυρας ἐπαινέσομεν, ἀξιοπίστους
 ἀποδείκνύντες, καὶ τὴν ψῆφον ὁμοῖαν τῇ μαρτυρίᾳ παρὰ τῶν
 δικαστῶν γενέσθαι ἡμῖν ἀξιόσομεν· εἰ δὲ καθ' ἡμῶν, πάναντία
 ποιήσομεν, τοὺς τε μάρτυρας ψευδομένους, καὶ γράμματα διεφθαρ-
 μένους δεικνύντες, καὶ τοὺς δικαστὰς πείθοντες μὴ πιστεύειν.

Βίασχοι δὲ εἰσὶν αἱ κολάσεις, αἷς ἂν βιασθῶσι τινες μαρτυ-
 ρεῖν περὶ τινος ζητουμένου. Τὴν τούτων τοίνυν μαρτυρίαν, ὑπὲρ
 ἡμῶν μὲν οὖσαν, ὡς ἀληθῆ οὖσαν, καὶ ἐκ μηδεμιᾶς γεγεννημένην
 ἀπάτης κατασκευάζομεν· καθ' ἡμῶν δὲ, ἀνασκευάζομεν, ὡς βία
 γεγεννημένην, καὶ τὰ τοιαῦτα.

Ὀρκος δὲ ἐστὶ φάσις μετὰ προσλήψεως τοῦ θεοῦ ἀναπόδεικτος.
 Εἰμὲν οὖν μέλλοιμεν χρήσεσθαι ὄρκῳ, ἐρωθῶμεν, ὡς οὐδέποτε ἐχρη-
 σάμεθα τούτῳ, οὐδὲ νῦν γε, εἰ μὴ μέλλοιμεν εὐοχαῖν. Εἰ δὲ ὁ
 ἐναντίος, πειρασθήμεθα ἀποδεικνύειν αὐτὸν πολλὰκις ἐπισημαίνοντα,
 καὶ ὡς λάχνα τοὺς ὄρκους ἐσθίοντα καὶ ὅτι ἂν ἄλλο ἢ σὴ θεινό-
 τις καὶ εὐφροῖα ὑπαγορεύσῃ.

φήμη δὲ ἐστὶ δόξα κοινὴ, ἣν οἱ πολλοὶ περὶ τινος ἔχουσι
 πράγματος· ταύτην δὲ ὑπὲρ μὲν ἡμῶν οὖσαν, ἐπαινέσομεν, ὡς
 κοινὸν τῆς πόλεως λόγον, καὶ διὰ ταῦτα μὴ θυμαμένην εἶναι
 ψευδῆ· καθ' ἡμῶν δὲ, ἐπισημαίνοντα ἀνασκευάζειν τοῖς ἐναντίοις,
 ὡς λόγον εἰκῆ τῆ ὄχληθ ὑβριζόμενον, καὶ μηδεμίαν ἀρχὴν ἀξιό-
 πιστον ἔχοντα, ἀλλ' ὑπὸ τινῶν ἐκ φθόνου καὶ ὀσμίας ὀρμη-
 μένων εἰς τὸ κοινὸν ἐνοσπαρέντα.

Συμβήλαι δὲ εἰσὶ πάντα τὰ θεμίσια γράμματα οὖν, νόμοι,
 ψηφίσματα, καὶ εἰς ἰδίᾳ τισὶ συγγραφαὶ περὶ τινος γέγονα πρὸς
 ἀλλήλους. Ἐκ τούτων οὖν, ὑπὲρ ἡμῶν μὲν οὖσαν, ἐπισημαίνοντα
 κατασκευάζοντες· καθ' ἡμῶν δὲ, ἀνασκευάζοντες· τὰ μὲν, τοῖς γε-
 γραμένοις ἐπόμενοι· τὰ δὲ, ἐπὶ τὴν τοῦ νομοθέτου καταφροῦντες
 γνώμην (*).

(*) Ἦσαν καὶ Διόνοια, αἷς συγγίσι αἱ βίασχοι ἐμεινται γράμματα, ἐστὶν ἐπιση-
 μαίνα ἀπὸ τοῦ νόμου· ἔθλα, ἡμῶν ἐν τῷ γράμματι σὺ ὄρκῳ ἔχοντα, τούτων ἐπὶ μὲν.

Καὶ ταῦτα μὲν καὶ περὶ τῶν ἀτέχνων ὡς ἐν συντόμῳ· νῦν δὲ
 ρητέον καὶ ὅπως αἰ εἴη ταῦτ' αὐξήτεα· ἀλλὰ πρῶτον ἐπισημαίωμεν
 περὶ τῶν καλουμένων τελικῶν κεφαλαίων.

Περὶ τῶν Τελικῶν Κεφαλαίων.

Τὴν οὖν τῶν τύπων, ἐξ ὧν τὰ ἐπιχειρήματα ἂν εἴη λεπτετέρα
 τεράντωντες ἐπιθεσόν, ἐχόμενον ἂν εἴη καὶ περὶ τῶν συμβουλευτικῶν
 τελικῶν καλουμένων Κεφαλαίων μίσηρ' ἄττα διαλαθεῖν. Ἔστι
 δὲ Κεφάλαιον μέρος τοῦ κατὰ ρήτορας λόγου πρὸς ἀπόδειξιν τείνον
 τοῦ προκειμένου· εἴη δ' ἂν ταῦτα μάλιστα εἴς· οἶον, δίκαιον, νόμι-
 μόν, συμφέρον, καλόν, ἡδὺ, δυνατόν.

Δίκαιον μὲν οὖν ἐστὶν ἔθος ἀγαθόν παρὰ πᾶσιν, ἢ τοῖς γε
 πλείστοις τῶν ἀνθρώπων· οἶον, γονέτις τιμᾶν, φίλους εὖ ποιεῖν,
 εὐεργέταις χάριν ἀντιδιδόναι, καὶ τὰ παρὰ τῆς φύσεως.

Νόμιμον δὲ ἐστὶ πᾶν τὸ πραττόμενον κατὰ νόμους· ἔστι δὲ
 νόμος ὁμοιογένεια κοινῆ πάλαιος, ἢ ἔθνους ὅλου, καθ' ἣν ἕκαστα πράτ-
 τειν δεῖ· ἢ καὶ τοῦ δικαίου τὸ νόμιμον διαφέρει· τὸ μὲν γὰρ
 ἀγαθόν ὄν, ὡσπερὶ προστεταγμένον ὑπὸ τῆς φύσεως, νομίζε-
 ται παρὰ πᾶσι τοῖς ἔθνεσι· τὸ δὲ νόμιμον, ὑποθετικῶς ἐκεί-
 νῳ, μὴ πολιτεία ἐκασταχύσει κατὰ δύξαν τῶν πολιτευομέ-
 νων τὸ κῆρος ἔσχει.

Συμφέρον δὲ (ὃ καὶ κρείτιστόν ἐστι τοῦ λόγου κεφάλαιον, καὶ
 ὅθ' ὁ τὰ πλείω τῶν ἄλλων ὑπάρχειν ἂν) τὸ ἀγαθοῦ τινός ἐστι

ἐπιθεσόν δὲ πάλαιον, καὶ τὸν δίκαιον ἀνατρέχον τὸν τοῦ νομοθέτου, ἀλλὰ καὶ
 ἀποδόντις ἐπιθεσόν θοῦλαται πρῶτος λόγον· οἶον, καμάρου νόμον μεθ' ἡμῶν τῶν
 πάλαιον ἀνελθεῖν εἰς τὸ πῆχος, ὃ δὲ τῶν ἑλπίων τὴν πάλιν κινδυνεύουσαν ἀλῆναι,
 ἀγῶν, καὶ ἀπακινδυνεύουσαν γυναικῶς, ἰδέσθαι τὴν πάλαιον. καὶ τὴν πάλιν δεικνύει
 τὴν ἑκάστῳ μέρος· κρινόμενος τοίνυν ἐπὶ ταῦτα· εἰ παραβίαται τοῦ νόμου, ἀποδο-
 ῖται, ἐπιχειρῶν ἐκ τῆς δικαιοσύνης, ὡς ἡ γνώμη τοῦ νομοθέτου, οὐκ ἐπὶ σωτηρίᾳ, ἀλλ'
 ἐπὶ ἀκαλίᾳ τῆς πόλεως τὴν εἰρήνην καλῶν· ἴδω δὲ καὶ ἄλλα ἐν τῷ κατὰ Ἀνδρετίου
 ἔργῳ, τῷ ἑκτῷ κεφαλαίῳ.

παρὰστατικῶν γενήσεται· δὲ τοῦτο τριχῆ, ἢ φυλακῆ τῶν προσόντων
 ἀγαθῶν, ἢ προσπορίσει τῶν μὴ προσόντων, ἢ κωλύσει τῶν ἐναν-
 τίων, ἢ τοῖς παρόντων, ἢ μελλόντων.

Καλόν δὲ ἐστὶν, ὃ δὲ ἐκαστὸν αἰρετὸν ὄν, καὶ τῷ πράττοντι ὁ-
 ξαν οἴσει οἶον, δεομένοις βοηθεῖν, ὑπὲρ πατρίδος ἀποθανεῖν, ἀδι-
 κουμένους παύειν πάσχοντας ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα.

Ἠδὺ δὲ ἐστὶν, οὗ ἡ πράξις εὐφραίνει τὸν πράττοντα.

Δυνατόν δὲ ἐστὶ πᾶν ὅ,τι ἂν δυνώμεθα κατορθοῦν· ὃ καὶ ῥᾶδιον
 ἂν λέγοιτο τὸ αὐτό.

Τοσαῦτα μὲν καὶ περὶ τούτων περιττὸν δὲ εἰπεῖν, ὅτι τὰ αὐτὰ
 καὶ τῶν ἐναντίων λαμβάνονται· ἢ εἰσι, τὸ εὐδικόν, τὸ ἄνομον, τὸ
 ἀσύμφορον, τὸ αἰσχρὸν, τὸ λυπερὸν, τὸ ἀδύνατον. Καλοῦνται δὲ
 συμβουλευτικῶς, ὅτι καὶ πᾶς μὲν λόγος περὶ αὐτὰ ταῦτα στρέφεται·
 ἰδίᾳ δὲ ὁ συμβουλευτικὸς τῷ γὰρ συμφέροντι οὗτος μάλιστα ἐν-
 διατρέθει, συμπεριλαμβάνει πολλάκις καὶ τὸ δίκαιον, τὸ νόμι-
 μόν, τὸ καλόν, τὸ ἡδὺ, τὸ δυνατόν· τῶν δὲ ἄλλων ὁ μὲν δικαιοκλής,
 περὶ τὸ δίκαιον, καὶ τὸ νόμιμον· ὁ δὲ πανηγυρικὸς, περὶ τὸ καλόν
 δυσχολούμενος, σπανίως προσλαμβάνουσι καὶ τινὰ τῶν ἄλλων.

Αὐξήθησεται δὲ ταῦτα ἐκ τῶν κοινῶν τύπων ἄλλα ἐξ ἄλλων
 εἶον, τὸ μὲν δίκαιον ἐκ τοῦ ὁμοίου, καὶ τοῦ ἐναντίου ἐκ μὲν τοῦ
 ὁμοίου ὅθ' εἰ τῶν εὐπεποιθῶσιν ἀντιδιδόναι χάριτας παρὰ πᾶσιν
 ἀνθρώποις νομίζεται δίκαιον, πῶς οὐκ καὶ τοὺς μηδὲν κακὸν ὁρῶ-
 σκοντας μὴ κακῶς ποιεῖν; Ἐκ δὲ τῶν ἐναντίου αἰτίας ὅθ' ὡσπερ δίκ-
 καιόν ἐστι τοὺς ἀδικούντας κυλάειν· οὕτω καὶ τοὺς εὐεργετούντας
 τῆς ἴσης χάριτος ἀξιοῦν. Οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων περιούμμεθα
 ἄλλα ἐξ ἄλλων τύπων ἐπιχειρήματα· δεῖ δ' οὖν ἀποφεύγειν τὸ
 ἄμετρον καὶ τὸ εἴσιον πανταχῶς, μέτρον ἐν πᾶσι τιθεμένους τὴν
 χρεῖαν, ἵνα μὴ ἐξοκειλωμεν εἰς ψυχρότητα.

Περὶ Ἠλικίου ἔργου.

Εἰπόντες περὶ τῶν τύπων, ἐξ ὧν λαμβάνονται τὰ ἐπιχειρή-

ματα, οὕτως ἀπλῶς, ὡς περ ἂν εἴπῃ ἐξέδωκε κανόνες συντομιω-
τάτους, εἰπωμεν ὀλίγ' ἄλλα καὶ ὅπως δεῖ αἰετῶν αὐτὰ κατὰ βί-
βου, καὶ τοῦθ' ὡς οἶόν τε πῶ συντόμως, οἶον ἀρχὴν, καθάπερ
σπινθήρα πρὸς φλόγην, τῶν νέων τοῖς ἐρωτικῶς πρὸς γέννησιν
ἔχουσι λόγων.

Ἔστι τοίνυν Πλατωνεὺς τρόπος πεικρῶς ἐντεχνος, καθ' ὃν τοῦ-
πιχείρημα ἐπὶ πλέον ἀπλοῦται, καὶ πλατύτερον, ἢ κατὰ φιλο-
σόφους ἐκφέρεται· ἔτι δ' ἂν τοῦτο καὶ ἐκ πάντων μὲν τῶν κοινῶν
τύπων γιγνόμενον ἀλλ' ἵνα μὴ εἰς λεπτολογίαν παρὰ τὴν ὑπόσχε-
σιν περιστῶμεν, συγχεῖν καὶ πάντα εἰς τέσσαρα ἐκεῖνα μάλιστα
ἔγκωμεν. Παράθεσιν, Ἀπαρτίθμισιν, ἢ Ὁρισμὸν κατὰ συναθροισιν,
Διαλογισμὸν, καὶ Ἀντίκειμενον· τὰ δὲ περιστατικὰ ὅτλην, ὅτι ἀναγ-
καίως πᾶσι τε τούτοις καὶ ταῖς ἄλλαις ὑπηρετοῦσιν.

Παράθεσις.

Παράθεσις τοίνυν ἐστὶ διαφόρων πραγμάτων παραβολή. Γενή-
σεται δ' οὖν αἰετῶς ἐκ παραθέσεως ἐκ τῶν περιστατικῶν μάλιστα
ἐκ μὲν τοῦ προσώπου ὡδὶ· Καθάπερ Δημοσθένῃς Ἀθήνησι χρυσῶ
στεφάνῳ τετίμηται οὕτω καὶ Κικέρων ἐν Ρώμῃ τῶν αὐτῶν τυ-
χεῖν ἀξίος ἄμρω γὰρ ἐπίσχε τῆ τῶν λόγων δεινότητι τοῖς τῆς
πόλεως ἐχθροῖς κατεπέλασαν· (ἐκ δὲ τοῦ πράγματος) Ὅπερ Θεμι-
στοκλέης ἐν Σαλαμῖνι κατὰ τῶν Ἐαρθάρων ἔστρεψε τρόπαιον, τοῦτ'
αὐτὸ καὶ Μιλτιάδῃς μικρὸν πρόσθεν ἐν Μαραθῶνι οὐκ οὖν τῶν
αὐτῶν ἀξιούστων ἀμρότεροι· (ἐκ δὲ τῆς αἰτίας) εἰκότως ἄμρω
γὰρ τῆς πατρίδος σωτῆρες ἐγένοντο, ὁ μὲν ἐκ τῆς ἠπαίρου, ὁ δὲ ἐκ
θαλάσσης ἐπιόντα τὸν Ἐάρθαρὸν ἀμυνάμενοι. (ἐκ δὲ τοῦ τύπου)
Εἰ δὲ ἀνδρῶν ἠρεῖσθε, ὦ ἄνδρες, ἐνδον τοῦ τείχους μένοντες
ἀπὸ τῶν ἐπιπλοῶν τοὺς ἐπιόντας ἀμύνεσθαι, τί μὴ καὶ τοῖς
σκληροῦς ἀρίστους νομίζομεν ἦρωας, ἐξ ἀρχαῶν καὶ αὐτοὺς πᾶ
καίριον πλεόντων; (ἐκ δὲ τοῦ χρόνου) Νύκτωρ καὶ ἄλλων ἐπὶ τὸν
ναύσταθμον κατάσκοπος κάτεισιν, ἀλλ' οὐδαίς διὰ τοῦτο τὸν Δι-

ωνα ἐν ἡρώων ἐταξέ· τί οὖν εἰ καὶ Ὀδυσσεὺς τοῦτ' ἐτύληται; (ἐκ
δὲ τοῦ τρόπου) Εἰ καὶ τὸ ἀπλῶς ὑδρίσαι κακόν, πῶς οὐ πολλῶ
χαλαρότερον καὶ πικρῶς ἐπιθεῖναι, καὶ τὴν ἰσὴν περιεργάζει ἐσθῆται;

Ἴνα δὲ σοὶ ταῦτα σαφέστερα εἴη, ἐπισυνέψομεν πρῶτον ὡς ἐν
παραδείγματι τούτῳ. Εὐεργέτας καὶ πάντας μὲν τιμᾶσθαι ἄξιον·
τοῖς δὲ καὶ κινδυνεύσαντας ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ μάλιστα οὐκ οὖν
γραφεῖ, καὶ εἰκότι Μιλτιάδην Ἀθηναῖον τιμήσαντες, τί μὴ ἐπι-
καὶ Θεμιστοκλέα, ἀνθ' ὧν κακῶς τοῖς Ἐαρθάρων ἐποίησαν, ἀμεί-
ψαντο τοῖς αὐτοῖς; ἄμρω γὰρ ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀγωνισάμενοι,
ἀπὸ τοῦ ἴσου ἐγένοντο ἐνδοξοί, ὁ μὲν ἐν Μαραθῶνι, ὁ δὲ ἐν Σα-
λαμῖνι ἐπιόντας τοῖς ἐχθροῖς ἀμυνάμενοι ἀλλ' ἐρεῖς ἴσως, ὅτι
Μιλτιάδης οὐχ ἤττον ὄπλοις, ἢ καὶ λόγῳ πρότερον διαφωνοῦντας
τοῖς Ἀθηναῖοις περὶ τῆς μάχης, συναγαγὼν εἰς ὁμόνοιαν, οὕτως
ἐπίων, τὸ τρόπαιον ἔστρεψε· τί δὲ; Θεμιστοκλέης οὐχὲ μόνον οὐχὲ δι-
σῶτας τοῖς Πελοποννησίους, ἐν Σαλαμῖνι ὑπερῆκε τὸν Ἐάρθαρὸν
ἐπαισε, καὶ ταῦτα μείζονος ἂν ἐπικραταμένου κινδύνου τοῖς Ἕλ-
λασιν, εἰ ἐκόντες ἐν μέρει ἐπέθεντο οἱ πολέμιοι; ὡς οὖν τὴν αὐτὴν
Μιλτιάδῃ ἀρετὴν καὶ Θεμιστοκλέα ἐπιθειξάμενον, τῶν αὐτῶν κῆ-
κεῖνον δίκαιον ἀξιούσθαι. Ὅρα δὲ καὶ τὴν τῶν Ἀθηναίων πρὸς Ἀν-
κισθαμονίους παραβολὴν παρὰ Θεμιστοκλέα. Α. ὁ.

Ἀπαρτίθμισις τῶν μερῶν κατὰ Διαλογισμὸν.

Διαλογισμὸς δὲ λέγεται, ἐπειδὴν ἄλλο τι αὐξήσαντες, ἀπ' ἐκείνου
πᾶ, περὶ οὗ ἡμῖν ὁ λόγος ἐστὶ, συμπεράνομεν εἶναι, ἵν' ὁ δὲ εἰρήνη,
ἵναι ἐπὶ τοῖς Ἕλλησιν τὴν στρατείαν ἐποιεῖτο, τὸσάυτην δύναμιν
ἔχων, ὡς οὐδ' αὐτὰ τὰ ἔθνη ἀπαρτίθμισαι ἦν βάλειν· πᾶσα μὲν
γὰρ ἡ Ἀσία κεινέτο, οὐκ ὀλίγον δὲ μέρος καὶ τῆς Εὐρώπης αὐτῆς,
Θράκη, Μακεδονία, Θεσσαλία, πλεῖθος τούτων, ὥστε θαλάσσης μὲν
τοῖς πλοῖσι ἐκτύπτετο, ἔπειτα δὲ τοῖς ὄπλοις περιελάμβετο, πο-
ταμῶν δὲ καὶ ἰσθμῶν τὸ ὄδιον ἐπέλαπεν, ἐπαρτῶν αὐτοῖς μὴ δυνά-

μενον· ὅλι' αὖν πικρῶν γε ὄντα παραδόξως κατηγωνίσαντο οἱ
 ἡμέτεροι πρόγονοι, κατ' ἑμὴν μαγίστην ἀπεκρούσαντο τῆς αἰσχρῆς
 τουῦτον γὰρ τὴν ἀρετῆν.

Ὁρεσθεὶς κατὰ Συνάθροισιν.

Συνάθροισις δὲ ἐστὶ πολλὰ εἰς ταῦτόν συναλθεῖν· ἔσται δὲ τοῦτο,
 ἐπιθεῖν ἀξίωμεν τὸ πρακτικόν ἐπιρροῆ πολλῶν ὀρισμῶν, ἢ ἐπι-
 θέτων ἀλλεπαλλήλων, ἢ τὰ μέρη τοῦ προτεθέντος ἀπαριθμοῦντες,
 ἢ τὰ ἀποτελέσματα ἐκτιθέμενοι.

Ἐκ μὲν οὖν τῶν ὀρισμῶν, εἰ πολλοὺς λόγους τῷ λόγῳ ἐποιήσομεν·
 οἷον, εἰ περὶ τῆς ἰσχυρίας ἡμῖν ἦν ὁ λόγος, ἐροῦμεν κατασκευάζοντες·
 πάντες γὰρ ἐστὶ φιλοσοφῆ μὲν τῆς τῶν ἀξίων λόγου ἀρετῆς· μάρτυς
 δὲ τῆς τῶν φιλοσοφῶν κριτικῆς, εὐεργέτης τῶν ἀνθρώπων, διδάσκαλος
 τῶν κίωνων, προφῆτης τοῦ μέλλοντος, παιδαγωγὸς τοῦ παρόντος·
 καὶ ὅπως, εἰ τις φιλοσοφίας αὐτὴν μητρόπολιν ἔποι, οὐκ ἂν ἀμάρτοι.
 Ἐκ δὲ τῆς τῶν ἐπιθέτων ἀθροίσεως οὕτω· Σωκράτης ὁ Ἀθηναῖος,
 ὁ τοῦ Σωφρονίσκου, ὁ ἠθικὸς φιλόσοφος, ὁ διδάσκαλος Πλάτωνος
 καὶ ἄλλων πολλῶν, ὁ μέγα κλέος ἐπὶ σοφίᾳ ἀράμενος, αὐτὸς κώ-
 νειον ἐκ φθόνου πίων, ἀπέθανεν ἐν εἰρηκῆ.

Ἐκ δὲ τῆς ἀπαριθμῆσεως τῶν μερῶν αὐθις ὡδί. Πάντες εἰρηκῆ
 ζοντο, ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, παῖδες, καὶ γέροντες, καὶ οὐδεὶς ἦν
 εἰς τὸ ἔργον ἀφρονεῖς.

Ἐκ δὲ τῆς τῶν ἀποτελεσμάτων ἀθροίσεως. Δεινὸν γε ὁ πόλεμος· τί
 γὰρ τῶν κακῶν ἐξ αὐτοῦ οὐ γίγνεται τῆς ἀνθρώποις; οὐκ οὐδεὶς
 ἐμπορία; οὐ γὰρ ἡμετικῆ ἀναλίσκεται; οὐχ ἡ γῶρα δηρῶτα πᾶσα; οὐ
 γὰρ πίπτουσιν; οὐ πόλεις ἀλίσκονται; οὐκ ἀπόλλυται εὐθυμία;
 οὐχ ὅπως νεότης, τὰ νεῶρα τῶν πόλεων, περικρίπτεται; φευκτὸν ἄρα
 πορθεῖν, ὅσα δύνανται. Ὁμοίον δὲ τοῦτο τῷ ἐκ τῶν ἡγουμένων τό-
 πῳ, περὶ ὧν εἴρηται.

Ἀντικειμένον.

Ἀντικειμένην δ' ἔσθ' ἂν, ὅταν δύο τινῶν ἀντιθέτων ἀλλήλους

θεζόμενοι θάτερον ὡς ἀληθές, ἢ ἀγαθόν, ἀναγκασθῶμεν ἀπο-
 βαλεῖν τὸ ἕτερον ὡς ψευδές, ἢ κακὸν οἷον, δεῖ πρὸς φιλοσοφίαν
 αἰεὶ πολεμεῖν ἐπιζήμιον γὰρ ἄγειν εἰρήνην· τί γὰρ κακὸν ἡμῖν
 κατ' ἐκείνην οὐκ ἐπογένητο; οὐ τοὺς κατὰ τὴν ἑρμηνείαν συμμά-
 χους ἡμῖν κατεστρέψατο; οὐ φτωχὰς διεθήκε; οὐ Πύθας ἔγει;
 οὐχὶ νῦν γε εἰς καρδίαν ἐπὶ τοὺς κληρούχους ἡμῶν βροθίαν
 πέπομφε; καὶ τὰ τοιαῦτα.

Ἔτερον δ' αὖ σύμμικτον ἐκ τε τῶν ἡγουμένων καὶ τοῦ ἀν-
 τιθέτου οἷον, Ἄξιον φιλοσοφίαν τιμᾶν· δῶρον γὰρ αὐτῇ, παρὶ
 θεοῦ ἡμῖν κατιέναι πιστεύεται· πρῶτον μὲν γὰρ ἀγρίους οὕτως
 ἀνθρώπους, ἡμέρωσεν· εἶτα πόλεις κατέθηκε, νόμους ἔθηκε, τέχνας
 ἐξέδρεν, εὐδαιμονίαν περιποίησε, γονέας τιμᾶν ἐξεπαίδευσεν, φί-
 λοις βροθίαν, θεομένοις ἐπαρκεῖν, ὑπὲρ πατρίδος ἀποθνήσκων·
 τὰ πάντα ἐν πᾶσι καλῶς συνέχει καὶ συντηρεῖ· πάντας γὰρ
 μήπω οὕσης, ἦν ὅραν ὅπως τὸ ἀνθρώπινον ἀκοινώνητον καὶ
 ὁμιλῶν, ἀνθρώπους μὲν τὸ εἶδος, θερία δὲ τὴν τήρησιν, θεῖν ἀγνοούν-
 τας, συγγένειαν ἀγνοούντας, ἐπὶ ἀλλήλους ἰσχυρῶς τρεπαμένους·
 τί γὰρ οὐχὶ ἦν ἐκ τῆς ἀμαθίας κακὸν ἐν τῷ εἶδη γενόμενον; Οὐκοῦν
 φιλοσοφίαν τιμᾶν δικαιοτάτην ἄμα καὶ συμφερέστατην.

Ταῦτα μὲν καὶ περὶ Πλατωνοῦ ἱκανά. δεῖ δ' οὖν φιλοσοφῆσαι,
 μὴ πέρα τοῦ δέοντος τείνοντες, τὸ δὴ λεγόμενον, διαβροθίζωμεν τὸ
 καλώδιον, καὶ ἐξοκείλωμεν ἀκαίρως εἰς προσβύτους ναυτίας, εἴ τις
 ἐπάγονται ἡμετοὶ πειρατέων δὲ ὡς ἄγριον τῆ φύσει βροθίζοντες,
 σύμμετρα τοῖς πράγμασι λαμβάνειν ὀνήματα, τὴν μάστιγον ὄχλου
 σοφισταῖς εἶδοντας ἀπειροκάλοις, ἵνα μὴ ἀντὶ πάθους γέλωτα τοῖς
 ἀκούουσιν ἐμποιήσωμεν.

Περὶ τῶν εἰδῶν τοῦ ῥητορικοῦ λόγου.

Δικαντικόν.

Τριῶν ὄντων τῶν εἰδῶν, ὡς εἴρηται, τοῦ κατὰ ῥητορῆς λόγου,
 δικαντικοῦ, συμβουλευτικοῦ, καὶ Πανηγυρικοῦ, τὸ μὲν Δικαντικόν

παρὰ τὸ ἐν δίκαις ἐπὶ σφίθεσθαι ταύτων ἔλαττε τὴν προσομοίαν·
 δύο δὲ ἐν τούτῳ τούτῳ εἰ λέγοντες ὑποτίθενται, ἡ μὲν κατα-
 γορῶν, ἡ δὲ ἀπολογούμενος ὅτι, ὃ αὐτοῦ ἢ περὶ τὸ δίκαιον, καὶ
 ἀδικον ἀμφιβολία· τὰ γὰρ παρὰ πάντων ὁμολογούμενα ἀντιλογίας
 καὶ ἀμφισβητήσεως οὐκ εἰσὶν, ὡς εἰσὶν, εἰσὶν ἀνεπαίδεκτα. Ἐργον
 τοίνυν ἐνταῦθα τῷ ῥήτορι ἐστὶν αἰετὸν τὰ περὶ οὐ ἀμφισβητήσεως
 γίνεσθαι ζήτημα, στοιχειῶν, ἢ οὐκ εἰσὶν, ἢ ποιότητος ἐστὶν τῆσθε
 ὅτι προσεξετάσθηται καὶ τὸν βίον τοῦ ἀντιδίκου, καὶ τὰλλα περι-
 στατικά αἰσιώως ἐχέσθαι εἰς τὴν τῶν ἀπαιτούμενων ἀποδείξεων
 εὐρεσιν, ἐκ τε τῶν τύπων πρὸς τὴν ἐργασίαν τοῦ λόγου ταύτας
 λαμβάνοντα, καὶ ὅπως δεῖ ἕκαστα προσκόντως πλατύνειν, διασκε-
 πτόμενον· οὐ μὲν ἀλλ' αὐτὸ ὦν ὑ ἐναντίας μέλλει εἶρεῖν, ἀμελεῖν·
 ἀλλὰ κακίων προλαβεῖν, ὅταν εἴδῃ τὴν ἀνάγκην, ἵνα μὴ ἐξ
 ἀπροσδοκίῳ ποῖεν ἐπιβέβησεν ὕστερον, καὶ πολλὸς βέων ἐκ θρασύ-
 πτης καθ' ἡμῶν, πλεονεξία δόξῃ λέγειν. Ἀλλὰ διδάσκαλος πάντων
 τούτων ἂν εἴη, μάλιστα ἢ τε τῶν ἀρίστων ῥητόρων ἀνάγκησιν, καὶ
 ἢ τελεσιουργὸς πάντων πράξεων· μίμικαι γὰρ καὶ ἀσκήσεις πάντος
 λόγου κρείττων.

Συμβουλευτικόν.

Συμβουλευτικὸν δὲ, ἐστὶν ὅταν ἀπαιτησῶν ἐστίν, οὐ πλεῖστον
 λόγον ἐν ταῖς ἐκλογαῖς ποιῶνται ἀρτίοι καὶ οὐ τέλος μάλ-
 ιστα μὲν τὸ συμφέρον, καὶ τὸ ἀσύμφορον ἢ γὰρ περὶ ὧν ἂν
 δυνώμεθα κτίσασθαι ἀγαθῶν, ἢ περὶ ὧν ἂν οὖν τε ἢ ἀπορρ-
 γεῖν κακῶν, ἢτοι ἰδίων, ἢ κοινῶν συμβουλευόμεν γρήσεται ὅμως
 ὁ ῥήτωρ ἐν γρίῃ πρὸς τῷ συμφέροντι καὶ τοῖς λοιποῖς εἰρη-
 μένοις τελικῶς κεφαλταῖς, καὶ ἐπι τοιοῦτον εἶε εἰρηται παρὰ
 τῶν τεχνουργῶν, ὡς τὸ ἀναγκαῖον, τὸ βέλτιον, τὸ ἐπιβουλεύμενον.
 Δεῖ δ' οὖν τὸν διηγητῆρα οὐ μόνον τῶν προσώπων, πρὸς οὓς, καὶ
 τῶν πραγμάτων, περὶ ὧν διηγησῆται, γνώσιν εἶχειν ἀκριβέστατον·
 ἀλλὰ καὶ εἶον μάλιστα σύμφωνον ταῖς παρατηρήμασιν εἶχειν καὶ

μάλιστα τὴν τὸ κήρυγμα τοῦ Ἰουκρητοῦ ἐπαγγελλόμενον, εἶπε μάλισ-
 ται, ὃ βούλεται ἄνευ γὰρ τούτων γὰρ καὶ ἄλλων ἔχει, καὶ κλη-
 βουλον ἀλαλάζον. (*)

Ἐπιδεικτικόν.

Ἐπιδεικτικὸν δὲ εἶσι τὸ εἰς γρήσιν ἴκην τοῖς βουλομένοις ἐπαι-
 νεῖν, ἢ φέγειν τινὰς· ὅτι δὲ αὐτοῦ πράξεις ἀγαθαί τε καὶ φα-
 λαι τέλος δὲ, τὸ καλὸν καὶ αἰσχρὸν διαφέρει δὲ τούτο τὸ εἶδος
 τῶν ἄλλων, τοῦ τε δεικνύοντος, καὶ διηγητοῦ, ἢ ἐκείνη μὲν
 πρὸς ἀμφιβαλλόμενα ποιῶνται τὰς ἀποδείξεις· τούτο δὲ περὶ τὴν
 τῶν ὁμολογουμένων ἐκθεσιν οὖν ἐπιδειξεί τυχάνει ἐνισχυοῦ-
 μενον· Ἐπαινοῦνται δὲ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων, ζῶα, φυτὰ, λι-
 μένες, καὶ λιμῶνες, ἐμψυχά τε καὶ ἀψυχα ὅτι ὅποτε ἀξίον ἐστὶ
 λόγου μάλιστα δ' οὖν θεῶν μὲν ἐξουσιῶς ἐστὶ ὁ ὕψους ἀνθρώ-
 πῳ δὲ ἐπαινος, καὶ μάλιστα ἐπειδὴν ἀπὸ τῶν τῆς ψυχῆς ἀγα-
 θῶν συνοφάνηται. Ἐπαινεῖται δὲ τις πύβρωθεν μὲν ἐκ τοῦ ἔθνους, ἐκ
 τῆς πατρίδος, ἐκ τῶν προγόνων, ἐκ τῶν γονέων· οὐκοῦν δὲ ἐκ τῶν
 τῆς ψυχῆς ἀρετῶν καὶ τῶν τοῦ σώματος ἀγαθῶν, καὶ ἐκ τῶν
 ἐξωτερικῶν, οἷον ἀξιομάτων, δούλης, πλούτου, καὶ τῶν τοιούτων·
 εἶχει δὲ παράδειγμα τούτου ἀξίον τὸ πρὸς Ἰουκρητὸν τοῦ Ἰουκρητοῦ
 ἐγκώμιον.

(*) Τούτο δὲ καὶ Πλουτάρχῳ εἴρηται περὶ τοῦ Περικλέους· Παιδοπατῶν γὰρ,
 φλοῖν, ὡς εἰκὸς παθῶν ἐν ὄχλῳ (τὸ δὲ καὶ τῶν ἀθανάτων)· οὕτως τὸ μέγιστον ἀρχὴν
 ἔχοντι, φουμένων, μόνος ἐμμελῶς ἕκαστα διαχειρίσασθαι πεφοκίως· εἰδὼς τὴν ῥητορικὴν,
 κατὰ Παιτίωνα ψυχαγωγίαν εἶσαν, καὶ μέγιστος αὐτοῖς ἔργον· τὸν περὶ τὰ εἶδη καὶ
 πάθη μίθεδον, ὡσπερ τινὰς τόνους καὶ εὐθιγῶς ψυχῆς μὲν ἰσχυρῶς ἀφῆ; καὶ κρεί-
 πτως διεμένους· αἰτία δ' οὐχ ἢ τοῦ ἴσου φέρεται δόξα, ἢ τῆς ἐπιβουλεύσεως φασί.
 ἢ περὶ τὸν εἶον δόξα καὶ πίστις τοῦ ἀνδρός, ἀποφασίως περιφανῶς γινόμενος, καὶ
 χρηστότερον κρείττερος. Περικλ. ε.)

Ταῦτα μὲν καὶ περὶ τῶν εἰδῶν τοῦ λόγου, ὅσον ἐν ἐπιτομῇ, οὐκ ἔστιν ἄλλο πλὴν τῶν ἐπιτομῶν ἐπιτομῶν παρασκευῆν, ὥστε καὶ εἰς τελευταίαν πραγματείας ἀφ' ἑαυτῶν δύνασθαι χωρεῖν. Ἢδὴ δὲ μεταβαίνωμεν εἰς τὸ περὶ διαθέσεως λόγου.

ΜΕΡΟΣ Β'.

ΠΕΡΙ ΔΙΑΘΕΣΕΩΣ.

Διαλαβόντες τῆν περὶ τῶν ὑπερημάτων, ὅπως ἂν εἴη ζήτησία, περὶ τι τῶν ἐπιχειρημάτων καὶ τόπων, ἐξ ὧν ἐκεῖνα λαμβάνονται ἂν, καὶ περὶ τῶν τελευτῶν κεφαλαίων, τίς τε αὐξήσεως τούτων ἐκάστων, καὶ τελευταίον περὶ τῶν εἰδῶν καὶ κατὰ ῥήτορας λόγου, ἐχόμενον ἂν εἴη καὶ περὶ τῆς διαθέσεως αὐτοῦ ἢ τῆς ἀναγκαιότητα εἰπεῖν.

Ἔστι δὲ λόγῳ διάθεσις τῶν μερῶν αὐτοῦ καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς διατάξεις ἰκανῆ καὶ ἀρμόδιος τῆς ἀνευ οὐδὲ τῶν εὐρημένων ὁφέλος οὐδὲν ἄλλ' ὡς δ' αὖ παντὶ ῥάδιον πύτης ἀκριβῶς ἐρηκένθαι εὐρεῖν μὲν γὰρ τοὺς τόπους ὁρεῖται ἐστὶ φρενός· εὐ δὲ διαθέσθαι τὰ εὐρημένα, τῷ κρίσεως εὐμοιροῦντος διὸ καὶ πλεῖστον λόγου τούτων ποιητῶν τοῖς εὐδοκίμῳ βουλομένοις.

Ἔστι δὲ μέγε λόγου μάλιστα τέσσαρα, Προοίμιον, Διήγησις, Βεβαίωσις, Ἐπίλογος· δεῖ γὰρ ὅτι διὰ μὲν τοῦ προοιμίου προδιχθεῖσθαι τὴν ἀκροατικὴν διὰ δὲ τῆς διηγήσεως δηλώσαι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐστὶν εἶθ' ὡτῶ πιστώσασθαι ταῦτα, ὅπερ ἐστὶν ἡ βεβαίωσις καὶ τελευταίον ἐπενεργεῖν τὸν ἐπίλογον, ἀνακεφαλαίωσιν τῶν εὐρημένων ποιούμενον περὶ ὧν ἐν τοῖς ἐξῆς ἀκριβέστερον.

Περὶ Προοιμίου.

Προοίμιον τίνων ἐστὶν ἀκροατῶν προπροσκευῆ καὶ τῆς ὁδῆς.

τοῦ λόγου ὑποθέσεως σύντομος ὑποθέσεως ἔργα δὲ αὐτοῦ μάλιστα τρία, Εὐνοία, Προοίμιον, Εὐνοία τέλος γὰρ τῶν προπροσκευῆς τῆ τοῦ ἀκροατικῶν ἐνομοῦς ἡμῶν αὐτοῖς, ἀφ' ὧν προπροσκευῆς τοῖς λεγομένοις ποιῆσαι τῆς δὲ τοῦ λόγου ἐν κεφαλαίῳ δηλώσεως, εὐνοίαις αὐτοῖς, ὧν ἐροῦμεν, ὅσον οὐκ ἔστιν ἀπεργασθαι.

Εὐνοία.

~~Θηροσύνθη δὲ τῶν εὐνοϊαν τετραχῆς· ἐξ ἐπαίνου τῶν ἀκροατικῶν, ἐκ συστάσεως τοῦ οἰκείου προσώπου, ἐκ διαδόχης τῶν ἀντιδικῶν, καὶ ἐκ τῆς λύσεως τῶν ἀντιδικῶν.~~

Ἐκ μὲν οὖν ἐπαίνου τῶν ἀκροατικῶν παραδειγμα ἔστω ἡμῶν ὁ Πλάτωνος τοῦ Ἰσοκράτους· « Εἰδότες ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ τοῖς ἀδικουμένοις προθύμως ἐσθλῶν εὐνοϊκῶν, καὶ τοῖς εὐεργέταις μεγίστην χάριν ἀποδιδόντες, ἤκουσεν ἑκατέρωθεν « μὴ περιφθεῖν ἡμᾶς ἀναστάτους ὑπὸ Θεβαίων, εἰρήνης οὐσίας, γαργυρῶν.»

Ἐκ δὲ συστάσεως τοῦ οἰκείου προσώπου, ὡς τὰ λοιπὰ τοῦ αὐτοῦ· « Πυλῶν γὰρ πρὸς ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καταφυγόντων, καὶ ἰακωπράξιμων πάνθ' ὅσων ἐθαύθησαν, πολλὰν ἡγεύμεθα μάλιστα « προσήκειν ὑμῖν περὶ τῆς ἡμετέρας πόλεως ποιῆσασθαι πρόνοιαν· οὕτε γὰρ ἀδικώτερον οὐδένας ἂν ἡμῶν εὐρεῖτε τοιαύταις συμφορῆς περιπεπωχίτας· οὕτε ἐκ πλείονος χάριτος πρὸς τὴν ἡμετέραν « πόλιν οἰκειότερον διακειμένους.» Συστατικὴν δὲ μάλιστα προσώπου καὶ τῆ Δημοσθένους ἐν τῷ περὶ Περσέων· « Πρῶτον μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς θεοῖς εὐχῶν ἡμῶν καὶ πάσαις, ὅσον « εὐνοϊαν ἔχων ἐγὼ διατάλω τῆς τε πόλεως καὶ πάντων ὑμῶν, τισαύτων « ὑπάρξει μοι παρ' ὑμῶν σήμερον εἰς τούτων τὴν ἀφῶνα.

Ἐκ δὲ τῆς τῶν ἀντιδικῶν αἰτίας διαδόχης, ὡς ἡ αὐτοῦ ἐν τῷ κατὰ Μειδίον· « Τὴν μὲν ἀσέλοισιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ τὴν

υβριν, ἢ πρὸς ἑπαντας χρεῖται θηδίας, αἰδένα οὐθ' ὑμῶν, οὔτε
τῶν ἄλλων πολυτῶν ἀργαίῳ εἶναι.

Ἐκ δὲ πᾶς τῶν ἀντιπικτόντων λύσεως πολλαχῶς ἐξέρχαι θηρά-
σθαι τὴν εὐνοίαν, καὶ μάλιστα εἰ ἐξετάσαιμεν τὰ περιστασιακά-
σιον, ἔθους ἅπτος Ἀθηναῖοι τοὺς ὑπὲρ πεντήκοντα ἔτη γεγονότας
πρώτους ἀγμυγορεῖν εἰς οὐτως ἐξῆς τὰς ὑπερθετικότητας τῆ ἡλικίας,
Δημοσθένους προλαβὼν τὴν τάξιν, λυεῖ τὸ ἀπὸ τοῦ ἔθους ἀντιπί-
κτον ὄδι. - Εἰ μὲν περὶ καινοῦ τινος πράγματος προὔτιθετο, ὡ ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι, λέγειν, ἐπισηλὸν ἄν, ἕως οἱ πλείστοι τῶν εἰωθό-
των γνώμην ἀπερρέκοντο, εἰ μὲν ἤρεσκε μοι τὰ τῶν ὑπὸ τούτων ῥη-
θέντων, ἡσυχίαν ἄν ἔγαν' εἰ δὲ μὴ, τότε ἄν καὶ αὐτὸς ἐπειριόμην
ἂ γνώσκω, λέγειν· ἐπιδοῦ δὲ περὶ ὧν πολλοὶς εἰρήκασιν οὔτοι
πρώτερον, συμβαίνει καὶ νομῆ σκοπεῖν, ἔχοντα καὶ πρώτος ἀνα-
στάς, ἐκόντως συγγνώμης τυγχάνειν. (7)

(7) Πολλαχῶς μόντι καὶ ἄλλοθεν λαμβάνονται τὰ πράγματα, εἶον καὶ ἐξ αὐτῶν
τῶν σιλάρχων τοῦ πράγματος εἶον, ἐκ τριωνότρης τινὸς προτάσιως ἀρξάμενος,
καταλόγους διὰ μερικωτέρως εἰς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος εἶον, ἀπὸ ἐπικίνου γινικῶς τῶν
ἡρώων, ἢ οὔτω τύχει εἰς τὴν τῆς Κλαυδίου ἐπικινῶ. Ἡσυχύως δὲ καὶ τοῦ ὄμοιου,
ὡς τὸ τοῦ Βασιλείου εἰς τὸ κατὰ τῶν ἑρμηνεύων, - ἄσπερ ἐπὶ τῶν ἱατρικῶν πα-
ραγγεμάτων, ἔστιν εὐστόχως καὶ κατὰ τὴν λόγον τῆς τέχνης γίνονται, μετὰ τὴν
κίρκην μάλιστα τὸ ἀπ' αὐτῶν ὄφελον διαδέκοντα· οὕτως ἐπὶ τῶν πνευματικῶν
παρρησιῶν, ἐπιδοῦν μάλιστα τὴν ἐδοκίμη μακροτέρως λάθη τὰ παρρησιώματα,
ὅτι τὸ σερὸν αὐτῶν καὶ ὄφελον πρὸς τὴν ἐπαρέρθωσιν τοῦ βίου, καὶ τὴν τῶν
κινημένων πλείωσιν ἀναρτάνεται. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου, ὡς ἂν εἴποι
πρὸς εἰ περὶ παιδείας αὐτῶ ἔλεγε, ἀρξάμενος ἀπὸ πᾶς ἀμεθίας, καὶ δεικνύει ἔστιν
καὶ αὐτῶ τῆς ἔχουσι γήματα, ἐπαρῆρα τὰ ἐξ ἐκείνης καλὰ γίνονται δὲ καὶ ἐκ
ἀμεθίας ὡς ἂν μὲν ἀρξάμενος τῶ παικτοῦ κατὰ τὴν εὐνοίαν εἰς τὸ ἀγαθόν, ἢ δὲ
τῶ ἀδρότου πράξις καὶ ὄφελον αὐτῶ πρὸς τὸ σερὸν. Ἔστι δὲ καὶ ἀπὸ γινικῶς
ἐπισηλίου σερῶ πινῶ, ὡς Ἡίας ὁ Μικονίας. Ἀρξίως μάλιστα τὸ φελεῖσθαι τὸς
ὄμοιους. Ὁμοίως δὲ καὶ ἱστορίας ἢ μύθων, καὶ πολλαχῶς ἄλλως, ἔστιν ἂν τὸ ῥητο-
ρικῶς εὐνοία καὶ πολυμάθεια δύναται ἐφαρμῆζειν ταῦτα τῆ ὑπεθέσει τοῦ λόγου· διὰ
τῆς εὐνοίας καὶ πολυμάθειας δύναται ἐφαρμῆζειν ταῦτα τῆ ὑπεθέσει τοῦ λόγου· διὰ
τῆς εὐνοίας καὶ πολυμάθειας δύναται ἐφαρμῆζειν ταῦτα τῆ ὑπεθέσει τοῦ λόγου· διὰ

Προσοχή.

Τῆν δὲ προσοχὴν πολλὰ καὶ ταύτην κινεῖν πέφυκε· μάλιστα δὲ
πάντων τρία ἐκείνα, τὰ θαυμασὰ, τὰ ἰδέα, τὰ φοβερά· καὶ θαυ-
μασθὸν τὸ τοῦ Ἰσοκράτους ἐν τῷ συμμαχικῷ οἶον, - Ἀπαντες μὲν
εἰώθασιν οἱ παριόντες ἐνθάδε ταῦτα μέγιστα φάσκειν εἶναι καὶ μά-
λιστα σπουδῆς ἄξια τῆ πόλει, περὶ ὧν ἂν αὐτοὶ μέλλωσι συμ-
βουλεύειν. Τοιοῦτον δὲ τι καὶ τὸ τοῦ Λυσίου ἐντε τῷ Ἐπιταφίῳ
καὶ ἐν τῷ κατὰ Ἐρατοσθένους.

Ἐκ δὲ τῶν ἰδέων αὐθίς, ὡς ἐν τῷ δευτέρῳ Ὀλυμπιακῷ. « Ἐπὶ
πολλῶν ἂν τις ἰδεῖν, ὡ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δοκεῖ μοι τὴν παρὰ τῶν
θεῶν εὐνοίαν φανεράν γενομένην τῆ πόλει, οὐχ ἕκιστα δὲ ἐν ταῖς
παροῦσι πράγμασι».

Ἐκ δὲ τῶν φοβερῶν αὐθίς ἐν τῷ τετάρτῳ Φιλιππικῷ. « Καὶ
σπουδαῖα νομίζων, ὡ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, περὶ ὧν ἐβουλεύεσθε, καὶ
ἀναγκαῖα τῆ πόλει, πειράσομαι περὶ αὐτῶν εἰπεῖν, ἃ νομίζω
συμφέρειν. Τοιοῦτον δὲ καὶ τὸ περὶ εἰρήνης· καὶ τὸ τοῦ Κορινθίου
παρὰ Θεουκυδίδῃ (Α. ξη.) ἔστι δ' ἂν οὐν καὶ ἄλλως ἐκ τῆς Ἑρμηνείας
πολλαχῶς συνάξω τὴν τῶν ἀκρατῶν προσοχὴν· ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα
ἐκ τῆς μελέτης μάλλον, ἢ ἐκ διδαχῆς ἂν εἶη θηράσιμα.

Εὐμαθία.

Ἡ δὲ εὐμαθία προσγενήσεται μάλιστα, εἰ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος
ἐκθέσομεν ἀκριβῶς, διακρίσει τῶν κεφαλαιῶν μετὰ φράσεως γρη-
σάμενοι καθαρῶς, ὥστε προκισθέσθαι τὴν ἀκροῦόμενον ἐν ὀλίγῳ πᾶν
τὸ ἐν τῷ λόγῳ περιεχόμενον· ἴσους δ' ἂν τοῦτο σαφῶς, εἰ τὸν περὶ
σειρήνου καὶ τὸν ἀντίπαλον αὐτοῦ ἀναγνῶς μετ' ἐπιστάσις. Ἔσται
δ' οὐν ταῦτα πάντα τὰ περὶ εὐνοίας, προσοχῆς, καὶ εὐμαθείας εἰρη-
μένα, οὐ μόνον ἐν προσιμίῳ, ἀλλὰ καὶ δεῖ ὅλου τοῦ λόγου θεωρη-
τέα τε καὶ τακτέα· ταῦτα γὰρ φαίνεται μάλιστα πάντων τῷ Δημο-
σθένει μνημονοῦ κατὰ πᾶσαν σελίδα ἐν τοῖς λόγοις μεθευθόμενον τε
καὶ σπουδαζόμενον· τὸ γὰρ, ὡ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, συνεχῶς ἔπανα-

ἀποβάντων· καὶ τὰ συντήεις αὐτῶ μετὰ τῆς ἀπορνήσεως πάντα τοῦ φιλοπευτακίου ἀπέειπεν, καὶ ἄλλα ταπεινά εἰσαγγόμενα συνοχῆς, τούτ' αὐτὸ ἐβόλωνται.

Ἐκ γούν τῶν εἰρημένων τάχ' ἄνευ εἰδούς καὶ ὄθεν ἂν ἔκλινε, λαμπρία κατέχευε τὸ γενικώτερον τὰ προόμια, ἵνα μὴ εἰς τὴν τῶν περὶ τῶν Ἑρμογένων ἐμπειρῶντες λεπτολογίαν, τοῦ ἀνυπόκειτου, οὐ μάλιστα κατασκευάζομεθα, ἀποτύχῳμεν δὲ ἢ περιεκτικῶν, ὁσονοῖόν τε, τῆς ὁδοῦ ὑποθέσεως, σύντομον τε καὶ σύνκριτον πρὸς τὸ ὄλον, ὡς ἢ ἐπιφορὰ πρὸς τὸ σῶμα, εἰ μὴ τι ποσὶ ἀναγκάζοι καὶ ὑπερτείνειν, τὸ προόμιον εἶναι (7) ἀρχεσθαί τε αὐτῶ ἡσύχως τε καὶ κοσμίως, εἰ μὴ τις ἄλλως ἀγγῆ ἢ ἀκυρασιῶν, ἢ τοιούτῳ τῷ βούλοιο καταβλέπει τοὺς ὀκρυκτῆρας, οἷον καὶ ὁ Χρυσόρρημων ἐν τῷ πρὸς Εὐτρόπιον ἐν καιρῶ ταῦτα ἐμεθοδεύασατο. « Ἀεὶ μὲν, ἀδελφοί, μάλιστα δὲ νῦν εὐκαιρὸν εἶπεν, ματαιότατος ματαιοτήτων τὰ πάντα ματαιότης ποῦ νῦν ἢ λαμπρὰ τῆς ὑπατείας περιβολή; Ποῦ δὲ αἱ φιδραὶ λαμπρόδες; Ποῦ δὲ οἱ κρότοι καὶ οἱ χοροὶ, καὶ αἱ θαλίαι, καὶ πανηγύρεις; ποῦ οἱ στέφανοι καὶ τὰ παραπετάσματα; ποῦ ὁ τῆς πύλωνος ὑψύτης, καὶ αἱ ἐν ὑπεδρομίαις εὐφημίαι, καὶ τῶν θεατῶν αἱ κολακίαι; πάντα ἐκείνα οἴχεται νῦν. Λέγεται δὲ τὸ τοιούδε προόμιον ἐξ Ἑρμούδου.

Περὶ Διευχέσεως.

Τὸ δὲ προόμιον ἐπιθεῖς διαδέχεται ἡ διευχέσις, ἣν ὀρίζαι ἄν τις καὶ πύτην ἔθεσαν εἶναι πραγμάτων, περὶ ἃ συνέστηκεν ἡ τοῦ λόγου ὑπόθεσις· ἔστι δὲ αὕτη διττὴ, ἀπλή, τε καὶ ἐγκατάσκευσις. Τὴν μὲν οὖν ἀπλήν τε καὶ φυσικὴν ἐκτίειν τοῖς ἰσορίαν συγγραφεύουσιν ἢ δὲ κατὰ μῆτορας τοῖς παρεπομένοις αἰτίοις τε καὶ περιστατικαῖς

(7) ἴσως δ' ἂν ταῦτα πρῶτον ὡς γρηγόριον μέγιστα ἐν τοῖς προλόγοις τῶν τραγῳδῶν Ἡρόδοτου, Σοφοκλέους, Αἰσχύλου, ἢ εἰς ἀπαρχὴν τῆς τοῦ πάθους ὑπόθεσιν, ἀπὸ ἐκείνης τε ἐρμηνεύονται.

σπερσεπείθεται ὁμοίως, τὰ μὲν ἡμῶν οὕτω, τὰ δὲ ἐκείνως τῶν πραγμάτων, σχήματι ἀσυνόετον παιδικῆς, ὑποκρίσειτε φρονίως κατὰ τὸ συμφέρον, καὶ λέξαι νῦν μὲν ἰσχυροτέρη, νῦν δὲ ὑπεισιπύρα κατὰ τὴν κρίσιν, οὐδ' ἐκείνων τε καὶ μεινόντων καὶ πάθος τὸ προσήκον, ἐν οἷς δὲ, ἐπιπυρόντων. Τοιαύταις δὲ διατρέσει καὶ ἐν πᾶσι μὲν τῆς λόγου τοῖς ὑκαρινῶδες ἐνταυθὲν ἔστιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ κατὰ Νικίου δόξῃ ἐκείνῃ οὐχ ἕττον παθητικῆ. « Τὴν γὰρ ἐπιπύρα τὴν ἰερίαν » (ἰερίαν γὰρ ἔγωγε λέγω πᾶσαν, ὅσην ἄν τις ἐνεκεν τῆς εὐφρίας παρασκευάζεται, τέως ἂν γρησθή) καὶ τῆς στεφάνου τοῖς χρυσούσι, οὗς ἐποιεσάντων ἐπὶ κίσην τῷ χορῷ, ἐπέβουλευσεν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, διοφθαίρσι, νυκτερῶν ἐπιπύρων εἰς τὴν οἰκίαν τὴν τοῦ χρυσοῦ, καὶ διέσθαιρον, οὐ μόντοι γε πάντες· οὐ γὰρ ἐδυνήθη καὶ τοιούτῳ γε οὐδὲ πᾶσι πᾶσι οὐδὲνα φρενὸν ἀκταμένον τοιμύσαντα, οὐδὲ ποιεσάντα ἐν τῇ πύλῳ οὐκ ἀπέγρησε ὁ ἀστὴρ, ἀλλὰ καὶ τὸν διδάσκαλον, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, διέσθαι ἔμοῦ τοῦ χοροῦ καὶ εἰμὲν Τελεφάνης ὁ ἀδελφεὸς, ἀδελφῶν ἐπίστατος παρ' ἐμὲ τότε ἐγένετο, καὶ τὸ πρᾶγμα οὐκ ἐβουλεύσθη, τὴν ἀνθρώπων ἀπολέσας, αὐτὸς συγκροτεῖν καὶ διδάσκων ἔμεν ἡμῶν τὸν χορὸν, οὐδ' ἂν ἠρῆσθαι ὀμῆθ', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἴτε ἀδύνακτος ἂν εἴη σῆθεν ὁ χορὸς, καὶ πράγματα εὐχόμενα ἂν ἐπιβουλεύειν καὶ ἐπὶ ἐν ταῦτα ἔπει τῆς ὑφείσεως, ἀλλὰ τοσούτων αὐτῶ περιπνῆ, ὅτι τὸ ἔσθαι φανερόν· ἀγγόντα διέσθαι, τοῖς χοροῖς συνήκον ἐπ' ἐμῆ, ἐπὶ νῦν ἀπειλῶν, ὁμνύουσι παρεστῶς τῆς κατὰ τὰ παρὰ σῶμα φρενῶν, προσελθόν, ἰδιώτας ὄν, τὰ δεινῶτα, κακὰ καὶ πράγματα ἀμύνητά μοι παρέχον διατέλλουσι. »

Ἀρεταὶ δὲ διευχέσεως μάλιστα τρεῖς, σαφάνεια, σύντομία, καὶ πιθανότης· τὸ μὲν, ὡς διασαφηνικὸν ἐν τοῦ πράγματος· τὸ δὲ, ὡς μνημονικὸν τῶν διασαφηνισμένων· τὸ δὲ, ὡς τῶν εἰρημένων πιθανικόν· δεῖ γὰρ δῆλον πρῶτον σοφῆς τε καὶ σύντομον τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος τοῖς δικασταῖς παραστήσειν ὅσα πρὸς τούτῳ καὶ πιθανὸν ἔστωι δοκεῖν λέγειν· εἰ γὰρ μηδέτερον, ἢ τὸ ἔσθαι μὴ ἐπιπύραμεν τοῦ

των, εἰς μάτην, εἰ μὴ καὶ εἰς πᾶν πλυναντίον ὁ ἀγὼν ὅλως ἡμῶν
περιστρέφεται.

Πρότασις.

Ἐχομένως δὲ τῆς διηγήσεως ἐπιτακτικῶν τὴν Πρότασιν ἥτις
καὶ Πρόθεσις ἄλλως ἤκουσεν, εἰς προδηλώσιν τῶν μελλόντων ῥη-
θήσεσθαι κεφαλαίων ποιῶσα οὐκ ἀλλοτρίως δ' οὖν αὐτὴ καθέστηκε
συμβουλευόντι ὅπου ἡ διήγησις αἰθίς γίνεται ἄχρηστος, καὶ τῆ
προομιῆς πολλοῦ δυσδιακρίτως συνήπται, ὡς καὶ τῶ πρὸς τοὺς
ἀνέους τοῦ Βασιλέως. - Εἰὴ θυμιάζετε, εἰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν εἰς
διδασκάλους προσέειπα καὶ τοῖς ἑλλογίμοις τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν,
οἱ ὧν καταλειπόμενοι λόγων, συγγνωμένοις ὑμῖν, αὐτὸς τι παρ'
ἑμαυτοῦ λυσιτελέστερον ἐξευρηθέναι φημί τοῦτο μὲν οὖν καὶ
συμβουλευῶν ἦν, τὸ δεῖν εἰσάπει τοῖς ἀνδράσι τούτοις,
ὡς περὶ πλοῦτος, τὰ παλαιὰ τῆς διανοίας ἡμῶν παραδόντας, ἢ περ
ἀν ἄγωσι, ταύτη ἐκπέσει ἀλλ' ὅσον ἐστὶ χρήσιμον αὐτῶν
δεχομένοις εἰδέναι καὶ τὴν χρὴ περιῦδειν. τίνα δὲ ἐστὶ ταῦτα, καὶ
ὅπου, καὶ ὅπως διακρινόμεν, τοῦτο ἤδη καὶ διδάξω, ἐνθὲν ἐλθόν-
τες. Ἔστι δὲ σαφιστέρα Πρόθεσις ἢ ἐκ τῆς τῶν κεφαλαίων, ἐπειδὴν
περὶ πολλῶν λόγος ἦ, διακρίσεως ὡς παρὰ Δημοσθένει ἐν τῷ κατὰ
Δημοκράτους (2, 2) - Δέκατον δὲ ἐκί, ὑπεσχημένον τρεῖς ἀποδείξειν
ἐν μὲν, ὡς παρὰ τοῖς νόμοις τὸ ψήφισμα εἴρηται· δεύτερον δὲ,
ὡς ἀσύμφορόν ἐστι τῆ πόλει τρίτον δὲ, ὡς ἀνάξιός ἐστι τυχεῖν
τούτων, ὅ γέγραπται ἀπάντων τούτων αἵρεσιν ὑμῖν δοῦναι τοῖς
ἀχρεομένοις, ἢ πρῶτον, ἢ τὸ δεύτερον, ἢ τὸ τελευταῖον ὑμῶν
βουλομένοις ἐστὶν ἀκούειν.

Τοιαύτη διακρίσει ἐγρήσατο μάλιστα ἐν τοῖς ἑπιτα χρόνοις ἐν
ταῖς διδασκαίαις Πλάτος ὁ Περικλέους. Ἐξέει δέπω χώρον ἢ Πρόθεσις καὶ
τῶ πινυγγοῦ, ὡς καὶ Πλάτων ἐν Μενεξένῳ ἐγρήσατο ταύτη.
Δοκεῖ μοι χρῆναι κατὰ φύσιν, ὡς περ ἀγαθοὶ ἐγένοντο, οὕτω καὶ
ἐπιανεῖν αὐτοῦ τὴν εὐγένειαν οὖν αὐτῶν πρῶτον ἐγκωμιάσωμεν.

ἢ δεύτερον ὅτι, προῦν τε καὶ προδῶσαν ἐπὶ δὲ ταῦτοις τὴν τῶν ἐρ-
ων ἐπιδειξόμεν πράξιν, ὡς καλὴν καὶ ἀξίαν τούτων ἀπερὶναι
τοῦ. Ἡ δὲ διήγησις μετὰ τὸ προῦν μὲν αὐτῶς ἐμὲ οὐδαμῶς
ἐν ἐγκωμίοις, ἐκ διαλειμμάτων δὲ μᾶλλον τῶν πανταχῆ τοῦ λό-
γου ἐνέσπαρται· τι γὰρ ἂν εἴη λόγος πανηγυρικῶς, ἢ πράξεων διή-
γησις μετ' αὐξήσεως;

Βεβαιώσεις.

Μετὰ δὲ τὴν διήγησιν καὶ τὴν πρόθεσιν ἐπιτακτικῶς ἢ βεβαιώ-
σις ἥτις καὶ πίστις, καὶ ἀγίονες παρὰ τισιν ἤκουσαν δεῖ γὰρ διήγου-
ντων ἂν διηγησώμεθα, τούτων καὶ τὰς πίστις ἐπενεργεῖν.

Μέρη δὲ τῆς βεβαιώσεως δύο, κατασκευὴ, καὶ ἀνασκευὴ τῆ
μὲν, πρὸς πίστισιν τῶν ἡμῶν συμφερόντων· τὸ δὲ, πρὸς ἀναίρεσιν
τῶν ἐναντίων· γοήσονται δ' ἂν μάλιστα ἐν δίκαις ὁ μὲν κατασκευ-
ῶν, τῆ κατασκευῆ· ὁ δὲ ἀπολογούμενος, τῆ ἀνασκευῆ· φεῖται γὰρ
ὁ μὲν ἀποδείξει πρῶτον, ὁ ἐπιφέρει ἐγκλημα· εἰθ' οὕτω καὶ ἀνασκευά-
σαι, ἢ ἂν ἄτερος μέλλῃ ἀπολογίσεσθαι τὸν δὲ ἀπολογούμενον τού-
ναντίον λύσει πρῶτον εἰκὸς ἐστὶ τὰ ἐγκλήματα, εἰθ' οὕτω κατασκευά-
σαι τὸ ἑαυτοῦ.

Εὐρόντας τοίνυν, ὡς εἴρηται, πρῶτον τὰ ἐπιχειρήματα, σκοπεῖν
δεῖ, κατ' ἕπαιον σὺν κόσμῳ αὐτὰ διατάξωμεν τὰ μὲν ἐσχυρότερα
προτιθέμενα καὶ ἐπιτάσσοντα, τὰ δὲ ἀδυνατότερα συλλεῖοντα ἐν
τῷ μέσῳ ἐναντίον γὰρ τῆς πρόθεσεως ἦτοι ἀρχομένους, ἢ λήγοντας
ἀνίσχυρόν τι προτείνειν εἴπα δὲ καὶ τὴν ἀκαλοῦσίαν αὐτῶν δεῖ τιρεῖν
οὕτως, ὡςθ' ὑπὸ ἀλλήλων συναπαιτεῖσθαι δοκεῖν, αὐξόντας ὡς εἰκός.
ἐνθυμήμασι καὶ παραδείγμασι ἕκαστα τοῖς μὲν, ἐν δικαστικῆς
μάλιστα ὑποθέσεσι παραδείγμασι δὲ, ἐν δημογορίαις. δεῖ δ' οὖν
ἐν ἅπασιν ἀποφύγειν τὸ μονότονόν τε καὶ πρόσκαιρον, ποιητικῆς σχη-
μάτων, καὶ ἐννοιῶν, καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἀπὸ τῆς πέγνης γινόμε-
νους καλλίως, ὅτε μὲν ἐρωτῶντας, ὅτε δὲ θυμιάζοντας καὶ ἀμφι-
ἐκλήγοντας· πολλάκις δὲ καὶ συμβουλίην παρὰ τε τῶν ἀχρεομένων.

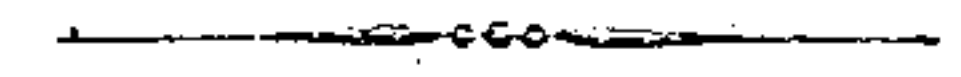
καί τῶν ἀντιδίκων αὐτῶν προσπειραμένους αἰτεῖν, ἐπιφρονήμασι καί
καί εἰρωνείαις ὁμοίαις, καὶ ἀγναικίαις ἐσθ' ὅτι, καὶ ὅτι ἂν δικῆ
συνεσφάριον ἡμῖν πρὸς τὸν σκοπὸν, πᾶσι τοῖς τοιούτοις χρηστόν
διδάσκαιλος δὲ πᾶντα καὶ τῶν ἑσθ' αἰτιῶν Δημοσθένους μάλιστα, ὅν εἶχε
μετ' ἐπιστολῆς περὶ τῆς Διαγίγται, οὐ ἔσται γρη῏α τῶν ἀπὸ τῆς
ῥήτης καὶ τῶν

Ἐπιλογος.

Ἐσχετον δὲ πᾶντα ἐστὶν ὁ Ἐπιλογος ὅτι ἀνακεφαλαίωσις τῶν
κεκμημένων ἐστὶ καὶ μάλιστα ἐπιλογος ὁ λόγος ἐπιμηκέστερος καὶ πάλω
μερὶς ἢ μέρη δὲ τῶν μάλιστα πᾶσιν. Πρῶτον μὲν συνιστῶντες
ἡμῶν αἰτιῶν, καθάπερ καὶ τῶ προοιμίου, σπουδάζομεν τὴν τῶν ἀ-
χρηστῶν εὐρέσθαι γενέσθαι, ἀλλ' ἂν εἶναι τὰ εἰρημύνα καὶ ἀναμνηστέ-
στα λέγοντες. Δεύτερον δὲ, αἰτεῖν, ἢ ἐλαττωθῆν κατὰ τὴν γρη῏αν, ὅ
ὀβέσσαντες ἀπειδείζωμεν. Τρίτον δὲ, ἀπαριθμῆσαι τὰ τοῦ λόγου κερά-
λαια, καὶ οἷον ἐπ' ὄψιν ἐξ ἀπαρχῆς τοῖς ἀχρηστῶν πρὸς ἀνάμνησιν
παρθεῖναι. Τέταρτον δὲ, τὸ πᾶθος κινῆσαι πρὸς ὀργὴν, ἢ ἔλπον, ἢ
ἀγρίαν, ἢ μῆκος, ἢ περ ἀν' ἡμῖν συνενέγκαι, τοῖς δικασταῖς, ἢ οὐστι-
κῶν διεγείροντας. Δεῖ δ' οὖν τὰ ἐν τῷ Ἐπιλόγῳ ὅτι μάλιστα τοῖς

(*) Ἀπορίται, τίποτεν ἐν τῷ συντάττειν λόγῳ τῶν πράξιν δεῖ προεπιθεῖν, ὅ
τῶν θεωρίων ἢ μὲν γὰρ ἀπορῶν τῶν πράξιν, πῶς ἐν γράφει τις, μὴ εἶδος τῶν τῶν
λόγων πᾶσιν τῶν πᾶσιν μὲν τῶν θεωρίων, πῶς ἐν αἰετῶν ἀνοστήν συντάτ-
τειν λόγῳ ἐν ὅλῳ διδάσκει, καὶ προσημαίνου πράξιν εἰσαγεῖν; ἡμῶν μὲν δικαί-
πρᾶξιόν εἶναι τῶν πράξιν καὶ προσημαίνου τῆς θεωρίας. πᾶσι μὲν γὰρ ἐν τῶν
ἡμῶν συντάττειν λόγῳ εἰς ἐκπερισπῆσθαι, πῶς ἐν τῶν πᾶσιν καὶ ἄλλοις
μελετήσαντες τῶν δὲ πᾶσιν τῶν δέντων ἐλαττωσύντων τὰ ἐν τῶν θεωρίας καλῶς,
καὶ ἐν τῶν θεωρίας καὶ ἐκ τῶν καὶ σχήμασιν ἀποκρίσθαι, ἐλαττωσύν πᾶσιν,
ἢ ὅτι καὶ τῶν ἐκ τῶν καλῶν. Ταῦτα καὶ δὲ τῶν καλῶν τῶν τῶν γραμματικῶν
καὶ τῶν προσημαίνου τῶν πράξιν, ὅπως ἐν ἐκαστῶν δύνεται ἐν τῶν ἐν τῶν
γραμμικῶν καὶ προσημαίνου, ἐκ καλῶν ἰδιαιτέρων, αἷος καὶ τῶν ἐν τῶ
κατὰ τῶν θεωρίας ἐκ τῶν κατὰ πρὸς τῶν γραμματολόγων. Δεῖ γὰρ δὲ ἀπὸ
καὶ πᾶσιν ἀπορῶν, αἰετῶν καὶ αἰετῶν κατὰ τῶν τῶν θεωρίας ἐκ τῶν τῶ
πᾶσιν ὅτι γρη῏α καὶ πᾶσιν τῶν πράξιν.

ἐν τῷ προοίμῳ εἰρημύνα ἐν προοίμῳ σχημάτων σύμφωνα εἶναι
ὅσοι ὅπερ ἐκεῖ ὑπεσχημένα δεῖσιν, τοῦτ' ὡς συμπέρασμα ἐνταῦθα
προκόπτειν ὁμοίαις δὲ ἐν τούτῳ τῶ λόγου μῆρος ἢ παθητικωτέρη
καὶ ἀσύνδετος μᾶλλον οἰκαιοτέρη καὶ προσφύει ἔρασι εἰαν ἐστὶν ἰδεῖν
καὶ τῷ Λουκιῶ κατ' Ἐρατοσθένους οἷον, « Πάσονται κατηγοροῦν,
» ἀκκηθάτε, ἐωράκατα, πεπόνθατε, ἔχετε, δικάζετε. » τὰ γὰρ ταυτὰ
» ἄσυνδετα πλείονος πάθους εἰσι δηλωτικά.

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΙΑΣ.

Τὸν περὶ τοῦ ὅπως δεῖ λόγον πλάττειν λόγον περῶσαι κενός
ἡμῖν ἔδη καὶ ὅπως δεῖ ἐπάγειν αὐτῷ, ὅσπερ ἐν εἰκόνι, τὸ εἶδος,
εἰπεῖν καθάπερ γὰρ ἐκείνη ἀνθρώποις τε καὶ στείλωνεῖς ἐπινηθισμένῃ
τοῖς χρώμασιν, ἀφύκτως ἀλλάσει τὴν ἔρασιν ὅσῳ καὶ λόγος ἐπι-
προσφύει ἔρασιν κενός καὶ ἄλλοις, ὅσοι ἂν εἴποι τις, ὅσον τῆ
καὶ τῶν διαδοχῶν γρη῏α ἐγγίνεται δ' αὐτῷ τοῦτο μάλιστα ἐκ
τῆς Ἑρμηνείας, περὶ ἧς ἡμῖν νῦν ὁ λόγος.

Ἔστι δὲ Ἑρμηνεία κρίσις ἐνδιαθέτου ἔρασιν: τὸ δὲ καλὸν
κατὰ θεωρηθήσεται ἐν περιόδῳ, ἐν πρόπῳ, ἐν σχήμασιν, καὶ ἐν
τῷ τοῦ λόγου χαρακτῆρι περὶ ὃν ἐκάστου ἐξῆς.

Περίοδος

Περίοδος τοίνυν ἐστὶ λόγος τέλειος συνεισπραμμένος καὶ περιω-
θευμένος πρὸς ἑαυτὸν, πρότασιν καὶ ἀπίδυσιν ἔρασι ἀρεταῖ δ' αὐτῆς
μάλιστα δύο, τὸ σύντομον καὶ τὸ εἰρημύνα. συναπαρτίζεται δὲ ἐκ
ἀσυνδέτων καὶ καλῶν τοῦλάχιστον δύο τούτων δ' ὅμως ἢ διαφορῆ

σχημαίνεται ἐν πολλοῖς καὶ δυσδιάκριτος γίγνεται καὶ ἄλλοις ἄλλα περὶ αὐτῶν οὔτε πρὸς ἑαυτοὺς, οὔτε πρὸς ἄλλοιους σύμφωνα εἰρηται. Ἡμῖν δ' οὖν ὠρίσθω ἐπιπὶ τὸ δευτέρῳ ἔστι· Κύμα μὲν ἐστὶ τὸ ἀτελεῖ διάνοιαν περιέχον χωρίον, ἢ διάνοιαι συνθέτου περιτομῆ, τὸ μὴτέλει δὲ διμετρῶδες· Κῶλον δὲ τὸ ἡμιτελεῖ διάνοιαν περιέχον χωρίον· ἢ τὸ καθ' αἰετὸ μὲν πλείων ὄν, τῆ δὲ προσλήψει μορίου πένος, ἀπένευσιν πρὸς ἕτερον ἔχοντος, ἡμιτελὲς διχμὸν, καὶ διὰ τοῦτο μέση στιγμή παρατούμενον. Περίοδος δὲ τὸ τελεῖαν διάνοιαν περιέχον ὄν, ὅσον ἐγγλωσθεῖ ἐπὶ παραδείγματι τούτου. Ὁ μὲν Ἑλλῶν, ταῦτα εἶπεν ὁ δὲ Ἰωνίων ἑταῖρος, μετῴστε δαίμων. Τούτῳ οὖν ἂν εἴη μάλλον περίοδος ἕμωγε, ἐκ δυοῖν κώλων ἀπληρτισμένη ἡμιτελεῖ περιεχόντων διάνοιαν, ὧν ἑκάτερον αἰθὴ περιέχει κύματα δύο, ἀτελεῖ τὰ γὰρ διάνοιαν περιέχοντα. Κύματα μὲν γὰρ ἐνταῦθα τὸ, ὁ μὲν Ἑλλῶν, καὶ τὸ, ταῦτα εἶπεν Κῶλον δὲ τὸ σύνολον ὁ μὲν Ἑλλῶν, ταῦτα εἶπεν (ἢ γὰρ πρόσληψις τοῦ Μέν ἡμιτελεῖ τὸν λόγον ἐποιήσῃ) ὥστε τὸ μὲν Κύμα ἀτελεῖ διάνοιαν περιέχει· τὸ δὲ Κῶλον ἐντελεῖ μὲν καθ' ἑαυτὴ ἡμιτελεῖ δὲ τῆ προσλήψει τοῦ Μέν, σχέσιν καὶ ἀπένευσιν ἔχον πρὸς τὴν ἐπόμενον Δί, καθ' ἣ καὶ περίοδος τὸ σύνολον εἴρηται. Ἐπὶ δ' ἂν τὰ Κύματα μάλιστα σημανώτερα ἐπὶ τούτῳ τοῦ παραδείγματις ὄναι, ὁ μὲν Νικίας, πολλῶν πύρων ἔχων, οὐκ εἶα στρατεύειν· ὁ δὲ Ἰωνικιάδης, ἐπηρμένος νεύπει, ἐπέσπευδεν.

Ἐκ τούτων οὖν δῆλον, ὅτι εἰ λόγος τις ὑπὸ αὐτῶν ἀπλοῦς, εἴτ' οὖν πρότασις, ἢ περίοδος μονόκωλος, προσλήσει καὶ πτωτικόν τι, ἢ ἄπρωτον, σχέσιν ἔχον πρὸς ἕτερον ὅμοιον, καὶ ἀπόδυσιν ἀναγκαίως προσαιπετῶν, τὰς δὲ κώλους πικρῆ περιόδου· ὡς τὸ, ἴν τὰς θύξας ἴτλοῖς, τούτων μιμῶν τὰς πράξεις καὶ, ἔάν τις εὐλομαθῆς, ἔση καὶ πολυμαθῆς ἐνταῦθα γὰρ τὸ, ἴν, ἀναφορικῶν ὄν, ἀναγκαίως ἐπιόχουσε καὶ τὸ, τούτων καθάπερα αὐκαὶ τὸ, ἔάν, ἐπηνέγκατο τὴν ἀπόδυσιν εἰδὲ πῆ πρὸς τῷ εἰρημένῳ προσλήσει ὁ λόγος καὶ ἕτερον τι, ἔντ' οὐκέτι δίκωλος ἢ περίοδος, ἀλλὰ τριώλος, ἢ τετράκωλος ἔσται

καὶ τριώλος μὲν ἦδε. « ἴν οὖν ἐκαῦτος μὲν (ὁ Φίλιππος) ὀφείλει » τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ πεπολιτευμένοις χάριν, ὑμῖν δὲ δίκην προσήκει » λαθεῖν, τούτων οὐχὶ ἔντ' ἔρδ τὴν καιρὸν τοῦ λέγειν. Ἐνταῦθα γὰρ τὸ πρῶτον τῆς περιόδου μέρος, προσλάθει τὸν Μέν, ἀναγκαίως ἐδίχασεν· ὑπερ εἰ γενήσεται κατὰ τοῦ δευτέρου, ἔσται τετράκωλος ἦτις συνίσταται μάλιστα ἐκ δυοῖν δικώλων, τῆς συμπλεκτικῆς συμπεπλεγμένων μορίαις, ὡς τὸ,

{	ἔάν μὲν ἐσφρανωμένον πατάξῃ τις	}
	ἔάν δὲ ιδιώτην,	
	ἀπικρὸς ἔσται	
		ἰδίᾳ ὑπέρδικος.

Χωροῦσι δὲ τὰ τοιαῦτα καὶ μέχρι πύρων, προσεπιλαμβανομένων μορίων ἀλλεπαλληλῶν· ἀλλὰ τὸ ὑπὲρ τὸ τετράκωλον ἅπαν οὐκέτι περίοδος τῆς τεχνουργίας, περιοδικὰ δὲ, καὶ πτωτικά, καὶ τάσεις ἤρεσον ὀνομαζέειν· καὶ περιοδικῶν μὲν ἂν εἴη, ὁ συνίσταται μὲν πρὸς ἐκαστὸν περιοδικῶς, καὶ συνένοικον· ἀλλ' ἐκ πλείωνων, ἢ τεσσαρῶν κώλων συνέστηκεν, ὡς τὸ,

{	Ὅσα τοῖνον	}
	τούτων ...	
	ἔμὲ μὲν διδάσκων γρή,	}
	ὑμῖν δὲ γρήσιμὸν ἔστιν ἀκούειν,	
	εἰ ἐγὼ ἀμελῶς ἐρῶ τι,	
	ἢ ὑμεῖς ἀκούετε ἀκούσατε,	
	ἐγὼ τε ὑμῶς ἀκούσω,	
	καὶ ὑμεῖς μεταμεληθήσεσθε.	

Τούτῳ δ' ἴνα σαφιστέρῳ ἢ, διασκευστέρῳ ἔσθι·

{	Εἰ μὲν ἐγὼ ἀμελῶς ἐρῶ τι,	}
	εἰ δὲ ὑμεῖς ἀπροσέκτως ἀκούσατε	
	ἀδικήσω ὑμῶς	
		μεταμεληθήσεσθε.

Οὕτως ἔσται τὸ σύνολον σχημαζόμενον ἐκ δικώλου καὶ τετράκωλου.

ἰσοῦται μὲν ὡς εἴπ. τὸ προβαλόν. Πνεῦμα δ' αὖ ἐστὶ σύνθεσις
 αἰσῶν διένεικε ἀπαραίρητος ἐν κόλλοις καὶ κέσμασι μετρομένην,
 ὡς τὸ - ἀλλ' ὁ τὴν Εὐκλειαν ἐκείνος σφετερίζομενος, καὶ κατασκευά-
 ζων πείσμα ἐπὶ τὴν ἄτταίν, καὶ καταλαμβάνιον ὄρεον, καὶ
 κατασκευάσιον ἰορθύων, καὶ κεισῆς ἐν μὲν ὄρεῳ φιλοιστίδων
 πύραυλον, ἐν δὲ ἑρετρίῃ κλεισῆσιν, πάτερον ταῦτα πτωῶν, ἠδὲκε
 καὶ παρσπύδα, καὶ τὴν εἰρήτην ἔκειν, ἢ οὐ; (περὶ σφ. λδ.)

Καλοῦτο δ' ἂν τοῦθ' αὐτῷ πνεῦμα μέχρις ἂν πᾶν τὸ χωρίον ἐν
 ἐνεργείᾳ, εἴτ' ὡς μίαν πνοήν, δύναται ἀπαραγελθῆναι· ἂν δὲ ὑπερ-
 βῆται, τὰς μάλλον φασὶ σνομάζεσθαι. Συνδέουσι δ' οὖν τὰς περιό-
 δους μάλιστα τὰ ἀναφορικὰ ἀναφορικὰ πάντα πτωτικά τε καὶ
 ἀπώτα καὶ ὅς' ἀλλ' ἐν ἄλλοις ἔμιν εἴρηται τελειότερον περὶ
 τούτων. (ἴδε Γραμματικῆ Τερψίθια σελ. 200 ἐκδώσει τετάρτη)

Περὶ τῆς κατὰ τὴν λέξιν τροπῆς.

Τροπὴ δὲ ἐστὶν ἢ μὲν περὶ τὴν λέξιν, ἢ δὲ περὶ τὸν λόγον καὶ
 λέξεως μὲν ἐστὶ τροπὴ ἀναλλαγή ἀπὸ τοῦ κυρίου εἰς ἕτερον σημα-
 νόμενον γένετο δ' ἂν μάλιστα τούτο τετραχῶς, ἢ ἐπειδὴν αὐτὸ
 ἔχη τινὰ πρὸς ἄλληλα ὁμοιότητα, καὶ τούτο λέγεται Μεταφορὰ
 ἢ ἐπειδὴν ἔχη ἀνομοιότητα, καὶ τότε λέγεται Εἰρωνεία· ἢ ἐπειδὴν
 θάπτεται ἀντὶ τοῦ ἑτέρου εἰς τὸν λόγον εἰσαίηται, καὶ τούτο κελει-
 ται Συναδολή· ἢ ὅταν τελευταῖον σχέσις τις καὶ συγγένεια ἐν αὐ-
 τῇ θεωρῆται, καὶ τότε προσαγορεύεται Μετωνυμία· περὶ ὧν ἐλά-
 των ἔστι.

Ἔσται τοίνυν Μεταφορὰ λέξεως μετέπτωσις ἀπὸ τῆς κυρίας εἰς
 ἄλλαν σημασίαν, ἀναλογίαν τινὰ ἔχουσαν πρὸς τὴν πρώτην. Οὕτως
 ἐστὶν ἡ τροπὴ, ἐπὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου κεφαλῆς περιλαμβανόμενῃ, ἐξ
 ἀναλογίας καὶ τῶν ὀρέων ἀντὶ τῆς ἀλωρείας λαμβάνεται λέγουμεν
 ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῶν ὀρέων ἢ ἀκτὶς προσέβαλε τοῦ Ἥλιου οὕτω
 δὲ καὶ πύδας τροπέης, ἀπὸ τῶν ζώων τὴν ἀναλογίαν λαβόντες,
 καὶ τὰ πτωῦται καὶ ταῦτα γίνετα, ἢ δὲ Ἐκλειψιν ὀνομάτων ἐν

ταῖς ὀνομασίαις μάλιστα· ἀνθρώπου γὰρ φασὶν, καὶ ἄλλον καὶ τὸν
 ἐν εἰκόνι γεγραμμένον ἢ διὰ πλείονα ἔκφρασι, ὡς Ἡρόδοτος, τὸ
 τοῦ Πύθου πάθος παραστῆσαι θυσιάζομενος, κατακρευογυθῆναι ἔρη
 ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, ἀπὸ σφαγῆων καὶ κρετωπῶν τὴν λέξιν μετανογαῶν
 αὐτῷ δὲ καὶ σκληροφύχην καὶ σκληροκαρδίαν, ὁ φασὶν ὡς μὴ ἐνδοῦς
 τοῖς θεοῖσι προστάγμασι, ὀνομάσθαι καὶ τὰ ταῦτα. Διὸ δ' οὖν
 σπανίως γρηθῆται τῇ μεταφορᾷ, καὶ ὅσον ἴδὸν τὴν συντήρησιν καὶ ἐφαρ-
 μοσμένη τοῖς πράγμασι, τοὺς ἀρχαίους τῶν συγγραφέων μνησυ-
 μένους καὶ τούτω· οἱ γὰρ μετὰ ταῦτα εἰσέμμενοι ταύτῃ χρησάμενοι,
 ἀήθεῖς ἀναφαίνονται καὶ ψυχροὶ πολλὰ.

Εἰρωνεία δὲ ἐστὶ, δι' ἧς τοῦναντίον διὰ τοῦ ἐναντίου δηλοῦμεν,
 ὡς ὅταν εἴπωμεν σοφώτατον ἄνδρα τὸν πάσης παιδείας ἀμέτοχον,
 καὶ τὸν ἀβήωτα λευκώτατον μαργαρίταν· Διὸ δ' οὖν καὶ ταύτῃ φει-
 δομένως ὁμοίως γρηθῆται, μήτε πέραν τοῦ θέοντος, μήτε μὴν μετὰ
 πεκαρίας καὶ γόλου, ἀλλὰ σὺν ἔθει καὶ χάριτι ἐπιπίπτοντες, ὅσοι
 δάκνειν τὸν εἰρωνευόμενον, μεθὸν θεοκούντας παρότρυνται γρηθῆται
 δ' οὕτω μάλιστα Δημοσθένους διὰ τοῦ, Οὐ γὰρ; τὸν ἐναντίον πολ-
 λαχῆ διασύρον ὡς τὰ, Καλὰ γε ὦ ἄνδρες, (οὐ γὰρ;) τὰ παρὰ τοῦ-
 του γεγραμμένα· καὶ, Ἐδύσους γε αὐτός (οὐ γὰρ;) τῇ πόλει ἐγένετο.
 καὶ, Ἀγαθὴ τύχη (οὐ γὰρ;) αὐτῆς συμβέβηκε, τῆς ἐμῆς ὡς
 φασὶν καταγορεῖς ταῦτα καὶ ἄλλα πολλὰ εὐρήσεις παρ' ἑαῖνον
 εἰρωνικά.

Συναδολή δὲ ἐστὶν, ἐπειδὴν ἕτερον ἐξ ἑτέρου νοήται, ὡς ὅτε
 λάβουμεν τὸ ὄλον ἀντὶ τοῦ μέρους, ὡς τὸ, ἀστράπτει ὁ οὐρανός,
 πᾶσα ἢ γὰρ χεῖρ, ἅπαντες ἄνθρωποι λέγουσι καὶ τὰ ταῦτα· ἐν
 σούτοις δὲ κείσθω καὶ τὸ, οἱ Λαωνίδαι, οἱ Μιλτιάδαι καὶ αὐτοῖς
 τὸ μέρος ἀντὶ τοῦ ὄλου, ὡς τὸ, τοιαύτην κεφαλὴν ποδῶν συμπελα-
 σθῶ δὲ τούτοις καὶ τὸ ὁ Ἕλληνας, ὁ Γάλλος, ὁ Ἄγγλος, ἀντὶ τοῦ
 πληθυντικῶς, οἱ Ἕλληνες, οἱ Γάλλοι, οἱ Ἄγγλοι· Ἀλλὰ ταῦτα γρη-
 σιμα μάλιστα ποιηταῖς· καὶ διὰ τοῦτο παρὰ τὸ θεῖον λεπτόναι μὴ
 καὶ περίεργον ἦ.

Μετωνυμία δὲ ἐστὶν ἐπειδὴν διὰ τῶν σχέσιν ἐγγίεται πρὸς ἄλληλα

Βάτερον τῷ ἐπίπῳ ὑποδύλωμεν ἐνόηματι· Εἶπ' ὁ ἄν καὶ τοῦτο μὲν, μάλιστα γινόμενον ἐπαχῶς· Πρῶτον μὲν, ὅταν ἀντὶ τοῦ αἰτιατοῦ ἐλαμβάνωμεν τὰς ἀπορίας, ὡς τὸ, ἀλέγων τὸν Πλάτωνα, ἀντὶ τοῦ ἰσῆς εἰδῶτος τοῦ Πλάτωνος οὕτω δὲ καὶ Ἄρην φημὲν τὸν πόλεμον, καὶ τὴν φρόνησιν Ἀθηναίων· Δεύτερον δὲ τὸ ἀνάπαλιν, ὅτε τὸ αἰτιατὸν ἀντὶ τοῦ αἰτίου, ὡς καταλαβάνειν χρῆσι, ὡς ἄνδρες, τὰ ἀδικήματα, ἀντὶ τοῦ αἰτιολογῆσαι· Τρίτον, ὅτε τὸ περιέχον ἀντὶ τοῦ περιεχομένου, ὡς τὸ, πᾶσα ἢ γὰρ μεγαλύνει σε, καὶ πᾶσα ἢ πῶλος ὑμνεῖ σε· ἀντὶ τοῦ οἱ ἐνοικουῦντες ἀντὶ· Τέταρτον, ὅτε τὸ σημεῖον λέγοντες, παραδύλωμεν τὸ σημαζόμενον· ὡς τὸ, ἐγγραπῆς τοῦ σκάρπτου καὶ τοῦ θρόνου ἐγένετο, ἀντὶ τῆς βασιλείας Πέμπτων, ὅτε τὸ ἀφαιρετὸν ἀντὶ τοῦ συγκαταριμένου· ὡς τὸ, ἦλθεν Ἀλέξανδρος, πολλὴν ἐπαχόμενος θεραπείαν, ἀντὶ τοῦ θεράποντος· Ἰκτον, τὸ ἀνάπαλιν, τὸ συγκαταριμένον ἀντὶ τοῦ ἀφαιρεμένου, ὡς τὸ, ἀριστον καὶ αἰνέθουντο ἐσι τὸ ἀληθὲς αἰεὶ λέγειν, ἀντὶ τὴν ἀληθειαν. (*)

Τροπὴ περὶ λόγον.

Περὶ δὲ λόγον τροπαὶ εἶναι ἅν κἀντιπῶτα μάλιστα τέσσαρες· Ἀλλογορία, Περίφρασις, Ὑπερβολή, καὶ Εἰρωνεία.

Ἀλλογορία μὲν ἐστὶ λόγος μεταφορικῶς, ἀπ' ἑτέρου εἰς ἕτερον σημαζόμενον μεταπίπτων· εἶον λύκῳ τὸ πρόβατον παρέδωκας, ἀντὶ τοῦ, τὸν ἀθέον τυράννην καὶ ἀδίκον εἰς τοῦτο δ' ἀνάγκη· ἄν καὶ οἱ μῦθοι, παροιμίαι τε, καὶ τὰ αἰνέγματα·

Περίφρασις δὲ ἐστὶν ὁρασίς διὰ πλειόνων ὀνομάτων ἀποδιδοῦσα τὸ σημαζόμενον, ὡς τὸ, πίνον τοῦ ζῆν πόδῳς ἡμεῖνα νομίζετε· καὶ δίκην δοῦναι, καὶ γραφῆ παραδοῦναι, καὶ τὰ τοιαῦτα.

(*) Παρὰ δὲ τὰ εἰρημῆνα καὶ ἔπρα ἔπ' ἵσσορα εἰσέχονται παρὰ τῶν τεχνουργῶν, ἰσσορα, Μικραλῆγία, Ἀνατομασία, Κατάχρησις, Ὑπεραπομεία· ἀλλὰ τούτ' ἀνάγκη· ἄν εἰς τὰ εἰρημῆνα, ἢ μὲν μεταπέρις εἰς τὴν μεταφορῆν· ἢ δὲ ἀνατομασία εἰς τὴν συγκαταρίαν, ἢ δὲ κατάχρησις εἰς τὴν μεταφορῆν· ἐν δὲ τῇ ὀνομαστικῇ εὐδημῆν· τροπὴ μάλιστα διαιρεῖται κατὰ τὴν σημασίαν.

Ὑπερβολὴ δὲ ἐστὶν ὁρασίς τὰ ὑποκαίμενα πράγματα ὑπερβάλλουσα· ὡς τὸ, γύνως ἐστὶ λευκότερος, καὶ ἀφύσσει τὴν οὐρανὴν τῇ κορυφῇ, καὶ τὰ τοιαῦτα.

Ἡ δὲ Εἰρωνεία ἢ αὐτὴ ἄν εἴη τῇ περὶ τὴν λέξιν, ὡς οὐδὲν, ἢ ὅτι διὰ πλειόνων ἐκφέρεται, διαφέρουσα· τοιαύτη δ' ἐγρήσατο μάλιστα πάντων Σωκράτης ἐν τῷ διαλέγεσθαι· ἀλλὰ νῦν μετακρίνωμεν εἰς τὰ σχήματα.

Περὶ Σχημάτων.

Σχῆμα δὲ ἐστὶν κομψότες περὶ λόγον, τὴν κατ' ἰδιότητα ἀπαγγελίαν ἐκκλίνουσα· διενήνοχε δὲ τοῦτο τροπῆς, ἢ ἢ μὲν ἐναλλαγή τις ἐστὶ τοῦ κατὰ τὴν λέξιν, ἢ λόγον σημαζομένου· τὸ δὲ σχῆμα, μενόντων μὲν τῶν αὐτῶν ὀνομάτων καὶ νοημάτων· εἰς ἕτερον δὲ θέσιν μετατιθεμένων, σφοδρότερον πάθος τοῖς ἀκοκταῖς ἐμποιεῖ.

Τῶν οὖν σχημάτων τῶν μὲν περὶ τὴν λέξιν ὄντων, τῶν δὲ περὶ τὴν διάνοικον, τὰ μὲν τῆς λέξεως τρισὶ κεφαλαῖς ἐκείνοις συγκατακλεισται· ἅπαντα· ἐστὶ γὰρ ἢ προσθήκη, ἢ ἀφαιρέσις, ἢ ἑμοιότητα· καὶ σχέσει τινὶ γινόμενα.

Τὰ κατὰ προσθήκην.

Καὶ τῆς μὲν προσθήκης τρόποι κυρίως μὲν καὶ εἰς μείζον μετὰ τοῦ κάλλους καὶ πάθος ἐμβάλλοντες τέσσαρες, ἐπαναφορὰ, ἐπανάλυψις, ἀναδίπλωσις, συνωνυμία· Εἰς δὲ κάλλος μᾶλλον λόγου συντείνοντες εἶναι ἄν καὶ οὗτοι μάλιστα εἴη, ἀντιστροφὴ, συμπλοκή, ἐπὶ ἀντιθέσις, κλίμαξ, πολυσύνδετον, καὶ ὑπερβατήν.

Καὶ τῶν μὲν πρὸς πάθος συντείνόντων πρώτη ἐστὶν ἡ ἐπαναφορὰ, ἐπειδὴ ἀπὸ τῆς αὐτῆς λέξεως κατ' ἕκαστον κῶλον ἐξῆς χωρῶμεν, ὡς τὸ τοῦ Δημοσθένους (ΙΖ· κθ. 8.) μέχρι τούτου Λασθένης φίλος ὀνομασθεὶς Φιλίππου, ἕως προῦδωκεν Ὀλυμπον· μέχρι τούτου Τιμόλεως, ἕως ἀπόλεσε Θήβας· μέχρι τούτου Εὐδῆλος καὶ Σίμος οἱ Λαρισσαῖοι, ἕως Θεσσαλίαν ὑπὸ Φιλίππου ἐποίησαν. Καὶ τὸ περὶ

ἀναπόδωτος ἐπὶ πᾶσι μὲν ἡσυχίας ἔχων ὁ Μιτυληναίων δῆμος
ἀναπόδωτος ἐπὶ πᾶσι δὲ ἡσυχίας ὁ πᾶν Ῥοδίων

Ἐπισημῶς δὲ, ὃ καὶ κύβητος προσκρούεται, ἐπειδὴν, ἀφ' οὗ
ἀν ἀξιώμεθα, τίς τούτ' αὐτὸ λέξωμεν ὡς τὸ, ἴωμεν ἐπὶ τὸν πολέ-
μιόν, ὦ ἄνδρες Ἕλληνας, ἴωμεν.

Ἀναδιπλωσις δὲ, ἐπειδὴν τὸ ἐπίσημον κῶλον ἀπὸ τῆς αὐτῆς
ἀρχῆς λέξωμεν, εἰς τὴν τελευταίαν τὸ ἡγούμενον ὡς τὸ, οὐ γὰρ διόπου
ἑπισημῶντα μὲν δύναται διώκειν δι' ἡμᾶς, ἐγὼ δὲ αὐτὸν, εἴπερ ἐξ-
λέγηται ἐνύμειον, οὐκ ἂν ἐγράφετο (Δημ. ΙΖ. 4, 5) Ἐγγὺς δὲ τούτου
καὶ τὸ τοῦ Ομηρίου ἔπος ἐκεῖνο κορυφώτατον

..... γόλος δὲ μιν ἄγριος ἦεν
ἦεν δ' ὡς ἔλαθε σῆθος χυλόν.

Συνωνυμία δὲ, ἐπειδὴν τὸ πάθος αὐξῆσαι ἐσθλότεροι, παλαιότες
ἄμα χρῆσώμεθα συνωνύμοις ὀνόμασιν, ὡς τὸ τοῦ αὐτοῦ (Κ. κη, 5)
ὡς ἐπληρώθη τὸ θέατρον, καὶ τὸν ὄχλον συνειλεγμένον εἶδον ἐπὶ
τὸν ἀγῶνα, ἔδονταν, ἔιασαν, οὐδεὶς ἔψατο. Ταῦτα μὲν τὰ εἰς πάθος
μᾶλλον τῷ λόγῳ συμβαλλόντα.

Τῶν δὲ πρὸς κῶλον μᾶλλον συντεινόντων πρῶτόν ἐστιν ἡ Ἀντι-
στροφὴ ἧτις ἐστὶ τὸνναντίον τῆς Ἐπαναφορᾶς, ὅταν τὰ κῶλα εἰς
τὴν αἰτίαν λέξωμεν λέγων ὡς τὸ, ἂν τὰ παρόντα ἀναλώσῃς πρὸς ἃ
μὴ δεῖ, τῶν ἀπόντων οὐκ εὐπορήσεις πρὸς ἃ δεῖ. (Γ. 4, 2)

Συμπλοκὴ δὲ τὸ ἐξ ἀμφοῖν ἐπαναφορᾶς τε καὶ ἀντιστροφῆς συγμεί-
νον· τούτῳσι τὸ ἐκ τῶν αὐτῶν εἰς τὰ αὐτὰ καταλήγον ὡς τὸ,
ἐπὶ σικυθίων καλῆς, ἐπὶ τῶν νόμοις καλῆς, ἐπὶ τῆν δημοκρατίαν
καλῆς.

Ἐπίνοδος δὲ, ἐπειδὴν ἀπὸ τῶν ἐσχάτων πρῶς, καθάπερ οἱ πρό-
μην ἀνακρουόμενοι, πρὸς τὰ πρῶτα ἀναποδείξωμεν ὡς τὸ, οὐ γὰρ
ἀισχύνεται ὑπὲρ τῆς εἰρήνης κρίνεσθαι, ἀλλ' ἡ εἰρήνη δι' ἀισχύνην δια-
βέβηκεται (III. μδ, 7.) Καὶ οὐ γὰρ ἡμεῖς διὰ Χριστὸν, ἀλλ' ὁ Χριστὸς
δι' ἡμᾶς κατ' ἀρετῆς ἐγένετο ἄνθρωπος καὶ, οὐκ ἐγὼ διὰ σέ, οὐ δὲ

δι' ἐμὲ πλοῦσις γέγονας· εἴς δ' ἀνταρτοὺς καὶ ἀναδιπλωσις, ὅσπερ
ἔραται.

Κλίμαξ δὲ, ἐπειδὴν ἀπὸ τῆς τελευταίας τοῦ ἡγουμένου ἐπισημ-
τικῶν τοῦ ἐπομένου κῶλου ἀρχόμεθα εἰς τὴν, οὐκ εἶπον μὲν ταῦτα,
οὐκ ἐγράψα δὲ, οὐδ' ἐγράψα μὲν, οὐκ ἐπὶ τῆς οὐσίας δὲ οὐδ' ἐπὶ τῆς οὐσίας
μὲν, οὐκ εἶπον δὲ Θεοδώρου. (Λημ. ΙΖ. 4, 1)

Πολυτονία δὲ, ἐπειδὴν πάντα ἐρεῖς κῶλα καὶ κῶματα τῷ
Καὶ συνδύσμον συνδέωμεν ὡς τὸ, ἔλαθε τὴν ἑσθλὴν ἐκείνης ἐρε-
τηζόμενος, καὶ κατακρίπτων παρῆλθον, καὶ κατασκευάζων ἐπιτε-
χισίαν ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν, καὶ Μεσσηνίαν ἐπαγαγόντων, καὶ καταλαμ-
βάντων ἡμεῖς. κτλ. [ΙΖ. λδ, 5]

ὑπερβατὴν δὲ, ὅταν ἐπεντυθῶνταί τινα μεταξὺ ὡς τὸ, τὸ δὲ, ὅσπερ
καὶ ἀληθὲς ἐστὶ, τὴν πατρίδα καταπροδοῦναι τοῦτ' ἐστὶ τὸ μὴ ἐ-
θέλειν ὑπὲρ αὐτῆς ποιεῖν. Καὶ, ὃ γὰρ, οἷς ἂν ἐγὼ λαβῶ, ταῦτα
πράττων, καὶ κατασκευάζομενος, ὅπως ἑμεῖς πολέμοι (Θ. 4, 6)
Καὶ ταῦτα μὲν τὰ κατὰ προσθήκην.

Τὰ κατ' Ἀραίρεσιν.

Τοῦ δὲ κατ' Ἀραίρεσιν δύο εἶδη τρέπον, ἀτόνυτον καὶ συνάζου-
μένον, καὶ ἀτόνυτον μὲν ἐστὶ τὸ ἀνευ συνθέσεως προσηρῶμενον
ὅσπερ καὶ πρὸς πάθος πολλὸ συμβαλλόντων ὡς τὸ, ὅμοις ἐπιστεύσατε,
οἱ φωναεῖς ἐπέθοντο, ἐνέδωκαν ἐκαστοῖς, ἀπέθοντο. Καὶ ταῦτα,
παραιεῖται τὴν ἠρασύτητα ταύτων, ἀποστρέφει τὴν γλῶσσαν, ἐρ-
φάττει τὸ στόμα, ἀγγεῖ, σιωπῆν ποιεῖ (III. λδ 9, π. 6).

Συναζουμένον δὲ, ἐπειδὴν πολλὰ κῶλα εἰς ἐν δὲ ἑνὸς συνδέου-
ται ῥήματος ὡς τὸ, ἄξιον ταύτων, ἐπαινεῖν οἱ τῷ πᾶσι ἐπιτε-
σαντες, καὶ ὑπὲρ τῆς ὑπερίτης σωτηρίας μαχόμενοι, πατρίδα τὴν
ἀρετὴν ἡγασόμενοι, τοιαύτην τοῦ βίου τελευταίαν ἐποιήσαντο. Λυσ-
Ἰπιταφία.

Τὰ κατ' ὀρασιότατα.

Τοῦ δὲ κατ' ὀρασιότατα τρέπον εἶναι καὶ ταύτων μάλιστα τέσσαρες,

πρόνομασία, ὁμοιωτέον, πείρασι, καὶ ἀντίθετον καὶ Περαι-
μασία μὲν ἔστιν, ἐπειδὴ μικρὸν τῶν λεγόντων κινήσαντες, ἀλ-
λοῖαν ἐννοῦσι σχεῖται ὡς τὸ, πῶλλὰ καὶ πειρομαχούντες καὶ κω-
μαχούντες πρόστασι ἔστιται τοιαύτων δὲ τὰ καὶ τὸ, οὐ δοῦναι, ἀλλ'
ἀποδοῦναι μὲν τὴν ἄλλοτέρων χρεῖ. ἀσμ. ἐν τῷ περὶ Ἀλλοτέρων.

Ὁμοιωτέον δὲ, ἐπειδὴ τὴν λέξιν, ἢ ἄλλα εἰς τὴν αὐτὴν
ἐπιπέδον τελευτῶσιν ὡς τὸ, οὐ μὲν παιδείας ἐπιθυμοῖς, ἐγὼ δὲ
παιδεύειν ἄλλοις ἐπιχειρῶ καὶ οὐ μὲν ἀκμὴν φιλοσοφεῖς, ἐγὼ δὲ
τοῦς φιλοσοφούτας ἐκπαυρῶ ἴσω καὶ πρὸς ἀσμ.

Πείρασι δὲ, ὅ καὶ ἰσάκων λέγεται, ἐπειδὴ ἴσας συλλαβὰς ὡς
ἐπὶ τὸ πολὺ τὰ κῶλα σχῶσιν ὡς τὸ, τε εἰρημένον αὐτὸ, καὶ τὸ, ἂ μὲν
ἐπίστασι, διαφύλαττε τῆς μελέτης ἂ δὲ μὴ μεμάθηκας, προσλάμ-
βανε τῆς ἐπιστήμης ἀκόθι.

Ἀντίθετον δὲ, ἐπειδὴ τὴν λέξιν ἀντικείμενον ἢ, ὡς τὸ, πειθεῖσαι
μὲν διὰ θαλάσσης, πλεῦσαι δὲ διὰ τῆς ἠπείρου, ζεύξας μὲν τὸν
Ἑλλήσποντον, διορίζεις δὲ τὸν Ἄθω. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν κατὰ
τὴν λέξιν σχημάτων ἐκ πολλῶν ὀλίγα ὡ δὲ γὰρ ἄξια τὰ πολλὰ
τῶν ἐν ταῖς πραγματείαις φερομένων διὸ μεταβαίνωμεν νῦν ἐπὶ
τὰ κατὰ δianoian.

Σχηματα διανοίας.

Πολλῶν οὖν ὄντων καὶ τῶν τῆς διανοίας σχημάτων, ὡς καὶ ἐς
πεντήκοντα τὸν ἀριθμὸν περινοησῆσαι κερτάται, ἡμεῖς, ὅσα αὐτῶν
ἐμφαντικώτερον ἔχει τὸ πάθος, ταῦτα μόνον, ἅτε δὴ τοῦπίτουμον
καὶ τούτοις διώκοντες, ἐκθεσόμεθα. εἴεν ἴν οὖν καὶ ταῦθ' οὕτω συλ-
ληθῶν μάλιστα ἑκατόδεκα ἀντίθετον, ἀποστροφή, ἀνακρίνωσις,
συγχώρησις, ἐκπαυρῶσις, διαπίρησις, ἐπιρῶνσις, ἐπιρῶνσις, ἐ-
ρώτησις, παραλείψις, πρὸληψις, ἀνθυποστροφή, ἀποσιώπησις, προσω-
ποποιία, διωδογος, καὶ ἠθοποιία τὰ δὲ παρὰ ταῦτα οὐκ ἄνευ πολ-
λῆς ψυχρότητος εἰσέχεται ταῖς πραγματείαις.

Ἀντίθετον τάντι λέγεται, ἐπειδὴ διανοήματι τι διανοήματι ἀν-

τικείμενον ἢ ὡς τὸ, ἐδίδασκες γράμματα, ἐγὼ δὲ ἐρώτητον ἐπέλασι,
ἐγὼ δὲ ἐτελούμην ἐτριπυγωνίσαις, ἐγὼ δὲ ἐβίωσκον ἐγγραμμάτευας,
ἐγὼ δὲ ἐκκλησιάζον ἐξέπιπτες, ἐγὼ δὲ ἐσφύττον. ἀσμ. ΙΖ. ρα ζ, 3.

Ἀποστροφή δὲ, ἐπειδὴν ἀπὸ τῶν ἀκροατῶν αἴφνης ἐφ' ἕτερον
πρόσωπον μεταβῶμεν ὡς τὸ, εἶπα μὲ ἐρωτῆς ἀντὶ ποίας ἀρετῆς
ἀξίω τιμᾶσθαι, πολλαχῆ δὲ τῷ σχήματι τούτῳ, ἰσχυρῶ ὄντι, εὐφροδῶς
ἐχρήσατο Δημοσθένης. Οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ τῷ πρὸς Λατινῆν (μδ.)
ἡμοὶ δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δοκεῖ Λατινῆς (καί μοι πρὸς Διὸς
μηδὲν ὀργισθῆς οὐδὲν γὰρ φλαῦρον ἐρῶσι) ἢ οὐκ ἀνεγνωκέναι τῆς
τοῦ Σόλωνος νόμους, ἢ οὐ συνιέναι.

Ἀνακρίνωσις δὲ, ἐπειδὴν ἐν τῷ λόγῳ καὶ ἑτέρου τινὸς τὴν γνώ-
μην αἰτῶμεν ὡς τὸ, Καί μοι πρὸς Διὸς καὶ Θεῶν, εἶπατε, ὦ ἄνδρες
δικασταί, τί ἐγρήν μὲ ποιῆν ἐν ταιαύτῃ περιστάσει πραγμάτων; Καί,
τί τὴν πόλιν, Λισγίνη, προσῆκε ποιῆν, ἀρχὴν καὶ τυραννίδα ὀρῶ-
σαν ἐκυτῶ κατασκευαζόμενον φύλακτον; ἢ τί τὸν σύμβουλον εἶδει
λέγειν καὶ γράφειν τὸν Ἀθήνησιν ἡμεῖς; ἔδει γὰρ σὲ ἐρωτῶ. ΙΖ. λδ.

Συγχώρησις δὲ ἐπειδὴν συγχωρῶμεν τι τῷ ἀντιδίκῳ, ἢ ἀπλῶς
ταῖς ἀκροατοῖσι, ἴν' ἐπενέγκωμεν ἕτερον, ἐν ᾧ ἂν μάλιστα ἡμῶν
συμφέρη πιστεύεσθαι οἶον. « Εἰμὲν γὰρ μὴ ἐγρήν, ἀλλὰ τὴν
» Μυτῶν λέξιν καλουμένην τὴν Ἑλλάδα ὄπισθεν ἐβύθησαι, ζώντων καὶ
» ὄντων Ἀθηναίων, ἔστω ἀδικήματα ταῦτ' ἡμῶν εἰδὲ εἶδει τούτων
» κωλυτὴν φραγῆσαι, τὴν ἄλλον, ἢ τὴν τῶν Ἀθηναίων δόξαν προσῆκε
» γενέσθαι; (ΙΖ. λδ.) Ὁμοιον δ' ἂν εἴη καὶ ἐν τῷ περὶ Μεγαλοπο-
» λιτῶν (γ.) Ἐάν δ' ἀδικῶσι (Λακεδαιμόνιοι) καὶ πολέμοι οἴωνται
» δεῖν, εἰμὲν ὑπὲρ τούτου βουλευτέον, εἰ γὰρ μεγάλην πόλιν ἡμεῖς
» προσέσθαι Λακεδαιμόνιοις, ἢ μὴ, δίκαιον μὲν αὐ, συγχωρῶ δ' ἐγὼ
» εἶται, καὶ μηδὲν ἐναντιοθῆναι τοῖς τότε τῶν αὐτῶν μετασχεῖσι
» κινδύων· εἰδ' ἅπαντες ἐπίστασθε, ὅτι ταύτην ἂν θλώσιν, ἴσασιν ἐπὶ
» Μεσσήνην, φρασάτωτις ἡμῶν καὶ γαλαπῶν ταῖς Μεγαλοπολι-
» ταις, τί ποθ' ἡμῶν συμβουλεύσει ποιῆν; »

Ἐκπαυρῶσις δὲ, ἐπειδὴν τῆς ἀξίωσις ἔχων ἡμεκτιμῶνως, ἢ λέξει,
ἢ ὅτι λόγῳ, ἐπέγκωμεν ἄλλο τι πρὸς βεραπειῶν δόξαν ἐκείνων, ὡς

« ὡς ἔσται τῶν αἰσχρῶν, μᾶλλον δὲ τῶν αἰσχρίστων μὴ μόνον
 » πύλων καὶ τείων, ἐν ἧμεν κέραι φάσκεισθαι προεμίνους, ἀλλὰ
 » καὶ τῶν ἀπὸ τῆς τήρης παρεκτετασθέντων συμμάχων τε καὶ και-
 » ρῶν (B. α.) Τὸ δὲ κτλ. τούτο εἰρήναι προτέρον, προδιόρθωσις
 » λέγεται ὡς τῆ, ἄξιω δὲ ἡμᾶς, ἐάν μετὰ παύσεως τοῦ λόγου
 » παύσαι, ὑπερέκειν, τούτοις θεωροῦντες, εἰ ἀληθῆ λέγω ΓΒ, δ.
 Διαπόρσις δὲ, ἐπειδὴν περί τινος πράγματος διαπορούμεν, ἢ γούν
 προσποιώμεθα ἀπορεῖν ὡς τῶ, ἀπορεῖ δ' ὀπίθεν γρη ἀρξασθαι τῆς
 διαπόρσιος πύλον κ. κ. κ.

Ἐπιφώνημα δὲ, ἐπειδὴν τῆς φύλης ἀγανάκτησιν βουλόμεθα
 δαλιῶσαι ὡς τῶ, ὡς ἡμεῖς φιλιππισμόν, ὦ γῆ καὶ θεοί! κατηγορεῖ,
 εἰ οἶα ἂν εἶποι αὐτός, κ. κ. κ.

Ἐπιφώνημα δὲ, ἐπειδὴν μετὰ τὴν τοῦ προκειμένου πράγματος
 ἀπέχουσι ἐπινέγκωμεν γνώμην τινὰ ἔρωθεν ἡλικῶς εἰς αὐτὸ ἀναφε-
 ρομένην ὡς τῶ, ὡτως ἐκεῖνος ἀπλοῦτος ἦν. Καὶ, ὡτως ἢ φύσις
 τῶν ἀνθρώπων ῥαδίως μεταβάλλεται. Καὶ δεῖ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
 ναῖοι, τὰ ὧτα ὑμῶν ἰάσασθαι τὸν βουλόμενον ποιῆσαι τι τὴν
 πύλον ὑμῶν ἀγῶν διέφθαρται γάρ ὡτω πολλά καὶ ψευθῆ, καὶ
 πάντα μᾶλλον, ἢ τὰ βέλτεστα αἰσῶν συνείδησι.

Ἐρώσεις δὲ, ἐπειδὴν τῶ ἐρωτηματικῶ γράμενοι, οὐκ ἀναμέ-
 νωμεν ἀπάντησιν ὡς τῶ, Πότε οὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πότε ἂ δεῖ
 ἀρξασθε; ἐπειδὴν τί γένηται; Καὶ πύλον τί ἀναθύμεθα, ἢ τί μελι-
 λομεν; ἢ πότε τὰ θέοντι ποιῆν ἐβελήσασμεν; ὅταν νῆ δὲ ἀνά-
 γει τῆς ἡς.

Παραλειψίς δὲ, ἐπειδὴν πολλῶν ὄντων τῶν πραγμάτων, προ-
 σπείρωμεν μὲν βούλεσθαι παραλειπεῖν τὰ πολλά λέγωμεν δὲ οὐχ
 ἕπτον ὡς τῶ, εἰ μὲν τῆς ἰδίας, ὡς ἴστε, ὅτι κοινῆς εἰμι καὶ
 φίλων βρωποῦ, πᾶσι τοῖς θεομένους ἐπαρκῶν, σιωπῶ (IZ. ρικ.).
 Καὶ πᾶρ Ἰσοκράτει, « Οἴτω δὲ τῶν πραγμάτων καθεστῶτων,
 Εὐαγῶρας γίνεσθε περὶ οὐ τῆς φήμης, καὶ τῆς μυτιείας, καὶ τῆς
 » ὁμοῦ τῆς ἐν τοῖς ὑπνοῖς γινόμενης, ἐξ ὧν μεζῶν ἐν φαντασίᾳ

» γεγονότος, ἢ κατ' ἀνθρώπων, αἰροῦμαι καταλειπεῖν οὐκ ἀπιστῶν
 » τοῖς λεγομένοις, ἀλλ' ἵνα κ. κ. κ.

Προλειψίς δὲ, ἐπειδὴν προκαταλαμβάνομεν τοῦ ἀντιδίκου,
 περὶ ὧν ἂν μέλλωσι λέγειν ὡς τῶ, Οἴωμαι τούτων καὶ τούτων τὴν
 λόγον λεπτόν ἐρεῖν, ὡς τῆς εἰρήνης καὶ τῆς σίτησιν οὐκ ἀφαιρέται
 τῶν εὐληφῶτων ὁ νόμος ἀλλ' ἐξίσταται κ. κ. κ.

Ἀνυποφορὰ δὲ, ἐπειδὴν ἐρωτῶν τίς τι, αὐτῆς πρὸς τὸ ἐρωτώ-
 μενον ποιῆται καὶ τὴν ἀπόκρισιν ὡς τῶ, ἔπι τίσι μέγα φρονεῖς;
 ἐπὶ πλοῦτος; ἀλλὰ τήρης ἔργον ἐπὶ τοῖς ἀξιώμασιν; ἀλλὰ πρῶ-
 κειρα ταῦτα ἐπὶ δόξῃ; ἀλλ' ἐπίφθονον γρηρα καὶ ταῦτα ἀλλ' ἐπὶ
 ναύτητι; καὶ αὐτῆ, ἐπίκρησις ἐπὶ τίσιν οὖν; « Τούτο δὲ καὶ τῶ, τί
 » γάρ καὶ βουλόμενοι μετεπέμπεσθε ἀπὸ τῆς ἐν τούτῳ τῶ κειρῆ; ἐπὶ
 » τὴν εἰρήνην; ἀλλ' ὑπῆρχεν ἀπασιν ἀλλ' ἐπὶ τὸν πλοῦτον; ἀλλ'
 » αὐτοὶ περὶ εἰρήνης ἐβουλεύεσθε. (IZ. ρικ.)

Ἀποσιώπησις δὲ, ἐπειδὴν διακρίπτωμεν τι ἐν τῶ λόγῳ, ὡς αἰ-
 σχροῦν ὄν, ἢ βλάσφημον ὡς τῶ, « Ἄλλῃ ἐμοὶ μὲν... οὐ βούλομαι
 » δὲ οὐδὲν δυσχερῆς εἶπετν ἀργόμενος τοῦ λόγου. (IZ. β.) Καὶ, ὦ
 » μήτηρ μὲν ὑπῆρχε πολίτις πατὴρ δὲ, οὐκ ἀρῶ πύλον. Κἂν τῶ
 περὶ Μεγαλοπολιτῶν (π.) « Αἰρετώτερον ἡγοῦμαι τὴν εἰρήνην ἔσθαι,
 » ἢ Λακεδαιμονίους Μεσσηνῆν προσεῖναι οὐ γάρ ἂν ἡγοῦμαι περὶ
 » τούτου μόνον ὑμῶν εἶναι τὸν ἀγῶνα πρὸς ἐκείνους; ἀλλ' ἐμοῦ
 » τῶ ἐπελθόν μοι εἰπεῖν ». Ὅρα ὡτως τὸ τελευταῖον κῶλον ἀντι-
 λαξε πρὸς ἀποφυγὴν τῆς δυσφημίας, ἵνα μὴ δῆθον εἶπη, ἀλλὰ
 περὶ αὐτῆς τῆς πόλεως.

Προσωποποιῖα δὲ, ἐπειδὴν λόγον καὶ πρόσωπον εἰσάγει τοῖ
 περιάψομεν οἶον, « Ὁ μὲν οὖν παρῶν καιρῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
 » μονοουχὶ λέγει φωνὴν ἀφίει, ὅτι τῶν πραγμάτων ἡμῶν ἐκείνων
 » αὐτοῖς ἀντιληπτέον ἐστίν, εἴπερ ὑπὲρ σωτηρίας αὐτῶν φρονεῖτε.

Διάλογος δὲ, ἐπειδὴν μετὰ τινος ἐν τῶ λόγῳ διαλεγόμεθα ὡς
 τῶ, « Ἀνάστηθι οὖν, καὶ μοι ἀπάντησαι, εἴπερ σε ἐρωτῶ ἀπάντησας
 » Πολέμαρχον, ἢ οὐ; τὰ ὑπὸ τῶν ἀργόντων προσταττόμενα ἐπίσταν
 » ἦσθα ἐν τῶ βουλευτηρίῳ, ὅτι οἱ λόγοι ἐγινάντο περὶ ἡμῶν; ἦν

ἄριστον, συνεγόμενος τοῖς κελύουσιν ἀποκτεῖναι, ἢ ἀντιλεγέσθαι
 ἀντιλεγον· εἶτα, ὡς σχετικώτατα κινήσων κ.τ.λ. (Δυσ. Ἑρατ) ἔστι
 δὲ τοῦτο διάφορον τοῦ κατ' ἀνθυποκράτη εἰρημένου.

Ἡθοποιία δὲ, ἐπειδὴν κηδεύσασθαι τῷ λόγῳ πρὸς τι πρόσωπον
 γρόμεθα. Ἐξ τούτου, ἔγωγε ἐκείνους τοὺς λόγους ἐξήκουν παρὰ τούτου,
 ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐμοὶ μὲν χρεῖσθε, ὅτι βούλεσθε, ἐπίστευσθε,
 ἀποκτεῖναι, ἁμαρτον, ἀμαλογῆναι τὴν δ' ἀνθρωπον φυλάττεσθε.
 ἄριστος, γύας, ποταρὸς κ.τ.λ. (ΠΗ. μδ.) ἔξ οὗ καὶ Διόανιος,
 ἐν τῷ ἀποκτενόμενῳ. ἔγωγε ἐκείνους τοὺς λόγους ἐξήκουν παρὰ
 τοῦ πατρὸς ὡς καὶ τῆς ἀνθρωπείας ἀπαντομοδίας φύσεως; τὴν
 τὴν θηρίων ἐξήλωσας ἀγριότητος, ταχέως ἐπελάθου τῆς νουαγίας
 ἐκείνης; γαμῆν ἐθέλει; οὐ γὰρ ἄκνεῖς τοῦ γάμου καὶ τοῦνομα.

Ταῦθ' ἡμῖν ἀπὸ κλειόνων ὀλίγα κατ' ἐπιτηκὴν καὶ πρὸς προση-
 κείρους σχήματα κείσθασιν· οἷς γὰρ μὴ ταῦθ' ἰκανά, οὐδὲ τοῦ κλειό-
 νος ὄφελος οὐ γὰρ ἐκ τῆς κλειείας τῶν τεχνουργῶν ἐρεσχελίας,
 ἀλλ' ἐκ τῆς μετὰ προσοχῆς καὶ μιμήσεως τῶν περὶ ταῦτα δεινῶν
 συγγραμμάτων ἀναγνώσειως ἢ ἐξ ἐγγίνετα· ἐξίς γὰρ ὡς κατὰ τῶν
 ἄλλων ἀπάντων, οὕτω καὶ τῆ βροταρία ὑπάρχει ἀνυσιμώτατον
 καὶ οὐχ ὡπερ θεωρίας ἠγασμένους μετρίως ἢ προῶς τὸ τέλειον ἐπιτί-
 θεσιν, οὕτω καὶ τῆς κραιεως ἀνευ κατορθοῦ θεωρία. Ὁ τοίνυν Δημο-
 σθένην θαυμάζων, τοὺς ἐκείνου μιμνήσθω ἀγῶνας.

Περὶ Ἀρμονίας καὶ Δεκτικῶν Χαρακτήρων

Τῆς μὲν οὖν Ρητορικῆς ἐστὶν ἀληθῶς καὶ περὶ Ἀρμονίας καὶ Χα-
 ρακτήρων τοῦ λόγου διαλαθεῖν· ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ πρώτου λέγειν,
 ὥστε καὶ πείθειν διδάσκοντα, καὶ πείθεσθαι συνιέντα, τοῦτ' οὐκ οἶδα,
 εἰ ἀνυστόν τῳ ἐγένετο· καὶ μοι μαρτυροῦντων ἐν ταύτοις εὐσυνειδύτως
 οἱ πολλὰ μὲν περὶ τούτου εἰπόντες, ὀλίγα δὲ, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν οὐδ'
 ὀλίγα γινώσκω καὶ καταληπτὰ δινηθέντες ποιῆσαι· οὐδὲν γὰρ οὐδ'
 αὐτοὶ συνειδότες εἰρήχασιν, ὅτι μὴ ἐξ ἄλλων ἄλλοι παραλαβόντες,
 καὶ μεταγραφάμενοι, ἀπαρτήν τῆς ἀλλεκαλληλίας τῶν φωνηέντων;

τὴν Ἀρμονίαν εἶναι γαλιῶς ὄρισκοντας· καὶ σύγκρουσιν συμφώνων
 καὶ σιγματισμῶν, πηρότητα τε καὶ ποσότητα μακρῶν καὶ βραχυῶν,
 ἀμόνοις τοῖς ἀρχαίοις κατὰ γούτων ἴσως προῖρητο, καὶ πόδας ἰκόν,
 καὶ οὐκ οἶδ' ὅτι θαλαττοκοκ ὄντες συνείρουσιν· αἴτιο δ' οἶμαι, ὅτι
 περὶ Ἀρμονίας οὐχ οὔτω τῆς γλώττης ἴστιν ἐξηγήσασθαι, οὐδὲ τῆς γρα-
 φίδος γράφειν, ἔσον ἀκαθῆς μὲν ἐκ πολλῆς τριβῆς συνγρόνω κισθίθαι
 τοὺς δὲ μετὰ ταῦτα κρίνειν ἰνδιαθέτως διὰ τὸ ἀπλῆν εἶναι ἰδέαν,
 οἶμαι, τὴν Ἀρμονίαν, ὡς ἄμοιρον οἶσαν γνωρισμάτων, καὶ διὰ τοῦτο
 καὶ δυσεξήγητον· καθάπερ συμβαίνει καὶ τοῖς πρώτοις ταῖς αἰσθη-
 σαι ὑποπίπτουσιν, (Λογικῆ καὶ) ἀπλοῖς περιουσίαι καὶ ταύτοις,
 λόγῳ δελοῦντι μὴ δύνασθαι ἐρμηνεύεσθαι· ἀλλ' ὅφει μὲν τὰ ἔρατα,
 γέουσι δὲ τὰ γευστά, ὁσφρήσει δὲ τὰ ὁσφραντά, ἀσφῆ δὲ τὰ ἀσφῆ
 διακρίνεσθαι· ἢ δὲ παρὰ τοῦ σοφοῦ Οἰκονόμου ἔρηται (Γραμ. σιλ.
 134) καλὰ μὲν καὶ γενναῖα· ἀλλ' ἔγωγε οὐξ ἐνίημι, οὐδ' ἰκαίω. Ἐκ-
 τείον οὖν καὶ τὸν περὶ Ἀρμονίας λόγον τῆ ἀκουστικῆς δυνάμει καὶ
 κρίσει· ἢ παρελθόν τις δευξάτωμοι τὰ γνωρίσματα τῆς Ἀρμονίας,
 οἷς ἂν αὐτὴν ὀρισαίμεθα· ἐν δὲ τῆ μουσικῆ αὐτῆ γένοιντ' ἂν διδακτόν.
 τάτε γὰρ ἄσματα ἀριθμῶ συλλαβῶν, καὶ τόνων προσδιορισμῶ ἐν
 βητοῖς περιώρισται μέτροις, καὶ τὰ ὄργανα κατατομαῖς καὶ διαστή-
 μασι καὶ ἄλλοις σημείοις μιμνήσται.

Ἐῶμεν τοίνυν πρὸς νέους ἀνένυκτα λέγειν περὶ Ἀρμονίας, ὡς μὴ
 σκοποῦντες τοῦτο, μὴδ' ἄλλως ἐουλόμενοι εἰς μεταφυσικὰς ἰδέας
 ἀκαίρως μεταφοιτῶντες, εὐκῆ ἐπιδείκνυσθαι μεταβαίνωμεν δὲ εἰς
 τοὺς λεκτικὸς χαρακτήρας, ἐργῶδες μὲν καὶ τοῦτο, καὶ πένυγι
 δυσδιάκριτον· ἐπαγγελλούμενον δὲ ὑποδείξειν ἡμῖν τρεῖς τινὰ πρὸς
 τὰληθῆς ὡς ἐν ἀμυδρῷ τῷ φωτί·

Περὶ Ὑψηλοῦ Χαρακτήρος.

Πολλῶν τοίνυν ὄντων τῶν τοῦ λόγου Χαρακτήρων, τρεῖς μάλιστα
 εἰ τὰς τέχνας συγγράψαντες ἡμῖν ἐπισημοτέρους παραδεδώκασι,
 τὸν ὑψηλὸν καὶ μεγαλοπρεπῆ, τὸν ἀφελῆ καὶ ἰσχνόν, τὸν γλαφυ-

καὶ ἀνθρώπων καὶ ἕψηλός μὲν ἂν εἴη μάλιστα τὸ περὶ μεγάλων πραγμάτων, ἢ συμφερότων ἐν σταθερῇ τῷ ᾧδε ἀξίως λέγειν ὡς Θουκυδίδης τὸ περὶ λοιμοῦ (B. μζ.) καὶ τὴν ἐν Συρακούσαις ναυμαχίαν. (Z. δ.) καὶ τὰ ἐν ταῖς Ἐπιπολαῖς (Z. μδ.) ἃ τίς ἀναγνώσκων, οὐ συναπαρτίζεται παθαίνουμος; Ὀμηρος δ' αὖ καὶ ἀλλοτρίῃ μὲν, ἀλλὰ καὶ ἐν οἷς ἐποίησε τὸν Δία ἐπινεύσαντα θετίδι, ὅφρα ἔξει τὰ λόγια (D. A. 528.)

- Ἡ καὶ κενέρον ἐκ' ὄφρασι νεῦσε Κρονίων.
- Ἀμβρόσια δ' ἄρα χαίται ἐπεφύσαντο ἀνακτος.
- Κρατὸς ἄκ' ἀθανάτοισι μέγαν δ' ἐπέλεξεν Ὀλυμπον.

Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἀλλοτρίῃ. (D. T. 56.)

- Δεινὸν δ' εὐφρόνισσε πετῆρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.
- Ἴψ' ἄβεν αἰετῆρ ἐνεσθε Ποσειδάων ἐπίναξτε.
- Γαῖαν ἀπειροσίαν, ὄφρασι αἰπεινὰ κάρηνα,
- Πάντες δ' ἐσείοντο πόδες πολυπίδακος Ἰδης.
- Καὶ κορυφαί. Τρέμων τε πόλις καὶ νῆες Ἀχαιῶν.
- Ἐδδοίσι δ' ὑπένερθεν ἀναξ' ἀνέρων Ἠιδωνεύς.
- Δίας δ' ἐκ θρόνου ἄλτο, καὶ ἴαχε, μὴ οἱ ὑπένερθεν.
- Γαῖαν ἀνεφρήσει Ποσειδάων ἐνοσίχθων,
- Οὐαία δὲ θνητοῖσιν καὶ ἀθανάτοισι φανείη.
- Σμαρδαλέ, εὐφρόνιστε, τάτε συγέουσι θεοί περ.

Ταῦτα δέ τι ἐμφαίνονται καὶ τῷ Ἡρακλειτικῷ ἀριστολογίῳ.

- Πέντε δ' ἄρ' αὐτοῦ ἴσαν σάκεος πτύγαι· αὐτὰρ ἐν αὐτῷ.
- Ποῖαι δαίδαλα καλλὰ ἰδοῖσιν πραπίδεςσι.
- Ἐν μὲν γαῖαν ἔπειξ', ἐν δ' οὐρανῶν, ἐν δὲ θάλασσαν.
- Ἡέλιοντ' ἀκρόμαντα, σιλήννυτε πλήθουσιν.

Ταῦτα γὰρ καὶ τὰ τοιαῦτα, μεγάλα ὄντα, ἀξιὸν εὐλόγησαι καὶ ἐν τῷ λόγῳ τὸ ὄφρα. Παρὰ δὲ ταῦτά ἐστι καὶ ἕτερον μέγεθος τὸ

ἀπὸ τοῦ ἦθους τὴν τοῦ λέγοντος ἐμφανῶς δεικνοῖεν ὡς καὶ Μεγαλοπρεπὲς χαρακτηρ, ὡς ἐν ἑρωγι φησὶν, προσφιλότερον λέγουτ' ἐν ᾧ, ὅτι γὰρ ὑψηλὸς καὶ μεγαλοπρεπὲς εἰς ταῦτόν μὲν ἂν ἤκουεν, ὡς πᾶθος καὶ ἐκπλαξίν τοῖς ἀκούουσιν ἀμφοτέρω ἐμπνεύοντες· διακρίνοιεν δὲ, ἢ ὁ μὲν ἀπὸ τῶν φερόμενων ἐρμῆται πραγμάτων· ὁ δὲ μεγαλοπρεπὲς ἀπὸ τῆς δεικνοῖας τοῦ λέγοντος· κρείωνος μὲν, εὐλογοῦντος καὶ σφοδρότερον· οὗτος δὲ, κρείωνος καὶ ἀταράχῃ ἦδει τοῦ λέγοντος παρέχει τὸ αἰσθημα· κρείωνος μὲν εἴρηται παραδείγματα· εἰπωμεν δὲ καὶ περὶ τούτου ὀλίγα ἀπὸ πολλῶν. Διογένης, τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐπιστάτης αὐτῷ ἡλιουμένῳ ἐν τῷ Ἰσθμῷ, καὶ εἰπόντος, αἰτησόν με, ὃ ἐν ἰθάλης ποιῆσαι σοι, ἀποκρινάμενος, ἀποσκότισέν μου, κατεκλίθη αὐθις εὐθύς. Τοῦ δὲ αὐτοῦ Βασιλέως, ὡς Ἀβριανὸς ἱστορεῖ, φιλοτιμότερον ἐρωτήσαντος τοὺς τῶν Δαλματῶν πρίστεις, τί ποτ' αὐτοὺς τῶν ἀνθρωπίνων μάλλον δεδίττεται, ἀποκρίναντο, μή ποθ' ὁ οὐρανὸς αὐτοῖς ἐμπέσῃ· οὕτως ἢ τοῦ Μακεδόνα ἱλπίς εἰς τοῦναντίον τῆς φιλοτιμίας ἀπέβη, ὥστε θαυμάσαντ' εἰπεῖν, ἀλαζόνες εἰσὶν οἱ Δαλμαῖται· Ἐν δὲ τοῖς Ἰνδοῖς αὐθις, ἐρωτήσαντος Πύρρον τὸν βασιλέα, ἦδ' ἄ ἑρωτημένον, πῶς σοι γρήσωμαι; Βασιλικῶς, ἀποκρίνατο ἑκείνος ἐν ἀταράχῃ τῷ σχήματι· θαυμάσιος δὲ καὶ τούτου τοῦ ἀνδρὸς τὴν δεικνοῖαν, ἐν μεγίστῃ τιμῇ ἦεν αὐτὸν τοῦ λαοῦ. Ὁμοίον δὲ καὶ τὸ Ὀμηρικὸν ἑκείνο (Ὀδ. ὦ 40.)

- Σὺ δὲ στερηχλίγη κενίης.
- Κεῖσο μέγας μεγαλωστί, λιλασμένος ἱπποσυνάων.

Τὰ μὲν γὰρ τοιαῦτα βραχέα ὄντα, μεγάλην ἐμφανίζουν τὴν δεικνοῖαν.

Παρὰ δὲ ταῦτά ἐστι καὶ ἐν πλείοσι μὲν, ἀταράχῃ δὲ τοῦ λέγοντος καταστήματι, ὡς ἐν ἱστορίαις, τὸ μεγαλοπρεπὲς ἰδεῖν· οἷον, Θουκυδίδης τὸν μέγιστον τοῦ Θιμιστοκλέους ποιησάμενος ἐπαινῶν, ἐν ἑκείνοισι τὸ πᾶν περιέκλεισιν. • Ἦν γὰρ Θιμιστοκλῆς εὐβανότατος • φύσει· ἰσχυρὸν δηλώσας, καὶ δικαιοσύνης καὶ εἰς αὐτὸ μάλλον • ἑτέρου ἀξίως θαυμάσαι· οἰκεία γὰρ ἔστι καὶ οὔτε προσφιλῆος εἰς

αὐτὴν οὐδὲν, οὐτ' ἐπιπεδῶν, τῶν τε περιγρημα δὲ ἐπιχρίστας
 βουλῆς κρείττοτος γούραον, καὶ τῶν μελλόντων ἐπὶ πλείστον τοῦ
 γενεομένου ἀριστος εἰκαστής καὶ ἂ μὲν μετὰ χειρας ἔχοι, ἐστὶ
 γήρασθαι οὐδέ τι ἄν, δὲ ἀπειρος εἶναι, κρῖναι εἰκνῶς οὐκ ἀπὸ
 λίσται τὸ, τ' ἀμείνων καὶ τὰ χεῖρον ἐπὶ ἐν τῷ ἀφανεῖ προεώρα
 καὶ τὸ χεῖρον εἰκνῶ φάσει μὲν δυνάται, μελέτας δὲ ἐραχύντη
 κρείττοτος, δὴ οὗτος ἀποσχεδίαζεν τὰ δέοντα ἐγένετο. (Α. ρηγ.)

ἐνταῦθα τοίνυν ἄξιον θαυμάσαι τὸ φρόνημα τοῦ ἀνδρός, ὅπως
 ἄνεως τοσαύτην διέλαθε μεγαληγορίαν ἢν ἕτερος εἰ ἐναστήσατο,
 αἰδῆς ἂν αὐτὸν διὰ μακρῶν μὲν σπινδαλίσσεται, καὶ ἰδρωτὶ περιβρέυ
 ρινον μονορούκ' ἀπὸ δὲ τοῦ μεγαλοκρεπούς καὶ ἀφηνιωποῦ ἐυθὺς
 αἰετὶ εἰς τὸ προσεχὲς γλαφυρόν, ἢ ὅπως τῆ περὶ τὰ ἔπιτονος λόγου
 αἰετὶ διατρεῖ, εἰ οὕτως πᾶσι, εἰς τὸ ἔπλο καὶ ψυχρὸν καταπε
 πτωκῶτα.

Χαρακτήρος τοίνυν μεγαλοκρεπούς ἐστὶ μὲν φεῖνεσθαι ἀγω
 νιζόμενον τὰ μικρὰ μεγάλα ποιῆν, ἀλλ' ἀπλῶς τὰ μεγάλα τοιαῦ
 τα, ἐν καταλλήλοις ἀταράχῃ ψυχῇ περιστέντα ὀνόμασι καθάπερ
 αὐτὸν ὀρώμεν τὸν αὐτὸν συγγραφεῖα, καὶ εἴτι αὐτῷ πρὸς τινα διάφορον
 ἢν, οὐδὲ πρὸς τοῦτον γε παραττόμενον ἐν τῷ μέμρεσθαι τοῦ γὰρ
 Κλέωνος καταπτόμενος, οὐδὲν καταλογαί, ὅτι μὴ κοροαλέγον εἰπῶν,
 ὅσπερ ἂν εἰ μὴ ἦν αὐτὸς ὁ ἑατ' ἐκείνου αἰδῶως φυγαδευθεῖς (Θουκ. Α. κγ.)

Ἔστιν οὖν ὑψηλὸς χαρακτήρ λόγῳ ἐν μεγάλοις πράγμασιν ὑψη
 λῶς μὲν ὀνόμασι, παραδῶν δὲ συστροφαῖς, καὶ τῶν σχημάτων τοῖς
 σφοδρτέροις ὑπερλαττα χράμετος, ὅτι αἰνῶν τῶν λεγομένων ἐξιστάς,
 ὅτι δὲ ἐκ τῆς διανοίας θαυμάζεν ποιῶν τοὺς ἀκούοντας ἢ κάκεινός
 μὲν, ὑψηλός οὕτως δὲ μεγαλοκρεπῆς προσηγύρευται.

Περὶ ἰσχυροῦ.

Ἰσχνός δὲ λέγεται χαρακτήρ ὁ τάναντία τῷ ὑψηλῷ καὶ μεγα
 λοκρεπῇ χαρακτερίζων ὅς γὰρ ἐκεῖνος περὶ τὰ πλείστου καταγι
 νόμιμος ἄξια, ἀξίως λέγει περὶ αὐτῶν οὕτω καὶ οὕτως, ἅτι δὴ

περὶ τὰ ταπεινὰ ἐμφλογοῦν, εἰκότως ταπεινῇ χρεῖται καὶ λέξει
 καὶ διανοίᾳ, καὶ ὑφει, ἀφελῆς κατὰσφῆς, ἐν οἷς ἐνδιατρεῖται, γρηγό
 μενος· εἰ γὰρ ἐκεῖνος τὰ μεγάλα τῶν πραγμάτων ὑφει, εἰκότως
 οὗτος τὰ μικρὰ ὡς τοιαῦτα διεξίσσιν· Ἀρεταὶ δ' αὐτοῦ μέγισται,
 ἀφελεία καὶ σαφήνεια· ἐστὶ δὲ λόγου ἀφελεία τὸ ἀπλῆς καὶ ὡς τὰ
 πράγματα πέφαιε, λέγειν, μηδενὶ τῶν σχημάτων, μηδὲ μὴν τρο
 φαῖς ἐπιχρώμενον παραδῶν πρὸς κάλλος, μήτε κῶλα μακρὰ περι
 σάγοντα τὰ δὲ τοιαῦτα, καὶ εἴποτ' αὐτόματα παραπίπτουιν ἐς
 τὸ ἀφελῆστορον ἀναλύοντα· Τοῦτο δ' ἴσθ' ὅτου καὶ ὁ ὑψηλὸς ἀκρο
 σθένης δοκεῖ ἐπιτηδεύσαι, ἐκείδεν ποτε ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ κατα
 βαίνων, προσαναπαύεσθαι βούληται ὡς καὶ τῷ περὶ Ροδίων Δευ
 θερίας· «Εἰσὶ γὰρ, φησὶ, συνθήκαι τοῖς Ἕλλησι πρὸς βασιλίᾳ διτ
 ται, ἃς ἐποιήσατο ἢ πόλις ἢ ἡμετέρα· ἃς ἀπαντες ἐγκωμιάζουσι,
 καὶ μετὰ ταῦθ', ἃς ὑστέρον Λακεδαιμόνιοι, ταύτας, ὧν δὴ κατα
 γοροῦσι· ἰδύνατο γὰρ εἰπεῖν γλαφυρότερον ἐν συστροφῇ περιοδικῇ αἰ
 τωσί. Τῶν γὰρ πρὸς βασιλίᾳ παρὰ τῶν Ἑλλήνων συνθηκῶν διττῶν
 οὐσῶν, ἃς μὲν ἡμεῖς πεποιθήκαμεν, πάντας ἐγκωμιάζουσιν ἃς δὲ
 οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀπαντες φέγουσιν· ἢ οὕτω. Εἰσὶ γὰρ συνθήκαι
 τοῖς Ἕλλησι πρὸς βασιλίᾳ διτται, ἃς ἡμεῖς πεποιθήμεθα, ταύτας
 δὴ τὰς παρὰ πάντων ἐπαινουμένας, καὶ αἰ τῶν Λακεδαιμονίων,
 ὧν πάντες κατηγοροῦσι.

Παράδειγμα δὲ ἰσχνοῦ χαρακτήρος μάλιττα πάντων ἐστὶν Ἡρόδο
 τος· ὅς μετὰ τῆς περὶ τὴν λέξιν καὶ τὴν συνθήκην ἀπλόττος οἰα
 οἶδ' ὅπως συνῆψε τῷ λόγῳ καὶ τὴν ἀπὸ τῆς γνώμης καὶ τοῦ τρόπου
 ἀφελείαν, ὡς οὐχ οἶόν τε τὴν ἀναγινώσκοντα μὴ καλεῖσθαι τῆ ἀπὸ
 τούτων ἠδονῇ. Εἶη δ' οὖν εἰπεῖν, ὡς ὑπέρχει καὶ ταῦθ' ὁμοίως ἀδιέ
 ζευκτα φύσει, καθάπερ καὶ ὁ ὑψηλὸς ἔπεται ἀφῆκτως τῷ τε τοῦ λέ
 γοντος ἤθει, καὶ τῷ τῶν πραγμάτων μεγθει· Συνίσταται τοίνυν τὸ
 ἀφελῆς καὶ ἰσχνόν ἐν μὲν τῇ λέξει, σαφεῖ καὶ σαφήνι· ἐν δὲ τῇ
 διανοίᾳ, ταπεινῇ αὐτῇ καὶ ἐν συνθήκῃ γρηῖσθαι ἀπλῆ, ὡς ἢ φύσις
 ὑπαγορεύει, τὰ πεποιθμένα καὶ πηκπῶδη τῶν ὀνομάτων ἀποστρέφ
 ούμενος.

ἡμῶν αὐτῶν δὲ σχέσιν ἔχει πρὸς ἀλλήλα ἠντιναῖν, τούτων βῆδιον
 πάντα τὸ ἐν, τὰλλα ἔχει οἷον αὐτομάτως παρακλουθούντα καὶ
 συμπερὶόντα. Δεύτερον δὲ τὰ τοῦ λόγου κεφάλαια γράφοντας ἐν
 γάρτῃ χωρὶς, ἐκ ὅσων πολλάκις ὡς πρόχειρά τε καὶ εὐανάλεκτα
 ἔχον μέχρις ἐν τῇ μνήμῃ ἐνριζωθῆ. Οὕτως οὖν ἐκ τῆς τάξεως τε
 καὶ συγῆς τούτων ἐπιναλῆφως στέγοντες ἐν τῇ μνήμῃ, τὰ γενικά,
 τῶν ἰσθμῶν δεικνύμεν καὶ τὰλλα, προηγουμένης ἐπὶ πάντων τῆς
 προσηγορίας.

Ἡ δὲ ἰσορροπία ἐστὶν οὐδὲν ἄλλο, ἢ τὸ καταλληλῶς τοῖς λεγο-
 μένοις τῇ τε ἀπειγγελίᾳ καὶ τοῖς τοῦ σώματος σχήμασι χρῆσθαι.
 ἡ δὲ διττὴ ἐστὶν αὐτή, ἢ μὲν ἐν τῇ προφορᾷ, ἢ δὲ ἐν τῷ τοῦ σώ-
 ματος σχήματι.

Ἡ τούτων προφορὰ, ἥς ἄνευ ὁ λόγος νεκρὸς ἂν ἔη καὶ ἀδρανὴς,
 καὶ ἐν διδαχῇ μᾶλλον, ἢ μισθῶσι τε καὶ ἀσκήσει γένοιτο καὶ αὐτὴ
 λακτὴ διὰ τοὺς ἐν τῷ λέγειν εὐδοκιμωτάτους, ὅπως λέγοντες ἀπαγ-
 γέλωσι, παρατηρετέον. ὅπως δὲ τοῖς τῆς ψυχῆς πάθεισιν ἀπαγ-
 γέλωτας ἔκαστοι δεῖ, τὰ μὲν πειστικῶς, τὰ δὲ θαυμαστικῶς, τὰ
 δὲ ἄλλως προφέροντας, ὅτε μὲν ἀγανακτοῦντας, ὅτε δὲ οἷον οἰατεί-
 ροντας, καὶ χαίροντας, ἢ λυκομένους, ἢ ὅπως τὸ προσήκον τῷ
 λόγῳ ἐπαδεικνύοντας. δεῖ γὰρ δὴ ἐν αἷς μὲν ὑπεροψία, ἐν αἷς δὲ ἀγῶ-
 νία, φόβος, χαρὰ, ἀστυχία, εἰρωνία, διασυρμὴ, συναλγήσει, τῆς
 ποιήσεως ἅπασι συσχηματίζεσθαι ἐν καιρῷ, πρὸς ἕκαστα τῷ κατὰ
 τὴν φωνὴν προσέωντι τῶν χρωμένων. Ἐὰν γὰρ μὴ, ὡς δεῖ, τῇ
 ἀπειγγελίᾳ χρῆσώμεθα, καὶ πᾶσαν τὴν ἄλλην τέχνην ὁ λόγος σχῆ-
 σία ἐν πολὺ καταρθώσασιν.

Περὶ δὲ πᾶν κατὰ τὸ σῶμα σχημάτων οὐδὲν ἂν εἴποιμι ἄλλο,
 ἢ καθάπερ πρὸς τὰ τῆς ψυχῆς πάθη, εἰς οὖν τὸν ἐνδιάθετον λόγον
 τῆς ἀπειγγελίας ἐπιτηδεύειν ὀφείλομεν, οὕτω καὶ τὰ τοῦ σώματος
 σχήματα ἀκούοντα τῇ κατὰ τὴν ἀπειγγελίαν ὑπεκρίσει ποιῆσθαι
 προσήκει, τὸ σῶμα πρὸ πάντων ὀρθιον ἔχοντας, τότε πρόσκειπον
 γὰρ μὲν ἰσθμῶν, γὰρ δὲ λυπηρῶν, καὶ ἄλλως ἄλλοτε, ὡς ὁ καιρὸς
 ἕξει, δεικνύοντας καὶ τὴν δεξιάν. συμεῶνως τοῖς λεγομένοις ἕρεμα

κινούοντας. φυλακτέον γὰρ ἐν ἅπασιν τούτοις τὴν ἀμετρίαν, ὡς
 οἷον τε, ἵνα μὴ εἰς θεατρικὴν καταπτόντες ὑπερβολὴν, δικαίως
 ἐκσυριττώμεθα.

Ταῦτα τοίνυν περὶ ῥητορικῆς ἰκανὰ τοῖς καὶ ἀπ' αὐτῶν τούτων
 ἐγκρατεῖς γενέσθαι τῆς τέχνης, καὶ ἀπ' ἄλλων τὰ ἐλλείποντα ἀνα-
 λῆσθαι βουλομένοις. οὐδὲ γὰρ ἐν τῷ πολλῷ τὸ εὖ, ἀλλ' ἐν τῷ
 ἀσκήσει καὶ ἐπιμελείᾳ μάλιστα ἀνυστόν. διὰ τῆς κατὰ Δημοσθένη
 γράφειν, ἢ λέγειν ἐθέλοντι μιμητέον τοῖς πόνους ἐκείνου, καὶ τοῖς
 ἐκείνου λόγοις ἐγκυπτέον μετ' ἐπιστάσεως. καὶ μάλιστα τῆς γρα-
 φίδος αὐτῆς ἀνθεκτέον οὐχ ἥττον, ἢ καὶ γεωργὸς τῆς δικέλλης ὄντα.
 γὰρ ἂν τις ζῆλοι τὰς δόξας, τούτων μιμησθαι τὰς πράξεις.

Ἐν Βουκουρεστίῳ, αἰωλ.

ΛΟΓΙΚΗ.

ΚΕΦΑΛΑΙΩΔΗΣ ΠΙΝΑΞ,
ΤΩΝ ΤΗΣ ΔΟΓΙΚΗΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ.

ΜΕΡΟΣ Α.

- Α. Περὶ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ νοῦς.
Β. Περὶ τῶν ἰδεῶν, ἢ ἐννοιῶν.
Γ. Περὶ ἰδεῶν μερικῶν καὶ καθόλου.
Δ. Περὶ τῶν πέντε φωνῶν τοῦ Πορφυρίου.
Ε. Περὶ τῶν ἑκκατηγοριῶν τοῦ Ἀριστοτέλους.
Ζ. Περὶ ὀρισμοῦ καὶ διαιρέσεως.
Η. Περὶ ὀρισμῶν.
Θ. Περὶ διαιρέσεως.
Θ. Περὶ σημείων τῶν ἰδεῶν καὶ τῆς τῶν ὄρων
δυνάμεως.

ΜΕΡΟΣ Β.

- Α. Περὶ κρίσεως καὶ ἀποφάνσεως, ἢ προτάσεως.
Β. Περὶ εἰδῶν πανταίῳν προτάσεων.
Γ. Περὶ τῆς ἐν ταῖς προτάσεσιν ἀντιθέσεως.
Δ. Περὶ ἀντιστροφῆς τῶν προτάσεων.

ΜΕΡΟΣ Γ.

- Α. Περὶ συλλογισμῶν.
Β. Περὶ ἐνθυμημάτων καὶ σωρείτου.
Γ. Περὶ συνθέτων συλλογισμῶν.
Δ. Περὶ ἀναγωγῆς καὶ ἀπαγωγῆς.
Ε. Περὶ ἀληθείας καὶ ψεύδους ἐν γένει.
Ζ. Περὶ σφιστικῶν ἐλέγχων.

ΜΕΡΟΣ Δ.

- Α. Περὶ ἀληθείας βεβαίας, ἢ πιθανῆς.

ΤΗΣ

ΚΑΤ' ΕΠΙΤΟΜΗΝ

ΔΟΓΙΚΗΣ

ΜΕΡΟΣ Α'.

—————

Περὶ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ νοῦς.

§. α. ΤΟΝ, ὅπως δεῖ ἐντεχνον λόγον συγγράφειν, λόγον περὶ ἀναγ-
τας οὕτως, ὅσον κανόνας τινὰς γενικοὺς τοῖς νέοις προσενεργούντας,
χεῖρα βοηθὸν ἐξωθεν αὐτοῖς ὀρέξαι, πρὸς ἃ φιλοτιμοῦντ' ἂν συγ-
γράφειν ῥητορικώτερον, ὡρα ἤδη ἐθήκατι ἐνὶ προϋόντας, ταῦτά ποιεῖν
κἂν τῇ Δογικῇ, κανόνας αὐτὸν κἂν ταῦθα συλλέξαντας εἰς ἐπιτομὴν
παραθεῖναι τοῖς ἐν τοῖς προτεμενίσμασιν ἐπὶ τῆς φιλοσοφίας ἐνδια-
τρέψουσιν· ἴσμεν γὰρ τὸν ἄνθρωπον φύσει ὀρεγόμενον τοῦ εἰδέναι
τοῦτο δ' ἐστὶ φιλοσοφεῖν ἐθέλοντα, εἴτ' ἂν τὴν τῶν ὄρων θερά-
σθαι γνῶσιν· πρὸς ὃ ἡ Δογικὴ, ὄργανον οὖσα μάλιστα τῆς φιλοσο-
φίας, προπαρασκευάζει τὸν νοῦν, ἐκ κανόνων διδάσκουσα, ὅπως δεῖ

συλλογίζεσθαι. Ερωθόμεν δ' οὖν κἀνταῦθα ἐν ἐπιτομῇ, ὅσα γε τοῖς μαθητανομένοις συμβάλλεται γενικώτερον, τὸ περιττὸν τοῖς ἀερότερον περὶ τὴν τέχνην πλείων ἔχουσιν ἑῶντες διαποικίλλειν.

§. β. Δύναμιν μὲν οὖν τὸν νοῦν ἔχειν καὶ ἀπλῶς συλλογίζεσθαι, καὶ λογικὴν ἔμφοτον ἐνεῖναι πῶσιν ἀνθρώποις οὐδεὶς ἀντερεῖ· ἀλλ' οὐκ ὀλίγον συμβάλλεται καὶ ἡ τέχνη, πολλὰν πρὸς τοῦτο παρέχουσα τὴν εὐμάρειαν, καὶ μέθοδον ἅμα εἰδέναι διδάσκουσα, δι' ἧς ἂν τὸ, τε ὄρθον καὶ μὴ, τῶν συλλογισμῶν διαγνοίημεν (*)

§. γ. Λογικὴ τοίνυν ἐστὶ τέχνη, καθ' ἣν ἐκ ζανόμων ὄρθων ὀρμώμενοι, ἀπτείστως συλλογίζομεθα ὑπερέμμενον δ' αὐτῆς μάλιστα αἱ τρεῖς γνωστικαὶ τοῦ νοῦς ἐνέργειαι, Ἐννοια, Κρίσις, Συλλογισμὸς· συνίσμεν γὰρ ἅμα εἰς τὸν εἶον τοῦτον εἰστώντες, πάσης γνώσεως ἀμφοῖροι ὄντες· εἴτα δὲ κατὰ μικρὸν διὰ τῶν αἰσθήσεων τὰς τῶν σωμάτων πρῶτον προσλαμβάνοντες ἰδέας οἷον, διὰ μὲν τῆς ὀρθείσεως, τὰς τοῦ φωτός καὶ τῶν χρωμάτων· διὰ δὲ τῆς ἀκουῆς, τὰς τῶν ἤχων· διὰ δὲ τῆς ὀσφρήσεως, τὰς τῶν ὀσμῶν· διὰ δὲ τῆς γεύσεως, τὰς τῶν χυμῶν· διὰ δὲ τῆς ἀφῆς, τὰς τοῦ ψύχους, τῆς θερμότητος, τῆς σκληρότητος, καὶ τῶν τοιούτων, αἷς συνακολουθοῦσιν ἂν εἰκότως καὶ αἱ τῆς ἐνδοτέρας αἰσθήσεως, οἷον πείνης, δίψης, ναυτίας, ἀπείας, καὶ τῶν παραπλησίων· τῆς γὰρ ἀφῆς, ὡς πάντῃ τῷ σώματι διακεχυμένης, κἀκεῖναι τυγχάνουσιν οὐσαι ἰδέαι· ἐπειδ' οὕτω καὶ τῶν αὐλοτέρων τὰς ἐννοίας ἀφρητημένως (κγ.) οἷον, δικαιοσύνης, σωφροσύνης κτλ.

§. δ. Τοῦτων δ' οὕτω τὰς ἰδέας ἀπλῶς προσλαμβάνοντες, τότε δὴ καὶ δύο ἅμα παραβάλλοντες, κρίνομεν περὶ αὐτῶν, πότερον συνάπτονται ἀλλήλαις, ἢ οὐ· οἷον, ὁ λίθος βαρὺς, ἢ δικαιοσύνη ἀγαθὴν, ἢ κακία οὐκ ἀγαθὴν.

§. ε. Γενομένου δὲ καὶ τούτου, τότε δὴ καὶ τρίτην προσπαραβάλλοντες μετὰ τῷ, ἕτερόν τι ἐξ ἐκείνου συνάγομεν· οἷον, πᾶς δίκαιός ἐνάρετος, ὁ Ἀριστείδης δίκαιος, ὁ Ἀριστείδης ἄρα ἐνάρετος.

(*) Ἰδε Ἐπίτε. ἐν περιπέσει.

§. σ'. Οὕτως οὖν τῶν μὲν ἀπλῶν ἀντιλαμβανόμενοι ἰδεῶν, νοεῖν δύο δ' ἀλλήλαις παραβάλλοντες, κρίνειν· καὶ τρίτην δὲ προσπαραβάλλοντες, συλλογίζεσθαι λέγομεν· τρεῖς ἄρα ἐνέργειαι κυρίως αἰσῶν τοῦ νοῦς, Ἐννοια, Κρίσις, Συλλογισμὸς· καὶ ἔστιν ἄρα ὁ νοῦς οὕτω δύναμις τῆς ψυχῆς, δι' ἧς νοεῖ, κρίνει, καὶ συλλογίζεται.

§. ζ'. Ἐννοια τοίνυν ἀπλή ἐστιν ἢ πρὸ οἰασθῶν ἐνεργείας εἰς ταῦτ' οὗ νοῦς καὶ τοῦ νοητοῦ κατὰ ψιλὴν θεωρίαν (ἀνευ δηλ. καταφάσεως, ἢ ἀποφάσεως) σύννοδος· Κρίσις δὲ, ἐνέργεια τοῦ νοῦς, δύο ἐννοίας συνάπτουσα, ἢ διεστῶσα ἐκ παραβολῆς· Συλλογισμὸς δὲ ἐστὶ λόγος, ἐν ᾧ ἐκ παραβολῆς δυοῖν ἐννοιῶν πρὸς τρίτην ἕτερόν τι τῶν κειμένων ἐξ ἀνάγκης συνάγομεν, ὡς εἰρήσεται πληρέστερον (ιε.)

§. η'. Ἀλλὰ καὶ οὕτως ὁ νοῦς ἀποπλανᾶται πολλάκις τῆς ἀληθείας, ἢτοι τῆς φαντασίας ἀνύπαρκτ' ἄττα δημιουργούσης, καὶ τὰ ὄντα ἐξαλλοιούσης, ἢ τῆς θελήσεως οὕτω προλήψει κατεσχημένης, καὶ τοῦτο διπλῶς, ἢ τῷ ἀξιωματικῷ τινός, ἢ ἐκ μελέτης ἐπισφαλούς, ὥστε μὴ ἂν ῥαδίως ἔχειν ἐπινεύειν τοῖς καὶ ἐναργῆ τὴν ἀληθεῖαν παριστῶσι.

§. θ'. Ἐστὶ δὲ φαντασία δύναμις μὲν τῆς ψυχῆς· ἀκροσφαλῆς δὲ ἡμῖν μάλιστα πρὸς ἀπάτην, ψευδῶν αἰετίνων δημιουργῶν γιγνομένη καὶ πλάσμα· δύναται γὰρ τὰς τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ὄρου ἰδέας συνάψαι, καὶ οὕτως ὄρος οἷον χρυσοῦν ἀναπλάσαι· ὁ οὖν ὑπάρχει ταῖς ἀληθείαις· ἴδε Μεταφ. ξδ. Ἠθ. κγ-λθ.

§. ι'. Πρόληψις δὲ, τοῦ μὲν ἀξιωματικοῦ, δόξα ψευδῆς, καθ' ἣν τοῦ μὲν τὴν γνώμην, καὶ μήπω ἐξετασθεῖσαν, ἀλλ' ἀπ' ἰῶν ἐν ἄλλοις ποτὲ εὐδοκίμησε, δοκιμάζομεν· τοῦ δὲ, ἀψευδοκίμαζομεν· ἐπισφαλούς δὲ μελέτης, καθ' ἣν γνώμην τινός, μήπω ἀκριβῶς καὶ τεταγμένως ἐξετασθεῖσαν, ὡς ἀληθῆ ἀποδεχόμεθα, ἢ ἀποδοκιμάζομεν· τούτοις γὰρ ὡς ἂν προκατασχεθῆ, οὐκ ἂν γένοιτο νεωτέρας ἀληθείας ἐπιδεκτικὸς, πρὶν ἂν ἀπώσεται τὰ προκατειλημμένα· τούτου δὲ οὐκ ἂν ἄλλως τύχοι, ἢ κατὰ τάξιν τὰς μελέτας ποιούμενος· ὅπερ ἐστὶν ἐναργεῖς, εὐκρινεῖς, καὶ πλήρεις ἰδέας προσποριζόμενος. Περὶ ὧν ὁ λόγος ἡμῖν ἐξῆς.

Περὶ Ἐννοιῶν, ἢ Ἰδεῶν.

§. ια. Ἰδέα ἢ Ἀντιλήψις τοίνυν ἐστὶ γνῶσις εἰκῶν τῶν τινος τῆς αἰσθήσεως ἔξωθεν προσβάλλοντων, ἢ τῶν ὄντων οὐτινοσούτων ἀσθητέμενε ἔννοια· ἃ γὰρ ὁ νοῦς θεωρεῖ, ταῦτα ἢ τῶν ὕλης ἐστὶ μετεργόντων, ἢ τούτης τυχεύουσιν παντάπασιν ἄμοιρα· κακείνων μὲν ἀντιλαμβάνεται τῆς εἰκῆς, ὑπὸ τοῦ σώματος ἔξωθεν παθαινόμενος· τούτων δὲ τὰς ἐννοίας ἐγείρει, αὐτὸς ὑφ' ἑαυτοῦ ἀλλοιούμενος· καὶ ἐπιθεῖν μὲν ἐνταῦθα φημι τὸ ὑπὸ τῶν αἰσθήσεων τῇ ψυχῇ ἔξωθεν ἐγγινόμενον αἰσθημα· ἀλλοιῶσιν δὲ τὴν διχοθεν αὐτοῖς ἀπὸ ἐνεργείας εἰς ἐνέργειαν ἐτέραν μεταπέσει· δύο ἄρα αἶθε πηγαι, ἐξ ὧν ὁ νοῦς τὰς ιδέας ἀρύεται, ὑπὸ συναμφοτέρου τοῦ ἀνθρώπου μέρους τὸ μῆρι διεγειρόμενος, πρῶτον μὲν τοῦ σώματος, εἶτα δὲ καὶ τῆς ψυχῆς. (*)

§. ιβ. Πρώτη μὲν οὖν πηγή τῶν ιδεῶν ἡμῖν τὸ σῶμα τοῦτο σαφῶς ἐστὶ, παρ' οὗ πρῶτως τὰς ιδέας ἢ ψυχῇ παραδέχεται· καὶ τοῦτο ἐστὶ τὸ παρὰ πᾶσι λεγόμενον, οὐδὲν ἐν τῷ νῷ, ὃ μὴ πρότερον ἐν τῇ αἰσθήσει. (γ'*)

§. ιγ. Ἐπειδὴ τοίνυν πᾶσα γνῶσις ἐξ αἰσθήσεως ἔχει τὴν ἀρχὴν, (γ') ἤνικα τὰ αὐτὰ ὡσαύτως προσβάλλουσι ταῖς αἰσθήσεσι, καλεῖται πείρα· καὶ ἐστὶν ἢ πείρα μνήμη πολλῶν αἰσθημάτων τοῦ αὐτοῦ ὁμοίων ἀλλήλοις.

§. ιδ. Ἦν δὲ ἢ πείρα μηδὲν ἡμῶς ἀπατᾷ, πέντε τινὰ φυλακτέον

§ (*) Ἐγγίνος δὲ καὶ τρίτον, ἐν καὶ πρῶτον τῇ τάξει τὴν κατ' ἀποκάλυψιν τίθεται· ἀλλ' ἑαῖνα ὑπερτέτρα καὶ ἑως θεῖα, καὶ διὰ τούτων ἢ θεωρία ταύτης τῆς θεολογικῆς ἐν αἰε προσέκωσα μάλιστα.

§ (*) Αἱ τῶν παρεστημένων ιδέας ταῖς αἰσθήσεσι προσβάλλουσι, ὡς εἴρηται (δ) καὶ ἐξ αὐτῶν διὰ τῶν κινήσεων ἐστὶ ἐπι τῶν ἐμφανῶν διακρίνειν, κακείνων τοιαύτοι, ἢ τοιαύτοι, ἢ τοιαύτοι, διακρίνειν, οὕτως ἀρρήτων λόγων ἐπ' αὐτὴν μεταδίδουσι τὴν ψυχῇ (ὡς καὶ ἀπὸ τοῦ σώματος αἰε τὸ αὐτὸν γίνονται ἢ μεταπέσει τῆς εἰδέν εὐδαίς εὐδαί) ἢ δὲ ψυχῇ προσέκωσα, ἐπιγινώσκουσι τὰ, ἐπρασάθει καὶ πῦρ ἐστὶ τὸ καλούμενον αἰσθημα· ἢ τοιαύτοι κατὰ τὴν ιδέαν ἀλλοιῶσαι τῆς ψυχῆς. (ια')

ἔκείνη, τὸ τὰ αἰσθητήρια ὑγιῶς ἔχειν· τὸ μετὰ αὐτῶν καὶ τῶν αἰσθητῶν διάστημα καθαρόν εἶναι· τὸ τὸ αὐτὸ καὶ ἀνάλογον εἶναι τῇ τῶν αἰσθητηρίων δυνάμει· τὸ τὸν νοῦν προσέχειν τῷ πράγματι· καὶ τὸ τοῖς ἐπὶ τούτῳ κατεσκευασμένοις ὄργανοις μικροσκοπίοις τε καὶ τηλεσκοπίοις ἐν καιρῷ ὀρθῶς χρῆσθαι. Τούτων δὲ οὕτω γιγνομένων ἀπάντων, ἐπικρατύνεται τὸ ἀξίωμα, ὅτι αἱ αἰσθήσεις, τῶν πρὸς αἰσθησιν ἀπαιτουμένων προσόντων, οὐκ ἂν ἀπατῶμεν.

§. ιε. Δευτέρα δὲ πηγή ιδεῶν αὐτῇ καθ' ἑαυτὴν ἐστὶν ἢ ψυχῇ, ἐνεργοῦσα· ἐνεργεῖ δὲ διττῶς, αὐτὴ τε ἑαυτὴν δηλονότι προσεφορῶσα, καὶ ὅπως ἔχει, ἐπιγινώσκουσα· ὃ οἱ μὲν, δύνάμει τῆς ψυχῆς ἐπιστρεπτικῇ· οἱ δὲ συνείδησιν ἐκάλεσαν συνηθέστερον· ἔπειτα δὲ καὶ τοῖς ἔξω προσεπιβάλλουσα, καὶ ἀφ' ἐτέρου εἰς ἕτερον νοητὸν μεταπέσει, τὰ τε προσπίπτοντα ἀπλῶς θεωροῦσα, καὶ τὰ νοούμενα πρὸς ἀλλήλα παραβάλλουσα, καὶ ἐκ τῆς παρεβολῆς ταύτης ἕτερα ἐξ ἐτέρων συνάγουσα· ἐπειδὴν γὰρ ἀπᾶξ ὑπὸ τῶν ἔξωθεν ἀλλοιωθῆ, μυρία ὅσα ἐντεῦθεν ἔχει διανοεῖσθαι. (ς. ζ.)

§. ις. Τούτων δ' οὕτως ἐχόντων, τρίτον τι ζεύγος ιδεῶν οὕτω μάλιστα προσφερομένων τῇ ψυχῇ τοῖς ἀκριβῶς σκοποῦσι προφαίνεται· αἱ μὲν γὰρ τούτων εἰσὶν ἐναργεῖς, αἱ δὲ ἀμυδραὶ· καὶ τῶν ἐναργῶν αἱ μὲν διακεκριμέναι, αἱ δὲ συγκεχυμέναι· καὶ αὐτὰ πάλιν τῶν διακεκριμένων αἱ μὲν πλήρεις, αἱ δὲ ἀτελεῖς.

§ ιζ. Καὶ Ἐναργῆς μὲν ιδέα ἐστὶν, ἐπειδὴν, ὅπερ τις ἐρῆη προσεληφῶς, ὅσακις ἂν τοῦτο καὶ αὐθις ἐπαναλάβῃ, γινώσκῃ αὐτὸ καλῶς, καὶ τῶν ἄλλων αὐτὸ ἀπάντων δύναται διακρίνειν. Ἀμυδρὰ δὲ, ἐφ' ὧν παρισχυμένων τῷ λογικῷ, ὑπερὶ τῇ ψυχῇ ἐνδυσάζειν, εἰ τοῦθ', ὃ οἶεται, εἴη τῷ ὄντι οἶον, τῆς μὲν σαφῆς ιδέαν ἐναργῆ καὶ τῶν τοῦ ὄγλου ἕκαστος ἔχει· τῶν δὲ ἄλλων πλανητῶν Κρόνου, Διὸς Ἄρεως, Ἀφροδίτης, κομιδῆ, ἀμυδρὰν, τοῖς ἀπλανέσι τῶν ἀστέρων τούτους τῶν πολλῶν συγγεόντων· οὕτω καὶ πύρρωθεν ὄρων προσόντα τινὰ, ἢ φωνῆς τῶν γνωρίμων τινὸς ἀκούσας, οὕτω διακρίνεις σαφῶς οὔτε τὸν ἐρχόμενον, οὔτε τὸν τῆ νουοῦν προσκείμενον.

§. ιθ'. Διακεκριμένα δὲ ἰδέα εἶναι, ἢ ἵνα τις καὶ γνωρίσματ' ἄττα, ἢ ἵνα τὰς ἰδέας ἔχει, δι' ὧν ταῦτ' ἂν διασέλλοι τῶν ἄλλων, δύναται καταλέγειν. Συγκεχυμένη δὲ, ὅταν ἐκ γνωρισμάτων μὴ ἔχη διασει-
λαι τὸ παριστάμενον οἶον, τὸ τρίγωνον τῶν ἄλλων διασέλλων σχη-
μάτων τῷ τρεῖς ἔχει γωνίας, οὐ μίον ἑναργῆ, ἀλλὰ καὶ διακεκρι-
μένην λέγομεν ἂν ἔχει ἰδέαν αὐτοῦ τῶν γεμῆν χρωμάτων τὸ ἐρυ-
θρὸν ῥάσα μὲν ἂν τις διασέλλοι τοῦ μελανοῦ, οὐ μὲν δεκκὶ γνωρίσματτα
τούτου ἔχει εἰπεῖν διὸ καὶ ἑναργῆ μὲν ἰδέαν ἔχειν φαμέν· συγκε-
χυμένην δὲ καὶ ἀσαφῆ, καὶ οἷον εἰπεῖν, ἀδιαγνώριστον, καὶ ἀσύμβολον.

§. ιθ'. Πλήρης δ' αὖ ἰδέα εἶναι, ὅσαίς ἂν αὐ μόνον τὸ ὀριστὸν
καὶ τὰ γνωρίσματτα αὐτοῦ καταλέγωμεν, ἀλλὰ καὶ τῶν γνωρισμάτων
αὐτοῦ ἕτερ' ἄττα γνωρίσματα, ἐπαξέρομεν ὅ εἰ μὴ γένοιτο, ἢ ἰδέα
εἶσιν ἀτελής οἶον, ὀρίζομαι μὲν τὸ πῦρ ὕλην εἶναι φωτιστικὴν, θερ-
μαντικὴν, καυστικὴν, ταῦτα διακεκριμένα εἶναι ἰδέα· εἰ δὲ καὶ τῶν
γνωρισμάτων ἐκάστων ἀποδοῖεν γνωρίσματα ἕτερα, πλήρη ἰδέαν
ἐλεγοίμεν ἂν τοῦ πυρὸς προσλαβεῖν· εἰ δὲ μὴ, διακεκριμένην μὲν,
ἀτελῆ δέ.

§. κ'. Ὡς ἔκ τῶν εἰρημένων ἢ αὐτῆ ἢ ἰδέα, οἷον ἢ τοῦ πυρὸς
ἀπλῶς μὲν θεωροῦμεν, οἷον ἂν καὶ ἀμκθῆς πᾶμπαν ἀντιδιασέλλοι
αὐτὸ τῶν ἄλλων, ἑναργῆς λέγεται προστελείσης δὲ καὶ τῆς τῶν
γνωρισμάτων ἰδέας, οἷον τοῦ φωτὸς, τῆς θερμότητος, καυστικώ-
τητος, διακεκριμένη· εἰ δὲ προσαποδοῖμεν αὐτῇ καὶ τρίτον σύμβο-
λόν τινα τούτων τῶν γνωρισμάτων, πλήρης γίνεσθαι· Ὡς δ' αὐτως
καὶ ἢ ἀντιδιασέλλοι σείρα, ἀμκθῆ μὲν εἶσιν ἰδέα ἢ περὶ τὸ πρᾶγ-
μα αὐτὸ πρῶτον σκευημένη καὶ ἀνατάστατος· συγκεχυμένη δὲ,
ἢ ἀδιαγνώριστος καὶ ἀσύμβολος· ἀτελής δὲ, ἢ τῶν γνωρισμά-
των αὐτῶν τῶν κατὰ τὴν πλήρη μὴδ' ἀπιννοσῶν εὐμοιροῦσα γνωρί-
σματος. (*)

(*) Ἐκ τούτων δὲ οἶον ἢ μὴ ἑναργῆς εἶσιν καὶ συγκεχυμένη· ἢ δὲ εὐκρινῆς, καὶ ἀσα-
φῆ· ἀλλὰ ταῦτ' ἀπαρτίζονται τῷ κλεινῷ Εὐγενίῳ· ἀλλ' ἔστι τὸ συγκεχυμένον τοῦτο κλεινῆς

§. κα'. Ἐπὶ δὲ ταύτοις τῶν ἰδεῶν αὐθῆς αἰ μὲν εἶσιν ἀπλᾶι· αἰ
δὲ, σύνθετοι, καὶ συγκεκριμένοι· αἰ δὲ, ἀφρημένοι· καὶ ἀπλᾶι
μὲν εἶσιν, ἢ τοῖ ὧν οὐπω γνωρίσματα διακρίνομεν (γ. ιθ') ἢ ὧν ἴκιστ'
ἂν σύμβολ' ἄττα καταλέγειν δύναίμεθα, οἷαι εἶσιν αἰ πρώτως ταῖς
αἰσθήσεσιν ὑποπίπτουσαι, οἷον αἰ τῶν χρωμάτων, τῶν ἴχτων, τῶν
ὀσμῶν, τῶν γυμῶν, τῶν θερμῶν καὶ ψυχρῶν· διὸ καὶ γνωρισμάτων
αὐταῖς ὡς ἀπλᾶις μὴ ἐνόντων, οὐ λόγῳ, ἀλλ, αἰσθήσει καὶ πείρα εἰσι
ληπταί.

§. κβ'. Σύνθετοι δ' αὖ, ἢ συγκεκριμένοι, αἰ ἐκ συγκριμάτων πολ-
λῶν ἰδεῶν συκείμεσθαι, ὡς ἐπὶ τῆς φλογὸς· ὅπου γε αὐτῆς τε ταύ-
της, καὶ ἄμα τοῦ φωτὸς, τοῦ τε καυστικοῦ, καὶ τοῦ σχήματος ἀντι-
λαμβανόμεθα.

§. κγ'. Ἀφρημένοι δὲ τελευταῖον εἶσιν ὡς ἡνίκα πειρώμεθα ἐννοεῖν
τὴν οὐσίαν ἄνευ τῶν, εἰς ὧν αἰ σύνθετοι, ἀπλῶν ἰδεῶν· καὶ αὐθῆς
ἐκεῖνας χωρὶς τῆς οὐσίας· οἷον τὴν οὐσίαν φερ' εἰπεῖν τοῦ ἀδάμαν-
τος ἄνευ τῆς βαρύτητος, τῆς πυκνότητος, τῆς στιλπνότητος, καὶ
τῶν ἄλλων· καὶ πάλιν ἐκεῖνα ἐκεῖνης χωρὶς· ταῦτα γὰρ καθ' ἑαυτὰ
μὲν καὶ χωρὶς οὐ πέφυκεν εἶναι, χωρὶς ὅμως θεωρεῖται νοοῦμενα. (*)

Περὶ ἰδεῶν μερικῶν καὶ καθόλου.

§. κδ'. Ἀπὸ τῶν ἀπλῶν τοίνυν ἰδεῶν ἀσχίμενοι, σύνισμεν ἐπὶ

ἐπὶ ἰδεῶν ἰχουσῶν μὲν γνωρίσματα· ἀφρημένα δὲ παρ' ἡμῶν, ἐρῶς ἀπεδίχεται ἡ-
νίκος, τοῦτο λέγισθαι ἔς καὶ μετὰ πάλῃ· χάριτο· ἀπεδίδασι ταῦτα τῆ διδασκαλίᾳ
Διόνυσίου καὶ Βασίλειου τῶν περιχώρων. Λεγ. κζ.

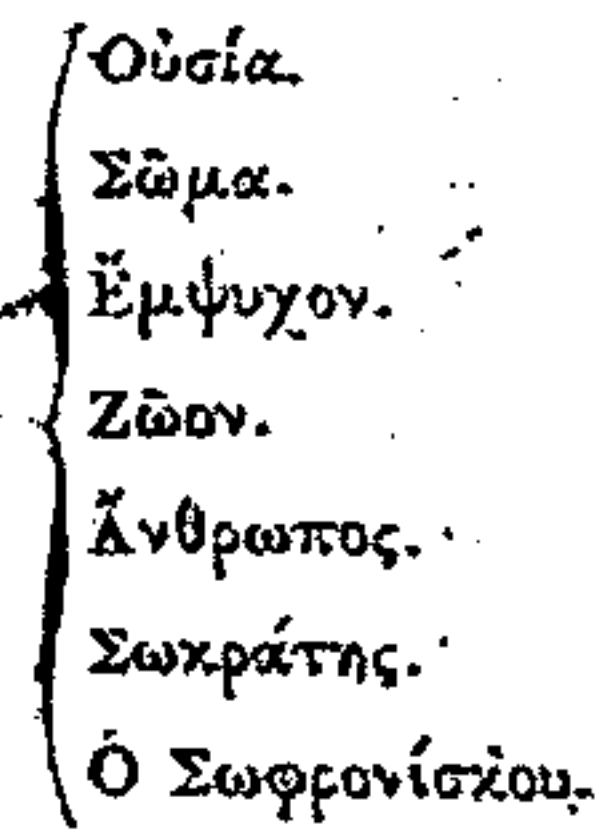
(*) οἷον ἐπιεικῶς μὲν ἡμετέροισι καὶ ἀπὸ τῶν περὶ αὐτῆ,
ἀφαιρίσει ἀμυδρὸν τι ἰνδαλμα αὐτῆς τῷ νεῖ προσλαβεῖν, καὶ τοῦτ' εἰς ὑπερίστωσιν μᾶ-
ζα συναγόμενον, ἰφικτὴν ἐπειδὴ τῆσ τὰ συμβεβηκότα καθ' ἑαυτὰ καὶ χωρὶς ὑπὸ τῶν
εἰς ἂν φαίμεν (ἀ.ι.) εἶπιν ἄρα τι, εἰ μὴ ἐκεῖνα τῶν ὑπὸ τῶν εἶπιν οἷον, φέρει τις φέρ'
εἰπεῖν, ἀδάμαντα ἐν χερσὶ θεωρεῖ δ' ἐν αὐτῇ τὰ συμβεβηκότα, τὸ σείρον, τὸ στιλπνόν,
τὸ βαρὺ, τὸ σχῆμα· εἶτα ἐννοεῖ πάντα ταῦτα ὡς ἐν ἑστί τῶν ὑπερίστωσιν· ἢ οἷον ἂν ἴδοι,
οὐδ' ἄλλως καταλέγειν, εἰ μὴ τῆσ τῶν περὶ αὐτῆ ἀφαιρίσει· ἢ ἀφαιρίσει τῶν ἰδεῶν
νοῦν, τὸ καταλειπούμενον ἐννοεῖται οὐσίαν.

τῆς συνθετικῆς αἰ μεταβαίνοντες (γ δ ε.) οἶον, ἰδὼν τις πῦρ
 πρῶτον πῆ, κατ' ἀρχὴν μὲν προσέσχε τῷ φέγγει, καὶ τὴν ἰδέαν αὐ-
 τοῦ ἀπινέγατα εἶτα δὲ κατὰ μικρὸν προσίων, ἤθετο καὶ θερμὴν
 ἐφ' ἐαυτὸν ἐξιοῦσαν ἐκείθεν ἐκ δὲ τούτου καὶ τῆ χειρὶ ἀψασθαι
 τῶν βουληθεῖς, ἀπροσδοκῆτως ἐπλήγη, ὑπὸ τῆς καύσεως· εἶθ' οὕτως
 ἐπλοκαίμενος εὖρεν, ὅτι πῦρ ἐστι φωτιστικόν, θερμαντικόν, καυσικόν·
 κινεῖται δὲ τρεῖς ἰδέας ἀνὰ μίαν προσλαβὼν κατ' ἀρχάς, καὶ εἰς μίαν
 συνάψας, τὴν τοῦ πυρὸς ἰδέαν ἐπορίσατο σύνθετον. (*) Εἰρήσθω
 δὲ ταῦτα ἐπὶ τῶν πρώτων ἡμῶν καὶ κατ' ὀλίγον προσποριζομένων
 ἰδεῶν, ἃς ὁ νοῦς μάλιστα παθαινόμενος προσλαμβάνει (ιά.) ἐφ' ὧν
 οὐκ αὐτὸς ἐπειτα ἐνεργεῖ, ὑφ' ἐαυτοῦ ἀλλοιωμένος (αὐτόθι), ὑποτέρως
 καὶ αὐτῷ ὁσῶν κελῶς ἔχειν, οὕτω συλλογίσεται, ἥτοι ἀπὸ τῶν με-
 ρικῶν ἐπὶ τὰ καθόλου, ἢ ἀνάπαλιν ἀπὸ τῶν καθόλου ἐπὶ τὰ μερικά.
 ἢ τὸ μὲν πρῶτον μέθοδος θραύεται ἀναλυτικῆ, ὡς ἀπὸ τῶν αἰ-
 τιῶν χωρῶσα ἐπὶ τὰ αἷτια· τὸ δὲ δεύτερον, μέθοδος ἔκρουσεν
 συνθετικῆ, ὡς ἀπὸ τῶν αἰτιῶν ἐπὶ τὰ αἷτιατὰ μεταβαίνουσα· ἢ
 μὲν, τὴν τέχνην· ἢ δὲ, μιμουμένη τὴν φύσιν.

§ κβ. Ταύτων δ' αὐτως ἐχόντων ἢ ἀπὸ τῶν ἀπλῶν ἐπὶ τὰ συν-
 θετικὰ πρόδος καὶ καταγωγὴ εἶδος ἰδεῶν ὀνομάζεται καθάπερ
 αὐτὸ ἀπὸ τούτων ἐπ' ἐκείνη ἀναγωγὴ, πλάτος προσαγορεύεται· εἶδος
 γὰρ εἰώθεισι καλεῖν τὰ γνωρίσματα καθάπερ αὐτὸ καὶ πλάτος, μέχρις

(*) Σημειώσαι δὲ ὅτι αὐτὸς δ καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις εἴρηται, ὡς ἀπὸ τῶν ἀπλου-
 στίμων κατὰ μίμησιν τῶν τεχνῶν ἐπὶ τὰς συνθετικὰς τῶν ἰδεῶν προχωροῦντες, ἐναν-
 τίων τῆ φύσει διακρίναν βρῖναι· ἢ μὲν γὰρ τέχνη ἀπὸ τῶν ἀπλουστέρων ἐπὶ τὰ συνθετικὰ
 πρῶτον ἢ δὲ φύσις ἀνάπαλιν, ἀπὸ τῶν γενικωτέρων ἐπὶ τὰ μερικώτερα·
 ἢ μὲν γὰρ εἶται τῷ καὶ ἐχρηθεῖς, ἀνάπαλιν πρῶτον εἰαστὸν ἵνα μόνον εἴτ' ἀντικ-
 ῶν ἐπὶ φάλατι ἐπιλάσσει, καὶ γόνατα περιέδωκε καὶ ἀσταχυν ἐξίφουσι, καὶ θίκαε,
 ἢ καὶ περιέδωκε τὸ σπέρμα, περιέδωκε, ἀνθρῆκαίτε περὶ αὐτὰς ἐνιφύτουσι, καὶ πάντα
 ἢ μὲν τῶν μερικωτέρων καὶ ἴσσι μὲν οὕτως ἢ κατὰ τὴν τέχνην διδασκαλίαν μέθοδος
 ἀναλυτικῆ λεγέμενη ἢ δὲ κατὰ τὴν φύσιν, Συνθετικῆ·

ἂν ἐκτὸς γνωρισμάτων αἱ ἰδέαι (*) προκένται πλατύνονται δὲ
 τὰ κατωτάτω καὶ μερικώτατα, ὡς ἐν τῷ διαγράμματι φαίνεται.

Ἐνταῦθα γὰρ, ὅσον μὲν μᾶλλον, ἀπὸ τῆς οὐσίας ἀνωθεν ἀρχόμενοι,
 κάτιμεν, τοσούτον μερικεύομεν τὴν ἰδέαν, ἐν μόνῳ τῷ τοῦ Σωφρο-
 νίσκου τὰ πάντα συγκλείοντες· ὅσον δὲ πάλιν ἀνάπαλιν ἀνιμεν,
 τοσούτον πλατύνομεν αὐτὴν ἐπὶ πάντα τὰ τῆς οὐσίας μετέχοντα·
 γίνεται δὲ τοῦτο ἥτοι διὰ συγκρίσεως, ἢ δι' ἀφαίρεσεως· ἐκεῖνο μὲν,
 κατιόντων· τοῦτο δὲ, ἀνιόντων ἡμῶν.

§ κγ. Συμβαίνει ταῖνυν ἐκ τούτων τὰς μὲν τῶν ἰδεῶν ἀβαθεῖς
 εἶναι, τὰς ἀπλουστάτας καὶ γενικὰς· τὰς δὲ, ἀπλατεῖς ταῖναντίον
 καθίστασθαι, τὰς μάλιστα συνθέτους καὶ μερικὰς· τῶν δὲ μεταξὺ
 ἀντιπεπονθύτι λόγῳ, τὰς μὲν πολυπλατεῖς, ὀλιγοβαθεῖς· τὰς δὲ πο-
 λυβαθεῖς, ὀλιγοπλατεῖς εἶναι· καὶ τὰς μὲν ἀβαθεῖς, καθόλου· τὰς δὲ
 ἀπλατεῖς, καὶ ἐντι μόνον ὀρισμένον δὲ ἴσας, ἐπὶ μέρους καλεῖ-
 οῦναι (**). τὰς δὲ μεταξὺ, καθόλου μὲν πρὸς τὰ κατωτέρω· ἐπὶ μέρους
 δὲ, πρὸς τὰ ἀνωτέρω.

(*) Σημειώσαι δὲ, ἐπὶ ἃ μὲν ὁ νοῦς παθαινόμενος (ιά.) προσλαμβάνει, ταῦτ' ἰδέαι,
 μᾶλλον καλεῖται· ἂν ἃ δ' ἀλλοιωμένος, ταῦτ' ἴσσοιαι κυρίως ἂν εἶεν. Ἐνταῦθα δ' εἶναι
 συγκρίεται μὲν τὰ ὀνόματα ἐπορίσθη τῷ κλειῶ ἰδῶν· ἴδε δὲ καὶ παρακαταῖν. ρμδ.
 (**). Τὸ δὲ ὀρισμένον τοῦτο, εἰ μὲν καθ' αὐτὸ ἴσων ὑφιστάτως, λογικὸν μὲν ἐν, πρὸ-

§. κζ. Ἐντεῦθεν οὖν κατὰ Πορφύριον γένη καὶ εἶδη ὑπάρχουσιν ὅλα γίνεται γένος μὲν πρὸς τὰ ὑπὸ αὐτῶν εἶδη, δὲ πρὸς τὰ ὑπὲρ αὐτῶν εἶδη, τὸ Σῶμα, εἶδος μὲν ἐστὶ πρὸς τὴν οὐσίαν, γένος δὲ πρὸς τὸ ἔμψυχον, ὡς δ' αὐτίκως καὶ τὰ λοιπὰ ἢ δὲ οὐσία, ὡς ἀνώτατον πάντων γενικώτατον γένος ἵκασεν ὡσπερ αὖ καὶ τὸ, ἄνθρωπος, εἰδικώτατον εἶδος, ὡς μετέπειτα εἰς εἶδη ὑποδιακρίνεται, ἀλλ' εἰς ἄτομα Πλάτωνα καὶ Παῦλον, καὶ τοὺς λοιποὺς κατὰ μέρος ἀνθρώπους.

§. κη. Ἐκ πρώτων οὖν δήλον, ὅτι τὰ μὲν ἀνωτέρω αἰεὶ ὅλα ἐστὶ δυνάμει, πρὸς τὰ ὑπὸ αὐτῶν θεωρούμενα ἢ γὰρ οὐσία, φέρ' εἰπεῖν, δυνάμει ἐστὶν ἐν τῷ σώματι, τῷ ἔμψυχῳ, τῷ ζῶνι, τῷ ἀνθρώπῳ, ὃ ἐστὶ δυνατόν, ὅλα εἶναι, καὶ δὲ κατωτέρω, ἀνάπλιν, πρὸς τὰ ὑπὲρ αὐτῶν ὅλα ἐστὶν ἐνεργείᾳ, ὃ γὰρ ἄνθρωπος, καὶ ζῶον, καὶ ἔμψυχον, καὶ σῶμα, καὶ οὐσία, πάντα ἅμα ἐστὶ ἐνεργείᾳ.

§. κθ. Τούτων δ' αἰτίας ἔχοντων, συμβαίνει τὰ κατωτέρω ὡς ἐνεργείᾳ ὄντα συνεισάγειν τὰ ἀνωτέρω, τὰ μόνον δυνάμει θεωρούμενα ὅλα, εἴτι γὰρ ἄνθρωπος, τούτο καὶ ζῶον, καὶ ἔμψυχον, καὶ σῶμα, καὶ οὐσία, ὡς μὲν δὲ καὶ ἀνάπλιν, οὐ γὰρ πᾶσα οὐσία ἐστὶν ἐξ ἀνάγκης καὶ σῶμα, οὐσία γὰρ εἴσι καὶ τὰ πνεύματα τὰ πάντα ἕμοιρα σωματότητας, οὐδ' εἴτι σῶμα, τούτο ἦδη καὶ ἔμψυχον, οὐδ' εἴτι ἔμψυχον, τούτο καὶ ζῶον, καὶ γὰρ ἔμψυχότητος καὶ τὰ φύσιν λόγῳ ἀμυδρότατον γε λέγεται εἰρηνοῦσαι, οὐδ' εἴτι ζῶον, τούτο καὶ ἄνθρωπος, ἀλλ' ὡσπερ αὐτὰ συνεισάγουσιν εἰσαγόμενα τὰ ὑπὲρ αὐτῶν, οὕτω καὶ συναναίρουσιν, ἀναίρουμένους ἐκείνων, οὐσίας γὰρ μὴ οὐσίας, οὐδὲ σῶμα ὑπάρξει καὶ ἐπὶ πάντων ὁμοίως ἐξῆς ἐννοεῖσθω ταῦτά.

Περὶ τῶν Πέντε Φωνῶν.

§. λ. Τῶν φωνῶν, ἢ μὲν πολλὰ ἅμα σημαίνει πράγματα, ἢ δὲ, ἕν, καὶ τῶν πολλὰ περιεχουσῶν ἢ μὲν, ἑτεροφυῆ, ἢ δὲ ὁμοφυῆ πε-

ριέχει, κακείνη μὲν ὀνομάζεται Γένος, οἷον τὸ ζῶον, ὑπὸ τούτο γὰρ ὡς γένος πάντα ἐστὶ τὰ εἶδη τοῦ ζῶου, ἢ δὲ ὁμοφυῆ περιέχουσα φωνή, ὀνομάζεται Εἶδος, ὡς ἐν εἶδος περιέχουσα μόνον, οἷον τὸ, ἄνθρωπος, ἵππος, θοῦς, ἢ δὲ εἶδος διακρίνουσα εἶδους, Διαφορά, οἷον, τὸ λογικόν, ἐξ οὗ ὡς πρώτως ὄντος διαφορᾶς, πηγάζουσι κατὰ δεύτερον λόγον καὶ ἑτεράι δύο, τὸ, νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν, καὶ τὸ Γελαστικόν, ὃ ἴδιον παράττιςιν ἀρέσκει ὀνομάζεσθαι μάλιστα, ἢ δὲ ἐνοῦσα μέντω, μηδὲν δὲ συντελοῦσα πρὸς τὴν ἐκείνου οὐσίαν, ἀλλ' ἐκείνης σωζομένης, καὶ γίνεσθαι καὶ ἀπογίνεσθαι πεφυκυῖα, καλεῖται Συμβεβηκός. Ἐντεῦθεν τοίνυν φωναί, ἢ ἰδέαι καθόλου συνάγονται πέντε, Γένος, Εἶδος, Διαφορά, Ἰδιον, καὶ Συμβεβηκός.

§. λα. Γένος τοίνυν ἐστὶ γνώρισμα οὐσιῶδες κοινόν πολλοῖς, διαφοροῖς οὔσι τὴν φύσιν, οἷον, τὸ ζῶον εἶναι, ὃ κοινόν ἀνθρώπῳ καὶ πᾶσι τοῖς παρὰ τὸν ἀνθρώπον ζώοις.

§. λβ. Εἶδος δὲ ἐστὶ κοινόν πολλοῖς, διαφοροῖς οὔσι τῷ ἀριθμῷ, οἷον, τὸ ἄνθρωπος εἶναι, ὃ κοινόν Σωκράτῃ καὶ Πλάτῳ, καὶ πᾶσι τοῖς κατὰ μέρος ἀνθρώποις.

§. λγ. Διαφορὰ δὲ ἐστὶ γνώρισμα πρώτως οὐσιῶδες, διακρίνουσα τὰ ἑτεροφυῆ, οἷον τὸ λογικόν, ὃ τὸν ἀνθρώπον διατέλλει τοῦ ἵππου, καὶ τῶν ἄλλων ἀλόγων ζῶων ἐξ οὗ πηγάζει δευτέρως τὸ νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν.

§. λδ. Ἰδιον δὲ ἐστὶ γνώρισμα οὐσιῶδες, οἷον τὸ γελαστικόν ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἢ ἴδιον ἐστὶ τὸ αἰεὶ καὶ παντὶ καὶ μόνῳ τῷ εἶδει ὑπάρχον, ὡς τῷ ἀνθρώπῳ τὸ εἰρημένον, τῷ ἵππῳ τὸ χρεμετιστικόν, τῷ κυνὶ τὸ ὑλακτικόν, καὶ ἄλλοις ἄλλα, τούτοις γὰρ μάλιστα τὰ εἶδη διαστελλεται ἀπ' ἀλλήλων.

§. λε. Συμβεβηκός δὲ ἐστὶ γνώρισμα ἐπουσιῶδες τὸ προσῆναι καὶ ἀπειῖναι τοῦ ὑποκειμένου, ἀτρέπτου τῆς κατὰ τὸ εἶδος μενούσης οὐσίας, δυνάμενον, οἷον τὸ ἐπιβρίνόν τινα εἶναι, ἢ μέλανα ἢ φιλό-

σωπον μὲ λογικὸν δὲ, ἄτομον λέγεται, εἶδη ἀρεσκῶν ὡς ἐστὶν ὑποστάσεως, ἀτομικὸν ὀνομάζεται μάλιστα, εἴτι εἰσὶν αἱ πρώταις καὶ τὰ χρώματα.

ἐστὶ δὲ τούτου τὸ μὲν χωριστὸν, οἷον τὸ περιπατεῖν, τὸ φιλοσοφῆν· τὸ δὲ ἀχώριστον, οἷα ἢ τῶν Αἰθίοπος μελανία. (*)

§. λζ. Τούτων οὖν τῶν καθόλου καὶ μερικῶν ἰδεῶν τὰ μὲν ἀνωτέρω καὶ ὑπὲρ ἃ μὴκέτι ἐστὶν εἶρεῖν μηδὲν, γενικιώτατα γένη καλεῖται· οἷον μόνον τὴ οὐσία ἂν εἴη· τὰ δὲ κατωτέρω, τὰ εἰδικιώτατα γένη, οἷον ἀνθρώπου, ἵππου, ἑοῦς, καὶ τὰ λοιπὰ τὰ δὲ μέσα, γένη καλεῖται· ὑπέλληλα τὰ κατὰ προσηγόρευται· γένη μὲν, ὡς ἅλα διὰ τὸν ἄνθρωπον τὰ ὑφ' ἑαυτὰ ἐννοούμενα· εἶσα δὲ, ὡς ἅλα ἐνεργεία πρὸς τὸ ὑπὲρ αὐτὰ θεωρούμενα. (κπ)

ΓΕΝΟΣ ΓΕΝΙΚΙΩΤΑΤΟΝ	
ΟΥΣΙΑ	
Σῶμα,	— Ἀσώματον.
Ἐμψυχον,	— ἄψυχον.
Αἰσθητικόν,	— Ἀναίσθητον.
Δογματικόν,	— ἄλογον.
	Ἄνθρωπος.
Εἰδικιώτατον εἶδος.	

Περὶ τῶν δέκα Κατηγοριῶν.

§. λζ. Ὡσπερ ἐπὶ τῶν μεγάλων στρατῶν, ἀπεριλήπτων διὰ τὸ

πλῆθος τῶν καθ' ἕκαστα ὄντων, εἰς τάγματα ἕκτα καὶ συστήματα εὑπερίληπτα τῷ νοῦ τὴν πᾶσαν στρατικὴν δικαιοσύνην οἱ τούτων ἡγούμενοι· οὕτω καὶ οἱ φιλόσοφοι κοινότησί τισι καὶ ὄροις συμπεριλαβεῖν τὰ ἄλλα ἐπιμελήθησαν, ἐφ' οὓς πᾶσα ἔννοια, ἢ ἰδέα ἀναγομένη, εὐθύνοπτος ἔσται ταῖς θεωρίαις καὶ εὐπερίληπτος· τοὺς δὲ ὄρους τούτους οἱ μὲν Κατηγορίας ἀπλῶς, οἱ δὲ γενικιώτατα προσηγόρευσαν γένη· ἐπὶ γὰρ ταῦτα ἀνιόντες δι' ἀφικρέσεως (κγ) ὡς ἐπ' ἐσχάτους ὄρους ἰστάμεθα.

§. λη. Πασῶν τοίνυν τῶν ἰδεῶν ἢ ἐννοιῶν εἰς ὄρους γενικοῦς οὕτως ἀναγομένων, αἱ δέκα ἐκείνη κατάγε τὴν Σταγειρίτην Κατηγορία συνίστανται· οἷον, Οὐσία, Ποσὺν, Ποιὸν, Πρὸς τι, Ποῦ, Ποτέ, Ποιεῖν, Πάσχειν, Κεῖσθαι, ἔχειν· ἢ γὰρ καθ' αὐτὸ ἐστὶ τὸ ὄν ὑρατώσ, καὶ τοῦτο καλεῖται Οὐσία· ἢ ἐν ἑτέρῳ τὸ εἶναι ἔχει, καὶ οὐ χωρὶς ὑπάρχειν ἀδύνατον, καὶ τοῦτ' ὀνομάζεται Συμβεβηκός· Τοῦτο δὲ ὡς ἐν τῇ οὐσίᾳ ὑπάρχον, διατίθησιν αὐτὴν ἐννεαχῶς τοιῶσδε, ἢ τοιῶσδε ἔχειν· ἢ γὰρ ὡς μέτρον τοῦ μεγέθους αὐτῇ ἐνυπάρχει, καὶ καλεῖται Ποσότης· ἢ ὡς ποιᾶν τινα ταύτην ἀποδεικνύον, καὶ ὀνομάζεται Ποιότης· ἢ καθ' ὃ πρὸς ἕτερον ἀναφέρεται αὐτὴ, καὶ τοῦτό ἐστι Πρὸς τι· ἢ καθ' ὃ τόπον τινὰ, ὃν κατεῖληφεν ἀφορᾶ, καὶ τοῦτό ἐστι τὸ Ποῦ· ἢ τὸν ἐν ᾧ χρόνον, καὶ ἐστὶ τὸ, Ποτέ· ἢ καθ' ὃ κινῶσθαι τι ἐννοεῖται, καὶ ἐστὶ τοῦτο, Ποιεῖν· ἢ κινουμένη ὑπότινος, καὶ τοῦτό ἐστι τὸ Πάσχειν· ἢ θέσιν τῶν οἰκείων μερῶν τινα ἔχουσα θεωρεῖται, καὶ τοῦτό ἐστι τὸ Κεῖσθαι· ἢ ἑτέραν τυχάνει περικειμένη οὐσίαν, καὶ τοῦτό ἐστι τὸ ἔχειν.

§. λθ. Λέγονται μὲν οὖν ταῦτα Γενικιώτατα μὲν γένη, ὡς ἐφ' ὄρους τινὰς ἐπ' αὐτὰ ἰσαμένης τῆς διανοίας· Κατηγορίαὶ δὲ, ὡς τῶν ὑπ' αὐτὰ κατὰ βάθος κατηγορούμενα (κα), τὰ μὲν οὐσιωδῶς, τὰ δὲ συμβεβηκῶς ἐπουσιωδῶς· οἷον, ἐπὶ τοῦ Σωκράτους, φέρε, εὖροις ἂν τὰ δέκα ταῦτα ἐπισκεψάμενος· ἔστι γὰρ καὶ οὐσία Σωκράτης, ὡς αὐθύπαρκτον ὄν, καὶ οὐκ ἂν ἐν ἑτέρῳ τὸ εἶναι ἔχον· καὶ ποσὸν τιμίας γὰρ, ἢ μικρῆς· δίπαχυς, τρίπαχυς· καὶ τοῖόν, οἷον φιλόσοφ

(*) Σημειώσι δὲ, ἐπὶ τὸ συμβεβηκός, ἀχώριστον μὲν ὄν, ἐν τῷ ὁποῖόν τι ἐστὶ κατηγορηματικῶς καὶ ἢ διαφερόντως χωριστὸν δὲ ἐν τῷ πῶς ἔχειν ἐστὶ. Συλλεγόμενα δὲ ἐρωτηθεῖς περὶ πάντων, ὡς ἂν ἀποκρινῆ· τί ἐστιν ἀνθρώπου ζῶον (ταῦτα γένη) ἐποίησεν; λεγόντων (ταῦτο διαφερόντως) ἢ γελῶντων (ταῦτα ὄντων) ἢ σφαιρῶν, (ταῦτα συμβεβηκῶς) πῶς ἔχων ἐστὶ; καθ' ἑαυτὸν, (ταῦτα συμβεβηκῶς χωριστῶς)

καὶ πρὸς τι πως ἔχων, οἷον υἱὸς Σωφρονίσκου καὶ πατὴρ δὲ ἐστίν, οἷον Ἀθηναῖον καὶ τότε, οἷον κατὰ τὴν ἐννενηταστὴν τετάρτην Ὀλυμπιάδα ἐγένετο· καὶ πάλιν τι ἔστιν, οἷον διαλεγόμενος καὶ πάσχων, οἷον ἀπό τινος τυπτόμενος ἢ λαπειζόμενος καὶ κείμενός πως, οἷον ὄρθιος ἢ κλιθείς, ἢ καθήμενος καὶ ἔχων τι, οἷον τρεῶν μόνον, ἢ πῶλον φορῶν. (*)

§. μ. Ἔστι τοίνυν Οὐσία τὸ καθ' αὐτὸ ὑφεστῶς, καὶ μὴ δεόμενον ἑτέρου πρὸς σύστασιν, αὐτὸ μὲν καθ' αὐτὸ τῷ νοῦ οὐ ληπτὸν, ἀλλὰ τῷ δὲ ἀφαιρέσει τῶν περὶ αὐτὸ μῆλιν ὡς ἐν ἀμυδροτάτῳ ἔργῳ νοούμενον· οἷον, ἐγὼ, σὺ, ἐκένος, ὄλιθος ὕδωρ, τὸ ξύλον τουτί. τοῦτο οὖν ἡ μέγιστε πρώτη οὐσία καὶ ἄτομος· δευτέρον δὲ, τὰ κενωτέρω εἶδη καὶ γένη, τὰ τῆς πρώτης κατηγορούμενα· οἷον, ἄνθρωπος, ζῶον, καὶ τὰ τοιαῦτα (**). Περὶ τῆς πρώτης καὶ ἄτομης οὐσίας πρῶτον αἰετὴ, καὶ πάσχα, καὶ μὴν τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι· δευτέρον δὲ, τὸ μέλλον καὶ ἥπτον μὴ ἐπιδέχασθαι, ὡς τὸν αὐτὸν λόγον πάσχα οὐσίας ἐπιδεχομένης.

§. μα. Ποσὸν δὲ ἐστὶ συμβεβηκός, καθ' ὃ τὸ πεπεσωμένον διαίρεται εἰς ἐνυπάρχοντα μέρη· ἐστὶ δὲ τοῦ ποσοῦ τὸ μὲν συνεχές, τὸ δὲ διωρισμένον· καὶ συνεχές μὲν, οὗ τὰ μέρη πρὸς τινα κοινὸν συνάπτεται ὄρον· οἷον, γραμμῆ, ἐπιφάνεια, σῶμα, κίνησις, χρόνος· τὰ μὲν, κατὰ διαμονήν· κίνησις δὲ καὶ χρόνος, κατὰ διαδοχήν· διωρισμένον δὲ, οὗ τὰ μέρη, μηδενὸς ὄρου ὄντος κοινού, διήρηται ἀπ' ἀλλήλων· οἷον, ἀριθμὸς, καὶ λόγος ἀριθμὸς μὲν, τὸ τῶν μονά-

(*) Ταῦτα δὲ ἡ ἀκρίβεια ἐγγίνετο καὶ ἐν διαστολῇ ἐπίσταται μῆλιν χάριν ὕδωρ· ἢ δένδριον ἐξ ὁμοῦ καὶ ὕδατος κατὰ τὴν χάριν ὕδατος· ἢ ἄλλω χάριν ὕδατος ἢ ἄλλω χρονομετρίας.

(**) Διενίχθη δ' ἂν τῆς δευτέρας ἢ πρώτης οὐσίας, ἢ τῆς μὲν πρώτης ὑποκειμένου ἐστὶ καὶ οὐ καθ' ὑποκειμένου ἢ δὲ δευτέρας τῶν κενωτέρων, καθ' ὑποκειμένου καὶ οὐχ ὑποκειμένου· ὁμοίως δὲ διαίρεται καὶ τὰ συμβεβηκός τῆς δευτέρας, ἐπὶ οὐχ ὡς καθ' ὑποκειμένου τῆς πρώτης, ἀλλ' ὡς ἐν ὑποκειμένῳ κατηγορεῖται· ἢ ἐστὶν, ἐπενοσιωδῶς αὐτῆς ἐνυπάρχει. τοῦ γὰρ ζῶντος φανερὸν λέγεσθαι κατὰ τὸ Σωκράτους· οὐκ ἔστιν ἐν ὑποκειμένῳ, ἢ ἐστὶν ἐν συμβεβηκός, οὐτως, ἀλλ' ἐν τῷ Σωκράτει· ἢ ἐστὶν ἐν ὑποκειμένῳ.

ἄτων πλῆθος· λόγος δὲ, τὸ τῶν λέξεων ἄθροισμα. ὁ μὲν, κατὰ διαμονήν· ὁ δὲ, κατὰ διαδοχήν· Κατὰ δὲ τοὺς νεωτέρους, συνεχές μὲν μέγεθος ἐστίν, οὗ τὰ μέρη συνεχόμενα νοεῖται ἀλλήλοις· διωρισμένον δὲ, οὗ τὰ μέρη διίστανται ἀπ' ἀλλήλων, καὶ καθ' ἑαυτὰ ἀποτελοῦντά τι συνεχές, ὡς τὰ ἐπισειωρευσμένα, καὶ ὁ ἀριθμὸς. Παραπύεται δὲ τῷ ποσοῦ τὸ κατ' αὐτὸ ἴσα καὶ ἄνισα λέγεσθαι τὰ πεπεσωμένα.

§. με. Ποῖον δὲ ἐστὶ συμβεβηκός δι' οὗ ἡ οὐσία διορίζεται πρὸς εἰς τὸ τοιαῦδε, ἢ τοιαῦδε εἶναι· συμβαίνει δὲ τοῦτο πρῶτον ἢ γὰρ ἐπεισάκτως, ἢ ἐμφύτως, ἢ κατ' αἰσθητικὴν τινα πρόσληψιν, ἢ κατὰ τὸ ποσὸν καὶ ἐπιπολῆς· περὶ ὧν ἐκάστων ἐξῆς.

§. μγ. Εἰ μὲν οὖν ἐπεισάκτως, καθ' ἑξῆς λέγεται καὶ διάθεσιν. ἐκεῖνο μὲν, τῆς οὐσίας δυσπραχάκτως πεποιωμένης, καὶ οἷον συμπεφυκυῖαν τὴν ποιότητα κεκτημένης· οἷα ἡ τελεία περὶ τὴν ἐπιτήμην, ἢ τέχνην δυσπραχάκτως δεξιότης· τοῦτο δὲ τὸνναντίον, ἐπειδὴν ἡ οὐσία εὐαπίθετον καὶ εὐκίνητον, καθάπερ συμβαίνει τοῖς ἀρτιμαθέσι, τὴν περὶ τι δεξιότητα κεκτημένην τυγχάνη.

§. μδ. Εἰ δὲ ἐμφύτως, κατὰ φυσικὴν δύναμιν καὶ ἀδυναμίαν προσαγορεύεται· ἐκεῖνο μὲν, τῆς ποιότητος ἐκ φύσεως τῆς οὐσίας ἐνούσης, καὶ πρὸς τὸ ποιεῖν τι βραδίως, ἢ πάσχειν, ἢ μὴ, δεξιάν αὐτὴν ἀπεργασμένης· οἷα ἐστὶν ἡ ποικιλία τῆς οὐσίας, ἢ ἀρχὴν πύκτων ποιοῦσά τινα δεξιότης, καὶ ἡ δύναμις τοῦ μὴ πάσχειν τομὴν τῆς σκληρῆς καθάπερ αὐτὸ τοῦ βραδίως ὑπείχειν τὸ μαλακόν· τοῦτο δὲ, ἢ ἐστὶν ἡ οὐσία φυσικῆ, κατέχεται ἀτονίαν, οἷα ἐστὶν ἡ τοῦ ἀμελῶς ποῦντος. — Κατ' αἰσθητικὴν δ' ἀλλοῖς πρόσληψιν, ἢ μίαν τινὰ τῶν αἰσθήσεων διατιθέσθαι οἷον, ἢ ἦχος μὲν τὰ ὄτια, γλυκύτης δὲ τὴν γεῦσιν, καὶ τὰ τοιαῦτα ἕτι καὶ πᾶσι τῶν αἰσθητικῶν προσαγορεύεται. — Κατὰ ποσὸν δὲ καὶ ἐπιπολῆς, οἷον τὸ σχῆμά ἐστι καὶ ἡ μορφή ἐκάστου, ὡς τοιόνδε τι τὸ σῶμα διατιθέντα.

§. με. Πρὸς τι δὲ ἐστὶ τὰ ἀπ' ἀλλήλων συνκοσμημένην τὴν ἐννοίαν ἔχοντα, καὶ καθ' ἑαυτὰ μὴ δυνάμεθα νοεῖσθαι· οἷον, τὸ πατήρ πρὸς τὸν υἱὸν ἐννοεῖται, καὶ τὸ μέγα πρὸς τὸ μικρόν· ἢ ἐστὶ

δὲ τὴν ἔννοιαν τούτων πάλω χροῖς ἢ κατ' ἐπίνοιαν πρὸς ἀλλήλας ἀνακρίνονται, ὡς τὸ ὑποκείμενον πρὸς τὸ κατηγορούμενον, καὶ τὸ γένος πρὸς τὸ εἶδος, καὶ ἀνάπαλιν ἢ πραγματικώτερον ὑπάρχοντα συγκολλημένα, ὡς ὁ πατήρ καὶ ὁ υἱός. Ἡ δὲ σχέσις αὕτη θεωρεῖται ἢ κατ' ὁμιονομίαν, ὡς τὸ τοῦ ὁμοίου πρὸς ὁμοίον, καὶ ἴσον πρὸς ἴσον ἢ κατ' ἐπερωικμίαν, ὡς τὸ τοῦ πατρὸς πρὸς υἱόν. ἦν καὶ τετραχῆ πάντες διέλοι μάλιστα ἢ γὰρ ὡς ἄπειρον καὶ αἰτιχτὴν ἐννοεῖται, ὡς διδάσκων καὶ διδασκόμενος ἢ κατ' ὑπεροχὴν καὶ ἔλλειψιν, ὡς δεσπότης καὶ δοῦλος, μέγα καὶ μικρὸν ἢ κατὰ τὴν ἐν τύπῳ διαφορὰν ἄνω καὶ κάτω, δεξιὰ καὶ ἀριστερά ἢ τέταρτον κατὰ τὴν χρονικὴν, ὡς νεώτερον καὶ πρεσβύτερον.

§. μδ. Αἰτιατεῖται δ' οὖν ἐν ταῖς Πρὸς τι πρῶτον μὲν τὰ τε πράγματα αὐτὰ, ἐν οἷς ἡ σχέσις, καὶ ὁ λόγος, δι' ὃν οἶον, πατήρ καὶ υἱός, καὶ τὴν γέννησις, δι' ἣν ἐκείνοις ἡ σχέσις δεξιότερον δὲ τὸ ἄμα ἢ φύσις, ἢ γνώσει περίστασθαι τῶν νοῦ ἄλλως γὰρ οὐκ ἂν λέγηται σχετικὰ διὸ καὶ σημασιρεῖται, καὶ συνεσιάζεται πατὴρ γὰρ μὴ ὄντος οὐκ ἔστιν υἱός, καὶ ἀνάπαλιν καὶ πάλιν ὄντος πατρὸς, ἀνάγκη καὶ υἱὸν εἶναι, κἄν αὐτός ἢ πρὸ πολλοῦ τεθνηκώς ἀλλ' ἡμῖν ὡς ἐκ περιῶν εἰσάγεται ὅδε.

§. με. Πραεῖν δὲ ἐστὶ τὰ μεταβάλλειν καὶ ἀλλοιοῦν, ἢ τὸ αὐτὸ τι ἐκινῆσθαι ὡς τὸ θεωρεῖν ἢ ἄλλο, ὡς τὸ διδάσκειν. κάκεινο μὲν, ἐμμενος ἀκούει ἐνέργεια τοῦτο δὲ, μεταβατική. ἔτι δὲ τὸ μὲν κατ' ὁρμὴν ποιεῖν λέγεται, ὡς τὸ ὑλακτεῖν τὸ δὲ, κατὰ φύσιν, ὡς τὸ καίειν τὸ δὲ, κατὰ τέχνην, ὡς τὸ ναυπηγεῖσθαι τὸ δὲ κατ' ἐπιστήμην, ὡς τὸ διανοεῖσθαι τὸ δὲ κατὰ προαίρεσιν, ὡς τὸ πράττειν ἀγαθόν τι, ἢ φεῦλον.

§. μζ. Πάσχειν δὲ ἐστὶ τὸ ὑπίτινος μεταβάλλεσθαι, ἢ ἀλλοιοῦσθαι ὡς τὸ θερμαίνεσθαι, ἢ φωτίζεσθαι. Πάσχει δ' οὖν τὸ πάσχον ἢ κατ' οὐσίαν μεταβαλλόμενον, ὡς ὁ κρύσταλλος ὑπὸ ψύχους πηγνύμενος, ἢ κατὰ ποσὴν αὐξόμενον, ἢ μειούμενον, ὡς τὰ φυτικὰς μετέχοντα ζωῆς ἢ κατὰ ποιὸν ἀλλοιοῦμενον, ὡς ὁ οἶνος ἐκτροπίας

γενόμενος ἢ ὡς φθειρόμενον, ὡς τὸ ξύλον ὑπὸ τοῦ πυρός διαπυρνώμενον ἢ ὡς τελειούμενον, ὡς ὁ μαθητὴς παιδεύμενος.

§. μθ. Ποῦ δὲ ἐστὶ τὸ ἐν τύπῳ εἶναι. οὗ διαφοραὶ φέρονται ἔξ, ἄνω, κάτω, δεξιὰ, ἀριστερά, ἔμπροσθεν, ὀπίσθεν.

§. ν. Ποτὲ δὲ, τὸ ἐν χρόνῳ εἶναι. οὗ μέρη τρία, τὸ πρότερον, τὸ ὕστερον, καὶ τὸ νῦν ἐν τῷ μέσῳ συνδεσμικῶς καὶ ἀκαριαίως τὰ ἄκρα συνάπτων.

§. να. Κεῖσθαι δὲ ἐστὶν ἢ τοιαῦτα τῶν τοῦ σώματος μελῶν θέσις ὡς πρὸς τὸν τύπον οἶον, ὀρθιόν τι ἰστάμενον, κατήμενον, ἀνακλιμένον, ὑπτιάζον, ἀναεάθην, καὶ τὰ τοιαῦτα.

§. νβ. Ἐχειν δὲ ἐστὶν οὐσίας περὶ οὐσίαν περίθεσις. δεῖ δ' οὖν τὸ ἐχόμενον, εἴτ' οὖν περιτιθέμενον, ἔξωθεν μάλιστα εἶναι ἢ τὸ φυσικόν, ὡς ὁ κισσὸς περὶ τὴν δρῦν ἢ τῶν ἐκ τέχνης, ὡς ἱμάτιον, δακτύλιος, ὑπαδήματα, στέφανος ἐλαίας τυγὸν ἐπὶ κεφαλῆς, καὶ τὰ τοιαῦτα. Γενῆτα δὲ καὶ περὶ τῶν κατηγοριῶν, ὡς ἐν ἐπιτομῇ, ἱκανὰ ἄς οἱ μετ' Ἀριστοτέλην πλέον τοῦ δέοντος ἐκλεπτουργήσαντες, καὶ περιττῶς ἄμα ἀναμασσησάμενοι, ὡς πᾶσαν ἐντεῦθεν μονονουχί σοφίαν ἐλπίσαντες ἐξαρτίσεσθαι, ἀηδεῖς καὶ ψυχροὶ παρὰ τοῖς νεωτέροις ἔδοξαν εἶναι.

Περὶ Ὄρισμοῦ καὶ Διαίρεσεως.

§. νγ. Ἐπειδὴν οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων πορισμῶν διακεκριμένας καὶ πλήρεις ιδέας (ἠ. ἠ.), ῥάδιον συνιδεῖν καὶ ὅπως δεῖ ὀρίζεσθαι καὶ διαίρειν αὐτάς. ἃ οὐκ ἔσθ' ὅπως τις ἂν εἴποι ἀξίως, ὅσον πρὸς πορισμὸν ἐπιστήμης συμβάλλεται ἄμφο.

§. νδ. Γίνεται δὲ τούτων τὸ μὲν, ἐπειδὴν διαλύωμεν τὴν ιδέαν εἰς ἀπλουστέρας τὸ δὲ, ἐπειδὴν διαίρωμεν αὐτὴν εἰς ἐλάττους ἄλλας τὸ μὲν, ὡς ὅλον ὄν ἐνεργεία εἰς τὰ αὐτῷ ἐνυπάρχοντα τὸ δὲ, ὡς ὅλον (κῆ) δυνάμει εἰς τὰ ὑπ' αὐτῷ ἀναγόμενα. οἷστ' ἀναλύοντες μὲν, ἀνατρέχουμεν ἀπὸ τῶν κατωτέρων ἐπὶ τὰ ἄνω ἡμῶν, ζῶν ἐστὶν οὐσία ἐμψυχος, αἰσθητικὴ, μεταβατικὴ. Διαίρωντες δὲ, κατιμεν

ἀπὸ τῶν ἀνωτέρω ἐπὶ τὰ κάτω χωρῶντες οἶον, τῆς οὐσίας τὸ μὲν ἔστι σῶμα, τὸ δὲ πνεῦμα καὶ τῆς σῶματις τὸ μὲν ἐμφύλον, τὸ δὲ ἀψύχον καὶ τῷ ἐκφύλῳ τὸ μὲν κίβητικόν, τὸ δὲ ἀνκίσθητον, καὶ ἐξῆς. Ἐκ δὲ τούτων συμβαίνει προκύπτειν τὸν Ὀρισμὸν καὶ τὴν Διαίρεσιν τὰ ἐννοημώτατα μάλιστα πρὸς θήραν φιλοσοφίας, περὶ τῶν ἐξῆς.

Περὶ Ὀρισμοῦ.

§ νῆ Ἔστι τῶν Ὀρισμῶν πρότερος οὕτω τὸ ὕριστόν διαστῆλθαι, ὥστε τῶν ἄλλων αἰεὶ ἔχειν ἀντιδιαστῆλθαι (*) Οὗτος ποῖνον, εἰμὲν τὴν τοῦ ὀνόματος δύναμιν σκοπεῖ, ἔνοματώδεις προσαγορεύεται οἶον κύκλος ἔστιν, οὗ ἡ περιφέρεια πανταχόθεν ἐπίσης ἀπὸ τοῦ κέντρου ἀφίσταται καὶ ἀνθρώπος ἔστιν ὁ ἄνθρωπος τὴν ὄψα ἔχων. Εἶδὲ τὴν τοῦ πράγματος φύσιν πραγματωνῶσαι προτίθεται, πραγματιώδεις καλεῖται οἶον κύκλος ἔστι σχῆμα, ὃ γραμμῆς περὶ τὸ κέντρον ἀχθήσας, καταγράφεται καὶ ἀνθρώπος ἔστι ζῶον λογικόν. Εἶδὲ καὶ τρίτον ἐκ τῶν περὶ αὐτὸ, καὶ μὴ αἰεὶ ὡσαύτως ἐχόντων, σκιαγραφῆσαι τι τὸ πρᾶγμα εἴβλει, ὑπογραφικῶς ὀνομαζέται οἶον, κωρολόγιόν ἔστι μηχανή τις ἐξ ἀργύρου, ἐν τῷ τοίχῳ ἐξ ἀλύττως ἀπλωρημένη ὃ γὰρ κρημνός ἐνταῦθα, καὶ ἡ ἀλυσίς, καὶ τὸ κατὰ τὸν τοίχον ἐξ ἧσιν τινός ἀπικνωρεῖσθαι οὔτε κεντρί, οὔτε αἰεὶ προσήκει τῷ ὕριστῳ διὸ καὶ ὁ ὑπογραφικός, ὡς ἐπουσιώδης, ἀλόγιμος, γένθ' ἂν δι' οὐσιωδῶν ἀποδύνηται τοῦτον δυνώμεθα μάλιστα δυνατὸν γὰρ ἄλλως ὄρῃσαι τὰ ὠρολόγιον, μηχανὴν εἶναι ἢτοι ἤχῳ, ἢ διὰ τοῦ ὠροδείκτου τῆς ὥρας ἡμῶν σημαίνουσαν. (**)

(*) Γνωρισμὸν τῶν Ὀρισμῶν ὁ κλεινὸς Εὐρίπιδος, τῷ Στρατηγότῳ ἐπιμνησθεῖς, φασὶν εἶναι οὐδὲν γὰρ εἰ αὐτὰ τὰ γνωρισμῶτα καταλέγει τῷ πράγματι.
 (***) Διαίρεσιν δὲ καὶ ἄλλως φησὶσὶ τινες πρὸς ὀρισμοῦς, εἰς ἐνοματικὸν, χαρακτηριστικόν, καὶ γενικὸν καὶ ἐνοματικὸν μὲν ἐστὶ περὶ αὐτῶν ὁ τὴν ἀνάπτυξιν ποιούμενος τοῦ ὀνόματος ὡς ἐλευσίης τῆς Σικελίας ἔστι, λέξις τοῦ σίλας αὐτῆς χαρακτηριστικὸς δὲ ὁ καὶ γνωριστικός, ὅτι ἐλευσίη τῷ ἔριστῳ καταλέγων γνωρισμῶτα εἶναι, ἐλευσίης.

§ νς. Συνίσταται δὲ ὁ Ὀρισμὸς ἐκ γένους καὶ συστατικῆς διαφορᾶς καὶ ἰδίου οἶον, ἵππος ἔστι ζῶον ἄλογον γραμματικόν ὅπου τὸ μὲν ζῶον, ὡς γένος λαμβάνεται περιέχει γὰρ γενικῶς καὶ τὰ ἄλλα τῶν ζῶων τὸ δὲ, ἄλογον, ὡς διαφορὰ τούτῳ γὰρ τοῦ ἀνθρώπου λογικοῦ ἔντος, διίσταται τὸ δὲ γραμματικόν, ὡς ἴδιον καθ' ὃ καὶ τῶν ἄλλων ὁ ἵππος διίσταται. περιττὸν δὲ εἰπεῖν, ὡς καὶ τὰ συμβεβηκότα συμπαραλαμβάνονται πολλαχῆ ὡς γνωρίσματα ἐν ἐλλείψει τῶν οὐσιωδῶν.

§ νζ. Ἀρετὴ δὲ Ὀρισμοῦ μήτεν μήτ' ἐπὶ πλέον ἔχειν, μήτ' ἔλαττον τοῦ ὕριστοῦ κανὼν δ' ἀκριβής ἔστι τούτου τὸ ἀντιστρέφειν πρὸς τὸ ἴδιον ὕριστόν οἶον, πᾶς ἀνθρώπος ἔστι ζῶον λογικόν νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν, γελαστικόν καὶ πᾶν λογικόν, νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν, γελαστικόν, ἔστιν ἄνθρωπος. (**)

αἰετήσης ἔστι σκετασμός αὐτῆς πλησιφαῦς οὐσίης γενικῆς δι, ὁ τὸν τρόπον δεικνύων τῆς τοῦ ἔριστοῦ γενίσεως εἶναι, ἐλευσίης σικελίας ἔστι παρίμπτωσις τῆς γῆς μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ ἡλίου.

(*) Σχηματικόν, ὡς δύο τινὰ πέφυκε κωλύειν τὴν τῶν ὄρων ἀντιστροφὴν, ἐλλείψης καὶ πλεονασμοῦ τῶν ἐνομάτων ἢ μὲν, πλεονασμὸν τῶν πραγμάτων τοῦ ἔριστοῦ καταχέουσα ὃ δι, ἐλλείψιν τῶν αὐτῶν ἀπ' ἐναντίας ἀπεργαζόμενος οἶον, εἴτις εἶπει, ἀνθρώπος ἔστι ζῶον λογικόν, γραμματικόν, οὗτος πλεονάσας τῷ ἰσχύτῳ τῶν ἐνομάτων, μόνον πρὸς γραμματικὸς περιέλαφιν ἐν τῷ λόγῳ, ἀποκλείσας τοὺς ἄλλους εἰ δ' αὖ πρὸς ἀπὸ τῶν λογικῶν, εἴπει μόνον, ἀνθρώπος ἔστι ζῶον, πάντα τὰ ζῶα ἐν τῷ τοῦ ἀνθρώπου ἔρισμῳ συγκαταλαμβάνειν. ἵνα οὖν μηδεμίαν κακίαν ἐπισυνακαίη ἐν τούτοις, ἐκίνα μάλιστα ψευδολογία, καὶ ἀπεφουκτία.

- α. Ἀπέρητον ὄλεος τὸν ἔριστόν καὶ μὴ ἐλλειπῆ εἶναι δι.
- β. Φινκτικόν τοῦ ἀποφατικῶς, ὡς ἵππος ἔστι ζῶον οὐ λογικόν οὐδὲν γὰρ ἐν τούτῳ, ἢ εἰ μὴ ἔστιν ἵππος διασαφίζεται.
- γ. Ἰσοκύτως δι σφαιρὸν καὶ τὸ τὰ αὐτὰ διὰ τῶν αὐτῶν ὄρῃσιν οἶον, ἀπειρὸν ἔστιν, εὐπίρας οὐκ ἔστιν οὐδὲν, καὶ παντοδύναμος ἔστιν εἰ τὰ πάντα δυνάμενος θεός.
- δ. Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ διαλλῶδως ὄρῃσιν οὐδὲν εἶναι ὕγιος οἶον, μὴ ἔστιν εἰς τὰς σφῆρων ἐλευθέρων συμπληρούμενος χρόνος καὶ κλίση ἰσομετρία τὸ τεταρτημέριον τοῦ μηνός καὶ τὸ τοῦτο ἐπὶ τῶν σχετικῶν εὐδοκίᾳ ἂν φασὶν γὰρ πικρὸς ἔστιν, ἢ ὑπάρχει οἶος καὶ οὐδὲ, ἢ ἔστι πικρὸς.

Περὶ Διαίρεσεως.

§. νβ'. Τὰς τὴν ἀλτῆσαι ἐκ παντὸς τρέπου ἀνεγνεύειν ἐθελου-
 πη, διακεκριμένων καὶ πλήρων ἰδεῶν πολλὰ χρεῖα. Ἄλλ' ἐπειδὴ τὸ
 ἄρμα τοῦτο ὡς ἐν πυκνῇ τῇ ὕλῃ καὶ σκότῳ βαθεῖ ἔοικε δυσθῆ-
 ρετὸν εἶναι, ἐγκαθῆ τῆκεῶν καὶ λυχνόφορος πρὸς ταῦτά ἐστιν οὐχ
 ἄλλο πρὸς τὰς ἄλλαις καὶ ἡ διαίρεσις, ἀνάγκαις οὖσα τοῦ δυνά-
 μιν εἰς τὰ ὑπὸ αὐτὸ ἀναγόμενα (νδ') ὅ ἐστι τῆς καθόλου ἰδέας
 ἄλλας μερικωτέρας ἀνάπτει.

§. νθ'. Διαίρεται γὰρ ὅτι καὶ πᾶν πρᾶγμα εἰς τὰ, ἐξ ὧν συνο-
 ῦνται μερῶν, τὸ μὲν μέγεθος ἔχον, τεμνόμενον· τὸ δ' ἐκ πλήθους
 ἀποτελούμενον, μερίζομενον· διαίρεται δὲ καὶ τὸ καθόλου, ὡς ὅλον
 ἐξ ἰσχυρῶν, εἰς τὰ ὑπὸ αὐτὸ ἀναγόμενα· ὅ καὶ λογικῆ διαίρεσις ἡ-
 ποδοῦ περὶ τῆς ἡμῶν ἐνστασιᾶς ὁ λόγος.

§. ζ'. Τὸ καθόλου τοῖνον, ὡς ὅλον δυνάμει διαίρετόν, ἦτοι ὡς
 γένος εἰς εἶδη ὑφίσταται τὴν διαίρεσιν, ὡς τὸ ζῶον εἰς λογικὸν καὶ
 ἄλογον· καὶ τὸ χρῶμα εἰς λευκὸν καὶ μέλαν· ἢ ὡς εἶδος εἰς ἀτομα
 ἢ ὡς ὁ πλανήτης εἰς Κρόνον καὶ Δία, καὶ τοὺς λοιπούς· εἰς ἀτο-
 μα δὲ, ὡς τὸ λευκὸν εἰς τοῦτι καὶ τοῦτι λευκόν (κς.) (*). Δεῖ μὲν τοι-
 οῦτο ἐπὶ πολὺ χεῖρεῖν τὴν διαίρεσιν, μήτε τῶν γενῶν πολλοῦ δῶν

ὀφθαλμῶν ἐπὶ καὶ τὰ ἀσπερὶ διὰ τῶν ἀσπερῶν ἐρῶν. ὡς τὸ τῶν Στωϊκῶν, ἕλκος
 ἔστιν ἄνεμα ἐν θαλασσίων ὕδατιν.

Καὶ τὸ ἐκ μεταφορῶν ἐρῶν, ἐστὶ ἐστὶ διὰ κυρίων, ταῖς φιλοσοφῶσιν ἄλλοτριον,
 ὡς τὸ ἀνθρώπος ἐστὶ ἀσθενείας ἐπιπέπτα, καιροῦ ἀσφύρεν, τύχης παύσιον, μετα-
 πτόσιος αἰών, φθόνου καὶ συμφορῆς πλάσπη· τὸ δὲ λοιπὸν φλέγμα καὶ χολή·
 τὰ γὰρ ταῦτα ῥήματα μέγιστα καὶ ποιηταῖς προσκνήμι.

Ἐπειδὴ δὲ διαίρεται τὸ ὅλον ἢ γὰρ ὡς γένος διὰ τῶν διακριτικῶν διαφορῶν,
 ὡς τὸ ζῶον εἰς λογικὸν καὶ ἄλογον ἢ ὡς εἶδος διὰ τῶν ἰδίων συμβεβηκότων, ὡς τῶν
 ἀνθρώπων εἰ μὲν περὶ πᾶσι, εἰ δὲ πίνονται ἢ τὸ κατ' εἶδος συμβεβηκότος δι' ἑτέρων
 ἀνθρώπων εἶναι, τῶν πλεονεκόντων εἰ μὲν φειδωλοῖ, εἰ δὲ ἐλευθέροι ἢ ὡς αἰτιατῶν
 ἀνθρώπων εἶναι, τῶν ἀναρτημάτων τὰ μὲν ἐξ ἀγνοίας, τὰ δὲ κατ' ἐπίγνωσιν ἢ
 ἀπειθῶν, ὡς αἰτιῶν διὰ τῶν εἰρηκτῶν εἶναι, ἢ ἐν ἑλίῃ θρησκευτικῆ δυνάμει τὰ μὲν
 ἀπὸ τῆς ἀσκήσεως ἢ τὰ ἀπεπαισμένα διὰ τοῦ πλοῦτος εἶναι, τῶν ἐλευθόντων εἰ μὲν
 ἀπὸ τῆς ἀσκήσεως, εἰ δὲ πρὸς δόξαν τῶν ποιητῶν. Εὐτ. 221

μεκροῦ δεῖ συμβαίνει τοῖς ἀνθρώποις γίνεσθαι τὰς φιλονεικίας
 τεσσαρες γὰρ, ἴσον τρεῖς (μῆ, καὶ ἐξῆς) ἐν τοῖς συλλογισμοῖς πα-
 ριστάγεται ὅροι, ἐξ ὧν συνάγεται οὐδὲν ὕμεις.

ΜΕΡΟΣ Β'.

ΠΕΡΙ ΚΡΙΣΕΩΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΝΣΕΩΣ, ΕΙΤ' ΟΥΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΣ.

§. οα'. Εἰπόντες οὖν περὶ τῶν πρώτων ἰδεῶν τε καὶ ἐνεργειῶν
 τοῦ νοῦς, περί τε τῶν ἰδεῶν ἐναργῶν τε καὶ διακεκριμένων, ἀπλῶν
 τε καὶ συγκειμένων, τῶν τε μερικῶν καὶ καθόλου, καὶ τῶν πέντε
 φωνῶν, καὶ τῶν δέκα κατηγοριῶν, ὀρισμοῦ τε καὶ διαίρεσεως, καὶ
 περὶ τῆς τῶν ὀρων δυνάμειος, καὶ ὅπως περὶ τῆς πρώτης τοῦ νοῦς
 ἐνεργείας, μεταβαίνωμεν ἤδη ἐπὶ τὴν δευτέραν σκεψόμενοι, (*)
 ὅπως δύο εἰδέας, ἀκριθῶς προειλημμένας, ἔσται παραβάλλειν, ἦτοι
 συνάπτοντας ἢ διίστωντας αὐτάς ἀπ' ἀλλήλων, ἐξ ὧν ἡ κρίσις
 ἡμῶν ἀναφέεται (δ. ε. ζ.). Ἔστι τοῖνον ἡ κρίσις παραβολὴ δύο ἰδε-
 ῶν, συνάπτουςα μὲν τὰ ἐκ φύσεως συνάπτόμενά τε καὶ οἰκειόμε-
 να, διίστῶσα δὲ τὰ ἀσύμφωλα, καὶ ἀσύμβατα. οὖν, Σωκράτης ἐπὶ

(*) Ἐγγίνος δὲ ὁ περικλήης παρενίθηκε μεταξύ καὶ τῆς σκίψης, ὡς δύναιεν εἶσεν
 καὶ αὐτὴν τῆς ψυχῆς, τὸ μεταξύ τῶν ἀπλῶν ἰδίων καὶ τῆς κρίσεως διατίσσεσθαι· εἰ-
 κώτως ἐμφιλογηρῶν γὰρ ἀνάγκη τί τῆν ψυχὴν ἐν τῆς κρινόμεναις, ὡς ἀναμακτωμένον,
 πρὶν ἐφ' ὅπουτερονεὺν ἐπιβρέπειν, τῶν θεωρημάτων μέγιστα τὰ δυσίφωτα· ἀλλ' ἐπι-
 δὴ ἡ σκίψης οὐδὲν, ἀλλ' ἡ ἑδὸς τίς ἐστὶ πρὸς τὴν κρίσιν, καθάπερ καὶ ἡ διάνοια ἐν τῷ
 συλλογίζεσθαι πρὸς τὸ συναγόμενον· τὸ δὲ ἔπος δεῖ χωρεῖν πρὸς τὴν κρίσιν διδάσκειν,
 ὅπως δεῖ σκίπτεσθαι ἐστὶ λῆγειν καὶ τὸ ἔπος δεῖ συλλογίζεσθαι, ὅπως χρὴ διανοεῖσθαι
 διὰ ταῦτα ὡς ἐν ἐπιπέπῃ περὶ τε σκίψης καὶ διανόιας· οὐκ ἀξιοῦμεν γὰρ εἰπεῖν
 τῷ τε κλεινῷ Ἀλέξανδρῳ καὶ ἄλλοις ἀκολουθεῦντες· εἰρήσεται γὰρ καὶ περὶ ἐκείνων ἢ
 τῆς μεταρυσικῆς. Ε.

φιλόσοφος, ἰππίας οὐκ ἔστι φιλόσοφος. καὶ οὐκ ἔστι τις ἄρ' ἔστι τῆς ψυχῆς, ἢ γοῦν ἀνάνευσις κατὰ τὴν κρίσιν, ἢ μὲν τῷ καταφατικῷ καὶ, ἢ δὲ τῷ ἀποφατικῷ Οὐ, τοῖς ἐν τῷ προφορικῷ λόγῳ μορίοις ἐπιτοσίμως βαίνουσαι, ὡς ὁ Εὐγένιος Λογ. τ π δ.

§. οβ. Ἀπλουστίτην δὲ καὶ ἀεχρικήν τὴν κρίσιν βούλονται οἱ φιλόσοφοι γίνεσθαι, καὶ ἐπὶ πολλῶν κρινομένων, καὶ ἐφ' ἑνὸς μόνου γένεται· εἰ γὰρ οὐδὲν ἄλλο ἐστίν, ἢ αὐτὴ ἢ τῆς ψυχῆς περί τῆς ἀνάνευσις, ἢ κατάνευσις, αὐτὰ παρατάσειως χρονικῆς ἐστίν ἀπέδεκτος· διὸ καὶ τὴν μέχρι τῆς ῥαπῆς πρὸς τὸ καταφάσκειν, ἀποφάσκειν ὕδον (οά) σκέψιν ἢ προσοχὴν τινες ἀπεκάλεσαν· δεῖ γὰρ δὴ πολλῆς διατριβῆς τῷ μέλλοντι κρίνειν, ἐφ' ἑκάτερα ταλαντομένης τῆς διανοίας μέχρις ἐν ἢ συνθέσει ἢ ψυχῇ κατανεύσει, ἐπιματησάσης τῆς ῥοπῆς ἐπὶ θέτερα, ἢ ἀνανεύσει κατὰ διαίρεσιν, ὃ ἡσυχαιεῖ χρόνου πέφυκε γίνεσθαι. (*)

§. ογ. Ἐντεῦθεν οὖν τῆς ψυχῆς ἐνδοθεν κατανευσάσης, ἢ ἀποφασίσεως, εἰ καὶ διὰ λόγου προφορικῶς τὰ τῆς κρίσεως ἐξαγγέλλειν αὐτοῖς ἄλλοις βουλοίμεθα, ἔρμηνεία ταῦτο τοῖς περὶ τὸν Σταγειρίτην καὶ Ἀπόφανσις ἴκουσι· καὶ ἐστὶν ἔρμηνεία κρίσεως σημεῖον, ὡς περὶ οἱ ὄροι τῶν ἀπλῶν ἰδεῶν (εγ), ἄλλοτε ἄλλοις ἢ αὐτῇ καλονομένη ὀνόμασι (εζ.)

§. οδ. Ἀπόφανσις δὲ ἐστὶ λόγος προφορικὸς, τὴν ἐν τῇ ψυχῇ ἐνδοθεν κρίσιν καταφατικῶς, ἢ ἀποφατικῶς, ἀληθῶς, ἢ ψευδῶς ἐξαγγέλλων οἶον, ὡς εἰτινος εἰπόντος, Πλάτων ἐστὶ φιλόσοφος, ἕτερος ἀνὴρ, Πλάτων οὐκ ἐστὶ φιλόσοφος, ἐνταῦθα ζητῶν εἰρήσεις κατάφασιν καὶ ἀπόφασιν, ἀληθεῖν καὶ ψεῦδος· ἐξ ὧν προκύπτει Ἀντίθεσις

(*) Συνένεσι, φασί, σκέψιν προσοχῆ. ἢ μὲν περὶ ἐν τι ἐμμελοχωρεῖσα διανοεῖται· ἔστιν ἡ ἀνάγκη· ἢ δὲ σκέψιν πολλῶν ἅμα ἐστὶ θεωρία, ὡς εἴτις ἐπὶ τοῦδε τοῦ σημειώματος ἅμα θεωρεῖ τὸν χρυσόν, τὴν εἰκόνα, τὴν ἐπιγραφὴν, τὴν ἀξίαν τὴν γλωσσογραφίαν, τὴν βαρῦτητα· ἐκείνη γὰρ ἐν ἐνός τοῦ καταφάσκειν ἢ ἀποφάσκειν σπουδαζομένη, ὡς δὲ πολλὰ ἅμα συνάπτειν ἐν, ἢ διαφέρειν καταφάσκειν.

ἢ τις ἐστὶ καταφάσειως, καὶ ἀποφάσειως μέχρι τῶν κατὰ τὸ ἀληθές, ἢ τὸ ψεῦδος ἀντικειμένων. (*)

§. οε. Μέρη δὲ τῆς ἀποφάσειως, ἢ καὶ τοῦ λόγου εἶρηται κυρίως περὶ εἶναι (εδ) τὸ ὄνομα καὶ τὸ ῥῆμα· τὸ μὲν, ὑποκείμενον, ὡς θεμέλιον· τὸ δὲ, κατηγορούμενον, ὡς ἐπικοινοῦμα· καὶ ὑποκείμενον μὲν ἐστὶ, καθ' οὗτι κατηγορεῖται· κατηγορούμενον δὲ, τὸ κατ' ἐκείνου ἀγορευόμενον· ἐν οἷς τὸ ἔστι μεσολαθεῖ, οἶον σύνδεσμος, τὴν σχέσιν ἀμφοῖν, ὡπως πρὸς ἀλλήλα ἔχει, δηλῶν. (**)

Περὶ Παντοίων Προτάσεων.

§. ος. Τῶν Προτάσεων ἐκ μὲν τῆς οὐσίας αὐτῶν ληφθείσης τῆς διαίρεσειως, αἱ μὲν εἰσι καταφατικαί, αἱ δὲ ἀποφατικαί· ἐκ δὲ τῶν παρεπομένων, αἱ μὲν εἰσὶν ἀληθεῖς, αἱ δὲ ψευδεῖς· ἐκ δὲ τῆς ὕλης, αἱ μὲν εἰσὶν ἀναγκαῖαι, αἱ δὲ ἐνδεχόμεναι, αἱ δὲ ἀδύναται· ἐκ δὲ τῆς ποσότητος, αἱ μὲν εἰσι καθόλου, αἱ δὲ μερικαί, αἱ δὲ καθ' ἕκαστα· ἐκ δὲ τοῦ ποσοῦ ἅμα καὶ τοῦ ποιοῦ, αἱ μὲν εἰσι καθόλου καταφατικαί, αἱ δὲ καθόλου ἀποφατικαί· καὶ αἱ μὲν μερικαί καταφατικαί, αἱ δὲ μερικαί ἀποφατικαί· περὶ ὧν ἐκάστων ἐξῆς.

§. οζ. Καταφατικαὶ τοίνυν καὶ ἀποφατικαὶ εἰσὶν αἱ συμρόνως ταῖς

(*) Τατραχῶς δὲ προαγομένης τῆς ἀποφάσειως (ἢ γὰρ τὸ ὑπάρχον, ὡς μὴ ὑπάρχον ἀποφαινεται τις, ὡς τὸ ἀμαρτάνειν οὐκ ἔστι κακόν· ἢ τὸ ὑπάρχον ὡς ὑπάρχον, ὡς τὸ ἀμαρτάνειν κακόν ἐστίν· ἢ τὸ μὴ ὑπάρχον ὡς ὑπάρχον· οἶον, τὸ ἀμαρτάνειν ἀγαθόν ἐστίν· ἢ τὸ μὴ ὑπάρχον ὡς μὴ ὑπάρχον· οἶον τὸ ἀμαρτάνειν οὐκ ἔστιν ἀγαθόν.) ἐντεῦθεν ἀντιθέσεις γίνονται δύο, μία μὲν ψευδῶς καταφάσειως πρὸς ἀληθῆ ἀπόφασιν, ἑτέρα δὲ ἀποφάσειως ψευδῶς πρὸς ἀληθῆ καταφασιν· κατὰ δὲ αὐτὰς τὰς δύο ἀντιθέσεις ἐνδ' ἐπινοῆσαι ἄλλην ἐνδέχεται. Βλεμ. 118.

(**) Δεῖ δὲ εἰδέναι, ὅτι ἐν πολλοῖς ὅτι σύνδεσμος καὶ ἢ ὑποκείμενος ἐπὶ τῶν συνεπτῶν ῥημάτων μάλιστα οὐκ ὑπάρχουσι ἐνεργεῖν· οἶον, ἢ γὰρ κινεῖται, γράφω, γράφεις, βρέχει, καὶ τὰ τοιαῦτα ἀναπτύσσονται· ὅτι οὐκ ἔχει ἑσθὲ ἢ γὰρ ἐστὶ κινουμένη, ἔγωγε εἰμὶ γράφων· σὺ εἰ γράφων, ὁ θεὸς βρέχει· ἀναλαμβάνεται δὲ ἐπὶ τὸ ἔστι ἐπὶ μὲν ἀνθρώπου καὶ ὑπαρκτικῶς, ὡς χειμῶν ἐστίν, ἔαρ ἐστίν (ἢ κινεῖ· ἢ ἀναλαμβάνεται δὲ ἐκ αὐτοῦ, ὡς χειμῶν ἐστίν ἔαρ) ἐπὶ δὲ συνδεσμοτικῶς, ὡς χειμῶν ἐστὶ δριμύς· ἐνταῦθα γὰρ ἅμα ἔστι ὁ σύνδεσμος ὑπάρξειως οἰκιστῶν, τὸ κατηγορούμενον μόνον βεβλήται συνάπτειν τῷ ὑποκειμένῳ.

ἀθάνατος κρίσει, τούτῳ τῆ τοῦ ἀποφαντικοῦ λόγου οὐσία προφε-
 ρεῖται οἷον, ὁ ἀνθρώπος ἐστὶ λογικός, ὁ ἀνθρώπος οὐκ ἐστὶ ἀθάνατος (*)
 αἰ. Ἀληθεύουσαι δὲ, ἢ ψευδόμενα ἐκ τῶν τῆ καταφάσει καὶ
 καταφάσει συμφώνως, ἢ καὶ, τῶν πράγματα παρεπαμένων γενέσθαι
 συμβαινόντων οἷον, ἀληθεύουσαι μὲν αἰ προσηρημέναι (αἰ) οἷον ὁ ἀν-
 θρώπος ἐστὶ λογικός, ὁ ἀνθρώπος οὐκ ἐστὶ ἀθάνατος, κατὰ τὸ δέον, γε-
 γνησὶ ψευδόμενα δὲ, ὡς εἴτις ἔπειτα παρὰ τὸ δέον, ὁ ἀνθρώπος
 ἐστὶ λογικός, ὁ ἀνθρώπος ἐστὶν ἀθάνατος.

β. Ἀναγκαῖαι δ' αἰ, ἐνδεχόμεναί τε, καὶ ἀδύνατοι, αἰ ἐκ τῆς
 ἀνάγκης λαμβανόμενα, εἰς οὖν ἐξ αὐτῆς τῆς τῶν ὄρων σχέσεως πρὸς
 ἀλλήλους εἰ μὲν γὰρ ἀναγκάως, εἴτ' οὖν οὐσιωδῶς προστίκει ὁ κα-
 ταφαιόμενος τῷ ὑποκειμένῳ οἷον, ὁ ἀνθρώπος ἐστὶ ζῶον, ἐστὶ λογικόν,
 οὐκ ἀναγκαῖαι· εἰ δὲ καὶ ἀναγκάως, καὶ δὲ οὐσιωδῶς, ἀλλ' ἐνδεχο-
 μένα, ὡς παρὰ τὸν καὶ ἀπεινῶν τοῦ ὑποκειμένου τὸν καταφαιόμε-
 νον ἀδύνατον εἶναι, ἐνδεχόμεναί οἷον, ἀνθρώπος τις καθεύδει, ἀνθρο-
 πός τις ἐστὶ σιμὸς· εἰ δὲ ἀσυμβεβήτως ὅλως καὶ ἀσυνδυάστως ἔχει ὁ
 καταφαιόμενος πρὸς τὸν ὑποκείμενον, αἰ προτάσεις καλοῦνται ἀδύ-
 νατοι· ὡς τὸ, ὁ κύκλος ἐστὶ τετράγωνος, ὁ ἀνθρώπος ἐστὶ πτερωτός·
 πρὸς πλείω δὲ ἔμφαντα τῶν προτιθέσθαι οἱ βουλούμενοι τῶν Προ-
 τῶν καὶ τὰ ὀνόματα ταῦτα· Ἀναγκαῖον, Ἐνδεχόμενον, Ἀδύνατον·
 αἰ καὶ τρόποι καλοῦνται, καὶ αἰ προτάσεις ὁμοίως, μετὰ τρόπου προ-
 τῶν.

γ. Ἐκ δὲ τῆς πρώτης αἰ πάλιν ἡ διαίρεσις αὐτῶν γίνε-
 ται εἰς τὰς καθόλου καὶ μερικὰς, καὶ καθ' ἕκαστα ὧν ἡ διάγνωσις

μάλιστα ἐστὶ ἐκ τῶν προτιθέμενων προσδιορισμῶν καθόλου καὶ με-
 ρικῶν, Πᾶς, Οὐδεὶς, Τίς, Οὐπᾶς· καὶ καθόλου μὲν εἰσιν, ἡνίκα ὁ κα-
 ταφαιόμενος, ἢ τῶν καὶ οὐσιωδῶς προστίκει τῷ ὑποκειμένῳ, ἢ οὐ-
 δέποτε οἷον, πᾶς ἀνθρώπος ἐστὶ λογικός, οὐδεὶς ἀνθρώπος ἐστὶ πτε-
 ρωτός· Μερικὰ δὲ, ὅτε ὁ καταφαιόμενος ποτε καὶ ὑπί τισι περιστά-
 σεσι συνάπτεται τῷ ὑποκειμένῳ, ὡς τὸ, τίς ἀνθρώπος θαλάσσει· (*)
 καθ' ἕκαστα δὲ, ὅποτε τῶν ἀτομικῶν τι, ὁρισμένως λαμβάνεται (κατ.) ἢ
 πρὸς ἄλλον, προσδιορισμῶν μηδὲν δεῖται οἷον, ἐγὼ, σὺ, Σωκράτης
 φιλοσοφεῖ, τὸ βιβλίον τούδε σφόν· ἢ δικαιοσύνη, ἀγαθόν.

§. πᾶ. Εἰ δὲ τὸ ἐκ τοῦ ποσοῦ καθόλου καὶ μερικῶν ἅμα τῷ ἐκ
 τοῦ ποιοῦ καταφατικῶ καὶ ἀποφατικῶ θεωροῦμεν, εἴσομεν τὰς κα-
 θόλου καὶ μερικὰς καταφατικὰς καὶ ἀποφατικὰς, ὧν καὶ σημεῖα ἐκεί-
 να ἡμῖν παρὰ τινῶν παραδέδοται· Α, Ε, Ι, Ο· οἷον,

- Τὸ μὲν Α, τῆ καθόλου καταφατικῆ, πᾶς ἀνθρώπος λογικός·
- Τὸ δὲ Ε, τῆ καθόλου ἀποφατικῆ, οὐδεὶς ἀνθρώπος πτερωτός·
- Τὸ δὲ Ι, τῆ μερικῆ καταφατικῆ, τίς ἀνθρώπος φιλοσοφεῖ·
- Τὸ δὲ Ο, τῆ μερικῆ ἀποφατικῆ, οὐ πᾶς ἀνθρώπος φιλοσοφεῖ
 ἀποδέδοται.

πδ. Περὶ δὲ τῶν ταῖς ἐπιστήμας μάλιστα ἡκούσων εἰς γρηῃσιν
 προτάσεων, καίτοι περιττόν πως ὡς ἐν ἐπιτομῇ εἰπεῖν περὶ τούτων,
 ἀλλ' οὖν ρητέον ὡς ἐν περιλήψει τῶν γὰρ παρὰ τοῖς μαθηματικοῖς
 ἀποφαντικῶν λόγων οἱ μὲν, ὑποθέσεις καὶ ἀρχαὶ ὀνομαζόνται οἱ δὲ,

(*) Σημείωσαι, ὅτι ἐπὶ τῶν ἀνευ προσδιορισμοῦ (αἰ) ἐμφερμένων ἀποφατικῶν, τότε
 εἶναι ἀποφατικὰ, ὅτε τὸ οὐ ἀποφατικῶν πρόσκειται, ἢ τῶν ἀναφαιρῶν πρὸς τὸν σύν-
 τῆσιν ὅλως γὰρ πρὸς τὸν ἀποκρίνον, ἢ καταφαιόμενον εἰμένου ἀναφαιρῶν. οὐκ
 ἀποφατικὰ ἢ πρότασις ἐστὶ, ἀλλὰ καταφατικὴ μάλιστα ἐξ ἀοριστίας· οἷον, εἰ ἐν τῷ, ὁ
 ἀνθρώπος οὐκ ἐστὶν ἀθάνατος, μεταβαίει τὸ μέρος εἴπερ μὲν, οὐκ ὁ ἀνθρώπος ἐστὶν ἀθά-
 νατος, ἢ ὁ ἀνθρώπος ἐστὶν ἀθάνατος, καταφάσει ἐν ἀοριστία· τὸ μὲν γὰρ βούλεται
 λέγειν, ὅτι ἐστὶ τὸ παρὰ τὸν ἀνθρώπον ἀθάνατον τὸ δὲ δεύτερον, ἀνθρώπος ἐστὶ θνητός,
 ἀκριβέστερα πάντως καταφατικὴ· διὰ καὶ τῆς ταυτοῦς προτάσεως ἀοριστίας ἐκάλισται

(*) Ἰνα δὲ καταμάθῃς ἀκριβῶς τὸ καθόλου καὶ μερικῶν τῶν προτάσεων, ἐκείναις ἐπι-
 στῆσαι σε δεῖ· ἡνίκα ὁ καταφαιόμενος ἐν τῆ τοῦ ὑποκειμένου ὑπερὶ φύσει, τὸ δὲ Πρῶ-
 τῶν ἐστὶ καθόλου· οἷον, πᾶς ἀνθρ ἐστὶ σαρύς· ἢ γὰρ σαρύτης ἐνταῦθα ἐκ τῆ τοῦ ἀφαιρῶν
 πρὸς φύσεως· ὅταν δὲ ἐκτὸς τῆ τοῦ ὑποκειμένου φύσεως τὸν καταφαιόμενον διέσῃ
 ζητήσιν, ἀδύνατον μὴ εἶναι τὴν Πρῶτῶν μερικῶν· ὅταν οὐκ ἂν εἴποι τις, πᾶς ἀνθρ ἐστὶ
 μανός· ἢ γὰρ μανός ἐνταῦθα συμβεβηκτικῶς ἐστὶν· ὅτι ἐκτὸς τῆ τοῦ ἀφαιρῶν φύσεως
 σα τὴν αἰτίαν, εἴτ' ἐκ τῆς θηριότητος, εἴτε καὶ ἐκ τῆς πένης καὶ μηχανῆς· ὅταν ἄρα
 πᾶς ἀνθρ ἐστὶ μανός.

πρότασις· καὶ ἀρχαὶ μὲν εἰσιν οἱ μαθηματικῶς δεύμενοι ἀποδεί-
ξαι, ὡς αὐτόθεν ἔχοντες τὸ πιστὸν οἶον, οἱ ὄροι, τὰ ἄξιωμα-
τα Αἰτήματα· Πρότασις δὲ, οἱ καὶ ἀποδείξεως γρηθόντες· οἳ εἰσι
τὰ Θεωρήματα, τὰ Πρόβλήματα, τὰ Πορίσματα.

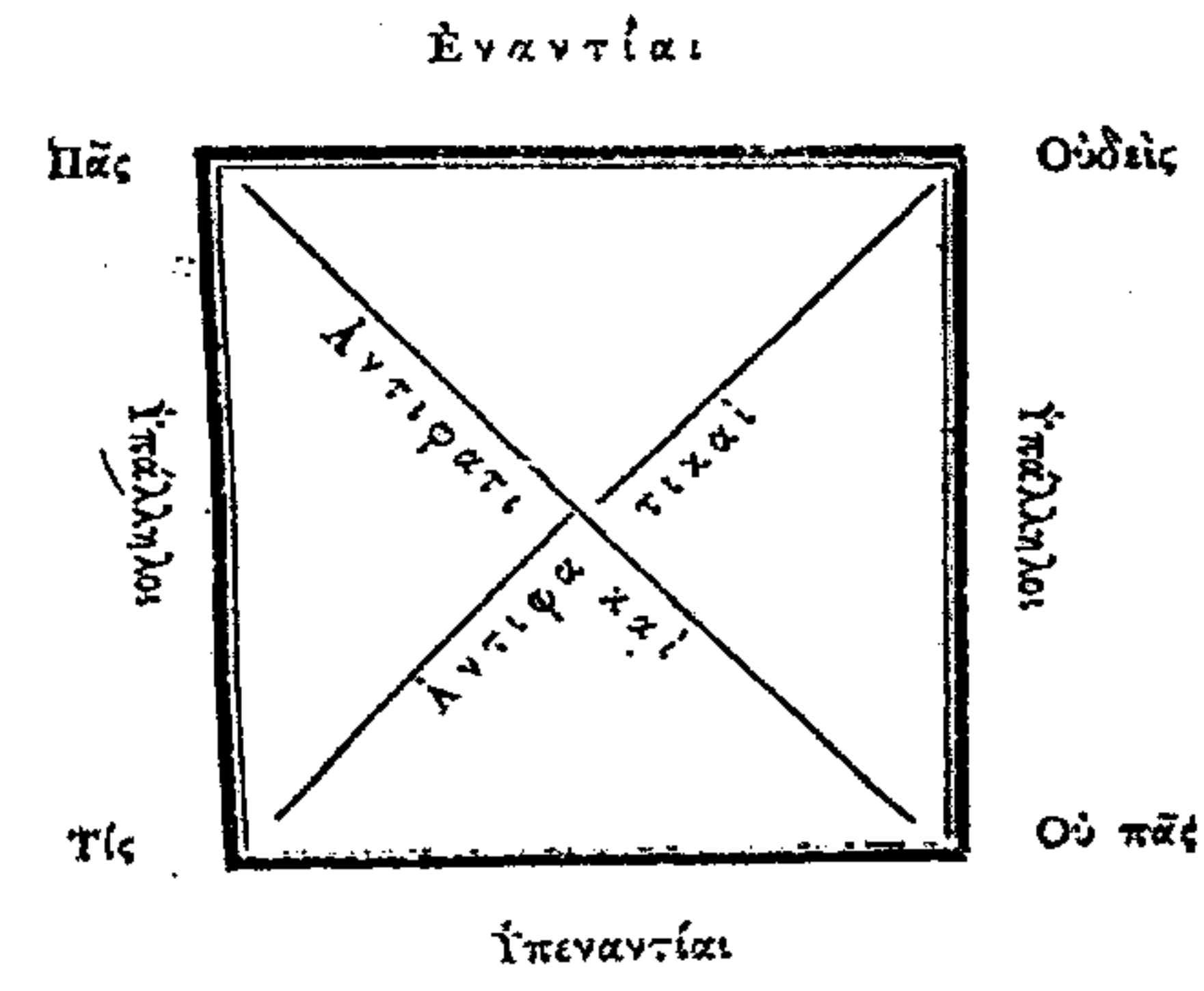
§. πγ. Τῶν μὲν οὖν ἀποδεικτέων ἡ μὲν ὄρος ἐστὶν ὀρισμὸς ὄνο-
ματώδης, ἢ πραγματιώδης (νέ.) ἄξιωμα δὲ, Πρότασις θεωρητικῆ,
καὶ αὐτὴν ἐναργῶς τὴν τῶν ὄρων ἀνάφειαν παριστώσα, ὡς τὸ
ἄλλο ἐστὶν τοῖς οὐκ οἰκείοις μέρεσιν· Αἴτημα δὲ, Πρότασις πρακτικῆ,
τὴν ἀδυστάκτως πᾶς τις ἂν αἰτούμενος δύναιτο οἶον, ἀπὸ τοῦ δοθέντος
σημείου ἐπὶ πᾶν σημεῖον εὐθείαν ἀγαγεῖν.

§. πδ. Τῶν δ' αὖ ἀποδεικτέων τὸ μὲν Θεώρημα ἐστὶν πρότασις
θεωρητικῆ, δεξιῶς γρηθούσα· οἶον, ἡ ἀήρ ἐστὶ βαρὺς. Πρόβλημα
δὲ, πρότασις πρακτικῆ, προπιθεῖσα τὴν ποιητέον, κατασκευῆς μὲν
αὐτὴ γρηθούσα, τῆς δὲ κατασκευῆς αἰθὴς γρηθούσης ἀποδείξεως
οἶον, εὐρεῖν μὲν τὸ ἔαρος τῆς Ἀτμοσφαιρας, ἀποδειξαι δὲ, καὶ ὅσον
ἐστὶ· Πόρισμα δὲ ἐστὶ πρότασις ἢ ἐκ τῆς ἡδὴ ἀποδειχθείσης ἀμέσως
ἐπιφερομένη, καὶ μάλιστα μαθηματικῶς γρηθούσα ἀποδείξεως οἶον, εἰ ὁ
ἀήρ ἐστὶ βαρὺς, πέζει τὰ ἐφ' ὧν ἐπίκειται σώματα· ἀλλὰ ταῦτα
καρὰ τοῖς μαθηματικαῖς ἀκριθέστερον θεωρεῖται.

Περὶ τῆς ἐν ταῖς Πρότασεσιν Ἀντιθέσεως.

§. πε. Ὅπως δὲ σχετικῶς καὶ ποικίλως ἔχουσιν τῶν προτάσεων
πρὸς ἀλλήλας, ἀναφέρεται ἐν αὐταῖς ἡ Ἀντίθεσις (οὐδ.)· ἐστὶ δὲ Ἀν-
τίθεσις μίχρη τῶν προτάσεων τῶν τὴν αὐτὸν ὑποκείμενον καὶ κατη-
γορούμενον ἔχουσιν οἶον, πᾶς ἄνθρωπος λογικός, οὐδεὶς ἄνθρωπος
λογικός· ποικίλεται δὲ ἡ τῆς Ἀντιθέσεως θεωρία τετραχῶς ἐναντίως,
ὑπεναντίως, ὑπαλλήλως, καὶ ἀντιπρακτικῶς· ἡ μὲν γὰρ Πᾶς καὶ Οὐδεὶς
λέγονται ἐναντία· ἡ δὲ Τίς καὶ Οὐ πᾶς, ὑπεναντίαι· ἡ δὲ Πᾶς καὶ Τίς,
καὶ ἡ Οὐδεὶς καὶ Οὐ πᾶς, ὑπαλλήλαι· ἡ δὲ Πᾶς καὶ Οὐ πᾶς, καὶ ἡ
Οὐδεὶς καὶ Τίς, ἀντιπρακτικαί (π.). Τούτων δὲ αἱ μὲν ἐναντία καθό-
λου, καὶ αἱ ὑπεναντίαι ἐπὶ μέρους ποσοῦμεναι, μόνω τῷ ποιῶ δια-

μύχονται· αἱ δὲ ὑπαλλήλαι τὸναντίον τῷ ποιῶ πάντιζόμεναι, δια-
φέρονται τῷ ποσῷ· αἱ δὲ ἀντιπρακτικαὶ ἐξ ἀμφοῖν τυχράνευσιν ἔχου-
σαι παρακαλουθοῦσαν τὴν μάχην.

§. πς. Κανόνες δὲ τούτων ἔσονται μάλιστα οἷδε, τῶν μὲν Ἐναν-
τίων συμπεύδασθαι μὲν ἑκατέραν ἐπιύλης ἐνδεχομένης· οἶον, πᾶς ἄν-
θρωπος φιλοσοφεῖ, οὐδεὶς ἄνθρωπος φιλοσοφεῖ· συναλθεύειν δὲ οὐδέ-
ποτε, ἀλλ' ἐπὶ μὲν ὕλης ἀναγκαίως ἀλθεύειν μὲν τὴν Πᾶς, ψεύδε-
σθαι δὲ τὴν Οὐδεὶς· οἶον, Πᾶς ἄνθρωπος λογικός, Οὐδεὶς ἄνθρωπος
λογικός· ἐπὶ δὲ ἀδυνάτου τὸναντίον συμβαίνει· οἶον, πᾶς ἄνθρωπος
πτερωτός, οὐδεὶς ἄνθρωπος πτερωτός.

§. πζ. Τῶν δὲ ὑπεναντίων ἄμφω μὲν συναλθεύειν, ὡς ἐπὶ τῶν
ἐνδεχομένων· οἶον, τίς ἄνθρωπος φιλοσοφεῖ, οὐ πᾶς ἄνθρωπος φιλο-
σοφεῖ, τοῦτο μὲν συναλθεῖς· συμπεύδασθαι δὲ ἀδύνατον, ἀλλ' ἐπὶ μὲν
ὕλης οὐσιώδους ἀλθεύειν μὲν τὴν Τίς, ψεύδασθαι δὲ τὴν Οὐ πᾶς· οἶον,
τίς ἄνθρωπος λογικός, οὐ πᾶς ἄνθρωπος λογικός· ἐπὶ δὲ ἀδυνάτου,

παντίων ἀνάγκη συμβαίνειν οἷον, τις ἄνθρωπος πτερωτός, οὐ πᾶς ἄνθρωπος πτερωτός.

§. πδ. Τῶν δὲ ὑπαλλήλων ἐπὶ μὲν ἀναγκάως ὕλης τὰς μὲν καταφατικὰς συμβαίνει συναληθεύειν τὰς δὲ ἀποφατικὰς συμβαίνειν ἐπὶ δέ τῆς ἀδυνατοῦ τῶν πάντων, συναληθεύειν μὲν ταύτας, συμβαίνειν δὲ ἐκείνας· ἐπὶ δὲ τῶν ἐνδεχομένων αὐθις ψεύδεσθαι μὲν ἀποδοχῆ, ἀληθεύειν δὲ τὴν ἐπὶ μέρους.

§. πε. Δείπεται δὲ εἰπεῖν ἐτι περὶ τῶν ἀντιφατικῶν ὧν εἰς καὶ τοῦς ὁ κανὼν τῆς γὰρ ἐτέρας, ὁποτέρως, ἀληθεύουσιν, ἀνάγκη καὶ ἐπὶ πάσης ὕλης ψεύδεσθαι τὴν ἑτέραν οἷον, πᾶς ἄνθρωπος λογικός, οὐ πᾶς ἄνθρωπος λογικός. (*) οὐδὲς ἄνθρωπος πτερωτός, ἄνθρωπος πτερωτός.

Περὶ Ἀντιστροφῆς τῶν Προτάσεων.

§. υἰ. Νῦν δ' ἀναγκαῖον ἔτι καὶ περὶ Ἀντιστροφῆς τῶν προτάσεων ὀλίγ' ἄττα εἰπεῖν· ἔτι δὲ Ἀντιστροφή μετὰ θέσιν τοῦ ὑποκειμένου εἰς τὸν τύπον τοῦ κατηγορουμένου, καὶ τούτου πάλιν εἰς τὸν τύπου, ἑκατέρας τῶν προτάσεων μετὰ τὴν μετὰ θέσιν ἀληθεύουσιν· γίγνεται δὲ μάλιστα τοῦτο τριχῶς, ἀπλῶς, κατὰ συμβεβηκὸς, καὶ κατὰ ἀντίθεσιν.

§. υἰα. Ἀπλῆ τοίνυν Ἀντιστροφή ἐστὶ, καθ' ἣν ἡ πρότασις ἀντιστρέφει ἐφ' ἑαυτὴν, σωζομένων μὲν τοῦ προσού και ποιού, ἀντικαταστάσεων δὲ ἀμφοτέρων τῶν ὄρων· Ἀντιστρέφει δὲ οὕτως ἡ Οὐδέις οὐδὲς ἄνθρωπος πτερωτός, οὐδὲν πτερωτὸν ἄνθρωπος.

§. υἰβ. Κατὰ δὲ συμβεβηκὸς Ἀντιστροφή λέγεται, ἐνθ' ἀνάγκη

(*) Ἄλλαν δ' ἐπὶ ταῦτα κατὰ τὴν τῆς ὑπαλλήλων ἀκολουθίαν· εἰ γὰρ οὐδὲν ἄψυχον ἄνθρωπος, εἰ ἀνάγκη διὰ τὸ ἀκολουθεῖν, καὶ οὐ πᾶν ἄψυχον ἴσθιν ἄνθρωπος. πδ.

ΤΟ ΚΑΤ' ΕΠΙΤ.

ἄμεινομένων τῶν ὄρων, σιύζεται μὲν ἡ ποιότης, μεταπίπτει δὲ ἡ ποσότης ἀπὸ καθόλου εἰς μερικὸν· ἀντιστρέφουσι δὲ οὕτως ἡ μὲν Πᾶς εἰς τὴν Τίς, ἡ δὲ Οὐδέις εἰς τὴν Οὐπᾶς, εἰς τὴν ὕφ' ἑαυτὴν δηλονότι ὑπἄλληλον ἑκατέρω οἷον, ἡ μὲν πᾶς ἄνθρωπος ἔμψυχος, εἰς τὴν τὶ ἔμψυχον ἄνθρωπος· ἡ δὲ οὐδέις ἄνθρωπος ἄψυχος εἰς τὴν οὐ πᾶν ἄψυχον ἄνθρωπος. (*)

§. υἰγ. Σὺν ἀντιθέσει δὲ Ἀντιστροφή ἐστὶ, καθ' ἣν ἡ μὲν ποσότης φυλάττεται, μεταβάλλεται δὲ ἡ ποιότης, καὶ οἱ ὄροι ἐξ ὀρισμένων μεταρμύζονται εἰς ἀοριστίαν· Ἀντιστρέφουσι τοίνυν οὕτως ἡ Πᾶς καὶ ἡ Οὐπᾶς οἷον, ἡ Πᾶς ἄνθρωπος ζῶον, εἰς τὴν Πᾶν τὸ μὴ ζῶον οὐκ ἄνθρωπος· καὶ ἡ Οὐπᾶς ἄνθρωπος φιλόσοφος εἰς τὴν Οὐπᾶς μὴ φιλόσοφος οὐκ ἄνθρωπος, τῶν καταφατικῶν ὄρων οὕτως ἀποφατικῶν γενομένων.

§. υἰδ. Ἐκ τούτων οὖν δῆλον, ὡς τῶν προτάσεων μόνη ἡ καθόλου ἀποφατικὴ ἀπλῶς ἀντιστρέφει· αἱ δὲ παρά ταύτην οὐ· ἀλλ' ἡ μὲν Πᾶς ἐπὶ μόνων τῶν ἰσοπλατεῖς ἐχόντων ὄρους οἷον πᾶς ἄνθρωπος λογικός, καὶ πᾶν λογικὸν ἄνθρωπος· ἰσοπλατῆ γὰρ ἐνταῦθα τὸ ἄνθρωπος καὶ τὸ λογικός. Ἡ δὲ Τίς καὶ ἡ Οὐπᾶς ἐπὶ τῶν ἀπλῶς ἐνδεχομένων. (***) οἷον Τίς ἄνθρωπος ἐστὶ σιμὸν, καὶ τὶ σιμὸν ἐστὶν ἄνθρωπος· Οὐπᾶς ἄνθρωπος σιμὸς, καὶ οὐ πᾶν σιμὸν ἄνθρωπος· οὐ γὰρ ἂν ἀντιστρέψαιμεν καὶ τὸ, Τίς ἄνθρωπος φιλόσοφος εἰς τὸ, Τίς φιλόσοφος ἄνθρωπος· οὐδὲ τὸ, Οὐπᾶς ἄνθρωπος γραμματικός εἰς τὸ, οὐ πᾶν γραμματικὸν ἄνθρωπος· ταῦτα γὰρ καθ' ὑπέθεσιν ἐστὶν ἀναγκαῖα, ὡς μόνον τῷ λογικῷ προσανήκοντα ζῶον.

(*) Ἄλλαν δ' ἐπὶ ταῦτα κατὰ τὴν τῆς ὑπαλλήλων ἀκολουθίαν· εἰ γὰρ οὐδὲν ἄψυχον ἄνθρωπος, εἰ ἀνάγκη διὰ τὸ ἀκολουθεῖν, καὶ οὐ πᾶν ἄψυχον ἴσθιν ἄνθρωπος. πδ.

(**) Ἔστι δὲ ταῦτα, ἔσθ πολλοῖς ἀμα προσανήκουσιν εἰδῆσιν, ὡς τὸ πτερωτὸν, τὸ λευκὸν, τὸ σιμὸν· ἃ δὲ μόνον τῷ τῷ ἄνθρωπῳ εἶναι εἰ ἐπιστήμας προσήκοντα, καὶ ἂν ὁ κατηγορούμενος ὄρος ἀναγκάως συνιστᾷται τὴν ἑτέραν, εἴην τὸ φιλόσοφος, τὸ γραμματικὸν, ταῦτα καθ' ὑπέθεσιν ἐστὶν ἀναγκαῖα.

**ΑΠΟΦΑΝΣΙΣ ΤΕΤΡΑΧΩΣ
ΑΠΟΦΑΙΝΕΤΑΙ.**

{ ἢ τὸ ὑπάρχον ὡς μὴ ὑπάρχον.
ἢ τὸ ὑπάρχον ὡς ὑπάρχον.
ἢ τὸ μὴ ὑπάρχον ὡς ὑπάρχον.
ἢ τὸ μὴ ὑπάρχον ὡς μὴ ὑπάρχον. . . . } ΕΞ ὧν ἀντιθέσεις δύο

{ μία μὲν ψευδοῦς ἀποφάσεως πρὸς ἀληθῆ κατάφασιν.
ἑτέρα δὲ καταφάσεως ψευδοῦς πρὸς ἀληθῆ ἀπόφασιν.

ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ.

ἐκ μὲν τῆς οὐσίας . . . { αἱ μὲν καταφατικάι.
αἱ δὲ ἀποφατικάι
αἱ μὲν ἀληθεῖς.
ἐκ δὲ τῶν παρεπομένων . . . { αἱ δὲ ψευδεῖς.
αἱ μὲν ἀναγκαῖαι
ἐκ δὲ τῆς ὕλης . . . { αἱ δὲ ἐνδεχόμεναί.
αἱ δὲ ἀδύνατοι.
αἱ μὲν καθόλου.
ἐκ δὲ τῆς ποσότητος . . . { αἱ δὲ μερικαί.
αἱ δὲ καθέκαστα.

ἐκ δὲ τοῦ ποσοῦ ἅμα καὶ τοῦ ποιοῦ. { αἱ μὲν καθόλου καταφατικάι. } Σημεῖα
αἱ δὲ καθόλου ἀποφατικάι. } τούτων.

{ τῆς μὲν καθόλου καταφατικῆς τὸ Α.
τῆς δὲ καθόλου ἀποφατικῆς τὸ Β.
τῆς δὲ μερικῆς καταφατικῆς τὸ Γ.
τῆς δὲ μερικῆς ἀποφατικῆς τὸ Δ.

**ΑΝΤΙΘΕΣΙΣ ΠΟΙΚΙΛΑΕΤΑΙ
ΤΕΤΡΑΧΩΣ.**

{ ἐναντίως ὡς πᾶς καὶ οὐδεῖς.
ὑπεναντίως ὡς τίς καὶ οὐ πᾶς.
ὑπαλληλῶς ὡς πᾶς καὶ τίς, καὶ οὐδεῖς καὶ οὐ πᾶς.
ἀντιφατικῶς ὡς πᾶς καὶ οὐ πᾶς, καὶ οὐδεῖς καὶ τίς.

{ Ἀντεσρέφει
τριχῶς.

{ ἀπλῶς. . . { ἢ μὲν οὐδεῖς εἰς τὴν οὐδέν.
ἢ δὲ τίς εἰς τὴν τί.
κατὰ συμβεβηκός { ἢ μὲν πᾶς εἰς τὴν τίς.
ἢ δὲ οὐδεῖς εἰς τὴν οὐ πᾶς.
κατὰ ἀντίθεσιν. { ἢ μὲν πᾶς εἰς τὴν πᾶν τὸ μὴ.
ἢ δὲ οὐ πᾶς εἰς τὴν οὐ πᾶς μὴ.

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΠΕΡΙ ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΥ.

§. ιε'. Βικιέντες τούτοις καὶ ἕσασ δύο ἰδέας παραβάλλων ὁ νοῦς, ἀνακτῆται αὐτὰς ἀλλήλαις ἢ διαμερεῖ, περί τε τῶν ἀποφάνσεων, καὶ τῶν προτάσεων, καὶ περὶ τῶν ἐν αὐταῖς παθῶν, ὧρα ἤδη εἰσὶ καὶ ὅπως τρεῖς συνάπτων, συλλογίζεσθαι λέγεται. Ἔστι δὲ Συλλογισμὸς ἐνέργεια τοῦ νοῦς, δι' ἧς αὐτός, γενομένης δυοῖν ἰδεῶν πρὸς τρίτην παραβολῆς, γινώσκει ἥτοι συναπτέας αὐτὰς εἶναι, ἢ διαμερείας. (9) (10) οἶον

Πᾶς ἄνθρωπος λογικός,	Οὐδὲν ζῶον λίθος,
ὁ Σωκράτης ἄνθρωπος,	πᾶς ἄνθρωπος ζῶον,
ὁ Σωκράτης λογικός.	οὐδεὶς ἄνθρωπος λίθος.

ἐπιπέθῃ γὰρ τὸ Σωκράτης καὶ τὸ λογικός παραβαλλόμενα πρὸς τρίτην ἰδέαν τὸ ἄνθρωπος, ταυτίζονται αὐτῇ· οὐκὲν καὶ ἀλλήλαις· καὶ πάλιν ἐν τῷ δευτέρῳ τὸ λίθος καὶ ἄνθρωπος παραβαλλόμενα πρὸς τὸ ζῶον, διῃστώνται, καὶ ἀλλήλων ἄρα (**)

§. ις'. Αἱ δὲ τρεῖς ἰδέαι αὐταὶ ἄλλως καλοῦνται ὄροι· ὧν ἐλάττω μὲν ὁ, καθ' οὗτο ζητεῖται· μέζων δὲ, ὅς κατ' ἐκείνου ζητεῖται· καὶ ὅς αἰεὶ ἐστὶ καταπραϋνόμενος ἐν τῷ συμπέρασματι· μέσος δὲ τούτων ὁ πρὸς ὃν ἐκότεροι παραβάλλονται. (***)

(9) Ἀριστοτελεῖ δὲ ἄλλως ἐπιπέθῃσιν ὄρισμός ἐστι Συλλογισμὸς ἐστὶ λόγος, ἐν ᾧ τῶν ἀποφάνσεων, ἑπὶ τῶν καμμένων εἰς ἀνάγκης συμπάσκει.
 (***) Αἱ δὲ αἰεὶ κρείσσονες εἰς κρείσσον αὐτῶν μεταβάσεις ἀκρίτως ἐνομαζέσθαι (οἱ) ὡς ἐδὲν ἕκαστος δικαίως, καὶ μετῃκείσθαι ἀπὸ τῶν περιγενομένων ἐπὶ τὰ ἐπόμενα.
 (***) Τίς δὲ αὐτῶν ἰδέων, καὶ ὅθεν αὐτὸν γὰρ παραλαμβάνειν, ὅλαι πραγματεύεται περὶ ἐξέσεως αὐτῶν ἐφρονταὶ περὶ φιλοσοφίας· ἀλλ' ἡμῶν τῶν ἐπιταμωτάτων βαδὶ ζῶον ἐκείνου ἐστὶ μέσος αἰδέσθαι, ἀπὸ τούτου ὅτι ἐκφραζόμεν δι' ὅ,τι, τούτο ἔ μέσος

§. ιζ'. Ἐπειδὴ τοίνυν ἐκ τῆς τῶν τριῶν ὄρων παραβολῆς, τρεῖς προτάσεις συνίστανται, ἀνάγκη καὶ τὸν τέλειον Συλλογισμὸν τρεῖς περιέχειν προτάσεις· ὧν ἡ μὲν ἐκ τοῦ μέζωνος καὶ τοῦ μέσου τῶν ὄρων συνισταμένη, Μέζων καλεῖται· ἡ δὲ ἐκ τοῦ ἐλάττωτος καὶ τοῦ μέσου, Ἐλάττων· ἡ δὲ ἐκ τοῦ ἐλάττωτος καὶ τοῦ μέζωνος, Συμπέρασμα.

οἶον	{	Μέζων,	{	Πᾶς ἄνθρωπος λογικός,
		Ἐλάττων,		ὁ Σωκράτης ἄνθρωπος,
		Συμπέρασμα,		ὁ Σωκράτης λογικός.

§. ιη'. Ἐπιτρέψθησεται δ' ἕκαστος τῶν Συλλογισμῶν ἀξιῶμασι τοῖς δε:

- α. Τὰ τῷ αὐτῷ τὰ αὐτὰ καὶ ἀλλήλοις εἰσὶ τὰ αὐτά.
- β. Ἴν τὸ μὲν τρίτῳ τινὶ ταυτῶν, τούτ' οὐ, οὐδ' ἀλλήλοις εἰσὶ ταυτὰ.
- γ. Τὰ καθύλου τινὸς ὑποκειμένου καταπρασκόμενα, ἢ ἀποπρασκόμενα, ταῦτα καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸ περιγενομένων καθ' ἕκαστα καταφύσκειται, ἢ ἀποφύσκειται. Παράδειγμα δὲ τοῦ μὲν πρώτου Πᾶν νοῦν ἐστὶ πνεῦμα, ἀλλαμὴν ἢ ψυχὴ νοεῖ, ἢ ψυχὴ ἄρα ἐστὶ πνεῦμα.

ἔργα ἐστὶν ἐν συλλογισμῷ· ἔστιν ἔ λόγος καὶ ἡ αἰτία ὑπερῶν πράγματα· εἶναι ἢ μὴ εἶναι φερετά, διότι ἐστὶν ἐπιβλαβὴς ἢ δὲ φιλσοφία περισπούδαστος, διότι ἐστὶν ὠφελίμος· Τούτ' ἔστιν ἀμφοτέρως τούτους τούτ' αἰτιώδεις ὡς μέσους ἔργα λαβῶν, ἐκείνους ποιήσας τούτ' συλλογισμῶν.

Πᾶν ἐπιβλαβὴς φερετόν,
 ἀλλ' ἢ ἔργα ἐπιβλαβῆς,
 ἢ ἔργα ἄρα ἐστὶ φερετόν.
 Πᾶν ὠφελίμον περισπούδαστον,
 ἀλλ' ἢ φιλσοφία ὠφελίμος,
 ἢ φιλσοφία ἄρα ἐστὶ περισπούδαστος.

του δε δευτέρου Τὸ σῶμα οὐ νοεῖ,
 ἢ ψυχὴ νοεῖ,
 ἢ ψυχὴ οὐκ ἐστὶ σῶμα
 του δε τρίτου Πᾶς ἄνθρωπος λογικὸς,
 ἀλλ' ὁ Σωκράτης ἄνθρωπος,
 ὁ Σωκράτης ἄρα λογικός.

§. οὐθ. Τριῶν δὲ ὄντων τῶν ὄρων, καὶ τριχῆ τούτων διατα-
 ττομένων, τρία ἐντεῦθεν προκύπτει καὶ σχήματα (*): εἰ μὲν γὰρ ὁ
 μέσος ὑπόκειται μὲν ἐν τῇ μείζονι, κατηγορεῖται δ' ἐν τῇ ἐλάτ-
 τῳσι ὁ Συλλογισμὸς τοῦ πρώτου φηθήσεται σχήματος οἷον,

Πᾶν ζῶον ἐστὶ ἐμψυχον,
 πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον,
 πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶ ἐμψυχον

Ἴδὲ ὁ μέσος δις εἶη κατηγορούμενος, τὸ δεύτερον σχῆμα προ-
 κύπτει οἷον,

Οὐδεὶς λίθος ἐστὶ ζῶον,
 πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶν ζῶον,
 οὐδεὶς ἄνθρωπος ἐστὶ λίθος.

Εἰ δὲ ὁ μέσος δις ὑποκείμενος εἶη, τῷ τρίτῳ κληθήσεται σχή-
 ματος ὁ Συλλογισμὸς οἷον,

Πᾶν ζῶον ἐμψυχον,
 πᾶν ζῶον οὐσία,
 τίς οὐσία ἐμψυχον.

§. ρ. Τῶν δὲ σχημάτων τούτων κατὰ τὸ ποσὸν καὶ ποιὸν (στ.)
 διαφόρως ποικιλομένων, διάφοροι τρόποι ἐκάσῳ γίνονται συλλογι-
 στικοί, ἀληθῆ καὶ ψευδῆ συνάγοντες· διὸ πρὸς τὴν τῶν ψευδομένων
 ἀποφυγὴν τοὺς κανόνας τηρητέον ἐκείνους· Ἐν μὲν τῷ πρώτῳ σχή-

ματι, τὴν μὲν Μείζονα ἀεὶ καθόλου εἶναι· τὴν δὲ Ἐλάττονα, κατα-
 φατικὴν· Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ, τὴν μὲν Μείζονα ὁμοίως καθόλου· τὴν
 δὲ ἑτέραν (ὑποτέραν τῶν προκειμένων) ἀποφατικὴν· ὡς δ' αὐτως δὲ
 καὶ τὸ Συμπέρασμα· Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ αὖθις τὴν μὲν Ἐλάττονα, κα-
 ταφατικὴν· τὸ δὲ Συμπέρασμα μερικόν.

§. ρα. Εἰδέναι δὲ χρῆ, ὡς ἐκ μόνων μερικῶν, ἢ ἐκ μόνων ἀπο-
 φατικῶν συνάγεται οὐδὲν ὑγιές· καὶ ὡς τῇ χείρῳ ἀεὶ τῶν προτά-
 σεων τὸ Συμπέρασμα ἔπεται· χείρων δὲ πρότασις τῆς μὲν καταφα-
 τικῆς, ἢ ἀποφατικῆς τῆς δὲ καθόλου, ἢ μερικῆς· Εἰ δὲ ποτε ἐξ ἀποφα-
 τικῆς καθόλου, καὶ καταφατικῆς μερικῆς συνάγοιτο, ἐκατέρων τῶν
 χείρων ἔπεται τὸ συμπέρασμα· τῆς μὲν, τῷ ποιῶ· τῆς δὲ καταφα-
 τικῆς, τῷ ποσῶ· οἷον,

Οὐδεὶς λίθος ζῶον,
 Τίς οὐσία λίθος,
 Οὐ πᾶσα οὐσία ζῶον.

§. ρβ. Οὐκ ἄπο δὲ σκοποῦ καὶ τῶν σχημάτων ἐκάστου τοὺς συλ-
 λογιστικούς τρόπους ἐπισυνάψαι, τοὺς γ' ἀεὶ συνάγοντας ἀληθῆ· εἰσὶ
 δὲ οὗτοι τέσσαρες μὲν τοῦ πρώτου· τέσσαρες δὲ καὶ τοῦ δευτέρου·
 ἔξ δὲ τοῦ τρίτου· καὶ τοῦ μὲν πρώτου ταῖςδε ταῖς φωναῖς τυγγά-
 νουσι συμβαλλόμενοι· Γράμματα, Ἐγραψε, Γραφίδι Τεχνικῶς· Τοῦ
 δὲ δευτέρου αὖθις, ταῖςδε· Ἐγραψε, Κίτεγε, Μέτριον, Ἄγυλον· Τοῦ
 δὲ τρίτου αὖ πάλιν, ἐκείναις· Ἄπασι, Σθεναρῆς, Ἰσάκις, Φίριτος, Λ-
 σπίδι, Ὁμαλός.

§. ργ. Τεσσάρων δ' ὄντων, ὡς εἴρηται, τῶν συλλογιστικῶν τρό-
 πων τοῦ πρώτου σχήματος, πρῶτός ἐστιν ὁ ἐξ ἀμφοτέρων καθόλου
 καταφατικῶν ἴσον συνάγων συμπέρασμα· οἷον,

Γράμ . . . Πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον,
 μα . . . πᾶν ζῶον ἐστὶν οὐσία,
 τα . . . πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶν οὐσία.

§. ρδ. Δεύτερος δὲ τρόπος, ὡς ἐκ καθόλου ἀποφατικῆς τῆς Μεί-

(*) Ταῦτα δὲ ὁ κλεινὸς Εὐγένιος καὶ ὑπὸ μέτρῳ ἐπέκεινται ἔτι·
 Α. ὑπὸ κατ' ἄλφα
 Β. δις κατὰ βῆτα
 Γ. δις ὑπὸ γάμμα

ζωνος, και καθολου καταφατικης της ελάττωνος, αποφατικόν καθόλου συνάγει Συμπέρασμα οίον,

Ε . . . Οὐδέν ζῶον λίθος,
 γρα . . . πᾶς ἄνθρωπος ζῶον,
 φε . . . οὐδείς ἄνθρωπος λίθος.

§. ρβ. Τρίτος τρόπος ὁ ἐκ καθολου καταφατικης της Μείζονος, και μερικης καταφατικης της ελάττωνος, μερικόν καταφατικόν συνάγει Συμπέρασμα οίον,

Γρα . . . Πᾶς ἄνθρωπος γελασικόν,
 ρι . . . τί ζῶον ἄνθρωπος,
 δι . . . τί ζῶον γελασικόν.

§. ργ. Τέταρτος δὲ τρόπος, ὁ ἐξ αποφατικης καθολου της Μείζονος, και καταφατικης μερικης της ελάττωνος, μερικόν αποφατικόν συνάγει Συμπέρασμα οίον,

Τε . . . Οὐδείς λίθος ζῶον,
 χνι . . . τίς οὐσία λίθος,
 κός . . . οὐκ πᾶσα οὐσία ζῶον.

§. ρδ. Τῷ δὲ δευτέρῳ σχήματι τεσσάρων και τούτῳ ἑντῶν, πρώτος ἐστὶν ὁ ἐκ καθολου αποφατικης της Μείζονος, και καθολου καταφατικης της ελάττωνος, καθολου αποφατικόν συνάγει Συμπέρασμα οίον,

Ε . . . Οὐδείς λίθος ζῶον,
 γρα . . . πᾶς ἄνθρωπος ζῶον,
 φε . . . οὐδείς ἄνθρωπος λίθος.

§. ρε. Δεύτερος δὲ τρόπος ὁ ἐκ καθολου καταφατικης της Μείζονος, και καθολου αποφατικης της ελάττωνος, καθολου αποφατικόν συνάγει Συμπέρασμα οίον,

Κα . . . Πᾶς ἄνθρωπος ζῶον,
 τε . . . οὐδείς λίθος ζῶον,
 χε . . . οὐδείς λίθος ἄνθρωπος.

§. ρς. Τρίτος δὲ τρόπος ὁ ἐκ καθολου αποφατικης της Μείζονος,

και μερικης καταφατικης της ελάττωνος, αποφατικόν ἐπὶ μέρος συνάγει Συμπέρασμα οίον,

Μέ . . . Οὐδέν ἄλογον λογικόν,
 τρι . . . τί ζῶον λογικόν,
 ον . . . οὐ πᾶν ζῶον ἄλογον.

§. ρι. Τέταρτος δὲ τρόπος, ὁ ἐκ καθολου καταφατικης της Μείζονος, και αποφατικης μερικης της ελάττωνος, μερικόν αποφατικόν συνάγει Συμπέρασμα οίον,

Α . . . Πᾶς ἄνθρωπος ζῶον,
 χο . . . οὐ πᾶν λευκόν ζῶον,
 λον . . . οὐ πᾶν λευκόν ἄνθρωπος.

§. ριά. Τῷ δὲ τρίτῳ σχήματι ἑξ ἑγκαταλέγονται ἑπτὰ πρώτοι ἀμφοτέρων καθολου καταφατικῶν, μερικῶν καταφατικῶν συνάγει Συμπέρασμα οίον,

Α . . . Πᾶς ἄνθρωπος ζῶον,
 πα . . . πᾶς ἄνθρωπος λογικόν,
 σι . . . τί ζῶον λογικόν.

§. ριβ. Δεύτερος δὲ τρόπος, ὁ ἐξ αποφατικης καθολου της Μείζονος, και καταφατικης καθολου της ελάττωνος, μερικόν αποφατικόν συνάγει Συμπέρασμα οίον,

Σθε . . . Οὐδεμία γιῶν ζῶον,
 να . . . πᾶσα γιῶν λευκή,
 ρός . . . οὐ πᾶν λευκόν ζῶον.

§. ριγ. Τρίτος δὲ τρόπος, ὁ ἐκ καθολου καταφατικης της Μείζονος και μερικης καταφατικης της ελάττωνος, καταφατικόν μερικόν συνάγει Συμπέρασμα οίον

Ι . . . Τίς ἄνθρωπος μέλας,
 σά . . . πᾶς ἄνθρωπος ζῶον,
 κισ . . . τί μέλαν ζῶον.

§. ριδ. Τέταρτος δὲ τρόπος ὁ ἐκ καθολου αποφατικης της Μεί-

ονος, καὶ μερικῆς καταφατικῆς τῆς Ἐλάττονος μερικὸν ἀποφατι-
κὸν συνάγων Συμπέρασμα οἶον,

Φέ . . . Οὐδεὶς λίθος ζῶον,
ρι . . . τίς λίθος λευκός,
ρος . . . αὐ πᾶν λευκὸν ζῶον.

Σ. ριέ. Πέμπτος δὲ τρόπος ὁ ἐκ καθόλου καταφατικῆς τῆς Ἐλάτ-
τονος, καὶ μερικῆς καταφατικῆς τῆς Μείζονος, μερικὸν καταφατι-
κὸν συνάγων Συμπέρασμα οἶον,

Λο . . . Πᾶς ἄνθρωπος ζῶον,
πί . . . τίς ἄνθρωπος λευκός,
δι . . . τί ζῶον λευκόν.

Σ. ρις. Ἐκτος δὲ τρόπος καὶ ἔσχατος πάντων ἐστὶν ὁ ἐκ μερικῆς
ἀποφατικῆς τῆς Μείζονος, καὶ καθόλου καταφατικῆς τῆς Ἐλάττο-
νος μερικὸν ἀποφατικὸν συνάγων Συμπέρασμα οἶον,

Ὁ . . . Οὐ πᾶς ἄνθρωπος μέλας,
μα . . . πᾶς ἄνθρωπος ζῶον,
λός . . . οὐ πᾶν ζῶον μέλαν.

Σ. ριζ. Οὗτοι δὲ τρόποι συλλογιστικῶς δεκατέσσαρες ἀληθεῖς, ἐξ ἀ-
ληθῶν συνάγοντες οἱ δὲ κατὰ τούτους, ἅτε δὲ ἀληθεῖς καὶ ψευδῶς
ἐκφέροντες, ἀπεβλητέαι.

Περὶ Ἐνθυμήματος καὶ Σωρείτου.

Σ. ριή. Τὸ περὶ μεθοδικῶν συλλογισμῶν περὶ πάντας ἤδη, ἐγρή-
γορον ἂν εἴη καὶ περὶ Ἐνθυμήματος, καὶ Σωρείτου ἀμεθόδων καὶ
ἐπιμαλίων δοκούντων συλλογισμῶν ὀλίγ' ἄττα εἰπεῖν. Ἐστὶ ταίνυν
ἐνθυμημα μὲν συλλογισμὸς ἀτελής, τῆς ἐτέρας τῶν προτάσεων πα-
ρλειφθείσης· γίνεταί δὲ τοῦτο, ἐν οἷς ὁ νοῦς οἰκοθεν τὰς καταλει-
φθείσας ῥαδίως ἀναπληρώσει· οἶον,

Ἡ ψυχὴ νοεῖ, ἄρα πνεῦμα·

Τὸ νοοῦν ἐστὶ πνεῦμα, ἄρα καὶ ἡ ψυχὴ·

Ἐν γὰρ ἂν τὸ τέλειον ἐνταῦθα ἔχον ἦδ'·

Ἡ ψυχὴ νοεῖ,

τὸ νοοῦν ἐστὶ πνεῦμα,
ἡ ψυχὴ ἄρα πνεῦμα.

Τούτων οὖν ἀφαιρεθείσης τῆς ἐτέρας, Ἐνθυμημα γέγονεν ὅπερ εἴρη-
ται παρὰ τὸ τὴν ἐτέραν ἐνθυμίον, τοῦτέστιν ἐνδιάθετον ἐννοεῖσθαι
καὶ τοιοῦτον μὲν τὸ ἐνθυμημα.

Σ. ριθ. Σωρείτης δὲ ἐστὶν ἐφοδος συλλογιστικῆ ἐκ πολλῶν προ-
τάσεων οὕτω διατεταγμένων, ὥστε τὸν τῆς προταχθείσης κατηγο-
ρούμενον ὄρον αἰεί τῆς ἐπομένης ἐξῆς ὑποκείμενον γίνεσθαι, μέχρις
ἂν τὸ πρῶτως ὑποταχθῆν, τῷ ἐσχάτως συμπλακέν κατηγορηθέντις
συνάψῃ ἡμῖν τὸ ζητούμενον· οἶον,

Ἡ ψυχὴ ἐστὶν οὐσία διανοητικῆ,
ἡ διανοητικὴ οὐσία ἐστὶ πνεῦμα,
τὸ πνεῦμα οὐκ ἐστὶν ἐκτεταμένον,
τὸ μὴ ἐκτεταμένον οὐκ ἔχει μέρη παρὰ μέρη,
τὸ μὴ ἔχον μέρη παρὰ μέρη ἐστὶν ἀδιάλυτον,
τὸ ἀδιάλυτον ἀθάνατον,
ἡ ψυχὴ ἄρα ἐστὶν ἀθάνατος.

Ἦστε οὐδὲν ἂν εἴη Σωρείτης, ἢ τοῦτ' αὐτὸ σωρεία, εἴτ' οὖν ἄθροισμα
πολλῶν ὁμοῦ συλλογισμῶν· διὸ, εἰ διαλυθεῖν εἰς συλλογισμοὺς, ἕως
Ἐνθυμήματα, πολλῶ σαφέστερος ἐστὶ· οἶον,

Ἡ ψυχὴ ἐστὶν οὐσία διανοητικῆ,
ἡ διανοητικὴ οὐσία ἐστὶ πνεῦμα,
ἡ ψυχὴ ἄρα ἐστὶ πνεῦμα·

Τὸ πνεῦμα οὐκ ἐστὶν ἐκτεταμένον,
ἡ ψυχὴ ἄρα οὐκ ἐστὶν ἐκτεταμένον·

Τὸ μὴ ἐκτεταμένον οὐκ ἔχει μέρη παρὰ μέρη,
ἡ ψυχὴ ἄρα οὐκ ἔχει μέρη παρὰ μέρη·

Τὸ μὴ ἔχον μέρη παρὰ μέρη ἀδύνατον διαλυθῆναι,
ἡ ψυχὴ ἄρα ἐστὶν ἀδιάλυτος·

Τὸ ἀδιάλυτόν ἐστιν ἀθάνατον,
ἢ ψυχὴ ἄρα ἐστὶν ἀθάνατος.

Οὕτως οὖν εἰς πολλὰς συλλογισμοὺς, ἢ ἐνημητήματα ἀναλυθεὶς ὁ Σωκράτης, σαφέστερος γίνεταί· ἄλλως γὰρ φερόμενος ἂν ἐκπίπτει εἰς παραλογισμὸν, ἢτοι προτάσεως τινος τῶν μὴ ἀπαθροισαῖν ἀναγκαίως ἀπορροισίσης, ἢ πᾶσων ἀποφατικῶν παραληφθεῖσων, καὶ ταῦτα τοῦ ἄλλο μὴ διαρκούντος, ὡς ἐν πολλῇ διεξόδῳ ἀποσυνακτεῖν λογικῶς ἔπος τὰ ἡγούμενα τὰ ἐποόμενα.

Περὶ συνθέτων συλλογισμῶν.

§ ρκ. Ἄπλοῖ μὲν συλλογισμοὶ ἦσαν ἡμῖν οἱ εἰρημένοι, ὡς ἐκ προτάσεων ἀπλῶν, ταύτέστιν ὑπὸ δύο ὄρων συνισταμένων συγκείμενοι· σύνθετοι δὲ εἰσὶν οἱ ὑπὸ προτάσεων συνθέτων (πδ.) καὶ αὐτῶν μάλιστα συνιστάμενοι· ἔστι δὲ τούτων ὁ μὲν συμπλεκτικός, ὁ δὲ αἰτιολογικός, ὁ δὲ διαζευκτικός, ὁ δὲ ὑποθετικός, ὁ δὲ δίλημμα.

§ ρκβ. Συμπλεκτικός τῶν ἐστὶν ὁ ἐκ συμπλεκτικῶν προτάσεων συνιστάμενος, καὶ εἰς τοσοῦτους συλλογισμοὺς δυνάμενος ἀναλύεσθαι, ὅσα ἂν ἦ τὰ ἐν αὐτῷ συμπλεκόμενα· οἷον,

Σωκράτης καὶ Πλάτων Ἀριστοτέλους ὑπῆρξαν καθηγηταί,
Σωκράτης καὶ Πλάτων Ἀθηναῖοι ἐγένοντο,
Ἀθηναῖοι ἄρα οἱ Ἀριστοτέλους ὑπῆρξαν καθηγηταί. (*)

(*) Ἐπιπέδη δὲ εἰσὶν, ὡς ἔργα τὰ συμπλεκόμενα, Σωκράτης καὶ Πλάτων· εἰ οὖν ἕκαστον χωρὶς ἐν τῷ λόγῳ λαμβάνει, δύο εἴησι ἀπλῶς συλλογισμοὶ οἷον,

Σωκράτης Ἀριστοτέλους ὑπῆρξε καθηγητής,
Σωκράτης Ἀθηναῖος ἦν,
Ἀθηναῖος ἄρα ἦν Ἀριστοτέλους καθηγητής.

Ὅστις δὲ κατασκευάσει καὶ τὸ ἕτερον συμπλεκόμενον· ὁ δὲ Σωκράτης ἀποφαντικῶς δὲ εἰπὼν εἶπεν ἰσχυρῶς τὴν Μείζονα, ὡς τὸ,

Ὅτις ἐστὶ τὸ αὐτὸν ἄρα εἶναι ἐν Ρώμῃ καὶ ἐν Παρισίῳ,
Ὅτις ἐστὶ δὲ εἶναι ἐν Ρώμῃ,
Ὅτις ἔστι ἄρα τὸ αὐτὸ ἐν Παρισίῳ.

§ ρκβ. Αἰτιολογικός δὲ ἐστὶν ἔτι· ἐκτέρου, ἢ γοῦν ἢ ἑτέρα τῶν προκειμένων, ὡς ἀσαφῆς, δεῖται κατασκευῆς, ὡς τὸ,

Πᾶν αὐλόν ἐστὶν ἀθάνατον· ἀπλοῦν γὰρ ὄν, κρείττον ἐστὶ συνέσεως, καὶ διὰ τούτου καὶ ἀδιάλυτον·
ἀλλὰ μὴν ἡ ψυχὴ ἐστὶν αὐλος διὰ τὸ μεταβάλλειν ἑαυτὴν παντοίως ἐν τῷ νοεῖν· ὁ οὐκ ἂν εἴη τῶν ὕλης μετεχόντων·
ἢ ψυχὴ ἄρα ἐστὶν ἀθάνατος. (*)

§ ρκγ. Διαζευκτικός δὲ ἐστὶν ὁ ἀπὸ διαζευκτικῆς τῆς Μείζονος προϋών, ὡς τὸ,

ἢ ἡ γῆ κινεῖται, ἢ ὁ ἥλιος·
ἀλλὰ μὴν ὁ ἥλιος οὐ κινεῖται,
ἄρα κινεῖται ἡ γῆ.

Τρία δὲ τινὰ μάλις τρηπτόν ἐν τούτῳ, τὸ τὰ μέρη τῆς Μείζονος ἀληθῶς διεξεῦχθαι τὸ τὰ ἀντικείμενα μέρη πάντα ἐμπεριέχεσθαι ἐν τῇ διαιρέσει τὸ ἀπὸ τῆς ἄρσεως τῶν λοιπῶν ἐπὶ τὴν θέσιν ἐνὸς χωρεῖν, ἢ ἀνάπαλιν ἀπὸ τῆς θέσεως τῶν λοιπῶν ἐπὶ τὴν ἄρσιν ἐνὸς, ὡς ἐν τῷδε,

ἢ ψυχὴ ἢ σῶμά ἐστιν, ἢ πνεῦμα,
ἀλλὰ μὴν σῶμα οὐκ ἐστὶν, ἄρα πνεῦμα·
ἢ, ἀλλ' ἐστὶ πνεῦμα, οὐκ ἄρα σῶμα.

§ ρκδ. Ὑποθετικός δὲ ὁ ἐκ τῆς Μείζονος ὑποθετικῆς συνιστάμενος· ἔστι δὲ καὶ τούτῳ τρία τινὰ φυλακτέα, τὸ τὴν ἀκολουθίαν ἀλλοθροῦν τῆς Μείζονος· τὸ ἐκ τῆς θέσεως τοῦ ἡγουμένου τὴν τοῦ ἐπομένου συνάγεσθαι· τὸ ἐκ τῆς ἄρσεως τοῦ ἐπομένου τὴν τοῦ ἡγουμένου συμβαίνειν· οἷον,

Εἰ ἄνθρωπός ἐστι, καὶ ζῶόν ἐστι,
ἀλλὰ μὴν τὸ πρῶτόν ἐστι, καὶ τὸ δεύτερον ἄρα·

(*) Ἐπιχείρημα δὲ τούτου καλεῖ ὁ Σωκράτης (λογ. τέρμ. Β. σελ. 83. καὶ 103.) ἔ παρ' ἄλλοις γενικῶν φέρεται κατὰ πάντων τῶν συλλογισμῶν.

Εἰ ἡ ψυχὴ οὐκ ἐστὶ κίνημα, ἔστι σῶμα,
ἀλλὰ μὴν τὸ ὑστερον οὐκ ἀληθές, αἰδὲ τὸ πρῶτον ἄρα.

Ἡ ἀρχὴ ἀδωχμῶν ἐστὶ συλλογισμὸς ἐκ διαζευκτικῶν μάλιστα καὶ
ἀποδεικτικῶν προκειμένων συγκριμένων, ἐν ᾧ διαίρεσις ἡγουμένη,
καὶ τῶν μερῶν, καὶ κατὰ τὰς ἐπιπέδων ἀνάγεται τι

Δημόκριτος αἰετῶν, ἢ τοῦ τῶν φασίλων τὸν πλατὺν κατα-
γέγων ἐτύγγανε γέλωτα, ἢ τῶν ἀγαθῶν, ἢ τῶν οὐδετέρως
ἐχόντων

ἀλλ' εἰ μὲν τῶν τρίτων, ψυχρῶς οὕτε γὰρ εὐπεινὰ τὰ τοιαῦτα,
οὐτ' αὖ καταγέλαστα

Εἰ δὲ τῶν ἀγαθῶν, ἀτύπως αὐτὰ γὰρ τὰ ἀγαθὰ γέλωτός ἐστιν
ἄξια

Εἰ δὲ πῶς τῶν φασίλων, εἰδὲς ἔνι μάλλον θρηνηθεῖν ἐπ' αὐ-
τοῖς, ἢ γέλωτ

Ἀτύπως ἄρα, καὶ κατὰ τὸ εἶδος γελῶν διατέλει Δημόκριτος
αὐτὸν δ' ἂν εἴη καὶ τὸ τοῦ Σωτῆρος ἐπιτιμήσαντος τῷ τυπτή-
ρῳ κατὰ τὸ θεῖον αὐτῷ προσώπου

ἢ καλῶς ἐλάττωσα, ἢ κακῶς
ἀλλ' εἰ μὲν κακῶς, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ
εἰ δὲ καλῶς, τί με διαίρεις (*)

Ἡ ἀποδείξις μὲν αὐτῶν συλλογισμῶν, ἀλλ' ἔσον τῶν τῶν θέσις ἀποδείξις ἐκείνη ἐστὶν
ἀποδείξις, τοσοῦτον ἐκείνη καὶ εἰς ἀφίσημα πρῶτον μὲν ἐάν μὴ τὰ διαζευκτικὰ
ἀποδείξις ἀκριβῶς ἀναπαύματα δεύτερον, ἐάν παραλειφῶσι τούτων πινά, καὶ τρίτον
ἐκείνου τῶν μερῶν ἀποδείξις μὲν ἐξ ἀνάγκης ἐπιγέσται, ἕως ἐν τῷ τῷ βίαντος

ἢ καλῶς γέλωτα, ἢ κακῶς γέλωτα, ἢ ἀίσχρῶν (ἐπιπέδων παρελείθη τὸ μέσον)
ἀλλ' εἰ μὲν καλῶς, ἔστις κίνημα (οὐκ ἐξ ἀνάγκης ἐπιγέται ἢ συνίσταται αὐτῷ)
καὶ δὲ ἀίσχρῶν, ἔστις κίνημα (οὐκ ἐξ ἀνάγκης ἐπιγέται ἢ συνίσταται αὐτῷ)
καὶ φρονῶν ἄρα, κίνημα οὐ γέλωτα

Περὶ Ἀναγωγῆς καὶ Ἀπαγωγῆς

§. ρκς. Ἐπειδὴ δὲ τὸ δεύτερον καὶ τρίτον τῶν σχημάτων τῆς
εὐθείας δείξεως ἐφικέσθαι οὐ δύνανται, καὶ διὰ ταῦτα εἰσὶν ἀτελεῖ,
δέονται, ἐφ' ᾧ ἐπὶ τὸ πρῶτον ἀνάγεσθαι, ἀντιστροφῆς ἀπλῆς τῶν
προτάσεων, καὶ τῆς εἰς ἀδύνατον καὶ ἄτοπον Ἀπαγωγῆς. ὅπως οὖν
ἡ ἀντιστροφή τῶν προτάσεων οφείλει γίνεσθαι, εἴρηται ἡμῖν ἰκανῶς
(υί.) ὁ δὲ τῆς Ἀναγωγῆς τρόπος ἔχει ὧδε. ἦν ἡμῖν πρῶτος τοῦ δευ-
τέρου σχήματος τρόπος (ρξ.) ὧδε.

Πᾶς ἄνθρωπος ζῶον,
Οὐδεὶς λίθος ζῶον,
Οὐδεὶς ἄνθρωπος λίθος.

Τούτου τοίνυν τοῦ συλλογισμοῦ, εἰ ἀντιστρέψαιμεν τὴν Βιζίω,
τὴν Οὐδεὶς λίθος ζῶον, εἰς τὴν Οὐδὲν ζῶον λίθος, τὸν δεύτερον τοῦ
πρώτου σχήματος ποιήσομεν τρόπον οἶον,

Οὐδὲν ζῶον λίθος
Πᾶς ἄνθρωπος ζῶον
Οὐδεὶς ἄνθρωπος λίθος

Οὕτως ἔχει κατὰ τοῦ τρίτου (ριά.), ὅπου ὁ πρῶτος τρόπος ἦν ἔχων ὧδε

Πᾶς ἄνθρωπος ζῶον,
Πᾶς ἄνθρωπος λογικόν,
Τὶ ζῶον λογικόν

ἀντιστρέφθω οὖν ἡ ἐλάττωσα ἢ Πᾶς ἄνθρωπος ζῶον εἰς τὸ, Τὶ ζῶον
ἄνθρωπος, καὶ συνήχθω ὧδε

Τὶ ζῶον ἄνθρωπος, { ἢ οὕτω, Πᾶς ἄνθρωπος λογικόν,
Πᾶς ἄνθρωπος λογικόν, { Τὶ ζῶον ἄνθρωπος,
Τὶ ζῶον λογικόν. { Τὶ ζῶον λογικόν.

Οὕτω δὴ κατὰ τῶν ἄλλων ποιητέον, τῶν τῆς ἀντιστροφῆς κανό-
νας φυλάττοντας ἀκριβῶς καὶ ἡ μὲν δὴ ἀναγωγή τοιαύτη.

§. ρκζ. Διπλωγή δέ ἐστιν ἡνίκ' ἀντιλέγοντός τινος ἄφραδ' ἢ ποτὲ
πρωτίως, τθέντες τὸ ἀντιφάτικως ἀντικείμενον, ἀδύνατόν
ἐκινῶμεν, ὡς ἐπὶ τοῦ ὀρθοῦ συλλογισμοῦ τουτουί,

Πᾶς ἀνθρώπος ζῶν,

Οὐ πᾶν λευκὸν ζῶον,

Οὐ πᾶν λευκὸν ἄνθρωπος.

Ἐπιπέτῃ σὺν ἐνστάσει μετ' ἀληθείας ἐπιπέτῃ συμπεράσματι, ἔστι αὐτῷ ἀ-
δύνατον τὸ ἀντιφάτικως ἀντικείμενον. (ἀνάγκη γὰρ ἐπὶ πάντων τῶν
ὄντων τε καὶ μὴ ὄντων ἑσπερον μὲν ἀληθεύειν, θάτερον δὲ ψεύδε-
σθαι τῆς ἀντιφάσεως ἄλλοις οὐδ.) Εἰ οὖν τὸ οὐ πᾶν λευκὸν ἀνθρω-
πὸς ἐστὶ ψευδές, ἔστι δὲ διὰ τὴν ἐξέτασιν ἀληθές τὸ ἀντιφάτικως
ἀντικείμενον, πᾶν λευκὸν ἄνθρωπος ἦν δὲ ἡμῖν ἀνώτερον καὶ ἡ ἐτέ-
ρα τῶν προκειμένων, πᾶς ἄνθρωπος ζῶον, ταύτην δὴ λαβόντες,
καὶ τὴν ἐκ τῆς ἐξέτασεως συζησομεν τοιοῦτον συλλογισμόν.)

Πᾶς ἀνθρώπος ζῶον,

πᾶν λευκὸν ἄνθρωπος,

πᾶν λευκὸν ζῶον.

Ἀλλ' ἐπειδὴ ἦν ἔστιν καὶ, οὐ πᾶν λευκὸν ζῶον ὁμολογηθὲν ἀνω-
τέρως, συμβαίνει ἀντιφάτικα, πᾶν λευκὸν ζῶον εἶναι, καὶ οὐ πᾶν λευ-
κὸν ζῶον εἶναι ἕκαστον ἀδύνατόν ἐπὶ τῶν ὄντων συναληθεύειν. Τούτῳ
δὲ τῷ τρόπῳ ἀνεγκλίσει τὸν ἀντικείμενον δέξασθαι τὴν ἀλήθειαν,
καὶ καὶ ἐτέρα ὁμοίως, ἐν τῇ τῶν προτάσεων ὡς καὶ τῷ, ἢ σελή-
νη ἐστὶ σῶμα σκιαρόν· εἰ δὲ μὴ (διὰ τὸν ἀνθιστάμενον) ἦν ἂν σῶμα
διαφανές, καὶ διαγίγρηι ἀντὶ αὐτῆς ἢ τοῦ ἡλίου ἀκτίς· καὶ οὕτως
ἔσται ἂν ἡμῖν ποτὲ ἡλίου ἐκλειψίς· ἀλλὰ μὴν ἐκλειψίς ἐστὶ ψευδές
καὶ τὸ τὴν σελήνην σῶμα εἶναι διαφανές· ἔστιν ἄρα σκιαρόν· ὃ εἶδει
ἔδειξαι. ἵνα δὲ ὀρθῶς ἢ τοιαύτη ἔχη ἀπόδειξις, δεῖ πρῶτον μὲν
ὑποπᾶν τὴν ἀδύνατον, ἢ ψευδές ἀναγκασίως ἐκ τῆς ἀντικειμένης
προτάσεως πᾶρακολουθεῖν· δεύτερον δὲ τὴν πρότασιν, ἐξ ἧς τοιοῦτό τι
ἐκινῶμεν, ἀδύνατον ἀντιφάτικον τῷ ἡμετέρῳ συμπεράσματι.

Περὶ Ἀληθείας καὶ ψεύδους ἐν γένει.

§. ρκη. Ἀλήθειαν ἐνταῦθα καὶ ψεύδος φημὲν, περὶ ἧς ἡ λογικὴ
κατχίνεταί, τὴν μὲν ζητοῦσα, τὸ δὲ ἀποφεύγουσα. (*) Ἐστὶ τοίνυν
ἀληθὲς λογικὴ, καθ' ἣν αἱ ἰδέαι συμφώνως ἔχουσι πρὸς τὰ αἰσθητῆ,
καὶ αἱ λέξεις πρὸς τὰ λεκτὰ τοῦναντίον δὲ ψεύδός ἐστι, καθ' ὃ γνῶ-
σίς ἐστι τῶν νοουμένων ἀπᾶδουσα, καὶ ἡ φωνὴ παραφθέγγεται παρ' ὃ
πέφυκε τὰ λεγόμενα· οἷον, εἴτις πύργον ἐννοήσῃ τοιῶσδε ἔχοντα
σχήματος· ὃ δὲ ἀληθῶς οὕτως ἔχει, ἀληθεύειν· εἰ δὲ τοῦναντίον,
ψεύδεται λέγεται· ἀσυμφωνία γὰρ μεσουλαθεῖ τῶν ἐννοιῶν πρὸς τὰ
πράγματα· ἴδε καὶ Μεταφ. κη.

§. ρκθ. Ἰφίσταται δὲ ἡ ἀλήθεια καὶ τὸ ψεύδος, ἢ ἐν τῇ ἀπλῇ
ιδέᾳ, ἢνίκα τις νοεῖ τι, εἰ ἐστίν, ἢ οὐκ ἐστίν (**), ἢ ἐν τῇ κρίσει μάλι-
στα, ἐπειδὴν συνάπτῃ μὲν καταλλήλως τὰ συναπτέα, διαίρη δὲ τὰ
διαιρετέα· ἢ ἐν τῷ συλλογισμῷ, ὅταν τις κατὰ σχῆμα καὶ τοὺς
ἄλλους συλλογίζηται κανόνως.

§. ρλ. Ἐνυπολαμβάνει τοίνυν τὸ ψεύδος ἐν μὲν τῇ ἀπλῇ ιδέᾳ, ἐ-
πειδὴν μὴ συνάπτεται ὁ νοῦς καταλλήλως τῷ νοητῷ· ἐν δὲ τῇ κρί-
σει αὐθις ἦτοι τῇ ποιότητι, ἢνίκα, θέον καταγράφειν, ὡς τὸ πῦρ

(*) Τριττὴ δὲ τις παρὰ φιλοσόφους εἴρεται ἡ ἀλήθεια· ἢ μὲν γὰρ μεταφυσικὴ, ἢ δὲ
ἡθικὴ, ἢ δὲ λογικὴ ἐστὶ· καὶ μεταφυσικὴ μὲν ἐστίν, ἢνίκα τὴν ἑαυτοῦ ἀντικουσαν ἔχει
οὐσίαν· ἢ ἐστίν, ἢνίκα ἕκαστον τῶν παθῶν καὶ ἰδίων, ἢ φύσει πρῶτιστον αὐτῷ, εὐμαι-
ρεῖ· οἷον, ἢ γρυσὶς τῶν τῷ γρυσὶ προσηκόντων, καὶ ἢ ἀδελφὸς τῶν τῷ ἀδελφῷ, τῆ
σπερρότατος, τῆς σπληνότητος, καὶ τλ. Ἡθικὴ δὲ ἀλήθεια ἐστὶν ἢ τῶν λογικῶν καὶ τῶν
νοημάτων τῆς φύσεως συμφωνία· τοιοῦτόστιν, ἐπειδὴν τις μετρίως, παρ' ὃ φρενὴς· εὐθιγγε-
ται· λογικὴ δ' αὖ ἐστὶ συμφωνία τῶν ἡμετέρων ἰδίων πρὸς τὰ ὑπακείμενα· οἷον, ὃ
κύκλος ἐστὶ περιφερὴς· καθάπερ αὖ καὶ λογικὴ ἐστὶ ψεύδος, εἰ φάει τις ὃ κύκλος ἐστὶ
τετράγωνος.

(**) Ἐνοταίε δ' ἂν τις, ὅτι ἐν τῇ παραλλήλῃ δυεῖν ἰδίων, γενετήρας τῆς καταφά-
σεως καὶ ἀποφάσεως, τῶν διαίρεσῶν τὸ ψεύδος καὶ τὴν ἀλήθειαν (εὐθ.), ἐν τῇ ἀπλῇ
ιδέᾳ οὐκ ἂν ὑπάρξειεν εὐθ' ἀλήθεια, εὐθ' ψεύδος, ὁμοίως ἐν τῷ πῦρ μὴ γρηγορεῖν
ἄλλ'· εἰ ψιφίθω θεωρῶ συνοδὸς τις εἰς ταῦτα· ἢ καὶ τὸ νεκτὸν ἐστὶν ἡ ἀπλῆ ἰδέα (ε.)
τὴ μὴ κατὰ τινα λόγον ἀμείδρῳ δακτυκῶ ἐστὶν ἀλήθειαν καὶ ψεύδος.

ὅτι θερμὸν, ἡμεῖς ἀποφάσκομεν, τὸ πᾶσαί ἐστι θερμὸν, καὶ ἀνά-
καλιν ἢ τῇ ποσότητι, ὅταν μερικεύωμεν τὴν καθόλου, ὡς τὸ, τις
ἀνθρώπος ἐστὶ λογικός· καθολικεύωμεν δὲ τὰ μερικὰ ὡς τὸ, πᾶς ἀν-
θρώπος ἐστὶ φιλόσοφος ἢ τρίτον ἐν τῷ συλλογισμῷ, τῶν συλλογι-
στικῶν κανόνων ἀθετημένων ἐξ ὧν πηγάζουσι τὰ σοφίσματα,
καὶ τὸν ἕξως.

Περὶ Σοφιστικῶν Ἐλέγχων.

§. ρλα. Περὶ Σοφιστικῶν Κανόνων πολλοὶ τῶν καλαῖα πολλὰ συγ-
γραπταί, ἀπὸ φράσιν πολλῶν σοφιστῶν τοῦ χρόνου ἐνεχόντος ἐκεί-
νου· νῦν δ' οὖν τοῦ χρόνου ἐκείνου ἀγαθὴ τύχη ἐν ταῖς καθ' ἡμᾶς
χρόνοις ἐκλελοιπότες, μὴ καὶ πάντα περιττὰ λέγειν ἢ, καὶ μά-
λις ἐπιτομὴν ταυτῆν κωνοφίσειν ἐπιγγελλομένους· ἀλλ' ἵνα μὴ
πάνυ τῆς ιδέας ταύτης πρὸς ἀποφυγὴν ἐκείτης, ἢ τῆς τύχης, οἱ ὑμέ-
τεροι νέοι ἀπειροὶ ᾖσιν, καθάπερ καὶ θεολόγος ἀνὴρ οὐ πάνυ κατα-
φρονεῖ τῆς τῶν κακοδόξων θρασυτομίας, λεκτέον ἂν εἴη καὶ περὶ
ταύτων τά γε κυριώτερα.

§. ρלב. Τριττῶν δὲ ὄντων τῶν σοφισμάτων, τῶν μὲν παρὰ τὸ
τῶν συλλογισμῶν σχῆμα, τῶν δὲ παρὰ τὴν φωνήν, τῶν δὲ καὶ ἐξ
αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἐπιταθεσμένων, τὸ παρὰ τὸ σχῆμα οὐδὲν,
ἀλλ' ἐστὶν, ἢ παράθεσις τῶν τινος εἰρημένων κανόνων· εἰ γάρ τις εἴποι

Τὶ μέλαν ἐστὶ ζῶον,
τις ὄνος ἐστὶ μέλας,
τις ὄνος ἐστὶ ζῶον.

ὁ τοιοῦτος, ἄκων μὲν τοῦτο ποιῶν, παραλογίζεται· ἐκὼν δὲ, σοφί-
ζεται· τὸ δὲ σοφισμὸν ἐξελέγγετα τῷ κανόνι, ὅτι ἐκ δύο μερικῶν
οὐδὲν συνάγεται ὑγιές. (ρά.)

§. ρλγ. Τῶν δὲ παρὰ τὴν φωνὴν σοφισμάτων πένθ' ἡμῖν ὄντων,
πρῶτον μὲν ἀπαντᾷ τὸ καθ' ὁμωνυμίαν· οἶον,

Πᾶς Ταῦρος μεκᾶται,
ὄρος τι ἐστὶ Ταῦρος,
ὄρος τι ἄρα μεκᾶται.

Ἐνταῦθα γὰρ τὸ Ταῦρος ὁμωνυμιᾶν ὄν, ἐκ τριῶν ὄρων τῶν συλλογι-
σμῶν γίνεσθαι ὀφειλόντων (υιέ), καὶ τέταρτον παρειστήγαγε.

§. ρλδ. Δεύτερον δὲ τὸ παρὰ τὴν ἀμφιβολίαν ὡς τὸ,

Ὁ ἂν γινώσκη τις, τοῦτο γινώσκει·
γινώσκει δὲ τις ξύλον,
τὸ ξύλον ἄρα γινώσκει.

Τὸ γινώσκει ἐνταῦθα ἀμφίβουλον ὄν, ὅποτέρω ἀποδοτέον τῷ γινώ-
σκοντι, ἢ τῷ γινωσκομένῳ, παρειστήγαγε τὸν παραλογισμόν.

§. ρλέ. Τρίτον δὲ τὸ παρὰ τὴν σύνθεσιν (ἐξ-) οἶον,

Ὁ καθήμενος δύναται βαδίζειν,
ὁ Σωκράτης κάθηται,
ὁ Σωκράτης ἄρα βαδίζει.

Ἐδει γὰρ πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ παραλογισμοῦ καὶ τῷ συμπεράσματι
συνθέτως συμπεριληφθῆναι τῷ βαδίζειν τὸ δύνασθαι.

§. ρλς. Τέταρτον δὲ τὸ παρὰ τὴν διαίρεσιν, ὡς τὸ,

Τὰ πέντε τρία καὶ δύο ἐστὶ,
τὰ δύο καὶ τρία περιττὰ καὶ ἄρτια,
τὰ πέντε ἄρα περιττὰ καὶ ἄρτια.

Ἐνταῦθα γὰρ τὰ τρία καὶ δύο διηρημένως μὲν ληφθέντα ἐν τῇ
ἐλάττονι, συνημμένως δὲ ἐν τῷ συμπεράσματι, τοῦ παραλογισμοῦ
ἐγένοντο αἴτιον.

§. ρλς. Πέμπτον δὲ τὸ παρὰ τὴν προσωδίαν· οἶον,

Οὐ κατοικεῖς, οἰκία ἐστὶ,
οὐ κατοικεῖς ἀπόφασίς ἐστὶ,
ἢ οἰκία ἄρα ἀπόφασίς ἐστὶ.

Ὁ παραλογισμὸς ἐνταῦθα παρὰ τὴν προσωδίαν παρεσέδω τοῦ ΟΙ,
ἐν μὲν τῇ τῶν προκειμένων δασυνομένου καὶ περισπωμένου· ἐν δὲ
τῇ, μόνον ψιλουμένου.

§. ρλθ. Περὰ δὲ πάντα εἰσὶν, ὡς εἴρηται, καὶ πρὸς τὸ πρᾶγμα
σοφίσματα· καὶ πρῶτον μὲν τὸ πρὸς τὸ σύμβολον καὶ τὸ συμβαλλ
όμενον· οἶον,

Ὁ λέγεις, ταῦτο ἐκ τοῦ σώματός σου ἐξέρχεται·
ἄμαξον δὲ λέγεις,
ἄμαξα ἄρα ἐκ τοῦ σώματός σου ἐξέρχεται.

Ὁ γὰρ ἄμαξα ἐν μὲν τῇ Ἐλάττονι ὡς σημαντική ἐλήφθη φωνή· ἐν
δὲ τῷ συμπεράσματι, ὡς σημαίνον πρᾶγμα· ἐκεῖ μὲν ὑλικῶς, ἐν-
ταῦθα δὲ εἰδικῶς. (6.)

§. ρλθ. Δεύτερον δὲ πρὸς τὸ πῆ καὶ ἀπλῶς· οἶον,
Ὁ φόνος ἀπειρημένον ἐστὶ
καὶ τὸ ὑπὲρ ἐλευθερίας ἄρα καὶ πατρίδος ἐπερχόμενον τὸν
πολέμιον φονεῖν ἀπειρημένον·

Ὁ γὰρ φόμος ἐνταῦθα ἐν μὲν τῇ Μείζονι ἐληπταί πη καὶ ἐν μέρει, οἶον
ὁ ἀδικος μόνον, ἐν δὲ τῷ συμπεράσματι συνήχθη ἀπλῶς ἀντὶ παν-
τός φόμου καὶ τοῦ δικαίου.

§. ρμ. Τρίτον δὲ πρὸς τὴν τοῦ Ἐλέγχου ἀγνοίαν, ὡς τὸ,
Τὰ δέκα διπλάσια,
τὰ δέκα ὡς διπλάσια,
τὰ διπλάσια ἄρα ὡς διπλάσια.

Ἐπισημαίνεται δὲ πρὸς τὴν τοῦ Ἐλέγχου ἀγνοίαν, ὡς ἀγνοοῦντος τοῦ ἀ-
ποκρινομένου, ὅτι ἐλεγχός ἐστιν ἀντίρρασις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸ αὐτὸ·
καὶ δὲ δέκα πρὸς μὲν τὰ πέντε εἰσὶ διπλάσια· πρὸς δὲ ἄλλον ἀριθ-
μὸν ὄντινόν, οἶον.

§. ρμα. Τέταρτον δὲ πρὸς τὸ ἐπόμενον· οἶον,
Ὁ Δημόκριτος φεύγει εἰς ἔρημον,
ὁ φεύγων εἰς ἔρημον, μαίνεται,
ὁ Δημόκριτος ἄρα μαίνεται.

Παρέπεται γὰρ τῷ μαινομένῳ τὸ φεύγειν, ἀλλ' οὐκ ἀντιτρέφει ἢ
πρῶτασις· οὐδὲ γὰρ πᾶς ὁ φεύγων εἰς ἔρημον μαίνεται. (ιδ.)

§. ρμβ. Πέμπτον δὲ τὸ πρὸς τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι, ὃ ἐστὶ τὸ
προκειμένον εἰς δεῖξιν, τοῦθ' ὡς ὁμολογούμενον τιθέναι, ὡς τὸ,
προκειμένου ἡμῖν ἀθάνατον δεῖξαι τὴν ἀρχὴν, λαβεῖν τὸ αὐτὸ ὡς
ἀρχὴν οὕτως,

Ἡ ψυχὴ ἐστὶν ἀφθαρτος,
τὸ ἀφθαρτον ἀθάνατον,
ἡ ψυχὴ ἄρα ἀθάνατος.

Τὸ γὰρ ἀφθαρτον ἐνταῦθα καὶ τὸ ἀθάνατον ταῦτά εἰσιν· οὐδὲν ἄρα
δείκνυσιν ὁ οὕτως ἐπιχειρῶν.

§. ρμγ. Ἑκτον δὲ τὸ πρὸς τὸ τιθέναι τὸ μὴ αἴτιον ὡς αἴτιον· ὡς τὸ,

Ὁ οἶνος μεθυστικόν,
τὸ μεθυστικὸν κακόν,
ὁ οἶνος ἄρα ἐστὶ κακόν,

Ἀλλ' οὐχ' ὁ οἶνος κακόν, ἀλλ' ἡ τοῦ οἴνου κατάχρησις, ἢ καὶ τῆς μέ-
θης καὶ τῶν κατ' αὐτὴν κακῶν γινομένων αἰτία.

§. ρμδ. Ἑβδομον δὲ τὸ πρὸς τὸ τὰ πλείω ἐρωτήματα ἐν ποιεῖν
τοιούτων δ' ἂν εἴη καὶ τὸ,

Σωκράτης διδάσκει Πλάτωνα καὶ Ἀριστοτέλην·
Πλάτων δὲ καὶ Ἀριστοτέλης ἀνθρώπος ἐστὶ·
Σωκράτης ἄρα διδάσκει ἄνθρωπον, οὐκ ἀνθρώπου·

Ταῦτα δὲ ὡς ἐν ἐπιτομῇ τὰ σοφίσματα, καὶ τοὶ καὶ ἄλλα πολλὰ
φέρονται πρὸς τοὺς ἀρχαίους, ἀλλ' ἡμῖν γε καὶ ταῦτα εἰς οὐδὲν πλέον,
ἢ ὅσον ἰδέαν τοῖς νέοις δοῦναί τινα, παρεισήχθησαν, ἐφ' ᾧ προσέγον-
τας τοῖς κανόσιν, εἶπη τι ἀπαντήσοιαν τοιούτων ἐν τῷ συγγραφεῖσι,
μὴ βαδίως περᾶγεσθαι.

ΜΕΡΟΣ Δ'.

ΠΕΡΙ ΑΛΗΘΕΙΑΣ ΒΕΒΑΙΑΣ, Η ΠΙΘΑΝΗΣ.

§ ρμδ. Τῆς ἀληθείας διατρεῖς οὔσαι, βεβαίας καὶ πιθανῆς, βεβαία ἡ ἀληθὴ ἀποδείξις ἀνεπιλήπτως ἐκ πείρας βεβαιουμένη, ἡ ἀρχὴ βεβαία ἰριδομένη· κακίονα μὲν αἰσθηταί, ἡ ἰδέα ἑαυτῆ δὲ ἔννοια καλεῖται (*). Δεῖ μὲν τοι γὰρ αἰσθητήρια καθαρὰ πρὸς αἰσθητήρια καὶ ἄρτια εἶναι, ἢ τοῦτο τοῖς ἐκ τῆς τέχνης ἐξωθεν ἀποδείξαι τὰ ἐλλείματα θεραπεύειν (ιδ.), καὶ τὸν νοῦν πρὸς τὸ ψεύδεται τὰς αἰσθήσεις ὑγιᾶ εἶναι, τὰ τε πράγματα προσεκτικῶς θεωρεῖν, καὶ τὰς ἰδιότητας αὐτῶν ἀκριβῶς ἀνεχνεύοντα.

§ ρμε. Τῆς τοίνυν βεβαιότερας ταύτης κριτήρια δύο, αἰσθητήρια καὶ λόγος ἡ μὲν, τῆς ἐξ αἰσθημάτων ἀνεπιλήπτων προσλαμβανόμενης ὁ δὲ, τῆς ἐξ ἀρχῆς τινος ἡμῶν βεβαίας προσηγνομένης· καὶ ἐστὶν αἰσθηταί μὲν, δύναμις γνωστικῆ τῆς ψυχῆς, καθ' ἣν τῶν αἰσθημάτων καὶ τῶν αἰσθητικῶν, τῶν πρώτως, φημί, ταῖς αἰσθητικῶν ὑποπιπτόντων (κά.) διὰ τινος τῶν αἰσθητηρίων ὑποκινηθέντος ἀπολαμβάνομεθα λόγος δὲ, δύναμις τῆς ψυχῆς, καθ' ἣν συλλογισμῶν, τοῦτέστιν, ἀλλοῦ ἐξ ἀληθῶν προκειμένων συνάγομεν, (υιέ.) ἐπὶ καὶ ἀποδείξεις ἔχουσα, τρόπος οὔσα τοῦ συλλογίζεσθαι, δι' οὗ τὸ συμπέρασμα οὕτω βεβαία τινὲ ἀρχῇ ἀνακροθῆσεται, ὥστε μηκέτι αἰσθητῆς ἀληθείας ὑπενδοιάζειν.

§ ρμζ. ἀποδεικνύομεν τοίνυν ἦτοι τὰ αἰτιατὰ, εἴτ' οὖν τὰ πολλαίσματα ἐκ τῶν αἰτίων ἢ ἀνάγκαι, διὰ τῶν ἀποτελεσμάτων

τὰ αἰτιατὰ κακίονα μὲν ἐκ τῶν προτέρων· τοῦτο δὲ, ἐκ τῶν ὑστέρων ἀποδείξεις, ἤκουσεν· ἐκ μὲν τῶν προτέρων, ὡς ὅτε τις ἀποδείξει τὸ ἀθάνατον τῆς ψυχῆς ἐκ τοῦ αὔλου εἶναι· τὸ δὲ αὔλον ἐκ τῶν νοεῖν. Δειχθήσεται δὲ τοῦθ' ἡμῶν μάλιστα ἐν τῇ μεταφυσικῇ (μ.ζ.) ἐκ δὲ τῶν ὑστέρων αὐθις, ἠνίκα τις βούλεται τὸ τῆς γῆς σφαιροειδῆς ἀποδείξαι ἐκ τῆς σκιάς τῆς ἐν ταῖς τῆς σελήνης ἐκλείψεσι τοιαύτης ἀποβαινούσης, ὡδί·

Ἡ τῆς σελήνης ἐκλείψις ἐκ τῆς σκιάς τῆς γῆς, μετὰ τὸ ἡλίου καὶ σελήνης παρεμπιπτούσης, συμβαίνει· ἀλλὰ μὴν ἡ σκιά ἐκείνη ἐστὶ σφαιροειδῆς, καὶ τὸ τῆς γῆς ἄρα σῶμα, ἐξ οὗ ἡ σκιά, σφαιροειδῆς ἐστὶ.

§ ρμθ. Κανόνας δὲ τῇ ἐκ τῶν προτέρων ἀποδείξει δύο ἐκείνους μάλιστα φυλακτέον· πρῶτον μὲν τὸ τὰς προκειμένας, μὴ εἶναι γε γνωριμωτέρας εἶναι, ἀλλὰ καὶ προτέρας, καὶ ἀναγκαίως ἀληθεῖς αἰτίας τοῦ συμπεράσματος (*). δεῦτερον δὲ, πᾶσας τὰς προτάσεις ἀμείσως συνῆφθαι· εἰ γὰρ εἴποιμι,

Πᾶν τὸ νοῦν ἀθάνατον·
ἀλλὰ μὴν ἡ ψυχὴ νοεῖ·
ἡ ψυχὴ ἄρα ἀθάνατος·
ὡς ἀλληλένδετος ἐστὶν ἡ συναφὴ τῶν προτάσεων· εἰ δὲ εἴποιμι,
Τὸ νοῦν ἐστὶν αὔλον,
ἡ ψυχὴ νοεῖ,
ἡ ψυχὴ ἄρα αὔλος·

(*) ἀναγκαίως δὲ ἀληθεῖς αἰτίων τοῦ συμπεράσματος λέγεται, ὅτι ἄλλως οἷον λέγεται ἔχειν· οἷον, τὸ ἕτερον αἰτιατὸν παρὰ τοῦτο μὴ δυνάμενον ἄλλως παράγειν εἶναι, οἷον τῆς τοῦ ἡλίου ἐκλείψεως ἕτερον ἴσμεν οὐδέν, εἰ μὴ τὴν σελήνην σκιαρῆ ἔχειν σῶμα, μετὰ τὸ ἡλίου καὶ ἡμῶν παρεμπιπτούσαν· τοιαύτη ἐστὶν ἡ ἀναγκαίως ἀληθεῖς πρότασις εἰς ἀπόδειξιν· μὴ ἀναγκαίως δὲ ἀληθεῖς, ὅτι ἐνδέχεται οὕτως ἔχειν, καὶ μὴ, ὡς τὰ ἐπὶ τῶν ἀσθημάτων, καὶ ἐπὶ τῶν γὰρ τῶν γῆς καὶ τῆς εὐθραίας ἐνδέχεται καὶ εἶναι αἰτία εἶναι· ὅτιν ἄλλα τὰ τοιαῦτά γε εἰς ἀπόδειξιν.

(*) ἀναγκαίως δὲ ἀληθεῖς αἰτίων τοῦ συμπεράσματος λέγεται, ὅτι ἄλλως οἷον λέγεται ἔχειν· οἷον, τὸ ἕτερον αἰτιατὸν παρὰ τοῦτο μὴ δυνάμενον ἄλλως παράγειν εἶναι, οἷον τῆς τοῦ ἡλίου ἐκλείψεως ἕτερον ἴσμεν οὐδέν, εἰ μὴ τὴν σελήνην σκιαρῆ ἔχειν σῶμα, μετὰ τὸ ἡλίου καὶ ἡμῶν παρεμπιπτούσαν· τοιαύτη ἐστὶν ἡ ἀναγκαίως ἀληθεῖς πρότασις εἰς ἀπόδειξιν· μὴ ἀναγκαίως δὲ ἀληθεῖς, ὅτι ἐνδέχεται οὕτως ἔχειν, καὶ μὴ, ὡς τὰ ἐπὶ τῶν ἀσθημάτων, καὶ ἐπὶ τῶν γὰρ τῶν γῆς καὶ τῆς εὐθραίας ἐνδέχεται καὶ εἶναι αἰτία εἶναι· ὅτιν ἄλλα τὰ τοιαῦτά γε εἰς ἀπόδειξιν.

Τὸ αὐτὸν ἀδιάλυτον,
ἢ ψυχὴ ἐστὶν αὐτὸς,
ἢ ψυχὴ ἄρα ἀδιάλυτος.

Τὸ ἀδιάλυτον ἀθάνατον,
ἢ ψυχὴ ἀδιάλυτος,
ἢ ψυχὴ ἄρα ἀθάνατος.

Ὁ αὐτὸς συλλογιζόμενος, ἀμέσως καὶ κατὰ σειράν τὰς προτάσεις συνάπτει· ἀπασαί γὰρ ἐνταῦθα αἱ προτιθέμεναι οὐ μόνον αἰεὶ γνωριμώτεραι, καὶ πρότεραι, καὶ ἀναγκαίως ἀληθεῖς, ἀλλὰ καὶ ἀμέσως αἰεὶ συντημέναι.

§ ρμβ. Προσέκτιον δὲ καὶ τῇ ἐκ τῶν ὑτέρων ἀποδείξει, μὴ παραδέχεσθαι ἀλλ' ἅττα ἐκ τῆς συλλογιασμῶ αἰτιατῶ· ἀλλὰ μόνον τὰ ἀναγκαῖα τὰ ἐκ τῆς αἰτίας αὐτῆς προῖόντα, ὡς ἐκ τῆς ἐν τῇ σελήνῃ καμῆς τὸ τῆς γῆς σφαιροειδὲς ἀποδείκνυμεν· εἰ γὰρ καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων οὐκ αἰτίας ἐρειπίων ἀνεμὸν πνεῦσαι συνάγοιμεν, σφαλερόν, πολλῶν ἄλλων αἰτίων τοῦ τὴν οὐρανὸν κατεργασθῆναι.

§ ρν. Διττὸν τι φέρεται ἀποδείξαι εἶδος σκοποῦντι ἀπὸ τοῦ προῖοντος· ἢ μὲν γὰρ ἐκ εὐθείας καλεῖται ἀπόδειξις, καὶ ἐστὶν αὕτη, ἢ ἐπὶ εὐθείᾳ ὑπογράφοντες (ρμς)· ἢ δὲ, μὴ ἐκ εὐθείας ἤτις οὐδὲν, ἢ πρότερον τινα δεύουσαν οὐρανὸν ἀληθῆ, ἢτοι ἐκ τοῦ ἀτοπιῶν, ἢ αἰδύνατον, ἢ ψυχῆς ἐπισημαίνουσα ἐκ τῆς ἀντιφαστικότητος αὐτῆς· διὸ καὶ εἰς ἀδύνατον ἔχουσαν ἀπαγωγῆς· περὶ ἧς εἶρηται ἡμῖν ἰκανῶς (ρξζ)· καὶ ταῦτα μὲν περὶ ἀληθείας βεβαίως.

§ ρνα. Τὸ δὲ πιθανῶς ἀληθὲς ὑποθέσει τινὲ, καθάπερ ἀργῆ ἀναμφρόντως τὸ βεβαίον ἴσημεν, καὶ αὐτὸ ἐπειρίζεται· ἔστι δὲ ὑπόθεσις πρότερος, δι' ἧς ὡς ἀληθῶς ἐλαμβάνομένης, προσφυῶς ἀναπτύσσονται τὰ τοῦ, περὶ οὗ ἐστὶν ἡ ὑπόθεσις, ἀποτελέσματα τε καὶ ἰδιώματα· οὗ, ὅπως φλογώδους ἐντὸς τῆς γῆς ὑποτιθεμένης, τὴν τοῦ σεισμοῦ ἐν αἰτίαν ὁμοιολογῶς ἀνελέγχουμεν ἐπ' ἐκείνην καὶ τῆς κινήσεως τῆς γῆς ὑποτιθεμένης, ἐπιλύοντες ἂν τὰ ἐκ τῆς δοκούσης

κινήσεως τῶν οὐρανίων σωμάτων προκύπτοντα ἄπορα· τοιαύτας οὖν ὑποθέσεις ὡς ἀληθείας ἀποδεχόμεθα, μέγιστος ἂν φανῶσιν ἕτεροι βεβαιώτεροι τούτων.

§ ρνβ. Τῆς οὖν ὑποθέσεως, εἴτ' οὖν πιθανότητος ταύτης τέσσαρα μάλιστα φέρονται εἶδη· ἔστι γὰρ αὐτῆς ἢ μὲν Ἑρμηνευτικῆ· ἢ δὲ, Ἱστορικῆ· ἢ δὲ, Ἠθικῆ, ἢ πολιτικῆ· ἢ δὲ, Φυσικῆ.

§ ρνγ. Ἑρμηνευτικὴν οὖν καλῶ πιθανότητα, ὅθ' οὕτως ἐρμηνεύσασαι μὲν τι τῶν ἀπορωτέρων ἐν τοῖς συγγραφεῦσι, καὶ μάλιστα τοῖς ἀρχαιοτέροις, ὡς ἐκ τῆς σκοπῆς, τῆς τε ὑποβολῆς, καὶ σημασίας τῶν ὀνομάτων, (δ.) καὶ μὴν καὶ τῆς ὑποθέσεως τοῦ συγγραφῆως συνάδειν· ἐν πούτοις γὰρ ἡ βῆσις τῆς πιθανωτέρας ἐννοίας.

§ ρνδ. Ἱστορικὴν δὲ, ὅτι παρὰ τῶν ἀξιοκρίτων τινὸς ἦτοι μαρτυρία, ἢ γραφῆ ἡμῖν παραδέδοται· δεῖ μὲν τοι γὰρ προσεπιζητεῖν, εἰ ὑπὸ συγγρόνων, καὶ παρόντων, ἢ ἀπόντων καὶ νεωτέρων ἐκεῖνο εἶρηται· διαφέρει γὰρ ταῦτ' ἀλλήλων βαθμῶν πιθανότητος· καὶ εἰ πλείους οἱτοί, ἢ μόνον εἰς τὸ ζητούμενον μαρτυροῦσι, καὶ εἰ αὐτόπται εἰσὶν, ἢ παρ' ἄλλων ἀκούσαντες· καὶ εἰ ἀδιάφοροι πρὸς ἑκάτερα, ἢ ἐπιβρεπέστεροι πρὸς τὸ ἕτερον· καὶ εἰ πάντες ὑπὸ ταῖς αὐταῖς διεξίασιν περιστάσεσι· καὶ εἰ φρόνιμοι, ἢ ἀδύνατοι· ταῦτα γὰρ πάντα ἐπὶ τῶν μαρτύρων ζητεῖται· ὡς ἂν ἐκ τούτων τὸ πιθανώτερον εἴη μᾶλλον θηράσιμον.

§ ρνε. Ἠθικὴν δὲ, ἢ Πολιτικὴν ἐν τῇ ἀποθέσει τῶν πραγμάτων καὶ τοῖς σημείοις τῶν κλίσεων ἴσημεν ἐρειδομένην, ἢ ὁ ταῦτόν ἐστιν, καθ' ἣν ἐκ τῶν ἐν τῷ δέ τινι ἰδίων τε καὶ παθῶν, καὶ ἐξ ὧν πράττει, ἐπιχειροῦμεν τεκμαίρεσθαι βουλάς τε καὶ κλίσεις, καὶ ἄλλ' ἅττα σημεῖα προσεξετάζοντες, ὡς ἂν ἐντεῦθεν ἔχοιμεν διαγινώσκειν τὸ ἦθος αὐτοῦ, ὅποι μάλιστα νένευκεν· τούτω δὲ τῷ τρόπῳ οἱ πολιτευόμενοι χρῶνται μᾶλλον, καὶ διὰ τοῦτο Πολιτικὴ ὀνομάζεται πιθανότης, Ἠθικὴ ἄλλως οὔσα.

§ ρνς. Φυσικὴν δὲ πιθανότητα λέγομεν, ἧς ἡ βῆσις ὑπόθεσις αἰεὶ ἐστὶν· ἐξ ἧς τὰ φαινόμενα ἐναργῶς ἀναπτύσσονται, ὡς ὁ σεισμὸς τῆς γῆς ἐκ τῆς ἐντὸς αὐτῆς συστάσεως τοῦ πυρός· ἔκ γοῦν τῶν εἰρη-

τὸν ὄλον, ὡς πολλοὶ βαρβαροὶ τῶν κινεῶν μεταξὺ τῶν ἁρμονικῶν
 ἐν γὰρ μέχρι καὶ τοῦ ὄλου μάλιστα πιθανὴν κινεῖται καὶ ὑπὸ
 τοῦ ὄλου, βαρβαρὸν προκίον, πρὸς τὴν μέσον πη τῶν τῶν κινεῶν
 τὸς τὴν διανοσίαν ἐξέει τελευταῖος δε, (αἰ οὕτως ὑπερβαθμῶν
 αἰεν οὐδὲ) εἰ ποιότητι γε μάλιστα ἢ οὐκ αἰεὶ ἐστὶ, ὡς τὴν κινεῶν
 τῶν κινεῶν, αἰτόπιστον πῶς προκίον τὸ οὐκ αἰεν, βαρβαρὸν
 οὐκ αἰεν, καὶ τῆ ἀποδείξει καὶ τὴν δύνασιν αἰεν γὰρ τῆς
 ἀποδείξεως κινεῖσθαι, εὐλόγως ἢ τῶν οὐρακίον σὺμπτῶν δο-
 κῆς ἀπέκμαρτος κίερος ἀρεμῆσαι.

Πιθανὸν δὲ πιθανὸν μαχόμενον, ἀρεμῆσαι ἀναρῶσθαι
 ἀρεμῆσαι ἢ φυχὴ κινεῶν, ὡς ἐν ἀποδείξει τελευταῖος ἐστὶν,
 ἀρεμῆσαι τῶν τῆς ἀντιφάσεως μορίων μετὰ καταφάσκειν, μετὰ
 ἀρεμῆσαι οἶατε ἢ ἦνίκα μὲν τοῖ γε δυσχίερον τινὰ κινεῶν ἀκινεῶν
 ἀρεμῆσαι συμβαίνεις, ὡς ἐν λόγῳ, ἐν τῆ Γραμμῆ, ἐν ὁποιοδήποτε
 ἀρεμῆσαι καὶ ἔργῳ, ἢν ὑπερβῆσαι οἶα ἔχομεν, οἶα ἀρεμῆσαι τοῦτο,
 ἀρεμῆσαι καλεῖται μάλιστα ἢ τις οὐ κατὰ πᾶν τὸ πρᾶγμα μετέω-
 ἀρεμῆσαι τὴν συγκατάθεσιν. (*)

ἔγραπται ἐν Βουκουρεσίῳ, αὐτῆ.

Οὗτοι μύθοι εἰσὶν ἄνδρες εὐσεβεῖς, ἀνεμαρτίως πίστις πιστεύοντες τῆ θεῶν
 καὶ ἀρεμῆσαι ἀρεμῆσαι ἐν τῆ γραμμῆ, καὶ γραμμῆ, καὶ χρονολογικῶν
 ἀρεμῆσαι ἐπίμασι ἀρεμῆσαι τῆς φυχῆς ἀρεμῆσαι οὐ δύναται. ἄνεμα. μί.

ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΛΟΓΙΚΗΣ.

ἰσομόσῳ μέσου, μελλῶν. } ἐξ ὧν σχήμ.
 Τίττονος μέσου, ἐλάττων. }
 ἰσομόσῳ μελλῶνος συμπέρασμα. }

καθολογικὸν συνάγων συμπέρασμα
 τῆς μελλῶνος, καὶ καθ. καταφ. τῆς ἐλάσ. ἀποφ. συνάγων.
 καὶ μερικ. καταφ. τῆς ἐλάσ. μερικ. καταφ. συνάγων.
 καὶ καθ. καταφ. μερικ. τῆς ἐλάσ. μερικόν. ἀποφ. συνάγων.
 καὶ καθ. καταφ. τῆς ἐλάσ. καθ. ἀποφ. συνάγων.
 καὶ μερικ. καταφ. τῆς ἐλάσ. μερικ. ἀποφ. συνάγων.
 καὶ μερικ. ἀποφ. τῆς ἐλάσ. μερικ. ἀποφ. συνάγων.
 μερικόν. καταφ. συνάγων συμπέρασμα.
 καὶ καθ. καταφ. τῆς ἐλάσ. μερικ. ἀποφ. συνάγων.
 καὶ μερικ. καταφ. τῆς ἐλάσ. μερικ. καταφ. συνάγων.
 καὶ μερικ. καταφ. τῆς ἐλάσ. μερικ. ἀποφ. συνάγων.
 καὶ καθ. καταφ. μερικ. τῆς μελλ. μερικ. καταφ. συνάγων.
 καὶ καθ. καταφ. τῆς ἐλάσ. μερικ. ἀποφ. συνάγων.

ΜΑΛΟΓΙΖΕΣΘΑΙ.

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣΤΙΝ ΤΟ ΠΡΑΓΜΑ

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝ. ΕΝ ΤΗ ΛΟΓΙΚΗ.

Αδύνατον. οθ.	Απόφασις τί ἐστὶ. ξέ.
Αἴσθημα τί ἐστὶ. ιε. σημ.	Ἀρχὴ τί ἐστὶ. πβ.
Αἴσθησις τί ἐστὶ. ρμς.	Γένος τί ἐστὶ. λα. γενικιώτατον καὶ
Αἰσθήσεων περί. γ. ὅτι διὰ τούτων	ειδικιώτατον. λς. λθ.
πᾶσα γνῶσις. ιγ. πῦτε οὐκ ἀπα-	Διαίρεσις τί ἐστὶ. νγ. νδ. ἀγαθὴ ἡ
τῶσι. ιδ. ρμέ.	γεμῶν πρὸς γνῶσιν. νη. ποσαχῶς
Αἴτιμα τί ἐστὶ. πβ, πγ.	γίνεται. νθ. ζ. κανόνες αὐτῆς. ξβ.
Αἴτιον ἀναγκαῖον ἀληθῶς. ρμη.	Διαίρετόν τί ἐστὶ. ξδ. κανόνες αὐ-
Ἀλήθεια τί ἐστὶ. ρκθ. ὅπου ὑφίστα-	τοῦ. αὐτόθι. σημ.
ται. ρκθ. ὅτι διττῆ. ρμέ. πῦτε	Διάνοια τί ἐστὶ. οά. υέ.
αἴσθησις, καὶ πῦτε λέγεται ἐν-	Διαφορὰ τί ἐστὶ. λγ.
νοια. καὶ ποσαχῶς ἀλλήλων δι-	δυνάμεις γνωστικαὶ τρεῖς. γ.
νηνόχασιν. αὐτόθι. καὶ ρν.	Εἶδος τί ἐστὶ. λθ.
Ἀλλοίωσις τί ἐστίν. ιά.	Ἐγκντῖαι προτάσεις τίνες. πέ
Ἀμφίγνωια τί ἐστίν. ρνζ.	Ἐνδεχόμενον τί ἐστὶ. οθ.
Ἀναγωγή τί ἐστὶ. ρκς.	Ἐνέργειαι τοῦ νοῦς. ς.
Ἀντιδιακρούμενα τίνα. ξβ.	Ἐνθυμημα τί ἐστὶ. ρη.
Ἀντίθεσις τί ἐστὶ. πέ.	Ἐννοια. ἴδε ἰδέα.
Ἀντιτροφή τί ἐστὶ. υί. ἀπλαῖ. υιά.	Ἐπιδιαίρεσις τί ἐστὶ. ξά.
κατὰ συμβεβηκός. υιβ. σὺν ἀντι-	Ἑρμηνεία τί ἐστὶ. σγ.
θέσει. υιγ. ἐντίσι τῶν προτάσεων	Ἑτερογενῆ τίνα. ξβ.
γίγνεται. υιδ.	Ἑτεροειδῆ τίνα. ξδ.
Ἀντίφρασις τί ἐστὶ. οδ.	Ἑτέρα ἀριθμῶν, τίνα. ξδ.
Ἀντιφατικὰ τίνα. πέ.	Ἐστὶ, ὅτι σύνδεσμος, καὶ ὅτι διτ-
Ἀξίωμα τί ἐστὶ. ξς. πβ. τοῦ συλ-	τῶς ἐκλαμβάνεται. οέ. σημ.
λογισμοῦ. υη.	Ἐχμιν τί ἐστὶ καὶ ποσαχῶς. νθ.
Ἀπαγωγή τί ἐστὶ. ρκζ.	Θεώρημα, τί ἐστὶ. πβ. πγ. πδ.
Ἀπόδειξις τί ἐστὶ. ρμζ. ὅτι διττῆ.	Ἰδέαι, ὅτι διὰ τῶν αἰσθήσεων γ'
αὐτόθι. κανόνες αὐτῆς. ρμη.	συνάπτονται δύο δ. καὶ τρεῖς. ε.
Ἀπορία τί ἐστὶ. ρνζ.	ἐνέργειαι τοῦ νοῦς. στ. τί ἐστὶν
Ἀπόφασις τί ἐστὶ. ξέ. οδ.	ιδέα. ζ. ιά. πηγαὶ αὐτῶν δύο

πρώτη εβ. δευτέρα ιε. έναρξίς. **Προσόν ποσαχώς. μά.**
 εζ. διακεκριμένη. ιθ. πλήρης. ιθ. **Πρόσσημα τί ἐστι. πβ. πγ. πδ.**
 τίνες απλάι κ. τίνες σύνθετοι. **Ποῦ τί ἐστι. υ.**
 συγκεκριμένα κβ. τίνες ἀφ' ἑρτ. **Ποῦ τί ἐστι. μθ.**
 μέναι. κγ. μερικαί καὶ καθόλου. **Πρόβλημα. πβ. πγ. πδ.**
 κδ. πλάτος καὶ βάθος αὐτῶν. κε. **Πρόληψις τί ἐστι. ι.**
 τίνες ἀβαθεῖς, καὶ ἀπλατεῖς. κς. **Προσδιορισμοὶ τίνες. κ. τετραχῶς.**
ἴδιον τί ἐστι. λδ. **τῆ κανόνες αὐτῶν. πς.**
Κατηγορίαι δέκα. λζ. λη. **Προσογή τί ἐστι. οβ.**
Κεῖσθαι τί ἐστι καὶ ποσαχῶς. να. **Πρὸς τι ποσαχῶς. με. τὰ ἀπαιτού**
Κρίσις τί ἐστι. ζ. οα. ἀκαριαία. ιβ. **μετα αὐτοῖς. μς.**
Λογικὴ προκατασκευάζει τὸν νοῦν **Πρότασις τί ἐστι. μς. ποσαχῶς ἐκ**
εἰς γνώσιν. α. ὅτι καὶ ἐμφυτος. **λαμβάνεται. ος. κα. καθόλου ἢ**
β. ὀρισμὸς αὐτῆς. γ. **μερικῆ. π. συμ. πολλαχῶς. πδ.**
Δύος τί ἐστι. ρμς. **μεζῶν, ἐλάττων τις υς.**
Μειζῶν ὄρος τί ἐστι. υς. **Πιθανὸν ποσαχῶς. ρνς.**
Μέσος ὄρος τί ἐστι. υς. **Ρῆμα τί ἐστι. ξε.**
Νοῦς τί ἐστι. ς. **Σκέψις τί ἐστι. οβ.**
Ὁμογενῆ τινα. ξβ. **Σύστημα τριττῶν. ρλβ. καθ' ὁμο**
Ὁμοιωθῆ τινα. ξβ. **νείαν. ρλγ. κατ' ἀμφιβολίαν.**
Ὄνομα τί ἐστι. ξε. **ρλδ. παρὰ τὴν σύνθεσιν. ρλε. πα**
Ὄρισμὸς τί ἐστι. νε. ὀνοματώδης, **ρλς. παρὰ τὴν διαίρεσιν. ρλς. παρὰ τὴν**
πραγματιώδης, ὑπογραφικός, αὐ **προσῆδιαν. ρλζ. παρὰ τὸ ἀμφι**
τόθι. πόθεν ληπτέαι. νς. κέρη **βαλλόμενον. ρλη. παρὰ τὸ πῆ καὶ**
αὐτῶν. νε. **ἀπλῶς. ρλθ. παρὰ τὴν τοῦ ἐλέγ**
Ὄρος τί ἐστι. ξς. ξε. ἀπλοῦς ἢ σύν **χου ἀγνοικν. ρμ. παρὰ τὸ ἐπόμε**
θετος. ξζ. θετικῶς, στερητικῶς, **νον. ρμα. παρὰ τὸ ἐν ἀρχῇ αἰ**
καὶ πολλαχῶς ἄλλως. ξη. δύνα **τεισθαι. ρμβ. παρὰ τὸ λαμβάνειν**
μις αὐτῶν τριττῆ. ξθ. ὕλικῶς καὶ **τὸ μὴ αἴτιον ὡς αἴτιον. ρμγ. πα**
εἰδικῶς. ο. ἐλάττων, μειζῶν, μέ **ρὰ τὸ τὰ πλείω ἐρωτήματα ἐν**
σος. υς. **ποιεῖν. ρμδ.**
Οὐσία τί ἐστι. κγ. πρώτη καὶ δευ **Συλλογισμὸς τί ἐστι. ζ. υέ. ἀνάλυ**
τέρα. μ. **σις αὐτοῦ. υιέ. ἀξιώματα. υη.**
Πάθησις τί ἐστι. ια. **ἀληθῆ καὶ ψευδῆ, συναχοντες. ρ.**
Πάσχειν ποσαχῶς. μγ. **κανόνες πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ ψεύ**
Πεῖρα τί ἐστι. κγ. φυλακτέα πο **δος αὐτόθι. ἐκ τίνων συνήγεται**
σαχῶς. ιδ. **ἀληθές. ρα. σύνθετοι τίνες. ρκ.**
Ποιεῖν ποσαχῶς. μζ. **συμπλεκτικός. ρκβ. αἰτιολογικός.**
Ποιῶν. μθ. ἐπείσκατον. μγ. ἐμ **ρκε. διαζευκτικός. ρκγ. ὑποθετι**
φυτον. μδ. **κός. ρκε. διλημμα. ρκε.**

Συμβεβηκὸς τί ἐστι. λε.
 Συνείδησις τί ἐστι. ιε.
 Σχήματα συλλογιστικά, τρία υθ.
 Τρόποι αὐτῶν. ρε.
 Σωρείτης τί ἐστι. ρθ. ἀναλύεται εἰς
 ἐνθυμήματα αὐτόθι.
 Ἰπλάλληλοι προτάσεις. κέ.
 Ἰπεναντίαι τίνες. πέ.
 Ἰποδιαίρεσις τί ἐστι. ξα.
 Ἰπὸθεσις τί ἐστι. ρνα. ἐρμηνευτι-

κη. ρνγ. ἰσχυρική. ρνδ. πολιτική.
 ρνε. φυσική. ρνς.
 φαντασία. θ.
 φάσις τί ἐτι. ξε.
 φωνὴ ποσαχῶς. λ. ὅτι σχηματῶν
 ἐνδιαθέτων ἐννοιῶν. ξγ. ξδ. τί
 ἐστι φωνή. ξε. ἀπλοῦς. ξς.
 ψεύδος τί ἐστι καὶ ποσαχῶς. ρκη.
 ποῦ ἐμφωλεῖται. ρλ.
 ψυχὴ ποσαχῶς ἐνεργεῖ. ιε.

ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΗ.

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ.

ΒΙΒΛΙΟΝ Α.

ΜΕΡΟΣ Α.

Περὶ ὄντολογίας. ζ. α.

Περὶ ἀρχῆς τοῦ γινώσκειν. δ.

Ὅπως τῆς τοῦ ὄντος, ἢ ὄν ἀπλῆς, καὶ τῆς τῶν σωμάτων ἀποστάσεως γνῶσιν λαμβάνομεν. ε.

Ὅπως τὴν τῶν σχημάτων διαφορὰν ἢ ψυχὴ προσλαμβάνει. ς.

Ὅπως εἰς τὴν τῶν αἰσθητηρίων γνῶσιν ἐρχόμεθα. ζ.

Ὅπως τῆς ἐκτάσεως καὶ θερρότητας πορίζομεθα γνῶσιν. η.

Ὅπως ἐκ τῆς ἐκτάσεως καὶ θερρότητας πορίζομεθα ἔννοιαν. θ.

Περὶ οὐσίας καὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ σώματος πρὸς τὴν ὕλην. ι.

Περὶ δυνάμεως ἐνεργείας καὶ φύσεως. ια.

Περὶ τοῦ ὄντος καὶ μὴ ὄντος. ιβ.

Περὶ δυνατοῦ, καὶ ἀδυνατοῦ. ιγ.

Περὶ ἀναγκαίου καὶ ἐνδεχομένου. ιδ.

ΜΕΡΟΣ Β.

Περὶ ταυτότητος καὶ ἐτερότητος. ιε.

Περὶ ὁμοιότητος, ἀνομοιότητος, ἰσότητος, καὶ ἀνισότητος. ις.

Περὶ διαστήματος, τύπου, κινήσεως τε, καὶ ἡρεμίας. ιθ.

Περὶ ἀδρανείας, συμπαθείας, καὶ ἀντιπαθείας. κ.

Περὶ ὠρισμένου, καὶ ἀορίστου πεπερασμένου καὶ ἀπείρου αἰώνιου καὶ αἰδίου. κα.

Περὶ αἰτίων. κγ.

Περὶ ἀληθείας καὶ ψεύδους, τάξεως καὶ ἀταξίας. κδ.

Περὶ τελειότητος καὶ ἀγαθότητος. κθ.

Περὶ εὐδαιμονίας. λα.

ΒΙΒΛΙΟΝ Β.

Περὶ Κοσμολογίας. λβ.

Περὶ κόσμου. λβ.

Περὶ ἀρχῶν σωμάτων. λγ.

Περὶ τῶν ἐνουσῶν ταῖς οὐσίαις δυνάμεων, καὶ τῶν ἐν τῇ φύσει κειμένων νόμων. λδ.

Περὶ ἀρχῆς καὶ τελειότητος τοῦ κόσμου. μα.

ΒΙΒΛΙΟΝ Γ.

ΜΕΡΟΣ Α.

Περὶ Ψυχολογίας. μέ.

Ὅτι ἡ ψυχὴ οὐσία ἐστὶ. μς.

Ὅτι ἡ ψυχὴ ἀπλῆ, καὶ αὐλός. μζ.

Ὅτι ἡ ψυχὴ ἀσθαρτος καὶ ἀθάνατος. μθ.
 Περὶ ἀρχῆς τῆς ψυχῆς. ν.
 Εἰ αἰεὶ νοεῖ ἡ ψυχὴ. να.

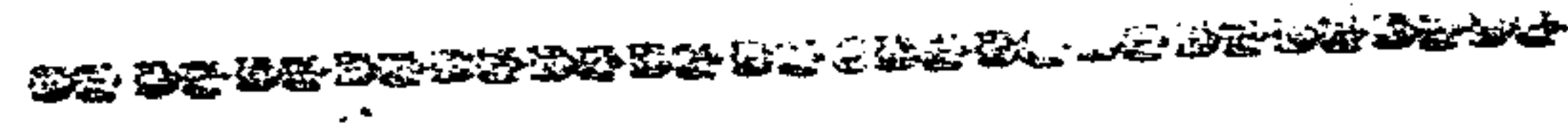
Περὶ Ἐνεργείας, εἴτ' οὖν Κινήσεως. ο.
 Περὶ Ὁρέξεως. οα.
 Περὶ Ἰπνου. οβ.
 Περὶ Παθῶν. οβ.

ΜΕΡΟΣ Β

ΒΙΒΙΟΝ Δ.

Περὶ τῶν ἐνεργειῶν καὶ δυνάμεων τῆς ψυχῆς. ναδ.
 Περὶ Αἰσθήσεως. νε.
 Περὶ αἰσθημάτων, ὅτι ἐν τῷ ἔργῳ πολλὰ διὰ τῶν νεύρων ἐγίνεταί. νς.
 Περὶ Αἰσθητηρίων. νζ.
 Περὶ τῆς ἀμοιβαίας τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος Ἐνεργείας. νθ.
 Περὶ Σκίψεως. ξ.
 Περὶ Μνήμης. ξα.
 Περὶ Θελήσεως. ξβ.
 Περὶ Ὁρέξεως. ξγ.

Περὶ Θεολογίας. πθ.
 Περὶ τῶν ἰδιοτήτων τοῦ θεοῦ, καὶ πρῶτον, ὅτι αὐτὸς ἀρκτος καὶ αἰώνιος. υγ.
 Ὅτι τέλειος, ἀπειρος, ἀπερίγραπτος, πανταχοῦ, παρῶν, εἰς, παντοδύναμος, πάνσοφος, ἀπλοῦς ἀναλλοίωτος. υδ.
 Ὅτι Ἄγαθος καὶ δίκαιος. υε.
 Περὶ τῶν ἔργων τοῦ θεοῦ. υς.

ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΗΣ

ΒΙΒΙΟΝ Α'.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

ΠΕΡΙ ΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ.

§ α. ΤΗΣ φιλοσοφίας τὸ μὲν τὴν τοῦ ἀληθοῦς, τὸ δὲ τὴν τοῦ ἀγαθοῦ θηρεύει γνῶσιν· καὶ ὁ μὲν αὐτῆς αὐτὴν τὴν γνῶσιν τῶν πραγμάτων ἡμᾶς ἐκπαιδεύει, Θεωρητικὴ φιλοσοφία ἀκούει· ὁ δὲ πρὸς τὸ ἀληθὲς ὁδηγεῖ, ἀγαθὸν Πρακτικὸν τοῦτο μέρος αὐτῆς, καὶ ἠθικὴ ὀνομάζεται. Τῆς δ' αὖ θεωρητικῆς, ὁ μὲν προκαρασκευάζει τὸν νοῦν εἰς γνῶσιν τοῦ ἀληθοῦς, Λογικὴ προσηγόρευται· ὁ δὲ ἀνακρίνει τὸ ἀληθὲς περὶ τοῦ ὄντος ἐν γένει, καὶ τῶν ἀσωμάτων ἐν εἰδει, τοῦτο Μεταφυσικὴ ὀνομάζεται· ὁ δὲ τῶν φυσικῶν ὄντων τὰς αἰτίας καὶ τὰ ἀποτελέσματα ἀνιχνεύει, τοῦτο Φυσικὴ συνήθως καλεῖται. Ἀλλὰ περὶ ταύτης καὶ τῆς ἠθικῆς ὑπερον ἐν οἰκείῳ τύπῳ φηθήσεται νῦν δὲ εἰς τὴν Μεταφυσικὴν μετὰ τὴν Λογικὴν (*) τοὺς τῆς φιλοσοφίας

(*) Λογικὴ καὶ Μεταφυσικὴ ἐν τούτῳ μᾶλλον ἀλλήλων διενεχόμεναι, ἢ ἢ μὲν τὸν τρόπον, καθ' ὃν δεῖ θηρῆν τὸ ἀληθὲς ἐκπαιδεύει· ἢ δὲ Μεταφυσικὴ τὴν γνῶσιν αὐτοῦ διδάσκει, ἢ μὲν περὶ τὸ εἶδος, ἢ δὲ περὶ τὴν ὄλην ἐνασχολούμεναι καθάπερ γὰρ ἡ Γραμματικὴ, ὅπως χρὴ ἐκφραξέσθαι ἐκπαιδεύεται, τῆς μὲν κατὰ τὴν γλῶσσαν ὅπως εἰδῆται· μὲν τοῦτο γὰρ τὸ λεξικὸν πραγματεύεται, τοῦ δὲ εἴδους φροντίζει μόνον ὅτι δὴ καὶ ἢ Λογικῆ, ἀπεχομένη πάντων τῆς ὕλης, τῆς τοῦ διανοεῖσθαι μόνον ἔχειται τέχνης.

φραγὰς συγκαλοῦμεν ὡς ἐπὶ τρίτῃ, ἂν λέγῃ μὲν τυχόν, καὶ εὐτελέῃ,
 ἀλλ' οὐκ ἂν καὶ ἀνυπερῆ ἐσομένην ἕως τοῦ μὲν τὸν τόμαχον ἐκδε-
 διητημένοις, μέτε μετ' ἀπορίας προσφερομένοις τὰ παρατεθειμένα,
 ἡκοῖα ποτ' ἀντὶ τὴν κωλύει. Ἐστὶ τοίνυν ἡ Μεταφυσικὴ ἐπιστήμη
 τὸ ὄν ἀπλῶς θεωροῦσα, τῷ τε παντὶ τούτῳ κοινῇ, καὶ τοῖς ἀσωμά-
 τος ἰδίᾳ τὰ προσόντα ἀποδίδουσα. πῶν γὰρ ἄλλων ἐπιστημῶν περὶ
 ἐν εἶδος ἐκάστη ἀερολοκλήνης, αὐτῆ τὰ ἐκάστη ἐκείνων προσανή-
 κόντα γενικώτερον θεωροῦσα, διδάσκει καὶ ὁ μὲν αὐτῆς περὶ τὰ πάν-
 τωρημένα ποιῆται τὴν θεωρίαν, Ὀντολογία, προσγράφεται ἔδ'
 φήμοσθαί πως τῆ ἕλθ, καὶ τὸ Κοσμολογία καλεῖται τὸ δὲ περὶ
 τῆς πραγματευόμενον, Πηλολογία ὠνόμαται ὡσπερ αὖ Θεολογία
 τοῖς θεωρίαν τῆς ἀκρίτου καὶ ἀκράτου φύσεως ἡμᾶς, ἐκ μόνου
 ὀρμώμενος τοῦ λόγου, ἀνάγει.

§. β. Τούτων δ' αἰτίας ἔχόντων, ἐπειδὴ ἔδοξεν ἡμῖν καὶ περὶ
 ταύτης τῆς ἐπιστήμης κατ' ἐπιτομὴν πραγματεῦσθαι, εἰκὸς ἀπὸ τοῦ
 πρώτου ἀρξασθαι, τῆς Ὀντολογίας ἥτις, ἐπιστήμη οὖσα, ὡς εἴρηται,
 τοῦ μόνου τὸν λόγον πῶς ταῖς ἄλλαις ἐπιστήμαις εἰς χρῆσιν ἔχόντων
 ὀρμῶμενος ἀποδίδουσα οἷον, τί ἐστὶν ὄν, τί δὲ φύσις, καὶ τί οὐσία
 καὶ δὲ δυνατόν, καὶ τί ἀσχητόν, τί δὲ ὄμοιον, καὶ τί ταυτόν, καὶ
 ποσόν, διάστημα, τόπος, χρόνος, κίνησις, κρείμια, καὶ ὅσα ὀνοῦς αὐτῆς,
 ὀρμώμενος ἀπὸ τῶν μερικῶν, ὡν διὰ τῶν αἰσθήσεων ἀντιλαμβά-
 νεται ἔξωθεν παθαινόμενος, πλασουργεῖ γενικώτερον εἰς ἠάραν φιλο-
 σοφίας, αὐτὸς ὑφ' ἑαυτοῦ ἀλλοούμενος ἀλλὰ καὶ τὰ τῷ ὄντι ὑπάρ-
 χοντα, τὰς πρωτίστας ἀρχάς, δι' ὧν θεωρεῖ τὰς τε ἰδιότητας, καὶ τὰ
 πάθη τῆς ὕλης κατὰ τὸ γενικώτερον (*) διὰ καὶ τὸ πρεσβεῖον τῆς
 σοφίας, ὡς ἀρχικωτάτη καὶ ἐπιστημονικωτάτη ἐπὶ πασῶν τῶν ἐπι-
 στημῶν οὐκ ὄκνησεν τῶν ἀρχαίων τιμὴς αὐτῇ ἀποδοῦναι.

(*) Οἷον σωματῶν μὲν ἀρχάς, τῶν δὲ καὶ τὰ αἶθερ, καὶ τὰς ἀτόμους ἰδιότητας
 δὲ, καὶ πᾶσι, τὴν εὐρύτητα, τὸν ἄκρον, τὸ ἀδιαχώριστον, τὸ διακεῖτον, τὸ ἀδρανές,
 τὸ κινητόν, τὸ διακεῖτον, καὶ τὰ πᾶσι τῶν ὀρμῶμενων δ' αὖ τὰ ἀπλοῦν, τὸ αἶμα, τὸ
 ἐσθέρτον, τὸ ἀδρανές, καὶ τὰ ἄλλα.

§. γ. Οὕτω δὲ ἀρχικωτάτην οὖσαν αὐτῇ ἐπιστήμην, καὶ περὶ
 τὰς τῶν ὄντων πρωτίστας καταγινομένην ἀρχάς, δεῖ πρὸ πάντων
 τῶν τῆς ἀρχῆς ὀρισμῶν αὐτῇ ἡμῖν ἀποδοῦναι. Ἐστὶ τοίνυν ἀρχή,
 ὡς ἐν γένει εἰπεῖν, ἀρ' οὐ πρόεισί τι, καὶ ἐν ᾧ ὁ λόγος ἑτέρου τινός
 ἐστὶ διαφοραὶ δὲ τῶν ἀρχῶν αἱ γενικώταται τρεῖς, τὸ ἐξ αὐτῶν ἢ
 εἶναι τι, ἢ γίνεσθαι, ἢ γινώσκεισθαι. ὧν ἡ μὲν, ἀρχὴ λέγεται τῆς
 συνθέσεως, καὶ ἐνίστην αὐτῷ τῷ ἐξ αὐτῆς συντεθέντι, ὡς ἐν τοῖς σώ-
 μασι τὰ στοιχεῖα ἢ δὲ, τῆς γενέσεως, ἢ τῷ γεγεννημένῳ μὴ ἐνυπάρ-
 χουσα, ὡς ὁ ναυπηγὸς ἐκτὸς ὧν τῆς νεώσ ἢ δὲ, τῆς γνώσεως, ἐξ ἧς
 γιγνόμενόν τι γνωρίζεται, ὡς ἡ αἰσθησις ἰσοθ' οὕτως οὐθέν κωλύει
 εἰπεῖν, τὰς μὲν τῶν ἀρχῶν τῆς οὐσίας εἶναι τὰς δὲ, τῆς ὑπάρ-
 χεως τὰς δὲ, τῆς γνώσεως οὐσίας μὲν γὰρ ἀρχή, ἢ ὅθεν τι πρῶτόν
 ἐστὶν ὑπάρξεως δὲ, ἢ ὅθεν γίνεταί τι γνώσεως δὲ, ἢ ὅθεν γινώ-
 σκεταί τι. (*)

Ὅπως ἀρχόμεθα τοῦ Γινώσκειν.

§. δ. Πρόκειται τοίνυν ἡμῖν εἰπεῖν ἐνταῦθα περὶ τῆς γνώσεως,
 ἣν πρώτην τῶν πραγμάτων λαμβάνομεν. Εἴη δ' ἂν αὐτῇ διττὴ τὸ
 εἶδος ἢ μὲν γὰρ ἐξ αἰσθημάτων ἔξωθεν προσβαλλόντων ἐγγίγεται
 τῇ ψυχῇ ἥτις ἰδέα κυρίως καλεῖται (Λογ. γ.) ἢ δὲ καθ' ἀπλήν ἐπι-
 βολὴν τοῦ νοῦς ἐν τοῖς κατ' ἀφαίρεσιν καὶ καθολικωτέροις παρίστα-
 ται ἥτις καὶ ἔννοια μάλιτα ἤκουσεν ἢ μὲν, πῆ ἢ δὲ, καθόλου.
 καὶ ἢ μὲν, κατὰ πάθησιν ἢ δὲ, κατ' ἀλλοίωσιν (Λογ. ια.) οἷον,
 ἡνίκα ἂν διὰ τινος τῶν αἰσθητηρίων ἔξωθεν εἰκόνα λάβῃ τινὸς τῆ
 ψυχῆ, τοῦτο πρώτη ἰδέα καὶ μερικὴ ἐστὶν ὅταν δὲ αὐτῇ καθ' ἑαυτῆν

(*) Διαφέρει δὲ τοῦ αἰτίου ἀρχὴ τῷ γενικωτέρῳ αὐτῇ ἐκείνων εἶναι πᾶν γὰρ αἰτίον
 καὶ ἀρχή, οὐ μὲν δὲ πᾶσα ἀρχὴ τούτο ἔδῃ καὶ αἰτίον. ἔστι γὰρ ἐν εἰς ἢ ἀρχὴ ἐν τῷ
 πραγματῶν μόνον τὸ εἶναι εἶναι, ὡς ἡ ῥοδιδάκτωρ ἢ δὲ ἀρχὴ λέγεται τῆς χείρας,
 καὶ τὸ πρὸς ἐσπίραν λυκαργίς, ἀρχὴ τῆς νυκτός, ὡς καὶ τὸ τοῦ ἀρχοντος ἀξίωμα, καὶ
 τὰ τοιαῦτα, ἕσα τῆς λόγον εἶναι, ὡς μὲν ἀποτελεῦντα, ἀλλὰ ἠγόμενα μόνον.
 Ἴδε καὶ Βλαμ. φρα. κισ. Α.

των καθολικωτέρων, ὡς τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ζώου, τῶν τοιοῦτων
 ἀκριβέως ἀντιλαμβάνεται, τοῦτο Ἐννοια καθόλου ποιεῖ ἔχει
 τῶν οὕτως τῆ γνώσεως τῶν μὲν μερικῶν ἐξ αἰσθήσεως τῶν δὲ κα-
 θόλου ἐξ αὐτῆς τῆς δυνάμεως τῆς ψυχῆς. Δοκεῖ δ' ἄλλ' οὖν, εἰ
 δεῖ καὶ ποτέ τις παρελθεῖν πρὸς ἀλλήλους, ἢ μερικὴ καὶ ἐκ τῆς
 αἰσθητικῆς ἀρχῆς εἶναι τῆς καθόλου Ἐννοίας, ὡς γνώσεως κύουσα γνώ-
 σεως, ἢ πρότερον τὴν ὁσίον τῆς μὴ προσηγορευμένης, ἢ ἐξ αὐτῆς οὐκ
 ἐπιπύκτο τό τε γὰρ ἀξίωμα τὸ, οὐδὲν ἐν τῷ νῦν, ὃ μὴ πρότερον
 τῆ αἰσθήσει, ταῦτα δίκαιοι, καὶ ἡμεῖς ἐπιβαρύνοντες ἐπιβε-
 βῶναι σύνταξιν γὰρ τῆς αὐτῆς, ἀπ' εἰς τὸ θέατρον ταῦτ' εἰσιόντες
 οὐκ οὐκ, διὰ τῶν αἰσθητικῶν πρώτων προσλαμβάνοντες τῶν καθ'
 ἑκάστη τὰς ιδέας εἰδ' οὕτως τῶν κατ' ἀραίρεσιν καὶ καθόλου τὰς
 Ἐννοίας ὑπερῶν, προαύσης τῆς ἡλικίας κατὰ βραχὺ. Τριῶν γὰρ οὐσῶν
 γνωστικῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς (Λογ. γ.) Ἐννοίας, Ἀποφάνσεως
 αὐτῶν Κρίσεως, καὶ Ἐπιφορᾶς, ὃ ἐστὶ Συλλογισμοῦ, δὲλον, ὅτι ἢ
 μὲν καθ' ἀπλὴν ἐπιβολὴν γιγνομένη Ἐννοια (Λογ. κ.) ἀρχὴ ἐστὶ τῆς
 Ἀποφάνσεως ἢ δὲ Ἀπόφανσις, τῆς Ἐπιφορᾶς ἀποφαίνεσθαι γὰρ,
 ἢ μὲν προσηγορευμένης, ἀδύνατον ὡς περ καὶ ἀποδεικνύεται τι, μὴ
 ἀποφανομένης.

Ὅπως τοῦ ὄντος, ἢ ὄν ἀπλῶς, καὶ τῆς τῶν σωμάτων
 ἀποστάσεως γνώσειν λαμβάνομεν.

Ἐπειδὴ δ' οὖν ἐκ κοιλίας μητρὸς προκύπτοντες εἰς τὸ φῶς,
 αὐτὸν βλέπειν δοκοῦμεν, εἰ μὴ φῶς τι καὶ τοῦτ' ἀμυδρὸν, καὶ περὶ
 τὰς κύρας τῶν ὀφθαλμῶν διακεχυμένων εἰδ' ὡς περ δι' ὀμίχλης παρί-
 στανται πάντικαίμενα ὡς ἐγγύτατα καὶ τὰ πορρωτάτω τυγχάνοντα,
 ἀδιακρίτως μὲν ἀλλήλων ταῖς διαστήμασι, διακρινόμενα δὲ πῶς κατὰ
 αὐτῶν τοῖς τῶν σχημάτων ἀκρίβειαι, καθάπερ ἰδῶμεν καὶ τοῖς πί-
 νακι χειρὶ γραφῆως πύλαις τε καὶ παραδείσοις συμφύτοις, ποταμούς
 τε καὶ ὄρη, καὶ ἄλλα ἠνογραφεύμενα τε καὶ διεσκιασμένα καὶ τοι-
 οῦτα τοῦτο οὕτω τὰς ἄψεις ἀδρανεῖα ἐπὶ τῆς εὐσεως, ὡς ἐν ἀγάλμα-

τι κατεστηγμένας, δυνάμεθα κινεῖν ἄλλο τι ἄλλῃ πρὸς τε τὰ γρώ-
 ματα καὶ τὰ σχήματα τῆς παρισταμένης ταύτης ἡμῖν εἰδόνος. Εἰδ'
 οὕτω ταῖς τῆς ἀφῆς συνηθείαις τὴν ὄν ὑπαρξίν τῶν σωμάτων ἐκ τῆς
 αὐτῶν κατὰ μνηθάνομεν ἀντιστάσεως, καὶ ἅμα τὰ τε διαστήματα καὶ
 τὰ σχήματα κατὰ μικρὸν ἀπὸ τῆς αὐτῆς κινήσεως τῶν χειρῶν ὡς
 πλησιεστέρων ἀρχόμενοι, διακρίνομεν ταῖς γὰρ διακλήθεις τῶν χει-
 ρῶν ἐπαφαῖς ἢ πρώτη τῆς ἀποστάσεως τῆ ψυχῆ ἐγγίνεταί Ἐννοια,
 καὶ μέχοι τούτων κατ' ἀρχὰς καὶ μάλιστα διήκει ἢ ὕψαις, πάντων δὲ
 καὶ τῶν ἀπωτάτων ἐν ἴσῃ δὲ ἀποστάσει πλεονεξίον εἶναι δοκούντων,
 καθάπερ ἐπὶ καὶ νῦν ἡμῖν οἱ ἀστέρες δοκοῦσιν ἴσοις ἀφ' ἡμῶν ἀφί-
 στασθαι διαστήμασιν. Εἶτα δὲ μὴ δυνάμενοι τῶν ὄρωμένων ταῖν χει-
 ρῶν ἐφικέσθαι, αἰσθανόμενοι τὴν ἀπάτην, ἐξέμεθα περαιτέρω χω-
 ρεῖν, εἰπως ἂν αὐτῶν δυναίμεθα ἀψχθαι καίποτε ἐν ἀγκάλαις τῆς
 μικρῆς προσχόμενης παρ' αὐτὰ, θιγῶμεν καὶ πάλιν μεταστάντες,
 διακρίνομεν οὕτω κατὰ μικρὸν, ὅσον ἀφ' ἡμῶν ἐστὶν αὐτῶν ἢ ἀπί-
 στασις, αἰσθησιν αἰσθήσεως οὕτω διδασκούμεν, τὴν ὄρασιν τῆς ἀφῆς
 ὡς δ' αὐτῶς καὶ ἡ ἀκοή ὑπὸ τε τῆς ἀφῆς καὶ τῆς ὄρασεως (μᾶλλον
 δὲ ὑπὸ τῆς ὄρασεως, ὡς θάπτον καὶ πλειόνων ἅμα περιληπτικῆς οὐσίας
 ταύτης) διδαχθεῖσα, διακρίνει καὶ αὐτὴ τὴν ὁμοίον τρόπον τὴν τῶν
 ἡγῶν ἀπόστασιν, καὶ τὴν τοῦ τύπου σχέσιν αὐτῶν, δεξιὰ, ἢ ἀριστε-
 ρὰ, ἢ ὄρη ἂν τύχη ὄν τὸν τὸν ἡγῶν προείμενον σῶμα οὐκ ἔπτερον δὲ
 καὶ ἡ ὁσφρησις τῆ τῶν εἰρημένων μιμῆσει διδάσκεται πῶς καὶ αὐτὴ
 ἀμυδρῶς τὴν ἀπόστασιν τῶν οἰκονῶν ὁδῶν προείντων σωμάτων. Ἢ
 δ' οὖν γεῦσις μόνη τῆς τοιαύτης θεωρίας δοκεῖ ἀποκλείεσθαι τὸ γὰρ
 τὴν χυμῶν προῖδν, ἢ μὴ καὶ θίξει διάνη τὴν ὑπερῶν, ὡς ἂν παρ-
 χροῖτο αἰσθημα. Οὕτως οὖν ἢ ψυχῆ δοκεῖ καὶ ἀρχῆς παραδίξεσθαι
 τὴν πρώτην τῆς τε τῶν ἐκτὸς ἡμῶν ὑπάρξεως Ἐννοιαν ἢ τις ἐστὶν ἢ
 πρωτίστη τῶν καθ' ἀπλὴν ἐπιβολὴν προσγιγνομένων ἡμῖν γνώσεων
 τοῦ ὄντος, ἢ ὄν ἀπλῶς, γνώσεως καὶ τῆς ἀποστάσεως τῶν σωμάτων
 ἀφ' ἡμῶν τε καὶ ἀπ' ἀλλήλων.

Ὅπως τὴν τῶν σχημάτων διαφοράν ἢ φύσιν πρὸς
εὐλαβάτιν

§ ε. Τῆ αὐτῆ δ' ἀφ' ἧς δεχοῦμεν χρῆσθαι καὶ εἰς τὴν τῶν σχημάτων διαγίγνωσιν ἢ γὰρ ὁρασίς παντός ἀντικειμένου προσβαλλόντος ἐξωθεν, καὶ καλόν, καὶ κυρτόν, καὶ ἐπίπεδον ταῦτα ἢ, ὡς ἐπίπεδον πρὸς τὴν πραγματικὴν διασκιασμένην, οὕτως τῆς εὐθείας ἀντιλαμβάνεται καὶ ἄν ἄλλως, ὡς εἴρηται (ε), ὁρῶμεν τὰ ἀντικείμενα, ἢ ὡς τὰ ἐν τοῖς πίνακι γεγραμμένα· εἶτα δὲ κατὰ μικρὸν ἐγγυτέρω γενόμενοι, καὶ τῷ δακτύλῳ διγγανόντες, εὐρίσκουμεν τὸ μὲν ἐκ πλείονος τυχόν γενόμενον τοῦ φωτός, ἐξέχον τε καὶ κυρτόν τὸ δὲ σκιαρώτερον αὐτοῦ, καθιζάνον καὶ κοῖλον· καὶ τὸ μὲν περιφερὲς, τὸ δὲ γωνιώδες· τὸ δὲ ἄλλως ἄλλα. Οὕτως αὖν ἐκ τῶν σκιασμάτων διὰ τῆς ἀφῆς διδάσκειται ἢ ὁρασίς ἡμῶν καὶ τὰ σχήματα καὶ τοσαῦτα τῷ χρόνῳ διαγιγνέσθαι τῆ εἰς, ὡς ἰδοῦσα καθ' ἑαυτὸν ἐπίπεδον οὕτως εἰκόνα διασκιασμένην, ὡς ἂν πιστεύσῃς πρότερον μὴ εἶναι τὰ μὲν αὐτῆς ἐξέχοντα, τὰ δὲ καθιζάνοντα, πρὶν ἂν τυχόν ἐγγυτέρω γενομένη, τῆ ἀφῆ αὐτῆς χρῆσθαι μάρτυρα.

Ὅπως εἰς τὴν τῶν αἰσθητηρίων γνῶσιν ἔχομεν.

§ ζ. Ἐκ δὲ τούτων ἀρχόμεθα καὶ τῶν αἰσθητηρίων πως ἀμυδρὰν τινα γνῶσιν λαμβάνειν· ἀρχὴ γὰρ τὰ τῶν ἐξωθεν προσβαλλόντων αἰσθήματα προσλαμβάνοντες, οὐδὲν ἴσμεν, ἢ τοῦτ' αὐτὸ νῦν μὲν ἔσθ' ἔστιν, νῦν δὲ τὸ, προσλαβάνοντες αἰσθήματα ὅπως δὲ καὶ δι' ὧν ὑπεισέρχεται τῆς φύσιν, πρὸ πάντων αὐτῶν ἴσμεν οὐδέν· ὅποτε δὲ καὶ τὰ ἐξ ὧν τὰ αἰσθήματα, ἀντικείμενα διακρίναιμεν, τότε δὴ ἀρχόμεθα καὶ τὰ αἰσθητήρια, δι' ὧν αἱ ἰδέαι εἰσπαρθμεύονται, ἐννοεῖν ἰδῶν γὰρ, φέρε, πολλάκις τὸ χροῶμα τοῦδε, καὶ ἀψάμενος τοῦδε τοῦ θερμοῦ, ἢ ψυχροῦ, καὶ γευσάμενος τοῦ γλυκεροῦ, καὶ ὑσφρηάμενος ῥόδου, καὶ ἀκούσας τοῦ κώδωνος πύττα, φημί, πολλάκις παθηνάμενος, συνέλαβον ἔννοιαν, ὡς τὰ μὲν ἕρπτα διὰ τῆς ὁρασίως τυγχάνουσι γινωσκόμενα· τὰ δὲ ἄκτῃ, διὰ τῆς ἀφῆς καὶ ἄλλα ὁμοίως διὰ τοῦ προ-

σέκοντος ἕκαστον. Τούτων δ' οὕτως ἐχόντων, καὶ τῷ χρόνῳ γινωσκόμενων ἰσχυροτέρων, ἐφ' ἑτέραν βαθμὴν εὐθὺς τῶν γνώσεων ἀνιέν· ὅποτε γὰρ πολλάκις τῆ τῆς τοῦ ῥόδου τυχόν ὁσμῆς προσλάβοιμεν αἰσθημα, ἐπειδὴν τάχις ἴδω ῥόδον, συλλαμβάνω καὶ ἔννοιαν ἀμυδρὰν τῆς ὁσμῆς, καὶ μὴ ἀσφραϊνόμενος· καὶ πάλιν αἰσθανόμενος πη ποιαύτης ὁσμῆς, ἐννοῶ τὸ ῥόδον, καὶ μήπω τότε ἰδῶν· Οὕτω καὶ τῆς ἄρωμασι τῶν ἀρωμάτων, εἰς ἐκεῖν' ἀρτύεται, αἰσθανόμεθα, ἐκ μόνης ὁρῶμενοι ἕξεως· καὶ τὰ πρόσωπα, ὧν ἀκούμεν πόφρωθεν τὴν φωνήν, καὶ οὕτω φαίνεται, διακρίνομεν.

Ὅπως τῆς ἐκτάσεως καὶ τερβύτητος περιζόμεθα γνῶσιν.

§ η. Ἡ ἐκτασίς τῶν σωμάτων οὐκ ἂν εἴη ἄλλο, εἰ μὴ συνέχειά τις μορίων πολλῶν ἐξέχῃς συνημμένων καὶ συναρχόντων· τούτων δὲ τῶν μορίων καὶ ἐννοεῖ ἐλάχιστον, ὡς οὐδὲν τε, καὶ συμπάντων ὅμοιων, ὡς συνεχομένων καὶ συνημνημμένων ἐφεξῆς, προσλαβόντες αἰσθήματα, εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς ἐκτάσεως ἔχομεν· τὰ δ' αἰσθήματα ταῦτα δῆλον, ὅτι διὰ τῆς ἀφῆς ἡμῶν ἐγγενηθῶνται καὶ ἵνα σοι ταῦτο σαφέστερον γένηται, κάθες τὴν ἡλικίην, ἢ ἰντινῶν τῶν δακτύλων, ἐπί τινος σώματος, καὶ ὄψει, ὅπως ἐκ τῆς ἀφῆς ἐπιμετρεῖ ὁσῶθεν τὴν ἐκτασιν ἰσοτενῆ τοῖς ἐν τῇ γαλῆ πλοῦτήμασιν ἢ ψυχῇ· ἔν δὲ καὶ ἐπισύρῃς τὸν δάκτυλον ἐπ' αὐτοῦ, συνίβει αὐτῶν ὅμοιων αἰσθημάτων προσληψῆ, ἐξ ὧν συνάγεις, ὅτι καὶ ἐκ τῆς τῆς τοῦ σώματος ἐπιφανεῖα τὴν αὐτῆς συνέχειαν δεῖν ὑφίστασθαι· ἔστιν τὴν τῆς ἐκτάσεως ἰδίαν λαμβάνομεν· Οὕτω δὴ τὴν ἀρχὴν τῆς τῆς γνώσεως ἐκ τῆς ἀφῆς ἡμῶν συμβαίνει προσγίγνωσθαι· ἐκ δὲ τούτων ἐπαναληφθείσης πολλάκις τῆς πειρῆς ὁμοίως, διδάσκειται τῆς φύσεως, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ἀκουστάσεων, (ε) καὶ ἢ ὁρασίς ἀφ' ἑαυτῆς εὐρίσκει τὴν ἐκτασιν· Ἐπὶ δὲ τούτοις τὸν αὐτὸν τρόπον ἐξ αὐτῆς τῆς ἀφῆς αὐτῆς καὶ τὴν τῆς στεγρότητος προσλαμβάνομεν ἔννοιαν, ἥτις ἐστὶν ἰδύτης τις τῶν σωμάτων ὁμοιωθῆς, καθ' ἣν τὸ σῶμα διὰ σώματος ἰδὲ χωρεῖ· τούτῃσιν ἔν δὲ κατέχει τύπον τοῦδε τὸ σῶμα, τὸν αὐτῆς ἑτέρον τι σφραγισθεῖν ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ μὴ δύνασθαι· εἰ γὰρ ἐπὶ τινος ἐπιφανεῖας ἐπισύρῃς πῆξιν τὸν δά-

ἀπύλιν, παρὰ τὴν τῆς ἐκτάσεως εὐθείας καὶ δύο ἑτέρας προσλήψεις
 ἑννοίας τὴν μὲν, τῆς ἐκ τοῦ δαστύλου δυνάμεως τὴν δὲ, τῆς ἐκ
 τοῦ σώματος τοῦ πιεζομένου ἐκτάσεως ἐξ ἧς ἑτέρας ἔτι δύο ἑννοίας
 συμβαίνει παράγεισθαι τὴν μὲν, τοῦ σκληροῦ τὴν δὲ, τοῦ μαλακοῦ.
 Ἀλλὰ καὶ οὕτως οὕτως τῆς στερεότητος εὐκρινῆ προσλήψεται ἑν-
 νοίαν, πρὶν ἂν προσεχθῆται, ὅτι καὶ οὗτὰ τὰ ἐκ θλίψεως συνείκοντα
 σώματα, μέγροι τινὲς ὑπερέκονται, ἔπειτα τοῖς ὅλοις ἐνίσταται, καὶ οὐκ
 οὐδ' εἴτι καὶ γένοικτο, περαιτέρω τῶ πιέζοντι ἐνδιδόειν. Ἐν-
 ταῦθα δὲ τῆς πίεσεως γινόμενος, συνέχευε ἄρεμα, ὅτι σῶμα διὰ σώ-
 ματος οὐ χωρεῖ ἐξ ὁμοειδέστερον τῆς στερεότητος ἔχει ἑννοίαν.
 Ὅπως ἐκ τῆς ἐκτάσεως καὶ στερεότητος ἑννοίαν τοῦ
 σώματος προσλαμβάνομεν.

§. θ. Ἐκ γὰρ τῶν εἰρημένων προσγίνεσθαι ἡμῖν ἢ τοῦ σώματος
 ἑννοία στερεότητα γὰρ ἀνευ ἐκτάσεως ἀμείχανόν ἐστι καταδεῖν· αἱ δὲ
 τοῦ συνήμα, τὴν τοῦ σώματος παράγωσιν ἑννοίαν· ποῦ γὰρ ἂν ταῖς
 ποιότητες αἰσῶν, μετ' ὄντος τοῦ ἐν ᾧ συνυπάρξουσιν· δῆλον δὲ τοῦτο
 καὶ τῶν ἐκ γενετῆς τυφλῶν· οἱ ἐκ μόνης ἀφῆς ὀδηγούμενοι, ἅμα
 καταλαμβάνοντες τὴν τῆς ἐκτάσεως καὶ στερεότητος ἑννοίαν, ὄχλον
 τινὰ ἐκ μορίων πολλῶν συγκολλημένον, ἐν ᾧ ἐκεῖναι ὑφίστανται,
 συνενόησαν· αἱ γὰρ ποιότητες αὐταί, τισούτων ἀγνωρίστως τοῦ σώ-
 ματος ἔχουσιν, ὡς ἀναιρουμένων μὲν αὐτῶν, κακείνο συναναιρεῖται
 ἕκαστομένου δὲ ἐκείνου, ἀναγκαίως συνεισάγονται καὶ αὐταί, ἅπερ δὴ
 οὐκ ὀφείδεις οἶσαι, καὶ μὴ κατὰ τῆς ἄλλης ποιότητος, τὸ θερμὸν, τὸ
 ψυχρὸν, τὸν γλυκὺν, τὸν ἄγλυκον, τὴν ὀσμὴν, καὶ τὰ ἄλλα, τὰ κατὰ
 συμβεβηκὸς ποσὸν ὄντα, ὡς γινόμενά τε καὶ ἀπογιγνόμενα ταῦτα
 χωρὶς τῆς εὐθερίας τῶν ὑποκειμένων.

Περὶ Οὐσίας καὶ περὶ διαφορᾶς σώματος πρὸς
 τὴν ὕλην.

§. ι. Πρώτητα ἡγετινοῦν κατ' ἐαυτὴν ἀδυνάτου ὄντος ὑφίστασθαι,

ὡς ἐν ἑτέρῳ τὸ εἶναι κεκληρωμένον, (Λοβ. μβ.) εἰκὸς εἶναί τι ἐν τοῖς
 σώμασιν, ἐν ᾧ ἐκεῖναι τὴν ὑπαρξίν ἔχουσιν· τοῦτο δὲ καλεῖται
 Οὐσία· ἦν τῇ μὲν διανοίᾳ καταλαβεῖν οὐκ ἐνδέχεται· τῇ δὲ τῶν
 περὶ αὐτὴν ἀφαιρέσει, ὡς ἐν ἀμυδροσάτῳ τῷ φέγγει νοοῖμεν ἂν
 (Λογ. κγ. μ.) ἀφαιρεθεισῶν γὰρ τῷ νῷ τῆς ἐκτάσεως καὶ στερε-
 ρότητος, πρὸς δὲ τοῦ σχήματος, καὶ τοῦ χρώματος, τὸ καταλει-
 πόμενον τοῦτ' ἐστὶ (*) οὐκ ἔστιν ὅτι ταῦτα τὸ σῶμα συμπήγνυσι.
 Διενέχει δ' οὖν τὸ σῶμα τῆς ὕλης ὡς μέρος ὅλου, καθάπερ καὶ
 πνεύματος ἢ ψυχῆ· τότε γὰρ πνεῦμα πᾶσαν οὐσίαν ἀπλήν καὶ
 διανοητικὴν περιέχει, τῆς ψυχῆς ἐπὶ μόνων τῶν ἀνθρώπων λαμ-
 βανομένης· καὶ ἡ ὕλη πᾶσαν ὑπόστασιν στερεάν καὶ ἐκτεταμένην,
 τοῦ σώματος ἐπὶ μέρος λαμβανομένου.

Περὶ Δυνάμεως, Ἐνεργείας, Οὐσίας, καὶ Φύσεως.

§. ια. Ἀρχὴν τῆς κινήσεως καὶ μεταβολῆς τὴν δύναμιν ὠρίσαντο
 οἱ ἀρχαῖοι, ὡς ἀρχὴν καὶ αἰτίαν οὖσαν πᾶσῶν τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν·
 ἐστὶ δ' αὕτη διττή· ἢτοι γὰρ μόνον ἀπλή ἐστὶ δεξιότης, ἢ καὶ
 ὄρμητιν πρὸς τὸ ἐνεργεῖν αἰεὶ συνημμένη· ἢ μὲν, ἐλευθέριος καὶ
 γαληνιαία, οἷα ἡ φανταστικὴ, ἡ γελῶντικὴ, καὶ ἡ κινητικὴ· οὐδὲ γὰρ
 αἰεὶ ἐσμὲν φανταζόμενοι, ἢ γελῶντες, ἢ αἰεὶ κινουόμενοι· ἢ δὲ, σὺν ὄρ-
 μῇ, ἀπαραπόδιστος καὶ ἀκατάσχετος ὄλιος, καὶ μηδέποτε παυόμενός,
 οἷα ἡ τοῦ πυρὸς καυσικὴ, καὶ ἡ φωτιστικὴ τοῦ ἡλίου· ἐν οἷς πρόσ-
 θες καὶ τὴν ἐπὶ τὰ κάτω τῶν σωμάτων φερὰν, εἰ μὴ τι κωλύσι πα-
 ρεικάζουσι· δὲ οἱ σοφοὶ ἑκάτερας τὴν μὲν, τῶν κρουσῶν τοῖς μη-
 ἀεννάοις· τὴν δὲ, τῶν παγῶν ταῖς ἀειβάσις· εἴη δ' ἂν οὖν ἡ δύνα-
 μὴς αὕτη, πῆ μὲν ἐνεργητικὴ, ἢ πρὸς ἐνέργειαν αἰεὶ ἐαυτὴν προσορί-
 σασα, ὡς ἡ τοῦ πυρὸς πῆ δὲ καὶ ὡς παθητικὴ, ἢ πρὸς τὸ παθεῖν

(*) Ἦρισάν τινες τὴν οὐσίαν ὡς· Οὐσία ἐστὶν, ἢ ἰααστιν τοῦτο αὐτὸ ἐστὶ καὶ εὐχὴ
 ἕτερον· οἷον, οὐσία χρυσοῦ ἐστὶν, ἢ ὁ χρυσὸς ἐστὶν τοῦτο. Ἀλλ' ἐν τῷ ἔρημῳ τούτῳ
 συμπαραλαμβάνονται καὶ αἱ ποιότητες· κατὰ γὰρ τούτους μῶλλον ἔχουσιν τῶν ἄλλων
 σωμάτων διατάσσεται.

διατεθειμένῃ, ὡς ἡ τοῦ ἔργου πρὸς τὸ καίεσθαι δεξιότης. Τοιοῦται
 ἡ δύνάμις. Ἐνέργεια δὲ αἰθίς ἐστὶ τὸ παρὰ τῆς δυνάμεως ἀμέσως
 προβαλλόμενον ἔργον τῆς ἀρξέως τῆς μὲν οὐσίας, ἡ δύνάμις
 τῆς δὲ δυνάμεως, ἡ ἐνέργεια· αὐτὴ δὲ, καί τοι ἡ αὐτὴ οἴσα τῶ ἄπο-
 κειμένῳ, ὅτε διαφέρουσα φαίνεται, ὡς πρὸς μὲν τὴν, ἐξ ἧς προ-
 ῖναι ἔργου, ταῦτ' αὐτὴ ἐνέργεια καλουμένη· ὡς δὲ πρὸς τὸ
 ἔργον αὐτῆς δεξιότης, καθὼς ἀκούουσα αὐτῷ γὰρ ἡ στυλίου
 βλάσῃ, ἐνέργεια μὲν ἐστὶ τῆς ἐν τῇ χειρὶ βαλλούσης δυνάμεως πάθος
 ἀλλ' ἀλλομένη τῷ λίθῳ. Ἐκ τούτων οὐκ ἐστὶν κρίσασθαι τι καὶ περὶ
 τῆς οὐσίας καὶ περὶ τῆς φύσεως· δακτεῖ γὰρ καὶ πάντα τῶ μὲν ὑπο-
 κειμένῳ ταῦτα εἶναι ἔμφω· τῷ δὲ λόγῳ, καθ' ὃν ἐτέρως ἑκάτερον
 παρανομάσασαι, διάφορα τὸ γὰρ πρῶτως ὑπάρχον ἑκάστῳ, ὃ μόνῃ
 τῶ τῶν πρὸς ὄντων αὐτῶ ἀφαιρέσει ἐννοοῖμεν ὄν, τοῦθ' ὡς μὲν βί-
 σις καὶ ῥίζα τῶν τε δυνάμεων καὶ ἐνεργειῶν ὄν, οὐσία καλεῖται·
 ὡς δὲ κινήτικόν πως τῶν δυνάμεων πρὸς τὰς ἐνεργείας, κακείνων
 αὐτὸ πρὸς τὴν ἐπιτελέσασθαι, φύσις ἀκούει· καὶ εἴπ' ἂν αὐτως οὐσία μὲν,
 ὃ πρὸς τὸ εἶναι ἑκάστον ὑποδέσθαι· φύσις δὲ, καθ' ἣν τοιόνδε τι,
 ἢ τοιόνδε εἶναι πέφαται ἑκάστον· ὡς ἡ μὲν οὐσία ἐστὶν ἡ αὐτὴ πᾶσι
 τοῖς οὐσίῳ· ἡ δὲ φύσις διάφορος.

Περὶ τοῦ ὄντος καὶ μὴ ὄντος.

§ 19. Τὸ ὄν μετοχικῶς μὲν λαμβανόμενον, πραγματικῶς τι ὑφε-
 ρῶς ἡμῖν ἐούλεται παρὶσῶν· ὀνομαστικῶς δὲ, μηδαμῶς συνεννοου-
 μένης ὑπάρξεως, φύσιν τινὰ μάλιστ' ἀποδείκνυται· ὡς γὰρ τὸ
 ἄνθρωπος ἀπλῶς, καὶ λέων, καὶ τὰ τοιαῦτα οὐ τὴν τῶν σημασιμέ-
 νων παρίσταν ὑπάρξιν, ἀλλὰ τὴν ἐν αὐτοῖς συνεπτυγμένην φύσιν
 τῶν ζώων τούτων παρεμφερῶς ἐθέλουσιν, ἢ ἄλλως ἀνθρωπότητα
 καὶ λεοντότητα καλεῖν ἀνάγκη· οὕτω δὲ καὶ τὸ ὄν ἀπλῶς ὡς ὄνομα,
 αὐτὸ μὲν ὡς μετοχὴ ἐκλεθῆν, οὐκ ἐξ ἀνάγκης συνεισάγει καὶ ὑπαρ-
 ξίν, ἀλλ' ἀπλῶς τὴν οὐσίαν, ἢ τὴν φύσιν αὐτοῦ τοῦ εἶναι ἢ ὄν-
 τότητα ὀνομάζομεν, ἐκτὸς ὑπάρξεως νοουμένην· εἰ γὰρ ἀνθρωπότητα

καὶ λεοντότητα οὕτω τῇ διανοίᾳ ἐστὶν ἀπομάζασθαι, τί μὴ καὶ
 ζωότητα, τὴν μηδέποτε ὑπάρξασαν καὶ αὐτὴν; εἰ δὲ καὶ τοῦτο, τί
 μὴ οὐχὶ πρὸς τούτῳ καὶ ἐμφυγότητα, καὶ ἐξῆς σωματότητα, καὶ
 οὐσίαν, καὶ τὴν οὐσίας καὶ συμβεβηκότος συμπεριληπτικὴν νοουμέ-
 νην ὄντότητα; δοθέντος δὲ καὶ τούτου, πῶς οὐχὶ βουλευσόμεθα βρα-
 χείᾳ ἔτι πτήσει νοὸς μεταρθῆναι ὑπεράνω μικρὸν, ὡς καὶ τὸ μὴ ὄν
 αὐτὸ, ὡς ἐξ ἀρξέως ὄν, οἷον χάος, ἐν τῷ ἀπλευστάτῳ ὄντι ὡς γενι-
 κωτάτῳ συμπεριλαβεῖν; φαιμέν γὰρ τι περὶ αὐτοῦ, καὶ ὀριζόμεθα
 οὕτω, μὴ ὄν ἐστὶ τὸ μὴ ὄν ὑπάρξιν ἔχον, μήτε ὄλως παρυφερώς, μήθ'
 ὄλως νοούμενον· καὶ τὸν δημιουργὸν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος δημιουργῆσαι
 τὸν κόσμον φαιμέν· εἰ γὰρ καὶ τοῦ πάνυ μὴ ὄντος ἐννοίαν λαβεῖν
 οὐ δυνάμεθα, ἀλλὰ σύνισμεν νόμῳ τι συμπαράθρον ἐκ τούτου κατ'
 ἄρσιν τοῦ ὄντος, ὡς περὶ σκότους πρὸς φῶς· ἔστι τοίνυν τί καὶ τὸ μὴ
 ὄν κατὰ σέρησιν, καὶ ἀποφατικὸν τὸν ἕρισμὸν ἑαυτοῦ παραδέχεται·
 (Λογ. νζ.) Τὸ γοῦν ὄν ἀπλῶς τοῦ τε καθ' ὑπάρξιν ὄντος, τοῦ τε ὀνο-
 ματικοῦ ἐκτὸς ὑπάρξεως ὄντος, καὶ αὐτοῦ τοῦ μηδαμῆ μηδαμῶς ὄν-
 τος τῇ γοῦν φωνῇ καὶ ἐπινοίᾳ ἐστὶ περιεκτικόν.

Ἄλλως ὄν κυρίως μὲν τὸ ὑπέρτατον ὄν, τὸ αἰθδιον, καὶ ἀγέννη-
 τόν, καὶ ἀφθαρτόν, αὐτὸς ὁ θεός, ὁ τοῦ μηδενὸς παντοδυνάμους
 καὶ πανσούφους καὶ κρείττω λόγου παραγαγὼν τὰ ὄντα· δεύτερον δὲ
 τὸ κατὰ τε τῆς οὐσίας καὶ τοῦ συμβεβηκότος λεγόμενον ὀνομασι-
 κῶς· τρίτον δὲ καὶ ἐν λόγῳ ὑπάρξεως αὐταὶ αἱ οὐσίαι· καὶ τέταρ-
 τόν καὶ τὰ συμβεβηκότα κατὰ δεύτερον ὑπάρξεως λόγον· τοσαυτα-
 χῶς δ' ἂν λέγοιτο καὶ τὸ μὴ ὄν· πρὸς γὰρ τὸ ὑπέρτατον ὄν, ὡς
 μὴ ὄν ἂν εἴη τούδε τὸ πᾶν διὰ τὴν ὑπερυγὴν τῆς ἀκρίτου καὶ
 ἀκηράτου οὐσίας ἐκλαμβανόμενον· πρὸς δὲ τὸ ἀπλῶς ὄν, τὸ κατὰ
 πάντων τῶν ὄντων κατηγορούμενον, τὸ μηδέπω μηδαμῶς ὄν, οὐ
 οὐδεὶς νῶ ὄλως δράξασθαι ἐξισχύσειεν, ἀντιτίθεται πρὸς δὲ τὰς
 οὐσίας τὰ περὶ αὐτὰς συμβεβηκότα, ὡς μὴ ὑφιστάμενα καθ' αὐτὰ,
 μὴ ὄντα λέγεται· πρὸς δ' αὐτὰ ταῦτα τὰ συμβεβηκότα, τὰ μὴ τοιαῦτα
 ἀντιθέτως νοούμενα κείσεται.

Περὶ Δυνατοῦ καὶ Ἀδυνατοῦ.

§. ιγ. Πάν ὅτι δύναται γενέσθαι λέγεται δυνατόν· ἀδύνατον δ' αὖ τὸ ἀντίπαλον, ὃ γενέσθαι οὐ δύναται· ἀλλ' ὥσπερ εἰς ἐνεργητικὴν καὶ παθητικὴν τὴν δύναμιν ἐφθάρμεν διελόντες (12), οὕτω καὶ τὸ δυνατόν ἂν εἴη διπλόν· ὡς μὲν γὰρ ἐν τῇ αἰτίᾳ, πρὸς τὸ ἐνεργεῖν ὡς δὲ ἐν τῷ τὴν ἐνεργεῖν δεχομένῳ, πρὸς τὸ πάσχειν ἐστὶ δυνατόν. τοῦτον, τὸ μὲν πῶρ καίεν ἐστὶ δυνατόν, τὸ δὲ ζῆλον καίεσθαι. Τοῦ δ' αὖ ἀδυνατοῦ εἴη ἂν καὶ τοῦτου τὸ μὲν, ἀπόλυτον· τὸ δὲ, σχετικόν· καὶ ἀπόλυτον μὲν λέγεται τὸ τὰ αἰτὰ ἐν τῷ αἰτῷ χρόνῳ εἶναι καὶ εἶναι· ἐξ αὐτοῦ συνάγεται ἀδύνατον εἶναι παρά τε θεῷ καὶ ἀνθρώποις συναλκθεῖν τὰ ἀντιφάσκοντα ὃ καὶ μεταφυσικῶς ἐστὶν ἀδύνατον. Σχετικὸν δ' αὖ, ὃ ὑπὸ τῆσδε μὲν τῆς αἰτίας γενέσθαι ἀδύνατον, ὑπὸ ἄλλης δὲ, δυνατόν· οἷον, ἐμοὶ μὲν τὰ δίδιον τρέχειν ἀδύνατον, προβέβηκεν ἔδη τῇ ἡλικίᾳ· ἐτέρῳ δὲ νεωτέρῳ ἐστὶ δυνατόν. Τοῦτου δὲ τῷ σχετικῷ τὸ μὲν ἐστὶ φυσικόν, τὸ δὲ ἠθικόν· καὶ φυσικόν μὲν ἐστὶν, ὃ δύναται τῆς φύσεως γενέσθαι ἀδύνατον, οἷον νεκρὸν ἀνίστασθαι (*)· ἠθικόν δὲ, τὸ φυσικῶς μὲν γενέσθαι δυνατόν· χαλεπὸν δὲ διὰ πολλὴν ἀτοπίαν τυγῆν συμβῆναι, ὡς λαμπρῶς διαμαγόμενον τῷ καθύκοντι οἷον, τὸν ὑγιᾶ τὰς φρένας, κακὸν δὲ μηδὲν μηδέποτε προσδοκῶντα κείεσθαι, τούτου φημὲν ἀδύνατον γενέσθαι αἰτόχηρα, καὶ οὐκ ὀρόνιστον ἄλλως, καὶ μάλιστα παρὰ τοῦ τεκόντος φιλούμενον, πατραλοῖαν γενέσθαι.

Περὶ Ἀναγκαίου καὶ Ἐνδεχομένου.

§. ιδ. Ἀναγκαιὸν δὲ εἶσι τὸ ἐναντίον τῷ ἀδυνατῷ, περὶ οὗ ἡμῶν

(*) Ἰερῆς περὶ τῆς λογικῆς καὶ τῆς θείας γραφῆς πιστεύοντες, ἴσμεν ἐμολογεῖν τὰ περὶ ἀνθρώπου ἀδύνατα πάντα δυνατὰ τῷ θεῷ εἶναι, ἐν αἷς οὐκ εἶναι ἀντίφασις· τὰ γὰρ ἀντιφάσις ἀντιφάσις μόνον, ὡς εἴρηται, μήτε φύσιν, μήτε θεὸν τὸν ἀπειρον τὴν ἰσχὺν, καὶ ἀπείρου κέουτος τούτου μάλιστα τε καὶ βελτίους παράγει δύναμιν, ποιῆσαι συναλκθεῖν δύνασθαι τῆς τε καὶ καὶ τῆς νῦν ἐμολογεῖται· οὐ γὰρ, ἢν ἀπὸ τῆς κενεῖας ἴσμεν τῆσδε, εἰς ἀπείρου τρέψαι βουλεύεται· οὐ δὲ τῆς ψευδοῦς τούτου διαγίμωτος εἶσι χεῖρον· ἀλλὰ γὰρ ἐν, οὐκ ἂν δύναται ψεύδασθαι.

εἴρηται· ἐπειδὴ δὲ τῶν ἐναντίων ἢ αὐτῇ εἶσι διδασκαλία, ἀπὸ τοῦ ἐναντίου ἐπιχειροῦσιν, οὐδὲν ἦν προὔργον ἴσως εἰπεῖν, εἰ μὴ μνημῆς χάριν· διαιρεθεῖν γὰρ ἂν καὶ τοῦτ' ὁμοίως εἰς μεταφυσικόν, φυσικόν, καὶ ἠθικόν· καὶ μεταφυσικὸν μὲν εἶναι, οὐ τὸ ἐναντίον τὴν ἀδύνατον ἀνωτέρω, οἷον τῶν ἀντιφασκόντων ἀναγκαῖον θάταρον ἀλκθεῖν, ἀδυνατοῦ ἀποδειχθέντος ἅμα ἅμφω συναλκθεῖν τὰ μέρη· (λογ. πέ.) φυσικῶς δ' ἀναγκαιὸν εἶναι, ὃ κατὰ γὰρ τοὺς φυσικοὺς νόμους μὴ γενέσθαι ἀδύνατον· οἷον, πᾶν βαρὺ, μηδενὸς ἀντέλγοντος, ἀναγκαῖον ἐπὶ τὰ κάτω φέρεσθαι· ἠθικῶς δ' αὖ, ὃ συνφραμωσῶν τῶν περιστάσεων, χαλεπὸν δοκεῖ μὴ γενέσθαι· οἷον, τὴν σωφροσύνην, καὶ παρὰ τῶν τεκόντων πεφιλημένον, ἀναγκαῖον σέβασθαι τοὺς γονεῖς· καὶ τοῦτο μὲν τὸ ἀναγκαῖον. Τὸ δὲ ἔνδεχόμενον τὴν μέσσην τοῦ ἀδυνατοῦ καὶ ἀναγκαίου κατὰ τοὺς τρεῖς εἰρημένους εἰσάγεισιν τρόπους, ὡς ἐπὶ ὕλης ἔνδεχομένης αἰετὶ λαμβανόμενον (λογ. σθ.) ὃ γὰρ δυνατόν γενέσθαι καὶ μὴ γενέσθαι ἔνδεχόμενον ὀνομαζέται· διενέχαι δ' ἂν οἷον ἔνδεχόμενον δυνατῷ, ἢ τὸ μὲν ἐν τοῖς κατὰ προκίρῃσιν, τὸ δὲ ἐν τοῖς κατὰ φύσιν μᾶλλον λαμβάνεται· οἷον ἔνδεχόμενον τὸν ἡγεμόνα ἀφείναι τὸν φόρον τοῖς ὑπηκόοις· δυνατόν ἐμὲ καὶ αὐτῇ τῇ νυκτὶ τὸν τελευταῖον ὕπνον ὑπνώσασθαι, ἢ μὴ παθεῖν τοῦτο.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ.

Περὶ τῶν κατὰ σχέσιν πως καὶ καθόλου ἔννοιῶν.

§. ιε. Τῆς τῶν καθόλου κατὰ σχέσιν ἔννοιῶν διακρίσεως ἄλλως γενομένης παρ' ἄλλοις, ἡμῶν ταυπίστομον ἀφορῶσιν εἰς ἐκείνη τὰ σκιαῦτα συγκλέμνεται μάλιστα· οἷον, εἰς ταυπίτητα, καὶ ἑταυρίτητα· εἰς ὁμοιότητα, ἰσότητά τε καὶ ἰότητά· εἰς διακρίματα, τύπων, κίνη

σιν, ἡρεμίαν, καὶ χρόνον· εἰς ἀδράνειαν, συμπύθειόν τε καὶ ἀπύθειον· εἰς ὠρισμένον, ἀόριστον, πεπερασμένον, ἀπειρον, αἰώνιον, καὶ αἰδιον· εἰς αἴτια εἰς ἀλθραία, ψεύδος, τάξιν, ἀταξίαν· εἰς τελευτήσια, ἀγαθότητα, καὶ εὐδαιμονίαν. περὶ ἑν ἐκείνων ἐστὶς.

Περὶ Ταυτότητος καὶ ἑτερότητος

1. Ταῦτά καὶ ἕτερα λέγουσι ἂν μάλις ἀπολύτως καὶ σχετικῶς· ἀπολύτως μὲν ἕνα ἐν αὐτῷ καὶ ἄλλῳ πρὸς ἑαυτὸν παραβαλλόμενον χρόνῳ καὶ τόπῳ, πάντων, ἢ ἕτερον εὐρεθείη· σχετικῶς δὲ, ἐπειδὴν τι πρὸς ἄλλο παραβαλλόμενον, πάντων ἢ ἕτερον ἢ καὶ σχετικῶς μὲν ταῦτά, ἢ ἕτερα ἐστὶ μάλις καὶ ὕλη καὶ γένει καὶ εἶδει· οὐ μὴν δ' ἂν εἴη καὶ ἀριθμῶν· τοῦτο γὰρ μόνον ἕτερα, ὅσα γινώσκουσι τοῦ αὐτοῦ εἶδους μάλις καθέξκεν άτομα· ἀπολύτως δὲ ταῦτα ἐστὶ μὲν πῆ ταῦτά, ἐστὶ δὲ πῆ καὶ ἕτερα, πῆ αὐτὰ πρὸς ἑαυτὰ ἐν αὐτῷ καὶ ἄλλῳ χρόνῳ παραβαλλόμενα αἶον, ἐστὶ μὲν τις ὁ αὐτὸς φυσικῶς τε καὶ ἠθικῶς διὰ πολλοῦ διαμείνων· Ἀριστείδην γὰρ φαμέν μέχρι γήρωος δίκαιον διαμεῖναι οὕτω καὶ πλάτανον διὰ πολλοῦ τὸν αὐτὸν φαμέν εἶναι, ὡς τῆς κατ' αὐτὴν ἀκρεβείας ἐν τοῖς ἐλαχίστοις ἀλλ' ἐξικνούμενοι· ἐστὶ δὲ τις ἄλλος καὶ φύσει καὶ ἦθει διάφορος ἑαυτοῦ, ὅσος μάλις πάντων ἀλκιμιάδης, ἐν παντί καὶ χρόνῳ καὶ τόπῳ μεταβαλλόμενος, καὶ ὁ Ἰσίδας ἐξ Ἀποσώλου προδύτης γενόμενος· ὁρίσασθαι δ' ἂν τις τὴν ταυτότητα καὶ ἑτερότητα ἐπὶ μὲν τῶν ἀπολύτως τοιούτων, τὴν μὲν, ἀρτιφύειν εἶναι τοῦ ὄντος, ἄλλο τε ἀλλαγοῦ θεωρουμένου τὴν δὲ ἑτερότητα, τροπὴν εἶναι τοῦ ὄντος, τύπῳ καὶ χρόνῳ συμμεταβαλλόντος· ἐπὶ δὲ τῶν σχετικῶς, ταῦτά μὲν εἶναι, ὡς ἂν θατέρῳ πάρεστιν ἐννοεῖν πᾶν ὅτι καὶ τῷ ἑτέρῳ· ἕτερα δὲ, τοῦ παντίων, ὡς θατέρῳ οὐκ ἐστιν ἐννοεῖν πᾶν ὅτι καὶ τῷ ἑτέρῳ.

Περὶ ὁμοιότητος, ἀνομοιότητος, ἰσότητός τε
καὶ ἀνισότητος.

1. Ὁμοια δὲ λέγονται, οἷς αἱ αὐτὰ πάντα τε πρόσκειναι· οἷς

δὲ μὴ, ταῦτ' ἀνόμοια ἦκουσεν· ὡς δ' αὐτως καὶ ἴσα, οἷς τῷ αὐτῷ ἦπαρεστι μετρεῖσθαι· οἷς δὲ τὸ μέτρον διάφορον, ταῦτ' ἄνισα λέγεται· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ὁμοιότης ἐν ταῖς ποιότησι μάλις ἐστὶκεν, αἱ δὲ πολλαὶ εἰσιν, εἰ μὲν ἀπάσας ἐν τῇ παραβολῇ τῶν ὁμοίων λαμβάνομεν, καὶ καθ' ἀπάσας ταῦτα εὐρίσκουμεν ὁμοιοῦμενα, ἀκρεβῶς τοιαῦτα ἂν εἶεν· εἰ δὲ καθ' ἅς πινας μὲν ἐστὶ δὲ ὡς τὴν παραβολὴν παρατρέχομεν, ταῦτ' οὐ μάλλον ὁμοια, ἢ παρόμοια λέγοντ' ἂν· πολλὸν γοῦν τὸ μάλλον καὶ ἥττον τὰ τοιαῦτα ἐπιδέχεται, ὡς περ αὐ καὶ τὰ νόμοια μάλις· Διαφέρει δ' ἂν ὁμοιον καὶ ταῦτόν ἀλλήλων, ἢ τὸ μὲν, ἐπὶ οὐσίας· τὸ δὲ ὁμοιον ἐπὶ ποιότητος ἐκλαμβάνοιτ' ἂν· τῶν δὲ κατὰ ποσὸν αὐθις ἐνισομένων, ἢ μὴ, τὸ μὲν ἴσον, ὡς ἐν τοῦτο ἐν, καὶ αἰεὶ ὡσαύτως ἔχον, ἐπίτασιν καὶ ὑφασιν ὅπως δοκεῖ παραιτεῖσθαι· τὸ δὲ ἄνισον κατὰ πολλῶς εἰσθημοῖς ἐπιδέχεται ταῦτα· αἱ γὰρ ὑπερβολαὶ καὶ ἐλλείψεις, ὅσον ἂν ὡς τοιαῦται, τοσοῦτον ποιοῦσι τοῦ μέτρου ἀφίστασθαι.

17. Ἐντεῦθεν τοίνυν ἐκ τῆς παραβολῆς πολλῶν ὁμοίως ἐν ἡμῖν ἐνεργούντων, πολλαὶ τῶν καθόλου ἐννοιῶν ἡμῖν εἰσι προσγιγνώμεναι· οὕτω φέρε μαθόντες κατὰ μικρὸν τὸ πρῶτον οἱ ἄνθρωποι, ὅτι καθάπερ τοδί τὸ ἄνθος τὸ τῆς ὀσφρήσεως πλήξον νεῦρον τιάνδε τῆ ψυχῆ διήγειρεν αἴσθημα οὕτω καὶ τοδί διὰ τῆς αὐτῆς διῶν τὸ αὐτὸ ἐπέποιήσε· ταῦτο δὲ αὐτῷ θεωρήσαντες ἐπὶ πλείστων, μήπω τῆς κατὰ τὸ ποῖον αὐτῶν διαφορᾶς φροντίδα ποιούμενοι, τὴν καθόλου τῆς ὀσμῆς ἀφαιρέσει νοῦς ἀνελαβὸν ἐννοιαν· ὡς δὲ αὐτῶς ἰδόντες κατὰ τῶν σωμάτων τοῦ μὲν τοδί, τοῦ δὲ τοδί, ἄλλου δὲ ἄλλο ἐπιχειρῶμεν χρῶμα· ταῦτα δὲ, ὅτι πάντα διὰ τῆς ὀράσεως τῆ ψυχῆ παραισάγει τὸ αἴσθημα, τὴν καθόλου τοῦ χρώματος ἐτεκτόναντο ἐννοιαν· ὁμοίως δὲ καὶ τὴν τῶν σχημάτων· καὶ τοῦτ' οὐ μόνον ἐπὶ τῶν ἀπλῶν ἰδεῶν, (λογ. κά.) ἀλλὰ κατὰ τῶν συνθέτων, καὶ προσέτι τῶν ἠθικῶν· οὕτω γὰρ ἰδόντες τοδί τὸ δένδρον ἐκ στελέχου, ἀκρεμόνων, κλάδων, καὶ φύλλων συγκείμενον· ἰδόντες δὲ ταῦτα καὶ ἐπὶ ἄλλων καὶ ἄλλων ἐξῆς, εὐθύς ἐκ τῆς ὁμοιότητος εἰς τὴν καθόλου ἐννοιαν ἀνεδράξ

δὲ, ἢ ἐλπίς μὲν τῶν ὑποκείμενων πρὸς ἄλληλα, ἢ ὥσπερ δὲ ἴσως
 ἕτερον πρὸς τὰ ἀλλόφωνα ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, τὸ ὑφ' ἑαυτῶν τὰ
 ἀλλόφωνα ἰσχυρότερον ἵκασθαι, βασιτέρου αὐτῶν ἐποιήσας τὴν διὰ
 τῶν χαλκῶν γὰρ χρυσῶ μεμιγμένον ἐξ ἡμισείας, εἰς ὄξυ νίτρου
 αἰς, δυνάσας παραγρημα τὰς φύσεις ὅ γὰρ χαλκὸς πλείω πρὸς
 τὸ νίτρον, ἢ τὸν χρυσὸν κεκλιμένος συμπίπτει, πρὸς ἑαυτὸν κατα
 κράτη ἐκχρηθῆσεται. (*)

Περὶ ὀρισμένου καὶ ἀορίστου, πεπερασμένου
 καὶ ἀπείρου, αἰωνίου καὶ αἰδίου.

§. α. Τῶν λεγομένων τὰ μὲν εἰσὶν ὀρισμένα, τὰ δὲ ἀόριστα
 καὶ ὀρισμένον μὲν ἐστὶ, καθ' ὃ λέγεταιτε ἀληθῶς, καὶ οὐ τὸ γε ἀντι
 κείμενον, ἢ τῷ εἶδει ἕτερον οἷα ἂν ἀληθῶς κατηγορηθεῖται οἶον, ὁ
 δὲ αἰὼν λευκὸς ἐστὶ. Τούτου ἂν ὡς ὀρισμένου οἷα ἂν κατηγορηθεῖται
 οὔτε τὸ ἀντικείμενον μέλας, οὔτε ἄλλο τῷ εἶδει ἕτερον, οὐ τὸ ἐρυ
 θρὸν, οὐ τὸ φικόν, εἰς ὅτι ἂν εἴπῃς τὸ δὲ γένει ἕτερον, μάλιστα
 τὸν γὰρ λευκὸν καὶ ἐπιστήμῃσι εἶναι οὐδὲν ἂν κωλύει, τὸ μὲν τῆς
 ἰδέας ὄν, τὸ δὲ τοῦ χρώματος εἶδος ἀόριστον δ' αὖ ἐστὶ, καθ' ὅτι
 οὐκ ἂν ἀληθῶς λέγοιτο, οὔτε τὸ ἀντικείμενον, οὔτε εἰ εἶδει, ἢ γένει
 ἕτερον εἴη τί οἶον, ἀνθρωπῶν εἰπὼν μὴ λεαῶν, οὐκ ἂν ἀληθῶς
 κατηγορήσειας αὐτῶ τὸ ἀντικείμενον μέλαν, οὔτε τὸ τῷ εἶδει ἕτε
 ρον ἐρυθρὸν, οὔτε τὸ τῷ γένει, τῶν ἐπιστήμῃν (**).

§. β. Πεπερασμένον δὲ αἰδίου, οὐ πέρατα κεῖται κατὰ τε τὴν
 ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος ἄπειρον δὲ πάλιν, οὐ πέρατα οὐκ ἔστιν εὐρεῖν
 τούτου δὲ τὸ μὲν ἐστὶ σχετικόν, τὸ δὲ ἀπύλυτον καὶ σχετικόν μὲν
 εἰς τὴν ἡμετέραν γνώσιν διαλαμβάνον, ὡς ὁ Γόρδιος δεσμός, ὃ πε

(*) Ἴδε περὶ τῶν δυνάμεων τούτων ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἐπιτομῇ Φυσ. β. καὶ ἐξῆς.

(**) Ἐπὶ δ' ὅτι τῶν ἀρίστων ἀντικειμένων ἢ πρότερος βασιτέρου ἀποφατικῶς οὐκ εἶ
 ναι τὴν ἀοριστίαν τοῦ ἀντικειμένου οἶον, αἰς εὐ ἔφ, ἀρα τὸ ἴσως καὶ, οὐκ ἡμέτε
 ρόν, ἀρα οὐκ ἄλλοτερον γὰρ τούτων προλαβὼν ἐν τῷ λόγῳ ἀποφατικῶς, ὀριστας τὸ
 ἕτερον καταφατικῶς.

μιτυχεῖν Ἀλέξανδρος λέγεται καὶ τὸ πλῆθος τῆς ψάμμου ἢς ὅτιτε
 ρον τῶν περάτων ἡμῖν ἀγνωεῖται ἀπύλυτον δὲ, οὐ οὐδ' ἂν ἐπι
 βολῇ τοῦ νοῦς πέρας τῆς ἐγκάσεως εὐρεῖν ἐξικνούμεθα οἶον, τοῦ
 παντός τούτου, ἀπείρου ὑποθεθέντος, πέρατα καθ' ἑκάτερον τῆς δι
 ὄλου τούτου διακρούσης διαμέτρου καταλαβεῖν οὐ ὄρισμὸν ἐκείνον
 ἀπέδωκαν ἀπειρόν ἐστιν, οὐ πέρας μὴθέν ἢ, οὐ τὸ πέρας κέντρον ἐστὶν
 αἰεὶ τοῦ αὐτοῦ ἢ, οὐ κέντρον μὲν πανταχοῦ, περιεφέρεται δὲ οὐδαμοῦ
 λέγεται δὲ ἐπὶ τὸ ἀπειρον κατὰ τε προσθήκην, καὶ ἀφαιρέσιν προ
 σθήκη μὲν, ὡς ἢ μονὰς ἀριθμῶν προστιθεμένη αἰεὶ, προσήκει ἐκ' ἀπει
 ρον ἀφαιρέσει δὲ, ὡς τὸ συνεχῆς ποσὸν αἰεὶ νεοταῖς ἐπιβουλαῖς δια
 ρούμενον ὃ καὶ ἀπειροστών μάλιστα λέγοιτ' ἂν, τὸ ἐκ' ἀπειρον ἐλάτ
 τούμενον ὃ δὲ χρόνος αἰδίου ἐπ' ἄμφο τῆς ἀπειρότητας προσήκειν
 δοκεῖ, αὐξόμενος μὲν προσθήκη, μειωμένος δ' ἀφαιρέσει. Ἀλλ' ὡς περ
 ἢ τοῦ ἀπείρου τῆς τοῦ διαστήματος ἐνωθεῖσα ἐννοία, παράγει τὴν
 ἀπειρότητα οὕτως ἢ αὐτὴ συνελθούσα τῆς τοῦ χρόνου ἐννοία, παρά
 γει τὴν αἰδιότητα, ἣτις ἐστὶν ἢ ἀπειρότης πρὸς τὸ μᾶλλον τοῦ χρό
 νου ἢ καὶ τὸ παρεληλυθὸς προστιθέμενον, τὴν τῆς αἰωνιότητας δι
 δωσιν ἀπειρίαν αἰωνιότης γὰρ καὶ αἰδιότης ἀμέτρητα ἄμφο. ἢ
 μὲν, ἀρχῆς καὶ τέλους ἐπιπέρινα οἷσα ἢ δὲ, τέλους μόνου, ἄτε δὲ ἢ
 μὲν, ἐκατέρωθεν ἢ δὲ, ἐτέρωθεν περάτων ἐπίπτουσα λέγεται δ'
 ἐπὶ τὸ ἀπειρον καὶ κατὰ τὸ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ τὸ μὲν, τὸ κατὰ
 τὴν διαδοχὴν ἔξω γενόμενον πέρατος τὸ δὲ ἐνεργείᾳ, τὸ ὑποτιθέ
 μενον διάστημα ἀπειρον εἶναι διενέγκαι δ' ἂν ταῦτ' ἀλλήλων, ἢ
 τὸ μὲν δυνάμει ἄληκτόν τινα ὑποτίθῃσι τὴν πύλοισιν τῆς αὐξήσεως
 ἢ μειώσεως τὸ δὲ ἐνεργείᾳ ἀναύχτητόν ἐστι, καὶ ὅλως ἀπαραμείωτον
 τοιοῦτος δὲ μόνος ἐστὶν ὁ θεός, ὃ καὶ ὅλης καὶ πέρατος παντός ἐπέ
 κεινα καὶ ὦν καὶ ὑμνούμενος (**).

(*) Ἰστίον δ' ἐπὶ τῆς λαχούσι ποσότητος τὸ ἀπειρον κυρίως ἀπεριδιόριστον, καὶ τῆς
 ποιότητος μετενέγκται ἕνα πέρατα μὲν καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ἐπίπερινα καταλαβεῖν
 χαλεπὸν (τὴν γὰρ ποσότητων τούτων ἴδιον), βασιτέρου δὲ τῶν καὶ ὅλως ἐπιπέρινα, οὐ
 κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἴσως, ἀλλὰ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἕτερον θεωρημένους οὕτως ἢ καὶ
 αἰδιότητα, καὶ γνώσιν, καὶ δυνάμει ἀπειρίαν λέγεται.

Περὶ Αἰτίων.

§ κγ. Τῶν δὲ Αἰτίων εἰς ἑξάδα πληθυνταμένων τὸ μὲν ἐστὶ ποιητικόν τὸ δὲ τελικόν τὸ δὲ ὑλικόν τὸ δὲ εἰδικόν τὸ δὲ ὄργανικόν τὸ δὲ παραδειγματικόν ἃ καὶ ἄλλως ἐστὶ φράζειν οἷον, τὸ ὑφ' οὗ τὸ δεῖ ἢ τὸ ἐξ οὗ, τὸ καθ' ἃ, τὸ δι' αὐτὸ, τὸ πρὸς ὅ ὧν τὰ δύο τελευταῖα, ὡς συγκίττα μάλλον ὄντα, ἀπέκλεισαν οἱ περὶ ταῦτα δεινοὶ διὸ καὶ ἡμῖν λόγος περὶ τούτων οὐκ ἔσται, ὡς ἀναγομένων τοῦ μὲν, εἰς τὸ ποιητικόν τοῦ δὲ παραδειγματικοῦ, εἰς τὸ εἰδικόν τῶν δὲ λοιπῶν τεσσάρων τὰ μὲν προαγοόμενα δύο ἐκτός εἰσι τοῦ αἰτιατοῦ τὰ δὲ ἐπόμενα ἐνωκάρχουσιν εἴπωμεν δὲ περὶ τούτων ἐκάστων ἰδίᾳ ἕως.

§ κδ. Τούτων οὖν ποιητικόν ἐστὶ τὸ ὑφ' οὗ, ἢ πρώτη τῆς μεταβολῆς, ἢ γούν τῆς κρημνώσεως, ἀρχὴ ἢ ὅπερ ἀπώσοῦν ἐνεργούν, ἀρχὴ τῆς ἀπὸ τῆς ὑπέροξως γίνεσθαι διαιρεῖται δὲ εἰς τὸ φυσικόν, μεταφυσικόν, καὶ ἠθικόν καὶ φυσικὸν μὲν ἐστὶν, ὃ τῆ ὑπαρχούσῃ δυνάμει ποιεῖται ἐκτός ἑαυτοῦ, ὡς ὁ κωλοδόμος οἰκίαν. Μεταφυσικὸν δὲ, τὸ μόνῳ λόγῳ διακρινόμενόν τι ποιῶν οὕτω αἰτίαν ποιητικὴν φασὲν νοῦ καὶ βουλήσεως τὴν ψυχὴν καὶ αὐτῶν μὲν δυνάμεων τὰς οὐσίας τῶν δὲ ἐνεργειῶν αὐτὰς τὰς δυνάμεις (ια.) ἠθικὸν δὲ αὐτὸ πάλιν τὸ μὴ δι' ἑαυτοῦ, δι' ἑτέρου δὲ εἰς ἕτερόν τι ποιῶν οἷον, ὁ προτρέψας, ἢ δυνάμενος μὲν κωλύσαι, μὴ κωλύσας δὲ, ἀλλὰ συναινέσας τὸν φόνον. Πρὸς δὲ τούτοις τοῦ φυσικοῦ, ὃ καὶ κυρίως ἐστὶ ποιητικόν, τὸ μὲν, μετὰ βουλῆς ποιεῖ, ὡς πρὸς τι τέλος ἀφορῶν οἷον, ὃ τὸν πολέμιον ἀποκτείνας, ἢ ὁ ἀικοδομησάμενος οἰκίαν τὴ δὲ, ἀναγκάτως (ια), ὡς τὸ πῦρ καίαν, ὡς ὑπὸ τῆς ἑαυτοῦ ἐπειγόμενον φύσεως ἐπὶ δὲ τούτοις κακείνο παρὰ αὐτοῦ θεωρεῖται, ὡς ἄλλο μὲν αὐτοῦ προσεχὲς τι καὶ ἄμεσον, οὗ μεταξὺ καὶ τοῦ αἰτιατοῦ οὐδὲν ἐγγωρεῖ ἕτερον δὲ πῶρρον καὶ ἑμμεσον οἷον, προσεχὲς μὲν αἰτίον τῆς πτώσεως τοῦ γενάρχου ἢ Εὐα' πῶρρον δὲ, ὁ ὄφρις εἰ δὲ βούλει, κατὰ τὸν διάβολον πῶρρον πρὸς ἀναγκάτως ἂν τὴν αἰτίαν καὶ ἐπὶ πῶρρον ὑπὸ τὸν φθόνον. Ἐτι δὲ τὰ μὲν, πρῶτά ἐστιν

οἷον ὑμνεῖται πρῶτιστον ὁ θεός, τὸ ὑπέροξον, τὸ αἰόνιον, τὸ μηδενὸς ἠρτημένον, τὸ ἀυτοκίνητον, μὴ δὲ τὸ ἀκίνητος τὰ πάντα κινούν καὶ κωσοῦν τὰ δὲ, δεύτερα, καὶ ἀπρητμένα τοῦ πρώτου, ὑφ' οὗ τούτε εἶναι ἔχει λαβόντα, καὶ τὸ κινούν.

§ κε. Τὸ δ' αὖ Τελικόν οὐδὲν ἂν εἴη, ἢ τοῦτ' αὐτὸ, εἰς ἃ τὸ κατὰ βουλήν ποιητικόν ἐστὶν ἀφορῶν ὁ νοερός παριστάμενος, κινεῖ τὸ πεφυκὸς εἰς ἐνέργειαν (*) τούτο δὲ ἐστὶ τὸ ἀγαθόν, εἴτε ἀληθές ἢ δοκοῦν περὶ οὗ εἰρήσεται ἡμῖν ἐν τῇ ἑξῆς (μέ. καὶ ριέ.) ἔτι δὲ καὶ τοῦ τελικοῦ ἄλλο καὶ ἄλλο προσεχὲς τι καὶ πῶρρον οἷον, ἀργυρολογεῖ ὁ Ἡγεμών, ἵνα ὄπλα κατασκευάσῃ κατασκευάζει δὲ τὰ ὄπλα ἵνα τὸ στρατιωτικόν ἐξοπλίσῃ ὄπλιζεν δὲ τὸ στρατιωτικόν, ἵνα τοὺς ἐχθρούς ἀποκρούσῃ ἀποκρούσεται δὲ τοὺς ἐχθρούς, ἵνα τὸ λοιπὸν ἂν εἰρήνῃ διάγῃ. Ἐνταῦθα τοίνυν προσεχὲς μὲν αἰτίον τῆς ἀργυρολογίας ἐστὶν ἢ τῶν ὄπλων κατασκευῆ ἔσχατον δὲ ἢ εἰρήνη τὰ δὲ μεταξὺ ἄλλο ἄλλου ἐστὶ μάλλον καὶ ἥττον πῶρρον τοῦ προσεχούς. Κρῆ δ' ἐν τούτοις κακείνο εἰδέναι, ὅτι ταῦτα, τὰ γε μέσα, τελικὰ τε καὶ ποιητικὰ ἡλλήλων εἰσὶ τελικὰ μὲν, τῶν πρὸ ἑαυτῶν ποιητικὰ δὲ, τῶν μεθ' ἑαυτὰ τεταγμένων ἢ μὲν γὰρ ἀργυρολογία ποιητικόν ἐστὶν αἰτίον τῆς τῶν ὄπλων κατασκευῆς ἢ δὲ, τῆς ἐξοπλίσεως ἢ δὲ, τῆς νίκης ἢ δὲ, τῆς εἰρήνης ἢ δὲ, τυχὸν τῆς εὐδαιμονίας ταῦτα δ' ὁμοίως καὶ τελικὰ τῶν πρὸ αὐτῶν τῶ οἷον πρῶτον ἐν τῷ λόγῳ ἐνακρουομένῳ εὐρίσκειται.

§ κς. Ἰλικόν δ' αὖ τὸ ἕτερόν ἐστὶ τῶν ἐνωκάρχοντων τῆ αἰτιατοῦ τούτο δὲ ἐστὶν ἢ ὕλη, ἐξ ἧς γίνεσθαι τι, ὡς ὁ ἀνδρίας ἐκ χαλκοῦ. Τῆς δὲ ὕλης ἐστὶ μὲν τι, ἢ πρώτη καὶ ἀνείδεος λεγομένη, ἢ μόνον καὶ τούτῳ νόθῳ λογισμῷ λαπτὴ γιννομένη, ἢ μηδὲν, μὴ πύσιν, μὴ πύσιν, μὴ ἄλλο τι, οἷς τὸ ὄν ὄρισται, οὐσα (λογ' λή.), ἀμορφος μὲν ὑποτιθεμένη, πάσης δὲ μορφῆς δεκτικὴ γιννομένη αὐτῆ πρώτῃ κα-

(*) Ὅμοιον δὲ τούτῳ καὶ τὸ παρὰ Πλωτάρχῳ (Περικλ. β.) τὸ γὰρ κινεῖν, φασὶ, ἐπὶ ἑαυτὸ πρῶτον κινεῖ, καὶ κινεῖται ὑπὸ τοῦ ἑαυτοῦ ἐκείνου, ὡς κινεῖται ἐπὶ τῆς κινήσεως τὸν θεόν, ἀλλὰ τῆ ἑαυτοῦ τοῦ ἑαυτοῦ τὴν πρῶτην κινήσειν.

λαίται ὕλη· δεύτερον δὲ, ἡ αἰτιή προσλαμβάνουσα τὸ εἶδος, ἅπερ ἐστὶ τῶν στοιχείων, γῆ, ὕδωρ, ἀήρ, πῦρ· τρίτη δὲ, ἡ τῶν ἐκ τῶν αὐτῶν μικτῶν καὶ συνθέτων, ὡς ὁ χαλκός. Τούτων δὲ ὡς ἔχοντων, τὸ μὲν πρῶτον ὑλικὸν αἴτιον καθ' αὐτὸ μὲν ἐστὶν ἀνεπίστατον, μόνον δὲ λόγῳ καὶ ἀμυδρῶ λογισμῶ λαμβανόμενον· τὸ δὲ δεύτερον καὶ τρίτον, ὑποστατικά, ὡς καὶ τοῖς οἰσιν ὄντα καὶ ὑμεσῶν· ὧν τὸ μὲν ἐστὶν, ἡ τετρακτὺς τῶν στοιχείων· τὸ δὲ, τὰ ἐξ ἐκείνων μικτῶν καὶ ἔστιν οὕτως ἡ μὲν πρώτη ὕλη ἢ ἀνείδεος, καὶ ἀκατακτάτου, αἴτιον ὑλικὸν τῶν ἐκ ταύτης καὶ τοῦ εἶδους ἀπλῶν, ὡς τῶν στοιχείων· τὰ δὲ στοιχεῖα τῶν ἐξ αὐτῶν συνθέτων ὡς τὸ ἕλκον περιέχει γῆν, ὕδωρ, ἀέρα, καὶ πῦρ· καιόμενα γὰρ αὐτοῦ, τὸ μὲν εἰς πῦρ, τὸ δὲ εἰς ἀέρα, τὸ δὲ εἰς ὕδωρ, τὸ δὲ εἰς γῆν ἀποκρίνεται ὡς καὶ τὰλλα εἰς τὰ ἐξ αὐτῶν.

§. κζ. Εἰδικῶν δὲ, τῶν ἐνυπερχίνων τὰ δεύτερον, αὐτὸ τοῦτο ἔστιν, ὃ ἡ ὕλη λαμβάνει εἶδος, καθ' ὃ ἑτέρου ἕτερον διενήνοχεν· οὐδὲν γὰρ ἂν εἴη τὸ εἶδος, ἢ σύστημα γνωρισμάτων καὶ χαρακτήρων, οἷς παντὸς ἄλλου τὸ ἴν τεχνάει διακρινόμενον· διακρίειν δὲ καὶ τοῦτο εἰώθασιν εἰς μὲν τὸ φύσει, ὡς τὸ τοῦ χρυσοῦ· εἰς δὲ τὸ τῆς τέχνης· ὡς τὸ τῆς φιλικῆς ἄλλως δὲ καὶ πάντα τὰ τε ὑλικὸν καὶ τὸ εἰδικὸν γενικώτερον ἐν τῷ τεχνικῷ συγκλεισθήσεται ἰσὺς ἑνωσῶ. Διαταφ. κς.

Περὶ Ἀληθείας καὶ Ψεύδους, Τάξεώς τε, καὶ Ἀταξίας.

§. κη. Ἀλήθεια παρὰ τὸ πρόβω λήθης εἶναι εἰρησθῆαι δοκεῖ· ἀληθές γὰρ, ὃ ἂν συμφωνῆ πρὸς τὸν νοῦν, καὶ νόημα, καὶ λόγος, καὶ πρᾶγμα τοῦτο ἢ. Τῆς δὲ ἀληθείας ἡ μὲν ἐστὶ μεταφυσικὴ ἢ ὡς λογικὴ ἢ δὲ θητικὴ καὶ μεταφυσικὴ μὲν ἐστὶν, ἐπειδὴν ἕκαστον τῶν ὄντων σύμφωνον ἢ πρὸς τὸν λόγον τοῦ δημιουργοῦ· ὃ ἐστὶν, ἐπειδὴν ἕκαστον προσῆ τὰ τε πάθη καὶ ἴδια, ἃ φύσει αὐτῷ παρὰ τοῦ δημιουργοῦ ἐπιπέφυκται· ὡς, ὃ χρυσοῦς ἀληθής ἐστι, τὰ τε ἴδια καὶ τὰ πάθη, τὰ τῆ αὐτοῦ προσανήκοντα οἰσίν, ἔχον ἐν ἑκατέρῳ ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς ἐκ τῆς τέχνης συμβαίνει· ἐπειδὴν γὰρ τὸ ἀποτέλεσμα

κατὰ τὸν τοῦ αἰτίου ἀποβῆ, λόγον, τοῦτο μεταφυσικὴ ἀλήθεια ἔχουσαι· οἷον, οἰκία ἀληθής ἢ κατὰ τὸν σκοπὸν τοῦ οἰκοδομήσαντος ἀποβῆσα. Λογικὴ δ' αὖ ἀλήθειά ἐστὶν, ὅτι μεταξὺ τοῦ νοῦς καὶ τοῦ νοητοῦ ἀπαραποίητα σώζεται τὰ τῆς συμφωνίας· τοῦτέστιν, ἐπειδὴν ὁ νοῦς συμφώνως ἔχη πρὸς τὰ νοούμενα· ἱθική δὲ ἀλήθειά ἐστὶν, ἐπειδὴν αἱ φωναὶ πισταὶ τῶν νοημάτων ὑπερέτιδες γίνονται, ὡς σύμφωνα ταῖς ἐννοίαις τὰ λεγόμενα ἐν ἀδεκάστῳ γενέμη τοῦ λέγοντος ἐξακρίβηλιν· οὕτω δ' αὖ καὶ τὸ ψεύδους τριττὴν τὴν διαίρεσιν εἴληφει· καὶ τὴν αὐτὴν ἔχει φύσιν ἀπὸ τούτων τῶν λόγων λαμβάνοντι· τὸ μὲν γὰρ αὐτῷ ἐστὶ μεταφυσικόν, ὅτι τὸ γεγονός ἀσύμφωνον ἢ τῷ τοῦ τεκτιναμένου νοήματι· τὸ δὲ λογικόν, ὅτι μὴ οἰκείως τὰ νοούμενα τοῖς νοήμασιν ἔχοι· τὸ δὲ θητικόν, ὅτι αἱ φωναὶ ταῖς ἐννοίαις ἀσύμφωνοι εἶεν. (λογ. ρκή, καὶ ἐξής.) Τάξις δ' αὖ ἐστὶ πολυχῶν ἅμα κατὰ διαμονήν, ἢ κατὰ διαδοχὴν θεωρημένων σειρά τε καὶ ἀλληλογυῖα· ὡς, τάξις φυτῶν κατ' ὄργανον, καὶ τάξις ἀνθρώπων ἢ ἐν παρατάξει, ἢ ἐν χορῷ, ἢ ὅπως δήποτε· ὡς τούτων τῶν ἀταξία, ὄχλος πραγμάτων, ὅπως ἔτυχε τὴν θέσιν ἔχοντων.

Περὶ Τελειότητος καὶ Ἀγαθότητος.

§. κθ. Παρὰ τὸ τέλος παρωνομάσθαι ἢ τελειότης δοκεῖ· οὕτως γὰρ ὄν εἴη, ἀλλ' ἢ ἀκρότης, καθ' ἣν γινόμενον τῷ πράγματι οὐδὲν ἐλλείπει τοῦ κατὰ φύσιν· ἔστιν ὄν, ἃ μὲν ὡς ἐνός κατὰ τὴν ἀκρότητα ταύτην γνωρίσματος ὀρίζόμενα, οἷα εἰσὶν αἱ ποιότητες μαθηματικαὶ ὡς αἰμεθόσεις, ἐπιπέδη, καὶ τέχνη οἷον, ποιητικὴ, ῥητορικὴ, μουσικὴ, γρηγορικὴ, ἀγαθματωποικητικαὶ, ἰατρικὴ καὶ τὰ τοιαῦτα· ὅτι δ' ἃ καὶ ὑπὸ πολλῶν ἅμα, οἷα εἰσὶν αἱ οἰσίν· ὡς ἐκείνων μὲν ὡς πρῆσόντων, ταύτων δὲ ὡς ὄντων θεωρεῖται ἢ τελειότης· κακίαι μὲν ἀπλή, τις καὶ ἐν ἐπιτάξει τεχνάει γένεσθαι, (*) οἷα ἢ κατ' ἐπι-

(*) Οἷα μάλιστα ἢ πρότερον τοῦ ἰσῶ, διακρίνει μὲν μὲν ἀπὸ τῶν οἰσίν, ἀφ' ὧν ἀφαιρῶνται, μὴ θιλάσαντες ὅτι, τὴν κατ' ἐπίταξιν ἀπὸ τῶν οἰσίν, ὅτι οἷα ἢ κατ' ἐπιτάξιν, ὡς θιλάσαντες μετακρίσται, καὶ σφρησῶνται πρὸς τὸν σκοπὸν.

τάμην, καὶ δικαιοσύνη, καὶ αἱ περὶ κλήσεις τελειότητες τούτων
 δε κατὰ σύνθεσιν πάς, ἕς ἐν τῷ τῶν προσόντων πλήθει, ὧν φύσις
 τις μετέχον νοεῖται, θεωρεῖται τὸ πλήρωμα. Πρὸς δὲ τούτοις, τῆς
 ἀπλῆς αὐτῶν τῆ μὲν ἔστιν ἀναυξήτος πάνυ καὶ ἀμείωτος, καὶ ἐν
 ἀπειρίᾳ τῶν ἀκρότατα ἔχουσα, ὡς ἡ τελειότης τῆς ὑπερτάτης καὶ
 ἀκρότατης φύσεως. ἡ δὲ τοῦ μάλλον καὶ ἥττον ἔστι δεκτικὴ, ὡς ἡ
 τῆς πεπερασμένης φύσεως ἀνάγκουσα. τὸ μὲν γὰρ ὑπερτάτον ὄν καὶ ἐπι-
 πᾶσαι καὶ πληθεῖ μεθ' ὑπερτάτους τῆς ἀπλῆς ἀπλῶς
 τελειότητας ἐν ἀπειρίᾳ ἔχον, ἡλικίας καὶ ὕψους οὐδ' ἂν ἰξισχύσειε νοῦς
 ἀνθρώπου περινοῆσαι, ἀκείροστέλειον καὶ ἀπλῶς τέλειον ἐξυμνεῖται.
 τῶν δὲ παρ' αὐτὸ ὄντων, ὅσα μὲν τῆς τῶν ἐσχάτων ὄρων τῶν τε κατ'
 ἐπίπασιν καὶ πληθὺν προσαντικόσους αὐτοῖς τελειότητος ἔστιν εὐ-
 μοιρήσαντι, τέλει ἔκαστα καὶ αὐτὰ κατὰ τῶν ὅσα δ' ἂν ἐλαττώται,
 ὡς τῶν κατὰ τῶν ἐσχάτων ὄρων μὴ ἐπιανοόμενα, καὶ ὅσων, το-
 αῦτον ἄλλο ἄλλο ἀτελέστερα ἐξελέγχεται. διὸ τῆς ἐλάσσους τῶν
 τελειότητων ἐν παραθέσει πρὸς τὰς μεζούσας τὰς ἀτελειότησι μάλλον
 συγκατατάττειν οὐδὲν ἂν κωλύοι. τὸ γὰρ ἥττον τέλειον, πρὸς τὸ
 μάλλον τοιαῦτον παραμετρούμενον, ἀτελέσ ἐστ. λέγεται δ' ὄν τῶν τελειῶν
 τῶ μὲν, ἠθικῶς. τῶ δὲ, φυσικῶς. τὰ δὲ, μεταφυσικῶς. καὶ ἠθικῶς
 μὲν, εἴτις ἐκ περιουσίας ἀρετῶν, ὧν ἐκ λιπαροῦς μελέτης ἐν ἔξει
 ἐγένετο, τέλειος οὔτε κατέσχε. φυσικῶς δὲ, ὡς ἂν ἐν ἀκροτάτη εὐε-
 ξία καὶ ἀκμῇ τῶν κατὰ φύσιν αὐτοῦ προσκλιουσῶν τῶ εἶδει δυνά-
 μων, εἴτε ἀνθρώπου εἴη ὅπως, εἴτε ἵππου, ἢ ὕψων, τέλειος ἢ με-
 τρουσιῶς δὲ τέλειος τί ἐστιν, εἰ πάνθ' ὅσοις αὐτοῦ ἡ φύσις γνωρίζ-
 ζεται, κατὰ τὸ πλήρες πάντα πλουτεῖ, ὡς ὁ χρυσὸς τὸ σφόδρον, τὸ
 γλαφυρὸν, τὸ βαρὺ, καὶ τὰ τοιαῦτα.

§ 7. Ἡ δὲ ἀγαθότης τελειότης τις καὶ αὐτὴ τυγχάνει γε οὕσα,
 καὶ κατὰ τούτο αἰσθάνεται γε διενέγκωσιν ἂν ἀλλήλων. ἡ ἢ μιν πρὸς
 τὰς γνωστικὰς τῶ νοῦς ἀναφέρεται δυνάμεις. ἡ δὲ ἀγαθότης πρὸς
 τὴν πρᾶξιν ἀφορᾷ, τὴν θέλησιν καὶ τὴν ὁρεξίν τελειοῦσα. ἡ μὲν, ἐν
 τῷ νοετῶ. ἡ δὲ, ἐν τῷ βουλητῶ καὶ ὁρετῶ τὸ τέλειον ἔχουσα. ἔστι
 γὰρ ἀγαθόν, ὃ πάντες ἐφίενται ἀνθρώπων. ἀλλ' ὡσπερ ἡ τελειότης

αὐτῶ καὶ ἡ ἀγαθότης τοῦ μάλλον καὶ ἥττον μετέχουσα, ἐν ἄλλῳ
 καὶ ἄλλῳ ἔστι πολλάκις οὐ γὰρ ἡ αὐτὴ, ἐλάττων καὶ μεζούσα, ἢ ἐλά-
 ττω μάλλον καὶ ἥττον τὴν θέλησιν τελειοῦ, ἐκαστὴς γιγνομένη. ἴχει
 δὲ αὐτὴ ἀντίθετον τὴν κακίαν ἀπλῶς τε καὶ σχετικῶς ἀπλῶς μὲν,
 τὴν ἀπλῶς πρὸς αὐτὴν ἀντιβαίνουσαν. σχετικῶς δὲ, ὅτι καὶ αὐτὸ
 τὸ ἀγαθὸν πολλαχῆ τῆς ἀκρας ἐλλείπεται ἐπιτάσειος. καθ' ὅσον οὖν
 ἐλλείπεται, κατὰ τούτο κακόν ἐστι. καὶ τὸ αὐτὸ ἀγαθόν, κακοῦ πε-
 γενόμενον αἴτιον, κακόν λογισθήσεται. ὅσα εἰσὶν ὁ πλοῦτος, ἡ δούξα,
 καὶ τὰ τοιαῦτα, ὅσα γε ὑπαυφύσαντα, εἰς ὕβριν τοῖς ἔχοντα πολ-
 λάκις κατήνεγκεν. ἀλλὰ περὶ τούτων ἐν τῇ ἠθικῇ εἰρήσεται ἀκριβέ-
 στερον (ριά. καὶ ἐξής.)

Περὶ Εὐδαιμονίας

Ἡ Εὐδαιμονίαν σαφῶς ὀρίσασθαι τοῖς τε παλαι καὶ τοῖς ἐπιτα-
 φιλοσόφοις διαπεφάνηται οὐδὲ γὰρ ξυνωδὰ ἀλλήλοις περὶ ταύτης
 ἐσθλέξαντο. Ἀριστιππος μὲν γὰρ ἐν τῇ τοῦ σώματος ἡδονῇ αὐτὴν
 περιώρισεν. ἀνεκτότερον δὲ πολλῶ τούτου πεφιλοσόφηκε περὶ αὐτῆς
 ὁ Ἐπίκουρος, ἀπὸ τῶν αἰσθήσεων ἐπὶ τὴν τῆς ψυχῆς ἡδονὴν αὐτὴν
 μεθαρμύσας. οἱ δὲ Στωϊκοὶ αὐτὴν εἰς τὴν τῆς ψυχῆς περὶ τὰ δεινὰ
 καρτερίαν μετήνεγκαν. ὁ δὲ ἐκ Σταγειρίων πάλιν ὄλων ἐσμεν ἀρετῶν
 καταλέξας, ἐν τούτῳ ἔρη τὴν εὐδαιμονίαν συνίστασθαι (*) Τῶν

(*) Αἱ κατ' Ἀριστοτέλην ἀρεταί, καὶ αἱ ἐκπέφωθεν αὐτῶν μέγιστα ὑπερβολικὴ καὶ
 ἐπιλήψεις φέρονται αἰδέ:

Θρυσότης	ἀνδρία	δουλία
Ἀκλασία	σοφροσύνη	ἀνικητοσύνη
Ἄσωτία	λευθεριότης	ἀμελεθρία
Ἀλαζονία	μεγαλοπρέπεια	μικροπρέπεια
Κέρδος	δικαίον	ζημία
Λύθαια	σεμνότης	ἀρίσκεια
Πανουργία	φρόνησις	εὐθυσία
Ἀκονότης	μεγαλόψυχία	μικροψυχία
Φιλοτιμία		ἀφιλοτιμία

οὐ νεώτερον αὐτῆς ἄλλα ἄλλαν τῶν αἰρέσεων τούτων προαλλομε-
 νῶν Ἀντίκιος ἐν τῇ τοῦ ἀληθοῦς ἀγαθοῦ ἀπολαύσει, καὶ τῇ τοῦ
 κακοῦ ἀπουσίᾳ τὴν εὐδαιμονίαν συνίστασθαι ἀπεφήνετο· ἀληθὲς δ'
 ἀγαθὸν ἐν οἷδε μόνον ἔσθαι καὶ ἀκρότατον, τὸ ὑπέρτατον ὄν· οὐ
 ἢ ἀπόλαυσις, ὡς ἐκ τῆς ἀποκαλύψεως, ἐν τῷ μετὰ θάνατον βίῳ·
 καὶ ταῦθ' οὕτως ἔχειν οὐδένα οἴμαι εἶναι τὸν ἀντεροῦντα καὶ ἡμῖν
 ἐν τῇ Ἠθικῇ μάλιστα τοῦτο ἔσαι· ἀλλ' ἤδη ζητεῖται, εἴτις καὶ
 πῶδε τῷ βίῳ εὐδαιμονία ὑπάρχει· ὅτι μὲν οὖν ἐν τῇ ἡσυχίᾳ καὶ
 ἀταραξίᾳ ὑφίσταται τῆς ψυχῆς αὐτῆς, σὺνοιδε πᾶς τις, ἀφ' ὧν αὐτὸς
 τε ἕκαστος τυγχάνει ἐν πολλαῖς περιστάσειν ἀλλοιούμενος, καὶ
 τοὺς ἄλλους ὁρᾷ τοῦτο πύσχοντα· ταῦτ' ἀλλ' οὖν γενέσθαι ἡμῖν
 διηνεκὲς μὲν οὐδενὶ δυνατὸν (πολλῶν γὰρ πρὸς τοῦτο, καὶ ὧν κα-
 τέλεξεν ὁ φιλόσοφος ἀρετῶν ἀπασῶν ἐγκατατεῖς ἡμᾶς δεῖ γενέσθαι
 ὁ βῆδον οὐδενί) ἐν μέρει δέ, καὶ διαλειμματῶν ἄλλος ἄλλου εὐ-
 δαιμονέστερος γίγνεται, ὁ τῶν καθῶν ἐπικρατέστερος, καὶ τοῖς
 παροῦσιν ἐν ὑγιείᾳ τοῦ σώματος ἀσκούμενος μάλιστα (*). ἐκεῖνο δὲ
 οὖν ἐπὶ ζητεῖται, πότερον, πλείω χρόνον ἐν ἀταραξίᾳ τῆς ψυχῆς, ἢ
 ἐν κακοδαιμονίᾳ διάγομεν; τοῦτο μὲν οὖν ἄλλος ἄλλου, ὡς εἴρηται,

Ὀργιλότης . . .	πράξις . . .	ἀεργία . . .
Ἀλαζονία . . .	ἐλπίσις . . .	εἰρωνία . . .
Βυμβολογία . . .	εὐπραξία . . .	ἀγροικία . . .
{ Ἀρίσκεια }	{ φιλία . . . }	{ δυσκολία }
{ Κολακεία }		{ δυσχερεια }
Κατάκληξις . . .	αἰδώς . . .	ἀναισχυντία . . .
σθόνη . . .	νόμις . . .	ἐπιχαριστικαία . . .

ταῦτα δὲ καὶ ἄλλως ἐν ἄλλοις κινῶται.

(*) ἔστι δ' ἢ καὶ ἀπὸ τοῦ ἄλλου καλῶ συμβέλλεται πρὸς εὐδαιμονίαν· πρῶτον μὲν
 γὰρ τὸ συνιδεῖναι ἑαυτῆς ἀγαθὸν τι πεποιητὸς πολλὴν ἔχει τὴν ἡδονὴν· δεύτερον δὲ
 τὸ τῶν καθῶν κρατεῖν, καὶ τὴν φαντασίαν (περὶ οὗ λέγεται μάλιστα ἐν τῇ Ἠθικῇ) ὑφ'
 τῆς παντοίας ἢ ψυχῆ παραφύεται, καλῶς κυβερνᾶν, καλῶ τῆς ὑπαρχούσης ἀφαιρεῖ κα-
 κιδαιμονίας· τρίτον δὲ, καὶ ἀσχετίαν τινὰ εὐραῖν παρὶ ἐπειῶν οὗς ἐλίγην σκεῖται· ἢ μὲν
 γὰρ διηνεκὲς ἀργία ἐλλείπει μάλιστα ἔστιν ἢ δὲ περὶ τῆς διατριβῆς τὴν ἀπ' ἐκείνης ἀγίων
 εὐδῶς διασκιδαστῶν.

διάφορον ἔχει· εἰδέ γε τὸ κεφάλαιον θεωρήσομεν, εὐρήσομεν ἡμᾶς
 αὐτοὺς τὸ πλείον εὐδαιμονοῦντας· πλείω γὰρ, οἴμαι, τοῦ χρόνου
 μόρια ἐν εὐδαιμονίᾳ διαγιγνώμεθα· οἴαν, ἐν δείπνοις, ἐν πύτοις, ἐν
 διατριβαῖς, ἐν μελέταις, ἐν ἀναγνώσεσιν, ἐν προσευχαῖς, ἐν θείαις,
 ἐν ἑορταῖς καὶ πανηγύρεσι, καὶ ἔργοις παντοίοις, τὸ ἡδὺ παρακί-
 μενον ἔχουσιν· ἄλλα καὶ τοὶ ταῦθ' οὕτως ἔχουσιν, ὁ βραχυς ἐκεῖνος,
 καθ' ἐν κακοδαιμονοῦμεν, χρόνος μακρότερος ἡμῖν πολλῶ τῷ μέ-
 τρω δοκεῖ τοῦ πλείονος ἐν εὐδαιμονίᾳ· ὁ μὲν γὰρ τῆς εὐδαιμονίας,
 ὡς ἀκορῆτως προσεχούσης τῇ γαλήνῃ καὶ ἡδονῇ τῆς ψυχῆς, παραι-
 ρεῖται τὴν αἴσθησιν ἑαυτοῦ, ἡδιστος διαβρῆων· τοῦτέστιν, ἢ τῆς ψυ-
 χῆς πρὸς τὰ παρόντα ἡδέα προσοχὴ οὐ συγγωρεῖ καὶ τῆς τοῦ χρό-
 νου βροτῆς αἴσθησιν λαβεῖν· ὁ δὲ τῆς χείρονος μοίρας, ὡς πασχούσης
 ἐκείνης, καὶ σκευδούσης ἀποδράναι τὴν ἀπὸ τῆς ἀλγεδόνος αἰεὶ ἀπ-
 δίαν, δριμυτέραν, καὶ δὴ καὶ χρονωτέραν κατὰ γε δόκῃσιν παρέχει
 τὴν αἴσθησιν· Κατὰ γοῦν τοῦτο διερμηνευθήσεται μάλιστα καὶ τὸ
 τοῦ Προφήτου ὅτι τοῖς σωθησομένοις ἐν τῇ τοῦ θεοῦ παρουσίᾳ χί-
 λια ἔτη, ὡς ἡμέρα ἢ ἑχθὲς· δῆλον δ' ὅτι καὶ τοῖς ἀπολωμένοις ἐν
 τῇ ἀπουσίᾳ ἢ παροῦσα ἡμέρα ὡς χίλια ἔτη· ἢς ῥῶσαι ἡμᾶς ὁ θεός!

BIBLION Β'.

II ΚΟΣΜΟΛΟΓΙΑ.

§. λβ. Κόσμος τὸ δὲ τὸ πᾶν ἔχουσεν, ὡς κατὰ κόσμον καὶ πλε-
 ρεστάτην ἁρμονίαν παρὰ τοῦ σοφοῦ παραχθὲν ἀρχιτέκτονος Πυθα-
 γόρας δὲ πρῶτος φέρεται ὁ τὴν προσοχίαν αὐτὴν ἀπεδιδωκώς τῷ
 παντί. Παρὰ δὲ τὸ κόσμος καὶ λόγος παρωνόμαται ἢ περὶ τούτου
 ἐπιστήμη Κοσμολογία, ὡς λόγον ἀποδιδούσα ἐν γένει τοῦ κόσμου ὁ
 δὲ πρῶτος περὶ αὐτῆς ἰδίᾳ πραγματευσάμενος Βόλφιος εἶναι ὁ Γερ-

μηνός παρά πάντων κλείεται ὡς τῶν πρό αὐτοῦ σποράδην καὶ
 ἀναμῖξιν ἐν ταῖς φυσικαῖς καὶ μεταφυσικαῖς θεωρίαις ἀψυμένων τοῦ
 πράγματος, ὁ δὲ πρὸ αὐτῶν ἀρκρμένα ἀκριβῶς ἀναλύσας, καὶ
 ὡς ἐν εὐλεβήδως μάλιστα καταλέξας, καθαρὴν ἐπιστήμην τὴν περὶ
 κόσμου πραγματείαν ἵπέροκε. Κοσμολογία τούτων ἐστὶν ἐπιστήμη
 ἢ γένει θεωροῦσα τίθε τὸ πᾶν, ὡς ὅλον τι ἐκ πολλῶν μερῶν συνι-
 σμένον· εἰ γὰρ καὶ τῆ φυσικῆ ἐπιστήμῃ ὁ κόσμος ἐστὶν ὑποκείμενον,
 καὶ φύσις ἰσχύμας τι μάλιστα, ἀλλ' ὁ τρόπος τῆς θεωρίας ἐστὶν
 ἑστέρη διάφορος· ἡ μὲν γὰρ φυσικὴ τὸν πρὸς τὰ τοῦτον καὶ ὑπε-
 ρεπὸτα κόσμον, ὡς ἔχει φύσεως, θεωροῦσα, τὰ προσόντα πάθη καὶ
 τὰ μεταβάλλας τῆς ἐκείνου καὶ αἰεὶ κινουμέντης οὐσίας πολυπραγμο-
 νεῖ δὲ Κοσμολογία τοῦτον τε αὐτὸν ἐν γένει καὶ κατ' ἀφαίρεσιν
 τοῦ τοῦ νοός περὶ τυχάνει πολυπραγμανοῦσα, καὶ δὴ καὶ περὶ
 τῆς αἰτίας δυνατῆς περὶ τούτων ὑφίστασθαι, τὴν σχέψιν ποιεῖται.
 Ἐπεὶ γὰρ περὶ τούτων οὐκ ἔστιν ὁμοῦ γράφειν, οὐ περὶ τὰς
 ἀστέρας, ὡς τῶν τε πάλαι καὶ τῶν ἑπειτά τινες εἰκῆ ἐπλασαν, ὅλον
 τῆς οὐρανῆς, αὐτόματά τε, καὶ εἰμαρμένως διεπούσας τὸν κόσμον
 ἀσχετῶντες, ἐνδοτρίβουσαν ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα, καὶ ὅσα μάλιστα οἱ
 περὶ τὸν Καρτίσιον ἐπλασαν, ταῖς πρὸς ἡδονὴν φιλοσοφεῖν ἔγνω-
 σαν· ἄλλοι δὲ, διακρινόμενοι τὴν ὅλην πραγματείαν εἰς κεφάλαια
 τρία· πρῶτον μὲν, περὶ κόσμου δεύτερον δὲ, περὶ Ἀρχῶν, ἐξ
 ὧν τὰ σώματα· τρίτον δὲ, περὶ τῶν ἐνοικῶν ταῖς οὐσίαις δυνά-
 μεις, καὶ τῶν φύσει κερμένων νόμων· καὶ τέταρτον περὶ Ἀρχῆς καὶ
 ἀστέρας κόσμου.

Περὶ Κόσμου.

§ 10. Κόσμος μὲν πρῶτον τὸ ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς τουτὶ ἡμῖν
 ὄμοιον σύστημα λέγεται· δεύτερον δὲ λόγῳ καὶ ἡ τῶν ὅλων καθ' ἑαυτὴν
 καὶ πρὸς ἀλλήλα ὑπὸ τοῦ θεουργοῦ αὐτοῖς ἐντεθεισα τάξις
 καὶ διατάξις· ἐπειδὴ δὲ ἡ φύσις ταῖς τῶν ἐπὶ μέρους δυνάμεις,
 ἡ ταῖς ἐκ τούτων ἐνεργείαις (*), ἄλλοι ἄλλως εἰς ἐνὸς τέλους συν-

θεινόντων ἀπάντων ἐπίτευξιν, ὅ ἐστι τὴν ἀρμονίαν καὶ συντήρησιν
 τοῦ παντός, αἰεὶ κινουμένη τυγχάνει γε οὕσα, εἴη ἂν καὶ ὁ Κόσμος
 δραστήριος. Ἀλλ' ἵνα ἀπὸ τῆς τῶν ὀρωμένων θεωρίας ἐπὶ τὴν καθο-
 λικωτέραν αὐτοῦ χωρήσωμεν ἔννοιαν, πέντε ἐκεῖνα προεξετασέον,
 αὐταῖς ταῖς αἰσθήσεσι διδασκάλῳ χρωμένους· Πρῶτον μὲν, ὅτι πολ-
 λὰ τῶν ὑπερῶτων κατὰ διαμυνην κείται, συνυφεστώτά τε ἀλλήλοις
 καὶ συνυπάρχοντα· ὅλον οὐρανὸς ὀρώμενος ἄνω, καὶ γῆ κατὰ
 ὑποπίδιον, παντοδαπὰ ζῶα τρέφουσα· ἀνωθὲς μὲν φωστῆρες τε καὶ
 ἀστέρες σὺγγροεῦοντες κύκλῳ διηνεκῶς· κατὰ δὲ ζώων εἶδη μυρία,
 δένδρων τε καὶ φυτῶν παντίων, ποταμῶν τε καὶ θαλασσῶν καὶ τῶν
 ἄλλων ἀπάντων, τῶν μὲν μειζόνων, τῶν δὲ ἔλασσίνων· ἃ δὲ πάν-
 τα, ὅλον τινα τοῦ ὅλου σώματος μέλη, συνδιαμένει, τὴν ὀλοσγέ-
 ρειαν τῷ πικνῷ παραγόμενα. Δεύτερον δὲ, ὅτι πολλὰ ἐν τῷ διαδέ-
 χεσθαι ἀλλήλα συνυφεστήκεν· ὅλον, ἡ νύξ διαδεχομένη ἡμέραν, καὶ
 ἡμέρα ἐκ νυκτός ἀπαυγάσσοσα· τὰ τε ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ ἀλλη-
 λοδιαδύχως γιγνόμενα καὶ φθειρόμενα, ὕδωρ εἰς ἀέρα μεταβαλλύ-
 μενον, καὶ ἀήρ, συμπιλούμενος φύγει, εἰς τὴν τοῦ ὕδατος αἰθῆς
 τρεπόμενος φύσιν. Τρίτον δὲ, ὅτι καὶ αὐτὰ ταῦτα κατὰ τε ποσὴν
 καὶ ποιόν, ζῶα τε καὶ φυτὰ, ἕτεροῦ καὶ ἐκείνου γιγνόμενα, αἰεὶ τε
 κινούμενα, καὶ τὸ ἡρεμεῖν ἀγνοοῦντα, ὅλον δὲ τινα βῆθην καὶ ἀπερβῆθην
 ὑφίστανται ἀπαυσον. Τέταρτον δὲ, ὅτι ἄλλο ἄλλου γιγνόμενον αἴτιον
 καὶ αἰτιατόν, οὕτω τὸ ἑαυτοῦ μέρος ἕκαστον παρεχόμενον, εἰς τὴν
 τοῦ ὅλου κόσμου συναπλήρωσιν συντελεῖ. Πέμπτον δὲ καὶ ἔσχατον,
 ὅτι μηδὲν ἐκτός τοῦ πικνῶς τούτου ὑφίσταται, πρὸς ὃ ἂν τυχῶν ὡς
 μέρη πρὸς ὅλον ἀνάγκητο· πῦθην γὰρ ἂν τις οἶός τε εἴη καὶ δεῖξαι
 ταῦτα, εἰ μὴ τις κρείττονι λόγῳ τῆς κενουθενουργοῦ δυνάμεως, ἢ
 καὶ τὰ δύνατα δυνατὰ, ἔργον τίθεται ταῦτα; (*)

(*) Φέρεται περὶ Πλουτάρχου Μικροδωρὸς τις τῶν ἑπικουρίων εἰπών, ἕνα εἶχον
 ἡγενηθῆναι ἐν μεγάλῳ πεδίῳ, καὶ ἕνα κόσμον ἐν τῷ ἀπείρῳ ἰσχυρῶς ἔταπεν εἶναι· ἀλλ'
 αὐτὸς οὐκ ὀλιγῶς τὸ πᾶν ἴσως ἐστὶν ἐκδεχόμενος ἐν τῷ λόγῳ· τὰ δὲ τοῦ πικνῶς μέρη
 κατὰ συστήματά τινα πλανητῶν εἰς κόσμους ὅπως μετασυστάσας· ἄλλως δὲ πᾶς ἂν

Περὶ Ἀρχῶν, ἐξ ὧν τὰ σώματα σύγκεινται.

§. λβ. Διτῶν τῶν ἀρχῶν παρὰ φιλοσόφους ὁμολογῆται εἶδος· αἱ μὲν γὰρ πρῶται εἰσὶν αἱ μὴ ἐξ ἄλλων, μὴ ἐξ ἀλλήλων γενόμεναι· αἱ δὲ δευτέραι, αἱ ἐξ ἄλλων τινῶν ἀπλουτέρων καὶ αἱ μὲν μεταφυσικαὶ ὀνομάζονται, αἱ κατὰ μόναν ἀφαιρέσειν ἐννοούμεναι, καὶ λόγῳ μόνῳ διακρινόμεναι· αἱ δὲ, ὡς πρῶται, αἰσθησίαι μὲν οὐ, φαντασίαι δὲ ἀμυδρᾶ λαμβανόμεναι. Πρῶται μὲν αὖν ἀρχαὶ μεταφυσικῶς ἢ τε ὕλη καὶ τὸ εἶδος· εἰσὶν, ὡς μὴ ἐξ ἄλλων ἀπλουτέρῳ, μὴ ἐξ ἀλλήλων γιγνόμεναι ἢ τε γὰρ ὕλη αὐτὴ ὡς πρῶτη τε καὶ ἀνείδεος ὑποτίθεται καὶ τὸ εἶδος ἰσοτιμῶς μὴ ἐξ ἑῶν ἐπέρου, καὶ τῆς ὕλης ἀφηρημένον. Ὅτι δὲ αἱ ἀρχαὶ αἱ μεταφυσικαὶ αὐταὶ καὶ πρῶται ἀκούουσαι, οὐ κενά τινα, ὡς πρῶτον ἔδοξεν ἐπινοίας ψιλῆς εἰσὶν ἀναπλάσματα, ἀλλὰ φύσει τοῖς σώμασιν ἐνυπάρχουσαι, τὸ μὲν φύσει ἐξ αὐτῆς τῆς τῶν πρῶτων ὡσίας κατὰ συνσπύρασμα ἔχουσαι· τὸ δὲ μεταφυσικῶς, ἐξ αὐτῆς τῆς κατὰ τὸν νοῦν ἀφαιρέσεως, ἐπινοίας μόνῃ ἀπὸ ἀλλήλων διακρινόμεναι, τοῦτο καὶ ἄλλως μὲν δυνατόν ἀποδειξαι, ἀλλὰ καὶ τῶν περὶ κινήσεων πρὸς ἀλλήλα μεταβάλλειν, γίγνεται φανερόν· πάντι γὰρ τῷ μεταβάλλοντι δύο τινὲς ἀρχαί, ἐξ ὧν σύγκειται, ἐνυπάρχουσαι θεωροῦνται, ἢ μὲν εἰδοποιούσα, ἢ δὲ δεχομένη τὸ εἶδος· τὸ γὰρ μεταβάλλον, εἴγε φύσει πέριαι μεταβάλλειν, (*) οὐδὲν ἄλλο πάσχει, ἢ ἂ μὲν τῷ εἶδει αὐτοῦ προσῆν, ἀφαιρεῖται· ἕτερα δὲ ἀντ' ἐκείνων προσεπιδέχεται, καθ' ἃ τῆς προτέρας ἢ δευτέρας κατὰστασις διακρίνεται· τότε διακρίνον ἄρα καὶ διασέλλον, τότε διακρινόμε-

κινῆσαιτο αὐτὸς τὸν ἀπειρον διέναι αἰθέρᾳ περιγεγραμμένῳ νεῖ, ὡς καὶ ἄλλοις παρὰ τὸν ἐράμινον ἐρμῖν κίσεως, εἰ μὴ τι εἴ ἀποκαλύψωσι.

(*) Φύσει μεταβάλλειν λέγεται τὸ αὐτῷ μεταβάλλον, ὡς μὴδὲν αὐτῷ μετὰ τὴν μεταβολὴν ἀπολείπεισθαι, ὡς οὐκ αὐτῷ τῷ εἶδει μόνον ἐωρᾶτο προσκένοντα, ἕτερα δὲ προσεγγίσεσθαι· διὸ καὶ ἄριστος τὴν οὐσίαν ταύτην μεταβαλλόμενον, μεταβάλλειν ἀπιδίδου εἶναι τὸ εἶδος εἰς ὅσον, ἕμισα μόνον τῷ αὐτῷ αἰσθητῷ ὑποκειμένον· μεταβάλλειν δὲ κατὰ συμβεβηκός φεμεν τὸ καὶ μετὰ τὴν μεταβολὴν διασώζειν τῷ αὐτῷ τῷ εἶδει προσκένοντα τὰ πλείονα. Εὐγ. μεταφ. σφί.

μενον καὶ διοριζόμενον δύο εἰσὶν ἀρχαὶ πρῶται, ἢ ὕλη καὶ τὸ εἶδος, φύσει τοῖς σώμασιν ἐνυπάρχουσαι.

§. λγ. Ἐλθωμεν δὲ ἔτι καὶ ἐφ' ἃς δευτέρας ἀρχὰς ἔφαμεν εἶναι· τῆσδε δὲ τὰς ἐξ ἄλλων εἴρηται εἶναι· καὶ εἰσὶν αὐταὶ αἱ αἰτομοὶ σωματικαὶ φύσεις, ὡς ἐξ ὕλης καὶ εἶδους τῶν καὶ πρῶτων οὐσιῶν ἀρχῶν συγκροτούμεναι· δευτέραι μὲν μεταφυσικῶς· φύσει δὲ πρῶται πρῶται γὰρ φύσει καὶ αὐταὶ φύσει γὰρ οὐσίαι ἀπλάι, οὐτ' ἂν ἐξ ἄλλων περὶ τῶν συγκροτηθεῖεν (ἐννοητέον δὲ ἢ φύσει· εἴγε μεταφυσικῶς, ὡς ἐξ ὕλης καὶ εἶδους συμπεφυκυῖαι, ἐβρέθησαν δευτέραι) οὐτ' ἂν εἰς ἄλλας ὑπὸ τῶν ἐν τῇ φύσει δυνάμεων ἀπλουτέρας ἀναλυθεῖεν. Μηχανικαὶ δὲ ἤκουσαν αὐταὶ, εἴγ' ἐξ αὐτῶν διαφεύρας ἐκτεινομένων, καὶ ποικίλως σχηματιζομένων καὶ διατιθεμένων (*) ἕκασθ' οὕτως εἰπεῖν οἴονεὶ τεχνουργεῖται· Εἰσὶ δ' οὖν καὶ αὐταὶ αἰσθηταὶ μὲν οὐ διὰ τὴν τοῦ ὅγκου σμικρότητα· φαντασίαι δὲ καὶ μακροληπταί· Τάσδε δ' οὖν τὰς πρῶτας εἶναι ἀρχὰς, καθ' ἃς, ὡς μηδέποτε μεταβαλλούσας, ἀκλινηῖς ἢ φύσις ἐστήξει, διαμένουσα ἀπὸ αὐτῆς, οὐδὲν ἀπεικός· καὶ γὰρ ὁρῶμεν αὐτὸ τὸ πῦρ τὸ διὰ πάντων τῶν σωμάτων διῆκον, καὶ μονονῶ πάντα καταναλίσκον, τὰ μὲν ἐξ αὐτῶν συγκροτούμενα σύνθετα δυνάμενον εἰς τὰ, ἐξ ὧν συνέστηκεν, ἀναλύσαι· αὐτῶν δὲ τούτων μηδὲν κατισχύον, ἀθάπνα περὶ καὶ ἀλώετα· ὡς συνιόντων αὐθις ἀλλήλοις τὸ σύνθετον εἴς τὴν προτέραν ἀποκαθίστασθαι φύσιν· οὕτω κατεπέξει πυρὸς διαλύεται μὲν ὁ γρυσοῦς, τῶν μερῶν διασάντων ἀπὸ ἀλλήλων τῇ πύρρι· αὐτὰ δὲ τὰ ἀπλοῦστα ἤκιστα τρέπεται διὸ συνιόντων ἐκείνων αὐθις, ἀποκαθίσταται· ὡς δ' αὐτῶς καὶ ὕδατι ἀρβέντι εἰς ἀτμῶς ἐκ λεπτοῦσσι, τὰ πρῶτα τῶν ἐν αὐτῷ μερῶν ἀτρέπτα μείνοντα, εἴς

(*) Ἐκ τῆς ἰσοτιμῆτος καὶ ἀνεμοιότητος πολλῶν ἐντῶν διακρίνεται, ὅτι μὴτε ἕκαστῶν αἰτομῶν ἕκαστος ἑτεροφύεις, καὶ ἑτεροσχέμων τυγχάνει γι εὖσα, μὴτε μὲν ἀπασα φύσει καὶ σχήματι ἴσοιαι· εἰ μὲν γὰρ δαίμεν τὸ πρῶτον, οὐδὲν ἀκλινὲς ἐν τοῖς σώμασιν ἴσοιον· εἰ δὲ τι δευτέρον, ἀδύνατον ἦν προκίψαι τινὰ τῶν αὐτῶν, ὅτε διακρίναι ὡς ἄλλων εἶδει.

ὅτι φύσιν πλάσει ὡςάντα, τὴν προτέραν φύσιν αὐτῶν ἀποδίδωσι μυσία δὲ τοιαύτῃ ἐστὶν ἰδαίν ἐν τῇ φύσει γιγνόμενα ἐξ ὧν φύσεις τινὲς ἀπλωστάς, ἀναλλοιώτους τε, καὶ πάντα ἀτόμους τῶ παντὶ ὑπερέχουσι ἀνάγκη ὁμολογεῖν, ἅπερ ἂν εἴη τὰ πρῶτα στοιχεῖα, ὧν ἡ μὲν μέγιστος καὶ κραταίωτος τὴν γένεσιν ἢ δὲ διάζευξις καὶ διάστασις, τὴν ἐβορᾶν τοῖς συνθέτοις παρέχεται.

Περὶ τῶν ἐνοουσῶν ταῖς οὐσίαις δυνάμεων καὶ τῶν ἐν τῇ φύσει κειμένων νόμων.

§. λζ. Τὸ μέγα τοῦτο σύστημα τοῦ παντός ἐννοούμενον ὀλιχῶς, ἐκ πλείωνων ἄλλων συστατικῶν ἀπλωστέρων, ὡς εἶδος, τῶν μὲν μειζόνων, τῶν δὲ ἐλασσόνων, καὶ μέγιστα τῶν ἀπλωστῶν ἀτόμων οὐσιῶν τὴν ἀνάλωσιν ἐπιδεχομένων, ἐυνέσκειν. Ταῖς οὖν τοιαύταις, ἐξ ὧν ἅπας ὁ διάκοσμος αὐτός συναρμολογεῖται, οὐσίαις καὶ δυνάμεις τινὲς, ἐξ ὧν αἱ ἐνέργειαι, δι' ὧν αἱ μεταβολαί, ἐν εἴς ἢ τὰξιν καὶ ἢ διακόσμοις μέγιστα θεωρεῖται, (λδ.) ἐνεῖναι μὲν ἐπάναγκες φαίνονται γινώσκον δὲ ἡμᾶς αὐτάς, ὑποκαί ποτε τὴν φύσιν, ἐπ' ἀκριβῆς χαλεπώταται ὡς, ὅρα, ὁρῶμεν μὲν τὸ πῦρ πάντα καταναλίσκον, καὶ τὴν δυνάμιν τούτην τὴν αὐτῶ ἐνούσαν ὁμολογοῦμεν τῆς δὲ κατὰ τὸ καίαν τῆς κινήσεως τῆς αἰτίαν παντελῶς ἀγνοοῦμεν ὁμοίως δὲ καὶ τὸ κατωφερὲς πῶν σωμάτων ἐπὶ τὴν βαρύντιν ἀναφέροντες, αὐτῆς πούτας τὴν αἰτίαν καταλαβεῖν οὐ δυνάμεθα. Τὰς οὖν τοιαύτας δυνάμεις, καθ' ἃς τὰ μὲν κινεῖν, τὰ δὲ κινεῖσθαι ἐν τάξει πεφυκίτα τυγχάνει, νόμους ἀνόμισαν φύσεως ἃς γὰρ ἡ φύσις κατὰ τε εἶδος καὶ γένος, καὶ καθ' ἅλα μεταβολὰς ἐπεργάζεται; ταύτας ἀπαραίτητως κατὰ λόγον τὸν αὐτὸν, καὶ ἐν παραπλησίαις ταῖς περιστάσεσιν ὁμοίως ἀλλήλαις αἰεὶ ἐκτελεῖ. οὐ καὶ νόμοι τῆς φύσεως ἤκουσαν, πισθῆσκει μὲν καὶ πρὸς ἡμῶν ὡς ἐκ τῶν ὑσέρων φαινόμενοι ἐκ δὲ τῶν προτέρων παντελῶς ἀγνοούμενοι, ἃ τε δὲ καὶ τῶν δυνάμεων αὐτῶν, καθ' ἃς οὐ νόμοι, τὸ πλείστον μέρος ἀγνοουμένων. (*)

§. λη. Τὴν οὖν ἐνυλὴν φύσιν πρῶτον ἀκριβῶς διασπειράμενοι οἱ φιλόσοφοι, τοιαύτην εἶρον, ὡς εἰ μὴ δύνασθαι μηδαμῶς μηδεμίαν ὑφ' ἑαυτῆς ἑαυτῇ τροπὴν ἐμπιεῖν, μήτε ἠρεμοῦσαν κινεῖσθαι, μήτε κινουμένην ποτὲ ἠρεμεῖν, μήθ' ὅ φέρει σχῆμα, ταῦτ' ἐξ οἰκείας δυνάμεως μεταμεῖψαι. Ταύτην οὖν τὴν ἐκ φύσεως τῆ ὕλης προσοῦσαν νοηρότητα Ἀδρανείαν τῆς ὕλης ἐνόμισαν (κ.) κατὰ οὖν τὸ πάθος τοῦτο τῆς ὕλης κείσθω νόμος τῆς Ἀδρανείας πρῶτος ὁδὸς.

» Ἐν οἰαδὴ ποτε καταστᾶσει ἡ ὕλη τεθεῖ, ἐν αὐτῇ μενεῖ, εἰ μηδὲν ἐξωθεν ἀντενεργοῦν, ἢ μεταβάλλωσθεθεῖ.

Ἐκ γοῦν τούτου προσεπιφύονται καθ' ἅπερ παραφυσάδες ἐκείνοι.

» Τὸ ἠρεμοῦν σῶμα οὐκ ἂν κινήσει ποτε αὐτὸ ἑαυτοῦ καὶ πᾶν τὸ κινούμενον σῶμα ὑφ' ἑτέρου κινεῖται.

» Πᾶν σῶμα τὸ ἐν κινήσει ὄν, οὐκ ἂν ὑφ' ἑαυτοῦ ἠρεμήσει καὶ πᾶν τὸ ἀπὸ κινήσεως ἠρεμοῦν, ὑφ' ἑτέρου πάντως τὸ ἠρεμεῖν προσλαμβάνει.

§. λθ. Δεύτερον δὲ κατιδόντες καὶ ἦν ἐγει σγῆσιν πρὸς τὰ ἐξωθεν ἐνεργοῦντα ἢ ἐνυλος φύσις, ἀπεφάναντο πᾶσαν μεταβολὴν αὐτὴν ἐπιδέχασθαι, καὶ ἠρεμοῦσαν δύνασθαι κινεῖσθαι ὑπ' ἄλλου ἐξωθεν ἐνεργοῦντος, καὶ κινουμένην αὐτῆς κατασχεῖσθαι κατὰ πᾶσαν ἀδίαφορίαν, τῆς κινήσεως κήρουσαν, ἢ γοῦν αὔξειν, ἢ μειοῦν τὴν κίνησιν κατὰ τοῦ κινουμένου, ἢ κωλύοντος περιὸν τῆς δυνάμεως καὶ σχῆμα δὲ ἀμεῖσθαι, καὶ ὅπως ἀδιάφορον εἶναι πρὸς πᾶσαν κατάστασιν τὴν αὐτῇ προσανήκουσαν. οὖν, ἐξω σώματα δύο, τὸ μὲν

φύσιν μὲν γὰρ εἶσι τὰ κατὰ τὴν κειμένους ἐν τῇ φύσει νόμους γιγνόμενον πρὸς φύσιν δὲ, τὸ παρὰ τούτους συμβαίνον τι διὰ βίαν τῶν ἐξωθεν τινος ἐνεργούντων αἰτίων, ἢτοι διὰ πλεονεξίαν, ἢ δι' ἄλλοιφιν, ἢ παρεκτροπὴν, καὶ ἕσα τοιαῦτα παρὰ τὴν τῆς φύσεως περικὸν τυγχάνει γιγνόμενα. ὑπὲρ φύσιν δὲ, τὸ ὑπὲρ τὴν τῆς φύσεως δυνάμιν ὑπὸ τῆς πανοθενούς καὶ ἀπολύτου δυνάμεως τοῦ ὑψίστου τελεούμενον τὰ γὰρ θεάματα μόνος εἶσι τῆς κραταιᾶς χειρὸς αὐτοῦ ἔργα. ἐπειδὴ γὰρ εἰ νόμοι τῆς φύσεως, ὑπ' ἐκείνου ἕσπα, μόνος τῇ φύσει, τῇ βουλήσει αὐτοῦ αἰεὶ κινεῖσθαι, ὑπ' ἐκείνου μόνου δύνανται δὲ καὶ σταθῆναι.

(*) Ἐν τούτοις διακρίνεται τὸ κατὰ φύσιν, καὶ παρὰ φύσιν, καὶ ὑπὲρ φύσιν κατὰ

προσβάλλον, τὸ δὲ προσβαλλόμενον. Τούτων αὖν τὸ μὲν προσβαλλόμενον τοσοῦτον ἀνάγκη μεταλαβῆναι τῆς κινήσεως, ὅσον ἐστὶ τὸ τῆς κατὰ τὴν προσβολὴν κινήσεως μέτρον τοσοῦτον δὲ τὸ προσβάλλον ἀφαιρεθήσεται, ὅσον ἂν μεταδῆ τῷ προσβαλλομένῳ προσεπιλογισθένω δὲ ταύτοις καὶ ἢ κατὰ τὸν ὄγκον ἐκπεράσθαι δυνάμεις, καὶ κατὰ τοῦτο μετρεῖσθαι ἢ κινήσεως ἢ γὰρ γῆ αὐτῆ, ἅπαν φημί ταῦτα τῆς ἀρούρης τὸ ἄχθος, ἐν ἡρεμίᾳ ὑποκείμενα, κίνησιν ὑπὸ μιᾶς ἐπιπεραθεθείσης ὑποστηροῦν ἐκπέσονται ἢ αἰσθήσει μὲν αἰθενὶ τρόπῳ ἂν αὐτῆ ληπτὸν λόγῳ δὲ καὶ θεωρίᾳ καὶ μάλα ἂν εἴη διαιρετόν· ὁ καὶ ἀνάπαλιν εἰς ταύτην κλίση ἤξει. κινουμένη γὰρ ἢ γῆ, ἢν προσκρούσῃ τῇ μιᾷ, τοσοῦτον ἀποσπασθεῖται, ἢς εἶχεν ὄρεμα, ὅσον ἐστὶν ἢ ἀπὸ τοῦ ὄγκου τῆς μιᾶς ἀντίστασις. Ταῦτα αὖν τὴν τῆς ὕλης δεξιότητα ἢ ἀδιαφορίαν καὶ δυνάμει παθητικῆν ἐνόμασαν οἱ φιλόσοφοι ἧτις διενέγκοι ἂν τῆς ἁδρανείας, ἢ ἢ ὕλη κατ' ἐκείνη μὲν νωθρά τις ἐστὶ καὶ καθ' ἑαυτὴν ἀμετάβλητος κατὰ ταῦτα δὲ αἰφύτως καὶ ἐτοιμῶς δοκιμάζεται ἔχειν πρὸς πᾶσαν μεταβολήν. Κεῖσθω οὖν καὶ κατὰ ταύτην τὴν ιδιοτροπίαν δεύτερος νόμος ὁ τῆς ἀδιαφορίας ὕδι.

Τῆς ἐν ἢ καίτοι καταστάσεως ἐν κινήσει, ἢ ἡρεμίᾳ ἐπὶ τὴν ἐναντίαν ῥαδίως πέφυκεν ἢ ὕλη μετακινεῖσθαι καὶ μεθίστασθαι ὑπὸ τοῦ ἐξωθεν ἐπινεργεῖν δυναμένου.

Ἐκ δὲ τούτου προκύπτουσι οἱ ἐστῆς.

Ἠρεμοῦσα μὲν ἢ ἐνωθὸς φύσις, ῥαδί' ἂν ὑπὸ τοῦ ἐπινεργεῖν αὐτῇ δυναμένου εἰς κίνησιν μεταχθῆι.

Κινουμένη δὲ, ἀνάπαλιν ἀπὸ τοῦ κινεῖσθαι εἰς τὸ ἡρεμεῖν, ἢ γοῦν εἰς ἐλάττωνα, ἢ μείζονα κίνησιν μεταστῆι.

Ἐπὶ δὲ τούτοις καὶ τρίτην ιδιότητα ἐνυπέσχευον τῇ ὕλῃ προσεπισημασάντες, καθ' ἣν ταῖς ἐξωθεν ἐνεργοῦσιν ἀντενεργεῖν πέφυκε καὶ αὐτῇ ἀντιβαίνουσα, Ἀντιδράσειν τοῦτο ἐκάλεσαν ἐξ αὐτῆς δὲ τῆς αἰσθήσεως φανερόν τὸ λεγόμενον γίγνεται. πᾶν γὰρ σῶμα προσβαλλόμενον, ἀντιδρᾷ πρὸς τὸ προσβάλλον ἐπίστασις ἐκ δὲ τῆς ἀντιδράσεως ταύτης καὶ μύθου αὐτοῦ τῆς κινήσεως ἀνάλογον

τῷ ὄγκῳ καὶ τῇ κατὰ τὸν ὄγκον στερέωτητι ἀφαιρεῖται (2θ.). Ἔστι δὲ ἰδεῖν τὴν τοιαύτην Ἀντιδράσειν κατὰ τοὺς νόμους ἐκτελουμένην, οὐ μόνον ἐν τῷ ἀκίνητῳ πρὸς τὸ κινεῖν, ἀλλὰ καὶ τῷ κινουμένῳ πρὸς ἄλλο κινεῖν τάχιον, ἢ ὅπουσιν ἀντιθέτω κινήσει ἐν ταῦταις γῶν ἀλληλωνίονα καὶ ἀλληλοπαθῆα θεωρεῖται· τὸ γὰρ μὲν ἐκ μείζονος προσβάλλον ὄρεμα ὡς ἐνεργοῦν θεωρεῖται ἂν πρὸς τὸ ἐξ ἐλάττωσος φερόμενον τῆς κινήσεως. τὸ δὲ μέτρον τῆς Ἀντιδράσεως ἀνάλογον τυγχάνει γὰρ ὅν τῷ ὄγκῳ τοῦ ἀντιδρῶντος ὅσον γὰρ μείζον τούτο ἂν ἢ, τοσοῦτην μᾶλλον μὲν ἀντίγει, ἐλάττω δὲ κινεῖται. Κεῖσθω τοίνυν καὶ κατὰ ταῦτα τρίτος νόμος ὁ τῆς Ἀντιδράσεως ὕδι.

Δι' τῶν σωμάτων ἐπινεργήσεσι καὶ ἀντιδράσεισι ἴσαι ἀλλήλαις εἰσὶ.

Ἐκ τούτου δὲ ἀναφέρονται κακείνα,

Σῶμα κινήσεως μεταδόν, τοσοῦτον ταύτης ἀφαιρεῖται, ὅσον μετέδωκεν.

Σῶμα κινήσεως μεταλαβόν, τοσοῦτον ταύτης μετέλαβεν, ὅσον ἀφῆκε.

Ταῦτα τοίνυν τρία εἰσὶ τῆς ὕλης γνωρίσματα, πρῶτον μὲν τὸ ἐπίστασις πρὸς τε ἡρεμίαν, ἐν κινήσει οὖσαν· καὶ ἐν ἡρεμίᾳ, πρὸς κίνησιν ἀδρανῆ εἶναι· δεύτερον δὲ ἀδιάφορον πρὸς ἐκότερα ταῦτα εἶναι, ἃ ὑπὸ τῶν ἐξωθεν ἐπινεργούντων αὐτῇ πέφυκε δέχεσθαι· τρίτον δὲ καὶ ἀντιδρᾷν ἀντιβαίνουσαν πρὸς τὰ ἐξωθεν αὐτῇ ἐνεργοῦντα δυνάμειν ἔχειν. (*)

Ἐπιθετὴ δὲ εἰ νόμοι οὗτοι συντελεῖται πρὸς τὴν τοῦ παντός τάξιν καὶ διακρίσιν, προσθέσει ταύταις καὶ τοὺς ἀπὸ τοῦ ἔθους λαμβανόμενους τῆς φύσεως νόμους. εἰς καὶ αὐτοὺς εἰς τὴν τῶν ὄλων διακρίσιν συντελοῦντας. εἴγε φησὶν ὅτι εἰσὶ δὲ οὗτοι εἶναι κανόνες παντός, τί τὸ καθῆκεν καὶ μή καθῆκεν ἕκαστον ἀποφασίζονται καθ' οὗ τὸ ἐκ προαιρέσεως τηρεῖται ἀπειθῶνται καὶ πρῶτος ἴσται. οὖν αὐτῶν ὑποκειμένων. Δεύτερος δὲ, τὸν πᾶσιον ἀγαπᾷν· τρίτος δὲ, ἑαυτῶν σωζέειν· τούτοις δὲ ἴσται ἢ τρίτοις τῶν καθῆκόντων διαίρεσις· περὶ ἧν εἰρήσεται τῶν ἐν τῇ ἰδέᾳ.

Περὶ Ἀρχῆς καὶ τελειότητος Κόσμου.

§. μζ. Οὐ μακρὸν ζήτημα ἦν παρὰ τε τοῖς ἀρχαίοις καὶ νεωτέροις φιλοσόφοις περὶ τε τῆς ἀρχῆς καὶ τελειότητος τοῦ κόσμου· οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν ἀναρχίαν αὐτὸν διωχυρίσθησαν εἶναι (ἐκ τίνος γὰρ αὐτὸν καὶ λάβει ἀρχὴν, μηδενὸς ἐκ μηδενὸς δυναμένου γενέσθαι;) οἱ δὲ τῆ ὕλης τὸ αἰώνιον καὶ ἀθύπαρκτον βιασθέντες προσθεῖναι, ἐκ τούτου τὴν ἀρχὴν τῷ κόσμῳ ἀπένειμαν· οἱ δὲ, καὶ τῆ κινήσει· οἱ δὲ, καὶ τῷ αὐτομάτῳ ἀλλὰ κινήσει ἀνεύθυνος, ἢ κινήσει, πῶς ἂν εἴη; αὐτομάτην δ' αὖ πῶς ἂν εἴη, δεύτερον τὸ γινώμενον προϋποτίθηται τὸ ἐξ οὗ παράγεται αἴτιον; Ταῦθ, αὐτοί γε, καὶ ἄλλοι ἄλλως, ὡς ἕκαστος· δραστικώτερος φαντασίας τετύχηκεν, οὕτω μᾶλλον ἕτερατεύσατο· τίνας δ' αὖν ταῦτα χαίρειν· Ἡμεῖς δὲ ἱεροῖς τε λόγοις πιστεύοντες, καὶ λόγῳ ὀρθῶν λόγων ἐπιμένοντες, ἐκ τοῦ μηδενὸς τὸν κόσμον παραλογούμεν παρῆχθαι θεῶν δὲ εἶναι τὸν παραγαγόντα, τὸν ταῦτα δυνάμενον, καὶ τὰ νοῦς ἀνθρώπινος οὐ χωρεῖ τὴν τοῦ τρόπου κατάληψιν· εἶδ' οὖν γρηὶ καὶ λόγῳ ταῦτ' ἀποδείξει, λέγομεν μηδ' αὐτῶν δυνατὸν οὐδένον τὸν κόσμον ὑπάρχειν· τῶν γὰρ αὐτῶν συντιθέντων ἰσχυρότερον ὑπάρχει αἰένον, ὡς ἢ ὕλη, αὐτὸ εἶδος· τῆς μὲν γὰρ ἢ αἰώνιος ὑπάρχει ἅπαντα ἀκίνητος τὴν ἐκ ἀπειρον ἂν συνήγαγε πρόβλεπτον τὸ δὲ, ἐξ ἀνάγκης ἐκείνη συμπερομαρτεῖ· ἔπειτα τὸ ἀθύπαρκτον ἐστὶν ὄν ὀναρχεῖται (οὐ)· ταῦτο δ' οὐκ ἂν εἴη μὴ ἀνεξάρτητον εἶναι, οὐ μόνον τῆ ἑαυτοῦ ὑπάρξει, ἀλλὰ καὶ τῷ τῆς ὑπάρξεως τρόπῳ· ὅθεν τὴν ἢ ὑπάρξει αὐτῷ αὐτῷ εἶναι, καὶ τὸν τρόπον τοῦ αἰώνιος ἢ τοῦ ὄντος ὑπάρχειν, ὑποκλήθη; ἔξωθεν μὲν ἀφαιρούμενον, ἢ αὐτῷ εἶναι, μὴτε μεμώμενον, μὴτε ἄλλως πῶς ἀλλοιούμενον· ἢ αὐτῷ ἢ πᾶσι ἔξωθεν ἄλλο τε ἄλλο ἀλλοιῶσαις ἐπιδεχομένη, ἢ ἂν εἴη· ὀθύπαρκτης τε καὶ ἀνεξάρτητος; Ἀλλ' οὐ δὲ ἢ κινήσεις αἰτίας εἶσαι γὰρ τὸ κινούμενον ἐξ ὕλης καὶ εἶδους συναπαρτίζεται· οὐδὲ μὲν τῷ αὐτομάτῳ καὶ τυχεῖα τινὲς εἶναι τὸν παντὸς ἀποκρίσει ἀρχὴν· τὸ γὰρ ἀναρχεῖται καὶ εἰρηθῆκεν αὐτῷ οὐ τυχεῖον τι οὐκ ἀποκρίσει· ἀλλὰ τὸ πάντοτε ἀντικρὺ τῆς ἑκάστης γρήσει

καὶ τῆσιν ὠρισμένοις καὶ πεπεγμένοις δεδωκεν αὐτὸς Προνοίας λαμπρῶς καὶ ἀριθμητικῶς κηρύττει· οὐκ ἔστι ἐπὶ τὴν πρωτίστην οἰκίαν, τὴν πάνσοφον, παντοδύναμον, πανάγαθον, τὴν τελείαν καὶ ὑπερτελεῖται τὴν τοῦ παντὸς ἀρχὴν ἀνακτίων· Ἀλλὰ καὶ τὸ γρηγορικὸν ποσὸν, καθ' ὃ παρῆχται καὶ τοῦτο τοῖς φιλοσοφώσασιν ἠμφισβήτηται· καὶ τὰ τοῦτο παρὰ τῆ θείᾳ γραφῇ ἐξῆμέρον φέρεται· ἀπορρίπται γὰρ, φασί, πότερον ἀληθείᾳ καὶ φυσικᾷ ἡμέρας τῆσιν ἢ γραφῇ ἀπορρίπται, ἢ ἄλλως ἐκφράσει; εἰσὶ τινες ἐκ μεταφορᾶς, ὁ δὲ κόσμος ἐν ἀκαρπείᾳ παντοδυνάμῳ γεγέννηται νεύματι; τοῦτο γὰρ καὶ τῆ θείᾳ πρέπον μᾶλλον μεγαλειότητι διὰ τὸ ἀπειροδύναμον εἶναι· καὶ ταῦτα μὲν ἐκείνοις ἡμεῖς δὲ τὰ τῆς θείας σοφίας ἐσᾶκρον ἐξυγνεύειν ἀδύνατοι ὄντες, εὐμεν καλῶς, ἐν οἷς ὁ θεόπτης Μωϋσῆς θειοτέρῳ νοτὶ περὶ τούτου περιλοσόφηκεν, ἐν ἑξ ἡμέραις φάμενος γενέσθαι τὸν κόσμον.

§. μβ. Οὐκ ἥττον δὲ καὶ περὶ τῆς τελειότητος αὐτοῦ διαπεριλονεῖται τοῖς αὐτοῖς· οἱ μὲν γὰρ, μὴ εἶναι τοῦτον τὸν τελειότατον· οἱ δὲ, τελειότατον πάντων εἶναι φασί· οἱ μὲν οὖν τὸ τέλειον αὐτῷ ἀποδόντες, ἐκείνοις τοῖς λόγοις πείθονται μάλιστα ὁ θεός, φασί, ἀπειροδύναμος ὢν, τῷ τε τέλειον καὶ ὑπερτελεῖον πλουσιῶν, ἐδύνατο ἅμα ἀπείρους κόσμους παρὰ τοῦτον δημιουργῆσαι, ἀλλ' ἐν τῷ μόνῳ χρείας οὐσίας ἐνεργείᾳ ὑφίστασθαι, τὸν τελειότατον πάντων, ὢν δυνατὸς ἦν παραγαγεῖν, εἰκὸς προελθῆναι ταῦτα μὲν ἐκείνοις συνέστησιν· Ἀλλ' εἰ μὲν μέχρι δεῦρο ἴστατο τὰ παρ' αὐτῶν περὶ τούτου φιλοσοφούμενα, οὐδὲν ἂν ἐκόλυε καὶ ἡμᾶς πείθόμενος τοῖς ἑαυτῶν εἶναι λόγοις· νῦν δὲ καὶ περίσμη ἐκείνου προκίπτει ἄτασιν τῆς νοῦς εὐσεβέστερον φιλοσοφεῖν αἰρούμενος, ὅτι καὶ τὸ τέλειον τοῦτο, ὁ τῶν ἁμῶν ἀπένειμαν, ἀπλῶς τέλειον ὑπετέτασσαν εἶναι, ὥστε καὶ βουλόμενον τὸν θεὸν μὴ ἂν δύνασθαι προσθεῖναι τι τῆ αὐτοῦ τελειότητι τοῦ γὰρ ἀπλῶς τελείου πῶς ἂν γέναιτο τελειότερον, καὶ οὕτως ἀπειρον τὸν θεὸν τῆ δυνάμει ὁμολογοῦντες, πεπερασμένον κηρύττουσι, περιουθεῖντες ἐν μέρει τὸ παντοδύναμον· ὁ πρὸς τῷ περιπίπτειν ὀνομαζομεν, καὶ τῆ Πίστει οὐκ ἀνεπίληπτον.

§. μγ. Τῶν δ' αὖ ἀτελεῖ τὸν Κόσμον δογματιζόντων οἱ μὲν, τὸ

ἀπὸ τῶν εἰρημένων ἀποπνέει ἐκλήσεις βουλήματα, τῆς γνώμης παρ-
 τῆς ἐγένοντο· ἕτεροι δὲ ἰδίοις δουλεύοντες λογισμῶν, καὶ οἱ παρ-
 εραζόμενοι εἰς τὸ ἀπειρον τῆς θείας σοφίας καταθρασυόμενοι ἐμβα-
 τεύσαι, εἰς ἀλλοίωτος ἰδέας ἐξέκειλαν, εὐπρώματα τοῦ μεγάλου
 καταλέγοντες κόσμου, καὶ ἐπιδιορθώσας ἐκ τοῦ θησαυροῦ τῆς ἐαυτῶν
 καρδίας ἐκφέροντες, καὶ συχνὰν παρ' αὐταῖς τὸ ἀμεινον ἂν ἦν, εἰ-
 σὸύτω, τὸδε, ἢ τὸδε δεδμηιούρητο καὶ ἄλλα μυρία κατὰ τῆς θείας
 βλασφημοῦσι σοφίας, κακῶς εἰδότες, ὡς τὸ πεπερασμένον διὰ τοῦ
 ἀπερου διέξει ἀδύνατον ὅποτε γὰρ καὶ τῶν ἐν ὀφθαλμοῖς ἀποβαι-
 νόντων ἀγνωσῶμεν πάλαι τις τὰ αἴτια, ἔκουγε δὲ μᾶλλον τυφλώ-
 σιμεν ἂν πρὸς τὴν ὄλην τοῦ παντός ἀρμονίαν, ἐνθα πλῆθος ὄσον
 αἰτίων τε καὶ αἰτιατῶν, καὶ τῶν αὐτῶν, ἄλλως θεωρουμένων, ἀμφο-
 τερά ὄντων (κέ.) ταῖς σωφρόνως φιλοσοφεῖν, ἀδυσσας ἄδυσσον ἐπι-
 καλουμένῃ πανταγῶθεν παρὶς καὶ τί γὰρ ἦν καὶ εἴποι τις ὁ ἐν ἀερο-
 γατῇ γεννηθεὶς ἀμαθία, καὶ μήτε πρὸς τὴν ἐαυτοῦ γνώσιν, ὕστερον
 παιδευθεὶς, δυνάμενος ἐπιπέσει, πρὸς μερίαν συμπλοκὴν καὶ ἀλ-
 ληλογίαν αἰτίων τε καὶ αἰτιατῶν, ἃ δὲ ἀπόσασιν, ἢ διὰ λεπτό-
 τητα τὴν ὄρασιν ἀποφεύγουσιν, ὅποτε οὐδὲ τῶν ἐν τῷ ἡμετέρῳ σχή-
 ματι τοιούτῃ πολλῶν τῶν λόγων ἔχουμεν ἂν εἰπεῖν; Ἄλλ' ὁρίσασθε αὐτοῖς,
 ἡσποτα, ὁ μόνος ἀγαθὸς καὶ σοφός!

§. μδ. Ἐκ τούτων ὧν θαυμάζειν ἔπεισι καὶ τῶν πρώτων τῆς
 ἀληθείας, καὶ τῶν δευτέρων τῆς τῶν τούτων μὲν, ὡς τοσοῦτον
 αἰς ἐαυτῶν ἐπινοίας ἐπιβαρῆσαντων, ὡς καὶ τοῦ ἀπειροσόφου
 ἐπιδανίστασθαι σοφία καταθρασύνεσθαι· ἐκείνων δὲ, ὡς τοῖς θεοῖς
 βουλομένων ἐμβατεύειν βουλήμασιν, ὡς καὶ μαθεῖν ἐθέλειν, εἰ τὸν
 πλεονέκτητον, ὧν ἰδύνατο δημιουργῆσαι κόσμον, ὁ ἀπειροδύναμος
 λέγοι· καὶ τοι εἰ μὲν αὐτὸ πρὸς αὐτὸ θεωροῦντες τὸ τέλειον, ταῦτα
 λέγουσιν, εἰεν ἂν μέτρια λέγοντες· τέλειος γὰρ ὁ κόσμος κατ' ἐπι-
 πρὸ θεωρούμενος, ὡς ἐκ τελείων μερῶν συναρμολογούμενος· καθάπερ
 ἡ μίτραν τινὰ τὸ τέλειον ἔχειν φαμέν, τὴν ἐκ κωνοεικῶν μερῶν
 ἡ συμμετρίας συγκεκοσμημένην· εἰ δὲ πρὸς τὴν θείαν δύναμιν
 τέλειον ἀναφέρωσιν, ἀντιπάλαιοι οὐκ ἂν εἰεν, ὡς ὕρον τῆ ἀπε-

ριορίσῃ δυνάμει τοῦ θεοῦ ἀπονέμοντες, δεῖον τ' ἀνάπαλιν, τὸν μὲν
 κίσημον πεπεράσθαι πιστεύειν· τὸν δὲ δημιουργῶν ἀπειρώς παράγειν,
 ἢ τοῦτον, ἢ ἄλλον δύνασθαι τελειότερον· ἐκ τε γὰρ τῆς τῶν ὕψιμῶν
 ὑποστάσεως τὸ πανσθενουργὸν καὶ ἀπειράγαθον τῆς θείας μεγα-
 λειότητος γασχίρομεν· καὶ τῆς καλλονῆς καὶ διακοσμώσεως οὐγ-
 ἦστον τὸ προνοητικόν, καὶ ἀπειροτέλειον ἀνυμνοῦμεν· Οὐδ' αὖ ἐκ τοῦ
 ἐν χρόνῳ ποτὲ δημιουργῆσαι ἀλλοίωσιν τινὰ τῷ ἀναλλοιώτῳ προ-
 τρίβομεν· ὅπερ ἂν πάθοιεν μάλιστα οἱ τῷ καθ' ἑαυτοῦς ἀδυνατῶν καὶ
 τὰ τοῦ θεοῦ βουλήματα πολυπραγμονεῖν θρασυόμενοι· ἀλλ' ἀτρέπτῳ
 δυνάμει καὶ προαιωνίῳ βουλήματι, ὡς περ καὶ ὅτε κάλλιον αὐτῷ
 ἔδοξεν εἶναι καὶ τῇ φύσει προσῆκον, τὸ πᾶν δεδμηιουργηκέναι πι-
 στύομεν· καὶ πάλιν, εἰ τῶν μὲν κρατούντων νόμων ἐκστάντων, ἑτέρων
 δὲ τῷ ἐκείνου νεύματι ἀντικαταστάντων, παραλλαγὴν τινὰ καὶ ἀλ-
 λοίωσιν ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἐθέλησιν τοῦ παντός ἀπεργάσασθαι, τίς
 ἀντιστήσεται τῷ ἐκείνου βουλήματι; τοιαύτην καινοουργίαν τοῦ παν-
 τός καὶ ἐν ἀποφῆταις μυσόμεθα λόγῳ, οὐρανὸν καινόν, καὶ γῆν
 καινὴν ἰσομένην, καὶ οὐδὲν ἄπιστον ταῖς εὐσεβεῖν αἰρουμένοις.

ΒΙΒΛΙΟΝ Γ'.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ.

§. μέ. Ψυχολογία ἐστὶν ἐπιστήμη, λόγῳ, ὡς καὶ τοῦνομα δηλοῖ,
 τῆς ψυχῆς, καὶ τῶν τῆς ψυχῆς ἐνεργειῶν καὶ παθῶν ἀποδιόσασα·
 ψυχὴν δὲ τὴν ἐν ἡμῖν φαμέν ἐννησῶσαν οὐσίαν, περὶ ἣν, ὡς ἡ τιμιώ-
 τερον μέρος τοῦτ' ἐστὶ τοῦ ἀνθρώπου, τοσοῦτῳ μᾶλλον δοκοῦσιν οἱ

ἀργαῖοι ἐνεργησάσθαι ἀλλὰ καὶ τὰ πᾶν πρὸς ἡ ὧσιν ἀγῶνα περὶ
 αὐτῆς ἐκείνοι πεποιήκοντες, οὐ δ' οὐ. ὡς ἐπιφάνει πρὸς ἀλλήλους ἐξέ-
 ζαντο· οἱ μὲν, σωματικὴν τινὰ εὐρίαν· οἱ δὲ, σωματικὴν μὲν οὐ, τοῦ
 δὲ σώματος οὕτως ἐκρηγμένην, ὡς καὶ ἐν ἑνὶ ἐκείνου δύνασθαι
 ἐνεργεῖν· οἱ δὲ, καὶ πᾶν ἀσώματων διαπραξίαντες καὶ οἱ μὲν, θνη-
 τὴν· οἱ δὲ, ἀθάνατον καὶ αὐτόχρομα νῦν, εἴα δὲ καὶ ἔστιν, αὐτὴν
 υποθέμενοι καὶ οἱ μὲν, μίαν ἐν ἀπικτῶ εἶναι ἀνθρώποις· οἱ δὲ, ἐκά-
 στῷ γούρις μίαν εἶναι· καὶ ἄλλοι ἄλλως ὡν τὰς δύζας καταλέγειν
 ἐν ταῦθα οὐ πρὸς ἡμῶν, τοῦπίτομον θρηωμένων· Ἄλλ' ἐκείνοι μὲν,
 ὅσοι ἀποπλανηθέντες πᾶ ὄντις, εἰς ἀλλοζύτους ἐξετραχηλίσθησαν
 δύζας, παρ' ἐχυτῶν τῆς ἀπείτης τὸν ἐλεγχὸν ἔχουσιν· ἡμῶν δὲ τῶν
 σωφρονέστερόν τε καὶ εὐ. εὐέστερον φιλοσοφισάντων περὶ αὐτῆς λόγους
 ἐπιμένοντες, ὠρίσθω ὡδὲ Ψυχὴ ἔστιν οὐσ. πείσης πᾶντι, καθαρεύουσα
 ἀπλῆ, ἀδικήτοσ, ἀσθηρτοσ, ἀθάνατοσ· καὶ περὶ ταύτης ἡμῶν
 ὁ λόγος ἔστῃ.

Ὅτι ἡ ψυχὴ ἐστὶν οὐσία.

ἤμ. Τὴν τῆς ψυχῆς οὐσίαν διακινῆ περιλαβεῖν οὐκ ἂν ἄλλως
 ἡμῶν γένοιτο, ἢ ἐξ ὧν αὐτὴ πρὸς τὰ ἔξω καὶ πρὸς ἐχυτὴν ἐνεργεῖ·
 ἡμῶν γὰρ ἂν οὕτω πως ἰνδᾶλλισθῆαι περὶ ταυτῆς· σίνισμεν γὰρ δύ-
 ναμίν τινα ἐνῶσαν ἡμῶν, δε' ἧς ἡμῶν τε αὐτῆς, καὶ τισι τῶν ἐν ἡμῶν
 καὶ περὶ ἡμῶν καὶ ἐκτὸς ἡμῶν συμβαίνόντων προσέχομεν ἐπιβάλλον-
 τας καὶ νῦν μὲν ἐπὶ πλείστον τῆ περὶ τὸ αὐτὸ προσοχῆς δοκοῦμεν ἐμ-
 μένειν· νῦν δ' ἐκ τῆς αὐτῆς αὐθῆς ὁρμώμενοι δυνάμειωσ, ἀφ' ἑτέρου
 αἰς ἑτερον μεθιστάμεθα, ἄλλων ἐπὶ ἄλλαις τῶν ἐπιβουλιῶν γινουμένων,
 καὶ ἄλλας ἄλλων διαδεχόμενων· οἷον, ὡς εἴ. μ. εἴτι, ἐν πλῆθυσθῃ ἀ-
 γορᾷ, τὰς τε οἰκίαις περὶ περισκοπῶν, καὶ τοῖς ἀνθρώποις, οὓς μὲν
 προσιώντας, οὓς δὲ ἀπύνοντας, τοὺς πωλοῦντας, τοὺς ὠνουμένους, τοὺς
 θεωμένους· ταῦτα δὲ καὶ ἄλλα μυρία τῆ αὐτῆς οὐσίῃ, ἐκείνη δύναμει
 διέρχεται· ταῦτα δὲ πάντα καὶ τὰ τοιαῦτα εἴ ἂν εἴη, ἢ ἐνεργεῖαι πᾶν-
 τως τῆς ἐνυπαρχούσης δυνάμειωσ· ἀλλὰ μὲν αἴτι ἐνεργεῖται, αἴτιε θυ-

νάφεις ἐν ὑποκειμένῳ εἶσιν, ἔστιν ἄρα τὸ ὑποκειμένον, ἐν ᾧ ἵκεῖναι τὴν
 ὑπὲρ κινῆ ἔχουσαν· τούτο δὲ ἔστιν ἡ ψυχὴ· οὐδὲ γὰρ ἂν εἴη γινέσθαι
 ἐνέργειαν, ἢ ἀλλοίωσιν, μὴ ὑπόντας τοῦ, ἐν ᾧ ταῦτα τὴν ὑπὲρ κινῆσιν
 ἔχει, διακινόντας· οὐδὲ συμβεβηκόσ, μὴ ὑποκειμένου τινὸς εἰς ὑπο-
 δοχὴν τοῦ συμβαίνοντος· Ἐπειδὴ τοίνυν τῶ ἐν ἡμῶν ἐνεκοῦντι πολλὰ
 περὶ τε τῆς ἀπλῆς ἐννοίας, καὶ κρίσεις, καὶ συλλογισμοῖς (λογ. τ.)
 τοιαῦτα συμβαίνουσιν, ἔστι τι ἐν ἡμῶν διακινόν, ἐν ᾧ τὰ τοιαῦτα, ὡς
 ἐν ὑποκειμένῳ συμβαίνει.

Ὅτι ἀπλῆ καὶ ἄυλος ἡ ψυχὴ.

ἤμ. Ἡ ὧν ἔφαμεν ἀνωτέρω περὶ τῆς ὑπάρξεως τῆς ψυχῆς,
 ἐκ ταυτῶν αὐτῶν καὶ τὸ ἀπλῆ καὶ ἄυλον αὐτῆς βῆσ' ἐν ἔργῳ τις
 ἀποδείξαι· τὸ γὰρ τὴν ἐν ἡμῶν διανοητικὴν δύναμιν ποτὲ μὲν τῆ
 περὶ τὸ αὐτὸ προσοχῆς ἐμελιωμερῆν ἐπὶ πλείστον· ποτὲ δὲ ἀφ' ἐτέρου
 εἰς ἑτερον μεταβαίνουσαν, πᾶνθ' ὑποτρέχειν τὰ ἀντικείμενα, καὶ
 ἐκαστὸν τε θεωροῦσαν, καὶ τὸ ὅλον διασκεπτομένην, ταῦτ' αὐθῆσ ἀρι-
 δήλοσ ἐστὶν ιδιότησ· τὸ γὰρ ὑλικὴν οὐκ ὄν, εἴτε τὴν τοπικὴν, εἴτε
 τὴν κατ' ἀλλοίωσιν τύχη κινούμενον κίνησιν, ἐν μέρει καὶ ἐν γέρῳ,
 ἀφ' οὐ ὁρμάται, ἐπὶ τῶν πρὸς ὅν ὄρον πηκῆται τὴν πρῶτον, ἐκ σκ-
 μένου περιμετῶν σημείων ἐκείνου διακινῶν· ἔστι γὰρ ἡμῶν, βῆσ' εἰπεῖν,
 κίνησις ἢ α. ἐ. γ. ἡμῶν· ἂν τὸ κινούμενον, ἀπὸ τοῦ α. ἀρξάμενον κί-
 νησθῆαι, μεταβῆ εἰς τὸ β, οὐκ ἂν κατέργα ἄμα καὶ τὸ, ὃ πρῆλκεῖται, α.
 κα. αὐθῆσ ἐπὶ τὸ γ μεταβῆ, κατ' ἐκείνη μόνον νοῦται πηκῆσθαι
 τὴν κίνησιν· καὶ ἐξῆς ὁμῆσ διαδοχῆ· μέγρις ἂν ἀφίκηται πρὸς τὸ
 τέρμα· Πῶσ ὂν ἂν εἴη τῆ πηλομερῆ καὶ συνθέτω οὐσίῃ πηλῶν αἰ-
 σθημάτων ἄμα οὐ μόνων ἐνεσῶτων, αἴτιε καὶ πρῆλκεῖται σαρ-
 κέντροσιν ἔχουσ, καὶ ταῦτ' οὕτω παραβῆλλαν πρὸς ἀλλήλοσ, ὥστε καὶ
 κρίσεις, καὶ ἐκ κρίσεων διανοίας ποιῶν· καὶ ταῦτων αὐθῆσ ἑτερα ἐξ
 ἑτέρων παρ' ἑσῶσῃ· ταῦτα σαρμῆ, πῶσ ὂν εἴη οὕτω, πηλομερῆ καὶ συν-
 θέτω οὐσίῃ, εἰς ἐν τῶν ἐν ἑαυτῆ ἀπειρῶν σημείων σαρκαρῶν, ὥστε
 δύνασθαι ἐνεσῶν ταῦτα καθ' ἑασα κατ' ἐν γέρῳ· οὐκ ἔστιν· ὁ μόντοι
 γούσ ἀπλῆσ καὶ ἀμερῆσ ἐστῃ, ὃ σῶτῆσ καλλῶν πρῆλκεῖται καὶ κατὰ

πολλὰς ἀλλοιώσεις ἐν ἐαυτῷ, ὡς ἐν ἀκμῇ ἀκαρεῖ συγκεντρώσει
 ἰσχύος, τά τε καθ' ἑκάστην ἡμέραν, καὶ τὸ ἔλον ἀνάμα δεικνύται δὲ
 ἐπι τὸ ἀπλοῦν τῆς ψυχῆς καὶ τῆς ἀνεκδήσεως αὐτῆς· τὰ γὰρ παρ'
 αὐτὴν, ὅσα τῶν αὐτῆς ἀφίεται ἄνω, οἷα τε οἷσα κρίνειν, καὶ ἐπι-
 γραφεῖσα πῶς πρὸς ἐαυτὴν, καὶ συνθεύσασα, αὐτὴ ἐκωτὴν κρίνει,
 τὸ τε κρίνον οἷσα καὶ τὸ κρινόμενον· ἂ γὰρ οἶδε, αἰνοῖδεν ἐπιεικῶς
 πᾶσι, εἰδυῖα, καὶ ἐπιταμένῃ συνεκίεσθαι ἂ πῶς ἂν τῆ ὕλη γένοιτο
 ἀνάτον, ἑτεροκινήτω γε πᾶσι.

§. μθ. Θῶμεν γεμῆν τὸ ἀνακτικόν, ὅτι ἐνυλὸς ἡ ψυχὴ, πῦτό δὲ
 ἐστὶ σῶμα αὐτὴν εἶναι ἀλλ' αὐτὴ ἀπομολογῆται παρὰ πάντων ἐν τῷ
 σώματι κείσθαι πῶς οὖν ἂν φαίημεν σῶμα διὰ σώματος χωρεῖν οἶόν τε
 εἶναι; εἰ δὲ καὶ συγκεκρισθαι τῷ σώματι ἐν εὐρυτέρῳ δοίημεν
 πῦτόν, ἀλλ' οὐκ ἂν καὶ μὴ συνουσιῶσθαι αὐτῷ φαίημεν ἐν τῇ κρᾶ-
 σει, σῶμα ἐν σώματι ὑποκειμένον πῶς οὖν τὰ αὐτὰ τῆ οὐσίας τὰ
 διαμαγόμενα δέξονται; οὐσία γὰρ τῆ αὐτῆς τὰ ἴσταντία κατὰ τὸ αὐτὸ
 προσεῖναι ἀδύνατον· οὐδὲ γὰρ οἶνος, ζέου εἰπεῖν, καὶ ὕδωρ συνουσιω-
 θέντα ἐκ μίξεως, δύναται ἂν, ὃ μὲν τὸ θερμὸν, τὸ δὲ τὸ ψυχρὸν τυχόν
 κατὰ τὸ αὐτὸ ἐπιδέξασθαι ἂ καὶ κατ' ἐκείνων, τῆς ψυχῆς δὲ καὶ
 τοῦ σώματος συνουσιωθέντων, ἔγωγε τίς ἂν εἰπεῖν· οὖν δὲ μέγαν ἐν
 τοῖτοις τῶν ἐναντίων πρὸς ἀλλήλα ἐνορῶμεν τὸν πόλεμον. ἡ μὲν γὰρ,
 αἰδέης τε καὶ ἄμωρος τὴ δὲ ὄρατίν· ἡ μὲν, ἡγεμονεύουσα καὶ κρα-
 τοῦσα τὸ δὲ, ἀρχόμενον καὶ ἰπιῶνον καὶ ἡ μὲν, ἀρχουσα, ὡς ἠνιο-
 γουσα τῶν παθῶν τὸ δὲ, ἀρχόμενον καὶ ἀγόμενον· καὶ ἡ μὲν, αὐ-
 τοκίνητος καὶ κινουσα τὸ δὲ, ἑτεροκίνητος, καὶ πᾶν ὑπ' ἑτέρου ἀνα-
 κινούμενον· ἂ πάντα τὰ ἑτεροκίνητον τῆς ψυχῆς δείκνυσι σαφῶς πρὸς
 τὸ σῶμα· τὸ γὰρ ἡγεμονεύειν αὐτῆς πανταχοῦ διακινεῖ, καὶ δὴ καὶ
 τοῖς ἐκ τῆς ὀρέξεως πάθει· τὸ μὲν γὰρ σῶμα πίνειν τυχόν εἴδει
 καὶ τρώγειν, ἡ δὲ ἀνθελκει, καὶ οἶον δεσπότης ἀπαγορεύει ταῦτα ποιεῖν·
 τὸ μὲν, λαγνεύειν, ῥαθυμεῖν, ὑπνώσκειν ἡ δὲ, τὸ ἰσταντικόν, σωφρονεῖν,
 πονεῖν, γρηγορεῖν ἐπιτάττει. Μὴ οὖν εὖλον τὴν ψυχὴν, μήτ' ἑτέραν
 τῆ οὐσίας τοῦ σώματος εἶναι, εὐθείς εἴθ' ὑπολείπεται λόγος· καὶ τοι
 γὰρ τῆς οὐσίας αὐτῆς, ἔπερ ἂν τις καὶ ἀντιταίη, ἐρεκῆσθαι τῆ δια-

νόη ἀδύνατον, ἀλλ' οὐκ ἂν εὐλόγως ἡ ἄγνοια τούτου ἐπιχείρημα
 αὐτῷ πρὸς σόφισμα γένοιτο.

Ὅτι ἀφθαρτος καὶ ἀθάνατος ἡ ψυχὴ.

§. μθ. Ἐκ γούτων τῶν εἰρημένων ἀποδέδεικται εὖλον καὶ ἀπλήν
 εἶναι τὴν ψυχὴν· εἰ δὲ ταῦτο, ἐστὶν ἄρα καὶ ἀμερῆς ἡ αὐτή· τὸ γὰρ
 ἀπλοῦν ἀμερῆς, καὶ ὅλως ἀνέκτατον· ἀμερῆς δὲ οἷσα, ἐστὶν ἄρα καὶ
 ἀδιάλυτος· εἰς τί γὰρ διαλυθήσεται, οὐ μέρος οὐδέν; ἀδιάλυτος δὲ
 οἷσα, ἐστὶ πάντως καὶ ἀφθαρτος· πῶς γὰρ ἂν φθαρεῖ τὸ μὴ περὶ-
 κὸς διαλύεσθαι; οὐδὲ γὰρ εἰς τὸ μηδέν, ὡς ἂν εἴποι τις τῶν πάντων
 τῶν φρονούντων, οἰγήσεται· ὡς γὰρ ἡ γένεσις οὐδὲν ἐστὶν, ἡ συνδρο-
 μὴ καὶ κρᾶσις τῶν στοιχείων εἰς τὸ αὐτὸ οὕτω καὶ ἡ φθορὰ οὐκ ἂν
 εἴη, ἢ διαλύσις τοῦ συνθέτου εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθη, κοῦχί εἰς τὸ
 μηδέν· οἶον, ξύλου, φέρ' εἰπεῖν, τελέντος εἰς τὸ πῦρ, ὅτον μὲν αὐ-
 τοῦ περῶδες ἐστὶν, ἀπίπτη εἰς τὸ πῦρ· ὅτον δὲ ἀερῶδες, εἰς τὴν αἴ-
 ρα· καὶ τὸ μὲν ὑδατῶδες διεκρίθη εἰς τὸ ὕδωρ· τὸ δὲ γειῶδες καὶ
 ἀλατῶδες, εἰς τὴν γῆν· κοῦδέν εἰς οὐδέν, ὡς καὶ μηδὲν ἐκ μηδενίος·
 εἰς τί οὖν ἡ ψυχὴ τὴν φθορὰν ὑποστήσεται, ἢ μήτε ἐκ στοιχείων, εἰς
 ἂ διαλυθεῖται συνεσκευῖα, μητ' ἄλλως εἰς τὸ μηδέν οἰγομέντι; οὐδαμῶν
 ἢ τοῦ λόγου κλίμαξ παῖθει σαφῶς καὶ ἀθάνατον αὐτὴν, ὡς ἐστὶν, ἡ
 μολογεῖν. (*)

(*) Προσθετίον δὲ ἰσταῖθα τυττωτὴ τὸν κρᾶ τῆς ἀρχαίας σωφίτων παρὶ τῆς
 ἀθανασίας τῆς ψυχῆς ὡς προσέκλυται τῆ καθ' ἡμέρας τῷ λόγῳ ἐννοεῖται εἶναι,

- Ἡ ψυχὴ ἐστὶν οὐσία διανοητική·
- Ἡ διανοητικὴ οὐσία ἐστὶ πνεῦμα·
- Τὸ πνεῦμα οὐκ ἐστὶν ἐκτεταμένον·
- Τὸ μὴ ἐκτεταμένον οὐκ ἔχει μέρος παρὰ μέρος·
- Τὸ μὴ ἔχον μέρος παρὰ μέρος, ἀδιάλυτον·
- Τὸ ἀδιάλυτόν ἐστὶν ἀφθαρτόν·
- Τὸ ἀφθαρτόν ἐστὶν ἀθάνατον·
- Ἡ ἄρα ψυχὴ ἐστὶν ἀθάνατος.

Περὶ ἀρχῆς τῆς ψυχῆς.

§. ν. Τὸ περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς καὶ ὁ λόγος φθῆς ἀπέδειξε, καὶ τῆς ἰσῆς γραμμῆς ἀποδείξαι μεμνημένον λόγῳ, καὶ ἄλλως δ' ἀνέγειται ἐπὶ ταῦτα εἰκόσιν () τὴν δ' ἀρχὴν αὐτῆς διῆειν μέγα ἔργον, ἵνα μὴ εἴπω καὶ ὅπως ἀδύνατον ἀλλὰ καὶ τοι αὐτῷ χαλεποῦ τοῦ πράγματος ὄντος, αἷα ἠκνήσαν ἀλλ' οὖν καὶ περὶ αὐτοῦ συζητήσιν αἱ φιλόσοφοι αἱ μὲν θεῖαν εἶναι ἀπόμνησιν τὴν ψυχὴν ἀποφηνάμενοι, αἰώνιον μὲν καὶ ἀθάνατον, ἐν χρόνῳ δὲ, ἔφ' οἷς ἐκάστη αἷα οἶδ' ὅπου αὐτὴ ἔσται ἐπιτελεσθεῖσα, τὰς τῶν ἀνθρώπων σώμασι καθειργθεῖσάν τοῦ ὑπερῶν, ὡς τὸ πρόσκιον ἀποτίσουσιν· ὁ καὶ μετεμψύχωσιν ὀνομάσαι ἤθελεν αἱ δ' αἷα, ἀπὸ τῆς σπέρματι ἐν συλλήψει καὶ τῆς ψυχῆς ὄσιν ἐπιτελεσθεῖσαι, ὑπὸ τοῦ σπέρματος μεταδιδόμενη τῆς συλλήψεως ἐπὶ τῆς ἐπιτελεσθεῖσας τὰς ψυχῆς, οὕτως ἀθρόως ἐναποθεῖσθαι ὑπὸ τοῦ θεοῦ τῷ γενίτῳ κινῆσθαι ἐκ διαδοχῆς αἷα μεταδίδουσαι. Ἀλλὰ ταῦτά γε ὡς γέλωτος ὄντες μάλλον, ἢ ἀναιρέσεως ἀξία φροῦδα ἐν τῷ λόγῳ εἰσέσθαι ὁ δὲ τοῖς τῆς τοιαῦτα ἐπιβαλλομένοις φιλοσοφεῖν μετρωτέραν, ὡς περὶ ἀθανασίας, ἐκείνῳ ἴσθιν· αἱ ψυχῆς, φασὶ, δη-

() Διόσεται δὲ τὸ ἀθάνατον τῆς ψυχῆς καὶ εἶ ἂν ἕκαστος δεκά τῆς εὐδαίμονας ἐμίσθαι· ἀθανασίας δὲ ἀληθεῖς καὶ τελείας τυχεῖν ἐν τῷδε τῷ βίῳ ἀδύνατον (καὶ) ἵσθιν ἕκαστος ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀθανασίας μετὰ θάνατον, ἔφ' οἷς ἐπιτελεσθεῖσαι ὑπὸ τοῦ θεοῦ καὶ ὁ δὲ ἀθανάτου ἀγνώσθαι· αὐτὴ γὰρ ἂν εἴπωμι εἰσθὴ τὴν ἰσῆσαν τῶν αἷα ἀνθρώπων ἰσῆσθαι το θεῖον περὶ δὲ ταῦτον ἔφ' οἷς ἐν τῷ ἠθικῷ εἰρήσεται μάλλον ἢ ἡμέτερον δέσθαι τῆς ἰσῆσας ταῦτας καὶ τῷ Αἰσχίῳ τῷ Σικρατικῷ ἐν τῷ Κρισμακρίτῳ ἰσῆσθαι· δεύτερον δὲ καὶ τῆς ἀθανασίας τοῦ θεοῦ ταῦτα ἔφ' οἷς ἵσθιν γὰρ περὶ αἷα, ἔφ' οἷς τῆς ἀθανασίας τυχεῖν· ἐν ἀρετῇ τὸ τοῦ βίου εὖ εἶναι διανοῶσθαι· τὸ δὲ ἂν φαίμεν περὶ ταῦτων, ὑποτιθεμένης θανάτου τῆς ψυχῆς· ἀθανασίας ἵσθιν καὶ τῆς μάλλον τῆς κατὰ τὸ ἀγαθὸν ἀγῶνας πεποιθῆσθαι· καὶ τὸ εἶναι τὸ τοῦ θεοῦ ἀθανασίας· εἰσθὴ γὰρ μ' αἷα οἶδ' ἵσθιν δεινὸς κατῆμι καὶ ἀπὸ τῆς ὑπερῶν τῶ σπέρματι καὶ μετὰ τὸ σπέρματι περιέσθαι· Γέθμιον εἶναι τὰ ταῦτα εἶναι ἰσῆσθαι ἀθανασίας εἶναι εἰσθὴ καὶ περὶ ἀρετῆς ἰσῆσθαι ὑποτιθεμένης ἀθανασίας γὰρ δέσθαι ἰσῆσθαι· ἐν τῷδε, ἵσθιν γὰρ ἂν ἀρῆσθαι· ὡς, ταῦτα μάλαν ἰσῆσθαι

μιουργοῦμεναι ἢ δὲ, πρὸς θεοῦ, ἐντίθενται τῶς σώμασιν, ὀργανισθεῖσιν ἢ δὲ πρὸς ἐνέργειαν ἰκανῶς· τοῦτο δὲ θέλοντες πρὸς αἷα μάλιστα, καὶ μαρτυρίαν ἐκείνῃν εἰσάγουσι γραφικῆν· ὁ πατήρ μου ἵσθιν ἔργαζεσθαι, καὶ γὰρ ἐργάζομαι· ἐν τῶς κατὰ μέρος δηλονότι τὴν ἐργασίαν ταύτην ἀποδιδόντες· περὶ γὰρ τῶν ἐν γένει καὶ εἶδει κατέπαυσεν ὁ θεὸς ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ τὴν ἡμέραν τὴν ἑξῆς· καὶ ἄλλαις ἄλλων ἐντυχεῖν ἐστὶ πολλῶν δοξασίας· ἀλλὰ τίς οὕτως ἡμῖν ἐγγύτης ἵσθαι, ὡς καὶ πρὸς αἷα ἡμῶς οἰηθῆναι διορῶν αὐτὸν τι ἀραρὸς περὶ ταῦτων; ()

Εἰ αἰ νοεῖ ἡ ψυχή.

§. νά. Οὐκ ἔλαττον καὶ περὶ καταστάσεως τῆς ψυχῆς τοῖς σοφοῖς κεκλήθηται ζήτημα· πότερον, αἷα ἐν τῷ νοεῖν διεγίγνεται, ἢ ἵσθιν ὅτι καὶ ἀναπαύεται, τοῦ νοεῖν παυομένης; οἱ μὲν γὰρ, ὡς αἷα νοεῖσθαι αὐτῆς γνώμην ἔχουσιν· οἱ δὲ καὶ παύεσθαι ποτὲ ἀξιοῦσθαι· οἱ μὲν οὖν τῆς πρώτης ἀντεχόμενοι δόξης, ἐκείνοις τοῖς λόγοις μάλιστα ἐπερείδονται· εἰ γὰρ ἡ ψυχή, φασὶ, καὶ ἐν ἀκαρεῖ τοῦ χρόνου γὰρ παύεται τοῦ νοεῖν, συνεχεσθὴ ἂν εὐθὺς καὶ αὐτῆς τῆς ὑπάρξεως οὐσίαν τῆς ψυχῆς αὐτὴν τὴν νόησιν εἶναι. Ἀλλ' ἡμῖν οὐσίαν μὲν τῆς ψυχῆς εἶρηται εἶναι, διανοία δὲ συλλαβεῖν αὐτὴν τῶν ἀδυνάτων, ἢ ὅσον εἰκόσιν ἐστὶν ἐκ τῶν ἐνεργειῶν αὐτῆς πορίζεσθαι ἐννοϊαν, (μς.)· τὰς δὲ ἐνεργείας εἶναι ἀποτελέσματα τῶν δυνάμεων· καὶ ταῦτας αὐτῆς αὐτῶν τῶν οὐσιῶν φθῆς ὁ λόγος ἀπέδειξε· (κδ.) νῦν δὲ τὴν νόησιν, ἐνέργειαν οὐσαν τῆς ψυχῆς ὁμολογουμένως, τὴν αὐτὴν καὶ οὐσίαν τίθεσθαι τῆς ψυχῆς πῶς οὐκ ἄτοπον, αἰτίαν καὶ αἰτιατὴν, τὸ πρόαγον καὶ προαγόμενον δοκοῦντας ταῦτίσθαι; ἕτεροι δ' αἷα οὐ τοῦτο λέγουσθαι, ἀλλ' ἐκ τῶν ὀργανικῶν σωμάτων λαβόντες ὁμοίωσθαι, ὡς περὶ ἐκείνα, φασὶ, καὶ ζῶα, καὶ φυτὰ ταῦτα ἢ, τῆς ἐνεργείας

() Λόγος τις διορῶν τοῦ Αἰσχίῳ εἰσθὴ ἐν λογικῇ τῷ Κρισμακρίτῳ, ἀποδεικνύων, ὅτι τοῦ ἀνθρωπίνου σπέρματος ἀφύχου καταβληθέντος, τῆ δὲ σπέρματι δυνάμει συμπέσαντος ἐν τῷ μήτρῳ τῷ ἑσθῶν, ἵσθαι τὴν ψυχὴν αὐτῷ ὁ θεός.

των χυμῶν παρομένους, κινούνται καὶ τὸ ζῆν παραχρῆμα ἐξέρχεται διενεκεῖ τούτο συνήλθετο ἐνεργείᾳ· οὕτω καὶ τὴν ψυχὴν εἰκός, παρομένης τῆς κατ' αὐτὴν ἐνεργείας, συμπιέσθαι. Ἀλλ' ἡμεῖς ἴσμεν, ὅτι τῶν ὤσειων εἰσὶν αἱ δυνάμεις τὸ ἐνεργεῖν ἔχουσαι, καὶ τὴν πρὸς τὸ ἐνεργεῖν δυνάμειν ἐλαττέραν (καὶ) αἰκίαν καὶ τῆς ψυχῆς ἀναγκαίως, καθάπερ τὸ κέντρον τοῦ πυρός, ἐν παντὶ κεντρῷ, πρὸκειται ἢ ἐνεργεῖται. Χωρὶς δὲ τούτων τῆς μὲν ὀργανικῆς τῶν σωματίων ἐξωθεν δοκεῖ κίνησις ἔχειν τὴν ἀρχὴν, ὡς ἐκ τῆς τροφῆς πρὸς συμπλήρωσιν αὐτοῖς τῶν αἰεὶ ἐξατμιζομένων μορίων ἢς κωλυθείσης, πικύεται καὶ κίνησις, καὶ τούτου δὲ καὶ ἡ ζωὴ ἢ δὲ νόησις τοιοῦτό τι οὐδὲν ἐπὶ ψυχῇ συνεισφέρειν δοκεῖ τὸναντίον δὲ ἐπιπλεῖν αὐτὴν ἀναγκάζει, ὡς ἐκ πάρας ἐν ταῖς πολυπραγμονεσίαις τῶν πραγματειῶν, καὶ τῆς μελέτης μάλιστα βλέπομεν.

§ νβ. Ἐπειτα καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ λόγου τούτου ἀσύστατος φαίνεται. τίς γὰρ ὁμοιώτης ἀπλοῦ καὶ αὐλοῦ πρὸς σύνθετον καὶ ὀργανικόν; οὐ γὰρ ὡσπερ παυομένης τῆς κινήσεως, τὸ ζῆν διαλύεται εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθη· οὕτως ἀνάγκη καὶ τὴν ψυχὴν παθεῖν τὸ αὐτὸ, τῆς νοήσεως παυομένης εἰς τὴν γὰρ διαλυθήσεται, ἀπλῆ οὐσα καὶ ἀμερῆς (μζ.) οὐδὲ γὰρ ἂν εἴποις εἰς τὸ μηδὲν, μηδενὸς εἰς τὸ μηδὲν εὐθειομένου, ὡσπερ καὶ μηδὲν ἐκ μηδενός ἐστι γίνεσθαι· τί αἶν; φαίη τις ἂν, οὐ λέγεις λήγειν ποτὲ τὴν ψυχὴν τοῦ νοεῖν; οὐ φαίη, ἀλλ' οὐδ' ἔγω ὅ,τι καὶ φῶ ἢ γεμῖν τῆς ἀγνοίας ὁμολογία εἴα ἂν γένοιτο εὐπορία εἰκότως τοῖς τῆς γνώμης ἐκείνης προΐσταμένοις.

§ νγ. Τέως δ' αἶν ἐκ τῶν ἐνόητων καὶ συσχεοῦν αὐτοῖς ἐστίν, εἰ ἐν ταῖς ἐγρηγόρησι μόνον τὴν δόξαν ταύτην περιορίσειαν· ἐν γεμῖν τοῖς ὕπνοις καὶν δῶμεν αὐτῇ τινὰ, ὡς ἐν τοῖς ὀνειράσι, κίνησιν, ἀλλὰ τὸ γε πλεῖστον ἀνάπαυσις τῆς ψυχῆς ἂν εἴη ὁ ὕπνος· ὅσον γὰρ αὐτῇ τῆς οἰκείας δυνάμεως δοκεῖ καταναλωθέναι ἐκ τοῦ νοεῖν ἐν τῷ γρηγορεῖν, τοσούτον ἐκ τῆς ἀναπαύσεως, καθάπερ τὰ μουσικὰ τῶν ὀργάνων ἐκ τῆς πάσεως ἀνιέμενα, προσλαμβάνουσα, τὸ παραναλωθέν ἀνεπλήρωσιν (οθ.) εἶεν. Ἀλλὰ περὶ τῶν νηπίων αὐτῶν τί ἂν εἴπωμεν; καὶ πᾶσι πᾶσι νόησιν δῶμεν τῶν ψυχρῶν αὐτῶν; καὶ

μάλιστα ἄμ' εἰς τὸ φῶς ἐξεληθόντων; οὐ μᾶλλον, οἴμαι γι, ἐκείνων νοεῖ, ἢ καθ' ὕπνον οἱ τέλειοι, ὡσπερ ἐν διήγρησι μόλις τοῖς ἀντικειμένοις νόησιν τινὰ, καὶ ταύτην ἀμυδροτάτην, ἐπιβάλλειν δυνάμενα· πῶς γὰρ ἂν τὰ μήπω συνείδησιν ἔχοντα; καὶ φαίη, κἀπύρην, καὶ ἔγω τί φῶ.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Περὶ τῶν δυνάμεων καὶ ἐνεργειῶν τῆς ψυχῆς.

§ νδ. Εἴρηται ἡμῖν ἐν τῇ Λογικῇ περὶ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ νοῦς, ὅσον ἡμῖν ἐκεῖ συμβάλλεσθαι ἔδοξεν· ἀπὸ γὰρ μόνου τοῦ γνωστικῶς μέρους ἐκεῖ ὀρηθέντες, τρεῖς μόναις ἐκείνων εἰσαγαγεῖν ἠξιώταμεν, τὸ νοεῖν, τὸ κρίνειν, τὸ συλλογίζεσθαι (γ-τ)· ἐνταῦθα δὲ, ἐπειδὴ περὶ ψυχῆς ἐν γένει ὁ λόγος ἐστίν, ἀνάγκη περὶ πασῶν διαλαθεῖν, καὶ ὅσον οἷόν τε ὑπερβέτερον διαπεφώνηται γεμῖν καὶ περὶ τούτων τοῖς φιλοσόφοις, ἄλλως ἄλλοις διελοῦσαι καὶ γινώσκουσι περὶ τούτων. Σοφίαι δὲ, ὅ καὶ ἄλλοις μάλιστα ἡμῖν ἔδοξεν ἔπεσθαι, αἱ πᾶσαι πάντε ἐκείναι πρεσβεύονται μάλιστα· Λῖσθησις, Σκέψις, Μνήμη, Θύλησις, Ἐνθουσια. Περὶ τούτων τοίνυν ἡμῖν ὁ λόγος ἐστίν.

Περὶ Λίσθησεως.

§ νε. Λίσθησις τοίνυν ἐστίν, ὡς αἱ περὶ Πλάτωνα, ψυχῆς καὶ σωματος κοινωνία πρὸς τὰ ἐκτός· ἢ γὰρ ὁνομασία, δι' ἣς κατὰ ἐκείνην ταί, ἐπὶ τῆς ψυχῆς τὸ δὲ ὄργανον, δι' οὗ, τοῦ σώματος ἴδον· ὁ δὲ ὅσον ὡς οὕτε τῆς ψυχῆς τὸ πάθος μόνον ἐστίν, οὕτ' αὐτὸ σῶμα ψυχῆς ἄμοιρον αἰσθάνεσθαι πέφυκε. Δεῖ τοίνυν πρῶτον μὲν ἀλλοιοῦσθαι τὴν αἰσθητήριαν· τὴν δὲ αἰσθητήριαν διακριτικὴν τῆς ἀλλοιωσεως γίνεσθαι· καὶ τὰ μὲν αἰσθητήρια πάντα, Ὀρασις, Ἀκούσις, Ὄσφρησις, Γούσις, Ἄφῃσις

ἢ δὲ αἰσθησις μία, ἢ δύναμις τῆς ψυχῆς, ἢ διακρίνουσα τὰ ἐν ἑαυ-
νοῖς γινόμενα πάντα. (*) Ἀλλ' ἴν' εὐμετάθετότερον ἡμῖν ὁ λόγος γινώ-
ροίη, λεπτότερον πρῶτον· περὶ τῶν αἰσθητηρίων, ὅπως ἕκαστον ὑπὸ τῶν
ἐκτὸς ἀλλοιοῦται· εἴτε καὶ ὅπως ἡ αἰσθησις τὴν ἀλλοίωσιν ἐν τῇ
ψυχῇ διακρίνει.

Ὅτι διὰ τῶν νεύρων ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ τὰ αἰσθήματα
γίνεται.

§. νς. Τὸ τὰ νεῦρα ἡμῖν παρέχειν τὴν αἰσθησιν, τοῦτο ταῖς ἀπάν-
των επικρατύνεται ψήφοις· ταῦτα γὰρ ὡς ἀπὸ βίτης τῷ ἐγκεφάλῳ ἐπὶ
τὰ ἀκρωτέρω, ὡς κλάωες καὶ κλάδοι, προήκοντα, καὶ τὰ αἰσθητήρια
ἀποτεματίζουσα, τῆς αἰσθήσεως ἡμῖν προκαίτια γίνονται· σωληνοει-
δῆ γὰρ καὶ σφαιροειδῆ ταῦθ' αἰ περὶ ταῦτα δεινοὶ ὑποτιθέσθαι εἶναι,
ὕγρὸν τε αἰσθῶν, οἷον ἐκτεριώντι ἐνεῖναι ὁ ραώδη ὕλην, καὶ πνεῦμα
ζωτικόν, καὶ βίους ἀπὸ τῶν ὀνομαζομένων καὶ τούτο συνεχισμῷ κινή-
σιως ἐς' ἐπὶ τὴν ἐγκέφαλον διαρρέον, θάπτον, ἢ νοῆσαι παρέχειν τὴν
αἰσθησιν· καθάπερ καὶ ἡ ἐν μουσικῇ ὀργάνῳ χυρδῇ, κρονομένη κατὰ
τὸ κέρας, ἀχρότως τὸν ἦχον διακρίθμεσεν ἐπὶ θάτερα· εἰ δέ γε τὰ
ταῖς αἰσθητηρίοις ἐγγινόμενα πάντα, μὴ συνεχεῖα κινήσεως ἐπὶ τὸν
ἐγκέφαλον, ὡς εἰς ὄφθαλμὸν, κρῖς ὄν, ἀποτεματίζόμενα, ἀπυλῆσαιεν, ὑ-
δενὸς ἡμῖν αἰσθητικῆς γενήσεται αἰτία· καὶ τοῦθ' ἡ πείρα ἡμῖν μά-
λιστα εἶδαι· ἐνὸς γὰρ τινος ἀποιουδιστοῦν τῶν νεύρων, ἦτοι δεσμῷ
συσσφιγμένον, ἢ χυμοῦ παχυτέρου ἐπιβροσθῆ, ἔνομονον, καὶ ἔμφραξιν

(*) Διακρίνον δ' ἐν ταῖς αἰσθησὶς τοῖς δι' αἰσθησὶς, αἰσθητικόν, αἰσθη-
τὸν, αἰσθητικὸν αἰσθησὶς μὴ γὰρ ἐστὶ καὶ ἢ ἐν ἡμῖν δύναμις, καθ' ἣν περιέλαβεν ἀν-
πλαστέοντα τῶν ἐκτὸς, καὶ ἢ ἐκ τῆς δυνάμεως ταύτης προαἰῶσα ἐνέργεια· εἶναι, ἢ μὴ
αἰσθησὶς δύναμις, τοῦθ' ὅν εἶπε κατὰ δύναμιν αἰσθησὶς· ἢ δὲ εἶπε αἰσθησὶς τινος
πῶτε κατ' ἐνέργειαν αἰσθησὶς ἄνωθεν δὲ τὸ, τε δύναμις καὶ τὸ ἐνέργειαν κατὰ τῆς αἰ-
σθησὶς ὄντα περιέλαβεν αἰσθησὶς δ' αὖ τὸ πάντα, καθ' ὃ ἀλλοιοῦται. αἰσθη-
τικὸν δὲ, αἰσθῶν πῶτε τὸ ἡμῖν ἐστὶ τὸ τὴν αἰσθησιν παθητικόν. αἰσθητικὸν δὲ, τὸ πρῶ-
τον, εἰ τὴν αἰσθησιν ἑαυτὸς ἀγγίττει αἰσθησὶς. αἰσθητικὸν δὲ (καὶ αἰσθησὶς ἐπίστα-
λέγεται) τὸ ἔργον, εἰ εἰς τὸ αἰσθησὶς αἰσθησὶς τῇ ψυχῇ.

πύσθοντος, ἢ τάσει σφοδρῶ διασπασμένου τε καὶ σφρακτιζομένου, ἢ
τέως τομῇ διαρραγέντος τὸ πρὸς ὃ ἀπυλῆσαι, καὶ κέρας ἔχει παρα-
λύεται μέλος· κἄν γὰρ ἄλλοις ἐν ἄκρῳ εὐεξία τὸ ὄργανον θάλλον ἢ,
αἰσθησὶς γεμῆν οἰσθῶν καὶ κινήσεως τῆς τε καθ' ἑρμῆν καὶ προαί-
ρεσιν ἄμοιρον ἀπολείπεται. (*)

Περὶ τῶν Αἰσθητηρίων.

§. νζ. Εἰκὸς ὄν τὰ αἰσθητήρια ὑπὸ τῶν ἐκτὸς προσεαλλόντων
πολλαχῶς ἀλλοιοῦσθαι· εἴθ' οὕτω διατεθειμένων ἐκείνων, καὶ τῆς ἀλ-
λοιώσεως διὰ τῆς νευρώδους ὕλης ἐς' ἐπὶ τὸν ἐγκέφαλον διαπορθμευ-
θείσης, αὐτοῦ ἐγγίνεσθαι τῇ ψυχῇ τὰ αἰσθήματα· οἷον, τοῦτ' ὁ χρω-
μα τυγῆν, ἄμα προσεαλὸν τῷ ὀφθαλμῷ, διατίθῃσιν αὐτὸν· ὁ δὲ, τῷ
πάθημα τοῦτο λαθῶν, τῷ ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου εἰς αὐτὸν ἀπυλῆγοντι
νεύρῳ, ὃ καὶ ὀπτικὸν διὰ τοῦτο νεῦρον ὠνόμασαι, διαδίδωσι· τὸ δὲ
διαπορθμεύει ταῦτα παρὰ χροῖμα εἰς τὸν ἐγκέφαλον· συγκινηθέντος δὲ
καὶ συνδιατεθέντος καὶ τοῦ ἐγκεφάλου, εὐθὺς ἐγγίεται αἰσθησὶς τῇ
ψυχῇ. Ὁμοίως δὲ καὶ τῆς ἀκοῆς· ἄμα γὰρ τὸ τῷ κώδωνος, φέρε, κτύ-
πῳ συγκινούμενος ὁ αἶθρ, καὶ ἀλλεπαλλήλως κύμασι τῷ τυμπάνῳ
τῆς ἀκοῆς προσεαλὸν, διατίθῃσιν· εἴθ' οὕτω τῇ μέγρι τοῦ ἐγκεφά-
λου κινήσει τὸ αἰσθησὶς ἀναφύεται τῇ ψυχῇ· ἰσχυρῶς δὲ καὶ τὰ ἀπὸ
τοῦ βίβου ἐξερχόμενα λεπτότατα μίρια ταῦτων ποιεῖ τῷ τῆς ὑσφρή-
σεως προσεαλλόντα νεύρῳ· ὡσπερ αὖ καὶ τὰ τῇ γεύσει, καὶ ἀρτῇ αἰ-
σθησὶς τῇ αὐτῇ ὕδρῳ, ἢ καὶ τὰ εἰρημένα, περαίνουσι τῇ ψυχῇ τὰ αἰ-
σθήματα.

(*) Ἐκ τούτων ὄν ἴδμεν, ἐπὶ ἡμῖν ταῦτα παρὰ τοῖς πάλαι, ὡς ἡ ψυχὴ ἐκ ἐν ἑαυ-
τῷ σώματι καὶ ἐκ ἐν ἑαυτῷ μίρι ἐστὶν ἰδρυμένη· εἰ γὰρ τὸν ἑαυτῷ ὄφθαλμῷ ἀκρι-
βῶς περισφίγγεται, ἔσται διακρίσει τὴν τοῦ νεύρου πρὸς τὸν ἐγκέφαλον κινήσιν, εἴθ'
ἢ τὸν διακρίσει ἀποτέμα, αἰσθησὶς ἐκείνου· εἰ δὲ ἐν τῇ ψυχῇ ἐν μίρι τῷ ἐν-
κεφάλῳ τὴν ὄφθαλμὸν ἔχει καὶ περὶ κἄν τούτῳ ἀφαιρῆσαι τὸ μίρι, ἢ κατὰ τὴν ὄφθαλμὸν
δὲν ἔχει.

ὅτι οὐχ ὑπάρχουσιν ἐν τοῖς σώμασι τὰ αἰσθήματα.

§. νθ. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἔχειν κατὰ πᾶσιν ἐστὶν ἀναντιρρή-
τον· ἐκεῖνο δὲ μάλιστα τοῖς πολλοῖς ἔχει πάλιν τὸν παράλογον, ὅτι
τὰ αἰσθήματα ταῦτα, ἃ ἔλαθεν ἡ ψυχὴ προλαμβάνει, ἐν τοῖς αἰ-
σθητοῖς οὐχ ὑπάρχουσιν, οὔτε χρώματα ἐν τοῖς σώμασιν, οὔτε ὄσμη
ἐν τοῖς ὀσμηροῖς, οὔτε χυμοὶ ἐν τοῖς γευστοῖς, αἵτε μὲν τοῦθ' ὅπερ
θερμὸν ἢ ψυχρὸν ὀνομάζομεν τοῖς ἀποῖς· δύνασθαι μὲν γὰρ ταῦτά
φασὶ τὰ αἰσθητὰ ἐμποεῖν τοῖς αἰσθητηρίοις, περιέχειν δὲ μηδαμῶς
πιφικένοι· καθάπερ καὶ βελόνη κεντώσα, αἰσθητὴν μὲν παρέχει τῷ
κεντωμένῳ τὴν ἀλγιδόνα, αὐτὰ δὲ καθ' ἑαυτὴν ἐστὶ τοῦ πάθματος
ἄμοιρος· Οὕτως οὖν, εἴρεται τὰ ἐκ τοῦ βύθου ἐξερχόμενα μύρια καὶ
τῷ ὀσφραντικῷ προσβάλλοντα νεῦρα, ἐμποιοῦσι μὲν αὐτῷ τῇ πληξεί
τὸ πάθημα, οὔμενον ἄλγος κατὰ τὴν βελόνην, ἕτεροῖον δὲ, καὶ τῇ
ποιᾷ τοῦ ἐξ οὗ ἢ προσβαλὴ κινήσει ἀνέλογον, τοῦθ' ὅπερ ὀσμὴν ὀνο-
μάζομεν· ἢ γεμὴν ὄσμη οὐχ ὑπάρχει τῷ βύθῳ, ὡς οὐδὲ κνισμὸς ἐν
κνιζούσῃ τῇ κνίδῃ· Οὕτω δὲ καὶ οἱ ἄκραν τῶν γλῶτταν καὶ τὴν ὑ-
περώτην διαίνοντες χυμοὶ τῷ αὐτῷ ὄσμῳ τοῖς γευστοῖς οὐχ ὑπάρχου-
σι· Τὰ δ' αὖ χρώματα οὐδὲν ἐστὶ καὶ αὐτὰ, ἢ ἀπὸ τῶν σωματικῶν
μορίων τὰς τοῦ φωτός πικτωδῶς ἀποδεδυμένων καὶ ἀπορροφόντων
ἀκτῖνας, ἢ ἔκαστον μάλιστα θέσιως ἔχει, τοῦ φωτός ποιᾶ ἀντανάκλα-
σις, τῇ μὲν ὄσμη τοιῶσδε ἢ τοιῶσδε πως περυσάμενα, ταῖς δ' ἀλη-
θείαις ἐν τοῖς σώμασιν οὐχ ὑπάρχοντα (*) Παραδοξότερον δ' ἴσως

(*) Ὅτι τὰ χρώματα ἐστὶν ἐκ τῶν τοῦ φωτός ἀκτῶν, δὲλεον καὶ εἶ ἐν ἐν σκίτῃ ἐ-
ρῶμεν αὐτὴν ἐν δ' ὡν τῷ φωτὶ, ἐπειδὴ ἕκαστα ἕκαστος κατὰ τὴν φυσικηματοματικῆς
σύγκειται ἐξ ἐπιπέδου διαστάσεων, καὶ ταῦτα περιέχει χρώματα ἐπιπέδου τὸ ἐρυθρὸν, τὸ ξαν-
θὸν, τὸ ἰσθρὸν, τὸ πράσινον, τὸ κίτρινον, τὸ πορφυρῶδες, τὸ ἰσθρὸν. (Εὐνοῦρ. Φυσ. μαθ.)
τύτων προσβάλλουσιν τῶν σώμασιν, αἱ μὲν ἀπορροφῶνται, αἱ δὲ ἀντανάκλῶνται ὡς
ἐλάττω θέσιως τὰ ἐν τοῖς σώμασι μέρη· Αἱ τῶν ἀντανάκλῶμεναι τῶν ἐξ ἑαυτῶν τῆς ὀ-
σμῆς χυμοῖς διακλύσαι, διακλύσαι τὴν ἐκαστοῦ περιπέδου χιτώνα· ἢ δὲ μεταδίδωσι
τὴν κίνησιν τῷ εἰς αὐτὴν κατακλίνοντι νεῦρῳ· τὸ δὲ διαπερθεύεται εἰς τὸν ἐγκέφαλον ἐξ
ὃ ἀφ' ἧς λέγει καθάπερ τὸ ταῦτα αἰσθητὰ ἢ ψυχῆ· ὡς τὰ ἐπι τῶν ὀσφραντικῶν

ἀφ' ἧς λέγει, ὅτι καὶ ἐν τῷ πυρὶ ὄσμη, ὅτι καὶ ἡμῶν περιέχειται οὐδὲν
μα, οὐχ ὑπάρχει τὸ γὰρ θερμὸν οὐδὲν ἴσως καὶ αὐτὸ, καὶ ὡς ἐν τῷ
νεύρων κινήσει σφοδρῶς γίνεται οἶον, ἀπ' ἑαυτοῦ τῆ γαίης, οὐδὲν ὡς τὸ
πεπυρακτωμένου, αἴριος πάλιν νομαί· ἐπειδὴ γὰρ τὸ πυρὶ περυσά-
κινεῖσθαι πανταχοῦ κατὰ τὰ βευστὰ πρὸς ἑαυτὸν, ἐν τῷ ὄσμῳ
ταδίδωσι μὲν ἀδρόως τὸ πεπυρακτωμένου τῷ πυρὶ τῆ γαίης
κινήσει σφοδρῶς γινόμεναι, καὶ μέγιστον ἐγκέφαλον διακλύσαι
σα, σφοδρὸν καὶ τὸ αἰσθητὸν τοῦθ', ὅπερ θερμὸν ἢ θερμότητα ὀνομά-
ζομεν, τῆ ψυχῆ ἐναπλάσσει ἐπειδὴν δὲ τὸ ἄκντιον, σώματος, μιν-
νακτοῦντος αὐτῆς τῷ πυρὶ, ἢ γαίῃ ποτε θύρη, ὡς μεταδίδουσα ἐκεί-
νη τοῦ ἐν αὐτῇ πυρὶ κατὰ τὸν τῆς ἰσθρῶσις νόμον, ἢ διακλύεται,
κινεῖται· ἢ δὲ κινήσει παράσχειν αὐτῆς αἰσθητὸν τῆ ψυχῆ ἐκντῆσιν τῷ
εἰρημένῳ, ὅπερ ψυχρὸν ἢ ψυχρότητα ὀνομάζομεν· καὶ ἴσως οὕτως τὸ
θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν αἰσθήματα μὲν ἐκ τῆς τοιῶσδε κινήσεως τῆ
ψυχῆ ἐμποιοῦμενα ἐν δὲ τοῖς σώμασιν ἀληθῶς οὐχ ὑπάρχοντα, ὡς
τῷ πυρὶ τὸ θερμὸν, ὡς τῇ γαίῃ τὸ ψυχρὸν, ἢ λυαίν.

Περὶ τῆς ἀμοιβαίας τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος
Ἐνεργείας.

§. νθ. Οὕτω μὲν οὖν τὰ αἰσθήματα τῆ ψυχῆ διὰ τῶν αἰσθητη-
ρίων ἐναπογεννησάται, καὶ ταῦτα αὐτὰ μὲν ὑπάρχουσιν τοῖς αἰσθητοῖς,
ὡς εἴρηται, τοῖς ἀπάντων τῶν φιλοσόφων ψήφῳς ἐπικρατοῦντι· αὐ-
τῶς ὅμως ἀπὸ σώματος πηλῶς εἰς ψυχὴν πάσας ὕλης ἀμύτου·
καὶ ἐναλλάξ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ εἰς τὰ ὕλης μετέχοντα αἴτι ἐπικρατοῦ-
σαι· καὶ τὰ πάντα διακλύονται, περὶ τούτου πάντες δι' ἐρωτησῶν,
καὶ σαφῆς ἡμῶν ἔργον εἰπεῖν αὐτῶν, ὅτι καὶ παίσουσιν· ἀλλ' οὐδ' ἐπὶ
σιν ἐν τοσούτῳ σκῶτῳ πικρῶ δίδειν ἀλλήλους ἵτι εἴτι· πρῶτον γὰρ εἰ
(ἡμῶς γὰρ τούτο) εἰσβάλλουσιν εἰς αὐτὰ τὰ τῆς φωσεως πρῶτα καὶ

χρώματα οὐχ ὑπάρχει ταῖς ἀληθείαις, ἀλλ' ἢ καὶ τῆς θέσεως τῶν μερίων, ταῦτα, καὶ ὡς
αὐτῶν τῆς ἀληθείας τῶν μερίων ἀντιθέσιν.

ἐπιλούσεται, ἀλλ' οὐκ ἂν εἴη, οἰμαί γε δύνασθ' (*). ἴσμεν γὰρ τὰς τε
 τῶν πραγμάτων ἀκτιλῆεις διὰ τῶν αἰσθητηρίων τὴν ψυχὴν εἰσιού-
 στας ἴσμεν δὲ καὶ τὰς τῆς ψυχῆς ἐνεργείας εἰς τὰ σῶμα διαβιβαζο-
 μένας (καὶ γὰρ βροθίζω, κελυσάσθαι τῆς ψυχῆς, καὶ τὸν δάκτυλον
 κινῶ, δεξιῆ, ἢ δεξιῆ ὄτα, καὶ ὅπως ἂν ἐκείνη τῷ σώματι ἐπινεύσῃ):
 ὅπως γεμῆν ἐκείνη ἀσώματος οὕσα, ἐνεργεῖ τὴν κίνησιν ταύτην
 τῷ σώματι καὶ ὅπως τὸ σῶμα, ἔνυλον ὄν, ἐνεργεῖ εἰς ἐκείνην, τοῦ-
 το συνιδεῖν καὶ περινοῆσαι καὶ τῶν πᾶν χαλιπῶν· οὐ γὰρ ἔλθει,
 ὅσα ὄσει, οὐ προσέλαβ', οὐχ ὅτε ἂν εἴπῃ τις. Τοῦτο οὖν ἰνάγκασε
 τοὺς φιλοσοφώτερον εἰς τὰ τῆς φύσεως εἰσδύνασι ἀπὸρρητὰ βουλομέ-
 νους εἰς πᾶσας δόξασίας ἀποπλανηθῆναι ἅς καταλέγειν ἐνταῦθα
 μὴ καὶ μέτασθαι ἢ μετίτω δὲ ὁ βουλούμενος ταύταις ἐντυχεῖν Σόκρουν
 μὲν ἐν Μεταφ. Εὐγένειον δὲ ἐν Λόγικῃ.

Περὶ Σκέψεως.

§. ζ. Δευτέρου δὲ δύνανται τῆς ψυχῆς τὴν Σκέψιν ἡμῶν ἀνωτέ-
 ρου ὁ λόγος εἰσαγγεῖν· ἔστι δὲ Σκέψις ἐποχὴ κρίσεως μετὰ τῆς προ-
 σοχῆς καὶ ἐρεῖνης ἐπὶ τῶν μὴ παχέως καὶ ὡς προσήκει κατανοου-
 μένων· δεῖ γὰρ δὴ ἐπέγειν, ἐν οἷς ἀμύγηνά τις, ἢ ὑπόνοια τῆ ψυχῆ
 περιουλοῦσθαι, ἵνα μὴ τὸ ἐν ἡμῶν κριτικὸν περιπέτερον ἐξενεχθῆναι,
 καθάπερ ἕκπρος δυσάγωγος, καὶ τὸν ἀναστάτην νοῦν εἰς τὸ τῆς ἀπά-
 τῆς ἐπάραδρον ἐκτραχηλίσθαι· ἔστι δ' ἐν ἀμύγησί τῆ ψυχῆ, ἡνίκα
 μάλιστα, μετέτερον πᾶν τῆς ἀντιφάσεως μορίων δέξασθαι δυναμένη,
 μετέτερος ἔσται (Λογ. ρνζ.). Τούτων οὖν τὸν λόγον ἐρευνῶσα ἐκα-
 τέρωθεν μετὰ προσοχῆς, καὶ τὸ πᾶν ὑποπεριβενοῦν ἐφοιμένα
 πορίζεσθαι, σκέπτεσθαι λέγεται· ἔστι δὲ Σκέψις ἐπὶ, καὶ ὅτε πᾶσιν
 ἡμῶν ταῖς αἰσθησεῖσι ὑποκειμένων, ἐφ' ἐν ταύτων σταριζοίμεν τὴν
 δεινότατον, ἥτοι ἰδέσθαι, ἢ ἐνοεῖσθαι αὐτοῦ λαθεῖν ἐφοιμένοι· ἥτις ἐς το-

(*) ἔστι ἄρα ἕως πρὸς τὸ φιλοσοφῆν ἐς καὶ πρῶτη ἀρχὴ ἂν εἴη τῷ φιλοσοφῆν εἰ
 δὲ ὑπεραλέγμενοι ταῦτα καὶ ἐπὶ αἰσθητικῶν ἀναπαραγωγῶν κακῶς, λαθόντως
 εἰς ἰδέσθαι πᾶσι ἀμύγῃς καταπίπτουσι.

αὐτοῦ πολλὰκις προσήκει, ὅτι οὐδὲ αὐτῶν τῶν περὶ ἐκὺτὴν γηγο-
 μένων αἰσθάνεσθαι συγχωρεῖ τὴν σκεπτόμενον· μαρτυρεῖ δὲ τῷ λόγῳ
 τὸ τοῦ Ἀρχιμηδῆος πᾶθος, ὅς οὐδ' ἐπαλλήλων τῶν πτερυγίων, ἀνα-
 λαθεῖν ἐκὺτὸν ἀπὸ τῆς θεωρίας πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ κινδύνου διδύ-
 νηται· τοῦτο γεμῆν οὐ σκέψιν, προσοχὴν δὲ καλεῖν τινες ἀξιοῦσι·
 σκέψιν δὲ φασὶ τὴν ἀφ' ἑτέρου εἰς ἕτερον μετὰ συνειδήσεως καὶ
 βουλήσεως μεταβαίνουσαν προσοχὴν, εἴτ' αὐτὴ ἐκὺτὴν, καὶ τὰς
 ἐκὺτῆς ἐνεργείας καὶ ἀλλοιώσεις θεωρεῖ ἢ ψυχῆ, εἴτ' ἐκ τῶν ἔξω
 ἐπὶ τὰ ἔσω μεταφέρει τὴν προσοχὴν, εἴτ' ἀφ' ἑτέρου τῶν ἔξω ἐφ'
 ἕτερον μετατίθεισιν· οὕτω φέρε ἐπὶ τῆς εἰκότος ἐκινητοῦ μέρους παρα-
 μέθων ἐκ μέρους, καὶ γούμα ἐκ γούματι παραλλάττων, ἢ μὲν
 ἐφ' ἑκάστου προσέγω καὶ ἐφ' ἑκάστου τῆς διανοίας, τοῦτο Προσοχὴ ἢ δὲ
 μετὰ συνειδήσεως καὶ βουλήσεως τῆ προσοχῆ· ἀνὰ ἕκαστον ἐκ διαδο-
 χῆς ἐπέργουσι πάντα ταῦτα Σκέψις ἰδίως ἐνοήματα.

Περὶ Μνήμης.

§. ζα. Τρίτην δὲ τὴν Μνήμην ἢ τοῦ λόγου τάξις ἐπιφέρει τὴν
 δύναμιν τῆς ψυχῆς· τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ ταμεῖον τῶν δυεῖν εἰρημύνασθαι·
 αἰσθησεῖς γὰρ καὶ σκέψις ἄνευ μνήμης φροῦδά ἐστι καὶ ἀσυντελή
 παντελῶς, εἴγε ἢ ψυχῆ, ἅμα πρυσταμένων ἐκείνων τοῦ ἐνεργεῖν, ἐν
 ἀμαθία αὐτοῖς ἂν εἴη μερίτη ἐξ ὑπαρχῆς, ἅτε δὴ πάσης ἰδέας τε καὶ
 ἐννοίας οὕτως ὡς πρῶτης αὐτῆ τοῦ λοιποῦ αἰεὶ παραστουμένως· ἔστιν
 οὖν Μνήμη δύναμις τῆς ψυχῆς, ἢ κατέχει, ἀνακαλεῖται, καὶ ἀναπολαῖ,
 ἢ μεμάνθηκε· καὶ ἢ μὲν κατέχει τὰς ἰδέας καὶ ἐννοίας τῶν προ-
 γνωσμένων ἢ ψυχῆ, θεωρία ταῦτα κατὰ τὴν Σόκρουν ὀνομάζεται·
 ἢ δὲ τυγχάνει ὄρωσα ταῦτα, ὅσα καὶ προσέρακε, καὶ συνειδέατ, ὅτι
 καὶ πάλαι ποτὲ αὐτὰ ἐώρακε, τῶν ἀναμνήσεως, ἢ μᾶλλον ἀναμνή-
 σεως παρὰ τῷ αὐτῷ προσηγοῦνται.

§. ζβ. ἔστι δὲ εἶρην τὴν μνήμην ἄλλοτ' ἄλλοις οὕτως ὀνομά-
 ρηωτέραν, καὶ πολλάκις τῆ τῆς ἀμύγῃς καταπίπτει ἀνάλογον (*).

(*) Σχεδὸν δ' ἐρμηνεύει ταῦτα Πλάτων ἐν τῷ 77. οὐδ' ἄρα, φασὶ λόγῳ ἐπὶ

παισι μὲν γὰρ διὰ τὴν ἐπι τοῦ ἐγκεφάλου ἐν αἰσθησὶ ἀπαλότιστα, πρὸ χειρὸς μὲν ἔστι καὶ εὐχρηστος μάλιστα, ἀσθενής δὲ καὶ βαδύως ἀποσβενυμένη γέρονται δὲ, ὧν μὲν πάλαι ποτὲ τὰ αἰσθήματα προσειληφρασαν, καὶ ἐν ἀκλῶ ἐπι τοῦ ἐγκεφάλου ταῦτ' ἐνεκίλασαν φθάσαντες, τούτων ἡ μνήμη στεγαστὴ καὶ ἐνεργὴς διασώζεται ὧν δ' ὕστερον, τραχυθέντος τῆς τοῦ ἐγκεφάλου, ἐκώλασται τὰς ιδέας, τούτων καὶ ἡ μνήμη, πρὸ μαρμνομένη, ἐκπλάκτος γίνεταί· διὸ δι' ἐκείνο μὲν μνήμονες ἀργαίων συμπλακόντων αἱ γέροντες λέγονται· διὰ τούτο δὲ δις παιδὲς γίνονται.

§. ζγ. Συμπεριίτε αἱ δὲ ἡ μνήμη ἄλλοτε ἄλλαις τισὶ περιστάσει, καὶ δὲ καὶ γρήνη καὶ πῖπρω (*) καὶ κλίσει ὧν διὰ τῆς ἀκουῆς, ἢ τῆς ὄψεως ἢ μὲν τὰ αἰσθήματα ἐνεργούντο ἅμα γὰρ ἀναπολήσαντι,

καὶ ἐν ταῖς ψυχῇς ἐκείνῃ ἐκείνων ἐκατέρωθεν, τῷ μὲν μῖλλον, τῷ δ' ἕλαττον καὶ τῷ μὲν καθαρώτερον κερῶ, τῷ δὲ κερῶδεςτερον καὶ σακερώτερον· ἴσως δὲ ὑστερότερον ἔστι δ' αἱ ματρίαι ἔχοντες· θη. τῶμα. Σακ. ὅταν εὖν ἰ κερῶς ἐν τῇ ψυχῇ καθὼς τε καὶ πῶς, καὶ λεία, καὶ ματρίαις ἀργασιμῆς ἢ, τα ἴοντα δια των αἰσθησιων, ἰσχυρα ἰνῆματα εἰς τούτοι τῆς ψυχῆς κίρα, ἢ ἔρα ὄψεως, αἰσθησιμῆς τὴν τῶ κερῶ ἰσχυρῶτατα, τότε μὲν καὶ τούτοι καθάρῃ τὰ σημαῖα ἰσχυρῶτα, καὶ ἰσχυρῶς τούτοι, ἔχοντα, πρὸς τῶμα τε γίνεταί, καὶ ἴσως εἰ τούτοι πρῶτοι μὲν ἰσχυρῶς, ἔπειτα μῖλλον, αἴτα εὖ παρακλάπτουσι των αἰσθησιων τὰ σημαῖα, ἀλλὰ δεξίζουσι ἀκλή· ἀκλή γὰρ καὶ ἐν εὐρυχωρίᾳ ἔντα, τὰ γὰρ διακρίνουσι ἐπὶ τὰ αὐτῶν ἕλαστα ἐκατέρωθεν, ἢ δὲ ἔντα κλειῖται καὶ σφοδρῶς δὲ εὖτοι κλειῖονται ἢ εὖ δοκῖσαι· θη. ὑπερφυῶς μισων Σ. κ. ὅταν τείνον λείον του τῶ κίρα ἢ, ἢ δὲ ἰσχυρῶς ἢ πάντα σφοδρῶς ποιητῆς, ἢ ὅταν κερῶδες, καὶ καὶ καθάρου του κερῶ, ἢ ἴσως σφοδρῶς ἢ σακερῶν ὧν μὲν ὄψων, ἰσχυρῶς μὲν, ἰσχυρῶς δὲ γίνονται ὧν ἢ σακερῶν, τούτων εἰ δὲ δὲ λείον καὶ τραχὺ καὶ καθάρῃ τε, ἢ γὰρ ἢ κερῶ σφαιρωτῆς ἰσχυρῶν, ἔχοντες, ἀκλή τὰ ἐκατέρωθεν ἔχουσι ἀσφοδρῶς, καὶ αἱ τα σακερῶ βλάθῃ γὰρ εὖν ἀσφοδρῶς δὲ καὶ τὰ ὄψων ἴσως γὰρ τῶ σφαιρωτῆς τὰ γὰρ γίνονται ἀκλή· ἔντα δὲ πρὸς πᾶσι τούτοι ἰσχυρῶς ἢ σακερῶτα ἢ ἴσως σφαιρωτῆς, ἔντα του σακερῶ ἢ τα ὄψων, ἔντα ἔντα ἀσφοδρῶς ἰσχυρῶν· Πάντες ὧν ὅταν γίνονται αἱ δὲ λείον ἔχοντες ἔντα γὰρ τὶ ἔχουσι, ἢ ἰσχυρῶν, ἢ ἰσχυρῶν ἔχοντα ἀσφοδρῶς τὰ γὰρ ἕλαστα εὖ δυναμῆται, βραδύ· τε αἰσθὶ καὶ ἀσφοδρῶς, σακερῶς τε, καὶ σακερῶς καὶ σακερῶς πρῶτοι ἰσχυρῶς καὶ κλειῖονται εὖ εὖτοι ἢ σακερῶς τε, δὲ των ἰσχυρῶν καὶ ἀκλή·

(*) ὅτι ἔντα τῶμα καὶ γρήνη εἰδὲν ὀφείλου ἔχοντες· ἀσφοδρῶς ἔντα ἐν τῇ ἔντα· ἰσχυρῶς, ἢ καὶ ἰσχυρῶς.

ὧν ἀκλή· τῆ ἔρακα, πρὸς γρήνη μὲν ὁ τόπος ἐν ἔρα, καὶ ὁ γρήνη καθ' ὧν, συμπαρίστανται ἔτι δὲ καὶ ἄλλαι τινὲς περιστάσεις πολλὰ γίνονται, ψυχῆς, θάλπος, γυῖων, ὑπέτος, πᾶν δὲ συμβαίνει κατ' ἐκείνο γενέσθαι, πανταίως εἰσάγονται τῶν δ' αὐ γυμῶν καὶ τῶν ὄψων, καὶ τῶν ἐκ τῶν ἀπτεῶν του ψυχῆ καὶ θερμῶ, οὐδὲ τούτων ἂν λάθοιμιν μνήμη, μὴ καὶ τὰς ιδέας, ὧν ἐκείνοι αἱ ποιητῆς λέγονται εἶναι, συμπαρалаβόντες ὅτι γὰρ μέμνηται τῆς του μῆλου ἡδύτης, τῆς τε του ῥόδου εὐδοίας, καὶ του τῆς γυῖνος ψυχῆ, ἀλλ' ἅμα δοκῖμοι καὶ ἔρα πῶς τὸ μῆλον· καὶ τὸ ῥόδον, οἷον ἢ τῇ χειρὶ προσφερόμενος πρὸς τὴν βίνα, μονοῦ ὑποσφραίνουμαι οὕτως οὐκ ἂν εἶη μνήμη των τούτων ποιησασθαι, ἔν μὴ καὶ τὰς ιδέας των, ἐξ ὧν αὐτὰ κρίνεται, τῆ μνήμη προσλάθωμιν· αἱ γὰρ ἴνες ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ, ὧν τῆ κινήσει τὰ αἰσθήματα, αἴτε ιδέαι καὶ ἔννοιαι πᾶσαι, ὕστερον δὲ καὶ αἱ μνήμαι ἐγγίνονται τῇ ψυχῇ· ὡσπερ ἐξ ἀσφῆς, ὑπόθ' αἱ ιδέαι ἐνετυπῶντο, ἔτρωον κινεῖσθαι, οὕτω καὶ ταῖς μνήμαις των αὐτῶν κινεῖσθαι πεφύκασι.

§. ξδ. Μνήμη δέ τις ἐστὶ καὶ ἡ φαντασία, διακρίνουσα μόνον ἐκείνης τῆ δραστηκώτερον καὶ ἐνεργέστερον τῆς ιδέας τε καὶ ἔννοιαις περιστῶν καὶ τῷ πανταίως αὐτὰς πύλλαις ἄλλοτε ἄλλως συμπλάκειν καὶ διακρίν, τραχιλάφων καὶ γυμνωῶν περιστῶσα εἰκόντες, καὶ ἄλλα μωρία ὧν οὐδὲν ἐστὶν ἐν τῇ φύσει (*)· ἔστι ὧν φαντασία δύναμις τῆς ψυχῆς των τε παραληλυθότων ὡς παρόντων τὰς ιδέας ἰσχυρῶς περιτῶσα, καὶ ἄλλαι ἀρ' ἑαυτῆς κατ' ἀρίσκειν προσφύσασα· ἔστι δὲ καὶ πρὸς πᾶσας μὲν τὰς τῶμα ὑφέλιμος ἰσχυρῶς τε καὶ ἔναύσους ἢ δύναμις αὐτῆ· τῆ δὲ ποιητῆς καὶ γρηῶς καὶ πλέον τὶ ἐξ αὐτῆς περιτῶνεται τούτοι γὰρ οἱ τὰ κράτιστα ἐνευδοκίμησαντες, τὴν μεγίστην ἐκτῆσαντο εὐδοίαν· ἐν δὲ ταῖς ἠθικῶς ἐπιμύροτερα βίπει, ἢ ἂν αὐτῆ εὖ, ἢ ἑτέρως ἕκαστος γρηῶν ἔν δὲ ποτε πέρα του δέοντος ἐξαγῆ, πρὸς ὑπερβολῆν, εἰς νόσον τὰ πολλὰ

(*) Διακρίνῃ μάλιστα μνήμη πρὸς τὸ φαντασία ἔχου ἐν τῇ Σακερῶ Μισω· ἔντα μὲν ἀκλή· ἰσχυρῶς πρὸς τὸ φαντασία πρὸς τούτοι.

τελευτᾶ, καὶ εἰς παραφροσύνην περιτρέπει τοὺς ἔχοντες (*)· δοκεῖ δὲ πάντα περαινέειν ὡς δι' ἰδίων δυνάμεων, τῆς τε μνήμης, καὶ ἀναπόλησσεως (ζα.)· ἀλλ' ἐπειδὴ αὐτὴ οὐκ ἐλαχίστην μοῖραν συμβάλλεται πρὸς εὐδαιμονίαν καὶ κακιδαιμονίαν, ἐν τῇ ἠθικῇ (κγ. κθ.) περὶ αὐτῆς εἰρήσεται ἀκριβέστερον.

Περὶ Θέλξεως.

§. ζβ. Τετάρτη δὲ δύναμις τῆς ψυχῆς ἐστὶν ἡ θέλησις, ἢ καὶ βούλησις λεγόμενη· ἐστὶ δὲ ἡ θέλησις δύναμις τῆς ψυχῆς, δι' ἧς τὸ μὲν ἀγαθὸν διώκει, τὸ δὲ κακὸν ἀποστρέφεται· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐστὶ μὲν ἂ τῶν ἀγαθῶν ἀληθῆς, ἐστὶ δ' ἂ καὶ δοκοῦντα· καθάπερ αὖ καὶ τῶν κακῶν τινὰ μὲν ἀληθῶς τοιαῦτά ἐστι, τινὰ δὲ δοκοῦντα τοιαῦτα, ἀγαθὰ ταῖς ἀληθείαις τυγχάνει γέ ὄντα, ὡς καὶ ἐν τῇ ἠθικῇ ἡμῶν εἰρήσεται, (μβ.) διὰ τοῦτο πολλάκις ἡ θέλησις ἐξ ἀπάτης, μὴδ' ὡς γῆ γριωμένη τῇ κρίσει, ἀντὶ τῆς ἴρας συμπλέκεται τῇ νεφέλῃ, ἀντὶ τοῦ ἀλαβοῦς ἀρετοῦ τὸ δοκοῦν εἰσμένει· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ τοιαύτη ἀπάτη ἐκ τῆς παρατυχῆς ἡδονῆς καὶ λύπης προκύπτει μάλιστα δοκεῖ, βητίον ὀλίγ' ἄττα καὶ περὶ τούτων.

§. ζγ. Πάν ὅν τὸ δυνάμενον ἔχει ἡδονὴν τινὰ ἡμῶν ἐμποιοῦσαι, ἢ λύπην μὲν ἀπὸ τῆς ψυχῆς, ἀλγηδὴνα δὲ ἀπὸ τοῦ σώματος ἡμῶν ἀγγελεῖν, τοῦτ' ἐστὶν ἀγαθόν· καὶ αὖ πάλιν τὸ ἐμποιοῦν ἡμῶν ἀλγηδὸνα, ἢ τὸ ἀφαιροῦν ἀρ' ἡμῶν ἡδονήν, τοῦτ' ἐστὶ κακόν. Ἐστὶ δ' ὅν ἡδονὴ μὲν, προσέδωκε ἔξωθεν τοιωσδε, ἢ τοιωσδε κινουσα τὰς ἴνας, καχτεῖθεν ἐμποιοῦσα αἰσθητικὴν τῆ ψυχῆ κατ' ἀρέσκειαν· ἢ ἡδονὴ

(*) λέγεται γὰρ τις εἰς πρῶτον ἀνάστημα γιγνέσθαι καὶ ὑπερβοῖς αὐξῆσαι ἀνακεισθῆναι ἐκ φαντασίας, ὡς καὶ τῆς αἰσίας προκύπτει τοιοῦτον, τὸ κατὰ τὴν φύσιν σπινὸν ὑπερβόμενος μὴ συνδιασθῆναι· ἐπεὶ δὲ βίη ὑπὸ τῶν θεραπεύτων ἐξελκίσθη ἀντιχῆσι καὶ ἀντιρεῖδων τὸ πίδα, ἀλγῶν ὡς δῆθεν συνδιασθῆναι τὰ ὄντα· μετ' οὐπίσω πέθανεν ἴππερ δὲ τις τὸ ἐμίσηταιν εἶδεν· ἕναρ ἰδὼν ἐκκαρκεῖται ἕως καθῆναι ἐκ λήθου εἶναι λεκῶν διῦπνοβίαις δὲ, ἀπειλάχῃ τῷ ἔντι, δουλείας τῆ φαντασίας, καὶ τὸ ἕναρ εἰς ὑπερ μετὰβίωσιν.

ἐστὶ προσέδωκε ἑμαῖη καὶ πρυσινῆς, ὑπερβόμενα καὶ περιβίωπουσα τὴν οὐσίαν· ἢ δὲ ἀλγηδὸν προσέδωκε σφοδρὰ καὶ ἀνέμαλος πρὸς τὰς ἴνας γιγνόμενῃ τῶν νεύρων, ἐνοχλοῦσα, διασπῆσα, σπαράττουσα, παντοίως διακλύειν σπύδουσα τὴν οὐσίαν. ἐπὶ δὲ τούτοις ἢ μὲν τῶν ἡδονῶν, ἐκ μικρῆς βαθμῆδὸν προέουσα, εἰς τὸν τελευταῖον κορυφούται βαθμῆν· ἢ δὲ, ἀπρυσδοκῆτος ἐν τῷ ἀνεπίτηθ' εἶθ' καθιδρύθη, ἢ ἂν ὀθλονότι ἐκατέρωθεν τοῦ ἰσόμενον σῆν ἐκ τῶν ἔξωθεν προσβαλλόντων ἐπικίνδυνον δὲ ἐστ' ὅτι τὸ ὄρατικὸν καὶ αἰσθητικὸν, καὶ ἡδονῆς τῆ καὶ λύπης· καὶ πάλιν ἢ μὲν ἐκ τῶν ἀνωθεν ἐαθμηδὸν κατιούσα, τῶν πρὸς ἀρέσκειαν προσελλόντων ἐκατουμένων, εἰς λύπην ἀποτερματίζεται τελευτώσα· ἢ δὲ, ἀπρυσδοκῆτος. ὅπερ ἐν ἱερῆς δόμοις ἢ τοῦ ἰσώ· ταῦτα δ' αἰρέσθω καὶ περὶ τῆς ἀλγηδὸνος, ἀπὸ τούναντιου λαμβανόμενου τοῦ λόγου.

§. ζδ. Ἐπιβάνουσι δ' ὅν τὰ πάθη ταῦτα ἢ φαντασία, παντοίως ἐξελκισσοῦσα καὶ παραμυροῦσα τὸ ἀληθές, οὐχ ἔτιον ἐν ταῖς φυσικοῖς, ἢ καὶ ἐν ταῖς ἠθικοῖς, ὡς μάλιστα ἡμῶν ἐν οὐκίῳ βητίσεται τύπῳ (ἠθικ. κθ'). πρὸς δὲ τούτοις τὸ ἔλας, ἢ ἀνατροπῆ, ἀλλ' ἀλλετα, τὰθ' ἡδέα καὶ τὰ ἀπὸθ' ἀμειλύτερα, ἢ ἰσχυρότερα ἀπεργάζεσθαι· πᾶσα γὰρ ἡδονὴ διαρκῆς γινόμενῃ, αὐτὸ ἐστ' ἐστὶν ἡδονή, τῆς αἰσθητικῆς ἀπαμειλομένης τῷ ὄντι ὡς δὲ γὰρ καὶ γένοιο ἀρετοῦ ἀπεργάζεσθαι· ὡσπερ τοῦ ἀπόντος ἐκ διαλειμμάτων συναισθητικῆς καὶ τῷ ἔντι ἢ πείρα δείκνυσι καθ' ἑκάστην ἐν τῇ βητίσσει, καὶ πῆρασιν, καὶ ἐν ὕπνοις, καὶ ταῖς τοιούτοις τοῦ μὲν γὰρ ἢ τῆς ἀπὸσθητικῆς συνέμια κλέπτει τῆς εὐφροσύνης τὴν αἰσθητικὴν τοῦ ἔντι ἢ πῆρασιν ἐκ τῶν αἰσθητικῶν τῆς ἐλπίσσοσιν ἀπεργάζεσθαι ὡς δ' οὐκίῳ καὶ πᾶσα ἀλγηδὸν, συνεχέστερην ἐπισημασσοῦσα, ὄρατικῶν πολλῶν ἐκ τῆς τῷ ὄντι τῆς πᾶσσοσιν τὸ δ' αἰσθητικὸν καὶ ἀπρυσδοκῆτος ἐπισημασσοῦσα, καὶ τῆς πλείω μάλιστα παρακλῆσθαι συμβαίνον, ἐκπῆσσοι τὸ φάντασμα.

(*) Τούτοις δὲ ἐστὶ καὶ ἑρμηνεία ἱερῆς. ταῦτα ἀπὸ τῶν ἰσώ· ἢ μὲν ἐκ τῶν ἀνωθεν ἐκκαρκεῖται ἕως καθῆναι ἐκ λήθου εἶναι λεκῶν διῦπνοβίαις δὲ, ἀπειλάχῃ τῷ ἔντι, δουλείας τῆ φαντασίας, καὶ τὸ ἕναρ εἰς ὑπερ μετὰβίωσιν.

§. ζ'. Διαφέρει δὲ ἡ θέλησις τῆς ὁρέξεως, ἢ ἡ μὲν ἀπλῶς ἴσκει μὲν τίς ἐστὶ πρὸς τὸ ἀγαθόν, ἀποστροφή δὲ πρὸς τὸ κακόν· ἢ δὲ θέλησις, διεγερομένη ὑπ' αὐτῆς, καὶ ταῦτ' αὐτὰ ποιεῖν οἶδε, καὶ ὑποβιβάζειεν, ἀνθαιρεῖται τὰ ἐκτικὰ τὸ γὰρ ὁρεκτικὸν οὐδὲν ἔστιν, ἢ τὸ πρὸς μὲν τὸ ἀγαθὸν ἴσκει, πρὸς δὲ τὸ κακὸν ἀποστροφήν ἐνδεικνύμενον· ἢ ὁρμὴν καὶ ἀποστροφήν ἐπισημασιολογῶσιν (*) ἡμῶν δ' ἐν τοῖς ἠθικοῖς, ἐνθ' ἀκριβέστερον περὶ τούτων πραγματευσόμεθα, ἀγάπη, καὶ δίσις κληθῆσεται (μς.) (***) καὶ ἐκ ταύτης τῆς συζυγίας τῶν ἐναντίων αἵ τε κλίσεις πάσαι καὶ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς τυγχάνουσιν ἐξαρτώμενα· ὅθ' ὦν ἐκείνη πλάττει παραβιάζεται ἴσκει μὲν πρὸς τὰ δοκούντα ἀγαθὰ, ἀφ' ὧν ἰσχυρῶς ὁ λόγος κλιθεὶς ἀπέγασθαι ἀνανεύειν δὲ πρὸς τὰ δοκούντα κακά, ἢ ἐκείνης παντοίως κείθει προσίεσθαι· Τοιαύτη μὲν ἡ ὁρέξις· ἢ δὲ θέλησις ἐστὶν ἐλευθέρα· ἐν ὅσῳ μὲν γὰρ ἡ ψυχὴ ἐνταῦθα μετέωρος οὔσα, ἐφ' ἐκείνη κατακλυτεύεται, τὸ τὸ πλεῖστον τῆς ἀκτῆς ἔχον διασκεπτομένη, καὶ ἐφ' ὑπότερον βέβη, διανοουμένη, συναισθάνεται ἐν ἐκυτῇ δυνάμει τινα ὑποκινουμένην, οἷαν καὶ προσδιορίσαι αὐτὴν πρὸς τὸ πιθανώτερον ἀγαθόν· καὶ αὐτὴ ἐστὶν ἡ θέλησις, δι' ἧς ἡ ψυχὴ διώκει μὲν τὸ ἀγαθόν, ἀποτρέφεται δὲ τὸ κακόν, εἴτ' ἀλλήθις, εἴτε δοκούν· τούτῳ εἶπ' ἀπειδὴ, σύννοθεν ἔτι ὑπὸ μηδενὸς τῶν ἐκτὸς τῆν δυνάμειν

καύτην προσδιοριζομένην, ἀλλ' ὅταν ἀφ' ὅλης ἐκυτῆς ἡρτημένην, ὡσθ' ἔβρι εἴληφεν ἀποβαλεῖν, εἶπ' ἐβιλήσει· καὶ τὸ ἀποβιβάζομενον ἀνθελέσθαι ἐν μέρει, εἰ αὐτῇ τούτο δόξειεν, οὐκ ἂν ἐτι ἐνδιδάσει περὶ τῆς οἰκείας ἐλευθερίας. (*)

§. ζθ'. Ἐλεύθερον οὖν τῆ ψυχῆ ἦτοι τὸ ἀγαθόν, ἢ τὸ κακόν ἐλέσθαι· εἰ γὰρ ταῖς κλίσεσι περιορισθεῖ μόνον, ταῖς μόνον τὸ ἀγαθόν ὑπετερονοῦν ἀφορώσας, ἀπώλεσε τὴν ἐλευθερίαν· παρ' αὐτῇ οὖν κείθεται καὶ τοῖς πάθεσι παροιστρομένην, μὴ ἐνδιδόναι, καὶ τῷ λόγῳ χαλιναγωγομένην, ἐθελόκακείν, καὶ ἀφηνιχθεῖν, ἀπαραλύμενην ἐκατέρωθεν διατηρούσαν τὸ τῆς προαιρέσεως αὐτεξούτιον· οἱ γὰρ ἐν τῷ δύνασθαι τὴν ψυχὴν αἰρεῖσθαι, ἢ φεῖρειν τὸ ἀγαθόν, ἢ κακόν τὸ ἐλεύθερον αὐτῆς περιελίσσοντας, κομιδῇ λανθάνουσι τοῦτ' αὐτὸ αὐτῆς ἀποκλείοντες· σύννομεν γὰρ αὐτὴν καὶ οἷας μὲν ἐξωτερικῆς κρείττω οὔσαν, ὡς ἐξ ἐκυτῆς τὰς ἰθίας θελήσεις προεξάλλουσαν, καὶ πρὸς τὸ θέλειν, ὃ ἂν μὴ ἐθέλη, ἀπαραβίαστον γιγνομένην· καὶ ἀνίχη, δὲ τῆς ἐσωτερικῆς πάντως ὑπερχειμένην, ὡς ἀφ' ὑπὸ τῶν παθῶν ἀντακαζομένην, μὴδ' ὑπὸ τῆς τοῦ λόγου δυνάμεως ἐκδιδάσκουμένην· ἀλλ' αὐτὴν ἀφ' ἐκυτῆς καὶ ἐνδιδούσαν ὑπ' αὐτῶν ἀγασθαι καὶ φέρεσθαι, καὶ ἀντιδικίνουσαν μηδέποθ' ὑπείχειν. (**)

Περὶ Ἐναργείας, ἢ Κινήσεως.

§. ς. Πίμπτη δὲ δυνάμις ἐστὶ τῆς ψυχῆς ἡ Ἐνέργεια, εἴτ' οὖν Κίνησις, καθ' ἣν αὐτῆτι ἐκυτὴν ἐσωτερικῶς ἐν ταῖς αἰρημέναις τῶν

Τὸ δὲ μετ' ἐπιθυμίας κακῶσθαι ἢ θανάτῳ βλάπτει κίον.
 (*) Ἄλλοι τε καὶ Εὐδήμιος (μεταφ. κω.) τούτοις τοῖς ἔργοις ἐγχετατο, ἐπίσκει τὴν ἰσκειν δυνάμειν εἶναι, εἰπὼν, καθ' ἣν ἡ οὐσία πρὸς μὲν τὸ εἰλεῖν αὐτῇ καὶ προσέχειν εἶσκει δοκούν ἐργεῖν ἔχει· ὡσθ' δὲ τῷ μὴ εἰλεῖν δοκούντι, μετὰ προσέχειται ἀποστροφήν.
 (***) Ὡσπερ τὸ γνωσκῆναι τῆς ἀντιθέσεως ἀμα συγκατακίοντι ἀδυνατεῖ· ἀλλ' ἐπὶ ἄλλοι τῶν μερίων, ἢ ἂν ἀλλήθις δ' ἔχῃ, συγκατακίοντι, τῷ ἔτι οὐ εἶ ἀνάγκη· ὡς ἀποδιδόναι ἀνένυσιν αὐτῷ καὶ τὸ ἐρετικῶν πρὸς τὸ δόξαν σπουδαίαι· καὶ οἰκίον λαθεῖν ἀπείσκειν, ἀπὸ τοῦ ἀλλοτρίου καὶ μηδὲν προσέχειται εἰς ἴσθ' ἔπειτα εἰς ἂν λάσει ἀπείσκειν (Εὐδ. μεταφ. κω.) ἔτι γὰρ ἐπὶ τῆς διανοίας καταφασίς καὶ ἀποφασίς, ταῦτ' ἐν τῇ ἐκείνῃ δυνάμει· καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ. ἢ λ. ς. ς.

(*) Ἐλευθερίαν τε καὶ αὐτεξουσίαν τὴν δυνάμειν ἀπαιτεῖ, καθ' ἣν αὐτεξουσίως ἡ ψυχὴ καὶ αὐτεκινήτως νῆσι πρὸς τὰ κατὰ γνῶσιν αὐτῆς πρῆσταινα, κατὰ τὸ κρείττω τὸν κατὰ τὴν θελητικὴν δυνάμειν βεβαιῶν ἐπὶ τὰ γὰρ, καὶ ἀπὸ τῆς οὐσίας ἀπὸ τῶν μὴ ἀγαθῶν ἔχουσα, εὐτως ὡσπερ ἐν ᾧ πρὸς θάτερον βίπει τὸν ἀντικειμένον, παρ' αὐτῇ κείσθαι καὶ τὴν πρὸς θάτερον εὐδὴν ἦπτεν ἐλεσθαι βεβαιῶν καὶ ἐπίσκειν μετὰ τῆς δυνάμεως ταύτης παντὶ ἀνθρώπῳ ἢ αὐτῆς τῆς ἐνδοκίμου συνειδήσεως τὸ κίον ἔχει καὶ εὐδύκειν. Εὐδ. μεταφ. κω.
 (***) Ἴδε κίον τῆς Ἐναργείας. μεταφ. κω. ἐνθα ἐπραγματευσόμεθα ἀκριβέστερον περὶ τῶν δυνάμεων τούτων.

δυνάμεων, καὶ τὸ σῶμα ἐξωτερικῶς ἐν ταῖς πλείστοις τῶν ἐνεργειῶν
κινεῖ ἢ ψυχή· ἐκινήθη μὲν καὶ ἐσωτερικῶς, πρῶτον μὲν ἐν τῷ ἐπέ-
πρασθαι, εἶθ' ἐπ' αὐτῇ καίτε κατὰ γὰρ τὸν τῆς ἐλευθερίας νόμον (εβ')
ἐπιπέσει μᾶλλον τῷ πράγματι τούτῳ, ἢ ἐκείνῳ, καὶ προσχεῖν πλέον
ἐκείνῳ, ἢ τούτῳ, καὶ μεταβῆναι, ὅτε, καὶ ὅπως ἂν ἐβλεθῇ, ἄρ' ἐτέρου εἰς
ἕτερον. Δεύτερον δὲ ἐν τῷ μεμνησθαι, ὡς προειλήθει ἰδέασθαι, πειρωμένη
κατέχει ἐν τῇ θεωρίᾳ, καὶ ἀνακαλεῖν ἐν τῇ ἀναμνήσει (ζα') καὶ τοι
καὶ παθαίνεσθαι πὲρ ἐνταῦθα δοκεῖ, ἥνιχ' αἱ κατὰ τὴν μνήμην ἰδέαι
τυγχάνουσιν ἀφ' ἐαυτῶν ἐγειρόμεναι. Τρίτην δὲ ἐν τῷ βούλεισθαι,
ἐνθα δὴ καὶ μάλιστα ἐμφαίνεσθαι αὐτῆς ἢ ἐνεργείας, πᾶν ὅτι ἂν βού-
ληται, καὶ κινούσας καὶ ἐνεργούσας ἐν γὰρ μὲν τῇ αἰσθήσει μόνη πά-
σχει μᾶλλον, ἢ ἐνεργεῖν δοκεῖ ἢ ψυχή· μηδενὸς γὰρ προσεἰλλόν-
τος ἐξωθεν, οἷα ἂν γένοιτο αἰσθητῶν κινήσεων, ὅ εἴρηται, μηδὲν ἐν
τῷ νῶ, ὅ μὴ πρότερον ἐν τῇ αἰσθήσει (ἦν γὰρ ἂν, εἴπερ, καὶ κινῶνται,
καὶ τρυφῶν ἰδέαν ἤχων καὶ χρωμάτων λαμβάνειν) καὶ πάλιν τῶν
ἐξωθεν προσεἰλλόντων τῆς αἰσθητικῆς οὐχ οἷατ' ἂν εἴη ἢ ψυχή
διωλεῖσθαι τὸ αἰσθητῶν, οὐδὲ τῆς χειρὸς τυχόν κεντηθείσας, μὴ αἰ-
σθῆσθαι τὸ ἄλγος καὶ ταῦτα μὲν ἐσωτερικῶς.

§. οα'. Ἐξωτερικῶς δ' αὖ πολὺ γρηῖμα τῶν ἐνεργειῶν ἐν τῷ σώ-
ματι τούτων γρηῖμα αἱ μὲν εἰσιν ἀναγκαῖαι, αἱ δὲ ἐλεύθεροι καὶ ἐκού-
σικαι καὶ ἀναγκαῖαι μὲν, αἱ ζωτικαί, αἱ ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τακτι-
κῶς τε καὶ ὅσον μηχανικῶς διεκχόμεναι τε καὶ διευκόμεναι, οἷαί
εἰσιν ἢ διαστολὴ καὶ συστολὴ τῆς καρδίας, ἢ τοῦ πνεύμονος, ἢ περι-
σταλτικὴ τοῦ σπλάχνου καὶ τῶν ἐντέρων, οἱ σπασμοὶ, καὶ τὰ τοιαῦτα
ἐξ ὧν τὸ ζῆν ἔρχεται· χωρὶς δὲ τούτων καὶ ἢ τὰ αἰσθητῶν ἐξω-
θεν διεγείρονται εἴ γε καὶ αὐτῇ, καὶ μὴ θελούσας τῆς ψυχῆς ἀναγ-
καίως πράττει τὸ ἐκυσθῆναι (ο.) καὶ γὰρ πληγεῖς τὴν ἀκροῖν, ἢ τὴν
ὄρασιν, ἢ τὴν τῶν ἄλλων αἰσθήσεων ὑπὸ τῶν ἐκτὸς, ἐκφυγεῖν οὐκ
ἂν ἔχοιμι τὴν τῆς προσβολῆς παραπειθεύσαν ἀντίληψιν· ὁμοίως δὲ
καὶ τὴν αὐστηρικὴν, καὶ ἐκκατακλήν, οὔτε προάγειν, οὔτε διακόπτειν

δ' ἀνάγκη (') αὐτὰ μὲν ὅν ἀναγκαῖαι εἰσιν· αἱ δ' αὖ ἐλεύθεροι,
οἷα αἱ τῶν μελῶν τοῦ σώματος μάλιστα, ὅτι τῆς ψυχῆς ὑπακούου-
σι νεύματι· Τέως δ' ὅν οὔτε τῶν πρώτων τὴν ἀρχὴν καὶ αἰτίαν
ἂν γνοίη τις, μὴ εἰσδύς εἰς τὰ τῆς φύσεως ἄρξια, οὔτε τῶν δευτέ-
ρων τὴν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ διαίθεσιν εἰς τὸ ἐνυλόν, καὶ ἐξ ἐκείνου αἰτίας
εἰς τούτο, τὸ παρὰ τοῖς σοφοῖς ἀργαλειώτατον ζήτημα (υθ') γνωστὸν
δὲ μόνον, ὅτι πᾶσα κίνησις σωματικὴ διὰ τῶν μεμνῶν ἐκτελεῖται, τῶν
μὲν συσπλομένων καὶ πρὸς ἐαυτοὺς ὑγκλισμένων κατὰ τὸ μέσον,
τῶν δὲ ἀπ' ἐναντίας τῶν καὶ ἀνταγωνιστῶν καλωμένων παρὰ ταῖς
ἀνατόμους, διασπλομένων καὶ γλωμένων· τίς δὲ καὶ τούτης τῆς
συνολαῆς καὶ διαστολῆς ἢ αἰτίας, οὐκ ἔτι βέλτιον συνιδεῖν· καὶ μὲν
γὰρ τῷ τῆς ψυχῆς βουλήματι καὶ τῷ ὄρωμεν παθόμενῳ, τὴν δὲ
τρόπον, ὅπως τὰ τῆς ἐπιταχῆς ἐκείνην διακρίσθαι ἀγνοοῦμεν· οὐ-
δὲ γὰρ ἂν εἴποι τις ἄλλως ἐκ τοῦ σώματος αὐτοῦ γίνεσθαι τὴν
ἀρχὴν τῆς κινήσεως. οἱ γὰρ τὴν ἐνυλὸν οὐσίαν, ὡς ἔχει φύσεως,
πανταχρῶθεν περισκοπήσαντες, οὔτω πεφυκυῖαν συνεῖδον καὶ κατι-
φώρσαν, ὡς μηδεμίαν ἔχειν τροπὴν αὐτῆν ἐκυσθῆναι ἢ ἀποκλῆσαι· πᾶν
γὰρ τὸ ἔρεμοῦν ὑλικὸν κατὰ τοὺς νόμους τῆς ἄδρανεῖας (λα') οἷα
ἂν κινήσειεν, οὐδ' ἂν κινούμενον σῆσειεν αὐτὸ ἐκυσθῆναι.

Περὶ Ὁρμῆς.

§. οβ' Περὶ δὲ τῆς ἐμφύτου δυνάμεως καὶ φύσεως, εἴ τις εἴη τῆς
ζώου μελετήσαντες γράψαι, πολλὴν εὖρημεν ταῖς σοφοῖς οὖσαν περὶ
τούτου διαφορίαν, τοῖς μὲν, τοῖς δὲ μηδενὸς ὑπάρχειν αὐτῆν δια-
τινομένους· ἐξηπατήσθαι δὲ τῶν τε πάλαι καὶ τῶν νεωτέρων συγγρα-
φῶν, ὡς μὴ ἐγκύβητας ἀκριβῶς, μὴ δὲ φιλοκαρηνόσαντας ἰμ-
ποδιστῶς τῶν ἀληθῶν, ὧν καὶ Σωκράτης πολλὴν ἔσχε τὴν γρηῖμα καταχεῖν

(') Περὶ δὲ τῆς ὑπὸ τῶν ἀλόγων ἐρῶμεν ἐμφύτου δυνάμεως καὶ φύσεως
τι καὶ ἂν εἴποιμεν; ἐκ μὲν ἐπιταχῆς καταστῆναι καὶ κατασπῆναι παραχρῆμα· οἷα
ἂν εἴη· εἰ δὲ τὴν μάλιστα τὰ τοιαῦτα πᾶσι διακρίσθαι φυσικῶς καὶ προσηχῆ· οὐ-
δὲ γὰρ ταῦτα εἴη, ὡς ἀναγκαῖον σφραγίσθαι τὴν τῆς φύσεως καταστάσεως.

των τοιούτων μηδεμίαν γὰρ ὁ σοφὸς οὕτως ἀνὴρ τοῖς ζώοις κτήσιν τοιαύτην ἐνεῖναι διωρυαζέται· ἐξηπατήσθαι δὲ λαμπρῶς τοῖς ταύτην εἰσχηγόντας, ὡς δὲθεν μὲ ἐπιμένοντας τὴν σκέψιν γιγνομένην διδάσκαλον τῶν τὰ ζῶα πρὸς ταῦτα μὲν ὄρχαν, ἐκείνων δὲ ἀπίχεσθαι, τί τε συμφέροντά φασι, καὶ τῶν μὲ συμφερόντων· καὶ φησὶν ἐκ πείρας τὴν γνώμην ταύτην ἐπικράτουναι· τρεῖς γὰρ ἀρτιγενεῖς σκύλακας ἐπὶ καθέδρας θείας, οὐδὲς κατεῖδε καταπεσόντας, μηδὲν ὑπὸ μηδεμιᾶς ἐνδοτέρας, εἴτ' αὖν ἐμφύττω κινέσεως, ἣν καλοῦμεν ὄρμην, πρὸς τὴν πτώσιν προφυλαζομένους· ἐπαναλαβῶν δὲ καὶ αὐθις καὶ πάλαις τὴν πείραν, ταῦτ' αὖ κατεῖδε γεγεννημένα· μέχρις οὐ τὰ κυνίδια καθορῶντα ἐκ σαρκοφάσεως τὴν πρακείμενον κίνδυνον, οὐκέτ' ἀπερισκέπτως περὶ τῆς καθέδρας χεῖλος ἐφερπύζειν ἐθαύρου, ἀλλ' οἷον δὴ κατακνοῦντα, καὶ πρὸς τὸ βῆθος ἀποδειλιῶντα, τὼ πόδε ἀντήρειδον· ἐκ σκέψεως ἄρα, φαίν, ἀλλ' οὐχὶ ἐξ ὄρμης τοῦ τὰ συμφέροντα καὶ μὲ, διώκειν καὶ ἀποφεύγειν τὰ ζῶα τὴν ἐξὶν κερτῆσθαι.

§. ογ. Ταῦτα δ' οὖν οὐ πάντα τε πιεσὰ δοκεῖ μοι λέγειν· πρῶτον μὲν γὰρ οὐδὲ δεῖν οἶμαι τὴν ὄρμην θεωρεῖν, ἐφ' ᾧ οἱ σκύλακες ἐκ νηπιώτερος ἡλικίας πεφύκασι προφυλάττεσθαι, ἐν οἷς μάλιστα οὕτως οἰοί τε ἦσαν ἴσως τὸ βῆθος διὰ τὸ ἐπι τῆς ὕψους ἀσθενέ; καταυεῖν (ἐ.) (οὕτω γὰρ οὐδὲ τοῖς νηπιῶν ἡμῶν εἴη ἂν λογικότης)· ἀλλ' ἐκεῖνο μάλιν σκεπτέον, οἱ σκύλακες οὗτοι εἰ τύχοιεν ἐν ἐπιπέδῳ περὶ καὶ ὀμαλῶ ἀνατρεφέντες χωρίῳ, καὶ βῆθος μηδέ πω προσλαβόντες ἰδέαν, εἴτ' ἀναθάντες εἰς οἰκίαν περὶ ἐπὶ τῆς θυρίδος, πότερον ἐθαλίσοι καταπίπτειν, μὴ πρῶταθεν ἐκ πείρας τὸν κίνδυνον, ἢ τούναντίον φυλάττονται καταπτήσσοντες; ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι γε ταῦτ' καὶ τοι οὐκ ἂν οὐδὲ ταῦτο τῆς ἐν τοῖς ζώοις ἀπορήτου δυνάμεως μάλιν, ἢ τῆς φρονήσεως, εἴτις εἴς αὐτοῖς, ἔργον ἔργοις τίθειται· τὸ δὲ τῆς ὄρμης ἐπεροῦν τι εἴκειν εἶναι ἐπὶ μόνων τῶν φυσικῶν λαμβανόμενον, εἴα ἔστιν ἢ πρὸς τὴν τελευτάν τῶν ζώων ἐπίον ἐύθως ἐκ γεννήσεως καταφυγῆ καὶ συμπάθειαι ἢ πρὸς τὸν πολέμιον φυλάκα καὶ ἐπίθεσις τοῦ τῆς πίσης τὸ μὲν ἀφεῖσθαι, τὸ δὲ διωθῆσθαι τὸ καὶ πρὸς τὸ τελευτῆ προνοεῖν καλῶς, καὶ τεκόντα τὰ εὐχότα ποιῶν

τοῖς γεγεννημένοις τὸ περιπαθῶς καὶ ἀκριβῶς ἐπιτάζειν, καὶ πάντα ποιεῖν κατὰ λόγον τὰ λόγον μὴ ἔχοντα, ὡς πρὸς ὁ πείραταιν ἕκαστον, καὶ ἀκουσίως ἐπιβρέπειν πρὸς ταῦτα· φαί, σκεπτέον, οὐχὶ δὲ τὴν ἀπὸ τῆς καθέδρας τῶν σκύλακων καταπίπτειν, ἢ οὐκ ἔστιν ἐν τῇ φύσει ἢ μάθης; οἷον δὲ καὶ κύων μηδέ πω ἐωρακίως λαγαῖν, εἴπου τοῖς ἔχουσιν αὐτοῦ ἐντύχοι, διώκει ἰχνηλατῶν, οὐδ' αὐτὸς ἴσως εἰθῶς, ὑφ' ὅτου ἀγόμενος· καὶ σκύματος λύκου κυνίδιος ὑπὸ τῇ αὐτῇ ποιμένι συνανατραφεῖς, τὴν φύσιν οὐκ ἔσχε μεταβαλεῖν· ἄμα γὰρ αὐξήθει, μεταστὰς τῶν συμφυλάκων, ἐπὶ τὴν ποιμένην ἀτρέπετο, ἢ τὴν ἑλακὴν ἐπιτεύθει· οὕτω μεταμαθῶν τὴν παιδαγωγίαν, εἰς τὸ ἐμφύττον μεθώρμησε μάθημα.

§. οδ. Ἐπὶ δὲ ταύταις κάκεινο οὐχ ἥττον πείθει ὁμολογεῖν τὴν ὄρμην· πῶθεν γὰρ καὶ αὐτοῖς τοῖς σκύλαξιν ἄμα γεννηθείσιν τὸ ἔθος μαστεύειν τὰς τοῦ γάλακτος πίδακας, εἰ μὴ καὶ ταῦτ' αὐτοδίδακτον ἢ φύσις ἐνέσπειρεν; καὶ ἀπὸ πείρας πείρας, τυφλὰ εἴτι ἔντες, εἰ μὴ ἐξ ὄρμης τῆς θηλῆς ἐπικρέμανται; ἐπειθ' ὁ αὐτὸς αὐτοῦ φησὶν, ὅτι καὶ ἡ ἀράχνη οὐ πρὸς τι τέλος εὐχρηστον τὸν ἴσον ἰσουργεῖ· ἀλλ' ὡς δὴθεν ἐνοχλουμένη ὑπὸ τῆς ἐν αὐτῇ ἀποκειμένης ὕλης, ἐν ἀποθέσθαι ἐριμένη, τὸν ἴσον εἰατῆ τεχνουργεῖ· εἴθ' οὕτως ἐπίπυον, εἴπερ, ἔρειτο ἔργον, καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν δεξιότατον, οὐ κατὰ τὸ μέσον, ὡς ἐπὶ ὑρόνου ἰδρυμένη, ἐπιεσλαύει αἰεὶ τοῖς σαρκοφάκων τῶν ζώουσι; ταῦτόν δὲ ῥητέον καὶ περὶ τῶν μελισσῶν, καὶ μυρμηκῶν· καὶ τοι οὐκ ἔσθ' ὅς τις οὐκ ἂν τὴν ταύτων, ἐν οἷς ἐργάζονται, εὐρίαν θαυμάσειεν ἦν οὐ παιδαγωγίς, οὐ διδάσκαλος, οὐκ ἀργιότητων, οὐκ ἄλλος οὐδὲ αὐτὰ ἐξεδίδαξαν, ἀλλ' ἡ φύσις αὐτὰ τὸ ἄωρον κινέμενόν τε καὶ αὐτοδίδακτον αὐτοῖς ἐδωρήσατο. (*)

(*) Κάκεινο δὲ μοι δεκτὸν εἶναι προσθεῖναι τῇ λέξει πρὸς τὴν τοῦ Σακίτου κἀκεῖ· γὰρ καὶ τίποτε ποτε δίδμα ἐν τῷ δώματι τὰ δεξιὰς τῶν ἐφθιμένων αὐτοῖς ἐπιπέτων, ἐπὶ τῶν προσπαίοντα ἐν τῇ κλίτῃ· εἴθε κατὰ τὸν ἴσον πρὸς πρὸς τὴν αὐτῆς καὶ τὸ κινεῖσθαι παρασῶντα, ἐφθῶν πρὸς τὸν ἴσον, καὶ τὴν κλίτην παρασῶντα, εἴτις πρὸς τὸν ἴσον πρὸς τὸν ἴσον, ἐπίπυον τῆ κλίτῃ

ἀκριβεστέριον ἐκείνα κινήθησαν· καὶ κρείττους οὐκ αὐτῶν ὡς περ ἐξ ὀφθαλμοῦ ἐν ἐνίοις ταῦτα δοκεῖ εὐκχεῖν· πολλὰ γὰρ αὐτῶν ὄρων τε μεταβολὰς καὶ δυνάμεις φουτῶν, ἤμιν γε ἀγνοούμενας, ὄρωμεν τιχμαυρόμενά τε καὶ ἐπικρίνοντα, δελφίνας τε κιδιζῶντας, καὶ βατράχους ποάζοντας γεγωνότερον, καὶ μύρμακας τῶν κατώρυχα σίτον ἐξάγοντας, εἰ μή τις εἰς τὴν αἰσθητικὴν ὀφθύτερα ἀνάγοι καὶ ταῦτα· ἐτι δὲ πὰς πρὸς θεραπείαν αὐταῖς συμβαλλομένας τῶν φυτῶν δυνάμεις διαγιγνώσκοντα ἕνια, ὅσον χελώνην μὲν φασὶ τὴν ἀπὸ τοῦ ὀριγάνου· γαλῆν δὲ, τὴν ἀπὸ τοῦ παγάνου, ἐπειδὴν τυχῶσιν ἐμφορόντα τοῦ ὄρου· καὶ ἄλλα μύρια, ἃ συγκαταλέγουσιν οἱ σοφοὶ, τὰ ἑαυτοῖς πρὸς θεραπείαν συμβαλλόντα, ἐπικρίνοντα, ἀλλ' οὐκ ἂν εὐλόγως ἐκ τούτων καὶ λόγον ὀρθὸν αὐταῖς ἀπονέμοιμεν ἥσαν γὰρ ἂν, εἴπερ ἀπὸ τοῦ λογιστικοῦ τοῦτο πλεονέκτημα τῶν αἰσθῆς, ἐπιδεδωκέντα καὶ ταῖς ἐπιτήμιας, καὶ ταῦταις πολλῶν τῶν μέτρων ἡμῶν, ὅσω καὶ ἀκριβεστέριον κινήθησαν τῶν αἰσθητικῶν, ὑπερλείμναι ἢ τὴν ἀν κωλύοι καὶ τὴν γλώσσαν ἡμῶν μαθεῖν αἰσθητικῶν, ἀκοῆς ὑπαρχούσης αὐτοῖς; καὶ εἰς τὴν προφέρειν ἑναρθρον λόγον τῶν ὀργάνων σερῶνται; νῦν δὲ τούτων μὲν ὄντων, μηδὲ δυναμένων γενέσθαι, εἰδὲς αὐτὰ μήτε λόγου μετέχειν (*)·

(*) Τούτοις δ' ὄν ταῖς καὶ λόγοις ταῖς κινήσει ἀπονέμοι συγκατατίθεσθαι δοκεῖ καὶ ὁ μέγας ἐν περὶ τῆς Παλαιᾶς φυσικῆς γὰρ (ἐμ. θ. ἐνθα τῶν ἐξ ἡμῶν σερῶν δοκεῖ κατακρίσθαι) - Ἄ γὰρ εἰ κατὰ πολλὰν ἀρχὴν τοῦ βίου καθιζάνεται, μάλιστα ἐξ ὄρου, εἰ τῶν κινήσεων φυσικῶν, τὰς τῶν συλλεγμένων λόγων πλεονεξία, ταῦτα διακρίνεται παρὰ τῆς φύσεως ἢ κινήσεως κινητικῆς· τὸ γὰρ ἔχει τὸ θερίον θηρομαθῆς, ἐπειδὴν εὖρη αὐτὸ πλεονεξία διασχεῖται, τὰς ἐλαστικῶν φερύσας ἀπρεπῆς ἐπιπέδων, μονομερῆ τῶν συλλεγμένων φωνῶν ἀρτίων, δι' ὧν κρῖται ἢ τῆδε (φυσικῶν) ἢ τῆδε, ἢ ἐπὶ τῆδε τὸ φέρει τὸ θερίον ἀρτίων· ἀλλὰ μὲν οὕτως τῆδε, οὕτως τῆδε, λιπεύμενον ἔστι τῆδε ὁρμηθῆαι αὐτὸ καὶ οὕτως τῆδε ἀνκρίσει τῶν ψευδῶν ἐπίστασι τὸ εὐκχεῖν τὴν περισσότερον ποσότητα εἰ ἐπὶ τῶν διαγραμμάτων σιμῶς καθιζάνεται, καὶ τὴν κίνησιν κατακαχάττειται, τριῶν προτίσσει ἀνκρίνοντες τὰς δύο, καὶ ἐν τῇ λιπεύμεν τὰς δύο ἐξυρῖσκοντες· Ταῦτα δ' ὄν εἴπερ δοκεῖ παρὰ λόγον εἰρηθεῖν, ἐπεκρῖνται, εἰ ὡν πρὸ τούτων αὐτῶν εἰρηθῆν (ἐμ. ε.) - διὰ τὴν φυσικῶν, ἢ γὰρ φυσικῶν ὡσαν εἰρήνη; ἵνα μήτε διαφεραν ὡσαν κινήσεως, καὶ ψυχῆς ἀνθρώπου ... ἐπειδὴ κατὰ τὸ γιγνασκόμενον πάντως

§. αἰ. Ἐκ τῶν τῶν εἰρημένων συνάγεται, ὅτι μήτε ὡς μηχανήματα τὰ κίνησιν κινεῖται, μηδὲ ἀπλῶς μετέχειν λόγου, ὡς περ αἱ ἄνθρωποι φρονήσεως δὲ καὶ γνώσεως οὐκ αὐτῶν μὲ πᾶμπαν ἀπορία εἶναι καὶ Ἀριστοτέλει δοκεῖ· φυσικῶν γὰρ (περὶ ζώων γεν. βιβ. Α. κ. ε. εὐσφάτω) πῶς γὰρ αἰσθητικῶν εἶναι, εἰμὲν καὶ γνώσει; τοῦ γὰρ τῶν ζώων αὐτῶν μόνον τὸ γενεῖσθαι ἔργον (τούτο γὰρ κίνησιν τῶν ζώων ἀπορῶν)· ἀλλὰ καὶ γνώσεως τινος πάντα μετέχειν τὰ μὲν, πλεονεξία· τὰ δὲ, ἐλάττωτος τὰ δὲ, καὶ πᾶμπαν μικρῶς· αἰσθητικῶν γὰρ ἔργων ἢ δὲ, γνώσεως τίς ἐστὶ καὶ αὐτή.

Περὶ ὕπνου, καὶ ἐνουπνίων.

§. αἰ. Περὶ μὲν ὅν ὕπνου, ὅθεν εἶναι τὴν αἰτίαν, καὶ ὅπως ἢ ἀπὸ γρηγόρευσης εἰς ὕπνον μεταβάσις γίγνεται, σαφέως μὲν καὶ βέλβαιον εἰπεῖν ἐργῶδες εἶναι δοκεῖ· εἰσάσεις δὲ τινος σκελεῖν καὶ διανοία, παῖθει, ὅτι τοῦ ἐν ταῖς νεύροις λεγομένου βροστοῦ (νεύρ.) διαφανομένου ταῖς δι' ὅλης ἡμέρας πινυῖται τὸ πλεῖστον μέρος, τὸ λιπεύμενον, ὡς μὴ ἐξαρκοῦν διαβῆναι, αἴττω γίγνεται τὸ μηκίτερον γίγνεται τὰς αἰσθητικῶν ὅθεν ἐπιγίγνεται ὕπνος· ὅς οὐδὲν ἂν εἴη, ἢ ἀνάπαυλα τῶν αἰσθητικῶν· ἐπικρατύνεται δὲ ἢ γνώσει καὶ τῆς ἀπορίας τῆς πρὸ τοῦ ὕπνου ἡμῶν συμβαινούσης· ὅς τότε νῆδυμὸς ἐστὶ μέγιστα

ζώου ψυχῆ τὸ αἷμα αὐτοῦ εἶναι· αἷμα δὲ παρὰ εἰς σάρκα πύματα μεταβάλλεται· ἢ δὲ σὰρξ φθαρῆσαι, εἰς γῆν ἀναλύεται· καὶ τὴν ἔστιν αἰσθητικῶν ἢ ψυχῆ τῶν κινήσεων ... ὅρα τὴν ἀκαθάρτην ψυχῆς πρὸς αἷμα, αἵματος πρὸς σάρκα, σαρκὸς πρὸς τὴν γῆν· καὶ πάλιν ἀναλύσει; διὰ τῶν αὐτῶν ἀκαθάρτην· ἀπὸ τῆς εἰς σάρκα, ἀπὸ σαρκὸς εἰς αἷμα, ἀπὸ αἵματος εἰς ψυχῆν, καὶ ἐκ τῆς εἰς τῶν κινήσεων ἢ ψυχῆς μὲν νῆδυμὸς αὐτῶν πρὸς αἷμα εἶναι τῆς πρὸ σώματος αὐτῶν ὑπερτίσσεως, μάλιστα ἐπιδεδωκέντων μετὰ τὴν τῆς σαρκὸς διαλύσεως· ἀπὸ τῆς φληναφῶς τῶν σκελετῶν ἐκλύσεως· εἰ εὖκ σκελετῶν τὰς ἐκ τῶν ψυχῆς καὶ τὰς κινήσεως ἐκλύσεως ἀλλοτρίως πύματα, εἰ λόγους ἐκλύσεως γιγνασκόμενοι καὶ γυναικας, καὶ θῆρας, καὶ ἰχθύας θάλασσαν· ἐπὶ δὲ τῆ μὲν ἰχθύων πρὸ τῆς εὖκ ἂν εἴπωμεν ὅτι δὲ ἐν τῇ ταῦτ' ἔγραψεν, τῶν ἰχθύων ἕκαστον ἀναλύεται, καὶ πᾶν οὕτως διατεταίχεν·

συννοησιμότερον, ὅσον ἄλλο ἐν γὰρ τῷ παρόντι συμβάλλεται γεννηώ-
 τερον. Σύννοημεν οὖν ἐν ἡμῶν σώματι συμβαίνον ἐν ἀμειψίαις ἀλ-
 ληλενεργείαις, καὶ ἀλληλοπαθείαις τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος (νθ.)
 καὶ τῶν τῶν τρόπων, καθ' ὅν ταῦτα γίνονται, ἀγνοῶμεν οὖν, ἐπειδὴν ἡ
 ψυχὴ ἀκαταλόγως διαλεγμαμαῖς τῶν αὐτῆς δοκούντων ἀγαθῶν,
 αὐτίκα ἕτε κινήσεις τοῦ αἵματος, βίων, καὶ τῶν ζωτικῶν ὑγρῶν δια-
 φιλερέρα ἐστὶν ἢ διέχυσις, ἢ καρθία ἀνεκκιρῆ, ὁ σφυγμὸς εὐρίνε-
 ται, τὸ ὄμμα γίνεται χαρωπὸν, τὸ πρόσωπον, τὸ μείδιωμα ἔρεμα
 καταγγελα τὸ περιχρῆς τῆς ψυχῆς ἐπειδὴν δὲ ἐπέλθῃ αὐτῇ ἐνθυ-
 μηθῆναι τι τῶν ἀηδεδέραν, εὐλῆς καὶ τὸ σῶμα πρὸς τοῖναντίον ταῖς
 εἰρημέναις διατίθεται διαλέσει· παραγγῆμα γὰρ ὄγρος εἶλε τὰς
 παρὰς, καὶ βλέμμα γίνεται σκυθρωπὸν, καὶ σφυγμὸς ἐνδοθεν ἀνα-
 πηδᾷ, καὶ σφυγμὸς ἀποσπενούται, καὶ ἡ καρθία βροτὶ ἀμείλυτέρα καὶ
 νωθρότερα ἐκαστῆς καπνιστῆς, τῶν τῆς ψυχῆς παραφανῶς δυσθυμίαν
 ἐξήγγειλε τὴν ἐκαστῆς δ' αὖ ἐκ τῶν σωματικῶν ἐδονῶν καὶ κακώ-
 σιων κατὰ τῶν ψυχῆν παραγγῆμα μεταστρέφεται ἢ συμπάθεια· ἐκ
 μὲν τῶν, εὐθυμία καὶ γῆθος ἐκ δὲ τῶν, δυσθυμία καὶ λύπη· ταῦ-
 τὰ δ' ἐστὶν ἰδίῳ καὶ πάντων συμβαίνοντα τῶν παθῶν, θυμοῦ, ἐπι-
 θυμίας, ἐπιπόθου, ἔβου, τῶν πάντων καὶ ἀναπύδρατος δοκεῖ ἢ τῆς
 ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος αὐτῆς ἀλληλοπάθεια.

δ' γ'. Ὅτι μὲν οὖν τὰ πάθη ἐξ ἀλληλοπαθείας οὕτως ἀφ' ἑκα-
 τέρων ἐφ' ἑκάτερα μεταβάσκει καὶ μεταδίδεται, ἐξ αὐτῆς τῆς πείρας
 αὐτόπιστον καὶ ὅτι τούτων ποτὲ μὲν προκατάρχει τὸ σῶμα, ποτὲ δὲ ἡ
 ψυχὴ (σα)· τὸ μὲν, σωματικῆς τινος ἐξωθεν προσβολῆς ἐπιούσης, καὶ
 τῆς ἀντιλήψης τῆς ψυχῆς ἐμπορούσης, ὅφ' ἴσ' ἡ ὁρμῆ, καθ' ἣν τὸ πάθος
 ἢ δὲ, αὐτῆς ἀφ' ἑαυτῆς, καὶ ἀνευ τινος τοῦ σώματος ἀερισμῆς, τῷ τε
 ὀρεκτικῷ προσηρῶσα, καὶ τῆν ἐν τῷ σώματι τρικυμίαν αὐτοβουλεύ-
 πως κινήσασθ'. Ἐπὶ δὲ πρώτοις καὶ ὅτι τὰ πάθη ταῖς τῶν ἀγαθῶν
 καὶ κακῶν διεγερθέντα ἀντιλήψεις, τῆς παρατάσει καὶ παροχμονῆ
 τῆς ψυχῆς ἐν ἐκείνῳ συνεπιδιδύσκει καὶ συνεπιβρώννυται (119.
 19. 20.), ταῦτα δὲ μὴ ἀληθῆ εἶναι μηδὲν οὐκ εἶναι τὸν ἀντε-
 ρῶντα ὅπως γὰρ ἡ ψυχὴ ὑπὸ τοῦ σώματος ἀγασθῆαι τι καὶ οὐ-

ρεσθαι π' ὄφειον, ἐς πολλὰς εὐθυμίας τε καὶ δυσθυμίας, ἐπιθυμίας τε
 καὶ ὀργῆς, ἐπιπόθου τε καὶ πτοίας παντοίας, καὶ τὰς τῶν αὐτῶν ἀλ-
 λουώσεις τρεπομένῃ, καὶ ἀλλοιομένῃ· καὶ ὅπως τῶν ἀλλουώσεων
 τούτων ὁμολογουμένως ἐπιτείνουμένων καὶ ὑφριμένων, συννερίσασθαι
 καὶ ἡ ἀπλοσύτη οὐκ ἴσα τῆν κατ' αὐτὰς ἐπίτασιν τε καὶ ὑφρασην δύ-
 ναται, ταῦτά φημι, τίς ἂν ἔχοι διερμηνεύσει; οὐκοῦν ὁμολογητέον
 τῆν μὲν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ἀλληλοπαθειαν, ὡς δόγμα τι
 ἐναργῆς καὶ αὐτόπιστον· συνομολογητέον δὲ τῷ δόγματι καὶ τὸν τρό-
 πον εἶναι ἀπερινόητον, οὐκ οὐκ καὶ ἄλλα ἐν φιλοσοφίᾳ· ὡν τῷ
 ὅτι ἐστὶ γινωσκομένου, τὸ ὅπως καὶ διότι ἐστὶν ἀγνοεῖται· ἴδε καὶ
 Εὐγ. ωμθ'.

δ' πδ'. Ἐστὶ γὰρ μὲν τὰ πάθη ταῦτα οὐκ ἀφανιστὰ ὅλως, ἢ δόγμα
 ἦν μάλιστα τοῖς ἐκ τῆς σοφίας, ὡς ὕλη ταῦτά γε γινόμενα ἀρετῆς·
 οὐδ' ἐγὰρ ἔστι πρὸς ἀρετὴν ποιῆσθαι ἐπίδοσιν τοῖς μὴ ὑπὸ τινος
 φιλοτιμίας ἐσωτερικῆς, ἢ ἐξωτερικῆς κινουμένοις· διὸ καὶ ὁ λόγος οὐκ
 ὅλως τὸ πάθος βουλεται ἐξαιρεῖν, ὡς μήτε δυνατόν, μήτε ὠφελι-
 μον τοῦτο, ἀλλ' ὅρον τινὰ αὐτῶ ἐπιθῆς, τὰς ἠθικὰς ἀρετὰς οὐκ
 ἀπαθείας, ἀλλὰ συμμετρίας παθῶν καὶ μισότητος· ἀπεργάζεται δὲ
 γὰρ δὴ τὴν ἀρετὴν μήτ' ἀπαθῆ, μήτε μὴν ἐκπαθῆ εἶναι· ἢ μὲν γὰρ
 ἀπάθεια ἀπαρρύμκτον καὶ ἀνευθουσίαν πρὸς τὸ ἀγαθὸν παρέχεται
 τὴν ψυχῆν ἢ δὲ, ἐκπάθεια, συντεταραγμένην, καὶ ὅλως ἀνεπιλόγη-
 τὴν· ἀνθ' ὧν φυλακτέον τὰ πάθη, μετριάζοντες ταῦτα καὶ ὑπερβί-
 φιντας, οὐ μὴν δε παντάπασι ἐξαιρούντας, ὅπως μὴ σπινδύλωμεν
 καὶ αὐτὸ τοῦ βίου τὸ ζώπουρον (119.)· νά. πῶς γὰρ οὐ, σωματικῶν
 ὄντων τῆς ζωώδους οὐσίας, καὶ τῆς ζωῆς ὄντος ταύτην μὴ ἂν ἐργά-
 σις συνίσχασθαι; πείνα γὰρ καὶ δίψα τὰς φύσει τῷ ζῶντι παρεπο-
 μένας ἐνδείας πληροῦ θυμῶς δὲ κλιῶς πρὸς τὸ ἀμύνασθαι νόπτει,
 καὶ τῶν πολυμίων διασώζεισθαι κέντρον ἐνίσχιν· ἔτι δὲ, πρὸς συ-
 νοουσίαν ὀργῆν, καὶ ἕτερον ἀνθ' ἑαυτοῦ ἕκαστον εἰς τὸν βίον πρὸς τὴν
 τοῦ εἴους συντήρησιν καταλείπειν παρεσκευάζει ἀγάπη δὲ συναγει
 τέκνα πρὸς τοὺς τεκνόντας, καὶ γειναμένους πρὸς τοὺς τεχθέντας· ὁ
 δὲ καὶ πρὸς τὰλλα τῶν ζώων τῷ ἀνθρώπῳ κοινὰ ὄντα, ἴδιον καὶ

πρὸς ἀρετὴν κέντρον γίνεται, καὶ ἀρεταὶ εἰσιν ὅλως, εἰ μόνον ὑπὲρ τοῦ ὀρθοῦ φησὶν ἄλλοι λόγου, καὶ μὴ εἰς ἀμετρίαν ἐκπίπτουσιν (*).

§. πβ. Νῦν δὲ κενρὸς ἰδεῖν καὶ ὅτι αὐτὰ ἐστὶ τὰ πάθη, καὶ τοὶ τὴν περὶ τούτων διδασκαλίαν ἐκτελέσσαντες ἐν τῇ ἠθικῇ ποιησάμεθα. Ἀρχαῖα μὲν οὖν τῶν παθῶν ἄλλοι ἄλλα κίρῶνται, καὶ ἡμῖν ἁγάπη καὶ μῖσος ἐσονται ἐκτὸς τὰ ἀρετέματα (μς'). ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν ἄλλοις καὶ Εὐγένιος ὁ περίπυκος ἐν τοῖς μεταφυσικοῖς τὴν ἠδονὴν καὶ τὴν λύπην προτίθησιν, ὡς τῶν ἄλλων κεφαλαιωδέστερα τούτα ὄντα, καὶ ἀφ' ὧν ὡς ἐκ βίβλων ἕτερα ἔσκεν ἀναφύεσθαι (τῶν γὰρ παθῶν, φασὶν ὁ θεόγης, ἡδονὰ καὶ λύπη ὑπερτάτα.) οὐδὲν ἀντιφατικὸν ἡμῖν δοκεῖ ἀναφύεσθαι, εἰ τοῖς ἐκείνου αὐτολεξεῖ ἀκόλουθῶσαντες, εἰπομεν περὶ τούτων.

§. πγ. ἠδονὴ τοίνυν ἐστὶν ἡδυσία καὶ φαιδρὰ διὰ τὴν τῆς ψυχῆς ἀγαθῶς περιέντες, ἐπίστηρόν τινα ἀλλοίωσιν ἐν ποιοῦσα τῷ σώματι διὰ καὶ κίνησιν λείαν αὐτὴν εὐρίσαντο, τῆς κατὰ τὴν λύπην τραχυτέρας οὐσίας κινήσεως ἀντιδιασειλάμενοι· ἰδιαιτέρον δὲ, ἡδονὴ ἐστὶν ἔλαφος, φασὶν, ἔπαρσις ἢ δὲ χαρὰ, εὐλογος ἔπαρσις, καὶ ἀσμενισμὸς ἢ ἐπὶ τῆς ἀγαθοῦ τοῖς ἀπροσδοκῆταις, καὶ ἢ ἐπὶ τῆς σώφροσιν ἐσθ. εὐρησθέντ. Ἐπιθυμία δὲ, ἢ ἐπὶ διακινήσιν καὶ ἀνεπιθυτησίᾳ παντός, καὶ ἢ μὲν δι' ὧτων ἡδονή, κήλησις, καὶ ὡς εἰς ὄψεως, τέρψις, ὅσον τέρψις τῆς οὐσίας, καὶ προτραπή τῆς ψυχῆς ἐπὶ τὸ κινεῖσθαι. Διάχυσις δὲ, ἀνάλυσις ψυχῆς. Ἐπιπραγματικὰ δὲ, ἡδονὴ ἐπὶ τοῖς τῶν πέλους ἀπληγμάτων ἐπὶ τούτοις δε καὶ ἡδονὴ καταπραγματικὰ ἀκαίρι, ἢ ἐπὶ ἀκαίριαι ἀληθινότης ἢ λύπης, καὶ ὅσον ἀνοητικὸς οὐσία τελεία γίνεται δὲ τῆς κατὰ τούτοις τὸ πάθος τῶν σκευῶν πλατυσμός, καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ὑγρῶν καὶ τῷ αἵματι μάλιστα ἀραιώσις, καὶ ἢ κωλοφορία τρυγῶν καὶ ὀψύλεσθρα, ὡς καὶ πλατυμυροῦστος ἐνίσταται ὑπερβολῇ τῷ πάθους, καὶ τὴν καρδίαν ἐπικλύζοντος,

ἐκινεῖσθαι ἐξ ἁπλῆς προμνηστεύεσθαι τῆς δὲ ψυχῆς γρηγορήσας, ἢ τοῦ πνεύματος διὰ χυσις καὶ αὐτὸ φαιδρῶναι τὸ πρόσσωπον, καὶ τὰ μέλη πάντα ὅσον ἀνακουφίζει, καὶ μᾶλλον εὐκίνητα ἀπεργάζεσθαι ἀνίστανται γὰρ ἀπὸ χαρᾶς πολλὰκις καθήμενοι, καὶ οὐδὲ μένειν οὐδέ τι εἰσὶ τρέχουσι δὲ καὶ σαρτώσι, καὶ γαίρας ἐπὶ ἀλλήλαις προύρουσι, καὶ ἀθροῦσι, καὶ ταῖς ἄλλοις ἐντυχεῖν καὶ περιαλλῆσαι σπαύδουσι τὸ θυμῆρις· οὐ γὰρ οὐδὲ σιγὴν ἢ γὰρ ἀσπάζεσθαι, οὐδὲ μόνωσιν· καὶ διαφιλοῦσι δὲ καὶ καπυρόν ἐγγε· ὧσιν, εἰ τύχοι τι μέλιμα τῶν ἀθέων καὶ παραδόξων συμβαίνον, ἐφ' ὃ τὸ τοῦ γέλωτος ψυχῆς γὰρ θυμῆρις οὐ γέλωσ, κατ' ἐπίκτατον, οἶονεῖ τις ἐστὶν ὑπερέχουσι.

§. πδ. Λύπη δὲ ἐστὶ διὰ τὴν τῆς ψυχῆς ἐπὶ ἀντιλήψει κακοῦ παρίντος, οὐκ ἄνευ σωματικῆς ἀλλοιώσεως· ἕτεροι δὲ ἀλογον αἰτιῶν ὠρίσαντο συσολῶν, ἢ δούξαν πρόσσωπον ἐπὶ κακοῦ παρουσίας κτημεριζομένοις δὲ τούτην, ὡς μὲν ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων καὶ τοῦ μεγέθους, ἄγρος μὲν ἐστὶ λύπη, ἀφωρίαν ἐμπνοῦσα ἄγθος δὲ λύπη, βαρύνουσα ὄχλησις δὲ, λύπη γεννητοῦσα βαρυθυμία δὲ, λύπη βαρύνουσα, καὶ ἀνοψυχῆν μὴ διδούσα σκαλισμός δὲ, λύπη σφαιδρὰ ὀδύνη δὲ, λύπη ὀξεία· ὡς δὲ ἐκ τῶν αἰτίων, ἔλαος καὶ εὐχολῆς ἐστὶ λύπη ἐπὶ ἀλλοτριῶσι κακοῖς, ἢ τοῖς παρ' ἀξίαν τεταπεινωμένοις· φθόνος δὲ, λύπη ἐπὶ ἀλλοτριῶσι ἀγαθοῖς· ὧν ἢ μὲν, ἐγχείρη συνήσεται ἢ δὲ τοῦ φθόνου, κακίχ· ζήλος δὲ, λύπη ἐπὶ ὧ ἄλλοις μὲν ὑπὲρ τῆς ἡμῖν δὲ μὴ ἐν ὧ καὶ τὸ τοῦ πύθου πάθος ἐμφρίνεσθαι δυσχερεία δὲ λύπη ἐξ ἰναντιῶν λογισμῶν· μεταμέλεια δὲ, λύπη ἐφ' ἀμαρτήματι πεπραγμένοις· ἀθυρία δὲ, λύπη ἀπειπῶντος, ὧν ἐπιθυμῆ τρυγῆν· νέμεισις δὲ, λύπη ἐπὶ ἐπιχειρήματι παρὰ τὸ προσέλαον· δυσφορία δὲ ἐστὶ λύπη μετὰ ἀπειρίας τοῦ πῶστις γρηγορῆσαι τῆς προύρουσι.

§. πε. Ἡ δὲ τῷ σώματι ἐμπνοῦμένη κατὰ τῆς λύπης διάθεσις τῆς κατὰ τῆς ἡδονᾶς ἐστὶν, ὡς εἰκὸς ἐναντιωτάτη· σφαιδρῆ γὰρ λυποῦμένοις τὰ σκευῆ συσπλῶμενα, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς ὑγρᾶ, καὶ περὶ τῶν ἄλλων τὸ σῆμα, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἐν αὐτοῖς ἀποσπῶσθαι καὶ ἀρῶνεται· οὐ καὶ ὑπερ· ὡς ὁ ἐκ Νουμανίου φωστῆρ δεσμῶν καρδίαν τὴν λύπην ἐνόμασεν· καὶ τῶν ἄλλων νοθεῖς εἰσι καὶ ἀγέλας· οἱ λυποῦμενοι, κατὰ γέννητες,

(*) Γίνεται γὰρ ὡς θεόγης ὁ Πιθηγορεὺς ἐκ τῶν παθῶν ἀρετὰ, καὶ γινώσκουσα πᾶσαν σὺν αὐτοῖς ἀνίσταται· οὐκ ἀκαίριον οὖν τὰ πάθη τῆς ψυχῆς δὲ οὐδὲ γὰρ φησὶμεν ἄλλῃ σκαλισθῆσθαι περὶ τὸ γέλωσ ἐκ τῶν δεινῶν καὶ τῷ μετρίῳ.

εις γῆν καταπίπτου τὸ ὄμμα, καὶ χυθόνον τε βλέπον καὶ λελυμένον ἔχουσιν, ὠχρῶσί τε καὶ βαρὺ γένουσι, καὶ πορνιῶνται τοῖς ἄλλοις. εἴθ' οὕτω τὴν σιγὴν ἀσπάζονται καὶ τὴν μόνωσιν· καὶ δακρύουσι δὲ, καὶ κλύπτονται· εἰ γὰρ τοὶ καὶ ταῖς ἡδοναῖς φθίνεται πολλάκις τὸ δακρύειν παρακολουθοῦν, ἐκ λύπης ἄλλ' οὐ καὶ τότε συνανακεκραμένης τῆ εὐθυμίας· τὰ δὲ δάκρυα καὶ τὸ πλεονάζον τῆς λύπης ἀποφορτίζει, ὡς ἄρα τῆ ἀποθλίψει τῶν ἐκ τῶν ἀδένων ὑγροῦ, τὸ ἐκλειπόμενος τῆς κινήσεως αὐξάντα· καὶ ὁ οἶνος δὲ διὰ τὸ πνευματώδες διὸ ὅτε οἶνον, φησὶν ὁ Παροιμιαστής (24.) τοῖς ἐν λύπαις· καὶ τὸ τοῖς φίλοις τὰ λυπηρὰ ἐξαγγέλλειν καὶ διεξιέναι· κωλύονται δὲ οἱ λυπούμενοι, καὶ τῶν φίλων συναλγούντων· διὸ καὶ ἀπορήσειεν ἂν τις, πύτερον, ὥσπερ βάρους μεταλαμβάνοντες τὴν παραμυθίαν παρέχουσιν αὐτοῖς ἐκείνοι· ἢ τοῦτο μὲν οὐ, ἢ παρουσία δὲ τούτων, ἡδεῖα οὖσα, καὶ ἡ ἐννοια τοῦ συναλγεῖν ἐλάττω τὴν λύπην ποιεῖ; ἢ ἐπὶ τὴν συνέχουσαν ἀγλὴν τῆ συντυχία καὶ προσελκυστὴ διαβριπίζοντες οἶνον καὶ διασκεδαννύντες, τῆς καρδίας ἀποσκεινάζονται; διὸ καὶ ὁ τραγῳδὸς (Εὐριπ. Ἀνδρομ.)

• Συνάλγησον, ὡς ὁ κάμνων, δακρύων μεταδύς,

• Ἐγει κουφότετα μόχθων.

Ἰσχυρὸν δὲ ἄλλως εἰς τὸ τὴν λύπην ὑποσεῖλαι καὶ λόγος ὁ δεικνύς μὴ τοσοῦτον τὸ δεινὸν εἶναι ἡλίκον δεκεῖ τῷ πάσχοντι· οὐ γὰρ ἔστιν

• Οὐκ ἔστιν λύπη ἄλλο φάρμακον βροτοῖς,

• Ὡς ἀνδρὸς ἐσθλοῦ καὶ φίλου παραίνεσις.

καὶ γὰρ

• Ἡδὺ γε φίλου λόγος ἐστὶ τοῖς λυπούμενοις.

1. Ταῦτα μὲν ἐκ τοῦ σοφοῦ Εὐγενίου· ἐν δὲ τῇ Ἠθικῇ καὶ μάλιστα περὶ παραμυθίας ἐν τοῖς περὶ φαντασίας εἰρήσεται ἡμῖν ἀκριβέστερον περὶ τούτων· ὁ γὰρ τῶν παθῶν λόγος, ὡς συνεπομένων τοῖς ἡθέσειν· ἐκεῖ μάλιστα ἀνίκει.

BIBLION Δ'.

ΘΕΟΛΟΓΙΑ.

§. πθ'. Ἐδει μὲν ἐξ ὧν ὀρώμεν μεγάλων καὶ θαυμασῶν τρυτηνῶν περιεχόντων ἡμᾶς ποιημάτων· ἃ καὶ κατανοεῖν ἀκριβῶς, καὶ εἰπεῖν περὶ αὐτῶν κατ' ἀξίαν, ἀμύχανον· ἐκ τούτων δὲ μόνον τὸν ποιητὴν ἐμολογήσαντας, μηδὲν ζητῶν περὶ τέρων· ἱκανοὶ γὰρ εἰσιν οἱ οὐρανοὶ, προσφθικῶς εἰπεῖν, τὴν δούξαν τοῦ θεοῦ διακρίσασθαι, τὸ δὲ γερῶμα τὴν τῶν χειρῶν αὐτοῦ ποίησιν ἡμῖν ἀναγγεῖλαι· καὶ γὰρ κατὰ τὸν Ἀπόστολον, τὰ ἀόρατα τοῦ θεοῦ τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ λόγος καὶ μεταφυσικώτερον τι καὶ ὑπὲρ τὴν αἴσθησιν γλίγεται περὶ τούτου καταμαθεῖν, καὶ οὕτω πρῶτα παύεσθαι, εἴπωμεν καὶ ἡμεῖς περὶ θεοῦ ὅσα γὰρ ἄνωθεν ἀνδρα, σαρρή, πτήσει τε νοῦς κατανοήσαντες, καὶ εὐσεβεῖς διαλάμβαντες, ἀπερνήναντο περὶ τούτου.

§. ιθ'. Ἐπὶ τοίνυν τῆς Θεολογίας τὸ μὲν, δογματικόν· οὗ ἡ γνώσις ἡμῖν δεδωρήται ἐξ ἀποκαλύψεως· τὸ δὲ, ἡθικόν· οὗ ὑποκαείμενον ἢ πρᾶξις, εἴγε συμφρόνως ἔχει τοῖς πιστευομένοις· τὸ δὲ, μεταφυσικόν· οὗ ἔργον λόγον τε εὐρεῖν τῆς ὑπάρξεως τοῦ θεοῦ, καὶ τῆς τε ἰδιότητος καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐξετάσει· καὶ τούτ' ἡμῖν μόνον ὁ λόγος ἐπαγγελᾶται πραγματεύεσθαι. Δείκνυται τοίνυν ἡ τῷ θεοῦ ὑπαρξίς ἐκ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς μεταφυσικῶς πρῶτον μὲν (*), ὅτι αὐτὴ μὴ οὖσα ὄν ἀναγκαῖον, ἀναγκασίως ἀφ' ἐτέρου ἀναγκαίου τὴν ἐξάρτησιν ἔχει· τούτο δὲ ἔστιν ὁ θεός. (**). Δείκνυται δὲ τούτο, ὅτι τὸ μὲν

(*) Μεταφυσικὸν δ' ἐνταῦθα ἀπεδείχθη ὅτι τὸν λόγον, κατ' ἂν ὑπάρξει τῆς ἰσχύος, ὅτι αὐτὴ μὴ συνεκαταχρηστικὴν, εἰς ἕτερον ἢ τὸ ἑτερον ἀποκαταστατικὴν· ὡς εἴπερ καὶ διελθόμενος τὴν τῆς ψυχῆς ἀλλοίωσιν, θεοτὸν αὐτὴν δεῖξαι ἀνάγκη.

(**) Ἐπάρχειν λέγεται τι ἔχει ἀναγκαῖον· ἢ καταστατικῶς, καὶ αἰὲν μὲν ἀδύνατον γὰρ εἶναι τούτο δι, δυνατὸν καὶ μὴ εἶναι οὕτως οὕτω, ὅτι καὶ μὴ εἶναι ἔχει δυνατὸν.

ἡμῖν νοῦν ἐκ πέρας ἴσμεν αὐτῆς πολλὰς μὲν ἀλλοιούμενον ἀλλοιώσεις (μγ. πγ.), πολλὰς δὲ μεταβολὰς μεταβάλλον, μυρία δὲ ἔσα αἰσθητά ἐξωθεν παθαινόμενα, εἰς τε ἡδονὴν καὶ λύπην ἐφ' ἑκάτερα ἐν μέρει τρεπόμενα, ἃ οὐκ ὅπως αὐτὸ ἐκαστὸν οἶόν τε ἐστὶν ἐμποῦναι, ἀλλ' οὐδ' ἀποφεύγειν δύναται ἐπιόντα τὸ ἄρα τοιοῦτον ἀφ' ἑτέρου αἰτίου καθ' αὐτὸ ἀναγκαῖον τὴν ἐξάρτησιν ἔχειν ἀνάγκη τῆς δὲ προόδου τῶν αἰτίων, εἴτις ἄρα καὶ ἕτερα μεταξὺ τιθέναι διῃσχυρίζοιτο, μὴ ἂν προῦντος ἐπ' ἄπειρον, (Εἰ γὰρ δεξαίμεθα πρόδον αἰτίων ἐπ' ἄπειρον προῦσαν, ἔσομεν σειρὰν τινα ἀποτελεσμάτων ἀνευ αἰτίας ἢ ἀκμασάσαι· ἔπειτα μὲ οὔσης πρώτης αἰτίας, οὐδ' ἂν ἀποτέλεσμα πρώτον εἶη· τούτου δὲ δοθέντος, συναφαιρεῖται καὶ πάντα ἐξῆς ἀνάγκη τούτων πρώτων εἶναι αἰτίαν· ἴδε Σοκρῶν λογ. σελ. 83.), ἔστι τε πρότερον αἴτιον, αὐθόκαρκτον ἢ, οὐκ ἀλλοιούμενον, οὐ μεταβαλλόμενον, οὐ παθαινόμενον, ἢ τρεπόμενον· ἀλλ' αὐτὸ ὑφ' ἑαυτοῦ ὑφιστάμενον, καὶ ἀπ' οὐδενὸς τῶν παρ' αὐτὸ ἐξαρτούμενον, οὐ μόνον τῆς ὑπάρξεως, ἀλλὰ καὶ τῆς ὑπάρξεως τρόπου· τὸ γὰρ τρωσθε πως ὑπάρχειν αὐτὸ δεῖσθαι, οὐτ' ἀφαιρεθῆναι ὑφ' ἑτέρου δύνησται (μδ.) τούτο δὲ ἐστὶν ὁ ΘΕΟΣ (*)

§. ια'. Δεύτερον δὲ, ὅτι ἡ ψυχὴ ἐξ ἑτέρου τὴν ἐξάρτησιν ἔχει, καὶ κείθεν δῆλον οὐκ ἔστιν αὐτῆς αἰσθητὰ λαβεῖν, μὴ τῶν ἐξω-

θεν προσβαλλόντων· οὔτε μὲν προσβαλλόντων ἐκείνων, ἀποκρούσασθαι δύναται· ὅτι τούτων τῶν οὔτως εἶναι, καὶ ὁ τρόπος τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς ἐξ ἑτέρων ἐξαρτᾶται αἰτίων, πῶς ἂν εἴη αὐτὴ ἢ ἀφ' ἑαυτῆς ὑφιστάσθαι, ἢ τις οὐδ' αὐτῆ τῆ ἑαυτῆς δύναμις (οὐδὲ γὰρ τοῦτο μικρὸν) τῆ οὐσιώδειτε καὶ χαρακτηριστικῆ, ἢ τις ἐστὶν ἢ νόσις, Πλευδίως δύναται ἂν γρησασθαιτὴν μὲν γὰρ, εἴπερ, καὶ κινεῖται καὶ τρυλοῖς εἴδεις σχαῖν· τοῖς μὲν, τῶν χρωμάτων· τοῖς δὲ, τῶν ἤχων· ἐν δ' αὐτοῖς τοῖς βλέπουσι καὶ ἀκούουσιν, καὶ βλέποντας μὴ βλέπειν, καὶ ἀκούοντας μὴ ἀκούειν, ὅπῃτε βούλωντο· τούτου δὲ μὴ ὄντος, οὐκ ἂν ἄρα εἴη ἡ ψυχὴ ἀνεξάρτητος· ὁ καὶ τῆς ἀγνοίας αὐτῆς, ἐν αὐτῆ ἑαυτῆ ὁμολογεῖ ἡ ψυχὴ, φανερόν· οὐ γὰρ σύνουθεν ἑαυτῆ, αὐθυπέστατος γενομένη· Πῶς οὖν τὸ νοῦν δυνάμενον ἀγνοοῖν τοῦδ', ὅτι αὐτὸ ἀφ' ἑαυτοῦ ἐξαρτᾶται, εἴγε ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν ὀ ὑπάρξιν, καὶ τὴν τρόπον τῆς ὑπάρξεως τὴν ἐσχικόν; οὐκ ἔστι τοῦτο· ἐστὶν ἄρα τί, ἀφ' οὗ ἡ ψυχὴ ὡς πρώτου ἐξαρτᾶται αἰτίου.

§. ιβ'. Δείκνυται δ' ἐπι τετραχῶς ἐκ τοῦ ὁρθοῦ λόγου, ἐκ τῆς τῶν σωμάτων ἐνδεχομένης ὑπάρξεως, ἐκ τοῦ τέλους καὶ τῆς ἀρμοῦνίας αὐτῶν, καὶ τῆς ἱστορίας· ἐκ μὲν τοῦ λόγου οὕτως δεικνυμένους, Θεῶν ὑπάρχειν ὁμολογεῖν, ὅτι ὑπέρτατόν τε καὶ τελειότατον, οὐδὲν ἐστὶν ἀντιφάσκον· οὐδ' ἐστὶν, ὃ ἂν ἀντιπίπτει τῆ λόγῳ τούτῳ· τί οὖν ἂν κωλύει τὴν τοῦ Θεοῦ προχθέντων ὑπάρξιν; Ἐκ δὲ τῆς τῶν ὄντων ὑπάρξεως, ὅτι ὁρῶμεν αὐτὰ ἐν διανεκαῖ ὄντα βροτῶν, γινόμενά τε καὶ ἀπογιγνώμενα, καὶ οὐκ ἐστὶν οὐδὲν τῶν αἰσθητῶν ὑποπιπτόντων, ὃ μὴ ἐν γενέσει ἐστὶ καὶ φθορᾷ· τὰ δὲ τοιαῦτα ἀνάγκη ἐξ ἑτέρου τινὸς ἐξαρτᾶσθαι, ἀναγκαῖον ὄντος καὶ τελειοτάτου, τίνος ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἄλλων ἀπογνῶντα λόγον τῆς ὑπάρξεως ἔχοντος· τούτου δὲ ἐστὶν αὐτὸς ὁ Θεός· Ἐκ δ' αὐ τοῦ τέλους, εἴγε ὁρῶμεν ἐν τῆ φύσει, ἀλόγῳ οὕτῃ, πάντα κατὰ λόγον γινόμενα, συναρμολογούμενά τε, καὶ ἐκ συναφείας καὶ σχέσεως τῆς πρὸς ἄλληλα συσσωζόμενά τε καὶ συναρούμενα (μγ.)· τούτου δὲ τῆ φύσει ἀπλῶς ἀποδιδόναι, ἀλόγῳ οὕτῃ, ἀλογόν τε καὶ ἄστονον ἄστοκον· ἐστὶν ἄρα τί λογικόν ὄν ὑπέρτατόν τε καὶ τελειότατον, ὃ ἐλευθέρως πάντα πηγύ-

κινεῖσθαι, ἐπὶ κατὰ συμβεβηκός ὑπάρχουσιν καὶ πᾶ πρὸ ἑαυτῶν ἐπὶ μὲν ἡμῶν εἶναι δῆλον. Αἰν. ἡθ. ροσ.
 (*) Ἐπειδὴ πᾶσα φύσις ἐστὶν ἐκ τῶν ἀλλοιωτέων ἐστὶν ὑπεκείμενον· τὰ δὲ ἀλλοιώσεις ὑπεκείμενα κατὰ συμβεβηκός ὑπάρχουσιν· τὰ δὲ κατὰ συμβεβηκός ὑπάρχοντα, τὴν αἰτίαν, δὲ ἐν ὑπάρξει οὐσιν, ἀναγκαῖως ἔχουσιν. αἷμας τὴ δὲ τὸ πᾶν τῆς αὐτοῦ ὑπάρξεως ἔχει τὴν αἰτίαν, καὶ κατέστι τοῦ παντός, εἰ δὲ ἀποτελείσματος αὐτῆς, διανεκχίνα (γ)· ἔστιν ἄρα αἰτία τοῦ δὲ τοῦ παντός αὐτοῦ διαφύρουσα· αὐτὴ δὲ αἰτία· ἔστι κατὰ συμβεβηκός ἐν ἐστὶ καὶ αὐτὸ, ἢ ἀναγκαῖον εἰ μὲν ἐστὶ κατὰ συμβεβηκός, εἶχεν ἂν καὶ αὐτὴ τῶν ἑαυτῆς αἰτίαν· προόδου δὲ ἐπ' ἄπειρον αἰτίων μὴ ὄντος, ἴσεται δὲ ὁ νοῦς τελευταῖον εἶς τινα πρώτων αἰτίαν· εἰ δὲ ἀναγκαῖα· ἐστὶ δὲ καὶ αὐθόκαρκτος, κινεῖσθαι καὶ πρώτῃ αἰτία πάντων τῶν ὄντων· ἐστὶν ἄρα αἰτία τοῦ παντός αὐτοῦ διαφύρουσα· ἢ ὅμα καὶ πρώτῃ ἐστὶ, καὶ διὰ τούτου ἑαυτῆς αἰτίαν οὐκ ἔχει τούτῃσιν, ἀναγκαῖα καὶ αὐθόκαρκτος· ἢ αἰτίας, μδ. ρπ.

γαγεν, ὃ ἐστὶν ὁ Θεός. Ἐκ δὲ τῆς παραδόσεως αὐθις, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς πᾶσι ταῖς εἴνεσιν ὑπῆρξεν ἡ τοῦ Θεοῦ ἰδέα· καὶ εἰ τούτων ἓνα ἐν ταῖς περὶ ταῦτα δοξασίαις ἀποπεπλάνητο· ἀλλ' οὖν ἐν οὐδέν ἐστιν, ὃ μὴ ἀπένειμε λατρείαν ἰντιναοῦν ὡς ὑπερόχῳ ποιητῆι καὶ σωτῆρι ὑποιωθήποτε οὐκοῦν κατὰ τούτου ἢ τοῦ ὑπερτάτου ὄντος ὑπερξίς, οὐχ ἴσσοι προσέεται.

Περὶ τῶν ἰδιοτήτων τοῦ Θεοῦ, ὅτι αὐθύπαρκτος καὶ αἰώνιος.

§. υιγ'. Ἐκ γοῦν τῶν εἰρημένων ἀποδειχθείσης τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ ἰκανῶς, λοιπὸν ἂν εἴη καὶ περὶ τῶν ἰδιοτήτων αὐτοῦ εἰπεῖν, καὶ τέλος ἐπιθεῖναι τῆ πραγματεία· ἰδιότητος δὲ τοῦ Θεοῦ φημί, τὸ αὐθύπαρκτον, τὸ αἰώνιον, τὸ τέλειον, τὸ ἄπειρον, τὸ ἀπερίγραπτον, τὸ πανταχῶ παραῖναι, τὸ ἰνιαῖον, τὸ παντοδύναμον, τὸ πάνσορον, τὸ ἀπλοῦν, τὸ ἀναλλοίωτον, τὸ ἀγαθόν, τὸ δίκαιον, καὶ ἄλλα πολλά. Ὁμολογηθέντος τοίνυν ὑπάρχειν τὸν θεόν, ἀνάγκη συνομολογεῖν καὶ αὐθύπαρκτον εἶναι, ὡς πρώτην τῶν ἀπάντων αἰτίαν· ὑπὸ τίνος γὰρ ἂν ἔσχε τὴν ὑπαρξίν, πρῶτου αἰτίων μὴ ἂν προϋστάσης ἐπ' ἄπειρον (υἰ.)· αὐθύπαρκτος δὲ ὢν, ἔστι δὲ καὶ αἰώνιος· εἰ γὰρ ἦν ὅτ' οὐκ ἦν, πῶς ἂν τὴν ἀρχὴν ἔσχε; ὑφ' ἑτέρας αἰτίας; ἀλλ' οὐκ ἦν οὐδὲν, εἰ μὴ δοῦμεν αὐθις τὴν ἐπ' ἄπειρον πρῶτον· ἀλλ' ὑφ' ἑαυτοῦ; καὶ πῶς ἂν εἴη τὸ μὴ ὂν ὑπὸ τοῦ μηδενὸς ἀρχὴν λαβεῖν; οὐκ ἦν ἄρ' ὅτ' οὐκ ἦν ὁ θεός· ἀλλ' αἰεὶ ἦν καὶ ἔστι· ὁ γὰρ αὐτὸ ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν ὑπόστασιν ἔχει, τοῦτ' ἀδύνατον μὴ καὶ αἰδίως ὑφίστασθαι ἰνουμένης γὰρ τῆ φύσει αὐτοῦ, καὶ οἷαν συνουσιουμένης τῆς τοῦ ὑπάρχειν δυνάμεως, οὐκ ἔσθ' ὅπως λήξει ποτὲ ὑφιστάμενον. Οὕτω τοίνυν τὸ αὐθύπαρκτον εἶναι τὸν θεόν παρεισάγει αὐτῷ ἀναγκασίως καὶ τὸ αἰώνιον καὶ αἰδίον εἶναι.

Ὅτι καὶ τέλειος, ἄπειρος, ἀπερίγραπτος, πανταχοῦ παρών, εἷς, παντοδύναμος, πάνσοφος, ἀπλοῦς, ἀναλλοίωτος.

§. υδ'. Αὐθύπαρκτος δ' ὢν ὁ θεός, ἔστι δόξου καὶ ἀνεξάρτητος

ἐκ τίνος γὰρ τὴν ἐξάρτησιν σχοῖν, μηδενὶς αὐτοῦ προϋπάρχοντος; εἰ δὲ τούτου, ἔστι πάντως καὶ ἀπλοῦς, τέλειος· ὁ γὰρ τὴν τῆς ὑπάρξεως δύνάμιν ἰνομένην τῆ ἑαυτοῦ φύσει ἔχων, πῶς ἂν τοῦ ελαίου τὸ ἀτελὲς ἀνθαιρούτο; τελείῳ δὲ ὄντι οὐκ ἂν, οὐδ' ἂν ἐκινώσμεν, αὐτῷ προσθεῖν μὲν τι· πῶς γὰρ ἂν τῷ ἀπλοῦς τελείῳ καὶ ἀναλλοίωτῳ, ἢ προσθέσει, ἢ ἀφαιρέσει ἀλλοίωσιν δοῦμεν ἰντιναοῦν; (κβ'.) ἢ δὲ πρόσθεσιν οὐ προσίεται, τούτῳ πρόσθεσιν τὸ ἄπειρον ἐκ τοῦ συνέγγυς· εἰ γὰρ μὴ, ἦν ἂν πεπερασμένον τὸ τιούτων καὶ ἀτιλές· ἦν δὲ τὸ αὐτὸ ἀνωτέρῳ καὶ τέλειον· καὶ ἦν ἂν οὕτω λαμπροτάτη ἀντίφασις· ἔστιν ἄρα καὶ ἄπειρος ὁ θεός· ἄπειρος δὲ ὢν, ἔστι πάντως καὶ ἀπερίγραπτος· πῶς γὰρ τὸ πάντως ἐπέκεινα πέρατος, ἐντὸς περάτων ἐν τῷ περιγράφεσθαι γένοιτο; καὶ ταῦθ' ὑπὸ νοῦς γενοῦ καὶ πεπερασμένου; ἀπερίγραπτος δὲ ὢν, πάρεσι πανταχοῦ· ἀνάγκη γὰρ τὸ ἐκτὸς παντὸς πέρατος καὶ περιγραφῆς, πανταχοῦ παραῖναι, καὶ ἐν εἶναι εἶγε τὸ ἄπειρον οὕτ' ἐν ὠρισμένῳ κείσεται τύπῳ, οὕτ' ἔσθ' ὅπου δυνατὸν μὴ παραῖναι, οὔτε πολλὰ εἶναι· ἢ δ' οὖν ταῦθ' οὕτω πάνθ' ἅμα πάρεσιν, ἔσθ' ὅπως μὴ παντοδύναμον τοῦτο καὶ πάνσορον ἔσαι; πῶς γὰρ τὸ τελειότατον ὂν οὐκ ἂν πάντα εἰδῆι, καὶ δύναιτο; δύναται δ' οὖν, ὃ βούλεται (υἰ'). οὐ γὰρ ἂν φησίμην τὰ ἀντινάσκοντα δύνασθαι ποιεῖν συνακλόουειν, οὔτε μὴν δύνασθαι ψεύδασθαι· οὐδαμῶς γὰρ τοῦτο τῆ αὐτοῦ σοφίᾳ καὶ βουλήσει ἀκυλοῦν γίγνεται (Λιν. Η). ρπ'). Ἐπὶ δὲ τούτοις ἔσθ' ὁ αὐτὸς καὶ ἀπλοῦς, οἷα οὐσίᾳ διανοητικῆ· εἰ γὰρ μὴ, ἔσαι σύνθετος· τὸ δὲ σύνθετον προϋποτίθει τὰ μέρη, ἐξ ὧν συντίθεται· καὶ ἦν ἂν οὕτω τὰ μέρη αὐτοῦ πρότερα, καὶ ἀρχὴ αὐτῷ τῆς ὑπάρξεως· ὃ ἐναντίως ἔχει, οἷς ρυθισαντας εἶπομεν (υἰ. καὶ ἐξῆς) ἔστιν ἄρα ἀπλοῦς· ἀπλοῦς δὲ ὢν, ἔσται δόξου καὶ ἀναλλοίωτος· εἰς τί γὰρ ἀλλοιωθήσεται τὸ ἀναγκασίως καὶ μὴ κατὰ συμβεβηκὸς ὑπάρχειν ἀπλοῦν; ἴδε αὐτόθι.

Ὅτι ἀγαθὸς καὶ δίκαιος

§. υε'. Ἐπὶ πάντων δὲ τούτων λάμπει ἡ ἀγαθότης αὐτοῦ καὶ

δικαιοσύνη, ὡς μέσον ἀπλύτως καὶ καθ' ἑαυτὸν, ἀλλὰ καὶ σχετικῶς πρὸς τὸν ἀνθρώπου τέλειος γὰρ ὢν, ὡς δύναται μὴ εἶναι ἄμα καὶ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος ἀγαθὸς μὲν, ὅτι μυρία ὅσαι εὐεργεσίαις ἡμᾶς εὐπεποίηκε, καὶ ποιεῖ ἐκεῖνο μὲν τό, τε εἶναι ἡμῖν παρασχῶν, καὶ τὰ πάντα εἰς ἀπελευθερῶν ὑποτάξας· τούτου δὲ, τὰ τε παρόντα ἡμῖν ἀγαθὰ συντηρῶν, καὶ εἴτι ἐλλειποῦμεθα κατὰ τὸ σῶμα, καὶ ψυχὴν τελειῶν, νόσων τε ἀπλλάτων, καὶ τῶν μὴ προσόντων ἀγαθῶν ἐμπιπλῶν. Χωρὶς δὲ τούτων τὴν τε θελοῦσιν πρὸς τὸ ἀγαθὸν κυβερνῶν (λ.), καὶ τῆς ψυχῆς τὴν ἐλευθερίαν δωρούμενος, ὡς ἔχειν βελτίως τῶν κακῶν ἀπλλάττεσθαι, εἰ μένων ὁ ἀνθρώπου δι' ἀγάπης αὐτῷ συνειναί θελήσῃ· (Πθ. μ.) Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα τὴν πρὸς ἡμᾶς τοῦ θεοῦ κερύττουσιν ἀγαθότητα. Δίκαιος δὲ αὐτὸς εἶναι, ὅτι ὁ πλάσας ἡμᾶς οἶος δεκτικὸς εἶναι ἀρετῆς καὶ κακίας, καὶ τὴν ἐλευθερίαν διὰ τούτου πρυτανεύσας ἡμῖν, ἐξ ἧς τὴν μὲν, αἰρεῖσθαι τὴν δὲ, ἀπωθεῖσθαι, αὐτὸς καὶ τῷ μέλλοντι βίῳ ἀποδώσει ἐκάστη ἀμοιβὴν τῶν βεβιωμένων ἀξίαν.

Περὶ τῶν ἔργων τοῦ Θεοῦ.

§. υγ'. Ἐν δὲ αὐτοῖς δημιουργήμασι τοῦ θεοῦ διαλαμβάνουσι μάλιστα ἢτε δύναις, ἢ σοφία, καὶ ἢ ἀγαθότης· δύναις μὲν, ἢ ἅπαντα ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παράγχει. Σοφία δὲ, ἢ ἐν διηνεκεῖ γενέσει καὶ φῶρα σποραεῖ τὰ καθόλου, καθ' ὧς λόγους οὐσιαστικῶς αἰωνίως ἐν τῷ δημιουργικῷ προῶρεσῶτα νοῦ, ταῦτ' ἐν χρόνῳ ποθ' ὑπερον δεδημεῶργεκεν. Ἀγαθότης δὲ, ἢ διέπει καὶ διεξάγει τὸ πᾶν ἐν παντοίαις μεταβολαῖς πρὸς τὸ σώζεσθαι· εἶθ' ἀκαθάρτα μάλιστα ἢ πρίνοια αὐτῷ δέχουσα μέχρι τῶν ἐσχίτων. Θυμωσθῆ ὅν πάντως καὶ παντὸς λόγου κρείττων ἢ ἐκ τοῦ μηδενὸς εἰς τὸ εἶναι τῶν ἀπάντων παραγωγῆ ἀνερμήνευτος δὲ καὶ ἢ τῶν δημιουργημάτων ἐν προαγωγῆ καὶ συνεχείᾳ συντήρησις· ἀκατάληπτος δὲ καὶ ὁ τρόπος τῆς κυβερνήσεως τούτων· ἀρρητος δ' ἐπὶ πᾶσιν ἢ πρόνοια καὶ οἰκονομία.

θεεέ! ἀναρχε, αἰόνιε, ἄπειρε, ἀπερίγραπτε, παντοδύναμε, πάνσοφε, ἀναλλοιώτε, αὐ. ακινητε, ἢ, μάλιστα ὁ ἐπιτασῶν καὶ πληθεῖ μεθ' ὑπερβολῶς τῆς ἀπλόττου· τὰς ἀπλῶς ἀπλῶς τελειότητας ἐν ἀπειρίᾳ ἔχων, κλίκα καὶ ὅσας εὐθ' ἂν ἐξισχύσειε νοῦς σῆμὸς περινοῦσαι· ὁ ἀπειροτέλειος καὶ ἀπλῶς τέλειος ἐσμενοῦμενος· ὁ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος, ὁ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ἐμὲ τὸν ἐλογιστὸν εἰς τὸ εἶναι παρασχῶν, ὁ συντηρῶν με καὶ τελειῶν, καὶ τῶν δεινῶν καὶ ἀκαλαπτῶν, ὁ διεξάγων με τῆς σφῆς σου προνοία καὶ ἀγαθότητι, ὁ τῶν ἐβιωμένων ἐπαγγειλάμενος ἀξία δώσειν, αὐτὸς ὡς ἀκτιστος τῆς κτίσεως, ὡς ἀσθροτοσ τὸν σθαρτῶν, ὡς ἀναλλοιώτος τὸν παντοίαις μεταβολαῖς ὑπακείμενον, εἰσὺν με θεολογῶντα.

Ἐν Βουκουρεσίῳ, αἰωνί.

ΤΑ ΑΥΤΑ

ΚΑΤ' ΕΡΩΤΑΠΟΚΡΙΣΙΝ (A)

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ.

§. α. Τί ἐστιν Ὀντολογία;

Απ. Ἐπιστήμη ἀρχικωτάτη, τὸ ὄν ἀπλῶς καὶ τὰ αὐτῷ ἐνυπάρχοντα θεωροῦσα.

Ἐρ. Τί ἐστὶ φιλοσοφία;

Απ. Γνώσις τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ ἀγαθοῦ.

Ἐρ. Εἰς πόσα διαιρεῖται αὕτη;

Απ. Εἰς τρεῖς, εἰς Λογικὴν, ἧτις προπαρασκευάζει τὸν νοῦν εἰς θήραν τοῦ ἀληθοῦς· εἰς θεωρητικὴν, τὴν τῶν πραγμάτων γνῶσιν διδάσκουσαν· καὶ εἰς τὴν πρακτικὴν, τὴν πρὸς τὸ ἄκρον ἀγαθὸν ὁδηγοῦσαν.

Ἐρ. Ἢ δὲ θεωρητικὴ αὕτη εἰς πόσα ὑποδιαιρεῖται;

Απ. Εἰς δύο, εἰς Μεταφυσικὴν καὶ Φυσικὴν.

Ἐρ. Τί ἐστὶ Μεταφυσική;

Απ. Ἐπιστήμη, τὸ ὄν ἀπλῶς θεωροῦσα. τῷ τε παντὶ τούτῳ κοινῇ, καὶ τοῖς ἀσωμάτοις ἰδίᾳ τὰ προσόντα ἀποδιδούσα.

Ἐρ. Εἰς πόσα δ' αὖ ὑποδιαιρεῖται καὶ αὕτη;

Απ. Εἰς τέσσαρα, Ὀντολογικὴν, Κοσμολογικὴν, Ψυχολογικὴν, καὶ Θεολογικὴν.

Ἐρ. Τί ἐστιν Ὀντολογία;

Απ. Ἐπιστήμη, ἡ τὸ ὄν ἀπλῶς θεωροῦσα.

Ἐρ. Τί δὲ Κοσμολογία;

Απ. Ἐπιστήμη, ἡ περὶ τὴν τοῦ παντὸς διακόσμησιν, καὶ τὴν τῶν καθόλου οὐτῷ ἐπιθεωρουμένων πραγματικῶν καταγινομένων.

Ἐρ. Τί δὲ ἐστὶ Ψυχολογία;

Απ. Ἢ περὶ ψυχῶν καὶ πνευμάτων ἀπλῶς πραγματευομένη ἐπιστήμη.

Ἐρ. Τί δὲ Θεολογία;

Απ. Ἢ εἰς θεωρίαν τῆς θείας ἡμᾶς ἀνάγκαστα φύσεως ἐπιστήμη.

§. β'. Ἐρ. Πῶς δὲ ἀρχικωτάτην ἡκοῖ τὴν Ὀντολογικὴν εἶναι;

Απ. Ὅτι οὐ μόνον τὸ ὄν ἀπλῶς, ἀλλὰ καὶ τὰ τῷ ὄντι προσόντα, τὰς πρωτίτας ἀρχάς, τὰς τε ἰδιότητας αὐτοῦ καὶ τὰ πάντα διὰ τῶν ἀρχῶν αὐτοῦ θεωρεῖ.

§. γ'. Ἐρ. Καὶ τί ἐστιν ἀρχή;

Απ. Τὸ ἀφ' οὗ πρόεισι τι, καὶ ἐν ᾧ ὁ λόγος ἑτέρου ἐστὶ.

Ἐρ. Πῶς γὰρ δὲ ἐκλαμβάνεται ἡ ἀρχή;

Απ. Τριχῶς κατὰ τὸ γενικώτερον, εἶναι τι, ἢ γίνεσθαι, ἢ γινώσκεσθαι· λέγεται δὲ ἡ μὲν, τῆς οὐσίας· ἡ δὲ, τῆς υπάρξεως· ἡ δὲ, τῆς γνώσεως.

§. δ'. Ἐρ. Πῶς ἐνεργεῖ ὁ νοῦς;

Απ. Λαμβάνων μὲν τὰς ἰδέας, ὑπὸ τῆς αἰσθήσεως ἐγείρομενος· ἐποικυδομῶν δὲ τὰς ἐννοίας, αὐτὸς ὑφ' ἐνυτοῦ ἀλλελούμενος.

§. ε'. Ἐρ. Πῶς δὲ τοῦ ὄντος καὶ τῆς τῶν σωματίων ὑποστάσεως λαμβάνομεν γνῶσιν;

Απ. Ταῖς ἐκ τῆς ἀφῆς πρὸ τῆς συνθηλαίας· ταῖς γὰρ διαλλεπῶς ἐπαρῆς τῶν χειρῶν ἢ πρώτη τοῦ ὄντος καὶ τῆς ἀποστάσεως ἡμῶν ἐγγίνεσθαι ἔννοια· εἴθ' οὕτως ἐκ τῆς ἀφῆς διδάσκειται καὶ ἡ ὕψις.

(A) Ὁ σκοπὸς τῆς κατ' ἐρωταπόκρισιν οὕτω συντηθείσης πραγματικῆς ἐστὶ τὸ ἀπεκρίνεσθαι κατὰ τὴν τῶν διδασκαλῶν, ἐν ἧσιν ἡμεῖς ἀπεκρίνασθαι ἐν ταῖς δημοσίαις ἐρωτώμεναι ἱεταίσειν, ὅτι δώσουσι λόγον τῶν διδασκόμενων.

§ ε'. Ἐρ. Τῶν δὲ σχημάτων πῶς ἡμῶν ἰγγίνεται γνῶσις;

Ἀπ. Διὰ τῆς ὁράσεως καὶ ταῦτα, μάρτυρι τῆ ἀφῆ χρωμένης, μανθίνοντες ὡς περ διὰ τῆς ἀκτῆς, ὑπὸ ἀμφοῖν τῶν εἰρημένων χειραγωγούμενης, τὴν τῶν ἔχων ἀπόσχον σὺμῆν ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν ὁσμῶν διὰ τῆς ὁσφύσεως.

§ ζ'. Ἐρ. Εἰς δὲ τὴν τῶν αἰσθητηρίων πῶς ἐρχόμεθα γνῶσιν;

Ἀπ. Ἐπιβῆν διακρίνομεν οὕτω μετὰ τὴν ἀπόσχον καὶ τὰ ἀντικείμενα, ἐξ ὧν ἴσμεν τὰ αἰσθήματα, τότε δὴ ἰδιώτες πολλάκις, ὅτι τοῦτο μὲν, διὰ τῆς ὁράσεως τοῦτο δὲ, διὰ τῆς ἀκοῆς καὶ ἄλλο δι' ἄλλης αἰσθήσεως εισέρχεται εἰς τὴν ψυχὴν, οὕτω συλλαμβάνομεν τὴν τῶν αἰσθητηρίων ἰδέαν.

§ η'. Ἐρ. Τῆς δὲ ἐκτάσεως καὶ σερβότητος πῶς λαμβάνομεν γνῶσιν;

Ἀπ. Καὶ ταῦτα ὁμοίως διὰ τῆς ἀφῆς, ὡς περ καὶ περὶ τοῦ διαστήματος εἴρεται (ε) εἰθ' οὕτως ἡ ὄρασις παρέχει τὴν ἔξιν.

Ἐρ. Ἐκ δὲ τούτου τίποτε ἄλλο ἡμῶν προσγίγνεται;

Ἀπ. Τὸ σερβόν τῶν σωμάτων, τοῦτοστι τὸ ἐνστατικὸν πρὸς τὴν πίεσιν ἔμμεν ἐξ αὐτῆς τοῦ σκληροῦ καὶ μαλακοῦ προσκτώμεθα ἐνοιοῦν καὶ τέλος τὸ τῶν σωμάτων ἀδιαχώρητον.

§ θ'. Ἐρ. Ἐκ δὲ τῆς σερβότητος τίνα ἐνοιοῦν προσλαμβάνομεν;

Ἀπ. Τὴν τοῦ σώματος αὐτῶ ἀνευ γὰρ τούτου οὐδὲ σερβότης ὑπάρξει.

§ ι'. Ἐρ. Οὐσία δὲ τί ἐστι;

Ἀπ. Ἡ ἐνυπάρχουσα αἰ κοῖτις, καὶ ὁ μόνω τῶ νοῦ, καὶ τούτω ἀμυδρῶς ἐνοοῦμεν ἐν τοῖς σώμασιν ὑποβεβηκώς.

Ἐρ. Τί δὲ ἐστὶ σῶμα;

Ἀπ. Τὸ ἐξ ὕλης, ἐκτάσεώς τε, καὶ σερβότητος, σχήματός τε, καὶ χρώματος συντιθέμενον.

Ἐρ. Τί διαφέρει τῆς ὕλης τὸ σῶμα;

Ἀπ. Ὡς μέγας ὄλων καθάπερ πνεύματος ἢ ψυχῆς ἢ μὲν γὰρ πᾶσαν ἀπόσχον ἐκτεταμένην καὶ σερβῶν περιέχει τὸ δὲ ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστα ἐλαμβάνεται.

§ ια'. Ἐρ. Τί δ' ἕτερον ἐνοοῦμεν πρὸς τὴν οὐσίαν;

Ἀπ. Δύναμιν, καὶ ἐνέργειαν.

Ἐρ. Τί ἐστὶ δύναμις;

Ἀπ. Ἀρχὴ κινήσεως καὶ μεταβολῆς.

Ἐρ. Ποσαπλῆ δὲ αὕτη;

Ἀπ. Διττὴ, ἢ ἀπλῆ δεξιώτης καὶ ἐλαίθερος, ὡς ἡ γελαστικὴ ἢ ἐν ὄρμῃ, καὶ ἀκατάσχετος, ὡς ἡ τοῦ πυρὸς καυστικὴ.

Ἐρ. Ἔχει δὲ καὶ ταύτην ὑποδιελεῖν;

Ἀπ. Ἐγώγε· ὡς μὲν γὰρ ἐν τῷ πυρὶ, εἴη ἂν ἐνεργητικὴ ὡς δ' ἐν τῷ ξύλῳ τῷ περμαῶτι πάσχειν, καθητικὴ.

Ἐρ. Ἐνέργεια δὲ τί ἐστι;

Ἀπ. Τὸ πρὸς τῆς δυνάμεως ἀμέσως προβαλλόμενον καὶ τοῦτο δὲ ὁμοίως διττόν· ὡς μὲν γὰρ ἐξ ἧς παγάζει δυνάμειος, ἐνέργεια ἔκασθεν ὡς δὲ πρὸς τὸ δεχόμενον αὐτῆν, καθὼς προσαγορεύεται.

Ἐρ. Οὐσία δὲ καὶ φύσις τί διαφέρουσι ἀλλήλων;

Ἀπ. Ὅτι οὐσία μὲν ἐστὶν ἢ πρὸς τὸ εἶναι ἕκαστον ὑποβεβηκῆ· φύσις δὲ, καθ' ἣν τοῖνδε, ἢ τοῖνδε ἕκαστον πέφυκεν εἶναι.

§ ιβ'. Ἐρ. Τί ἐστὶν ὄν, καὶ μὴ ὄν;

Ἀπ. Ὑπαρκτικῶς μὲν ὄν ἐστὶν πᾶν τὸ ὑφαστός ὀνοματικῶς δὲ, φύσιν τινὰ γενικὴν δηλοῦν πέφυκεν κατ' ἀφαιρέσιν ὡς ἀνθρώπων ἀπλῶς, ζῶων, φυτῶν, οὐσίαν, ποσούτητα, ποιούτητα, καὶ τὰ ταῦτα ἂ τῶ νοῦ θεωρούμενα, ὑποστάσεως οὐκ ἐνμέμνηται.

Ἐρ. Ποσαπλῶς δὲ λέγεται τοῦτο;

Ἀπ. Τετραπλῶς· πρῶτον μὲν γὰρ καὶ μάλιστα ὄν ἐστὶν αὐτὸς ὁ θεός· δεύτερον, τὸ κατὰ τε τῆς οὐσίας καὶ τοῦ συμβεβηκίως λεγόμενον ὀνοματικῶς· τρίτον, καὶ ἐν λόγῳ ὑπάρξεως, αἰοῦσίαι καὶ τέχνητον, τὰ συμβεβηκῶτα.

Ἐρ. Μὴ ὄν δὲ τί ἐστι;

Ἀπ. Τὸ μὴ ὄν ὑπαρξῶν ἔχειν, μὴ ὄν ὡς νοούμενον.

§ ιγ'. Ἐρ. Τί δὲ ἐστὶ δυνατόν;

Ἀπ. Πᾶν ὅτι δύναται γενέσθαι εἴη δ' ἂν καὶ τοῦτο διττόν, ὁ ἀλόγητος καὶ περὶ τῆς δυνάμεως ἀνωτέρου ὡς μὲν γὰρ ἐν τῇ αἰτίᾳ

πρὸς τὸ ἐνεργεῖν ὡς δ' ἐν τῷ τὴν ἐνέργειαν δεχομένῳ, πρὸς τὸ παύσθαι ἐστὶ δυνατόν.

Ἐρ. Ἀδύνατον δὲ τί ἐστὶ;

Ἀπ. Ὁ ἀδύνατον ἐστὶ γενέσθαι ἔστι δὲ καὶ τούτου τὸ μὲν, ἀπόλυτον· τὸ δὲ, σχετικόν· κακείνο μὲν τὸ τὸ αὐτὸ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ εἶναι καὶ μὴ εἶναι· τοῦτο δὲ, τὸ ἐν ἄλλαις ἄλλοτε περιστάσει γενέσθαι καὶ μὴ γενέσθαι συμβαίνει.

Ἐρ. Ἐχεις δ' εἰπεῖν ἔτι τί περὶ τούτου;

Ἀπ. Ἐγωγε ὑπομνηθήσεται γὰρ καὶ τοῦτο εἰς μεταφυσικόν, φυσικόν, καὶ ἠθικόν· οἷον, μεταφυσικὸν μὲν τὸ συναλθθεῖν τὰ ἀντιφάσκοντα· φυσικὸν δὲ, ὃ δυνάμει φύσει γενέσθαι ἀδύνατον· οἷον, νεκρὸν ἀναστῆναι· ἠθικὸν δὲ, τὸ φυσικῶς μὲν γενέσθαι δυνάμενον· χαλεπὸν δὲ διὰ πολλὴν ἀτοπίαν, ὡς τὸ πατραλοῖαν τινὰ γενέσθαι.

§. ιδ'. Ἐρ. Ἀναγκαῖον δὲ τί ἐστὶ;

Ἀπ. Τὸ ἄναντιον τοῦ ἀδυνάτου κατὰ πάντας τοὺς τρόπους· τῶν δὲ ἐναντίων ἢ αὐτῆ ἂν εἴη διδασκαλία ἐκ τοῦναντίου ἐπιχειροῦντι.

Ἐρ. Ἐνδεχόμενον δὲ τί ἐστὶ;

Ἀπ. Τὸ γενέσθαι καὶ μὴ γενέσθαι δυνάμενον· τοῦτο δὲ τὴν μίαν τοῦ ἀδυνάτου καὶ ἀναγκαίου κατὰ τοὺς τρεῖς εἰρημένους ἐνδεχόμενους τρόπους.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

§. ιε'. Ἐρ. Ἐχεις εἰπεῖν ἡμῖν περὶ τινῶν ἄλλων ἐννοιῶν;

Ἀπ. Μάλιστα περὶ τῶν σχετικῶν, οἷα εἰσὶ τὰ, ταῦτόν καὶ ἕτερον, ὅμοιον καὶ ἀνόμοιον, ἴσον καὶ ἄνισον, καὶ ἄλλα ταιαῦτα.

§. ις'. Ἐρ. Ποσαχῶς οὖν ταῦτά καὶ ἕτερα λέγοντ' ἂν τινά;

Ἀπ. Διτῶς, ἀπολύτως, καὶ σχετικῶς· ἐκεῖνο μὲν, ἡνίκα τι αὐτὸ πρὸς ἑαυτὸ, ἐν διαφόρῳ παραβαλλόμενον χρόνῳ, ἢ φυσικῶς, ἢ ἠθικῶς· ταῦτόν ἢ ἕτερον ἐρεθίσσεται· τοῦτο δὲ, ἐπειδὴν τι πρὸς ἄλλο ταῦτόν, ἢ ἕτερον ἐρεθίσθῃ.

Ἐρ. Τί δὲ διαφέρει τῶν ἀπολύτων τὰ σχετικὰ;

Ἀπ. Ὅτι τὰ μὲν σχετικὰ ὕλη καὶ γένει καὶ εἴδει ταῦτά καὶ ἕτερα εἰσὶ τὰ δὲ ἀπόλυτα ἐν τῆς ἀπέριμης τὴν ταυτότητα καὶ ἕτερότητα ἔχει, τὰ αὐτὰ πρὸς ἑαυτὰ ἐν ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ χρόνῳ παραβαλλόμενα.

Ἐρ. Καὶ τί ἐστὶ ταυτότης καὶ ἕτερότης;

Ἀπ. Ἐπὶ μὲν τῶν ἀπολύτων ταυτότης μὲν ἐστὶ ἀποσφία τοῦ ὄντος, ἄλλο τε ἀλλαχῶς θεωρουμένου· ἕτερότης δὲ, τριπλή τοῦ ὄντος, τίπως καὶ χρόνῳ συμμεταβάλλοντος· ἐπὶ δὲ τῶν σχετικῶν αὖθις ταῦτά μὲν, ὧν ἑτέρῳ πάρεσιν ἐννοεῖν πᾶν ὅτι καὶ τῷ ἑτέρῳ· ἕτερα δὲ, ὧν ἑτέρῳ οὐκ ἐστὶν ἐννοεῖν ὅτι καὶ τῷ ἑτέρῳ.

§. ιζ'. Ἐρ. Τί δὲ ἐστὶν ὅμοιον καὶ ἀνόμοιον;

Ἀπ. Ὅμοια μὲν εἰσιν, οἷς αἱ αὐταὶ ποιότητες πρόσεισιν ἀνόμοια· δὲ, τὰναντία. οἷς δ' ἂν ἔλη μέσως, τῶν μὲν, τῶν δ' αὖ, τῶν ποιότητων ἐνοπαργουσῶν, παρόμοια ταῦτα μᾶλλον ἂν εἴη.

Ἐρ. Τί δ' ἐστὶν ἴσα καὶ ἄνισα;

Ἀπ. ἴσα μὲν τὰ τῷ αὐτῷ μετρούμενα μέτρῳ· ἄνισα δὲ, τὰναντία.

Ἐρ. Τίνα δὲ τούτων ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ ἕττω;

Ἀπ. Ἐκτὸς τοῦ ἴσου καὶ τοῦ ὁμοίου, τᾶλλα πάντα.

§. ιη'. Ἐρ. Ἐκ δὲ τῆς τούτων παραβολῆς τίποθ' ἕτερον ἡμῖν ἐπιγίγνεται;

Ἀπ. Ἄν ἐννοεῖται τῶν καθόλου, οἷον τῆς ὁσμῆς, τοῦ χρώματος, τοῦ γυμνοῦ, τοῦ σχήματος· ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν εἰδῶν καὶ γένων· οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ πῶν ἠθῶν, ὡς ἀρετῆς καὶ κακίας· ἀπάντων γὰρ τούτων ἢ ἐννοεῖται ἐκ τιαύτης παραβολῆς ἡμῖν προσγενήσεται.

§. ιθ'. Ἐρ. Τί δὲ ἐστὶ διάστημα;

Ἀπ. Ἡ τοπικὴ ἢ δε ἔκτασις, ἐν ἣ ὁ διάχωσμος οὗτος γίνεται.

Ἐρ. Τί δὲ τόπος;

Ἀπ. Τὸ τῷ προϊέγοντος ἀκίνητον μέρος, καὶ ὃ περιέχει τὸ περιεχόμενον.

Ἐρ. Ἐἰ δὲ κίνησις ποσαπλή;

Ἀπ. Διτῆ, ἢ μὲν τοπικῆ ἢ τις ἐστὶν ἐνέργεια τοῦ κινουμένου ἢ

τῶ κινουμένῳ ἢ δὲ, κατὰ μεταβολὴν καὶ ἀλλοίωσιν, ὅπως τις οὕτως ἀπὸ τοῦ δυνάμει ἐς τὸ ἐνεργεῖα μεταβιβάσῃ.

Ἐρ. Τί δὲ ἔρεσις;

Ἀπ. Ἡ τοῦ πεφαισθῆαι κινησῆαι.

Ἐρ. Χρόνος δὲ τί ἐστι;

Ἀπ. Ἀριθμὸς, ἢ μέτρον κινήσεως καὶ ἡρεμίας ἢ αλλως το, ἢ μετροῦν καὶ τὸ μετρούμενον ἅμα ἢ γὰρ χρόνος μετρῶν τὴν κινήσειον κίνησιν τοῦ κλίου, ἀντιμετρεῖται καὶ αὐτὸς ὑπ' ἐκείνου.

§. 2. Ἐρ. Τί ἐστιν ἀδράνεια;

Ἀπ. Κατάστασις τοῦ σώματος δεινικῆς, ἐν ᾗ ἐστὶν ὥστε μήτε κείμενον ἔχειν κινεῖσθαι, μήτε κινούμενον δύνασθαι λήγειν, μηδενὶς κινήσαντος, ἢ κωλύσαντος.

Ἐρ. Συμπάθεια καὶ ἀντιπάθεια τί ἐστι;

Ἀπ. Ἐν μὲν ταῖς φυσικοῖς, ἔλξις καὶ ἰώσις, ἢ φιλία καὶ νεῖκος, ἐν δὲ τοῖς ἠθικοῖς, ἀγάπη καὶ μῖσος.

§. 3. Ἐρ. Τί ἐστιν ὀρισμένον;

Ἀπ. Τὸ καθ' οὗ λέγεται ἀληθῶς, καὶ οὐτὸ ἀντικείμενον, ἢ ἄλλο τι τῶ εἶδει ἕτερον οὐκ ἂν κατηγορηθεῖν ὄλον, ἢ χιῶν ἐστὶ λευκῆ ὡς μελανῆ, ὡς φαιᾶ, οὐκ ἄλλο τι εἶδος χρώματος.

Ἐρ. Τῶ δὲ γένει ἕτερον τι δύναται αὐτῆς κατηγορηθῆναι;

Ἀπ. Βιάσις. οὐδὲν γὰρ κωλύει καὶ ψυχρὴν αὐτὴν εἶναι, εἴ γε τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ λευκὸν ἕτερα τῶ γένει.

Ἐρ. Ἀόριστον δὲ τί ἐστι;

Ἀπ. Τὸ, καθ' οὗ τι οὐκ ἀληθῶς λέγεται ἂν, οὔτε τὸ ἀντικείμενον, οὔτε ἄλλο τι, κἂν εἶδει, κἂν γένει ἕτερον ἢ ὄλον, ὕφασμά τι οὐ λευκὸν, ἀλλ' ἄλλο τι.

§. 4. Ἐρ. Τί δὲ ἐστὶ πεπερασμένον καὶ ἄπειρον;

Ἀπ. Πεπερασμένον μὲν, ὡς πέρατα κεῖται κατὰ τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος ἄπειρον δὲ, οὐ πέρατα οὐκ ἐστὶν εὑρεῖν.

Ἐρ. Ποσαγῶς δ' ἔχει ταῦτα;

Ἀπ. Διττῶς ἐστὶ γὰρ τὸ μὲν αὐτῶ σχετικόν τὸ δὲ, ἀπόλυτον ἀκαίμητο μὲν, ὡς ἡ ψάμμος τοῦτο δὲ, ὡς τὸ πᾶν, οὐ πέρατα.

οὐδ' ἂν νοῦς ἐπιβολαῖς εὑρημιν· ὁ ὀρίζεται μάλιστα ὡς τῶς ἄπειρον ἐστὶν, οὐ τὸ πέρατα κέντρον ἐστὶν τοῦ αὐτοῦ.

Ἐρ. ἄλλως δὲ πῶς λέγεται τὸ αὐτὸ;

Ἀπ. Κατὰ προσθήκην καὶ ἀφαιρέσιν· τὸ μὲν, ὡς ἡ μόνος προτιθεμένη τῶ ἀριθμῶ· τὸ δὲ, ὡς τὸ συνεχὲς ποσόν, τοῦς γόν ἐπιβολαῖς αἰ διαιρούμενον· ἐπὶ δὲ χρόνου κατ' ἀρχὴν τὸ ἄπειρον διακρίνεται, προσθήκη μὲν αὐξομένου, ἀφαιρέσει δὲ μειωμένου· ἐξ οὗ προκύπτει τὸ αἰώνιον καὶ αἰδῖον.

Ἐρ. Καὶ τί ἐστὶν αἰωνιότης;

Ἀπ. Ἀπειρότης χρόνου, ἐκατέρωθεν περάτων ἐκπίπτουσα.

Ἐρ. Τί δὲ αἰδιότης;

Ἀπ. Ἡ ἀρχὴν μὴ ἔχουσα χρόνου, τέλος δ' οὐ.

Ἐρ. Λέγεται δὲ καὶ ἄλλως τὸ ἄπειρον;

Ἀπ. πάντως· τὸ μὲν γὰρ ἐστὶ δυνάμει, ὡς χρόνος ἐκ διαδοχῆς προήκων ἐπ' ἄπειρον ἀφαιρέσει τε καὶ προσθήσει τὸ δὲ, ἐνεργείᾳ, ὡς τὸ πᾶν, οὔτ' αὐξομένου, οὔτε μειωμένου ἀληθῶς δ' οὐν τοιοῦτόν ἐστιν ὁ θεός.

§. 5. Ἐρ. Πόσα δὲ εἰσὶ τὰ αἴτια;

Ἀπ. Τέσσαρα μάλιστα· τὸ ὑφ' οὗ, τὸ δι' οὗ, τὸ ἐξ οὗ, τὸ καθ' οὗ· τὸ γὰρ δι' οὗ καὶ πρὸς οὗ, συναίτια μᾶλλον ἂν εἴη.

Ἐρ. Ταῦτα δὲ ἐκτὸς τῶν αἰτιατῶν εἰσὶν, ἢ ἐνυπάρχουσιν;

Ἀπ. Τὰ μὲν δύο ἐπίμενα ἐνυπάρχουσιν τὰ δὲ προτιθεμένα οὐ.

§. 6. Ἐρ. Τί δ' ἐστὶ τὸ ὑφ' οὗ, ὃ ἐστὶ τῆ ποιητικῆς;

Ἀπ. Ὅπερ, ὑποσῶν ἐνεργῶν, ἀρχὴ τῆ αἰτιατῆ τῆς ὑπάρξεως γίνεται.

Ἐρ. Εἰς πόσα δὲ διαίρεται ταῦτα;

Ἀπ. Εἰς τρία, φυσικόν, μεταφυσικόν, καὶ ἠθικόν· τὸ μὲν, ὃ ποιῶν ἐκτὸς ἑαυτοῦ, ὡς ὁ οἰκοδομῶν οἰκίαν· τὸ δὲ, ὃ μόνω διακρίνεται λόγῳ, ὡς ἡ ψυχὴ αἰτία ἐστὶ τῆς βουλήσεως· τὸ δὲ, ὃ δι' ἑτέρου ποιῶν ἐστὶ, ὡς ὁ συμβουλεύσας καὶ συναινέσας τὸν γόνον.

Ἐρ. ἔχεις δ' ἔτι τι εἰπεῖν περὶ τούτου;

Ἀπ. Βιάσις· ἐστὶ γὰρ ὑποδιελθῆναι τὸ αὐτὸ αὐθὶς εἰς ἀνεῦθερον καὶ

ἀναγκαζόν· τὸ μὲν, ὡς ἐστὶν ὁ οἰκίαν οἰκοδομῶν· τὸ δὲ, ὡς τὸ πᾶρ
καῖον· ἔτι δὲ, τὸ μὲν ἐστὶν ἄμεσον, ὡς ἡ εὐα τῆς πτώσεως· τὸ δὲ
ἔμμεσον, ὡς ὁ ὕψις· καὶ προσέτι, τὸ μὲν ἐστὶ πρῶτον, ὡς ὁ θεός· τὰ
δ' ἄλλα δευτέρα πάντα ἐκ τοῦ πρώτου ἀπηρητημένα·

§. κέ. Ἐρ. Τί δὲ ἐστὶ τὸ δι' ὃ, τούτέστι τὸ τελικόν;

Ἀπ. Τοῦτ' αὐτὸ, εἰς ὃ τὸ ποιητικόν ἐστὶν ἀφορῶν· ὁ νοερώς παρι-
στάμενον κινεῖ τὸ πεφυκὸς εἰς ἐνέργειαν· ἔτι δὲ καὶ τούτου ἕλλο καὶ
ἄλλο προσεχές τε καὶ πύρρω.

§. κς'. Ἐρ. Τὸ δὲ ἐξ οὗ, ὃ ἐστὶ τὸ ὑλικόν, τί ἐστὶ;

Ἀπ. Ἡ ὕλη, ἐξ ἧς γίγνεται τι, ὡς ὁ ἀνδριάς ἐκ χαλκοῦ·

Ἐρ. Ποσαγῶς δὲ ἡ ὕλη λαμβάνεται;

Ἀπ. Τριγῶς, πρῶτον μὲν, ὡς ἡ ἀνειδέως λεγομένη ὕλη· δεύτε-
ρον δὲ, ἡ προσλαβοῦσα τὸ εἶδος, ὡς τὰ στοιχεῖα καὶ τρίτον ἡ ἐκ
τούτων σύνθετος.

§. κγ'. Ἐρ. Τί δὲ ἐστὶ τὸ καθ' ὃ, ὃ ἐστὶ τὸ εἰδικόν;

Ἀπ. Τὸ εἶδος, ὅπερ προσλαμβάνει ἡ ὕλη· καθ' ὃ ἕτερον ἑτέρου
διαφέρει.

Ἐρ. Δικαιρεῖται δὲ τοῦτο εἰς ἄλλα;

Ἀπ. Μάλιστα· εἰς φυσικὴν καὶ τεχνικὴν· τὸ μὲν, ὡς τὸ τοῦ χρυ-
σοῦ· τὸ δὲ, ὡς τὸ τῆς σιδήρου.

§. κδ'. Ἐρ. Ἡ δὲ ἀλήθεια ποσαπλή;

Ἀπ. Τριπλή· ἡ μὲν γάρ ἐστὶ μεταφυσικὴ, ἡ δὲ λογικὴ, ἡ δὲ
ἠθικὴ.

Ἐρ. Τί ἐστὶν ἡ μεταφυσικὴ;

Ἀπ. Ἐπειδὴν ἕκαστον τῶν ὄντων συμφωνοῦν ἢ πρὸς τὴν λέξιν τοῦ
δημιουργοῦ· ὡς ὁ χρυσός, ὅτι τὰ τῆ αὐτοῦ οὐσίαν προσανήκοντα ἔχει.

Ἐρ. Τί δὲ λογικὴ;

Ἀπ. Ἐπειδὴν ὁ νοῦς συμφώνως ἔχει πρὸς τὰ νοούμενα.

Ἐρ. Τί δὲ ἠθικὴ;

Ἀπ. Ἐπειδὴν αἱ φωναὶ τοῖς νοήμασι συμφωνοῦσι ὡς.

Ἐρ. Τὸ δὲ ψεῦδος τί ἐστὶ;

Ἀπ. Ὁμοίως ἔχει καὶ τοῦτο τῷ ἀπὸ τοῦναντίου τῶν λέξιν λαμ-
βάνοντι.

Ἐρ. Τί δὲ ἐστὶ τάξις;

Ἀπ. Σειρὰ καὶ ἀλλελογική πολλῶν ἄμα κατὰ διαμονὴν, ἢ κατὰ
διαδοχὴν θεωρουμένων.

Ἐρ. Τί δὲ ἀταξία;

Ἀπ. Τοῦναντίον τῆς τάξεως, ὄχλος πραγμάτων, ὅπως ἐπιγε-
ταιτημένων.

§. κθ'. Ἐ. Τί ἐστὶ τελειότης;

Ἀπ. Ἀκρότης ἐκάστου πράγματος ἐν τοῖς προσηκούσι χαρακτη-
τήροι.

Ἐρ. Γνωρίσματα δὲ τῆς τελειότητος ποῖα;

Ἀπ. Τῶν μὲν ποιότητων καὶ ἔξων ἐν μόνον καὶ τοῦτο ἀπλού-
στατον, ἢ ἐν ἐπιτάσει ἀκρότης· τῶν δὲ οὐσιῶν τὸ κατὰ σύνθεσιν
πλήθος, ὡς τοῦ ἀδάμαντος τὸ σερβόν, τὸ πυκνόν, τὸ σιλπνόν.

Ἐρ. Τὰ δὲ τοιαῦτα ἐπιδέχονται τὸ μάλλον καὶ ἥττον;

Ἀπ. Ἐπὶ μὲν τοῦ θεοῦ οὐδαμῶς, ὡς τὰς ἀπλᾶς ἀπλᾶς τελειότη-
τας ἐν ἀπειρίᾳ ἔχοντας· τῶν δὲ πρὸ αὐτῶν ὄντων, ὅσα μὲν τῆς
κατ' ἐπιτάσει καὶ πληθύν ηὐμοίρῃσε τελειότητος εἶναι καὶ αὐτὰ
τέλεια κατὰ τοῦτο· ὅσα δὲ τῶν ἐσχάτων ὄρων τῆς τελειότητος ἐξ-
κνεῖσθαι οὐκ ἔχει, καὶ ὅσον, κατὰ τοσοῦτον γ' ἄλλο ἄλλου ἀτελέτε-
ρον ἐξελέγεται.

Ἐρ. Ἄλλως δὲ πῶς ἂν λέγοιντο τέλεια ταῦτα;

Ἀπ. Τὰ μὲν ἠθικῶς, ὡς εἴτις ἐκ πολλῶν ἀρετῶν διὰ θεωρίας
βαδίσας, τέλειος ἐν τούτῳ κατέστη, εἴτις ὁ Σωκράτης· τὰ δὲ φυσικῶς,
ὡς εἴτις ἐν ἀκμῇ τῶν προσηκουσῶν αὐτῆς δυνάμεων τέλειος εἴτις,
ὡς ὁ Ἱρακλῆς· τὰ δὲ μεταφυσικῶς, ὡς εἴτις πάντες τοὺς αὐτῆς προ-
σέχοντας χαρακτηήρας ἔχει, εἴτε φυσικῶν, εἴτε τεχνικῶν τοῦτο εἴτις·
ὡς ὁ καθαρὸς χρυσός, καὶ τὰ ἔργα τοῦ φειδίου.

§. λ'. Ἐρ. Ἀγαθότης δὲ τί ἐστὶ;

Ἀπ. Τελειότης καὶ αὐτὴ, κατὰ τούτο μόνον τῆς εἰρημένης δια-
φέρονσα τελειότητος, ἢ ἡ μὲν πρὸς τῆς φυσικῆς τῆς ψυχῆς ἀνορέ-
ρατος δυνάμεις· ἢ δὲ ἀγαθότης πρὸς τὴν πράξιν ἀφορᾷ· κἀκείνη μὲν,

ἐν ταῖς κακοῖς αὐτὴ δὲ, ἐν ταῖς βουλεταῖς καὶ ἀφαιρετικῆς τὸ τέλειον ἔχει· τὰ δ' ἄλλα κοινὰ αὐτῇ πρὸς ἐκείνην· ἔχει δὲ ἀντίθετον τὴν κακίαν· καὶ ἀπλῶς ἀντιβαίνουσιν, καὶ σχετικῶς, καθ' ὃ τῆς ἀκρας ἐπιτάσεως ἐστὶ πῆ ἀπολείπεται.

§. λα. Ἐρ. Τί ἐστὶν εὐδαιμονία;

Ἀπ. Κυρίως μὲν καὶ μάλα ἡ ἀπόλαυσις τοῦ ἀληθοῦς ἀγαθοῦ, ἢ ἡ τοῦ κακοῦ ἀπουσία.

Ἐρ. Τί δ' ἐστὶν ἀληθὲς ἀγαθόν;

Ἀπ. Τὸ ἔξυγον καὶ ἀκρότατον, τὸ ὑπέρτατον ὄν· οὐ ἡ ἀπόλαυσις ἐν τῷ μετὰ θάνατον βίῳ.

Ἐρ. Ἐν δὲ τῷ παρόντι τί ἐστὶν εὐδαιμονία;

Ἀπ. Ἡ τῆς ψυχῆς εὐπραξία· τοῦτο δὲ διηλεκτικῶς μὲν ἡμῖν γενέσθαι ἀδύνατον, ὁ δὲ ἐγκρατέστερος τῶν παθῶν εἶη ἢ ἄλλος ἄλλου εὐδαιμονέστερος.

Ἐρ. Πότερον δὲ πλείω χρόνον εὐδαιμονοῦμεν, ἢ κακαδαιμονοῦμεν;

Ἀπ. Πλείω εὐδαιμονοῦμεν κατὰ γε τὸ γενικώτερον· πλείω γὰρ οἵ γε πλείους ἐν εὐθυμίᾳ διαγιγνώμεθα.

Ἐρ. Τί οὖν μακρότερος ἡμῖν ἢ τῆς κακαδαιμονίας δοκεῖ;

Ἀπ. Ὅτι ἡ μὲν τῆς ἀπολαύσεως ἡδονὴ, καὶ ἐν πολλῇ παρατάσει γίνηται χρονικῇ, ἀκέραιον ἔχει τὴν ἐπιθυμίαν· τὸ δὲ ἄλγος ἀφόρητον ὄν, καὶ ἐν ὀλίγῳ ἀψύχρον, μείζω τὴν ἐκυστῶ παρέχεται αἰσθησιν.

ΚΟΣΜΟΛΟΓΙΑ.

§. λβ. Ἐρ. Τί ἐστὶ κόσμος;

Ἀπ. Ἀρμονία ἀκριβεστάτη τοῦδε τοῦ παντός, παρὰ τοῦ σοφοῦ ἀρχιτέκτονος παραχθέντος.

Ἐρ. Τί δὲ Κοσμολογία;

Ἀπ. Ἐπιστήμη ἐν γένει θεωροῦσα τούδε τὸ πᾶν, ὡς ὅλον τι ἐκ μερῶν συνιστάμενον.

§. λγ. Ἐρ. Εἰς πόσα κεφάλαια διαίρεται ἡ ἐπιστήμη αὕτη;

Ἀπ. Εἰς τέσσαρα, εἰς τὸ περὶ κόσμου· εἰς τὸ περὶ ἀγγῶν, ἐξ ὧν τὰ σώματα· εἰς τὸ περὶ τῶν ἐνοουσῶν ταῖς οὐσίαις δυνάμεων, καὶ τῶν ἐν τῇ φύσει κειμένων νόμων· καὶ εἰς τὸ περὶ ἀγγῆς καὶ τελειότητος κόσμου.

§. λδ. Ἐρ. Ποσαχῶς θεωρούμενον τὸ πᾶν, ὀνομάζεται κόσμος;

Ἀπ. Διπλῶς, πρῶτον μὲν τὸ ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς ἡμῖν ταυτὶ ὀνόμαζον σύστημα· δεύτερον δὲ, ἡ τῶν μερῶν τούτου καθ' ἑαυτὰ καὶ πρὸς ἀλλήλα τάξις καὶ διακόσμησις.

Ἐρ. Πόσα δὲ θεωρητέα ἐστὶν ἐν τῷ κόσμῳ ἐν γένει;

Ἀπ. Πέντε πρῶτον μὲν ὁ ὠρανοῦς ἄνω μετὰ τῶν ἀστέρων, καὶ γῆ ὑποπόδιον μετὰ τῶν ζώων καὶ φυτῶν, θαλασσῶν τε καὶ ποταμῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων· δεύτερον δὲ, ὅτι τὰ πολλὰ τούτων ἐν διαδοχῇ ἀλλήλων ἐκ γενέσεως καὶ φθορᾶς συνφεύγεται, ὡς νύξ δεκδομένη ἡμέραν, καὶ ὕδωρ εἰς αἴρα μεταβαλλόμενον, καὶ πάλιν ἐκ συμπλήσεως παλινδρομοῦν εἰς ταύτ'· τρίτον δὲ καὶ αὐτὰ ταῦτα ζῶα τε καὶ φυτὰ, ἕτεροῖα καθ' ἑκάστην γιγνόμενα, ἐν διηλεκτικῇ βῶθ διαγίγονται· τέταρτον δὲ, ὅτι ἄλλο ἄλλου αἴτιον καὶ αἰτιατὸν γιγνόμενον, εἰς τὴν τοῦ κόσμου συμπλήρωσιν συντελεῖ· καὶ πέμπτον μὴδὲν ἐκτὸς τούτου τῷ παντὶ ἂν εἶη, πρὸς ὃ ταῦθ' ἅμ' ὡς μέρη ἀνάγοντ' ἂν.

§. λε. Ἐρ. Ἀρχαὶ δὲ τῶν σωμάτων πόσαι εἰσὶν;

Ἀπ. Δύο· αἱ μὲν, πρῶται μεταφυσικῶς θεωρούμεναι· αἱ δὲ, δεύτεραι μὲν μεταφυσικῶς· πρῶται δὲ καὶ αὐταὶ φύσει ὄναι, ὡς ἀπλαῖ καὶ μὴ ἐξ ἄλλων φύσει γιγνόμεναι.

Ἐρ. Τίνας δὲ φύς τὰς πρώτας;

Ἀπ. Τὰς μῆτε ἐξ ἄλλων, μῆτε ἐξ ἀλλήλων γεγεννημένας, οἷον τὴν ὕλην καὶ τὸ εἶδος, τὰς κατὰ μόνην ἐπίνοιαν νοημένας.

Ἐρ. Πῶς ἄντις ἀποδείξει ταύτας;

Ἀπ. Ἐκ τῶν μεταβαλλόντων πρὸς ἀλλήλας· δύο γὰρ ἀρχαὶ ἐν τῷ μεταβάλλοντι παντὶ θεωροῦνται· ἡ μὲν, εἰδοποιούσα ἡ δὲ, δε-

χομένα τὸ εἶδος· τὸ γὰρ μεταβαλλὸν οὐδὲν πάσχει ἕτερον, ἢ εἶδος ἀντὶ εἶδους δευτέρου ἀντὶ τοῦ πρώτου μεταλαμβάνον, τῆς ὕλης διαμενούσης ὡς ἡ δευτέρα τῆς πρώτης καταστάσεως διακρίνεται· δύο ἄρα ταῦτα ἀρχαί· τὸ μὲν, διακρίνον· τὸ δὲ, διακρινόμενον.

§. λς'. Ἐρ. Δευτέρας δὲ ἀρχὰς τίνας φησὶ εἶναι;

Ἀπ. Σωματικὰς τινὰς φύσεις, ὡς ἐξ ἄλλων τινῶν μεταφυσικῶν, πῶς τε ὕλης καὶ τοῦ εἶδους συνισταμένας ἄς ἀτόμους φύσεις, ὡς μὴ τεμνομένας, ὀνομάζουσιν οἱ φιλόσοφοι.

Ἐρ. Διὰ τί δὲ λέγονται αὗται ἀρχαί;

Ἀπ. Ὅτι ἐξ αὐτῶν διαφόρως ἐκτεινομένων, καὶ ποικίλως σχηματιζόμενων, ἕκαστα τοιαῦτα, ἢ τοιαῦτα τεχνῶν γέ, τεχνουργούμενα, καὶ εἰς ταῦτα αὐτὰ ἀναλύεται, μηκέτι περαιτέρω χωρούσης τῆς ἀναλύσεως.

§. λζ'. Ἐρ. Ἐνυπάρχουσι δὲ τινες ταῖς οὐσίαις δυνάμεις;

Ἀπ. Μενούν γε· αἱ ἐξ ὧν αἱ ἐνέργειαι, δι' ὧν αἱ μεταβολαί, ἐν αἷς ἢ τοῦ παντός διακόσμησις θεωρεῖται.

Ἐρ. Διότι δὲ τούτων ἔχεις εἰπεῖν;

Ἀπ. Οἷμενον· ἐκ γὰρ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῶν τὴν αὐτῶν ἐνδαλλόμεθα ὑπαρξίν· διὸ καὶ νόμοι φύσεως ὀνομάζονται, αἰσθητοὶ μὲν ὡς ἐκ τῶν ὑσέρων φαινόμενοι· ἐκ δὲ τῶν προτέρων πανταλῶς ἀγνοούμενοι.

Ἐρ. Διὰ τί ὀνομάζονται νόμοι;

Ἀπ. Ὅτι πάντα τὰ ἐν τῇ φύσει μεταβαλλόμενα κατὰ λόγον τὸν αὐτὸν καὶ ἐν πικραπλησίαις ταῖς περιστάσεσι, καὶ οὐκ ἄλλως ἄλλοτε μεταβάλλονται.

λθ'. Ἐρ. Πόσοι καὶ τίνες οὗτοί εἰσιν οἱ νόμοι;

Ἀπ. Τρεῖς οἵ γε ἀρχαῖοι· ὧν πρῶτος ὁ τῆς Ἀδρανείας, καθ' ἣν ἐν οἰαδήποτε καταστάσει ἡ ὕλη ὑποτεθῆ, ἐν αὐτῇ μηδενὸς ἐξωθῆν ἐνεργούντος, ἢ μεταβάλλοντος, διαμενεῖ ἕσπευ.

Ἐρ. Ἐκ δὲ τούτου πόσοι ἄλλοι καὶ τίνες οὗτοι συμπαραφύονται;

Ἀπ. Δύο, πρῶτος μὲν, τὸ ἠρεμοῦν σῶμα οὐκ ἂν ποτε κινήσειεν αὐτὸ ἐκυτό· καὶ πᾶν τὸ κινούμενον σῶμα ὑφ' ἑτέρου κινεῖται· δεύ-

τέρου δὲ, πᾶν τὸ ἐν κινήσει ὄν, οὐκ ἂν ὑφ' ἑαυτοῦ ἠρεμήσει· καὶ πᾶν τὸ ἀπὸ κινήσεως ἠρεμοῦν, ὑφ' ἑτέρου πάντως τὸ ἠρεμοῦν προσλαμβάνει.

§. λθ'. Ἐρ. Δεύτερος δὲ νόμος τίς ἐστι;

Ἀπ. Ὁ τῆς Ἀδιαφορίας.

Ἐρ. Τί ἐστὶν Ἀδιαφορία;

Ἀπ. Δεξιότης, ἢ δύναμις τῆς ὕλης παθητικῆ, οἷα μεταβάλλεσθαι ἀδιαφόρως ὑπὸ τινος ἐξωθεν.

Ἐρ. Λέγε δὲ τὸν νόμον.

Ἀπ. Νόμος Ἀδιαφορίας ἐστὶ τὸ τὴν ὕλην τῆς, ἐν ἣ ἂν κέπηται, καταστάσεως, εἴτε κινουμένην, εἴτε ἠρεμοῦσαν, περιεμέναι αἰεὶ μεταβάλλεσθαι ὑπὸ τοῦ ἐξωθεν ἐνεργεῖν εἰς αὐτὴν δυναμένου.

Ἐρ. Τίνες δὲ καὶ πόσοι καὶ οἱ ἐκ τούτου προκύπτοντες;

Ἀπ. Δύο οἱ ἐξῆς· ἠρεμοῦσα μὲν γὰρ ἡ ἔνυλος φύσις, βῆς' ἂν ὑπὸ τοῦ ἐπενεργεῖν εἰς αὐτὴν δυναμένου εἰς κίνησιν μεταχθεῖς· κινουμένη δὲ, τάνάπαλιν ἀπὸ τοῦ κινεῖσθαι εἰς τὸ ἠρεμοῦν, ἢ εἰς ἐλάσσονα, ἢ μείζονα κίνησιν μετασείη.

§. μ'. Ἐρ. Ὁ δὲ τρίτος νόμος τίς ἐστι;

Ἀπ. Ὁ τῆς Ἀντιδράσεως.

Ἐρ. Τί ἐστὶν Ἀντίδρασις;

Ἀπ. Ἡ ἀλληλενέργεια καὶ ἀλληλοπάθεια τῶν σωμάτων· ἥ ἐστὶν ὁ νόμος ἐκεῖνος· Αἱ τῶν σωμάτων ἐπενεργήσεις καὶ ἀντιδράσεις ἴσαι εἰσὶ.

Ἐρ. Τίνες δὲ γεννῶνται καὶ τούτοις;

Ἀπ. Σῶμα κινήσεως μεταδόν, τοσοῦτον ταύτης ἀφαιρεῖται, ὅσον μετέδωκε· καὶ, Σῶμα κινήσεως μεταλαβὼν, τοσοῦτον μεταδίδόν, ὅσον ἀφείλετο.

§. μα'. Ἐρ. Τὴν δὲ ἀρχὴν τοῦ κόσμου τίτι ἀποδοτέον;

Ἀπ. Ἀκατανόητον τοῦτο, καὶ ὅλως ἀνεύρητον, εἰμῆτις, τῇ γραφῇ πεποιθώς, πρωτίστην τῶν ἀπάντων αἰτίαν πᾶν θεῖον πρῶτον ἐξυμνοῖη, ἐκ τοῦ μηδενὸς ὀμολογῶν αὐτὴν εἰς τὸ εἶναι τὴν πᾶν παντοδυνάμην δύναμιν παραγαγεῖν.

Ἐρ. Πότερον δὲ, ἐν χρόνῳ, ἢ ἅμα πάντα καὶ ἐν ἀκαρεῖ παραγαγε ταῦτα;

Ἀπ. Ἐν ἡμέραις ἔστι, φησὶν ἡ γραφή· δυνατόν δ' οὖν, καὶ θεοπρεπέστερον μάλιστα ἐν βίῃ οὐρανοῦ ταῦτα κερῆσθαι νεύματι μόνῳ τῷ σοφοῦ ἀρχιτέκτονος.

§. μβ'. Ἐρ. Πότερον δὲ, ἐνεσι τῷ κόσμῳ τὸ τέλειον, ἢ οὐ;

Ἀπ. Διαπεφιλονείκηται τοῖς σοφοῖς περὶ τούτου, τῶν μὲν τέλειον τούτον ἀποφηναιμένων· τῶν δὲ, ἀτελεῖ εἶναι.

Ἐρ. Τίσι λόγοις οἱ πρῶτοι κειθόμενοι, τὸ τέλειον αὐτῷ ἀπονέμουσι;

Ἀπ. Πολλοὺς γάρ φασι κόσμους δυνάμενον τὸν θεὸν τελείου παραγαγεῖν, εἰκὸς εἶναι, τέλειον αὐτὸν ὄντα, προελῆσθαι τὸν τελειότατον.

§. μγ'. Ἐρ. Τίσι δὲ οἱ δευτέραι, οἱ τὸ ἀτελεῖς αὐτῷ περιέπτοντες;

Ἀπ. Οἱ μὲν τὸ ἐκ τῶν εἰρημένων πύρισμα ἀποκλίνοντες, ὡς εἰ τὸν τελειότατον τῶν κόσμων κερῆσεν ὁ θεός, ἕτερον ἄρα τελειότερον τούτου παραγαγεῖν οὐκ ἂν ἔχει· ὅπερ ἄτοπον· ἕτεροι δ' ἄλλας αὐτοῦ ἀτελειώτερας κερῆσθαι φαντασθέντες, καὶ διωκόμενοι μάλιστα ἀπετόλμησαν εἶναι.

Ἐρ. Σοὶ δὲ τί δοκεῖ περὶ τούτου;

Ἀπ. Τέλειον μὲν εἶναι τὸν κόσμον, αὐτὸν καθ' ἑαυτὸν θεωρούμενον, ὡς ἐκ τελείων μερῶν συναρμολογούμενον, τί μὴ φῶμεν; πρὸς δὲ τὴν θεῖαν δύναμιν ἀναφέρειν τὸ τέλειον, οὐκ ἐπ' ὁμοίως ἐστὶν ἀνεπίληπτον· δυνατόν γάρ τῷ θεῷ ἀπείρους ποιούτως καὶ τελειότερους κόσμους παραγαγεῖν· καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν πριότων. Πρὸς δὲ τοὺς δευτέρους οὐκ ἂν εἴποιμι ἄλλο, εἰ μὴ τὸ τοῦ Σωλομόνους· δειλοὶ οἱ διαλογισμοὶ αὐτῶν καὶ ἐπισφαλεῖς αἱ ἐπίνοιαι.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ.

§. μέ. Ἐρ. Τί ἐστι Ψυχολογία;

Ἀπ. Ἐπιστήμη, λόγον τῆς ψυχῆς, καὶ τῶν τῆς ψυχῆς ἐνεργειῶν καὶ παθῶν ἀποδιδοῦσα·

Ἐρ. Τί ἐστὶν ἡ ψυχή;

Ἀπ. Οὐσία, πάσης καθαρεύουσα ὕλης, ἀπλή, ἀδιαίρατος, ἄφθορος, καὶ ἀθάνατος.

§. μς'. Ἐρ. Λέγε μοι πρῶτον, πῶθεν ἔχεις κατανοεῖν τὴν οὐσίαν αὐτῆς;

Ἀπ. Ἐκ τῆς ἐν ἡμῖν ὑπαρχούσης δυνάμεως, δι' ἧς ἐπὶ πολλὰ ἐν πολλῶν μεταβολαῖς τοῦ νοῦς μεταβαίνομεν.

Ἐρ. Ἐπειτα πῶς ἐκ τούτου εἰς τὴν τῆς ὑπάρξεως τῆς ψυχῆς ἐργῆ ἐννοιοῦ;

Ἀπ. Ὅτι οὐδεμία οὔτε δύναμις, οὔτ' ἐνέργεια καθ' ἑαυτὴν ὑπάρχει, εἰ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ· ἐστὶν ἄρ' ὑποκείμενόν τι, ἐν ᾧ αἱ πράξεις αὐταὶ τὴν ὑπόστασιν ἔχουσιν.

§. μς'. Ἐρ. Τὸ δὲ ἀπλήν καὶ αὐλον αὐτῆς πῶθεν ἔχεις λαθεῖν;

Ἀπ. Ἐκ τῶν εἰρημένων δυνάμεων αὐτῆς καὶ ἐνεργειῶν βεβαίως συνάγεται· ἡ γὰρ περὶ τὸ αὐτὸ προσούγη, καὶ ἅμα περὶ πολλὰ ἐκινεῖσθαι αὐτῆς, καὶ ἐπιστροφή αἴτις εἰς συγμειντρισμὸν τοῦτε ὄλου καὶ τῶν μερῶν, ἀπλήν τε καὶ αὐλον αὐτῆς παρέχει πειρῶν εἶναι· τὸ γὰρ ἐνυλον, ὡς ἐν χρόνῳ καὶ ἐκ διαδοχῆς τὰς μεταβάσεις ποιούμενοι, κἄν κινούμενον, κἄν ἀλλοιούμενον τούτο ἢ, ἄλλοτ' ἄλλῃ ἀποπλανᾶται·

Ἐρ. Ἐχεις δὲ καὶ ἄλλως τοῦτ' ἀποδειξαι;

Ἀπ. Μικιστάχα, ἐξ αὐτῆς γὰρ τῆς συνευθέσεως· ἄρα ἡ ψυχή οἶδεν, ταῦτα καὶ σύνουθεν, ὅτι οἶδεν ὁ τῆς ὕλης αὐτῆς ἐπιστρέφειν πρὸς ἑαυτὴν ἐστὶν ἀδύνατον, ἐτεροκίνητος γὰρ ὕλη.

§. μή. Ἐρ. Ἔστι δὲ καὶ ἑτεροῦς τῶν τούτων λόγος;

Ἀπ. Πῶς γὰρ αἷς ὑποτιθεμένης γὰρ τῆς ψυχῆς ἐνύλου εἶναι, πῶς ἐν σῶμα διὰ σώματος χωρεῖ, εἴ γε ἐν τῷ σώματι αὐτῇ παρὰ πᾶσιν ὁμολογεῖται εἶναι; εἰ δὲ καὶ δοῖται ἐν εὐρυτέρῳ τόπῳ συνουσιῶσθαι κατὰ κράτος τῷ σώματι, πῶς ἂν ταῦτα τῇ οὐσίᾳ τὰ διαμαχόμενα δέξαιντος, νῦν δὲ ἢ μὲν ἔστιν ἀειδῆς, ἡγεμῶν, ἀρχουσα, αὐτοκίνητος· τὸ δὲ, ὄρατον, ἡγεμονικόν, ἀρχόμενον, ἑτεροκίνητον· ἢ τὸ ἑτερόαυτον αὐτῆς ἀποδέξασθαι;

§. μθ'. Ἐρ. Τὰ δὲ ἀσθενῆτα καὶ ἀθάνατα αὐτῆς πόθεν δειχθήσεται;

Ἀπ. Ἐκ τῶν εἰρημένων· εἰ γὰρ ἀκλῆ καὶ αὐλῆς ἔστιν, ἔστι πάντως καὶ ἀμερῆς· τὸ δὲ ἀμερῆς ἀδιάλυτον· εἰς τί γὰρ διαλυθήσεται, μὴ ὄντων μερῶν εἰς αἷ; τὸ δὲ ἀδιάλυτον, ἔστιν ἀσθενῆτα· πῶς γὰρ ἂν φθαρεῖν τὸ μὴ περιεσθῆς διαλύεσθαι, ἐκ τούτων οὖν ἀνάγκη ὁμολογεῖν τῆς λογικῆς ψυχῆς τὸ ἀθάνατον.

§. ν'. Ἐρ. Περὶ δὲ ἀρχῆς καὶ γενέσεως τῆς ψυχῆς τί ἔχεις εἰπεῖν;

Ἀπ. Οὐδέν· οἷδε γὰρ οὐδεὶς οὐδὲν ἔδδαιον περὶ τούτου.

§. να'. Ἐρ. Τί δὲ, αἰεὶ νοεῖ ἡ ψυχὴ, ἢ καὶ λήγει ἐσθ' ὅτι;

Ἀπ. Καὶ τοῦτο ταῖς φιλοσόφοις διαπερῶνεται, τῶν μὲν φασκόντων, τῶν δὲ ἀποφασκόντων.

Ἐρ. Τίσι λόγοις ἀντιφέρονται πρὸς ἀλλήλους;

Ἀπ. Οἱ μὲν, ὅτι παυομένη ἡ ψυχὴ τοῦ νοεῖν, παύσασθ' ἂν καὶ τοῦ ὑπάρχειν· οὐδὲν γὰρ αὐτῆς τὴν νόησιν εἶναι· οἱ δὲ, μὴ οὕτως, ἀλλ' ἐνεργεῖν ἐκ τῆς οὐσίας προκύπτουσαν τὴν νόησιν ἔφασαν εἶναι· καὶ διὰ ταῦτα ἔλεγχος τῶν πρώτων ἀνίσχυρος· ἕτεροι δ' αὖ ἀπὸ τῶν χυμῶν τῶν ὀργανικῶν σωματικῶν τὴν ὁμοίωσιν προσλαβόντες· ὥσπερ ἐκεῖνα, φασὶ, τῆς κινήσεως παυομένης τῶν χυμῶν, παύονται τοῦ ζῆν· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ τῆς κινήσεως παυομένης· οἱ δὲ πρὸς ταῦτα, ἦν ἂν τοῦτο, φασὶ, εἰ ἀναγκαῖα, ὡς τὸ καυσικὸν τοῦ πυρός, ἦν τῆς ψυχῆς ἡ ἐνεργεῖα· νῦν δ' ἔστιν ἐλευθέρη καὶ ἀναγκαῖος.

§. νβ'. Ἐρ. Ἄλλων δὲ ταῦτ' ἐπιδέχεται ἀναίρεσιν;

Ἀπ. Μάλιστα· τίς γὰρ λόγος πρὸς παραβρῆλιν ἀπλοῦ καὶ συν-

θέτου, καὶ αὐλοῦ, καὶ ὀργανικοῦ; τὸ μὲν γὰρ ῥαδίως διαλυθήσεται εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθη· τὸ δὲ αὐλον, ἀμερῆς ὄν, οὐκ ἔχει εἰς ὅτι παύσεται τούτο.

§. νγ'. Ἐρ. Ἀκτανότα ἄρα ταῦτα.

Ἀπ. Πάντως· γὰρ κἄν γὰρ δῶμεν αὐτοῖς ἐν ταῖς ἐγρηγόρσει τὴν ψυχὴν ἀεικίνητον εἶναι· ἐν γρημῇ τοῖς ὕπνοις οὐκ ἂν ἀκτανότα εἶασθ' ἀναγκάσει· γένοιτο, ἵνα ἔχοι ὁ κτανάλας γρηγοροῦσα, τοῦτο ἀνακτῆσθαι ἀναγκασμένη.

Ἐρ. Περὶ δὲ τῶν νεπίων τί ποτε φῶμεν;

Ἀπ. Οὐδέν, ἢ ὅτι ἀναλόγως τῇ ἑλικίᾳ ἀταλῇ τὴν νόησιν ἔχει καὶ συγκεχυμένην, καθάπερ συμβαίνει τοῖς ἰλιγγιώσιν.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

§. νδ'. Ἐρ. Πόσαι δὲ εἰσιν αἱ δυνάμεις καὶ ἐνεργεῖαι τῆς ψυχῆς;

Ἀπ. Πέντε, αἰσθησις, σκέψις, μνήμη, θέλησις, καὶ ἐνεργεῖα.

§. νε'. Ἐρ. Τί ἐστὶν αἰσθησις;

Ἀπ. Ψυχῆς καὶ σώματος κοινωνία πρὸς τὰ ἑκτός.

Ἐρ. Πῶς ἐγγίνεται τῇ ψυχῇ;

Ἀπ. Ἀλλοιούμενων πρώτον ἐξωθεν τῶν αἰσθητηρίων.

§. νς'. Ἐρ. Πῶς οὖν ἐγγίνονται τὰ αἰσθητήματα τῇ ψυχῇ;

Ἀπ. Παθητόμενα πρώτον τὰ αἰσθητήρια ταῖς τῶν ἰσθῶν πρῶτον βολαῖς, θάπτῃ ἢ λόγῳ, ἀναπέμπουσι διὰ τῶν νεύρων πρὸς τὴν νοῦν τὰ αἰσθητήματα.

§. νζ'. Ἐρ. Πῶς ἂν γένοιτο τούτο; λέγε μοι σαφέστερον.

Ἀπ. Εἶναι τι βρωτόν ἐν τοῖς νεύροις παρὰ πᾶσιν ὁμολογεῖται· ἰσθητόν τοίνυν τὸ αἰσθητήριον, οἷον ἡ ὄρασις συναρθεῖ τῷ ὄρατῇ, τὸ τε τὴν εἰκόνα τούτου προσλαβούσα, διαπερῆματι διὰ τοῦ βρωτοῦ ἐστ' ἐπὶ τὸν ἐγκέφαλον, ἐνθ' ἀντιλαμβάνεται αὐτῆς ἡ ψυχὴ· ταῦτα δὲ εἰρησθῶ καὶ πᾶν τῶν αἰσθητηρίων.

§. νη. Ἐρ. Τὰ δ' αἰσθήματα ταῦτα εἴτ' οὖν αἰδέαι πότερμ
ἐνυπάρχεια ταῖς αἰσθηταῖς ἢ οὐ;

Ἀπ. Οὐκ ἔστι.

Ἐρ. Πῶς ταῦτα παραδίδου γὰρ λέγεις.

Ἀπ. Παραδίδου μὲν, ἀληθὲς δέ· οὐδὲν γὰρ οὐδενὶ τῶν αἰσθητῶν
αἰθεῖμα ἐνυπάρχει, οὔτε χρέματα ἐν ταῖς σώμασιν, οὔτ' ἤχος ἐν
ταῖς ὀσμηραῖς, οὐ χρομὴ ἐν χρομαῖς, οὐ θερμὸν ἢ ψυχρὸν ἐν ἀπταῖς.

Ἐρ. Πῶς οὖν ταῦτα ἐπιποιῶσι τὰ αἰσθήματα τοῖς αἰσθητηρίοις,
ἄμοιρα ταύτων ὄντα;

Ἀπ. Οὕτω πως, καθάπερ ἡ βελόνη κεντῶσα, ἐμποιεῖ μὲν τὸ αἰθεῖμα
τῷ κεντωμένῳ, αὐτὴ δὲ ἀγνοεῖ τὸ πᾶθμα τοῦτο.

§. νθ. Ἐρ. Τὰ δὲ αἰσθήματα ταῦτα, καὶ αἱ ἐπινεργήσεις αἰ
προσβάλλουσαι ἔσθαι τίνι τριπλῶ διαδιβάλλονται εἰς τὴν ψυχὴν;

Ἀπ. Ταῦτα εἶδεν οὐδαμῶς οὐδαμῶς, οὔτ' ὅπως ἐκ τοῦ σώματος δια-
πορθμύονται εἰς τὴν ψυχὴν, οὔτ' ὅπως ἐκεῖθεν αὐθις ἐπιτάττονται
τρίτω.

§. ξ. Ἐρ. Τί δ' ἐστὶ Σκέψις, ἢν δευτέραν δυνάμιν τῆς ψυχῆς
ἔταξας ἀνωτέρως;

Ἀπ. Ἐπισημὴ κρίσεως μετὰ προσουχῆς καὶ ἐρεῦνης ἐπὶ τῶν μὴ τελείως
κατανοουμένων ὅ ἐστι, ἀμφίγνωσά τις τῆς ψυχῆς, μήπω ἐγούσης
ποτέρω τῶν τῆς ἀντιφάσεως κατανεῦσαι μορίων.

Ἐρ. Ἄλλως δὲ πῶς ὀφθαλμοῖς αὐτὴν οἱ φιλόσοφοι;

Ἀπ. Σκέψις ἐστὶν, ὅτε πολλῶν ἡμῖν τοῖς αἰσθητηρίοις ὑποκειμέ-
νων, ὑφ' ἐν ταύτων ἐπιζῆσκει τὴν διάνοιαν, ιδέαν, ἢ ἐννοίαν αἰ-
τωλὰ λαβεῖν ἐφίμεται ὁ παρ' ἄλλοις προσουχῆ μάλιστα ἤκουσε.

§. ξα. Ἐρ. Ἡ δὲ μνήμη τί ἐστὶ;

Ἀπ. Ταμιῶν αἰσθημάτων ἐν τῇ ψυχῇ ἢ μάλλον δυνάμεις τῆς
ψυχῆς, ἢ κατέχει, ἀνακαλεῖται, καὶ ἀναπολεῖ, ἢ μεμνηθῆκε καὶ ἢ μὲν
κατέχει, θεωρεῖ τῇ δὲ ἀνακαλεῖται καὶ ἀπόντα, ἀνάμνησις ἢ δὲ καὶ ὀφθαλ-
μοῖς ταῦτα ὄντα, οἷα καὶ προεώρακεν, ἀναπόλησις, ἢ ἀναγνώρισις ὀφθαλ-
μοῖς γίνεται.

§. ξβ. Ἐρ. Πότερον δὲ, ὁμοίως πάντες τῆς τῆς κινήσεως, ἢ οὐ;

Ἀπ. Οὐ μόνον, ἀλλ' ἄλλος ἄλλου στεγανωτέρας, ἢ καὶ πολλάκις τῆ
τῆς ἡλικίας καταστάσει ἀκόλουθον ἔχουσι παῖδες μὲν γὰρ πρόχειρον
αὐτὴν ἔχουσι διὰ τὴν ἐπι τοῦ ἐγκεφάλου ἀπαλότητα καὶ τὸ εὐαίτη-
γον, εὐκπλακτον δὲ γέρουσι δὲ, ἢ μὲν νέοι ἐπιόντες ἐφθασαν ἐγκολά-
ψαντες, ταῦτα δὲ διαμένουσιν· ὡν δὲ τὰ αἰσθήματα ὑστερον, τρα-
χυοθέντος τοῦ ἐγκεφάλου, προσειληφότες τυγχάνουσι, ταύτων ἢ μνή-
μη σθένεται.

§. ξγ. Ἐρ. Τί δὲ μνήμης μάλιστα ἴδιον;

Ἀπ. Τὸ συμπεριλάττειν ἄλλοτ' ἄλλως ταῖς περιστάσεσιν· ὡν γὰρ
ἂν μεμνηταί τις, ταύτων καὶ τὸν τύπον ἐν ᾧ, καὶ τὸν χρόνον καθ'
ὃν τὰ αἰσθήματα εἴληθε προσαναπολεῖ καὶ δὴ καὶ φύγος καὶ οὐκ
ποιοῦ, εἰ τύχοι, καὶ ὅ,τι δῆποτε· ἐσθ' ὡν δ' οὐδ' ἂν λάβοιμεν μνήμην,
εἰ μὴ καὶ τὰς ιδέας τῶν, ἐξ ὧν ταῦτα προέεισιν, συναναπολεῖται·
οἷον τῆς τοῦ βόδου ὀσμῆς καὶ τῆς τοῦ μέλου ἡδύτητας οἷα ἂν διεγί-
ραμεν μνήμην ἄνευ τῆς τοῦ βόδου καὶ τῆς τοῦ μέλου συμπεριλάττειν.

§. ξδ. Ἐρ. Πότερον δὲ, διαφέρει τῆς φαντασίας ἢ μνήμης, ἢ οὐ;

Ἀπ. Μάλιστα· δραστηριωτέρα γὰρ ἢ φαντασία ἐστὶν, ὡς πολ-
λῶν ὄντων τε καὶ μὴ ὄντων πολλάκις πλαστουργοῦσα εἰκόνας.

Ἐρ. Καὶ τί ἐστὶ φαντασία;

Ἀπ. Δυνάμεις τῆς ψυχῆς τῶν τε παρεληλυθότων τῆς ιδέας ἐναρ-
γῶς παρισῶσα, καὶ ἄλλως ἄλλως ἀρ' ἑαυτῆς κατ' ἀνάγκην συν-
τιθεῖσα.

§. ξε. Ἐρ. Τί δὲ ἐστὶ ἐβλῆσις, ἢν τετάρτην τέταρτος δυνάμιν
τῆς ψυχῆς;

Ἀπ. Δυνάμεις καὶ αὐτῆ, δι' ἧς ἢ ψυχὴ τὸ μὲν ἀγαθὸν διώκει,
τὸ δὲ κακὸν ἀποστρέφεται.

§. ξς. Ἐρ. Τί ἐστὶ ἀγαθόν;

Ἀπ. Πᾶν τὸ δυνάμενον ἡδονὴν ἡμῖν ἐπιποιῆσαι, ἢ λύπην ἀπὸ τῆς
ψυχῆς ἐξελεῖν ὡσπερ αὐ καὶ κακὸν ἐστὶ τὸ ὑπὸ τῶν, πᾶν τὸ ἄλλως
μὲν ἐπιποιῶν, ἡδονὴν δὲ ἀφαιρῶν.

ξζ. Πότερον δὲ, ἐπιφρόνωνται τὰ πᾶθμα ταῦτα ὑπὸ τῆς, ἢ οὐ;

Ἄπ. Πάνυ γε, ὑπὸ τῆς φαντασίας, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς ἡθικαῖς, καὶ ὑπὸ τῆς ἀνατροφῆς καὶ τοῦ ἔθους, ἄλλως ἄλλοτε ἐξαλλοιούντων αὐτὰ· πάντα γὰρ ἡδονή, διαρκῆς γενομένη, οὐκέθ' ἡδονή ἐστὶ.

§. ζή. Ἐρ. Τί διαφέρει ὀρέξεως θέλησις;

Ἄπ. Ὅτι ἡ μὲν ὄρεξις οὐδὲν, ἢ ὄχημα ἐστὶ τῆς θέλησεως, οἷον ὄρημα ἀπλῆ, κοινὴ καὶ τοῖς κτήνεσιν, ὅτε παρισταμένων ἡμῖν ἀγαθῶν καὶ κακῶν, βλέπει μὲν πρὸς ἐκεῖνα, ἀποστρέφεται δὲ ταῦτα· ἡ δὲ θέλησις ἐστὶ καὶ ἐλευθέρως δύναμις τῆς ψυχῆς, ὥστ' οὐ μόνον ἀγαθῶν, ἀλλὰ καὶ τάναντία, εἰ δόξει, ἔχειν αἰρεῖσθαι ὅ ἢ τὸ τῆς ψυχῆς χαρακτηρίζεται αὐτεξούσιον.

§. ζθ. Ἐρ. Πότερον δὲ, ἐξωτερικὴν λέγεις τὴν ἐλευθερίαν ταύτην τῆς ψυχῆς ἐνυπάρχειν, ἢ ἐσωτερικὴν;

Ἄπ. Ἀμφοτέρωθεν· οὔτε γὰρ ἐσωτερικῶς ἀναγκάζοιτ' ἂν, (εἴγε πείθοιτο τῷ ὀρθῷ λόγῳ) ἐκείνη ὑπὸ τῶν παθῶν, οἷα· ἐξωθεν ἀνάγκην προσίεται, εἰ μὴ αὐτὴ ἐβελήσειεν, ὡς ἐξ ἐκαστῆς τὰς θέλησεις ἐλευθέρως προεβάλλουσα, καὶ πρὸς τὸ θέλειν, ὃ ἂν μὴ ἐβέλῃ, ἀπαραβίαστος οὖσα.

ο. Ἐρ. Ἡ δὲ κίνησις, ἢ πέμπτη ταχθεῖσα δύναμις τῆς ψυχῆς τί ἐστὶ;

Ἄπ. Ἐνεργεῖα τῆς ψυχῆς, ἢ γρηθται ἐσωτερικῶς μὲν πρὸς ἐκαστὴν ἐν ταῖς εἰρημέναις δυνάμει, τῆ σκέψει, τῆ μνήμῃ, τῆ βουλήσει, τῆ αἰσθήσει (καὶ τοῖς ἐνταῦθα παθαίνουμένη δικαί λαμβάνειν τὴν αἰσθησιν) ἐξωτερικῶς δ' αὖ πρὸς τὸ σῶμα ἐν ταῖς πλείσταις τῶν ἐνεργειῶν.

§. οα. Ἐρ. Διὰ τί ἐν ταῖς πλείσταις, καὶ μὴ ἐν ἀπάσαις;

Ἄπ. Ὅτι τῶν σωματικῶν ἐνεργειῶν αἱ μὲν εἰσὶν ἀναγκαῖαι καὶ ἀκλόσιαι, αἱ δὲ ἐλεύθεραι καὶ ἐκούσιαι.

Ἐρ. Τίνες εἰσὶν αἱ ἀναγκαῖαι;

Ἄπ. Αἱ ζωτικαὶ αἱ ἐξ αὐτῆς τῆς οὐραίας ἀμείσου τὴν δυνάμει· εἰν ἔχουσαι οὐκ αἰ συστολῆ καὶ διαστολῆ τῆς καρδίας καὶ τοῦ πνεύμονος· πρὸς δὲ, ἢ αὐξητικὴ καὶ ἐκκριτικὴ ὥς οὔτε πράξειν, οὔτε κωλύειν δυνατὸν τῆ ψυχῆ.

Ἐρ. Τίνες δὲ αἱ ἐλεύθεραι καὶ ἐκούσιαι;

Ἄπ. Ὅσαι τῶ τῆς ψυχῆς ἀκατακινῆτος ὑπάρχουσι νεύματι, οἷα καὶ τῶν μελῶν τῷ σώματι.

§. οβ. Ἐρ. Πότερον δὲ, τῶ ὅ ἢ ὑπερ ὄρημα λέγομεν, ἐνυπάρχει τοῖς ζώοις, ἢ οὐ;

Ἄπ. Τοῦτο τοῖς μὲν δοκεῖ τῶν φιλοσόφων, τοῖς δὲ οὐ.

§. ογ. Ἐρ. Σὺ δ' αὐτὸς τί φησὶ περὶ τούτου;

Ἄπ. Εἴγε δεῖ πιστεύειν ταῖς ἡμετέροις αἰσθήσει, φησὶ ἔγωγε.

Ἐρ. Τίτι λόγῳ πεποιθώς;

Ἄπ. Ἡ πρὸς τὴν ἑαυτοῦ μητέρα ἐκάστη ἄμα γεννηθέντι προσπάθησις, ἢ πρὸς τὸ πολέμιον ἄμα φυλακὴ καὶ ἐπίθεσις, τὸ προσπαθῶν αὐτῶν εἰς τὸ τακτῆν, τὸ περιπαθῶς ἐπιπέσειν, τὸ πολλὰ εἰν λόγῳ τὰ μὴ λόγον ἔχοντα ἐκ προνοίας αὐτὰ ποιῆν, ταῦτα καὶ ἄλλα μυρία με πείθει ἐνεῖναι αὐτοῖς ῥοπήν τινα ἑμψυτῶν ταῦτα δεῖν.

§. οδ. Ἐρ. Πότεν ἂν ἄλλοθεν ταῦτα γένοιτο πιθανώτερον;

Ἄπ. Πολλὰ γάρ οἱ σκυλακίας ἄμα γεννηθέντες, τὰς τοῦ γάλακτος μαρτύρουσι πίδακας; πότεν δὲ, τυφλὰ εἰν ὄντες, τῆς θηλῆς ἐπικρέμονται; ἐστὶ τι ἄρα τοῖς ἀλόγοις τῶν ζώων μάλιστα, ὃ αὐθόρηματων παρέχει τὴν, πρὸς ἃ πέφυκεν ἕκαστον, κίνησι.

§. οε. Ἐρ. Τούτων δ' οὕτως ἔχόντων, πότερον φῶμεν, μετέχει καὶ τὰ ἀλόγια τῶν ζώων φρονήσεως, ἢ παντάπασιν ταῦτα ἐστὶν ἄφροντα;

Ἄπ. Καὶ ταῦτο τὸ ζήτημα ἀρχαίως ἐδοξεν εἶναι, τῶν μὲν ἀφροσύνητων, τῶν δὲ οὐ μίαν φρόνησιν ἀπλῶς, ἀλλὰ καὶ λόγον αὐτοῖς ὄντων, ἐν οἷς ἂν πράττουσιν, ἀποδεδόχων.

Ἐρ. Σὺ δὲ τί φρονεῖς περὶ τούτων;

Ἄπ. Τὴν μέσσην ἔγωγε ἀσφαλίτερον δεῖν ἡγεῖσθαι βαδίζειν.

Ἐρ. Τίνες δὲ λόγους ἔχεις ἂν ἀντιμέθεαι πρὸς τοὺς πρώτους;

Ἄπ. Εἰ γὰρ δεῖται μηχανικῶς, ὡς ἐκεῖνα ταχθέντων ὑπὸ τῆς οὐραίας, ἐκείν' ἐνεργεῖν, πρώτου μὲν οἷα καὶ ταῖς ἐξωθεν ἀντιφέρουσι ἐνεργείαις, οἷα ὄρωμα ἐν ἑπταίς, καὶ ἀκατακινῆτος πολλακίας γηρημέναι.

χαλκούς καὶ ἀλύσειον ἐναντιωμένους· ἀλλ' αἰεὶ εὐτάκτως, καθάπερ καὶ ἐρολόγιον, ἐπράκτον ἄν, ἢ ἄν πράττωσι.

§. υς'. Ἐρ. Πρὸς δὲ ταύτας δευτέρους τί ἂν εἴποις;

Απ. Ὅτι, εἰ δοῦμεν καὶ ταύτους λογικὰ εἶναι τὰ κτήνη, ἐρ' οἷς δοκοῦσι τινα κατὰ λόγον ἐργάζεσθαι, τί ὅτι μὴ μετελλάξαν ἅπασι πότε τῶν πράξεων τῆς τέχνης, οὕτω δὲ γαλιδῶν, φέρ' εἰπεῖν, οὐδέποτε τὴν τῆς νεοπλασθῆς θέσιν, ἢ τὸν τρόπον ἡμετέρας τῆς συμπλήσεως ἐπειτ' οὐδ' ἂν πράττει, ἢ συλλογίζεται, οἰνοειδέ τε καὶ λόγῳ κατέχει, οὐ διαδοχὴν παρεκκλιθῆσθαι, οὐ μιλῆτην, ἢ ἐννοιακὴν θανάτου· οὐκ ἄρ' ὀρθῶς λογικῶν τινος ἀπέκλειψεν ταύτας κτήνησι.

Ἐρ. Σὺ δὲ, ἢ τὴν μέσων, τί φρονεῖς περὶ τούτους;

Απ. Ὅτι, ἐκ τῶν εἰρημένων συνάγεται, μήθ' ὡς μηχανήματα τὰ κτήνη κινεῖσθαι, μήθ' ἀπλῶς, ὡς ἄνθρωποι, λόγου μετέχειν· φρονήσεως γὰρ καὶ γνώσεως οἰαοῦν, ἀλλ' ἄλλων τελειότερας, μὴ πάντως ἄμοιρα εἶναι, ὡς ζῶα αἰσθητικὰ, καὶ Ἀριστοτέλει δοκεῖ.

§. υγ'. Ἐρ. Ταῦς δ' ἔστω σοφοῖς τί δοκεῖ περὶ τούτους;

Απ. Βασιλεὺς ἢ μέγας, ὅς ὡς ἐν παρόδῳ πῆφατο πρώτων, μετέχειν μὲν φρεσὶ καὶ ταῦτα λόγου τινός, ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς φύσεως, εἴτ' οὐκ ἐξ ὀρμῆς, ἀλλ' ὡς ἐκ συνειδήσεως τούτου πλουτεῖν αὐτὰ· διαφορὰν γὰρ μεγίστην εἶναι φύσεως κτηνῶν πρὸς φύσιν ἀνθρωπίνην· ἢ μὲν γὰρ ἐμψύχισμα θεῖον, τὴν δὲ ζῶσιν ἢ τῆς ἐξίγει.

§. υδ'. Ἐρ. Περὶ δὲ τοῦ ὕπνου ἔχεις εἰπεῖν, τίπως ἐστὶν οὗτος, καὶ πᾶθεν ἔχει τὴν αἰτίαν;

Απ. Πάντως οὐδὲν γὰρ δοκεῖ εἶναι, ἢ ἀνάγκη τῶν αἰσθήσεων· ἢ δὲ αἰτία ἐκ τοῦ διακινῆσθαι τὴν ἐν ταῖς νεύραις φύσιν· τῆ γὰρ τοῦ νευρώδους ρεύματος ἀπουσία τῶν αἰσθήσεων ναρκοῦμένων, ἐπόμενον εἶναι τὴν φύσιν ἀνεκκλίεσθαι· καὶ τούτ' ἐστὶν ὕπνος· μέχρις ἂν τῶν ζωτικῶν περιπαρῆθαι ἐκ τοῦ αἵματος ἀναπληρωθῆντων, διευπνισθέντες, δυναθῶμεν αὐτὴν ἐνεργεῖν.

§. πε'. Ἐρ. Τίνα δὲ τῶν γιγνομένων συντελεῖ μάλιστα ἡμῖν πρὸς ὕπνον;

Απ. Πρώτην μὲν τὸ πῆσαι καὶ ἀθόρυβον ἀπὸ τῶν φροντισθῶν·

ἔπειτα τὸ μονοειδὲς τινός ἐξωθῆναι πρὸς βολῆς, ἢ τοῦ ρεύματος, ποταμοῦ, ἢ μουσικῆς μοιότην, ἢ οὗτου δήπου· τὰ γὰρ ταυῦτα ἀψίκορα ὄντα εἰς ὕπνον ἔτρεφε·

§. πβ'. Ἐρ. Τὰ δὲ ἐνύπνια, ὅπως ποτὲ ὀρεῖ ἢ ψυχή;

Απ. Ἐν τῷ ἐγκρατῶς γενομένης κινήσει· ἵς γὰρ τις ἐκ τινος κινήσεισιν αἰτίας, συνακίνησι καὶ τὰς παρ' αὐτῆς ὡς οὐκ ἔστιν ἄμει πάλαι, ἢν ἐκάστη κατέχει ἰδίαν συγγενῆ καὶ ἀκλινοῦθόν πως, διεγείρουσαι, τὸ νεκρὸν ἐκεῖνο παράγουσιν αἰσθημα, ἄλλο ἄλλου ἀμυδρότερον τε καὶ ἀτοπώτερον·

§. πγ'. Ἐρ. Τί δ' ἐστὶν, ὃ ἡμῖν σύνηθες πάθος καλεῖν;

Απ. Ἀλλοίωσις τις ἐν ταῖς ἀλληλενεργείαις καὶ ἀλληλοπαθείαις τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος· εὐφραϊνομένης γὰρ τῆς ψυχῆς, συναλλάσσεται καὶ τὸ σῶμα· καὶ πάλιν λυπομένης, συνακινῆται· καὶ ἀνάγκη τῶν ταυτῶν καὶ ἀπὸ τοῦ σώματος ἐγγίνεται τῆ ψυχῆ, καὶ τὸν τρόπον τῆς διακορθεύσεως ἀγνοῶμεν·

§. πδ'. Ἐρ. Ὅποια δ' ἂν εἴη τὰ πάθη τὰ ἐξ ἀρχαιτέρων ἐπ' ἀναφορὰ μεταβαίνοντα;

Απ. Θυμὸς, ἐπιθυμία, ἀγάπη, μῖσος, φθόνος, φόβος, ἐλπίς· καὶ τὰ τοιαῦτα· ὧν τὰ μὲν τὸ σῶμα κατάρχει εἰς τὴν ψυχὴν· τὰ δὲ αὐτὰ ἐξ ἑαυτῆς διεγείρουσα φαντασίαι, ἐκπέμπει τῷ σώματι, τοῖς μὲν θάλλειν, τοῖς δὲ κακοῖς σκυθρωπάζειν αὐτὸ ποιῶσα· ὃ δ' οὐκ ἔστιν ἄκατανόητος·

§. πε'. Ἐρ. Πότερον δὲ, ἀρχαιτέραι τὰ πάθη ἢ οὗ;

Απ. Οὐμίνον, ὡς αἰτία γιγνομένη μάλιστα τὰ πάλαι τῆς ἡθικῆς ἀρετῆς· μετριοστέον δὲ μόνον ταῦτα, ἀποκλιθόντας τὰς ὑπερβολάς· ἀρετὴ γὰρ συμμετρία ἐστὶ καὶ μεσότης παθῶν· ἢ δὲ ἀπάθειαι ἀπαρρόμητων καὶ ἀνευθυσίστων πρὸς τὸ ἀρχαῖον τὴν ψυχὴν ἀπεργάζεται·

§. πς'. Ἐρ. Τῶν δὲ παθῶν τούτων τίνα ἐστὶν ἀρχαιτά;

Απ. Ἐν μὲν τοῖς ἠθικαῖς μάλιστα ἀγάπη καὶ μῖσος· ἐν ταῦθα δὲ ἡδονὴν καὶ λύπην οἱ πλεῖστοι τιθέασιν· ἐξ ὧν ὡς ἐκ μίξων ἐλθούσιν καὶ ἄλλα·

χαλόντες καὶ ἀλύεσθιν ἐναντιωμένοις ἀλλ' αἰεὶ εὐπρόκτως, καθάπερ καὶ ἐρωλύγον, ἐπραίτων ἄν, ὅ ἄν πράττωσι

§. υ'. Ἐρ. Πρὸς δὲ ταῖς δευτέρας τί ἄν εἴποις;

Απ. Ὅτι, εἰ δοῦνεν καὶ ταῦτοις λογικὰ εἶναι τὰ κτήνη, ἐρ' οἷς δικαιοῦσι τὸν κατὰ λόγον ἐργάζεσθαι, τί ὅτι μὴ μετέλλαξαν ἅπασι πότε τὸν τρόπον τῆς τέχνης, οἷον δὲ γελιδῶν, φέρ' εἰπεῖν, οὐδέποτε τὴν τῆς νεκρῆς θέσιν, ἢ τὸν τρόπον ἤκειθε τῆς συμπιέσεως ἔπειτ' οὐδ' ἂ πράττει, ἢ συλλογίζεται, σύννοιδέ τε καὶ λόγῳ κατέχει, οὐ διαδοχὴν παρεχλυθόντων, οὐ μιλῆτην, ἢ ἐννοίαν θνητέων οἷα ἄρ' ἔρθῶς λογικῶν τινος ἀπέκλειψεν τὰς κτήσεις.

Ἐρ. Σὺ δὲ, ὁ τὴν μέσσην, τί φρονεῖς περὶ τούτου;

Απ. Ὅτι, ἐκ τῶν εἰρημένων συνάγεται, μεθ' ὧς μηχανήματα τὰ κτήνη κινεῖσθαι, μὴδ' ἀπλῶς, ὡς ἄνθρωποι, λόγῳ μετέχειν φρονήσεως γεμῆν καὶ γνώσεως οἰαοῦν, ἀλλ' ἄλλων τελειότερας, μὴ πάντιν ἄμοιρα εἶναι, ὡς ζῶα αἰσθητικὰ, καὶ Ἀριστοτέλει δοκεῖ.

§. σγ'. Ἐρ. Ταῖς δ' ἔτι σοφοῖς τί δοκεῖ περὶ τούτου;

Απ. Βασίλειος ὁ μέγας, ὅς ὡς ἐν παρόδῳ ἠφατο τούτων, μετέχειν μὲν φρεσὶ καὶ ταῦτα λόγῳ τινός, ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς φύσεως, εἴτ' οὐν ἐξ ἑρμῆς, ἀλλ' οἷα ἐκ σνειδύσεως τούτω πλουτεῖν αὐτὰ διαφορὰν γὰρ μεγίστην εἶναι ψυχῆς κινήσων πρὸς ψυχῆν ἀνθρωπίνην ἢ μὲν γὰρ ἐμφύσιμα θεῶν, τὴν δὲ ζῶσιν ἢ γῆ ἐξίγει.

§. σδ'. Ἐρ. Περὶ δὲ τοῦ ὕπνου ἔχεις εἰπεῖν, τίποτε ἐστὶν οὗτος, καὶ πῶθεν ἔχει τὴν αἰτίαν;

Απ. Πάνωτε οὐδὲν γὰρ δοκεῖ εἶναι, ἢ ἀντίκλιτα τῶν αἰσθήσεων ἢ δὲ αἰτία ἐκ τοῦ διαπραῖσθαι τὴν ἐν ταῖς νεύροις ῥοήν· τῆ γὰρ τοῦ νευρώδου ρεύσῳ ἀπνοσίᾳ τῶν αἰσθήσεων νεκρουμένων, ἐπόμενον εἶναι τὴν ψυχὴν ἀναπνεῖσθαι καὶ τούτ' ἐστὶν ὕπνος· μέχρις ἄν τῶν ζωτικῶν πανταγῶν ἐκ τοῦ αἵματος ἀναπληρωθῶντων, δισπνισθῶντες, δυναθῶμεν αὐ ἐνεργεῖν.

§. π'. Ἐρ. Τίνα δὲ τῶν γιγνομένων συντελεῖ μάλιστα ἡμῶν πρὸς ὕπνον;

Απ. Πρῶτον μὲν τὸ ἠσυχῆσαι καὶ ἀθρόον ἀπὸ τῶν φροντίδων·

ἔπειτα τὸ μονοιδεῖς τινός ἐξωθῆναι προσβολῆς, ἢ τοῦ ρεύματος, ποταμοῦ, ἢ μουσικῆς μονοτονου, ἢ ὅτου δέποτε· τὰ γὰρ τοιαῦτα ἀψίκορα ὄντα εἰς ὕπνον ἔτρεφε·

§. πβ'. Ἐρ. Τὰ δὲ ἐνύπνια, ὅπως ποτὲ ὄρα ἢ ψυχῆ;

Απ. Ἐν τῷ ἐγκερῶντι γιγνομένης κινήσεως ἐκ γὰρ τινος κινήσεως αἰτίας, συνακίνησι καὶ τὰς παρ' αὐτῆς οὕτως οὐν ἄμικ παλαι, ἢν ἐλάττω κατέχει ἰδίαν συγγενῆ καὶ ἀεὶλυθὸν πως, διεγείρῃσαι, τὸ νεκρὸν ἐκεῖνο παράγωνσιν αἰσθημα, ἄλλο ἄλλου ἀμυδρότερον τε καὶ ἀτοπώτερον·

§. πγ'. Ἐρ. Τί δ' ἐστὶν, ὃ ἡμῖν σύνθετος πάθος καλεῖν;

Απ. Ἀλλοίωσις τις ἐν ταῖς ἀλληλενεργείαις καὶ ἀλληλοκαθείαις τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος· ἐμφρακτινῆς γὰρ τῆς ψυχῆς, συνεξάλλεται καὶ τὸ σῶμα· καὶ πάλιν λυπνομένης, συνακίεται καὶ ἀνάπαλιν ταῦτά καὶ ἀπὸ τοῦ σώματος ἐγγίνεται τῆ ψυχῆ, καὶ τὸν τρόπον τῆς διαπορθμεύσεως ἀγνοῶμεν·

§. πδ'. Ἐρ. Ὅποια δ' ἄν εἴη τὰ πάθη τὰ ἐξ ἀρχιτέρον ἐπ' αἰσθητέρα μεταβαίνοντα;

Απ. Θυμὸς, ἐπιθυμία, ἀγάπη, μῖσος, φθόνος, φίλος, ἐλπίς· καὶ τὰ τοιαῦτα ὡν τὰ μὲν τὸ σῶμα κατάρχει εἰς τὴν ψυχῆν· τὰ δὲ αὐτῆ ἐξ ἑαυτῆς διεγείρῃσαι φαντασίαν, ἐκπέμπει τῷ σώματι, τοῖς μὲν θάλλειν, τοῖς δὲ κακοῖς σκυθρωπάζειν αὐτὸ πιασῶν· ὃ δ' οὐν τρίτος ἀκατανόητος·

§. πε'. Ἐρ. Πότερον δὲ, ἀρχιτέρα τὰ πάθη ἢ οὐ;

Απ. Οὐμινον, ὡς αἰτία γιγνόμενα μάλιστα τὰ πολλὰ τῆς ἠθικῆς ἀρετῆς· μετριοστέον δὲ μόνον ταῦτα, ἀποκαλοῦντας τὰς ἠθικῆς βολῆς· ἀρετὴ γὰρ συμμετρία ἐστὶ καὶ μεσότης παθῶν ἢ δὲ ἀπάθεια ἀπαρῶματον καὶ ἀνευθουσίαστον πρὸς τὸ ἀρχιτέρον τὴν ψυχῆν ἀπειγάζεται·

§. πς'. Ἐρ. Τῶν δὲ καθῶν τούτων τίνα ἐστὶν ἀρχιτέρα;

Απ. Ἐν μὲν τῆς ἠθικῆς μάλιστα ἀγάπη καὶ μῖσος· ἐνταῦθα δὲ ἠδονὴν καὶ λύπην ἢ πλεῖστα τιθήσιν· ἐξ ὧν οἷς ἐκ βίβων ἐλαττοῦται καὶ ἄλλα·

§. πς'. Ἐρ. Καὶ τί ἐστὶν ἡδονή;

Ἀπ. Ἡδεϊάτις καὶ φαιδρὰ διάγυσις τῆς ψυχῆς ἀγαθοῦ παρόντος ἐπίσημῶν τινῶν ἀλλοιώσειν ἐμποιοῦσα τῷ σώματι.

§. πς'. Ἐρ. Δύπη δὲ τί ἐστὶ;

Ἀπ. Διάθεσις ἀηδῆς τῆς ψυχῆς ἐπὶ ἀντιλήψει κακοῦ παρόντος οὐκ ἄνευ σωματικῆς ἀλλοιώσεως.

§. πδ'. Ἐρ. Τὸ δὲ σῶμα πῶς ἔχει ἐν ταῖς τοιαύταις;

Ἀπ. Δῆλον ὅτι συνδιατίθεται τῇ ψυχῇ ἐν μὲν γὰρ ταῖς ἡδοναῖς ἢ κίνησις τοῦ αἵματος καὶ τῶν ζωτικῶν πνευματικῶν ῥέων γίγνεται, ἢ καρδία ἀνασκιρτᾷ, σφυγμὸς εὐρύνεται, καὶ πρόσωπον θάλλει ἐν δὲ ταῖς λύπαις τοῖν κεντρίον, σενουμένων τῶν ἀγγείων, ἐξαμβλύνεται ἢ κίνησις τῶν ὑγρῶν διὸ δεσμὸν καρδίας τὴν λύπην ἐνούμασαν.

ΘΕΟΛΟΓΙΑ.

§. πθ'. Ἐρ. Ἐκ δὲ τούτων τί πρὸς ἡμῖν ὑπελκυσθὲν ἐστὶ λαγῶν;

Ἀπ. Οὐδέν, ἢ περὶ θεοῦ, ὅσα ἡμῖν ἄνδρες σοφία καὶ ἀρετὴ διαλάμποντες εἰρήασιν περὶ τούτου, δέξιν ἢ Θεολογία.

§. υ'. Ἐρ. Καὶ τί ἐστὶν ἡ Θεολογία;

Ἀπ. Ἐπιστήμη, τῶν τῆς ὑπάρξεως καὶ τῶν ιδιοτήτων τοῦ θεοῦ λόγων παρέχουσα.

Ἐρ. Εἰς πόσα διαιρεῖται;

Ἀπ. Εἰς τρία· εἰς Δογματικὴν οὗ ἡ γνῶσις ἡμῖν δεδιώρεται ἐξ ἀποκαλύψεως εἰς Ἠθικὴν, οὗ ὑποκαίμενον ἢ πράξις, εἶγε συμφώνως ἔχει τοῖς πιστευομένοις· καὶ εἰς Μεταφυσικὴν οὗ ἔργον λόγων τε εὐρεῖν τῆς ὑπάρξεως τοῦ θεοῦ, τὰς τε ιδιότητας, καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐξετάσαντας.

Ἐρ. Περὶ τίνος τούτων ἡμῖν ὁ λόγος ἐνταῦθα;

Ἀπ. Περὶ τοῦ τρίτου, μεταφυσικῆς δηλ. τὴν τοῦ θεοῦ ὑπάρξιν εὐρεῖν.

Ἐρ. Πῶς ἔσαι τούτου λαγῶν τῷ νοῦ;

Ἀπ. Πρῶτον μὲν ἐκ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς, ὅτι μὴ οὔσα ἢ ἀντικαῖον, ὑφ' ἑτέρου ἀναγκαίου τὴν ὑπάρξιν ἔχει.

Ἐρ. Τί ἐστὶν ἀναγκαῖον, καὶ μή;

Ἀπ. Ἀναγκαῖον μὲν ὅν ἐστὶ τὸ ἀναγκάτως ὑπάρχον, δέξτε τὸ αὐθύπαρκτον, τὸ μηδέποτε ἀλλοιούμενον, μὴ μεταβαλλόμενον, μὴ τροπόμενον, μὴ παθαινόμενον ἐξωθεν· τὸ δὲ τὰ τοιαῦτα πάσῃν κατὰ συμβεβηκὸς εἶναι λέγεται ὡς οἷον ἡ ψυχὴ πολλὰς μεταβολὰς καὶ ἀλλοιώσεις τοιαύτας πάσχουσα, καὶ κατὰ συμβεβηκὸς ἢ ὑπάρχουσα, ἐφ' ἑτέρου αἰτίου ἐξ ἀνάγκης τὴν ἐξάρτησιν ἔχει.

§. υα'. Ἐρ. Πόθεν ἀλλοθεν δὴλη ἢ κατὰ συμβεβηκὸς ὑπάρξιν τῆς ψυχῆς;

Ἀπ. Ἐξ αὐτῶν τῶν ιδεῶν· οὔτε γὰρ αὐτὴ ἐφ' ἑαυτῆς λαβεῖν κίσθημα δύναται, μὴ τῶν ἐξωθεν προσβαλλόντων, οὔτε πρὸς προσβαλλόντων ἐκείνων, ἀπέσασθαι· τὸ δὲ τοιοῦτον οὐκ ἂν εἴη αὐθύπαρκτον· πῶς γὰρ τὸ μηδὲ τῇ ἑαυτῇ δυνάμει ἐλευθέρως δυνάμενον γράσασθαι; ἔπειτα οὐδ' αὐτὴ ἢ ψυχὴ ἢ νοεῖν δυνάμενη σύνουδει πώποτε ἑαυτῇ αὐθύπαρκτος οὔσα· ἔστιν ἄρα τί, ἀφ' οὗ ὡς πρῶτον ἀναγκάτως ἢ ψυχὴ ἐξαρτᾶται.

§. υβ'. Ἐρ. Πόσῳ ἄλλως ἔχεις πιστώσασθαι τούτου;

Ἀπ. Τετραχῶς, ἐκ τοῦ ὀρθοῦ λόγου, ἐκ τῆς ὑπάρξεως τῶν σωμάτων, ἐκ τοῦ τέλους αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῆς ἱστορίας.

Ἐρ. Πῶς τὸ πρῶτον τὸ ἐκ τοῦ ὀρθοῦ λόγου γινώσκον;

Ἀπ. Ὅτι τῷ θεῷ αὐθύπαρκτον ὁμολογεῖν οὐδὲν ἐστὶν ἀντιφάσκον οὐδ' ἔστιν, ὃ ἂν ἀντιπεριπίπτει τῷ λόγῳ τούτῳ.

Ἐρ. Τὸ δὲ ἐκ τῆς ὑπάρξεως τῶν σωμάτων;

Ἀπ. Ὅτι τὰ πάντα, ὡς ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ ὄντα διχνηκεῖ, ἐν ἑτέρῳ τελειτέρῳ τε καὶ ἀναγκαίῳ ὄντι, ἀναγκάτως τὴν αἰτίαν τῆς ἑαυτῶν ὑπάρξεως ἔχουσιν.

Ἐρ. Τὸ δὲ ἐκ τοῦ τέλους καὶ τῆς ἀρμυνίας τῶν ὄντων;

Ἀπ. Ὅτι πάντα ὁρῶμεν τὰ γινόμενα κατὰ λόγον γινόμενα;

Ἐρ. Τί ἐστιν ἀγαθότης τοῦ θεοῦ;

Απ. Ἰδιότης, καθ' ἣν εἶνε ἡμῶν πεποίηκε καὶ ποιῆ, τὰ τε πᾶσι
 ῥόντα ἀγαθὰ ἐκείνῳ συντηρῶν, καὶ εἰς τὸν ἑλπιόμεθα, καθ' ἑκάτερον
 τελειῶν ἐπὶ δὲ τοῦτοις τὴν θλίψιν κυβερνῶν πρὸς τὸ ἀγαθόν, καὶ
 τῆ ψυχῆ τὴν ἐλευθερίαν δωρούμενος.

Ἐρ. Τί δὲ δικαιοσύνη;

Απ. Ἰδιότης, καθ' ἣν ἐν τῷ μέλλοντι ἀποδώσει ἡμῖν ἐκάστη
 ἀμοιβὴν τῶν κατὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς ψυχῆς βεβιωμένων ἀξίαν.

§. υς'. Ἐρ. Ἐν δὲ τῇ δημιουργίᾳ τίνες τῶν ιδιοτήτων αὐτοῦ
 ἐπιλαμβάνουσι μᾶλλον;

Απ. Ἡ δύναμις, ἡ σοφία, καὶ ἡ ἀγαθότης. ἡ δύναμις μὲν, ἡ
 πάντα ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παρήγαγεν. ἡ σοφία δὲ, ἡ ἐν
 ἑσθ' καὶ ἀπορῆσθ' τῶν ἐπὶ μέρους συντηρῆ τὰ καθόλου, καθ' οὓς λόγους
 οὐσιοποιῶν αἰωνίως ἐν τῷ δημιουργικῷ συνεφεστώτασ νοῦ, ταῦτ' ἐν
 χρόνῳ ποθ' ὑστερον δεδημιούργηκεν. Ἡ δ' αὖ ἀγαθότης, ἡ διαίπει τὸ
 πᾶν ἐν παντοίαις μεταβολαῖς πρὸς τὸ σώζεσθαι ὑποῦ μίλιτα ἐπι-
 ρᾶται ἡ πρόνοια αὐτοῦ δικαίως μέχρι τῶν ἐσχάτων. Ἐκ μὲν γὰρ
 οὐν ἡ δημιουργία, ἀνερμήνευτος δὲ ἡ συντήρησις, ἀκατάληπτος ἡ
 ἐργησις, ἀνεκφορτος καὶ ἡ πρόνοια.

Ἐρ. Ἐπανάλαβε ἡμῖν τὰ περὶ Θεοῦ εἰρημένα μετὰ συντηρίας.

Απ. Ὁ Θεός ἐστιν ἀναρχός, ἀυθόπαρχτος, αἰώνιος, τέλειος, ἐν ἐπι-
 τάσει καὶ πλήθει μεθ' ὑπερτελειῶν τῆς ἀπλότητος τὰς ἀπλᾶς ἀπλῶς
 τελειότητας ἔχων, ἡλικίας καὶ ὄσας οὐδ' ἂν ἐξισχύσειε νοῦς οὐμὸς
 περινοῆσαι, ἀπειροτέλειος καὶ ἀπλῶς τέλειος ἐξυμνούμενος, ἀπειρος,
 ἀπερίγραπτος, ἀναλλοίωτος, ἀντοκίνητος, ἡ μᾶλλον ἡ ἀντοκινότης
 τὰ πάντα κινῶν καὶ κοσμῶν. ἀγαθός, δίκαιος, ὁ διεξάγων τὰ πάντα
 σοφία καὶ πρόνοια μέχρι τῶν ἐσχάτων, καὶ ὁ ἐπαγγελόμενος δό-
 σαι κατὰ τὴν ἀξίαν ἑκάστῳ τῶν μισθῶν τῶν βεβιωμένων.

ὠδῶνως προσίεται, τοῦτο ἀπειρον ἀντικρὺς· εἰ δὲ μὴ, εἴη ἂν ἀτελής,
 ὑπερ ἀντιφάσκει πρὸς τὰ εἰρημένα.

Ἐρ. Πῶς δὲ ἀπερίγραπτος;

Απ. Φανερόν, ὅτι τὸ ἀπειρον ἐστὶ πάντως καὶ ἀπερίγραπτον· τὸ
 γὰρ παντὸς ἐπέκεινα πέρατος πῶς ἂν περιγραφῆν ἐπιδείξαιτο;

Ἐρ. Πῶς δὲ πανταχοῦ παρών;

Απ. Ὅτι ἀνάγκη τὸ παντὸς πέρατος καὶ περιγραφῆς ἐκτὸς παν-
 ταχοῦ παρῆναι.

Ἐρ. Πῶς δὲ καὶ εἰς ὁ θεός;

Απ. Ὅτι τὸ ἀπειρον καὶ ἀπερίγραπτον οὐ δύναται μὴ εἶναι παν-
 ταχοῦ· οὐκοῦν οὕτω πολλὰ εἶναι· τὰ γὰρ τοιαῦτα ἐν τύπῳ καὶ πε-
 ρασμένα.

Ἐρ. Πῶς δὲ παντοδύναμος καὶ πάνσοφος;

Απ. Ὅτι, ὡ πάντα τὰ εἰρημένα πρόσκειναι, εἶθ' ὅπως μὴ παντοδύνα-
 μον καὶ πάνσοφον εἶσαι; δύναται δ' οὐν, ὁ βούλεται· βούλεται δὲ καὶ κεί-
 ληθές καὶ σύμφωνον τῇ ἑαυτοῦ σοφίᾳ· οὐ γὰρ ἂν τὰ ἀντιφάσκοντα συνα-
 ληθεύειν ποιήσειεν, οὐδ' ἂν ψεύσκειτο καθ' ἑς τέταρτε τῆς ἐξ ἀρχῆς.

Ἐρ. Πῶς δὲ καὶ ἀπλῶς ὁ θεός;

Απ. Ὅτι οὐσία ἐστὶ διανοητική· εἰ μὴ γὰρ τιοῦτος, ἐστὶ πάντως
 σύνθετος· τὸ δὲ σύνθετον ἐκ μερῶν· τὰ δὲ μέρη προϋποτιθενται τὰ
 δὲ προϋποτιθέμενα ἦν ἂν αὐτῷ ἀρχὴ τῆς ὑπάρξεως ὁ ἑαυτοῦ ἐπὶ
 τῷ ἀναγκαίως ὑπάρχοντι, καὶ αὐθόπαρχτος, καὶ αἰώνιος, καὶ πᾶσι
 τοῖς λοιποῖς, ἃ φθάσαντες ἀπεδείξαμεν.

Ἐρ. Πῶς δὲ ἀναλλοίωτος;

Απ. Διότι, εἰ ἀπλῶς, ἐστὶ δέητος καὶ ἀναλλοίωτος· εἰς τί
 γὰρ ἀλλοιωθήσεται τὸ ἀναγκαίως καὶ μὴ κατὰ συμβεβηκὸς ὑπαρχόν;

§. υί'. Ἐρ. Ἐτέρων δὲ τοῦ θεοῦ ιδιότητα ἔχεις εἰπεῖν;

Απ. Πῶς γὰρ οὐ; ἀλλ' ἐπὶ πασῶν τῶν τε εἰρημένων καὶ τῶν πα-
 ραλειμμένων ἐπιλαμβάνει μάλιστα ἡ ἀγαθότης αὐτοῦ καὶ δικαιοσύνη.

Ἐρ. Πόθεν αὐτῷ περιχέονται τὰτα;

Απ. Ἐκ τῆς ἑαυτοῦ τελειότητος· τελειος γὰρ ὢν, οὐ δύναται μὴ
 καὶ ἀγαθός καὶ δίκαιος εἶναι, καὶ πᾶσι ἔχειν τὰς ἀρετὰς.

αὐτο δὲ τῆ ἀλόγῃ φύσει ἀποδιδόναι ἀλογίαν τε καὶ ἄτοπον· ἔστιν
ἢ τι λογικὸν ὑπέρτατον καὶ τελειότατον.

Ἐρ. Τὸ δὲ ἐκ τῆς ἱστορίας πῶς;

Ἀπ. Ὅτι ἐξ ἀρχῆς παρὰ πᾶσι τῆς ἔθνεσιν ἢ τοῦ θεοῦ ὑπῆρξεν
θεός, καὶ ἐν ταύταις εἰς διαφόρους καὶ ἀλλοκότους ἐτρέψισαν δο-
ξασίας, οὐκ ἔστιν καὶ ταύτων ἀπάντων ὁμολογεῖται ἡ ὑπαρξίς τοῦ θεοῦ.

Ἐρ. Ἐκ δὲ ταύτης τῆς ὑπάρξεως τοῦ θεοῦ χωρῶμεν
ἢ καὶ εἰς τὰ δευτέρα, ὡς ἰδιώτητας αὐτοῦ ἔχει εἶναι· τίνας δὲ
αὐτῶν αὐταί;

Ἀπ. Τὸ αὐθύπαρκτον, τὸ αἰώνιον, τὸ τέλειον, τὸ ἄπειρον, τὸ ἀπε-
ργραπτον, τὸ πανταχοῦ παρεῖναι, τὸ ἐνιαῖον, τὸ παντοδύναμον, τὸ
ἀνύψυτον, τὸ ἀπλοῦν, τὸ ἀναλλοίωτον, τὸ ἀγαθόν, τὸ δίκαιον, καὶ
ἄλλα τοιαῦτα πρόσκειται τῇ ὑπερτάτῃ οὐσίᾳ.

Ἐρ. Δείξον πρῶτον, πῶς ἔστιν αὐθύπαρκτος ὁ θεός;

Ἀπ. Ὅτι, ὁμολογηθὲν ὑπάρχειν θεόν, ἀνάγκη καὶ αὐθύπαρκτον
αὐτὸν εἶναι.

Ἐρ. Ὑπὸ τίνας γὰρ ἂν τὴν ὑπαρξίν ἔσχε, προῦθου τῶν αἰτιῶν μὴ
ἂν προΐουσι ἐπ' ἄπειρον;

Πῶς δὲ καὶ αἰώνιος;

Ἀπ. Ὅτι αὐθύπαρκτος ὁμολογηθέντος αὐτοῦ, ἀνάγκη καὶ αἰώνιον
εἶναι· εἰ γὰρ ἦν ὅτι οὐκ ἦν, πῶθεν ἂν τὴν ἀρχὴν ἔσχε, μὴ οὕτως
προῦθου τῶν αἰτιῶν ἐπ' ἄπειρον; ἢ αὐτὸς ὑφ' ἑαυτοῦ; ἀλλὰ πῶς
αὐτὸς ἂν εἴη τὸ μὴ ὄν ἐκ μηδενὸς γενέσθαι, ἀρχὴν λαβὼν; οὐκ ἦν
ἔτι, ὅτε θεὸς οὐκ ἦν, ἀλλ' ἦν καὶ ἔσται· ὁ γὰρ αὐτὸς ὑφ' ἑαυτοῦ τὴν
ὑπάρξιν ἔχει, τοῦτο ἀδύνατον μὴ καὶ αἰδίου εἶναι.

Ἐρ. Τέλειος δὲ πῶς ἂν εἴη;

Ἀπ. Εἰ γὰρ αὐθύπαρκτος, ἔσται δῆπου καὶ ἀνεξάρτητος, ὡς μη-
θεός ὄντος, ὑφ' οὗτου ἐξαρτηθήσεται· τὸ δὲ ταιῶτον πῶς ἂν εἴη
ἀπλοῦς, τέλειον ἀφ' ἑαυτοῦ δυνάμενον εἶναι;

Ἐρ. Πῶς δὲ ἄπειρος;

Ἀπ. Ὅτι τελείως ὄντι οὐδ' ἂν ἐπινοῖα προσθεῖται· ἢ γὰρ προ-
σθήκη ἀτελοῦς καὶ πεπερασμένου ἐστὶ προσθήκη· ὁ δὲ προσθήκην

Μεταμέλεια τί ἐστὶ. πζ.

Μεταφυσικὴ τί ἐστὶ. α.

Μεταφυσικῶς θεολογεῖν. υί.

Μνήμη δυνάμει τῆς ψυχῆς. ξβ. ἐπι-
διόφορος πᾶσι ἡλικίαι. ξβ. συμ-
περιχρηται περιστάσει. ξγ. δια-
φέρει φαντασίας. ξδ.

Μίσος τί. πζ.

Νέμεσις τί. πζ.

Νόμος φύσει ἀκατάληπτος. λγ.
νόμος ἀφρανείας. λδ. νόμος ἀδια-
φορίας. λθ. νόμος ἀντιθέσεως. μ.
νόμος ἠθικῶς τριῶν. αὐτίθι.

Ὁδύνη τί ἐστὶ. πζ.

Ὁσίος τί ἐστὶ. πζ.

Ὁμοιον τί. ιζ. ἐκ παραβολῆς αὐτοῦ
πολλὰ ἔννοιαι γενικῶς ἀναγίν-
ονται. ιε.

Ὁν καὶ μὴ ὄν τί, καὶ ποσυχῶς. ιθ.
ἀνεγκλιῶν καὶ κατὰ συμβεβη-
κίαν. υί.

Ὀντολογία τί ἐστὶ. α.

Ὀρεξίς τί ἐστὶ. ξγ.

Ὀσμὴ τί ἐστὶ. ξη. οὐ καὶ ἔξῃς.

Ὀυσία τί ἐστὶ. ι. Ὁρισμός. ια.

Ὀχλησις τί ἐστὶ. πζ.

Πάθη τοῦ σώματος πῶθεν καὶ
ὅπως. πβ. ὁ τρίτος τῆς ἀλληλο-
καθείας αὐτῶν ἀκατανόητος. πγ.
ὅτι δεῖ μόνον μετριάξεν τὰ πά-
θη. πδ. τὰ ἀρχικὰ αὐτῶν ἀγά-
πη καὶ μίσος, ἢ μᾶλλον ἔδονα
καὶ λύπη. πε.

Πεπερασμένον τί ἐστὶ. κθ.

Πένθος τί ἐστὶ. πζ.

Πνεῦμα ζωτικὸν τί ἐστὶ. ις.

Προσχή τί ἐστὶ. ξ.

Σκέψις δυνάμει τῆς ψυχῆς. ξ.

Στεφάνος τί καὶ ὅπως εἰς εὐνοίαν
ἔκει. η. θ.

Στοιχεῖα τίνα. κθ.

Σύστημα τοῦ κόσμου πῶθεν. λγ.

Συγγυσις τί ἐστὶ. πζ.

Συμπάθεια τί ἐστὶ. κ.

Συγκλημῶς τί ἐστὶ. πζ.

Σῶμα τί ἐστὶ, καὶ τί διαφέρει τῆς
ὕλης. ι.

Τάξις τί ἐστὶ. κθ.

Ταυτοῦτι τί, καὶ ποσυχῶς. ις.

Τελειότης τί ἐστὶ, καὶ βαθυμείας
αὐτῆς. κθ.

Ἰλα διαφέρει σώματος. ι. ποσυ-
χῶς ἐκλαμβάνεται. κθ. ὅτι ἀρ-
γὴ μεταφυσικῆ. λ. μετακινεῖ-
ται ὑπὸ τῶν ἐξωθεν προσελ-
λόντων. λθ. γνωρισματα ὁ θεός
τρία. αὐτίθι ὕλη, βρώτης ὑπὸ
νθ. διαπορθμεύει τὰς ἰδέας εἰς
τὸν ἐγκέφαλον. νζ.

Ἰπαρξίς θεοῦ πολλαχῶς ἀπεδου-
νύται. υί. καὶ ἔξῃς.

Ἰππος πῶθεν καὶ τί ἐστὶ. οθ. τίνα
αὐτοῦ τὰ ἐπαγεργά. π. παρὰ
τὰ τῶν ἐνοπνίων. κθ. στμ.

Φαντασία τί ἐστὶ, καὶ ὅπως εἰς
μνήμην περιτρέπει πολλαχῶς. ξδ.
ἐπιβάνουσι τὰ πάθη. ζζ.

Φθόνος τί ἐστὶ. πζ.

Φύσις τί ἐστὶ καὶ διαφορὰ αὐτῆς
πρὸς τὴν οὐσίαν. ια. κατὰ φύσιν,
παρὰ φύσιν, ὑπὲρ φύσιν τί δια-
φέρει. λζ. νόμος φύσει τριῶν.
λκ. λθ. μ.

Χαρὰ τί ἐστὶ. πζ.

Χρόνος τί ἐστὶ. ιθ.

Ψυχὴ ὅπως τὰς ἰδέας διὰ τῶν
αἰσθητικῶν λαμβάνει. δ. ε. ζ.
ὁρισμῶς αὐτῆς. ιε. ὅτι ἐξ ἑτέρου
τινας ἀνεγκλιῶν ἐξαρτάται. υί.
καὶ ἔξῃς ἐκ τῶν δυνάμεων καὶ

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝ. ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ.

γάσεως. ε. γνώσις τῶν αἰσθη-
 σεων. ζ. τῆς ἐκτάσεως καὶ τῆς
 ὀπίσθιου. η. τοῦ σώματος. θ.
 Διάστημα τί ἐστὶ. ιθ'.
 Διακωσις τί ἐστὶ. κζ'.
 Δύναμις τῆς ψυχῆς τριπλή. δ.
 ἀρχὴ καὶ αἰτία πάσης κινήσεως
 καὶ μεταβολῆς. ια. ἢ μὲν ἐλευ-
 θερος ἢ δὲ, ἀναγκαστή· καὶ ἢ
 μὲν ἐνεργητικὴ, ἢ δὲ παθητικὴ·
 αὐτῶν δυνάμεις ἀπείραστα. λ.
 δυνάμεις πέντε γδ'. δυνάμεις
 ἐκούσιαι, καὶ ἐλεύθεραι. οα.
 Δυνατὸν ποσαχῶς. ιγ'.
 Δυσφορία τί ἐστὶ. π.
 Δυσχερέα τί ἐστὶ. π.
 ἔθος, ὅτι ἰσχυρὸν. ζ.
 Εἶδος τί ἐστὶ. κς'. ὅτι ἀρχὴ μετα-
 φυσικῆ. λβ.
 Ἐκτασις τί, καὶ ὅπως γινώσκει-
 ται. η. ὅτι ποιότης οὐκ ἰσχύει. θ.
 Ἐλεος τί ἐστὶ. πζ'.
 Ἐλευθέρη βούλησις. ζθ'. ζθ'. διπλή.
 τίς ἐστίν, καὶ μὲν ἀπὸ βίας, καὶ δὲ ἀπὸ
 ἀνάγκης. ζθ'.
 Ἐλπίς τί ἐστὶ. κ'.
 Ἐνδεγόμενον τί ἐστὶ. ιδ'.
 Ἐνέργεια, ὡς μὲν ἐκ τῆς δυνάμεως
 προβαλλομένη, λέγεται ὡς δὲ
 πρὸς τὸ δεκτικόν, πάθος. ια. καὶ
 ἄλλως. β.
 Ἐννοια ὅποια. δ.
 Ἐπιφορά. δ.
 Ἐπιχειρηματικὴ τί ἐστὶ. πζ'.
 Ἐπιτόμιος τί ἐστὶ, καὶ ποσαχῶς. ις'.
 Ἐυδαιμονία τίς μὲν τελεία· τίς δὲ
 ἢ πρόσκαιρος καὶ ποσαχῶς. λβ.
 Εὐθυμία τί ἐστὶ. πζ'.
 Ζήλος τί ἐστὶ. πζ'.
 Ἰδὸν τί ἐστὶ. πζ'. πζ'.

Ἡρεμία τί ἐστὶ. ιθ'.
 Θέλησις ὁμοιωσις τῆς ψυχῆς τί
 ἐστὶ. ζε. εὐνοίαι τῆν ἐκυτῆς ἐλευ-
 θερίαν. ζθ'.
 Θεολογία. α. διαίρεσις αὐτῆς. ς'.
 Θεὸς ὑπάρχων πολλαχῶς ἀποδεί-
 κνυται. ια. καὶ ἐξῆς ὅτι αὐθύ-
 κατος καὶ αἰώνιος καὶ ἀίδιος.
 υγ'. ἀνεξέλεγκτος, τέλειος, ἀπει-
 ρος, ἀπερίγραπτος, παν-αχῶς
 παρὼν, εἷς, παντοδύναμος, ἀπ-
 λῶς, πίνσοφος, ἀνάλλοιτος.
 ιιδ'. ἀγαθὸς καὶ δίκαιος. ιιι. τῶν
 ἰδιωτήτων αὐτῶν αἱ προήγουσαι
 ἐν τῇ φύσει τὸ σοφόν, τὸ ἀγα-
 θόν, τὸ δυνατὸν ἐστὶ. ιις'.
 Θεωρία τί ἐστὶ. ζα.
 Ἰδέα ὅποια. δ. ἀρχὴ καὶ τῆς ἐν-
 νοίας αὐτῶν συνεχέονται ἐν τοῖς
 ὑπνοῖς. πα.
 Ἰσον τί ἐστὶ. ιζ'.
 Κακία ποσαχῶς. λ'.
 Κακὸν τί ἐστὶ. ζς'.
 Κίνησις τί ἐστὶ. ιθ'. δυνάμις τῆς
 ψυχῆς ὅπως δὲ αὐτῆς ἐνεργεῖ,
 καί πως καὶ παθίνεται. ια, πα.
 Κοσμολογία. α. λβ'.
 Κόσμος τί ἐστὶ. λβ'. ποσαχῶς λβ-
 γεται. λδ. εἰ ἔχει ἀρχὴν. μα.
 εἰ τέλειος καὶ ὅπως. μβ — μδ'.
 Κτήνη ὅτι ὀρεκτικὰ. οβ' — οε. οὐ
 μηχανικῶς κινούνται ἀλλὰ ἐν-
 σει καὶ θελήσει. οε. ὅτι οὐ λογικὰ
 καὶ ἡμᾶς ος'. ὅτι αἰσθήσει καὶ
 κρίσει τῶν ἐκ φύσεως σαμῆτι-
 νόντων ἡμῶν τελειότερα. ος'. ὅτι
 φρονήσιως καὶ γνώσειως οὐ παν-
 παν ἄμορα. οθ'.
 Λίπη πάθος ἀρχικόν. πβ. τί ἐστὶ
 αὐτῆ. πζ', πζ'.

Ἀγαθόν τί ἐστὶ. ς. ζς'.
 Ἀγαθότης τί ἐστὶ καὶ τίνες αὐτῆς
 αἱ βαθμίδες. λ'.
 Ἀγάπη τί ἐστὶ. ζθ'.
 Ἀδιαφορία τῆς ὕλης τί ἐστὶ. λθ'.
 Ἀδράνεια τί ἐστὶ. κ. νόμος αὐτῆς. λθ'.
 Ἀδύνατον ποσαχῶς. ιγ'.
 Ἀθυμία τί ἐστὶ. πζ'.
 Ἀϊθιόν τί ἐστὶ. κα.
 Αἰώνιον τί ἐστὶ. κα.
 Αἰσθημάτων διὰ τῶν νερῶν ἐγγί-
 νονται τῆ ψυχῆς. νς'. ὑπὸ τῶν
 σωματικῶν τῆ ψυχῆς ἐμποιοῦνται,
 ταῖς δ' ἀλλοίωσις τοῖς σώμασιν
 οὐκ ὑπάρχουσι. νθ'.
 Αἰσθησις δυνάμις τῆς ψυχῆς. νε.
 αἰσθησις, αἰσθημα, αἰσθητικόν,
 αἰσθητὸν, αἰσθητήριον διαφέρου-
 σι πρὸς ἀλλήλα. νε.
 Αἰσθησις ἀρχὴ τῶν μερικῶν ἰδεῶν.
 δ. διὰ τῆς ἀφῆς πρῶτον ἐγγί-
 νεται ἡμῖν ἢ τῆς ὑπάρξεως τῶν
 πραγμάτων πρῶτον ἐννοια· εἰθ'
 οὕτω καὶ τῆς ἀποστάσεως. ς'. τῆς
 ἐκτάσεως καὶ τερμύτητος. η. τοῦ
 σώματος. θ'. ὅπως αἰσθησις αἰσ-
 θησιν συγγάνει διδάσκουσα. ε.
 Αἰσθητήρια πάντα. νε. ὅπως ἐνεργ-
 γῶσι. νς'.
 Αἰτία εἷς. κγ'. τὸ ποιητικὸν ποσα-
 χῶς κδ'. τὸ τελικὸν ὅπως. κε.
 τὸ ὄλιγον ποσαχῶς. κς'. τὸ ἰδί-

κὸν ὅτι πῶς ἐστὶ. κζ'. πρῶτος
 αὐτῶν ἐπ' ἀπειρον οὐκ ἔν εἰπ. ιι.
 Ἀληθεῖα ποσαχῶς λέγεται. κθ'.
 Ἀληθῶν ψυχῆς τί ἐστὶ. ζς'.
 Ἀνάμνησις τί ἐστὶ. ζα.
 Ἀνακύλισις τί ἐστὶ. ζα.
 Ἀναγκαιῶν τί καὶ ποσαχῶς. ιδ'.
 Ἄνισον τί ἐστὶ. ιζ'.
 Ἀνόμων τί ἐστὶ. ιζ'.
 Ἀντιδράσις τῆς ὕλης τί μ'.
 Ἀντιπάθεια τί ἐστὶ. κ'.
 Ἀόριστον τί ἐστὶ. κα.
 Ἀπείρασις τί ἐστὶ. δ.
 Ἀπειρον τί ἐστὶ. κα.
 Ἀπόστασις. ε.
 Ἀρετὴ οὐκ ἀποσθούται ἀνευπαθῶν.
 καὶ ὅτι οὐκ ἀπάθεια αὐτῆ, ἀλλὰ
 συμμετρία παθῶν. πδ'.
 Ἀρχὴ τί ἐστὶ. γ'. τῆς συνθέσεως.
 τῆς γένεσως, τῆς γνώσεως, καὶ
 διαφέρει τοῦ αἰτίου. γ'. ἀρχαὶ
 πρῶται ἢ ὕλη καὶ τὸ εἶδος. λβ.
 δευτέραι. λς'.
 Ἀταξία τί ἐστὶ. κθ'.
 Ἄτομος οὐσία τί ἐστὶ καὶ ὅπως
 ἔχει. λς'.
 Ἄγθος τί ἐστὶ. πζ'.
 Γέλως τί ἐστὶ. πζ'.
 Γνώσις ὅπως ἡμῖν γίνεσθαι τὸ
 ψυχῆ ἀναπέμπει. ς'.
 Γνώσις ὅπως ἡμῖν ἀνοσθίεται. δ'.
 γνώσις τοῦ ὄντος καὶ τῆς ἀπο-

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

- α. Τί εἰσιν ἠθικὴ φιλοσοφία, καὶ εἰς τί καταγίνεται.
 ζ. Ὅπως ἐκ τοῦ σώματος τὰ πάθη προκύπτουσι.
 κ'. Ὅπως ἐκ τῆς ψυχῆς ἀναφύονται τὰ πάθη.
 κγ'. Περὶ Φαντασίας.
 κθ'. Οἷων κακῶν ἡμῖν ἢ φαντασία αἰτία γίνεται.
 λθ'. Ὅπως ἄντις εὐθυμοίη ἐκ τῆς φαντασίας.
 μ'. Περὶ Θελήσεως.
 μδ'. Περὶ Ὁρέξεως.
 μέ. Περὶ παθῶν γενικῶν.
 νγ'. Περὶ παθῶν ἰδικῶν.
 ξ'. Ὅπως ἄντις βουλήν ἐπανορθώσεως λάβει.
 ξθ'. Περὶ τοῦ γινῶθαι σαυτὸν.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

- σθ. Περὶ τῶν καθυκόντων.
 πά. Τὰ πρὸς θεόν.
 πγ'. Τὰ πρὸς ἑαυτὸν.
 πς'. Τὰ πρὸς ἄλλους.
 υη. Τὰ πρὸς τοὺς παῖδας.
 ρά. Τὰ πρὸς τοὺς γονεῖς.
 ρε'. Τὰ πρὸς τοὺς φίλους.
 ργ'. Τὰ πρὸς τὴν πατρίδα.
 ρε. Τὰ πρὸς τοὺς εὐεργέτας.

- ρζ'. Τὰ πρὸς τοὺς ἡγεμόνας,
- ρδ'. Τὰ πρὸς τοὺς ὑπηκόους.
- ρη'. Περὶ Ἀρετῆς.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

- ριγ'. Περὶ φύσεως ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ.
- ριδ'. Περὶ χαρακτήρων τοῦ ἀκροῦ ἀγαθοῦ.
- ριε'. Ὅπως ἄν τις ἀντιπαρατάτατο πρὸς τὰ πάθη, τοῦ ἀκροῦ ἀγαθοῦ ἐπικίεσθαι βουλόμενος.
- ρις'. Ὅτι χριστιανῶ καὶ πλέον ἐξ ἀποκαλύψεως δεδωρηται φῶς πρὸς τὴν τοῦ ἀκροῦ ἀγαθοῦ ἀπόλαυσιν.

Η Θ Ι Κ Η Σ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

Τί ἐστὶν ἠθικὴ, καὶ περὶ τί καταγίνεται.

§. α'. Τὴν μεταφυσικὴν πραγματείαν, δι' ἧς τὴν γνῶσιν τῶν ὄντων ἐν γένει θεωροῦμεθα, ἐν τοῖς εἰρημένοις περὶ τὰς λόγους, ὡρα ἤδη ἡμῖν ἀπὸ τῆς θεωρίας ἐπ' αὐτὴν μεταφοιτῆσαι τὴν πράξιν· γνῶσις γὰρ ἄνευ πράξεως ἐκπίπτει μάταιος καὶ ἀργὴ ὡσπερ αὐ καὶ ἡ πράξις πολλὰκις σὺν οὐδενὶ ὠφεύουσα λόγῳ, τῆς εὐθείας ἀποκλαυθεῖσα, τυρλὴ καὶ ἀγρεία ἀποδραίνει παντάπασιν ἄμφω δὲ εἰς ἐν συνελθόντα μετ' ἐμμελείας, τὴν ἡδίστην συνέτησεν ἁρμονίαν.

§. β'. Τέλος γὰρ μεταφυσικῆς τελειότης ἐν ὑψηλοῖς καὶ ἀφηρημένοις λόγοις, τὴν αἴσθησιν ὄλως ἐκτρέφουσιν, ἀνευρεῖν ἐν οἷς τὸ ἐν ἡμῖν νοσὸν τελειώσαντες, καὶ τὴν πρὸς τὴν πράξιν ὁδὸν προλαύνοντες, ἐπ' αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν μεταβαίνουσιν, ἡ ἠθικὴ φιλοσοφία ποιεῖται μάλις τέλος.

§. γ'. Τούτης τοίνυν, ἡ μὲν περὶ τὸ δίκαιον, τίμιον, καὶ καλὸν εἰδικῶς καταγίνεται, φυσικὸς νόμος ἔχουσα· ὁ δὲ τὸ χρησίμον θεωρεῖ, κοινῆ μὲν Πολιτικῆ, ἰδίᾳ δὲ Οἰκονομικῆ ὀνομάζεται· ὁ δὲ τρίτον περὶ τοῦ τί ἐστὶ ἄκρον ἀγαθὸν ἡμᾶς ἐκπαιδεύει, ἠθικὴ τούτου κέκληται περὶ ἧς ἡμῖν νῦν ὁ λόγος.

§. δ'. Ἔστι τοίνυν ἠθικὴ ἐπιστήμη πρὸς τὸ ἀκρὸν ἀγαθόν, καὶ τὴν ἐνυπάρχουσαν αὐτῷ εὐδαιμονίαν προδουλοῦσα, καὶ ἐπὶ τὴν ἔπιδουσαν αὐτῷ ἀφαιεῖσθαι πρόχουσα· ἄκρον δ' ἀγαθόν ἐστὶ τὸ

εξοχώτατον πάντων οὐδ' ἀπόλαυσις ἢτοι ἐξισούται τοῖς λοιποῖς ἀγαθοῖς, ἢ ὑπερέχει φωνάμα αὐτῶν ἀπέναντον (*) διὸ πεπληρωμένης τῆς ἐρίσεως οὕτως, ἀπέρραχος καὶ εὐδαίμων ὁ ἄνθρωπος γίνεται.

§. ε. Ἄκρον δὲ καὶ ἐσχάτον πάντων τῶν ἀγαθῶν, οὐχ ἡ εὐδαιμονία ἐστίν, ὡς τινες ὑπετύπασαν, ἀλλ' οὐ τυχόντες, καὶ τῆς εὐδαιμονίας αὐτῆς ἀπολαύσασιν ἅμα ἔστι δὲ τοῦτ' οὐκ ἄλλο, ἢ αὐτὸς ὁ ΘΕΟΣ, ὡς εἰρήσεται κατωτέρω ρησ'. (**).

§. ς'. Τοῖς οὖν πρὸς τοῦθ' ὀρμημένοις προσήκει πρῶτον μὲν διακρίνειν τὰ πάθη, ὑφ' ὧν συμβαίνει κατέχεσθαι, ὥστε τούτων, ὅσον οἶόντ', ἀπέχεσθαι θεώτερον δὲ καὶ καθήκοντα, τὰ τε πρὸς τὸν θεόν, τὰ τε πρὸς ἑαυτοὺς, καὶ τὰ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας ἀνθρώπους μαθεῖν, καὶ μαθόντας κοινῶν καὶ τρίτον, τὸ ἄκρον ἀγαθὸν μαθόντας, ἀντιπαρατάττεσθαι πρὸς τὰ πάθη, σπεύδοντας πρὸς ἑαυτοὺς, τῷ ἐξ ἀποκαλύψεως μάλιστα φαντὶ ἐπιμένοντες. Καὶ ἦδε ἡ τρίπλοκος τῆς βίβλου τάξις ἔσται ἡμῖν ἐξῆς.

Ὅπως ἐκ τοῦ σώματος τὰ πάθη προκύπτουσι.

§. ζ. Ἐπεὶ τοίνυν περὶ τῶν παθῶν ἡμῖν πρῶτον τίτακται πραγματεύεσθαι τὰ δὲ πάθη ἀπὸ τοῦ σώματος δοκεῖ τὴν γένεσιν μάλιστα ἔχειν, εἰπωμεν περὶ τοῦ σώματος πρῶτον, συζῶν τε ἀνδρῶν

(*) Ὡστερ γὰρ ἐπὶ τῶν κλαστικῶν, διαφόρων πρᾶξιμένων ποσοτήτων χρημάτων εἶσι, 10000, 1000, 500, 100, 50, 20, 10, 1, ἕκαστος αὐτῶν εὐχεται τῆς μεγίστης [ποσότητος] πηχῆν, μὴ εἶναι ἀπείρα· ἰσχυρὸν οὕτω καὶ τὸ ἄνθρώπου, μὴ εἶναι ἀπάντων τῶν ἀγαθῶν ἀπολαύσις, τὸ γὰρ τελειότατον κτήσεσθαι πειρατίαν αὐτῶν γὰρ ὁ Σωτὴρ (Λουκ. 10.) ἐνὶς ἔστι χρεία φασί· Μαρία δὲ τὴν ἀγαθὴν μαρίδα ἐβλάησεν. Ἰν. ββ. ρρ'.

(**) Οὐκ ἔρα ἰσχυρὸν τέλος ἡ εὐδαιμονία, καὶ τὸ ἀπέρραχον τῆς φύσεως, ἀλλ' ἡ τοῦ ἄκρου ἀγαθοῦ ἀπολαύσις, ἢ τὸ ἢ ἀληθὴς εὐδαιμονία καὶ ἡ κατὰ φύσιν γαλήνη αἰσθητικῶν οὐκ ἔστιν ἐπίστασις τοῦ ἄκρου ἀγαθοῦ, ἢ ὅμοιον εὐδαιμονία· ἀλλ' ἰσχυρὸν τοῦτο, διότι τὸ ἄκρον ἀγαθὸν ἀπολαύσασιν οὐδὲ γὰρ ἂν λήγαιτο ἄκρον ἀγαθὸν τοῦτο, ἔπειθ' ἢ ὅλο ἀγαθὸν ἐστὶν ἰσχυρὸν. Ἰν. ββ. ρρ'.

αἷμα ἐκόμενοι δόγμασι, καὶ ἀπὸ φυσικωτέρων ἀρχῶν παλκθῆς ἀνιχνεύοντες.

§. κ. Ἴνα δὲ σαφέστερος ἢ ἡμῖν ὁ λόγος ἐξῆς, ἀρκτέον πρῶτον ἀπὸ τῶν συγγείων, ὅσα γε ἡμῖν ἐν τῇ παρίντι συμβαλλεται μάλιστα (**). τῶν γὰρ τοῦ σώματος μελῶν εἰς ὑγρὰ καὶ στερεὰ διακρινόμενων, τὰ ὑγρὰ, ἅτε δὴ πλεῖστον εἰς τὸ ζῆν συμβαλλόμενα, καὶ τὸν νοῦν παθαίνοντα μάλιστα, ὡς αὐτίκα εἰρήσεται· ἔτι δὲ καὶ τοῖς στερεοῖς αὐτοῖς ὡς βάσις καὶ ἀρχὴ ὑποκείμενα, εὐκότως πρῶτα καὶ μάλιστα συστατικὰ τοῦ σώματος εἶναι ταῦτα πρὸς πᾶσιν νομιζέται.

§. θ'. Τριττὸν γὰρ τι εἶδος ζωῆς ὑφ' ὧν τῷ ἀνθρώπῳ ἐνὶν οἱ φιλόσοφοι, φυσικὴν, ζωτικὴν, λογικὴν, τῆς φύσεως, ἐξαιρουμένης τῆς λογικῆς, τῆ τῶν ὑγρῶν ἐμφύτης δυνάμει ἀπέδωκεν τῆ γὰρ τοῦ αἵματος ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ διὰ πάντων τῶν τοῦ σώματος μελῶν εἰς τὸ αὐτὸ κυκλοφορεῖ πρῶτον ἢ τοῦ ἀνθρώπου φυσικῆ ζωῆ διασώζεται τούτου δ' αὐ τοῦ αἵματος εἰς λεπτότατόν τι διὰ τῆς σφραγμαθῆς συστάσεως τοῦ πνεύμονος διωλισθέντος, εἶθ' οὕτως εἰς τὸν ἐγκέφαλον διήκοντος ἐξ ἠθήσεως, μέρος τούτου εἰς ὑγρὸν ἐκκενόμενον μελεῖται, τὰ νεῦρα ὑπέρχεται καὶ οὕτως ἔστι τὰ αἰσθητήρια καὶ εἰς τὰ ἄλλα μίλη τοῦ σώματος διήκοντα πάντα, τὴν τε αἴσθησιν καὶ κίνησιν ἀπεργάζεται (Μεταφ. νς.)· τὸ δὲ ὑγρὸν τοῦτο, οἱ μὲν ὑγρὸν νεφροῦδες, οἱ δὲ νευρώδη ροήν, οἱ δὲ καὶ ζωτικὰ πνεύματα ὀνομαζέουσιν· οἶδα δὲ οὐδεὶς, ὅτι ποτ' εἴη ταῖς ἀληθείαις· τοῦτο, φημί, ἐν ταῖς νεύροις κατὰ τὸ δέον διανηγόμενον, καὶ ὑπὸ μηθενὸς ἐξωτερικῶν αἰτίων, ἢ συμπτώματος διακινουόμενον, τὴν αἰσθητικὴν ἡμῖν ζωὴν διασώζει (**).

§. ι. Πολλὰ τοίνυν συμβαλλεται, ἢ μάλλον εἰπεῖν τὸ πᾶν, ἡ γρη-

(*) Ὁ δὲ λόγος τούτων οὐ μὴ λαθάνει τῆς φυσικῆς μελέτης ὅν ἀλλ' ἰσχυρὸν αἰ ἐπὶ τῆμα ἐν πηλείς ἰσχυρῶν ἀλλοίαις, καὶ τῆς αὐτῆς παγῆς τὰ πολλὰ παγῆσαι ἀπασα· διασώζονται δ' αὐτῆς ἀπ' ἀλλήλων, ἐπ' εἰς τὸ δυνάμει ἔρα πάντα σφραγμαθῆσαι τῇ νεί, τὶ ἐπὶ κατὰ κέν τῆ ἠθικῆς ζωῆς· εἰσπυρατὴν φυσικῶς, ὡς καὶ κατὰ αὐτὴν ἐχούση τῶν παθῶν τὰς αἰτίας.

(**) Ταυτίζεται τοίνυν ὁ ἀνθρώπος τοῖς μὲν φυσικοῖς τῆ τῶν ὑγρῶν κυκλοφορεῖ καὶ

εις τῶν νεύρων πρὸς τε τὸ τὴν κίνησιν ἐκτελεῖν, καὶ τὴν ἀεὶ ἐπιπέσει ἀπεργάζεσθαι, τὴν τε τῶν μυῶν ἐκατέρωθεν τάσιν καὶ συσπλῆν' ἐκτελούντων, (Μεταφ. 6.) καὶ ταῖς ἀντιλήψεσι καὶ ἰδέαις ἴδρα καθιερώντων· πῶς γὰρ ἂν ἄλλως βλέπομεν τὰ ὀρώμενα, εἰ μὴ διὰ τοῦ ὀπτικοῦ νεύρου ταῦτα πρὸς τὸν νοῦν διεικνοῦντο; πῶς δὲ καὶ τῶν ἤχων ἀκούομεν, μὴ διὰ τοῦ ἀκουστικοῦ νεύρου διαπορθευομένων ἐκείνων; οὕτω καὶ τῆς ὀσφρήσεως τῶν ὀσφραντῶν, καὶ τῆς γεύσεως τῶν γευστῶν, καὶ τῆς ἀφῆς τῶν ἀπτῶν διὰ τοῦ προσήκοντος ἐλάχιστου νεύρου ἀντιλαμβάνομένων, ἢ ἀντιλήψις διήκει παραγρῆμα εἰς τὸν ἐγκέφαλον, καὶ κείθεν οὕτως ἀρόητω λόγῳ διαπορθεύεται εἰς τὸν νοῦν. Ἰδε Λογ. ιε'. Μεταφ. νε'.

§. ια'. Τὸ δ' αὐτὸ αἷμα, ὡς διὰ τῆς χημείας πᾶσιν ἐπικρατύνεται, ἐκ διαφόρων ἀνομοίων ἀλλήλοις μορίων συνίσταται, φλέγματος, ελαίου, ἄλατος, γῆς. Τῶν δὲ μορίων τούτων μηδὲ δυοῖν γούν τοῖς αὐταῖς τὴν αὐτὴν μίξιν εἶναι, ἄλλων ἄλλοις περισσευόντων καὶ ὀλιπόντων, διὰ τῆς αὐτῆς χημικῆς καὶ τοῦτο ὄφλον καθίσταται· διὸ οὐδὲ τὸν σφυγμὸν τὸν αὐτὸν πᾶσιν, οὔτε ἴσιν, οὔθ' ὁμοίον εἶναι συμβαίνει. (*)

§. ιβ'. Τούτων δ' οὕτως ἔχόντων, εἰκὸς τὰς τῶν ἀνθρώπων κρῆσεις μὴ ὁμοιάς εἶναι, ἀλλ' ἐν οἷς μὲν κρατεῖν τὴν Χοληρικήν, ἐν οἷς δὲ τὴν Μελαγχολικήν· καὶ ἐν ἄλλοις μὲν τὴν Αἱματώδη κυ-

τὴν κρῆσεις ἐκείνην ἀπὸ τοῦ γένους διὰ τῶν μίξιν ἐκρεσόμενον, καὶ ἀνω ἐπὶ τὰ ἀκρῶτα αἶμα τε καὶ ὅσα ἀνελαίμενόν τε καὶ ἀνακαυόμενον· τῆς δὲ ἀλύγης αἰθῆς τῶν ζώων, τῆς ὁμοιάς ἐκείνης· αἰσθάνεσθαι· διαφέρει δὲ τῶν λέγων, οὐχ ὅτι κρῆσις οὐ συλλογιστική τις, τῆς γὰρ κατ' αἰσθητὴν γνώσεως ἐπιμαρτυροῦντα (Μεταφ. ιε'—ιζ'), ἀλλ' ὅτι οὐ κρῆσις συνειδέναι ἐκείνης ταῦτα, ἢ ταῦτα γινόμενα καὶ διαδιχόμενα· τὰς ἀντιλήψεις καὶ μάλιστα ἔτι οὐκ ἔχουσι τὴν θύλακον, ὡς ὁ ἄνθρωπος, ἐλευθέρων. Ἰδε Παιδείων. μ. καὶ Μεταφ. ζθ'.

(*) Ὅτι μὲν τοῦ αἵματος τῶ χημικῶν περιέχοντος, καὶ ἀνακαυόμενου, ἔστι πρῶτον μὲν φλέγμα, ἔπειτα δ' ὀλιγον λεπτὸν, μετ' ἃ περὶ τὸν πρῶτον καὶ ἔμπροσθεν μαρμαρικόν (ἐφ' ἃ μὲν ἔχον) μετ' ἃ ὀλιγον ἰσχυρὸν, ἔπειτα δὲ τῆς γῆς, μάρτυς αἰσθητότατος ὁ θυμαίος ὕψμας. τομ. α. τῆς λογ. ἰατρ. σελ. 93. ἰδε ἄιν. Ἡθ. μθ. εζ' ἢ μαι καὶ ταῦτα τὰ γὰρ πρῶτα συνίσταται.

ρεῖσθαι ἐν ἄλλοις δὲ τὴν φλεγματικὴν. καὶ Χοληρική μὲν εἶναι ἐν οἷς ἐν ὅ, τε σφυγμὸς διὰ τὴν τῶν ἀγγείων σπυρτήρα ὕψμα καὶ σφυρῶν ὀρῶν, καὶ ἡ ελαϊώδης ὕλη ἀρτηνωτέρα πλημυρῆ ἐν τῷ αἵματι. Μελαγχολική δὲ, ὡς ἔτε σφυγμὸς μέγας καὶ ἀραιὸς ἐκ τῆς τῶν ἀγγείων εὐρύτητος, καὶ τὰ γινόμενα μόρια διαφιλέτερα περιγίρονται ἐν τῷ αἵματι. Αἱματώδης δὲ, ὡς ἔτε σφυγμὸς διὰ τὴν τῶν ἀγγείων γαύνωσιν μίτριος, καὶ τὰ ἀλατώδη μόρια διενήγεται ἔρθωνα ἐν τῷ αἵματι. φλεγματικὴ δὲ, ἐν οἷς ὁ σφυγμὸς ἠρέμα σφοδρὸς, καὶ τὸ αἷμα φλέγματι καθοράται περικαλυζόμενον.

§. ιγ'. Διαφόρως δὲ ἡμῶν τῶν κρῆσεων ἔχουσῶν, διαφέρει ἡμῶν καὶ τὰ πάθη, ὡς ἐπόμενα ἐκείνης, ἀνάγκη συμβαίνει· τῆς γὰρ ψυχῆς πολλαχῶς διὰ τῆς νευρώδους βότης ὑπὸ τῶν ἔξωθεν μεταβαλλομένης (ι.), ἐκείνης δὲ ἐκ τοῦ λεπτοτέρου αἵματος εἰς τὸν ἐγκέφαλον διεικνούσης (θ'), καὶ ἐκ διαφόρων καὶ ἀνομοίων μορίων συνιστάμενης (ιζ.), ἔπειτα καὶ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς ταῖς τοῦ σώματος, ὡς εἰκὸς, ἐπόμενα περιστάσεων, ἐλάχιστη διάφορα γίνεσθαι· καὶ τοῦτ' ἐστίν, ὃ ἄλλος ἄλλου διενηρόχμεν· καὶ ὁ γὰρ κρῆσις προσώπων καλεῖν εἰώθησιν οἱ φιλόσοφοι.

§. ιδ'. Ὁ μὲν γὰρ Χοληρικός, ἄτα δὴ ὕψμας αὐτῶ τῆς τοῦ αἵματος κινήσεως γινόμενης, ἐπαίρεται τὸν νοῦν, καὶ παραγρῆμα μιστὸς ἐλπίδων, φιλοτιμίας, σεμνότητος, καὶ σπουδῆς ἐστίν· καὶ τελευταῖον, κρίσεως ὀρθῆς εὐμοιρεῖ· ὁ γὰρ ἐλπίδας πλουτῶν, αἰετὰ μείζω διώκει, κἀντεῦθεν φιλοτιμία ἐπιπλάττει· ὁ δὲ φιλότιμος καὶ σεμνότητος ἔχεται, καὶ σπουδάζει ἢ τὴν τυχεῖν, οὐ ἐπίσταται τωῦτον δ' ὄντα εἰκὸς αὐτὸν καὶ κρίσει ἰσχυρεῖν.

§. ιε'. Ὁ δὲ Μελαγχολικός αἰθῆς, διαβρόντος αὐτῶ ἐκ τῆς γλαυρῆτος τῶν ἀγγείων τοῦ αἵματος, ρεθιῖται καὶ τὰ ἐκτὸς φέλλω οὐτινοσοῦν· κἀντεῦθεν εἰς λύπην βέβη, πλεονεξία, ἀγροικία τε, καὶ φθίω κρατούμενος, καὶ ἐργατικὸς διὰ ταῦτα καθίσταται μάλιστα· ὅς γὰρ ἂν ἡ φέλλω κάτοχος, λυπεῖται, καὶ προσθαῖσθαι τινος αἰετὸν κρῆσις, κἀντεῦθεν ἐπὶ πλεονεξίαν ἐπιβέβηται· ὁ δὲ τοιοῦτος οἷα ἂν ἐκείνων

ἄλλοτερον ὑπερβαλεῖν ἐκείνῳ ὑπερβαίνειν ὅθεν τίττεται εὐθύτος ὅς ἔστιν
 ἄλλοτερον αὐτῷ αἴτιος γίνεσθαι καὶ ἐντεῦθεν, οὐδ' εἴτω ἀρέσκει, οὐδ'
 εἴτις αὐτὸν φιλῆ, φροντίζῃ εἰδέναι ἐξ οὗ ἀγροῦκος ὅπως ἀποκαθί-
 σται.

§. ιγ'. Ὁ δ' αὖ αἱματώδης διὰ τὴν τῶν ἀγγείων χαλνῶσιν φρι-
 δρός ἐστιν αἰ, καὶ εἰς ἀφροντισίαν, ἡδονὴν, καὶ ἀσωτίαν ἐπιφέρει-
 οὗτος γάρ, ὡς χαίρων αἰ τοῦ σώμα καὶ τῆν ψυχὴν ἐπιτίρπου-
 σι, βραδίως διαδωκαλιμαίται ταῖς ἡδοναῖς ἐξ ὧν, ὡς δὴ μαχομένων
 τῶν τῶν εὐδῶν σμινότητι, καὶ τῆ φαιδωλαῖα, ἀσωτία, καὶ τῆ πρὸς
 ἀργίαν βροκῆ περιπίπτει.

§. ιδ'. Ὁ δὲ φλεγματικός, ὡς τοῦ φλέγματος μαλίστα ἐν τῷ χίμα-
 τι περισσεύοντος, κωδρός ἐστὶ καὶ ὑπνώδης, βραδύς τε καὶ δυσκίνη-
 τος, ὡς οὔτε πρὸς ἀρετῆς λαμπράς, οὔτε πρὸς κακίας ἐπισήμους
 φαντασίας ἀδυνατεῖ ἀναμένους ἐπιδιδόνεσθαι.

§. ιε'. Καὶ ταῦτα μὲν ὡς ἐκ τῆς τῶν ἀγγείων, ἐν οἷς τὸ αἷμα
 ἀποκαλοφορεῖ, κατασκευῆς ἂν τις εὐκάζσει· τῷ δ' αἵματος ὅμως ἐξ ἀνο-
 ρῶδων συνιστημένου μορίων (κά.), ἔπειτα καὶ τὰς κράσεις καὶ τοὺς
 χαρακτήρας ἡμῶν ἐκείνων ἀναλόγως ἔχειν πρὸς λόγον τῆς παρ' ἐκεί-
 νου τῶν μορίων ἐκείνων ἐν τῇ μίξει εὐλημμένης προσύτητος· διαφύ-
 ρως γὰρ ἐκείνη τῆς μέξεως γιγνομένης, διαίτηρον ἀνάγκη καὶ γαρ-
 κήτρα ἕκαστον ἔχειν· οὐδ' ἀκαριθμεῖν ταύτας. ζάδιον, ὡσπερ οὐδὲ
 εἰς εἶδη τῶν γραμμάτων, καὶ τὰς ἐπὶ μὲν ὄντων τῶν πρώτων φύ-
 σαι, τῆ δὲ ἀλλήλων ποικίλῃ μίξει πολλαπλασιαζομένων ἐπ' ἀπει-
 ρον. Μετὰ γέ.

§. ιϛ'. Πρὸς δὲ τοῖσις οὔτε τὸν αὐτὸν τῷ αὐτῷ χαρακτήρα διὰ
 ἕκαστος παραμένειν τοῦ βίου ἐς τὸ δυνατόν, ὡς ταῖς τοῦ ἀνθρώπου καὶ
 αὐτὸν συμμεταβαλλόμενον ἡλικίαις· καὶ ἐν μὲν νεότητι, τὴν φλεγ-
 ματικὴν. ἐν δὲ τῇ νεότητι, τὴν αἱματώδη· ἐν δὲ τῇ καθεστηκυίᾳ
 ηλικίᾳ, τὴν χοληρικὴν· καὶ τῷ γῆρα τὴν μελαγχολικὴν τῶν ἄλλων
 χαρατῶσαν· καὶ οὐ τούτω μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐθνῶν ὅλων διαφύρου; χα-
 ρακτήρες ἐστὶν ἰδίῳ· τῆς γὰρ τοῦ αἵματος εὐχρασίας λίαν πρὸς τὰ
 εὐδῶν συμβαλλομένης (ιβ'), ταύτην δ' αὐτὴν τῆς τοῦ ἀέρος καταστά-

σεως ἀλλοιωσῆς, διαφύρου; τὰς κράσεις συμβαίνει ἐν διαφύρου; συ-
 νίστασθαι κλίμασιν· αἵται δὲ ὑπ' ἀγωγῆς καὶ ἔκτος συνίχης ἐπαν-
 τλούμεναι, εἰς ἄθῃ μεταποιούνται (*).

Ὅπως ἐκ τῆς ψυχῆς τὰ πάθη προκύπτουσι.

§. κ'. Ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος ἴσμεν τὸν ἀνθρώπον συνιστάμενον
 σώματος μὲν θνητοῦ, ἀθανάτου δὲ τῆς ψυχῆς, καὶ πολλῶν τιμωτέ-
 ρας τοῦ σώματος. (Μεταφ. μί. μθ'.) αὐτῆ γὰρ οὐ μόνον τῶν ἐπι-
 διὰ τῶν αἰσθητερίων ἀντιλαμβάνεται, (Λογ. γ'.) ἀλλὰ καὶ τὰς ἀν-
 τιλήψεις σύννοθε προσλαβοῦσα, καὶ ἄλλας ἐννοίας ἀφρημίνας ἀνα-
 τυποῦται (αὐτόθι. ιε.) (**), ὡς καὶ ἐκ παραβούλης ἀνακρίνουσα, καὶ
 ἀτέρως ἀληθείας, μιᾶς δεδομένης, ἐντεῦθεν συναίγει· καὶ ὁ μὲν ἐν
 αὐτῇ ἀγαθὸν εἶναι δοξῆς, τοῦτο δὲῶκει· ὁ δ' ἂν κακίον, ἀποστρέφεται·
 ἢ οὐδενὶ σώματι, ἡλικησοῦν ἂν ἢ λεπτότητος, δυνατὸν ἐνυπάρχειν,
 ὡς· αὐτὸ τε πρὸς ἑαυτὸ, καὶ ἀπὸ ἐννοίας εἰς ἐννοίαν, βραδίως μετα-
 βαλλεσθαι ἔχειν· ἐξ ὧν ἀπέντων αὐλῶν τὴν ψυχὴν, οὐσίαν ἀπλήν,
 φημί, εἶναι οὐδεὶς ἀντερεῖ· τοιαύτην δὲ οὐσίαν, ἀνάγκη καὶ ἀθάνατον

(*) Ὁμοίωσεν ἀρα καὶ ἔμην, ὅτι φησὶ πως ἐκ τῆς κατὰ τὸ σῶμα συστάσεως εἰ μὲν
 αἰς ἀρετὴν εἶσιν ἐξαι; οἱ δὲ πράστασι διαφύρουσιν· καὶ εἰ μὲν βαρεῖ; αὐτὸν τῶν καὶ πα-
 ροὶ τὸ ἦθος, εἰ δὲ ἡδῆς καὶ χαρίεντες· καὶ εἰ μὲν κατωφερεῖς, εἰ δὲ πως εἰς κατὰ σῶμα
 θεοκρίνοτος καὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως· ταῖς δὲ ἔχει φησὶν καὶ τὰς τοῦ περιέχοντος· δια-
 φάρα; καὶ τρεφῶν δυνάμεις, καὶ διαίτης τρόπον, καὶ μὲν καὶ ἡλικίαν, καὶ ἀγωγὴν,
 πλῆξεν ἔσεν συντελεῖν εἰς τὴν τῶν ἐρέξων ἐπίστασιν τε καὶ ὄφρασιν· καὶ ἐκ τῶν λέγει
 δὲ, οὐ προάγωγῆς τε καὶ τελειοποιῆς ἢ παιδείας, μέγα τε σφέδρα εἰς ἡσυχίαν τῆ ψυχῆ
 ἐπὶ τῶν, ἢ ἐπὶ τῶν ἐγγήμοσιν κράτες ἐγγήμοσιν γὰρ τὰ φεῖλα πάθη τῆ ψυχῆ διὰ
 τριῶν ἐκείνων, διὰ φεῖλας ἀγωγῆς, εἰ ἀρεθίας, ὑπὸ κατὰ τῆς μὲν ἐγγήμοσιν γὰρ ἐκ
 παιδῶν καλῶς, ὡς δύνασθαι κρατῆν τῶν καθῶν, εἰς τὴν ἀρεθίαν αὐτῶν ἰσπίπτουσι.
 ἐκ δὲ τῆς ἀρεθίας φεῖλας κρίσις τῆ λογιστικῆς τῆς ψυχῆς, ὡς εἰσθῆαι τὰ μὲν κατὰ
 φεῖλα, τὰ δὲ φεῖλα εἶναι χρυσῆ γίγνεσθαι δὲ πῶς καὶ τῆ; τοῦ σώματος καλεῖται·
 ἐγγίλει γὰρ εἶσιν εἰς τὴν ἀρεθίαν, καὶ κατωφερεῖς· εἰ θερμῆ καὶ ὑγρῆ τὴν κράσιν. Εὐγ.
 ψυχῆ. σελ. 286.

(**) Τὰ γὰρ παρ' ἑαυτὸν ἀπαντα ἢ ψυχῆ εἰς τὸ κρίνειν εἶσα, ἔσεν γι τῶν ἰδίῶν
 αὐτῆ; οὐκ εἰσθῆται ἔσεν, αὐτῆ τῶς πρὸς ἑαυτὴν ἰσπεραφίση· καὶ εἰ; ἑαυτὴν σπείω
 σπείω, τότε κρίνειν εἰς ἑαυτὸν καὶ τὸ κρινόμενον· Εὐγ. λογ. σελ.

εἶναι εἰς τὴν γὰρ ἂν διαχυθεῖ, ἀποδῆ γε οὕσα καὶ τὰ τοῦ σώματος
μικρὰ ἐξ ὧν συντίθηται διαλυομένης. Μεταφ. μ.^α.

§ κα. Τὴν οὖν δύναμιν τῆς ψυχῆς, δι' ἧς μὲν τῶν αἰσθητῶν καὶ
ἀφαιρεμένων ἀντιλαμβάνεται, κρίνει, καὶ συλλογίζεται, Νοῦν ἀπο-
καλεῖν ἔξωσαν οἱ φιλόσοφοι δι' ἧς δὲ τὰς προκαταλημμένας τῶν
ὄντων ιδέας κατέχει, ἀναπαύει, συντίθησι, διακρίει, φαντασίαν· δι'
ἧς δὲ τὸ μὲν ἀγαθὸν διώκει, τὸ δὲ κακὸν ἀποτρέφεται. (αἴτ' ὄντα,
ἢ τε δοκοῦντα ταῦτ' εἶναι), εἰ μὲν μετ' ἀνευθερίας τοῦτο πράττει καὶ
κρίσειος (Μεταφ. ξβ', ξγ'), Θέλησιν· εἰ δ' ἐξ μάντης, ὄρεξιν ὀνο-
μάζουσιν· ἥτις ἐστὶ κλίσις τις ἑμφοτος μὲν καὶ ἀλογος πρὸς τὰ πά-
θη· κυβερνωμένα δὲ εἰς τὸ κατὰ λόγον ὑπ' αὐτῆς τῆς θέλησειος.

§ κβ'. Περὶ μὲν οὖν τοῦ νοῦς, ὅπως τὰς ἑαυτοῦ ἐνεργείας πε-
ραίνει, εἴρηται ἡμῖν ἄλλαχι (λογ. δ'). Περὶ δὲ φαντασίας, Θιλήσειος
καὶ ὄρεξιος, ἃ τε δὲ ἐν τῇ παρόντι συμβαλλομένων διὰ τὸ τὰ πλεῖ-
στα τῶν παθῶν ἐξ αὐτῶν ἀναφύεσθαι μάλιστα, λέγωμεν ἤδη διὰ μα-
κροτέρων, ἐν συντόμῳ εἰπόντες καὶ τῇ Μεταφυσικῇ. ξδ'—ξθ'.

Περὶ φαντασίας.

§ κγ'. φαντασία τοίνυν ἐστὶ δύναμις τῆς νοῦς τῶν τε παρεληλυ-
θῶτων μάλιστα τὰς ιδέας ἐναργῶς παριστάσασα, καὶ ἐτέρας ἔτι ἀπ' ἐκ-
τῆς κατ' ἀρέσκειαν συντιθεῖσα (Μεταφ. ξδ'). ἐστὶ δ' αὕτη οἷς μὲν
καὶ λίαν δραστήριος οἷς δὲ ἀμειλιτέρα. (*)

§ κδ'. Τοσοῦτον δὲ δύναται αὕτη, ὥστε καὶ τὰ μὲν ὄντα ὡς ὄντα
ταῖς τῶν ἀδυνάτων ὕψει παριστῆν· οὕτω γὰρ πολλοῖς καὶ μάλιστα
τοῖς παισὶ ἐλεγχὸς πρὸς ἢ λίθος τυχὸν ἐξηρημένος αἰφνίς φωνεῖς ἐν

(*) Ἰσοκρίτης δὲ τὴν φαντασίαν τὰς μνήμας διείλετο τῶν μὲν ἀμυδρῶς ἀνακαλεῖν
τὰς τῶν παρεληλυθῶτων ιδέας τῶν δὲ φαντασίαν, δραστηριώτερον καὶ τῶν μὲν ὡς ἔχει
τὰ πράγματα ἀνακαλεῖν τῶν δὲ, παντοίας ταῦτά τε συμπάσκειν, καὶ τῶν ἀφαιρεμένων
μάλιστα περιτιθεῖν (Μεταφ. σελ. 34.). Ὁ δὲ Ἀβινίας (ἢ λ. κβ.) ἀπεδίδωκεν αὐτῇ καὶ
ἐνέργειαν· τίσεσθαι μνήμαν μὲν, δι' ἧς τὰς ιδέας κατέχει· ἐκάνεσθαι δὲ, δι' ἧς ἀντ'
συμπάσκει· κρίνει δὲ, δι' ἧς κρίνει καὶ εὐνοῖαν, δι' ἧς ἐπιτάσσει.

τυακτῇ, εἰς στρατιώτην μετέβαλεν ἑνοπλον· καὶ ἄλλα ἐστὶ φρίκας γιγνώ-
μεινα αἴτια.

§ κε. Οὐχ ἥττον δὲ σύνισμεν καὶ ἡμῖν αὐτοῖς πολλὰς δι' ὄγλου
πολλοῦ καὶ θορύβου πολλῆν μὲν ὁδὸν διανύσαντες καὶ πού τυχόν
καὶ παραγκωνισθέντες ὑπὸ τινος, ἀλλ' οὐδενὸς οὔτε ἀθισμῶν ἡσθη-
μένοι, οὔτε φωνῆς, ὡς ἐν ἐραμίᾳ ἀκηκοότες, τῆς φαντασίας περὶ
ἄλλ' ἄττα σπουδαιώτερον ἐνασχολουμένης καὶ τοῦτ' εἰς τὸ πάλαι
περιαδόμενον, νοῦς ὄρα καὶ νοῦς ἀκούει.

§ κς'. Γίγνεται δὲ ἡ αὕτη πολλὰς καὶ αἰσθημάτων αἴτια,
μηδενὸς ἀντικειμένου ταῖς ἡμετέραις αἰσθήσεσι προσβάλλοντος
ἔξωθεν, οἷα συμβαίνει νοσοῦσι μὲν πολλὰς στρατεύματα βλέπειν,
καὶ δαιμόνια ἐμφαντίζεσθαι· ὑγιαίνουσι δὲ, ἀλγυθότερον μὴ ὑπαρ-
χουσῶν ἐκ τινος συμβεβηκότως αἰσθάνεσθαι, καὶ ἐπὶ τούτοις περιελ-
γεῖν, καὶ πάθη ἑαυτοῖς περιάπτειν μὴ ὄντα. Μεταφ. ξδ'. (*)

§ κζ'. Ὅπως δ' αὕτης διακρίει καὶ συντίθησι τὰς ιδέας παντοίας,
πράγματέ τε καὶ περιστάσεις πλάττουσα κινουτρόπως, μάρτυρες οἱ
ποιηταὶ καὶ γραφεῖς, οἱ μὲν μύθως, οἱ δὲ εἰκόνας ἄλλως ἄλλω πο-
λυτρόπως καὶ πολυειδῶς πλαστοποιούντες· ὡ γὰρ οὔτε Φειδίης ἐνέ-
φουσε ἂν οὕτω τὸ θεοπρεπὲς τῷ ἐν Ὀλυμπίᾳ ἀγάλματι τοῦ Διὸς οὔτ'
ἂν Σοφοκλῆς τοσοῦτον ἡμῖν τὸ πάθος ἐνέχευε περὶ τὸν τοῦ Αἰκοντοῦ
θάνατον, καὶ ἄλλως ἄλλῃ, εἰ μὴ σφοδρῶτά τῃ φαντασίᾳ κατόχημοι
ἦσαν οἱ ἄνδρες οὗτοι.

§ κη. Οὐ μόνον δὲ ἐν τοῖς κατὰ φύσιν καὶ δυνατῶς τοιαύτης
ισχύος τετύγχευεν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἰδίους ὄροις ὑπερπλοῦμένη, καὶ αὐτὰ
τὰ ὑπὲρ αὐτῆν ὄντα φαντασά ἀπεργάζετο, τοῖς τ' ἄλλοις ὕλην περι-
τιθεῖσα, καὶ τοῖς ὑλικῶς ἄλλων ἰδιώματα περιάπτουσα, ἀνθρώπων
καὶ ζῶν παντοῖα, διὰ τοῦ αἰθέρος ἀρπικταμένους, καὶ μονονοῦγ' εἰς

(*) Θεοκρίτης τις, φησὶν ὁ Ἰσοκρίτης, οὐλομένης τῇ διαπύρῃ παριστάνει, το-
σοῦτον πάθος συνίασεν, ὥς αὐτὰ πάλαις ἡμέραις κινήρας γινόμενα, περιελγεῖν, ὡς
εἰ αὐτῇ ἐτύγχευεν ἢ ἄλλῃ τῇ σφίλῃ τὴν φρίδα· τσαύτῃ γὰρ τῇ φαντασίᾳ τῶ
κόλλῃ ἐτίνατε κίττα, ὡς ἔδωκε ἔχειν ἐπὶ ἐν τῷ ποδὶ το σκαπέλον περικραμένον.

φύρακας περιέσσει ἀφεινούμενους, καὶ θεὸν τὸν ἀπικνυχοῦντων ἀπικνυχοῦντα ἐν οὐρανῷ τὸν ἀπεκρίσσαν ἐπὶ θρόνου καθήμενον, καὶ ἀγγέλους ἀπὸ οὐρανοῦ ἕως ἔκρου ἀνθρωπομορφους καὶ περρωτοὺς διαθέοντες, καὶ ἀρετὰς εἰς γυναῖκας εὐμειδείς καὶ κοσμίους καὶ κακίας εἰς αἰσχίστας τὸν κεντὸν διαμορφούσας καὶ πλάττουσας, καὶ τὰ τοιαῦτα ἕξ ὧν ἀπικνυχοῦν ἡ ἰσχυρὰ αὐτῆς ἐκιδείκνυται, ὥστε πλέον τι τοῦ θεόντος προΐουσα, καὶ αἰς νόσους φιλεῖ μεταπίπτειν εἶλον, εἰσθεῖαν, μωρίαν, ἐνθουσιασμόν, παραφροσύνην, μανίαν.

Οἷων κακῶν ἡμῖν ἡ φάντασία αἰτία γίγνεται.

§. κδ'. Εἰπόντες οὖν οἷα δυνάμει ἡ φάντασία τίτ' ἀπόντα ὡς παρόντα, καὶ τὰ μηδαμῆ μηδαμῶς ὄντα, ὡς ὄντα περίησι τῆ ψυχῆ, ἴδωμεν ἡδὴ καὶ ἄλλως καὶ ὁσων κακῶν ἡμῖν ἡ αὐτὰ αἰτία γίγνεται, καὶ γὰρ παρεληλυθός, καὶ ἐνοσῶς, καὶ μάλλον κακῶν ἡμῖν ἐνοσλή, τοῦτ' ἐκείθεν, οἷα ἄλλοθεν ἡμῖν δοκεῖ ἐπιφύεσθαι· εἰ γὰρ τὰς τῶν ἀπόντων πραγμάτων ἰδέας δι' αὐτῆς ἀνακαλεῖ ἡ ψυχὴ ἐν κρυψίωτον (κρ'), ταύτας μὴ οἴσης, οὐδὲν ἂν κακῶν ἐκείνη ἐκ τούτου ἐγγίγνεται καὶ γὰρ αἰνισαμεν ἑαυτοῖς ὅτι μὲν φρούον ἡμῖν τὰ παρεληλυθότα δεσπῶν ἐμποῦν, ἐκ δραστηρίου φαντασίας ἀνακαλούμενα ὁσων δὲ τὰ μέλλοντα, ἀλγεῖνὰ ἐκ τῆς αὐτῆς ἀσυχῆς ἡμῖν παριστάμενα καὶ θεωρῶ ἐπ' ἑαυτοῦ ἀμφότερα ταῦτ' ὡδί· ἐνθεν μὲν τὸ πρὸ δύο ἐτῶν ἐπισταθῆναι σχολαρχαῖον ἐν Βουκουρεσίῳ δράμα ἐκ συγκροσίας τῶν μισθόντων τῆν τῶν νέων Ἑλλένων βελτίωσιν· ἡ φερὰ τοῦ ῥαπέλου ἐκείνου, τὰ κρανίον κατεπαγόν, τὸ ὠπίον διαβράχυν, τὸ αἶμα καταρρέον, ἡ ταῖς ὄφθαλμοῖς ἐπιδραμοῦσα ἀγλύς, καὶ ὄλω, ἡ σκίτωσις, ἡ κατάκτασις ἐν μέση τῆ ἀγυῖα, τὸ φοράδην οἰκαδε κλημσθῆναι, αἱ λειποθυμίας, ἐσθήσεια φίλων, ἰατρῶν θερραπειά, κρίσις καὶ ἀπύρμασις τῶν αὐτῶν, πᾶν τὸ κῆθος ὡς ἐπ' ὅθιν ἐναργῶς παριστάμενον, παρῆται μου τῆς ἑνας, φρέττειν κομῶν ἄλλοθεν δ' αὐτῶς ἀπὸ τοῦ μέλλοντος κινουμένη ἡ φάντασία, νόσον τῆν ἐστράτην, καὶ τέλος πρὸς εἶδος περίησι τῆ ψυχῆ θάνατον προσδοκώμενον ὅσον ὅπως παρόντα, στέρεται φῶλον, θροῖσι συγγενῶν, ἀπυσίαν φρατῆς, καὶ ἀρχί-

ρεσιον πάντων τῶν τοῦ εἶου καλῶν, καὶ θειρξίν τι τοῦ σώματος ὡς ἐν χωρίῳ σμικρῷ, εὐλάς τι καὶ κνώδαλα, πάντα πανταχούθεν ὄδυνηρά ('). Ἐξελὼν οὖν τὴν φαντασίαν ἐκατέρωθεν τούτων, αὐτίκα ἰσομυ συνεξηρηκῶς καὶ τὰ δαίματα ὡς οὐδὲν οὔτε τῶν παρεληλυθότων, οὔτε τῶν μελλόντων κακῶν ἂν εἴη, ὁ μὴ οὐγὶ ἐκ τῆς φαντασίας τῆ ψυχῆ, ἐστιν ἐπεργόμενον.

§. λ'. Νῦν δ' ἐξετάσωμεν καὶ τὰ ἐνεσῶτα· ταῦτα γὰρ ἐκ τῆς αἰσθήσεως δοκοῦσι μάλλον ἡμῖν ἐπιφύεσθαι· φάντασία γὰρ ἐπὶ τῶν ἐνεσῶτων, ὡς ἂν εἴποι τις, πῶς ἂν εἴη; καὶ ἔχει οὕτως· ἀλλ' εἴτις περαιτέρω εὐλοῖτο προῖναι τῆ δίκης, εὐρήσει καὶ ταῦτα, καίτοι οὐχ ὑπ' ἐκείνης ἀναφύμενα, ἀλλὰ γούν ἐπαυξήμενα, πρὸς τι τὸ παρεληλυθός καὶ τὸ μέλλον παραθεύτης, καὶ πολλὰς ἰδέας ἐκείθεν εἰς ἐν πρὸς αὐξήσιν συναγούσας τῆς λύπης καὶ θεωρῶ τοῦτ' αὐθις ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μοι τραγικοῦ συναντήματος· ἄμα γὰρ τίως κατεπαγόν τὸ κρανίον, ἡσθόμεν μὲν τοῦ πάθους, ἀλλ' ὁσον ἦν μοι τῆς σωματικῆς αἰσθάνεσθαι ἀλγηδόνος, καὶ τὰ παρόντα συνήθεως θρηναῖν· ἐπεὶ δὲ ἡ φάντασία ἤρξατο ἀνακαλεῖν τὰ παρεληλυθότα, τῆν ἐν Βιέννη μετὰ τῶν φιλολογικῶν πίνων ἡδίστην διατριβήν, τῆν πρὸς τῆν πατρίδα ὄρμην, τῆν νικήτησαν τίως πρόσκλησιν τῶν ἐν Βουκουρεσίῳ προύχόντων, ὥστ' ἐπὶ τὰ δε μάλλον τραπέσθαι· ἐπὶ δὲ τούτοις (ὁ καὶ μάλλον) τῶν ἐν τῷ γυμνασίῳ ἀγῶνας, τῶν ἐς τετρακοσίους ἐν ὀλίγῳ παρὰ δόξαν τῶν μαθητῶν ἀριθμῶν, τῆν πρόθεον αὐτῶν, καθ' ἡμέραν παρήγουσαν αἰσθήσιν· Ταῦτά μοι καὶ τὰ τοιαῦτα, ἀλλ' ἐπ' ἄλλοις μοι παριστάμενα ἐν τῆ κλίτῃ, καὶ ἀλλ' ἄλλως.

(') Τοῦτ' ἔρ' ἐν, ὁ ἐπὶ καὶ ἄλλοθεν παρ' ἀίσχινε τῆ Σακρατικῆ (λογ. Γ.) ἀποδύρεσθαι πρὸς Σακράτην, παραμυθίαν ὑπ' αὐτῶ μὴ δυνάμενον δῆλασθαι φρατῆ γὰρ ἂν ἀλλοθὲ ταῦτ' ἂ Σακράτης, καὶ ὁφθῶς μὴ φρατῆ λέγων· ἀλλ' οὐκ εἶδ' ἔπως παρ' αὐτῶ μοι τὸ δινόν γενόμενον εἰ μὲν καρτερεὶ καὶ πηριττῆ λόγου ὑπεκαπέσσει λαλαβήτως· καὶ ἀτιμαζόντα· ἐντίσχει δὲ δῆς ποικίλως περιεπαύτην τὸν νόον, εἰ σερρήσκει τὸ δὲ τοῦ φρατῆ καὶ τῶν ἀγαθῶν, ἀειθῆς δὲ καὶ ἔπος· κίεσι καὶ σκαθῆτες, εἰς ὀλίγῳ καὶ κνώδαλα μετακάλων.

τῆ πληγῆ ἐπιθέμενα, ἐρέθίζον μιν τὸ πάθος, καὶ τὸ τραῦμα ἀνεπα-
 ρον καὶ πᾶν ἐν τοῦ παρεληλυθότος μίανον ὀρμημένους τῆς φαντα-
 σίας ἐπιδοῦν δὲ περιληλυῖσσι καὶ τὸ μέλλον ἐν μέρει, παρέστει μοι
 καὶ σὺν ἀπὸ τῆς γεωργίας κερτῶν ἀπολούμενον ἄστυτα, ὡσπερ ὑπὸ
 γαλαζῆς λάβρος ἐκτεταύσας ἀπικαυρόμενον λαῖον, ἄλγος ἐπι ἄλγος
 προσέθεκε, καὶ τὸ πάθος ἐδόκει ἀφόρητον τοσοῦτον γὰρ τὰ τοιαῦτα
 ἦν τῆς ψυχῆς ἐκπύεσσαν λύπην, ὡστ' οὐχ ἔβ' ἰμοιώσ' ἔν μοι τῆς ἀπὸ
 τοῦ τραύματος ἀλγηδόνως μετρίως αἰσθάνεσθαι. Οὕτως οὖν ἐκ τῆς
 φαντασίας καὶ τὰ ἐνεστῶτα τῶν δεινῶν τὴν ἀσπίδα ἔχει.

§. λβ'. Ἄλλ' οὐ μίσησιν πρὸς τὰ φοβητὰ τῶν παθῶν τοιαῦτα ἀπερ-
 γάζεται συνήθως ἡ φαντασία, ἀλλὰ καὶ πᾶς τοῦ σώματος ἀλγηδῶσι
 πλείστην ἐπιβραῖον δοκιμὴν ἔχειν εἰς γὰρ τις, φέρ' εἰπεῖν, νόσῳ τινὶ
 ἐναγγος περικεκολλητός, δεινῶς φέρεται, ἀδύρεται, θεακλυτεῖ, πρὸς τε
 τὴν τύχην δυσκινασχέτων, καὶ τὸ πάθος καταμεμψόμενος διὰ τῆς
 ὅτι ἡ φαντασία, πάντα ὑπερχομένα, καὶ ἀπὸ μὲν τοῦ παρεληλυθό-
 τος εὐθύς τὴν ἀπὸ τῆς ὑγείας ἔδοντὴν παριστώσα, ἀπὸ δὲ τοῦ μέλ-
 λοντος αἰθῆς πᾶν ὅτιον ἐκ τῆς νόσου ἐστὶ προσδοκώμενον, δι' ἐκείνου
 μὲν μείζω τὴν ἐκ τῆς νόσου ἀχάειαν παράγει, διὰ δὲ τούτου ἀπανε-
 κροῖ παντελῶς τὸ φρόνημα τῆς ψυχῆς καὶ οὕτως ἐκατέρωθεν τὴν τε
 νόσον ἀφόρητον, καὶ τὸ ἄλγος μείζον, ἢ ἔστιν ἀληθῶς ἀπεργάζεται.
 Ἄλλοτε δὲ τις, καίτοι τῆ αὐτῆς νόσου πολλάκις κατασχευθείς, ἀλλ'
 εὐθὺς τοῦ πάθους γενόμενος, καὶ οὕτε πρὸς τὸ παρεληλυθός, οὕτε πρὸς τὸ
 μέλλον τῆ φαντασία περιεργόμενος, φέρει ἀναγκαίως τὸ πρᾶγμα, φι-
 ριλοσοφῶν, καὶ τὴν ἀπεκλυσθῆν ἀναμένον, οὕτε τὴν τύχην καταμεμ-
 ψόμενος, οὕτε πρὸς πᾶλλα μεμψυχοιρῶν ἀλλὰ πᾶλλαχῶς ἄλλως ἀνα-
 κουφίζων τῆ ἐλπίδι τῆς ἀναβρώσεως τῆς ἀλγηδόνος τὴν αἰσθησιν. (*)

(*) Ὅτι δὲ καὶ αἱ κρίσεις τῶν σωμάτων πολλὰ τῶ μέτρῳ πρὸς τὰς συντείνουσιν,
 οὐδαμῶς ἐν ἕκαστῳ γίνονται. ἂν γὰρ ἐν τῶν παθῶν ἐχολαριμῶς τυχόν διὰ φιλοτιμίαν ἀνευ
 ἀγκυκατασίως πρὸς ἰασημένειον, πρὸς ἡ ἀμαρτίαν διὰ φιλαδελφίαν εἰς ἂν ἀπαρχῶς
 τυχόν ὑπερταίει.

Ὅπως ἄν τις τῶν ἐκ τῆς φαντασίας κακῶν
 θεραπείαν σχοίη εὐρεῖσθαι.

§. λδ'. Νῦν δὲ σκοπούμεν καὶ ὅπως ἂν ἔργατις θεραπείαν τούτων
 εὐρεῖσθαι καθάπερ γὰρ ἐν τοῖς εἰρημένοις ἡ φαντασία ἦν ἡμῖν, καὶ ἔ-
 κατέρω τῶ χρόνου εἰς τὸ ἐνεστὸς ἰδέας ἀναρᾶς παρεισάγουσα, καὶ
 διὰ τούτο πάντων τῶν ἡθικῶν κακῶν εὐρίσκατο ἡμῖν γιγνομένην αἰτία.
 οὕτως ἡ αἰτία ἀπὸ τῆς κρείττονος ὀρμημένα μερίδος, εὐραθίσταται
 οὐδὲν ἔπτον οἷα τε οὐσα ἀπὸ τῶν κερνόντων ἡμᾶς ἀνακουφίσαι δεινῶν.

§. λε'. Πρώτην οὖν θεραπείαν ἔχομεν ἂν εὐρεῖσθαι, αἰ ἐν τῆς
 δοκῶσιν ἐπισυμβαίνειν ἡμῖν γαλεποῖς, τρυφόμενοι ἀπὸ τῶν ἔσω,
 ἐξετάζομεν ἡμᾶς αὐτοῖς ἀκριβῶς, ἀντιπροκαθελόντες τὰ ἀπολω-
 λότα πρὸς τὰ ἐπ' ὑπάρχοντα ἡμῖν ἀγαθὰ, καὶ τὰ λυποῦντα πρὸς τὰ
 ἡδύνοντα οὕτω γὰρ ἂν πλείω ἡδονῶν ἐξ ὧν κεκτήμεθα, ἢ λύπην ἐξ
 ὧν ἀπωλέσμεθα, πορίζομεθα καὶ εἰ πάντων ἀπειρηκόμεθα, ἀλλ'
 ὅτι τῶ ἔξω μετέχομεν ἔτι, αὐτὴ τούτ' ἀντάξιόν ἐστι πάντων. (*)

(*) Ἀπὸ τούτου τῆς γνώσεως, ὡς ἴσμεν, ἐρημίαν καὶ ὁ πολὺτακ ἰσθ, ἀπέφευγε
 καὶ τῆ κακία αὐτῆ διεγίγνετο, πρὸς τὴν δευτέρα αἰτίαν τὴν τῆς ἀφαιρέσεως τῶν φθίων
 ἀνάγκη αἰτία. - Ὁ λόγος ἰθακίαν, ὁ κύριος ἀφαιρέσει ὡς τῶ κατὰ φύσιν, οὕτω
 καὶ ἔγινετο εἰς τὸ ἔστω αὐτοῦ ἀπολαύσειν. ἔγω δὲ τρυφῶν ἐξέλιπον ἐκ κακίας ἀμα-
 τρίας μου, τρυφῶν καὶ ἀπαλούμενος. - Πρὸς δὲ τούτοις πολλὰ συμβαλλόμενα καὶ τὰ ἄλλα
 τῶν ἰσθικῶν, τὸ μίαν μίαν ἰσθικῶν δεινὴν ἀγέσθαι, τὴν τῶν φοβητῶν ἀφαιρῶν ἀφαιρέ-
 σιν. Σακκιστῆς δὲ ἐνταῦθα καὶ ἡ εἰς Σουκράτην δεινὴν πρὸς Πλάτωνα ἀνακαταμένη ἰσθικῶν
 ἐπιρροή: - Ἀδικῶσαι μὲν οὐδαμῶς, ἀδικῶσαι δὲ πάντας, αὐτοκράτως ἰσθικῶν ἑαυτῶν ἰσθ.
 καὶ ἔμετρε τῶν καὶ κακία: ἰσθικῶν αὐτοκράτερος ἀφαιρέσει ἰσθικῶν τὸ γὰρ τῶν
 τοσοῦτων ἰσθικῶν τὴν σὺν ψυχῆν οὐδὲν ἀφαιρέσαντο. ἰσθικῶν φιλίππος, καὶ τὴν δευτέ-
 ρην ἀφαιρέσει οὐδὲν ἔδικασα αὐτῶν: τὸ γὰρ ἰσθικῶν ἐξ ἡμῶν καίτερον τὴν σὺν νό-
 ῳ ἀνάλειν εἰ βάρβαροι εὐ πικροῦς τι δεινῶν εὐ γὰρ αἰθῆς τὴν κακία ἰσθικῶν ἰσθ.
 γὰρ σὺ μὲ καταμένει προσέγγει, καὶ πᾶν οὐκ ἔστιν, ἰσθικῶν οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἔγινετο
 οὐδαμῶς ἀδικῶσαι, οὐκ ἀδικῶνται εἰ ἀνθρώποι καὶ τὴν ἰσθικῶν τ. φθίοντα καὶ ἰσθ.
 οὐδὲν γὰρ ἀδικῶσαι ἀδικῶμενος ἰσθικῶν καὶ τὴν πικρῶν ἀπὸ γὰρ εἰ τῆς ἀδικίας
 κατὰφασιν. Ὅμοιον δὲ πᾶσι καὶ τὸ τοῦ ἰσθικῶν (ἰσθικῶν). ἔφ' ἰσθικῶν, ἰσθ.
 τῶν ψυχαστῶν τῶν, ἡ χροῖαν παρεχόντων, ἢ ἀπὸ τῶν μίανον ἀπαιρῶν, ἰσθικῶν
 ἰσθικῶν, ἀρχόμενος ἀπὸ τῶν σμικροτέρων ἂν χύτραν στήριξαι, ἐπὶ χύτραν στήριξαι κα.

§. λδ. Δείτερον δὲ, ἢ οὐκ παραβάλλομεν ἡμᾶς αὐτοὺς πρὸς τοὺς κάλλους, οὐ μὲν τε πρὸς τοὺς κρείτους ἡμῶν· ταῦτα γὰρ πλεῖον συμβάλλεται πρὸς τὴν τῆς ἀληθοῦτος αὐξάνειν· ἀλλὰ πρὸς τοὺς πλείοσι δεινῶς, ἢ ἡμεῖς περιπετυωτάς (*). Οὕτως ἀφελόντες τὴν μνήμην ἀπὸ τῶν ἀπολωλότων ἐπὶ τὰ ὄντα, καὶ ἀπὸ τῶν λυπούντων ἐπὶ τὰ ἔτι ἡδύμονα, τὴν ἀπὸ ἐκείνων ἡδονὴν ἀπολαύομεν, ἵνα μὴ νηπίους ὅμοια πάσχομεν ἐκεῖνα γὰρ, εἴτε τι τῶν ἐν γαστρὶ ἀθυρμάτων ἀφροί, ἀγανακτῆσαντα εὐθὺς ἐπὶ τούτῳ, καταρριπτοῦσι καὶ τὰ λοιπά.

§. λε. Καὶ ταῦτα μὲν ἐκ τοῦ παρεληλυθότος, ἀλλ' οὐχ' ἦσαν καὶ ἐκ τῶν μελλόντων τὴν αὐτὴν ἐξέσαι θεραπείαν εὑρεῖσθαι, εἴγε μόνον ἀπὸ τῆς κρείττονος μερίδος, ὃ ἐστὶ τῆς ἐλπίδος, κοῦχι ἐκ τοῦ φόβου τῆς φαντασίας ἀμφιθεύμεν χρῆσθαι· πύσοι γὰρ φρονίμως ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων, καὶν γρήματα ταῦτ' ἢ, καὶν κτήματα, καὶν τέχνη, καὶν φίλοι, καὶν ὄπιον, ἕτερα ἀντελπίζοντες, ἀτάραχοι διεγέροντες· καίτοι καὶ τῶν ὑπεργόντων αὐτῶν πολλοὶ, ἐφ' ᾧ τὸ τῆς ψυχῆς ἀτάραχον διασώζουσιν, ἐκίοντες ἀπέστησαν· ἐν οἷς καὶ ὁ κυνικός ὁ τὸ περιεχόμενον διωκράζας ἐκεῖνο, Κράτης Κράτητος Κράτητα ἀφίπτον ελευθερον (**).

κατὰ τὴν τῆς αὐτῆς οὐ παραχθίσου ἐν παιδίον σαρκεῖ καταρραῖς, ἢ γυναικα, ἐπὶ ἀφροίον καταρραῖς ἀποκρίνεται γὰρ αὐτῶ, οὐ παραχθίσου. Ταῦτον δ' ἐστὶ καὶ ὃ ὃ αὐτὸς ἐκφέρει παρακατῶν (καρ. κ.). Μοδίον· ἐπὶ μοδίον εἴπης, ἐπὶ ἀπόλειον αὐτῶ, ἀλλ' ἐπὶ ἀπόλειον τὸ παιδίον ἀποκρίνεται ἀποκρίνεται τὸ χωρίον ἀφγρέθη· οὐκ οὐ καὶ τούτ' ἀποκρίνεται ἀλλὰ κατὰ τὸ ἀποκρίνεται· τί δὲ οὐ μὲν δια τίνος σε εἰθεῖς ἀπέρταται· μέγιστον ἐν σε ἀποκρίνεται ἢ, ὡς ἀλλοτριον αὐτοῦ ἐπιμαλῶ, ὡς τοῦ παιδοχρίον εἰ ἀποκρίνεται.

(*) Οἷον ἐπίπτον (ὡς φησὶ Πλάτωνος ἐν τῷ περὶ Εὐθυμίας) ἄριστος χωρίον γὰρ οὗτος ἀπόλειον καλῶν, ἐπὶ τῶν πᾶσι πρᾶξιον αὐτῶν ἀνάγκησθαι καὶ ἀποκρίνεται οὐχ' ἐπὶ μὲν χωρίον ἐν ἔστιν, ἡμῶν δὲ τρεῖς ἀφροί ἐπὶ καταλείπονται, συνηματῶντος δὲ ἐκείνου, τί οὐκ ἔστι, οὐ οὐ μὲν ἡμῶν ἀνάγκησθαι. Καὶ πρὸς Πλάτων· ἐπὶ ὁ αὐτὸς ἀποκρίνεται (φρῶν) ὃ Πλάτων, ἀποκρίνεται, καὶ μὴ πρὸς ἀποκρίνεται ἀποκρίνεται ἀποκρίνεται.

(**) Ἄριστον δὲ ἐκεῖνα φρεσίνος καὶ τὸ τοῦ Ἀνακράτου ἐκ ἀκούσας τὸν υἱὸν αὐτοῦ

§. λς'. Εἰ δέ τις καὶ οὕτως ἀνάγκησθαι τῶν ἀνακρῶν τῶν ἐκ τῆς φαντασίας ἀφίπτονται, καλὸν ἂν εἴη καὶ εἰς ἡδονὰς ἀνίστασθαι σώφρονας· αἱ γὰρ μετὰ φίλων ἀσείων ἐν συμποσίαις κοσμιώτεροι διατριβαί, ἐν πολυκνηροποτέροις χωρίοις, ποταμῶν τε ὄχθαις, καὶ θαλαττίαις ἀκταῖς, ἐν τε παραδείσοις, καὶ οἰκίαις, καὶ σποικίαις λαμῶντων καὶ λητῶν ἐαριζομένων ὑπερκειμένων. θεάτροις τε καὶ μελῶσι μουσικαῖς, ἐνθ' ἄλλ' ἄλλως προσβάλλουσι καὶ αἰσθήσεων ἀντικείμενα, ταῦτα πάντα πολὺ ἔχουσι τὸ ἀπάγωντ' ἀπὸ τῆς φαντασίας ἐπὶ τὴν αἴσθησιν.

§. λζ'. Καὶ ἃ μὲν ἐς οὗδε εἴρηται, παραγέματα ἦν μόνον περὶ τῶν ἀπροσδοκῆτως ἡμῖν συμβαινόντων δεινῶν· περὶ δὲ τῶν, ἐξ ὧν προαιρέσει ἐπράξαμεν, ἢ καὶ νῦν ἐτι πράττομεν, ἡμῖν ἐπιγιγνομένων τίποτ' ἂν φράξωμεν; χαλεπῶς γὰρ ἔν τις ἀπαχέτοι τὴν φαντασίαν, ὥστε μὴ λυπεῖσθαι, ἐφ' οἷς ἔφθη εἰς ἐκυτὸν ἐκίον, ἢ εἰς ἄλλον παρανομήσας, τοῦ συνειδότος κεντοῦτος διενεκῶς. Εἰ μὲν οὖν τῷ ἀμπερταίνων, ἐξ οὗ ἢ μεταμέλεια, παρκενόμεν ἐτι, πειρατέον τὴν ἔξιν ἀποβαλεῖν, καὶ πρυθῆσεται τῷ γρήνῳ ἐλέγγουσα ἢ συνειδήσεις· εἰ δὲ παρεληλυθὸς τοῦτο εἴη, εὐδιόρθωτον μὲν δοκοῦν, πειρατέον, ὅπως ἂν δυνώμεθα, τοῦτ' ἰασθαι. ἀθεράπευτον δὲ, ἀναγκάτως ἐστὶν ἀνεκτέον, εἰ μὴ τις διατρέπων φρονήσει, ἀλλοθεν δυνατὸς εἴη τοῦτου θαρραλίαν εὑρεῖν.

§. λη. Ἐπὶ δὲ πᾶσι κανίον τῆς τῶν ἀνακρῶν φρεσίνος ἀριστῶς τε καὶ δικαιοτάτος τὴν ἀρχὴν μηδὲν πράττειν, ἐφ' ᾧ ἡμῖν μεταμέλεια τίς γενήσεται· ἔστι δὲ τοῦτο πρῶτον, εἰ τοῖς νόμοις τοῖς τε γρηπτοῖς καὶ ἀγράφτοις ἐκυτοῦς ἀκριβῶς προσκρίνομεν· οὕτω γὰρ οὐκ ἂν ἔχοι ἢ φαντασία πολλὰς πολλαχῶθεν περισῶσα ἀλάστορας, δειματοῦν, πολλῶς ἐκ τῆς ἀγαθῆς συνειδήσεως ἐπιζήσεως τῆς εὐφροσύνης.

παιδικῶν, εἴθ' ἔστι, θανάτων γενήσας ὅμοιον δὲ καὶ τὸ τῆς ἀνακρῶν, ἢ τῆς ἀνακρῶν αὐτῆς παιδικῶν ἐν πολέμῳ τὸν παιδικῶν, ὡς αὐτῆς μὲν ἔστιν ἀντὶ τοῦ παιδικῶν τὰ τῶν φρονικῶν ἔργα δρᾶν, εἴθ' ἔστι, ἐφ' οὗ αὐτὸν ἔστιν, ἀνάγκησθαι αὐτὸν θανάτων.

μεγίστη γὰρ ἀφείη τὸ φροῦνθαι τὰς νόμους. (*) Δεύτερον δὲ, ἡ δὲ
 προέτακται ἕκαστος ἐπιμελῆται, τοῦτ' ἐπειὶ οὐκ ἔστιν ἄν τῇ ἐπιμελείᾳ
 ἐργαζομένη, ὥστε τὰ ἐπιτηδία καλῶς ἐκείθεν πορίζεσθαι, μήτ' ἀπὸ
 ἄλλου εἰς ἄλλο τι μεταβαίνοντες, ἵνα μὴ τὰ μείζω διώκοντες, καὶ
 τῶν ὑπαρχόντων ἐποικνόμεθα, ἐς εὐ ἀρρητὴν λαβοῦσα ἡ φαντασία,
 οὐ καύσεται ἡμῖν δευτέρως ἐνοχλοῦσα πρὸς ἑκατὸν ἢ ἀπίστολος,
 οἶμαι, ἢν ὅ ἐκλήθη ἕκαστος, ἔφη, ἐκεῖ καὶ μάλιστα μὴτ' ἐν τοῖς τὰ
 μείζω κερταμένοις φανταζόμενοι ὡς πλούσιους, ὅση γὰρ πλείονων
 οὐτοῖ γε κύριον τυγχάνουσιν ὄντες, τοσοῦτον μᾶλλον ταῖς φροντίσι
 λαίπρως καθ' ἑκάστην μεταμελείας τεκόμενοι τὰς ψυχὰς, τῆς εὐδαι-
 μονίας ἐκκίπτουσιν ἢ τις τῆ ἀπαράχῃ καὶ ἀναλγήτῃ ἐφίδρυται τῆς
 ψυχῆς. (λα.) τὸ δὲ πρὸς τὰ πλείω οὐδ' ἀποδείκνυσθαι ἐπιθυ-
 μιῶν, ἐστὶ πλείονων ἀρχή· αἱ δὲ ἐπιθυμίαι ἐνδείας προὔποτιθέασιν πλείω-
 νας, καὶ δὲ ἐνδείαι πολλῶν ἡμῖν θλίψεων καὶ ὀδυνῶν γενήσονται
 αἰτίαι· ὁ δὲ τὸ κεφάλαιον τῆς κακῆς αἰμονίας. Βλέπετε περὶ τούτου
 Αἰσχ. Σωκρατικῶν περὶ πλούτου.

Ὅπως ἂν τις ἐκ τῆς φαντασίας εὐδαιμονοίη.

§ 18'. Νῦν δὲ ἴδωμεν καὶ ὅπως ἐκ τῆς αὐτῆς φαντασίας ἐξέ-
 ρθῆναι εὐθυμῆν ὅσον γὰρ κακῶν τοῖς κακῶς χρωμένοις αὐτῇ,
 τοσοῦτων καὶ ἀγαθῶν τοῖς ἐκ τούναντιοῦ αὐτὴν διοικῶσιν αἰτίως
 γίνεσθαι· τίς γὰρ οἶα οἶδεν, ὅτι πᾶσα ἡδονὴ ἐκ τε τῶν παρεληλυ-
 θότων, ἕκτε τῶν μελλόντων δὲ ἐκείνης, ὥσπερ καὶ ἡ λύπη ἐγγίγνα-
 ται τῇ ψυχῇ· δεῖ μὲν οὖν τὸν νόον ἐγνατὰ ἀποφεύγειν τὰ πρὸς ὀλί-
 γον μὲν εἰς ἡδονὴν φαναζόμενα, μετὰ μικρὸν δὲ εἰς λύπην μετα-

(*) Ὅταν καὶ Σωκράτης τὰς τῆς πόλεως νόμους ἐπιμελῆται, καὶ τὸ ἀπο-
 δείκνυσθαι ἴδωκεν ἕκαστος ἔχειν, ὡς μὲν ἐκ τῆς φαντασίας γενόμενον πονηρὸν διὰ
 πρὸς ἑαυτὸν τὸν ἑαυτοῦ, πείθοντα αὐτὸν οὐκ εἶναι, τὴν ἀπειλήσασθαι ἔφη εὐ δὲ
 καὶ οὐκ ἀπολογεῖσθαι μελετῶν διαβεβαιώσασθαι, καὶ, οὐκ οἶσθαι, ὅτι μέχρι τούτου οὐδὲν
 ἀνθρώπου ἐβρίμην βλάπτον ἡμῶν βλαπτικῶν· ἕκαστος γὰρ ἐδικτὸν ἴσθαι, ἔδειν ἴσθαι, τί
 καὶ δικαίως μὴ ἕκαστος τὸν βίον βελτιώσασθαι. Σενωφ. ἄπειλ.

βαλοῦντα· ὅς γὰρ ἂν πρὸς ἄμυναν ἐξ ὀργῆς, ἢ πρὸς αἰσχροκέρδειν
 τινα, ἢ ἀπύλασιν αἰσχροῦ ἡδονῆς ἀφορῶν, ἔδεται, οὐκ εἰς μικρὸν
 ἔξει τὸ συνειδὸς πολλοὺς αὐτῷ ἀντιπαριστῶν παλαμναίους. Φευκ-
 τίον τοίνυν τὴν ἀπὸ τούτων φανάην, καθ' ἕκαστον τὸν Ὀδυσσεῖα τὰς
 Σειρήνας ἀποίτησιν Ὀμηροῦ· ἀνθαιρετίον δὲ τὰς σεμνάς καὶ τιμίας
 τίνες δ' ἂν εἴεν αὐταί; ἴσασιν τοῦτ' οἱ τὴν πρὸς τὴν ἀρετὴν ἐγούσαν
 βαδίζοντες ἐξ ἀρχῆς· οἶδεν ὁ τὸ κοινῇ ζυγαῖσαν λόγῳ τε καὶ ἔργῳ
 εἰσηγησάμενος· οἶδεν ὁ καλὸν ἔργον ὅτιόν ἐστις κοινῇ ὀφθαλμῶν εἰρ-
 γασμένος· οἶδεν ὁ ἀπαρκέσας τοῖς δεομένοις, ὁ δικαιοσύνην ἀσκήσας
 ὁ τῇ πατρίδι τὰ τροφεῖα καλῶς ἀποτίσας, ὁ τὴν εὐ πειρηκτότας
 ἀνταποκρίσας, ὁ φίλοις βοηθήσας, ὁ τὸ ἑαυτοῦ ἔργον, ἐν ᾧ ἐκλήθη,
 καλῶς διοικήσας, ὁ τὸ τάλαντον πολλαπλασιάσας, ὁ τοῖς ὀφειλίταις
 εὐσεβῶς ἀφείς τὰ ὀφλήματα· ἴσασιν οὗτοι, οἷων ἡδονῶν ἕκτε τῶν
 παρεληλυθότων, ἕκτε τῶν μελλόντων ἔργῳ τε τυγχάνουσιν ἀπολαύον-
 τες, καὶ ταῖς μετὰ θάνατον ἐλπίσι πτερούμενοι. Τιοῦτων τοίνυν
 ἡδονῶν φαντασίαις, ἢς ἂν εὐδαιμονοῦν τὴν ἐνταῦθα εὐδαιμο-
 νίαν, τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἐπιμελείσθω εὐφραίνειν.

Περὶ Θελήσεως.

§ μ'. Θελήσεις δὲ εἰσι δύναμις τῆς ψυχῆς, δι' ἧς τὸ μὲν ἀγα-
 θὸν διώκει, τὸ δὲ κακὸν ἀποτρέφεται· τοιαύτην δὲ οὖσαν, ἐλευθέρην
 αὐτὴν εἶναι οὐδεὶς ἀντιρεῖ· πᾶν γὰρ ὅ,τι ἂν γνῶ ἐν τοῖς πράγμασιν
 ἐνὸν ἀγαθόν, ἢ κακόν, αὐτὴ ἑαυτὴν προσδιώρισαι παραχρῆμα, ὥστε
 οὐ μόνον τὸ μὲν διώκειν, τὸ δὲ ἀποτρέφεσθαι (καὶ τοῖς πολλοῖς συ-
 ναρπαζομένη ὑπὸ τῆς φαντασίας, τὸ δοκοῦν τοῦ ὄντος ἀγαθοῦ ἀν-
 θαιρεῖται), ἀλλὰ καὶ τούναντιον τὸ κακὸν τοῦ ἀγαθοῦ ἀνθελίσθαι·
 ἐλευθέρη γὰρ· καὶ τοῦτ' ἡμῖν εἴη ἂν μάλις πλεονέκτεμα πρὸς τὰ
 κτήνη· ἴδε Μεταφ. ξθ'.

§ μβ'. Βαθμοὶ δὲ τῆς θελήσεως κατὰ τὸν Σοκράτην (Μεταφ. 99.)
 εἰσιν ἂν μάλις τρεῖς· εὐκρίτως· τὸ γὰρ βρώσας οὐτὸ, ἀμ' αἰσθόμενον
 ὄσμησιν, ἡδεῖα μὲν ταύτη οὖση ἐκασμενίζει· ἀηδεῖ δὲ, δυσχνασγι-

§. μζ'. Ἐκ γὰρ τούτων τῶν αἰσθημάτων συμβαίνει πάνθ' ἡμῖν καὶ πᾶσι ἐγγίεσθαι: ἔστι δὲ πάθος κένκοις τις ἡμῖν ἐκ τῆς παραστάσεως τοῦ ἀγαθοῦ, ἢ ἀποδοῦ δι' ἐκτάκτου συγκινήσεως τοῦ αἵματος καὶ τῶν ζωτικῶν πνευμάτων ἐγγυαμένα· (θ') διττῆς δὲ οὗσης τῆς παραστάσεως ταύτης, τῆς μὲν τῶν ἀγαθῶν, τῆς δὲ τῶν κακῶν, εἰκότως διττὰ ἔστι καὶ τὰ πάθη, τύχη κρηκτώτατα, Ἀγάπη, καὶ Μῖσος· (ι) ἢ μὲν, ἔρσεις εἰς αὐτὸ ἀγαθὸν τῷ δὲ ἀποστροφή τοῦ κακοῦ· (**)

§. μη'. Ἐκ τούτων τῆς Ἀγάπης καὶ τοῦ Μίσους, πολλά τῶν παθῶν ἀναφέρεται τῶν γὰρ ἀγαθῶν καὶ κακῶν ἐκ τοῦ τριμεροῦς τοῦ χρόνου ἡμῖν τοιαύτων περισταμένων, εἰ μὲν παρεληλυθότος τινός, ἀφιέμεθα ἀγαθοῦ, ταῦτο ἔλθοις καλεῖται· εἰ δὲ παρόντος ἀπολαύομεν, ἠδονὴ εἰ δέγε πρὸς τὸ μέλλον ἢ ἔρσεις ἡμῖν ἀποκτείνονται, ἔλπις ὁμοίως δὴ κατὰ τῶν ἐκ μίσους τῷ γὰρ κερωχημένου κακοῦ ἢ ἀποστροφή, μεταμέλεια τοῦ δὲ ἐνεσῶτος, λύπη τοῦ δὲ μέλλοντος φόβος κέκληται· εἰ δὲ πῶς, ὧν ἐφεέμεθα, ἢ ἀποσφεόμεθα, τῶν μὲν τεύξεσθαι, τὰ δὲ ἀποφευξέσθαι ἐλπίζομεν, τῶν, δὲ ὧν κερωχόμεν ἂν, παρόντων, θάρρος τοῦτο καλεῖται· εἰ δὲ μὴ, Ἀγωνία· προύοντα δ' ἐπὶ πλέον διαφόρῳ βαθμῇ, Εὐτολμία, καὶ Ἀπίστωνσις τίκεται· (***)

§. μη'. Παλλάκις δὲ, καίτοι τὸ ἀληθὲς ἀρετῶν ἔστιν ἄμα ἡδὺ, καὶ τίμιον, καὶ χρήσιμον (μλ.), ἀλλ' ὑφ' ἐνός τούτων τῆς ψυχῆς, ἢ ἐν χαρακτῆρος καὶ κρᾶσεως ἔχη, μάλλον παθαίνονται (ιγ'· καὶ ἰδ'·), ἀλλο ἄλλοιον ἐνέχει πάθος· ἢ μὲν γὰρ ἐκ μονομεροῦς ἡδὺ πρᾶγμα τὸ ἀγαθόν, ταῦτα εὐθὺς ἐνέφυσεν ἠδονήν· ἢ δ' ἀπέλκε ἐπιφάνει ὡς τίμιον, ταῦτα φιλοτιμίαν· ἢ δὲ χρήσιμον μόνον, ταῦτα κλαυθῆσαν ἐντέτκεν· (**). Ἐκ δ' αὐτῶν τούτων αἰτιῶν τῶν κακῶν ἡμῖν παραστῆναι, τῷ μὲν τιμῇ μαχόμενον, ὀργάν· τῷ δὲ κρομῆ, λίσγῶν· τῷ δὲ ἠδῶ, ληδίαν· τῷ δὲ γρησίμῳ, φθόνον ἐντέτκεν· ὀργίζεσθαι μὲν γὰρ ὁ φιλότιμος τοῖς ἀποστρεφῶν αὐτὴν τῆς ὑπαρχούσης, ἢ μελλούσης τιμῆς βουλομένοις· αἰσθύνεται δὲ ὁ κρομῆς, εἰτινος συνκισθάνοιτο τὴν κρομιότητα αὐτοῦ ἀφαιροῦντος· ναυτικῶ δέ τις ἄλλος, τῶν ἐναντίων τῇ ἠδονῇ προκειμένων· καὶ φθονεῖ ἕτερος, ἐπ' ἄλλους μετακτιδόντων τῶν αὐτῶν συμφερόντων.

§. μθ'. ἔστι δὲ καὶ ἕτερά τῶν παθῶν ἐκ τῶν ἄλλοις ἀρετῶν ἢ κακῶν συμβεκινόντων ἡμῖν περιεσόμενα· τὸ μὲν γὰρ παρεληλυθός ἢ παρόν ἀγαθόν, φίλου μὲν, τέρψιν γενναῖ· τὸ δὲ μέλλον, εὐνοίαν (χαίρω μὲν γὰρ ἐφ' οἷς τῶν φίλων τις εὐτυχεῖ· εὐνοῶ δὲ, ὅστις καὶ πρὸς τὸ μέλλον ἠδέως ἐν ἔργῳ αὐτὴν εὐτυχεύσει) ἐχθροῦ δὲ, φθόνον εὐθὺς τὸ δ' αὐτὸ κακόν, φίλου μὲν, ἐκ τοῦ τριμεροῦς τοῦ χρόνου κινεῖ εἰς συμπέθειαν· ἐχθροῦ δὲ, τῆς ἐπιχειρητικῆς εὐθὺς ἀναγκαι.

§. ν'. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλοις δοκαῖ ἐπιπλάσεσθαι· ἀρετῆ γὰρ καὶ φέλος ἐσθῶτε εἰς Ζηλοτυπίαν συνέρχονται· οἷον ὁ ἄμα ἀγαθῶν τὴν ἐνυτοῦ γενναῖα καὶ ὑπόπτως ἔχον πρὸς αὐτὴν περὶ σωφροσύνης, οὗτος Ζηλοτυπεῖ· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ φθόνος, φιλοτιμίᾳ ὑπομιγεί, τὸν Ζῆλον ἐγέννησεν· ὁ γὰρ φθονῶν ἐφ' ὅτις ποτέ τινα, καὶ ἴσως

τὸ μὲν, ἄμα ἡδὺ, καὶ τίμιον, καὶ χρήσιμον ἔστι δὲ τὸ φαινόμενον, ἀνάγκη ταῦτα τῶν, ἢ πῶς ἐκτελεσθῆναι. Ἄν. Ἡθ. στ.

(*) Ἐν δὲ τῇ Μεταμέλει (κτ') ἠδονὴ καὶ λύπη ὡς ἀρχαὶ εἰστέκεται ἡμῖν, τοῖς τῷ σοφοῦ Ἐγγύσις ἐκὼ ἀπολαύειν ἡμῖν ὄψαν, καὶ τῷ λόγῳ ἐγγ' ἔστιν καὶ εὐνοῦ πᾶσιν.

(**) Ὅτι μὲν τὸ ἄμα ἐκτάκτως κινεῖται, ἐκ τῆς αἰφνιδίου μετακτιδῆς τῆς χρομῆς· ὅτι δὲ καὶ ἡ νεκρότης ἐκτὸς ἐκ τοῦ σχήματος τῆς κινῆσεως, τῷ τῶν μέλων τῶν κερωχῶν πᾶσι ἐπιτελεσθῆναι, κρῶσθαι. Ἄν. Ἡθ. λθ. σαρ.

(***) Μαρτύριον ἔστ' ἐν αὐτῇ ἢ τῶν παθῶν αὐτῶν περιγραφεῖ, εἴτις ἐπιπλάσσει τοῖς βαθμοῖς αὐτῶν ἀρετῶν ἀνεπιτέχει· τὸ γὰρ αὐτὸ πάθος ἐν ἑκάστῳ βήματι πρᾶϊν, διακρίνεται ἐν αὐτῇ καὶ ὀνόματος ἕχον ὡς κακῶν πρὸς περισταμένων ἡμῖν ἐν τῇ μέλλουσῃ, μεγάλῳ μὲν, εἰς ἀπέρχονται ἡμῖν ἀπολαύειν ὁ φέλος· μικρῷ δὲ, εἰς ἀμύλησαν, ἀπεκρῶσθαι. Ἄν. Ἡθ. θάβ. ἀνδρῶν, εὐτολμῶν (Σοφῶν Ἡθ. γα.) διὸ καὶ Ἀσκα-

νός (ἐν τῷ ἀπεκρῶσθαι) μαρῆα φρεῖ καὶ τῆς μανίας ἐντα τὰ εὐθῶ. . . εὐ γὰρ ταῦτων παρνοεῖν, καὶ παρακαθεῖν, καὶ λυγρῶν, καὶ μακρῶν· ἀλλὰ ταῦτα πάντα τοῦ μέλλον καὶ ἔστιν ἐχέσθαι τῷ νόσῳ ἐνέματᾳ ἔστι.

(*) Ἐντεσθῶν ἄρα εἰ τρεῖς μέγιστοι δαίμονες ἐν τῷ βίῳ ὁ φιλότιμος, ὁ φιλότιμος, ὁ φιλότιμος περὶ ὧν κέραι λόγος εἰ Κρομῆς, καὶ ἔλκε ἄλλα ἐγγύγραπτα.

γενέσθαι εκείνη φλοισμοσύμενος, οὗτος ζυλοῦν αὐτὸν λέγοιτ' ἄν'· καὶ τοὶ καὶ ἐν καλῇ καλλιῳίᾳ, ὁ ζῆλος ἀντὶ τῆς μιμνήσκουσας ἐλαμβάνεται. Μισθο. πγ'.

§. νδ. Ἐκ τούτων οὖν δῆλον, ὅπως καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν παθῶν, ἢτοι ἀλλοδαῖς συνεπιπλέκονται, ἢ μεταξὺ, ὡς ἂν ἡ τῶν ἀγαθῶν, ἢ κακῶν κινήσεως ἰσχυρὰ ἴδουσα τύχη, ἴσπερ παρεμπέκτοντα (μζ'. σμ'). Ἐκείνο δὲ δεῖ εὐδέναι, ὅτι τὰ κατὰ αὐτὸ μᾶλλον κακῶν, ἢ ἀγαθῶν ἡμῶν αἴτια γίνονται, εἴτις οὐ καὶ πρὸς τὸ συμφέρον αὐταῖς ἐκτίσται χρεῖσθαι· ἀναγὰρ οὕτως ἦν ἂν ἡμῶν ἡ βίος παντάπασιν ἀδρανῆς ἐν ἀκινήσει· ἢ δὲ ἀδρανῆς αὐτὰ τὰ ἂν εἴη, ἢ παντελῆς κινήσεως ἀπονεύσεως· εἰ οὖν ἀληθὲς ἔξει καὶ ὡσεὶ τὸ πᾶν τοῦτο κινῆσθαι, τὸ μὴ ἐκ πέρας αὐτῆς ἀληθέστερον γίνονται ἐξ ἀγάπης καὶ μίσους, ὡς ἐκ δύο πλατῆρων ἀνταλλόντων καὶ ἀνταυθύντων αὐτῶν, καὶ τὴν ἡθικῶν τούτων εἶναι τὴν σύστασιν ἔχειν, οὐκοῦν οὐ λέγεις ὑποτρέφειν δεῖν τὰ κατὰ ὡς σωστικά; Μάλιστα γὰρ, ὑποτρέφειν μὲν τοὶ γὰρ, οὐ μὲν αὐτὸ ὡς οἱ Στωϊκοὶ ἀφανίζουσι περᾶσθαι, ἀδύνατον τοῦτο εἶναι, καὶ πρὸς τῶν ἀδυνάτων καὶ ἀσύμφορον, ὅτι μάλιστα οὐτ' αὐτὰ παντάπασιν ὑπ' ἐκείνων κρατεῖσθαι· κρατεῖν δὲ μᾶλλον αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τῆς ὑπαρχούσης φιλότητιν ἕκαστον φύσεως, ὡς ἐπὶ τριτάνης μὲν ἀπέναντος ὅλας, μάλιστα μὲν ἄκρως κωλύοντα· Μισθο. πδ'. (*)

§. νε. Πῶς οὖν ἂν ἀμεινον τούτου τύχοιμεν; οὐδέν σε γρηθὶ διδάχθηναί, εἴγε μέρπησαι τῶν περὶ φαντασίας ἡμῶν εἰρημένων, ὅπως δεῖ κυβερνᾶν ἐκείνη φρονίμως· ἦν γὰρ τις, ὡς δεῖ, ταύτης κρατήσῃ,

(*) Τὰ πάντα τῷ ζῳῷ ἀπλῶς ἴσπερ ἀναγκαστικῶς οὐδὲν ἄλλο τῷ ἀνθρώπῳ ἐπιφέρει ἴσπερ, καὶ ἢ ἀνθρώπος, ἢ μὴ εἰς ὑπερβολὰς ἢ διακρίνοντα.

- Ἐπιπλέκει γὰρ ἴσπερ τῶν ἐρέσεων, αἷς τὸ ζῶον, ἔσπερ μὲν εἰς σύστασιν αὐτοῦ καὶ ὑποτρέφει αὐτὸ συνεπιπλέκοντα, ἢτοι ἔχει διατάξασθαι μεταδιδόναι· ἔσπερ δὲ εἰς φθορὰν φέρειν - καὶ ἐκλείπει καὶ ἀποτρέφει.

- Τὰ δὲ ἀνθρώπου, ὡς νῦν ἴσπερ (Στωικτικῶς φάναι) ἐν σώματι, πολλὰς μὲν προσηκούσιν, πολλὰς δὲ ἀφαικίον, εἰς ἂν ἀδύνατος καὶ ἀσφαλῶς τὴν σωματικὴν τούτων διατάξασθαι εἰς, πρὸς ἢ δὲ κατὰ μέτρον, τὸ ὑπὸ τοῦ λόγου ἐπιτρέψασθαι, διατηρήσασθαι πᾶσι καὶ κινῆσθαι· Εὐθ. Μισθο. πνεγ.

ὅσπερ μὴ παριστᾶν τὰ μικρὰ καὶ ἥττονος ἄξια λόγου, ὡς μεγάλα καὶ τοῦ παντός, ὑπερ ἐκείνη πέφυκα κατορθύνειν τὰ πολλὰ, οὕτως ἔξει καὶ τὰ κατὰ ἐν τῇ οἰκείᾳ γίνονται ἐνεργούντα λυσιστελῶς, ὡς ἐκ θείας μοίρας προνοητικῶς κεραιώτα· κρατηθεὶς δὲ, καὶ τὸν κίνησιν λείοντα παριστώσῃ τῇ φαντασίᾳ ἀκαλουθήσας, ὁ τοιοῦτος οὐδὲν ἂν μᾶλλον, ἢ τὸ τῆς τραγηδίας ἐπάσσει μέλος.

- Οὐκ ἴσπερ οὐδὲν δεινὸν ὡδ' εἰπεῖν ἔπος,
- Οὐ δὲ κάθος, οὐ δὲ συμφορὰ θεηλατος,
- Ἡ; οὐκ ἂν ἀραιτ' ἄγθος ἀνθρώπων φύσις.

Ἐτι περὶ παθῶν

§. νγ'. εἰς ἀρχικὰ τῶν ἄλλων παθῶν τὴν ἀγάπην καὶ τὸ μῖσος ἔρημεν εἶναι (μζ'). ἀλλὰ ταῦτ' οὐχ ἀπλῶς, ἀλλὰ ταῖς τοῦ σώματος ἐπεσθαι κινήσεσιν ἰκανῶς ἡμῶν εἴρηται (ιγ' καὶ ἐζ' ἔς), διαφόρως δὲ ἐκχῆστοις τῶν κινήσεων ἔχουσιν (αὐτ' ἴσπερ). διαφόρως ἡμῶς ἀνάγκη παθαίνεσθαι (μζ'). ἐπειδὴ γὰρ τὸ φαινόμενον ἀγαθὸν, πρὸς ὃ ὁ ἀκατάρτιτος νοῦς ὀλισθαίνει συνήθως, ὑφ' ἐνὶ τῶν τριῶν ἐκείνων, ἢ τῶν τιμῶν, ἢ τῶν ἡδονῶν, ἢ τῶν χρησίων ἡμῶν μάλιστα ἀπαντᾷ (αὐτῶν τῶν τριῶν), τρία ταῦτ' εἰσὶ τάγος κυριώτερα καὶ ἐπικρατέστερα, πρὸς ἃ ἢ ἀγάπη ἡμῶν ἀποτείνονται· ἂν μάλας, ἢ Τιμῆ, ἢ Ἡδονῆ, ἢ Κτήσεως κινήσασθαι ἄρα ἀναφέρεται ὁ φιλόδοξος, ὁ φιλήδονος, ὁ φιλόκτηνος, αὐτὸς δὲ ὁ τρικέφαλος Κέρβερος, ὁ τοῖς ἀνθρώποις κατασπῶν εἰς τὸ βλάσθηρον (*).

§. νδ'. Τούτων δ' οὕτως ἐγγύτων, φανερόν, ὅτι ἄλλος ἄλλο, γ.

(*) Ἴδε Λύκιον Πά. εδ. Ὁ δὲ σάφης ἀξίον ἐνταῦθα, ἴσπερ καὶ ἡ διόβολος, τὴν ἡσυχίαν Χριστὸν περᾶσαι βουλέμενος, τοῖς τρισὶ τούτοις κινήσεσιν ἐχέσασθαι τῶν μὲν γὰρ εἰς νόσον εἰ τοῦ θεοῦ, εἰπεῖ, ἵνα εἰ λάθῃ οὕτω ἄρται γίνωνται, πᾶσαι τὰς εἰς ἡδονῆς μηχανὰς διὰ τῆς περὶ τὴν βρώσιν ἐπιθυμίας προσηκούσας, μὴ προσβολῆ τῶν τῶν ἐρέσεων ἀκαλουθήσας· ἀποτρέφειν τῶν δὲ μίσους ἀκροῦσιν κατὰ τὴν φαντασίαν ἐρέσασθαι τῶν δὲ τῶν τα πάντα οὐκ εἰσὶ τὴν φαντασίαν φερόμενον ἐκείνην· ἴσπερ τὴν μέγαν Ἀθανάσιον λόγῳ εἰς τὴν Κυριακὴν τοῦ τῆς...

ἀν ἕκαστος ἔγη κράσιος, ἀγαπᾷ καὶ μισεῖ· ὁ μὲν γὰρ χολερικός (ιδ'), ὑπέπερος ἐπιπασίλειος, πρὸς φιλοτιμίαν ἐπιτίθειται μάλλον· ὁ δὲ αἱματώδης ((ε')) φαιδρὸς ὢν αἰσθ, καὶ εὐθύς, καὶ ἀφρόντιος, πρὸς τὴν ἡδονὴν ἐπιτίθειται ἐπιπασίλειος· ὁ δὲ μελάγχολικός (ιδ') εὐπείθετος ὢν, καὶ ὑποβόητος, αἰσθ τῆς φροντίδος, πρὸς πλεονεξίαν ἀπονεύων διατίθειται. Περὶ δὲ τοῦ φλογετικῶ (ε'), ὡς ἀδρανούς πρὸς τὰ πάντα δοκοῦντος, αὐθέντι λέγειν· ὁμοίως ὢν τούτων εἰς τρεῖς ὑποδιαφερόντων τῷ λόγῳ, εἴπωμεν χωρὶς περὶ ἑκάστου ἕξτος, ἐπὶ τὸ σαφέστερον τοῦς χαρακτέρας διεξηγησόμενοι.

§. νβ. Τῆς τέττοιο φιλοτιμίας εἰς προχὴν τὴν πάντα ἀναφορῶντος, εἰκὸς τοῦ φιλοδόξου προθέου τῶν ὁμοίων, ὡς περὶ δὴ καὶ τῶν κρείττωνων ἀνέχεσθαι τιμῶσι δ' αὐτῶν μόνου, ὡς ἂν αἰσθωνταί σφίσι αὐτοῖς εἰνοῦντας ὑπερρονοῦντων δὲ καταφρονοῦσι τοῦς δ' ὁμοίους παντὶ σθένει περιεόντι ὑπέχον, καθάπερ αὖ καὶ τοῦς ἥττους ἔχοντας ἀέκωντας ἑαυτοῖς ἀειλατρεῖν παραβιάζονται· πρὸς δὲ τὴν φιλίαν τοσοῦτον μόνον δοκοῦσι σπουδάζειν, ὅσον σφίσι αὐτοῖς νομίζουσι ἐπεσθαι χρονοῖον ἡδονῶν δὲ οὔτε ἂν ἥττωντο, πρὸς τὸ ὑπερέχειν τῶν ἄλλων ἐν λόγοις, καὶ ἔργοις διαμιλλώμενοι ἐπὶ τῷ καὶ στήμα σιγνότητος ἔχοντες αἰετὶ προχόνουσι περιεχόμενοι, μέγα μὲν ἐπὶ ταῖς τῶν προχόνου λεγόμεναις εὐγενείαις, εἴτε εἴη τούτο, φρονοῦντες τῇ δὲ κεφαλῇ μικροῦ δαῖν ἐπὶ τοῖς παρῶσιν ἀγαθαῖς τὸν οὐρανὸν προσαρᾶσσόντες, αἰτοῖς πνεύμασι μεταξύ τῶν νεφελῶν, ὡς περὶ οἱ βοριάδες, τῷ τύφῳ μόνου συμφορέμενοι τοιοῦτοι δὲ ὄντες, καὶ πρὸς τὸ συμφέρον ἑαυτῶς ἅπαντα πράττοντες, φιλόπονοι γίνονται, καὶ τῶν ἰδίων ἐπιμελεῖς, τοῦτε καλοῦ πανταχοῦ ἀντεχόμενοι, καὶ τὴν ἐν λόγοις σιγνότητα περὶ πλείου ποιούμενοι τῷ τε βραδύματι καὶ τῇ περὶ τῶν ἰσχυρισμῶν κοσμιότητι ταῦτα πάντα προσμαρτυροῦντες.

§. νγ. Ὁ δ' αὖ φιλόδοξος, ἅτα δὴ ταῖς ἐκ τῶν αἰσθήσεων ὅτι μάλιστα ἐσκόμενος τέρψεται, πρὸς γ' ἐκ τῆς φαντασίας ἐκατέρωθεν τοῦ χρόνου παραφορᾶς ἐλεύθερος γίγνεται· πόνοις δὲ καὶ φροντίσει

καὶ ἄτι ποτε ἀντίκειται τῷ ἡδονῶντι, πολλὰν ἐπιδύσονται τὴν δυσχέρειαν· χρονοῖων δὲ τοσοῦτον φροντίζει, ὅσον μόνον ἑαυτῷ ἀφορμὴν κεκτῆσθαι πρὸς ἡδονὴν, τρεῖς μὲν καὶ δόξης καταφρονοῦν, ἐν ἀσέλγειαις δὲ καὶ ἀσωταίαις προκαλινδούμενος, μύρων τ' ἀκούων, καὶ κατὰ θεάματα καὶ αἰκούσματα τὰ γὰρ πρὸς ἡδονὴν διατρέλων, ἐκ τῶν λουτροῦ λιπαρῶς προῖον, καὶ καλλωπιστικῆς λεπταῖς ταῖς ἐσθῆσι δια πάντων σοφῶν· τὰ μὲν πρὸς θεὸν χλιερὸς, καὶ ὅσον μόνον τὴν φαντασίαν καὶ αἰσθήσιν ἐπιτέρπειν, τῆς ἐκ τῆς μουσικῆς ἐν ταῖς ἑραῖς ἡδονῆς μάλιστα κηλούμενος ἀσφατῶν· τὰ δὲ πρὸς ἄλλους πρόχρονος μὲν εἰς φιλίαν, ἀβέλαιος δὲ, ὁρασίως μὲν χωρῶν ἐπ' αὐτὴν, θάπτον δὲ διαρρηγνύμενος, ὑπὸ τῆς τυχερῆς ἡδονῆς εὐθύς παρενεγγόμενος πρὸς δ' αὐτὸς προχόντας, αἰετὶ θεραπευτικῶς πρὸς δὲ τοῦς ὁμοίους, ὁμιλητικῶς· πρὸς δὲ τοῦς ἥττους, συγγνωμονικῶς· τὰ δ' αὖ πάλιν πρὸς ἑαυτὸν, φεύγει μὲν αἰετὶ τὸ ποιεῖν, ἀνδραποδωδῶς δὲ τῆς τὴν φαντασίαν καὶ αἰσθήσιν ἐπιτέρπεισιν ἐπισθαι βούλεται, ἐραγῶ μὲν φροντίζων σιγνότητος, τεθρυμμένην δὲ τῷ ἐσθίσματι λίαν τὴν περιφορὴν ἐνδεικνύμενος, καὶ βῆσα παντός μάλλον πρὸς τὸ φεύγειν ἕσθαι βέπων· ἔστι δ' ὢν πολυειδῆς οὗτος· ἔστι γὰρ αὐτῶν, ὅστις μὲν ἐν τὰ τῆς ἀφροδίτης ὄργια περὶ πολλοῦ τυχερῆς πορεύμενος, ἐν ἀσωταίαις προκαλινδούμενος· ὅς δ' ἂν τῇ γαστρὶ ὀρίσῃ τὴν ἡδονὴν, ἐν ἐρώμασι καὶ πόμασιν ἐκβακχεύων· εἰδέ τις, ἐφ' ἧ ἐπιτέρπειν τὴν θεὸν μόνον ταῖς τοιαύταις καταχρητῆται περιμεργείαις, οὗτος φιλοθεάμονι μάλλον καὶ φιλοκαλῶ δοκεῖ ἰσικέναι, καὶ οὐ πάνυ τι ἂν εἴη μεμπτός.

§. νδ. Ὁ δὲ φιλόδοξος αἰσθῆς χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, κειμηλίων τε πολυτελῶν, γῆς τε, καὶ ἐσοχημάτων, καὶ συνοικιῶν, καὶ ὅθεν ἂν χρυσοῦς ἐπιφθῆ ἔστιν ἐρατῆς· διὸ φροντίζων ἀνάπλευς, ἀνυμκρὸς τε καὶ σκυθρῶπος ἰδεῖν, οὐδὲν οὔτε γονέας, οὔτε παῖδας, οὔτε πατρίδα φίλων ὡς τὰ χρήματα, ἀσφακτικῶν αἰετὶ ἐλέπων, καὶ τοῖς δακτύλοις ὑποκινῶν, τὰ θ' ὑπάρχοντα θεωρῶν καὶ τὰ μέλλοντα αἰετὶ προσεγγέσθαι λυγίζόμενος· διὸ φειδωλὸς καὶ τῆς ἀναγκαιότητος ἔστιν ἀναλωτικῶς πρὸς δ' ὢν τῆς ἡδονῆς ὑπερποτικῶς λίαν ἔχει, ἐν αἰσθῶν μάλιστα

ὄψιν ἀναλώσει· ὁ δὲ οὐ τοσοῦτόν ἐστιν ἐραστής, πλὴν εἰ μὲν ἴσως
 ἔκειθεν ὀσφραίνοντι κέρδους ἡντινοῦν ἄρα καὶ τῆς πρὸς τὸ θεῖον θα-
 ρακείας τοῦτο τέλος τὰ γε πολλὰ ποιῆται, ἐξωτερικῶς αὐτῆ μάλ-
 λον καὶ δεισιδαιμόνως προσκείμενος τὰ δὲ πρὸς ἄλλους αἰεὶ φθονε-
 ρίς, καὶ δύσκολος, φιλικὸν μὲν, ὅθεν ἂν μηδὲν προσγένηται κέρδος,
 οὐ γέμειν προσδύειν τῶν δὲ τοῦ ἀνθρώπου καθήκοντων ὀλιγορῶν
 καὶ ἀγούμενος μὲν τοῖς κρείττοσι, φθονῶν δὲ τοῖς ὀρεοῖσι, τοῖς δὲ
 ἡττοῦς πρὸς τῷ μηδέποτε αὐτοῖς χάριν ἡντινοῦν κατατίθεισθαι, καὶ
 ἀδικία ἑαυτοῦ ἀπαλλάττειν· κερδῶν καὶ πλούτουτος, οὔτε παρὰ νε-
 κροῦ, φρεσίν, ὀφθαλμοῖν, οὔτε παρὰ φιλαργύριον χάριν δεῖν ἐπιζητεῖν· πρὸς
 αὐτὸς οὔτε πρὸς ἑαυτὸν ἀπέχεται τοῦ μὴ ἀδικεῖν εἶναι, αὐτῆ τῆ
 ἀφίσει ἀντικαλίπειν αἰεὶ, πόνοις δ' ὑπερβαλλουσίν' ἀπαγγόμενος, καὶ
 ταῖς ἄνω καὶ κάτω ὑπὲρ μὲν πορείαις, ὑπὲρ δὲ φροντίσει κοπιούμενος·
 οὐδ' ἀκερῆκελον καὶ ἐδελωρὸν μετέρχεται εἶναι, γλίσχριος σιτούμε-
 νος, κενιχρῶς τε πορεύεται κλέμενος, καὶ ἐπιτροχῶ καὶ κατεστειμμένα
 τῷ βαδίσματι προῖον, τοῖς τ' ἄλλοις καὶ ἑαυτῷ ἀπαρέσκων (*), ἐξ
 τῶν τῆν τῆς ψυχῆς ἐκπέσθαι πρὸς τὴν κηρῶν ὑπερβαίνει ἐπιθυ-
 μίαν. (**)

(*) Μερὶς μὲν τῆς κακίας τὰ αἴτια, ἐν δὲ τὸ ἀπετέλεσμα τὸ ἑαυτῆ ἀπαρέσκων γι-
 νησκει δὲ τοῦτο ἐκ τῆς ψυχῆς ἀκαταστασίας, καὶ τῶν ἀτόμων ἐπιθυμιῶν, ἢ εἰς ἐν-
 τοχῶν μὴ παύμενος γὰρ, ἢ εἰς ἐπιθυμίας, ἢ μὴ ἐπιτυγχάνοντας, καὶ ἐπίσειν εἰς
 χαίρειναι, ἄραται αἰεὶ καὶ ἐμπεδύεται διακλονεῖν, ὅπου εἰ ἀνάγκης συμβαίνει τοῖς
 τῶν ἰδίων ἐπιθυμιῶν ἱεραρχίας· διὰ τοῦτο γὰρ οὕτω μετῶρεν, καὶ τὰ ἄπρα καὶ δύ-
 σπρα ἑαυτοῖς ἐπιπέθεται καὶ ἀλλήλοισι οὖς, ἀφραδύτων αὐτοῖς γινόμενων τῶν
 πόνοι, ἀλυσιτελεῖς ἐσκαυτεῖ ἀσθένει, οὐδ' ἀλγῶσι, διότι οὐλα προῖοντο, ἀλλ' ἐπι-
 ἀπίσυχον τῶν δὲ αὐτοῖς καὶ τῶν κακωμένων, μεταμίλιε συνέχει, καὶ τῶν ἀρετῶν
 ἕνεος, ὅτε κατὰ τὴν φύσιν εἰσὶν οὐλοῖ, μὴ ἔχουσαν ἐφαίσει ἐπὶ τὸ πῆραι (εἰδὲ
 γὰρ κρητῶσαι, εἰδὲ τῶν τῶν ἰδίων ἐπιθυμιῶν ἕνεος) ἐπὶ τοῦ βίου κατὰ τῶν, ἕνα
 χῆμα ὑπερβαίνοντα, καὶ ἢ ὅτ' αἰεὶ ἀπὸ τῶν ἐπιθυμιῶν ἐγίνοντο τῆ ψυχῆ αὐτοῦ
 νάρτα καὶ ἀραχανία, κατὰ τῶν ἕνα τῶν ἄνω.

(**) Μίτη μὲν τὸν τρίτον τῶν κατὰ εὐδαιμονίας μου λόγον ἐν τῷ Σοφιστῆ, καὶ τῶν ἐν
 τῷ Σοφιστῆ ἀσθένει μου Κοσμοκράτορας, ἐν' ἔχει ἐκεῖθεν λαμπροτέρου κατιστομε-
 τῆρας ἐναλλασσάμενος τῶν τῶν κατὰ τῶν περὶ τῶν χαρακτήρας.

§. νη. Οὔτοι τοίνυν οἱ τοῦ φιλοδουλοῦ, φιλοδύου, καὶ φιλαργύρου
 εἰσὶ χαρακτήρες· ὧν ἄλλος ἄλλου οὐδεὶς ἀνεκτότερος· ἔλακιν δ' οὖν
 ὁ φιλαργύρος χαλεπώτερός τε καὶ ἐδελωρῶτερος εἶναι, ὡς ἔλακιν
 συναδῶν τῷ κοινωνικῷ εἶναι, εἴπη ἀμίαιτος τῶν ἄλλων ἔργῳ· οὐ γὰρ
 ἂν εὖροι τις οὐδένα τῶν εἰρηαίμων ἀμικτον οὔτε τῶν ἄλλων κίμ-
 παν, ἀλλὰ καθάπερ τῶν κρῆσεων, ἐξ ὧν πηγάζει πρώτως τὰ κακά
 (εγ'), ἀμικτως τῶ οὐκ ἔστιν εὖρεῖν οὐδεμίαν ἐνοῦσαν (εἰ. ἰθ'), οὕτω
 καὶ κακίαν ἑτέρας κακίας ἀμικτογῶν χαλεπὴν ἐνοκάρχειν· καὶ τοῦτο
 ἔστιν, ἢ μίσις, δι' ἣν χαλεπῶς ἂν τοῖς χαρακτῆρας διαγινώσκωμεν·
 ὥσπερ γὰρ ταῖς κρῆσεσιν, οὕτω καὶ ταῖς ἐξ αὐτῶν πηγάζουσιν κα-
 κίαις πολλοὶ τινες ἐνορῶνται εαθμῆ. (*)

§. νθ. Οὐχ ἡττον δὲ πρὸς ταῦτα συμβάλλεται καὶ ἡ φιλαυτία
 κάθος καὶ τοῦτο τοῖς ἀνθρώποις ἀληθινώτατον· καὶ τῶν τὸ ἑαυτῶν
 ἕκαστον ἀγαπᾶν φύσει γ' ἄρα σὶν ἐνοκάρχει καὶ σωτήριον ἔστι, πρὸς τὰ
 τὰ ἀγαθὰ ἀγωγῶν, καὶ τῶν κακῶν γινόμενον ἀποτρέπειον· μίγρις
 ἂν ἐντὸς τῶν ὄρων τυγγάνη σωζόμενον· πρὸς τε γὰρ τὴ συντηρεῖσθαι,
 ἡμᾶς ἀφορᾶ, καὶ τὸ τελειοῦσθαι σπεύδει περιποιεῖν, ὧν μὲν ἡμῖν
 δεῖ πρὸς τὸ ζῆν, προθύμως φροντίζοντας, καὶ τὰ βλαπτικὰ ἀποφεύ-
 γοντας, τῶν δὲ πρὸς τὴν τοῦ ἀμφοτέρου τελειότητα καὶ ἐελτίωσιν
 συντεινόντων ἐπιμελουμένους· εἶεν δ' ἂν μέλιστα τελειωτικὰ κατὰ
 γε τὸ γενικώτερον, ἀσκησις μὲν τῶ σώματι, πικιδεία δὲ τῆ ψυχῆ·
 ἑκείδων ὁμοῦς τις ὑπερβάθμιον αἴρη πῶσα, καὶ ἔξω τῶν ὄρων γινύ-
 μενος, πέρα τοῦ δικαίου φιλεῖ ἑαυτὸν, τὴν ἑαυτοῦ ἀγάπην εἰς φι-
 λαυτίαν μετέβαλε, καὶ τὸ ἐκ φύσεως πρὸς συντήρησιν ὄρων εἰς δὴ
 λητήριον κατὰ τῆς φύσεως μεταστρέψασιν· ἀνάγκη γὰρ τὸν τοῦ πᾶ-
 θους τουτουῖ ἡττηθέντα, ἐνὶ γυν οὐκ ὀλήπτε τῶν τριῶν ἀλαστῶρων
 ἐκεῖνων γενέσθαι ἀλώσιμον (εγ'), ἐνθα τὶ τῶν κακῶν ὁ ἀλοῦς οἴγῃ
 πείσεται, ταῖς ἀνωμαλοῖς αὐτοῦ τῶν φαντασιῶν συμπεριόμενος; ποίαις

(*) Οὕτως ἀμῶνι μεμημένα τῆ ἕδονῆ ἢ φιλαυτία, πικιδεία τῆ ἀρετῆς τὸ πρὸς
 σωματικῶν ἐπιθυμιῶν, τῆ μὲν φιλαυτίας τῶν ἕδονῶν, τῆ δὲ ἐλπίδος τῶν φιλαυτιῶν εἰς
 μετρίτητα ἀνακλιούσης. ἄν. ἰθ. καὶ σκμ.

δε καὶ πρὸς αὐτὰς τὰς τῆς συνειδήσεως μέτρων καθήκοντα
 καὶ τὰς ἀποφάσεις τῆς ὀρθῆς λογικῆς καὶ τῆς καθήκοντος
 συνειδήσεως ἀντιδραστήρια. Εἰ δ' αὖ ἐπιβλήμεν, μὴ εἶναι τὸν νόμον αὐ-
 τῶν ἐφ' ἑαυτὸν δύνασθαι κρίνεσθαι, ἀλλὰ τὴν συνείδησιν ἀποκρινι-
 κῶσθαι παντάκῃ, τὴν δὲ εἶναι αἰσῆς τῶσδε τῶσδε αἰσῶσδε, ὥστε
 εἶναι τῆς δόξης, ἢ τοῦ κλάου, ἢ τῆς ἡδονῆς δύνασθαι ἰκανῶς ἀποσέ-
 σθαι, οἷα οὖν εὐδαιμονίας ἐκείθεν κριτικῶς αἰσῆς ἀπεργασθῆναι,
 οὐ γὰρ εἰς αἰσῆς εὐδαιμονίας, ἢ τῆς ὀρθῆς οὐδέ τι ἐπιπέλασται,
 εἴ εἰς νουτικὴν κριτικῆν ἀποκρινῶσθαι τὸν νόμον, ὃ δὲ κριτικὴν ἀναρῶ-
 τάτων· νῦν μὲν γὰρ, καὶ τῆς ψυχῆς τοιαύτης καὶ τελειοῦτος
 κακῶς ὑπερλιζομένης, ἀλλ' οὐκ εἰς συνειδέειν οἷ γε πλείστοι συνε-
 χόμενοι τούτοις οὐδ' εἰς πιστεύειν ἡδονῆς ἀδυνατῶσθαι εἶναι· τοῦ δὲ
 θανάτου πόθ' ὑπερῶν αὐτοῖς ἐκαστήσεως, καὶ οἷς αὐτοὶ ἦσαν, ὡς
 θεθαίους ἀγαθῶς εἶναι, προσκείμενοι, ἀποκρινῶσθαι αὐτοῖς, τότε δὲ
 τότε μετέτι πιστεύοντες, ἀλλ' αὐτοῖς ἐπιπέλασται ὀφθαλμοῖς, οἷα
 πεπράχθαι, καὶ οἷα αὐτοῖς περιμένει, τίνας εἰς γένοιτο ὄρωντες ἐκυ-
 τοῦς πάσης ὑγιᾶς περὶ αὐτῆς ἐξεστρέφους, τῶν μὲν παρόντων ἀφαι-
 ρομένων, τῶν δὲ μέλλοντων δεδωμένων, ὡς, οἷα πλεῶν τῶσδε
 καὶ τῆς ψυχῆς κολασήσθαι! (*)

Ὅπως ἂν τις βουλήν ἐπανορθώσεως λάβῃ.

§. Ζ. Ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς ἴσμεν τὸν ἄνθρωπον συνιστάμενον·
 διττὰς ἄρα καὶ τὰς νόσους αὐτῶν, τὰς προσκρούσας ἑκατέρῳ, συμ-
 βαίνειν, καὶ τοῦτο πᾶσα μηχανάμεται· ἀλλὰ τὰς μὲν σωματικὰς
 ὅπως δεῖ θεραπεύειν, οὐδὲν ἐστὶ μαθεῖν δυσχερὲς, διαίτη γινώσκοντες
 τε καὶ τῆς προσκρούσεως, καὶ τῶν σιτίων προσφερομένων τὰ εὐπεπτότερα,
 καὶ εἴ τις καὶ παρὰ τῶν ἰατρῶν ὄντας, μηδὲ ταύτης ὀλιγωροῦντας,
 φάρμακά τε προσφερομένους, καὶ περιττώματα δεχόμενους πρὸς

ἐπιπέλασθαι τῆς προσβίσεως τῶν μακάρων ὑγιᾶς· τὸ δὲ λα-
 θεῖν βουλήν τοῦ φυγεῖν τὰς κακίας, καὶ τὴν τῆς ψυχῆς ὑγιᾶν ἀπὸ
 τῶν τοιαύτων ἐπανορθώσεσθαι νόσων, τοῦτο δοκεῖ δυσχερότατον,
 καὶ μέλιττα τοῖς τοῦ σώματος μὲν πλείστην πεποιημένοις φροντίδα,
 τῆς δὲ ψυχῆς οὐδὲ τὴν τυχοῦσαν πρόνοιαν ποιούμενοι· δεῖ δὲ ἐπιχει-
 ρημάτων ἡμῖν, δι' ὧν ἐγεροῦμεν τὴν ψυχὴν, τὴν οὕτω ταῖς κακίαις
 ὑποβρύχιον γεγονυῖαν εἰς τὸ τοιαύτης αὐτὴν ἐπιλαθέσθαι προσβίσεως,
 ὥστ' ἐν οἷς ἴσθαι ἑαυτὴν ἐξετάσασθαι, βραδίως ἐβλήσθαι καὶ τῶν νό-
 σων ἀκαλλαγῆναι.

§. Ζα. Πρῶτον τοίνυν ἔσω ἡμῖν αὐτὴ ἡ συνείδησις· ἥτις οὐδὲν
 εἶναι, ἀλλ' ἡ ἐξέτασις αὐτῆς τῆς ψυχῆς, εἰ ἂ ἐρῆθῃ πρόξασα, τῶ φυ-
 σικῶ νόμῳ, ἢ τῶ γραπτῶ τυγγῆσιν συνάδοντα νόμου, γὰρ μὴ ὄντος,
 οὐδὲ συνείδησις εἶναι· πρὸς τί γὰρ εἰς τὴν ψυχὴν, ἢ ἐπραξὶ κεραιάλοι,
 εἴν' ἔγη διαγιγνώσκων ἀγαθὸν καὶ κακόν; καὶ πῶς εἰς εἶναι ἡδονῆς πρὸς
 εἶναι ἀγαθῆ, ἢ φαῦλαι αἰ μὴ πρὸς κανόνα τὸν νόμον ἀπευθυνόμεναι;
 σύνισμεν γὰρ ἡμῖν αὐτοῖς, ἐφ' οἷς παρὸν τὸν τι ἴσμεν πεπραγῆ-
 τες, ὑπὸ τῆς συνειδήσεως σφοδρῶς ἐλεγχόμενοι· τὸ δὲ πάθος τοῦτο
 καὶ οἷ ποιηταὶ ἀξίως δηλώσασθαι βουλήμεθα, ἑρινύας ἐπλάσαν καὶ
 Ποινᾶς, καὶ ἄλλα τοῖς ἐξαμαρτάνουσι παριστάμενα δειμῆτα· τί γὰρ
 τὸν Ὀρέστην ἐδίωκε; τί δὲ καὶ Ἀλκιμαίωνα εἰς εὐρεσιν γῆς ἐπλάσαν,
 εἰς ἡ κατακίση, ἢ ἡ συνείδησις; Ἐντεῦθεν ἄρ' οὐδὲν εἰς εἶναι συνείδη-
 σις, ἢ τοῦτ' αὐτὸ ὁ συλλογισμὸς· ὡς ἐν μὲν τῆ μίτση ὁ νόμος εἶναι
 ἐν δὲ τῆ ἐλάσσονι, τὸ ἔργον αὐτῆ, περὶ οὗ ἡμῖν ἡ ἐξέτασις· ἐν δὲ
 τῶ συμπεράσματι, ἡ γνώμη αὐτῆ ἀπαντᾷ. (Ἄιν. κη.) οἷον, βουλήμε-
 νος κακῶς ποιῆσαι τινα, ὀφείλω πρῶτον συλλογισασθαι αὐτῶν,

Τὸ κακῶς ποιῆσαι τινα κωλύει ὁ νόμος,
 Ἀλλ' ἐγὼ βούλομαι τοῦτο πράξαι,
 Ἐγὼ ἄρα ἐναντία βαίνω τῶ νόμῳ.

(*) Τί δὲ καὶ εἰ μὴ πᾶσι τῶν ἀνθρώπων ἡδονῆς, οἷ δὲ καὶ πᾶσι χολῆσιν τῶν ἐπι-
 στῶν θάνατος ἐστὶν, ἢ καὶ ἄλλο ἕκαστος ἐν τῶ Κομφουάριον. Λίστ. σελ. 116.

κάντεσθαι συνάγει, ὡς οὐδὲν ὠδῶνα ὠδῆμα προφάσει κακῶς δεῖ
 ποιῆσαι· συλλογιζόμεθα δὲ οὕτω περὶ τε τῶν παρεληλυθότων καὶ τῶν

μελλόντων, τῶν μὲν, πρὸς ἐπαγρύφωσιν ἡμῶν αὐτῶν, ἀφ' ὧν κακῶς
 τίνα πεποιθήκαμεν τῶν δὲ, πρὸς ἀποφυγὴν, ὧν ἂν μέλλωμεν πρά-
 ξειν· καὶ τοῦ μὲν δευτέρου παράδειγμα εἶχεται τοῦ δὲ πρώτου
 εἶσαι τοῦτο.

Ὁ νόμος φρεσὶν, ὃ οὐ μοῦσαι, ἐπέρα μὴ ποιήσας,
 Ἀλλ' ἐγὼ, ὃ μοῦσαι, πολλὰκις ἐπέρους ἐποίησα,
 Ἐγὼ ἄρα ἐναντία τῷ νόμῳ ἔπραξα.

εἰθ' οὕτως ἐπανάλαβάν τις μίσηνα κρίτασιν τὸ συμπέρασμα τοῦτο,
 ἐπιτιμολογῆσαι αἰδῆς αἰδί.

Ὁ ἐναντία τῷ νόμῳ πράξας ἠπόδικός ἐστι τοῖς ἐκ τοῦ νόμου
 ἐπιτιμίαις.
 Ἐγὼ δὲ αἰνοῦσα ἐναντία τῷ νόμῳ πράξας,
 Ἐγὼ ἄρα ὑπεύθυνος εἰμὶ τοῖς ἐκ τοῦ νόμου ἐπιτιμίαις.

Οὕτως αἰν τὰς ἐαυτῆς πράξεις παραβάλλουσα ἡ ψυχὴ πρὸς τὸν
 νόμον, εἰ μὲν αἰ ἐκείνη συνάδωσι, ταύτας ἀγαθὰς εἶναι κρίνει· αἰ
 δ' ἂν ἀπέδωσι, φαύλας διαγνοῦσα δὲ ταῦθ' οὕτω καὶ διακρίνουσα,
 αὐτῇ ἐαυτὴν παραχρῆμα διεγερεῖ πρὸς μὲν τὰ σπεῦδειν, ἀπὸ δὲ τῶν
 ἀπέχεσθαι. (7)

§ ΕΒ'. Οὕτω τὸ πρῶτον συνειδυῖα ἐαυτὴν ἡ ψυχὴ τῷ νόμῳ,
 εἰ οὕτω τύχοι, σαφῶς ἀντιβαίνουσαν τὸν δὲ νόμον ὀντισθάνου-
 σα, αὐτῇ τῇ τοῦ θεοῦ, ὡς τῷ νόμου δοτήρος, θελήσει οὐχ
 ἥττον ἐκαστιοῦμενον, αὐτῇ καθ' ἐαυτὴν ἐντεῦθεν διεγερεῖ ἐαυτὴν
 εἰς τὸ καταμαθεῖν, οἱ κενώρηκεν ἀβλιότητος· ὁ γὰρ θεὸς διαφορετικῶς
 πλάσας τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὰ κτήνη, τῷ ὀρθῷ καθοπλίσει λόγῳ,
 διαφορετικῶς καὶ τὸ ζῆν πρὸς ἐκεῖνα μετέχεσθαι προσεπέταξε, τῷ ὀρθῷ

λόγῳ εἰ καὶ τῷ νόμῳ, ὃ ἐστὶ τῇ αὐτοῦ θελήσει, ἐπέμμενον, ἀλλ' οὐχί
 ταῖς ἀλόγοις τῶν ἐπιθυμιῶν ὑποκείμενον· τῇ τῆς θελήσεως μετὰ
 λόγου ἐλευθερίᾳ, ἀλλ' οὐχί τῇ ὀρμῇ ἀνελευθέρως χρώμενον ὡς ἐκεῖ-
 να· (Μεταφ' ξη—εβ'.) τὸ γὰρ ἐτραπήσθαι τοῦ νόμου αὐτῆς τῆς τοῦ
 θεοῦ θελήσεως ἐστὶν ἐτραπήσθαι· ὁ δὲ ταῦτα πράττων οὐκ ἐστὶ
 μὴ οὐχί τῇ ἐσχάτῃ περιετῇ ἀβλιότητι τοῦ θεοῦ πανταχοῦ παρόντος,
 καὶ τὰ πάντα εἰδότης, καὶ οὕτω δικαίου ὄντος, ὡς ὀδύνητον μὴ
 οὐχί εἴτε μετελθεῖν τμωρῆς τοῖς γε τοῖς ἐκ τῷ παραβαίνοντες
 νόμοις· Ταῦτά φημι καταμαθεῖσα ἐκ τῆς συνειδήσεως ἡ ψυχὴ,
 ἐκούσα ἀκούσα ἐπιθυμήσει ποτὶ τῶν κακῶν ἀπαλλαγῆναι.

§ ΕΓ'. Εἰθ' οἱ τοῖς πύθεισιν ὑποβρύχιοι τί τοσοῦτον ἐκ τούτων
 βάβαιον ἔξουσιν; ὁ γὰρ ταῖς ἐαυτοῦ προσιέμενος ἔθοναίς τίποτε
 διαρκῆς ἀπὸ τούτων ἀποισεται, ὧν ἡ τέρψις ἀρχὴ λύπης μάλιστα
 γίνεται, τῶν πραγμάτων, ἢ ὧν ἡ ἔδονή, ταχέως μακραινόμενον,
 καὶ τελείως ἀφανιζομένων; πότα δὲ προπνοῦσιν οἱ εἰς τὴν ἀπόλαυ-
 σιν αὐτῆς ἐπισκῦδοντες; μεθ' ὅσας δ' ὀδύνης, ἢτοι παρούσης αὐτῆς,
 ναυτιῶσι τῷ κόρῳ, ἢ ἀποιχομένους, λυκοῦνται τῷ πῶθῳ; καὶ οὐ
 μόνον ἡ ἔδονή τοιαῦτα ἐστὶ, τῆς δὲ τιμῆς, πρὸς ἣν κεχῆνασιν ἑτε-
 ροί, μετριώτερόν ἐστι τὸ κακόν, ἀλλ' ὅσοι ἐκείνη βραχυῖα, τοσοῦτον
 αὐτῇ μᾶλλον τοῖς ὑπ' αὐτῆς κατεχομένοις λυμαίνεται· εἰσαλθὼν
 γὰρ εἰς ἀρχαῖά πη, ἔνθα τοῖς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐκτοκίμοις αἰ τιμαὶ
 ἀκονόμενται, εἴση σαφῶς ὅσοι μὲν πόνου κορίζονται, ὅσοι δὲ τῇ ὀδύ-
 νῃ αὐταὶ ἐκπνέουσιν. Ομοίως δὲ ἔξαπκτινῶνται καὶ οἱ τῷ πλούτῳ
 ἀγλαϊζόμενοι· τί γὰρ ἢ τὰ πλείω κεκτημένους πᾶρὰ τοῦτο μακαριώ-
 τερος; μῶν εὐθιμώτερον, ἢ ἔδον ἔστιν διέχουσι οἱ τοιαῦτα τῶν
 τοῖς ὑπάρχουσιν ἀρχομένων; (7) τί δ' οὐχί καὶ πνοῦσι, καὶ πότα
 οὐ κατέχονται πόνου, ταῖς ἄνω καὶ κάτω κορίαις κοπιήματα, καὶ

(7) Διὰ δὲ τίς φέρεται παρὰ φιλοσόφους ἡ συνειδήσεως αὐτῆ· εἰ μὲν γὰρ τίς δια-
 λαμάνει τὴν καὶ ἀπολαύσεια, αὐτῇ συλλογιζόμενος, βελία ἐστὶν ἡ συνειδήσεως· εἰ δὲ
 τὴν ἀπαρτῆ τῶν κριτικῶν ἐννοουμένην ἀρετικῶν, ἀρετικῶς ἐκαστοὶ καθ' ἑἰς ὁρθῶς
 παρακλιόνται εἰ σοφί μὴ δὲ ἐν ἡγεμονίᾳ αἰν. αὐτῆ.

(7) Ἐν τῇ τῶν Ἀθηναίων πολιτικῇ μόνος ἡ Σωκράτης, τῶν ἄλλων ἀποφάντων ἀπᾶ-
 των καὶ ἀθρημένων, εὐχ ἔπην, ἡ ἔτα εὐδαιμόνεια ἡ πείρα, εὐθιμῶς δὲ ἔπην εἰ μὴ
 γὰρ τῆς εὐπαιδείας ἐπερῶντε πλουταῖς· εἰ τῆς ἀρετῆς ὁ δὲ ἐν τῇ ψυχῇ ἀπὸ τῆς
 δαπάνης ἔδονος ἐκείνων ἐκχευάτω· Σεντορ. Ἀπολ.

ταῖς συνεχεῖσι φροντίαι ταλαιπωρούμενος, τοιαύτης δὲ οὐκ ἀπέχχοντες, εἴθ' ὡς τὰ πρῶτα ἐπαύξην, ἢ, ὁ ποῦ μάλλον, μετὰ τούτων ἀπολαμβάνεται; ἢ δὲ ἀπώλεια αὐτῆ ἀπωλείας αὐτοῖς αἰτία μάλιστα γίνεται; πολλοὺς γὰρ ἢ τῶν ὑπαρχόντων ἀποβολὴ εἰς ἀπόγνωσιν περιέστησεν ὡς τῆς ἀθλιότητος. ἀλλ' ὡς φυγῆ, γενεῶν σαυτῆς, καὶ πείθου τῷ λόγῳ, καὶ τῇ ἀγαθῇ σκευδῆσαι καὶ καταμαθοῦσα, οἱ τῶν κακῶν ἐγνώρησας, καλινδρόμασον, καὶ σύντασεν σκοπεῖν πρὸς τὸ μέλλον ἢ θάνατος κίρσιον ἐπὶ θύραις· ἐγὼ δὲ παραχρῆμα ἀκαλοσθήσω κελεύοντι τὰ δὲ ἀγαθὰ, περὶ ἃ τοσαῦτον περιεπέφημα χρόνον, ταῦτα πάντα καταλείψω ὅτιον ἔστι δὲ τοῦτοκτον κρίσις προσδοκωμένη, καὶ τῶν βέβρωμένων ἐξέτασις καὶ κριτικῆς ἀδείκτος αὐτὸς ἰθεὺς. Ταῦτα τῶν ἄλλων εἴτις ἐκ συνειδήσεως οὕτω καθύστε περὶ ἑαυτοῦ, ἔχει πρῶτον καὶ ἰκανὸν ἐπιγνώριμα, δι' οὗ οἷός τ' ἂν εἴη πείσαι τὴν ψυχὴν τραπέσθαι τὴν ἐκ ἀρετῆς.

§. 58. Δεύτερον δὲ φησὶ ὅτι ἂν τις τῆς προθέσεως ἐπιλαβοῖτο καύτης, εἴθεσ ἀγαθὰ αὐτὸν περιμένει λογίζοιτο καθάπερ γὰρ τοῖς κακῶς βεβρωκόσιν ἀνεκπόδρασα ἐπίκειται ἐν τῷ μέλλοντι τῆπιτίμια, ἢ ἐνταῦθα, ὡς εἴ ὡν ἐπραξάν ἐστιν εὐκείσαι, ἢ μετὰ ταῦτα, ὡς ἐν ἱεροῖς ἐκπαιδευόμεθα τούτω λόγῳσ οὕτω καὶ τοῖς ὁσίων βίον διαγούσι τῶν ἀρετῶν βεβρωκῆ εἰς ἐπιλάσσαις ὡ αὐδέν, ἢ αὐτὸς ἐστιν ὁ θεὸς ὡ ὡς ἰπερτάτω τῶν ἀγαθῶν πᾶσα ἐνυπάρχει ἢ εὐδαιμονία (ε.), ταῦτα δὲ λογίζομένα ἢ φυγῆ, εἰ μὲν τυχάνοι ἐπι ταῖς κακίαις κτετορομένη, παραχρῆμα πρῶμναν κρούσεται, ἐπισκεύδουσα πρὸς τὴν ἀπὸ ταύτων ἀπαλλαγὴν· εἰ δὲ ἐλευθέρᾳ εἴη, τὴν ἑαυτῆς οὕτως ἀθωότητα συνειδυῖα, ἐν ἐσυχίᾳ διατελέσει, μετέτι φροντίσιν, ἢ θορύβοις, ἢ ἄλλο τῷ πάθει τερκτομένη. ἀλλὰ κἀνταῦθα τῆς δυνατῆς ἐκαπολαύει εὐδαιμονίας, καὶ τὰ μέλλοντα ἐκ τῶν παρόντων τεκμαιρομένη, ἀρετῆσ ἠδεται λόγῳ.

§. 59. Τρίτον δὲ, καὶ ἐν ἱεροῖς λόγοις τὴν τῆς ψυχῆς καθαρῶτητα τερτεῖν προσητέγημα· οἱ γὰρ τῆσ τῶν παιδῶν ἀθωότητα μὴ κτεσάμενοι, οὗτοι τῆσ τῶν οὐρανῶν ἀκεκλείσθησαν βασιλείας· θεῶσ δ' ἐντελλομένησ τῆσ μὴ θέλῆσαι ἐπακούειν, καὶ ταῦτ' ἐπὶ τῷ ἑαυτοῦ

συμφέροντι κελεύμενος; τίς δὲ καὶ οὐ πείσεται ἰαταρῶ, οὐ φροντῶν, σωτήρια προσφέροντι φάρμακα; ὁμοίως γὰρ ἐκατέρωθεν ἐκατέρω ἐκ μὲν τοῦ, τῇ ψυχῆσ· ἐκ δὲ τοῦ, τῷ σώματι ὁ αὐτὸς ἐπίκειται κίνδυνος· ἔρχεται γὰρ, φησὶν, ἢ ἀργῆ τοῦ θεοῦ ἐπὶ τοῖς υἱοῖς τῆσ ἀπειθείας· οὕτως οὖν κἀνταῦθεν ἐξετάσασα ἑαυτὴν ἢ ψυχῆσ, ἐπιθυμῶσαι ἐν οὐκ ἥττον σωτηρίας τυχεῖν.

§. 60. Τῆσ δὲ προθέσεως καύτης καθάπερ ἐπιλαβομένουσ, γρησ σκοπεῖν, ὅπως τῶν ἐπὶ τὴν ἐπανόρθωσιν σπεύσομεν· δεῖ γὰρ ἐν ταῦτοις μετὰ τὴν ἀγαθὴν βουλήν εὐθὺς ἀπεισοθα τοῦ ἔργου, πρὶν ἂν τὰ τε πάθη καὶ αἱ κλίσεις εἰς ἄθῆ, ἢ δευτέρᾳ εὐθείσ κένηαι γήνεσθαι, τοῖς συνεχέσιν ἐπαναλήψαισ μεταβάλλωσιν (18). εἴθ' ὅσον εἰς ἕτερον ἀναβαλλόμεθα χρόνον τὴν πράξιν, τοσαῦτον ἡμῖν δεῖ ἐν τῷ τῆσ ἐπανορθώσεως δυσχερέσ· οἱ γὰρ ταχέως ἐπιγυροῦντισ τῆσ κρήμασι, ῥᾶσ ἂν αὐτὰ ἀπεργάζοιτο, ἀνακουφίζομένου τῇ προθυμῆσ τοῦ κόνου παρὰ πολὺ. οὐ γὰρ διάφορον πείσχωσιν εἰ τὴν τῆσ ψυχῆσ ἐπανόρθωσιν ὑπερθέμενοι, ἢ οἱ νοσηῶντισ τὴν τῆσ ἑαυτῶν ὑγείας ἐπίσκαψιν εἰς ἕτερον ἀναθέμενοι χρόνον, μέχρις ἂν πρὸς αὐτῷ τῷ τέρματι γένονται, ἢνίκα οὐτ' ἰατροῦ οὐδὲ φάρμακων ὄνησις ἔσαι.

§. 61. Ἀργομένους δὲ ἴποτε τοῦ ἐπανορθοῦσθαι, μετέτι μεθ' ὅτων ἐνεῖναι τὸν τῶν, ἀλλ' ἐφθωμένους εἰς τῶσ δεῖ κατέγειν τὴν πρόθεσιν· πολλὰ γὰρ μεταξὺ παρεμπίπτειν συμβαίνει, χεῖνωσιν τῇ ψυχῆσ προκαλούμενα· καθάπερ γὰρ οἱ πολλοῖς παραβαλλόμενοι κίμασιν, ἀθροῖοι μὲν ἐμπύπτοντισ τῷ βόθῳ, καὶ ὅσων ἐκλαλάξοντισ, ἀσφαλῶσ πολλακῆσ διέπλευσαν· ἐν ἠθέντισ δὲ, καὶ ἀποκνήσαντισ, οὐ μόνον καλινδρομοῦσιν, ἀλλὰ καὶ ἐξωσθέντισ ἀπώλοντα· οὗτω καὶ οἱ τὴν ἐπ' ἀρετὴν διαβαλεῖν προελόμενοι, εἴγ' ἐν αὐτοῖς προνομίοις ἐπι ἀποδειλιάσαντισ πρὸς τὸν κέματον, τὴν πρόθεσιν ἀποφρίψαισ, οὐ μόνον οὐκ ἂν οἰοῖται εἶναι προκύπτειν, ἀλλὰ καὶ

• Πολλοῖς διαύλοισ κυμάτων φορούμενοι,

εἰσ ταῦτα πάλιν τῆσ ἀθλιότητος ἀρχοπαζόντι βάρησ, ἀφ' ἐν οὐκέτι οὐδεμῆσ αὐτοῖς ὑπολείκεται σωτηρία.

§. ζβ. Ἐπειδὴν δ' ἐν τούτῳ γενόμεθα, καὶ τὴν ἐξ ὕψους δι' αἰ-
 ἰας ἐξαιρέσεια βασίλειον, εἶον φῶς τοῖς τρίβαις ἡμῶν αὐτῶν, καὶ
 λόγῳ τοῖς ποσὶν ἐκείθεν δυναμένου εὐρέσθαι, οὐκ ὀλίγον συμβάλ-
 λεται πρὸς τὴν πρόθεσιν φησὶ γὰρ αὐτὸς ὁ Σωτὴρ, πᾶς ὁ αἰτῶν
 λαμβάνει, καὶ ὁ ζῆτων εὐρέσκει, καὶ τῶ κρούοντι ἀνοκῆσεται μεθ' ὁ
 καὶ ἐαυτοῖς ἀνοκῆσκει, ἐν οἷς ἴσμεν, καὶ ὅσον προαύπομεν καθ'
 ἐκάστην λίαν λυσιτελήσει πρὸς ἑ ἄλλοι τε πολλοὶ τῶν τε θύραθεν καὶ
 τῶν ἴσων παρήνεσεν διεγείρεσθαι, καὶ δὴ καὶ Πυθαγόρας, ἀπάντων
 σοφώτατα ἐκεῖνα εἰπὼν

- Μὴδ' ὄκνον μαλακοῖσιν ἐπ' ἔργασιν προσδέξασθαι,
- Πρὶν τῶν ἡμερινῶν ἔργων τρεῖς ἕκαστον ἐπιλαθεῖν,
- Πρὶν πταθῆναι, τί δ' εὐβέλεια; τί μὲν δέον οἷα ἐτελέσθαι;
- Ἀγέμενος δ' ἀπὸ τοῦ κρείττου, ἐπίσθι καὶ μετέπειτα
- Δεινὰ μὲν ἐκπράξαι, ἐπιπλάσσειο γρηγορὰ δὲ, τέρπου
- Τέτατα πῆλαι, τῶν ἐκμελέτα, τούτων γρη ἐρᾶν σε,
- Ταῦτά σε τῆς θεῆας ἀρετῆς εἰς ἔχναθ ἰάσει.

Ὅς γὰρ ἂν ἀναβάσει προφητικῶς ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ θέσθαι βου-
 ληται, τοῦτ' ἀρεταὶ καθ' ἑκάστην ἡμέρην ἐκμελετᾶν ἐκ γὰρ τούτων,
 οἷα ἡμῶν ἐστὶν ἡ πρακακῆ, καὶ ὅπως ἡ πρόθεσις ἔχει πρὸς αὐξάνειν,
 ἢ καὶ μείωσιν, ῥᾶν διαγνωσθήσεται, ἢ χροσὺς τῇ λυδίᾳ ἐντριβό-
 μενος λίθη.

Περὶ τοῦ γνῶθι σαυτὸν.

§. ζγ. Ἐπειδὴ δὲ τὸ οὕτως ἐκντῆς ἀνακρίνειν οὐδὲν ἐστὶν, ὃ
 τοῦτ' αἰτὸ τὸ γνῶθαι τὸν ἐαυτὸν, εἰ καὶ περὶ τούτου πινὰ διεξίσι-
 μεν, οἴσμεν πάντως ἐσόμεθα εἰρηκότες· μέγα γὰρ μάθημα τούτο
 καὶ λυσιτελέστατον τῆς τῶν ἡθικῶν τούτων βίον ἀμείπτως καὶ
 ἀσφαλῶς διαγαγεῖν δι' ἐρέσειως ἔχουσι· σωτηρίας γὰρ ἀργὴ κατὰ
 τὸν εἰπόντα ἢ τοῦ πταίσματος γνῶσις ὁ δὲ ἀγνοῶν ἐκντῆν ἀμκρ-
 πόντα, πῶς ἂν ἀγρῆθῃ βουλή; λείβοιτο πρὸς οὐδῆσιν; καὶ ταῦθ' ὁ

ἐπὶ ταῖς ἐαυτοῦ κακίαις πολλάκις ἀμαθῶς σεμνυνόμενος, καὶ ἐν ταῖς
 ἐπιθυμίαις τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, προσητικῶς εἰπεῖν, ἐκαινόμενος; διὸ
 καὶ δικαίως ἀρίστην ἑδὸν εἶναι πρὸς εὐδαιμονίαν τὸ Γνῶθι σαυτὸν,
 οἱ ἀρχαῖοι φιλόσοφοι ἀπεφάναντο· κνίκα γὰρ ἀκούομεν Ἀπύλλωνα
 ἐν τούτῳ τὴν εὐδαιμονίαν εὐρεῖναι, μέγα τοῦτ' ἀγαθὸν καὶ ἑσέιν φι-
 λωσφίας ἡμλογεῖν εἰκότως ἀναγκαζόμεθα· ὅσον γὰρ ἂν τις ἀπυλε-
 πηται τούτου, τσοῦτον πλείωσι καὶ χείροσι κακίαις περιπίπτειν
 ἀνάγκη.

§. ζδ. Ἐπειδὴ τοίνυν ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος συνίσταται ἄνθρω-
 πος διττὰ δὲ καὶ τὰ κακὰ, τὰ μὲν τῇ ψυχῇ, τὰ δὲ τῷ σώματι
 ἐπιχειρέμενα ἴσμεν, διττὴ ἂν εἴη καὶ ἡ τοῦ Γνῶθι σαυτὸν θεωρία, ἐκα-
 στέρω τῷ μέρει ἢ προσκνήλωσα· διὸ καίτοι τοῦ λόγου ἐνταῦθα τὴν
 τῆς ψυχῆς πάντως θερῶντος ὠφέλιαν, ἀλλὰ διὰ τὸ συμφέρις, καὶ
 τὸ ὑπ' ἀλλήλων πολλάκις παθαίνεσθαι (Μεταφ. νθ'), οἷα ἀξοντελέες
 ἐν ἀμφοτέροις ἐν μέρει τὴν ἐαυτῶν ἐξισταζέιν κατὰστασιν, Δί, οἱ μὲν
 τοίνυν πρῶτον περὶ ψυχῆς, ὡς εἰκότως.

§. ζε. Ἴν' οἷν ἀκριβῶς τὴν ψυχὴν, ὅπως ἔχει, διαγνωσόμεν,
 διττῶς αὐτὴν θεωρῶμεν, αὐτὴν πρὸς ἐαυτὴν ἀνακρίνοντες, καὶ πρὸς
 τὴν τῶν κτηνῶν παραβάλλοντες· καὶ πρῶτον μὲν κατὰ παραβλήθην
 οὕτως· ὅσάκις γὰρ ἂν τὸ ἀθάνατον αὐτῆς ἐννοῶμεν, τὴν πρὸς τὴν
 τῶν ἀλόγων αὐτῆς ὑπεριγὴν παιδευόμεθα· ἀλλ' ὅσον ἐκείνων ψυχῆ
 ἀθανάτω διενηγόχαμεν, τσοῦτον καὶ τοῖς ἔργαις αὐτῶν προσέκει
 δίξασθαι· εἰδὲ μὴ, κακείνων αὐτῶν ἂν εἴημεν ἀθλιώτατοι· τὰ μὲν
 γὰρ πᾶν ἄ,τι δρᾶ, τοῦτο δρᾶ καθ' ἑμὴν (Μεταφ. οβ'), ὁ δὲ ἄνθρω-
 πος, τὴν τῆς αἰκίας ψυχῆς ἀξίον ὑπεροχῶν, συγκαταστῆ πνύλοκας
 ἐαυτὸν πρὸς τὰ πάθη, καὶ τὰς ὀρέξαις, αἷς ἐκείνας συγκοινωνοῖ (μδ')
 ἐφ' οἷς τις ἂν εὖ φρονῶν μὴ θρανήσμεν, ὄρεῖν τὸ τιμιώτατον πλά-
 σμα τοῦ θεοῦ πεποιημένον μὲν, ἵνα καὶ βίω καὶ γῆθαι τῶν ἀλόγων
 ἀπογαρῖνται· αὐτὸ δὲ πρὸς τὰ καὶ λόγου καὶ ἔθους ἀμοιροῦντα
 ἀναξίως συγκατασπόμενον; διὸ καὶ ὁ Πρακτικὸς προσφωκῶς ὁφύρεται
 τὸν τουῦτον ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὦν, εὖ συνήκῃ παρασυνεέλχθα δὲ
 τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀναηταῖς καὶ ἐμικαῖθῃ ἐνταῖς.

§. 56. Δεύτερον δὲ τίμας αὐτοῖς πρὸς ἐκυσίαν ἀνακρίνομεν. Πρῶτον πρὸς τὴν τῶν παθῶν ταῖς ἐπιθυμίας μάλιστα ἐπιβέβομεν, μήτι δόξης, μήτι ἡδονῆς, μήτι πλεονεξίας ἠτιώμεθα (μλ.) ἵνα δὲ βῆρον πρὸς τὰ σπουδαζόμενον ἀφαιώμεθα, ἐκείνο μνησθῆναι δεῖ, ὅτι καὶ τὰ αἰσθητά τῆς ψυχῆς, ἐξ ὧν ἀπερέσκει ὁ τῶν παθῶν ὄχλος (μλ.), ὑπὸ τῶν ἔξωθεν προσβαλλόντων ἐγίνονται τῆ ψυχῆ. Τούτων οὖν, ἃ μὲν πρὸς ἡδονὴν καὶ λύπην, ἃ δὲ πρὸς τιμὴν καὶ ἀτιμίαν, ἃ δὲ πρὸς κλεῖτον καὶ πένιν μάλιστα φέρει, ταῦθ' ἐξῆς πρὸ ὀφθαλμῶν χρῆ τρέψαι εἶθ' οὕτω λογίζεσθαι καθ' ἑαυτοὺς, πρὸς τοῖον τούτων μάλισ' ἐπιβέβομεν ταῖς ψυχαῖς καὶ, ὅ ταῦτ' ἂν εἴη, ὑπὸ τίνος δοκῶμεν ἡμῖν αὐτοῖς μᾶλλον περῶμεθα, εὐρόντες δὲ οὕτω, βῆρον ἂν διαγινώσκωμεν ἑαυτοὺς, τίαν ὑποδονούμεθα πάθει, καὶ τούτοις προσέχοντες τὴν νοῦν, φυλαττωμεθα εἰ γὰρ πρὸς ὀργὴν φερομένους ἑαυτοὺς αἰσθηόμεθα, αὐτίκα εἰσδόμεθα τὴν φιλοτιμίαν ἡμῶν κρατούσαν (ω.) εἰδ' ἔριος, ἢ ἐλπίς, ἢ ταιαῦτό τι ὑπογράφουσι, τὴν ἡδονὴν ἡμῶν δεσπόζουσαν μάλιστα τὰ ταιαῦθ' ὑπογράφουσι (ω.). ὁ δ' αὖ φθόνος, φόβος, ἀπέγνωσις, καὶ τὰ ὅμοια, σιμεῖά ἐστιν ἀντικρὺς τῆς πλεονεξίας (μ.) ταῦθ' οὕτως ἀκριβῶς ἐξετάσας, καὶ ἀνακρίνας, εἴσαι βεβίως, οἷς μάλιστα τῶν παθῶν κατόχμητος ἡδονῆς.

§. 57. Χωρὶς δὲ τούτων καὶ ἀπὸ τῆς κρείττονος μίσεως ἐπιγερήσομεν, τὴν πρὸς ἀρετὴν ἀγούσαν ἐξετάζοντες, ὅπως μὲν τὰ πρὸς θεῶν, ἑαυτοῦς, καὶ τὰ πρὸς τοὺς ἄλλους, περὶ ὧν παρακατάνηται ἐγίνωμεν, πληρωθῆμεν καθήκοντα ὅπως δὲ πρὸς τὸ δίκαιον, τίμιον, καὶ χαλὸν ἔχομεν (μλ.). Προσεκτίον ἄλλ' ὅν ἐν τούτοις μήτι ὑπὸ τῆς φαντασίας συναρπασθέντες (κγ.), καὶ τὰ δοκῶντα ἀντὶ τῶν ὄντων ἀγαθῶν προελόμενοι, ἀπάτης μᾶλλον, ἢ τῆς ἐκυσίων γνώσεως ἐκυσίαις γενώμεθα αἴτιοι.

§. 58. Τρίτον, ἐκ τούτων ὀρμώμενος, εἰς τὴν ἐκυσίαν δύνανται εὐστόχως εἰσδύσομεν, τὰς τε δοξασίας καὶ τὰς ἐπιθυμίας, (λογ. ε) ὑφ' ὧν ἡ ψυχὴ τυχὸν προκατελήπτο, καὶ ὅπως τὰ περὶ τῆς κρείττονης ἔχει (αὐτοῦδε ζ.), ἀκριβῶς ἐξετάσαντες οὕτω γὰρ ἂν βῆρον εἰς τὰ τῆς καρδίας εἰσδύντες μυχαίτατα, καὶ ἐπιμελῶς αὐτὴν ἀνακρίνομεν.

διαγινώσκωμεν ἑαυτοὺς· εἰδὲ πῶς ἐν τούτοις ἔχομεν ἡδονῆς, πρὸς τῶν εὐνοούντων παρᾶσθαι τὴν χρεῖαν ἀνακρίνομεν καὶ εὐνοῦντας. Καὶ ταῦτα μὲν ἐκ τῆς ψυχῆς πρὸς τὸ ἰγνώθαι αὐτοὺς ἐσθλῶς.

§. 59. Ἀπὸ δὲ τοῦ σώματος αἴτιαι οὐκ ἂν ἄλλα μάλισ' εἰς τὴν ἐκυσίαν χωρήσωμεν γνώσει, ἢ τοῖς χαρακτηροῖς, καὶ τῆς κλίσεως, περὶ ὧν εἴρηται ἡμῖν ἑκνή (ω. καὶ ἐξῆς.), καταφωμένοι ἀκριβῶς· οὕτω γὰρ ἂν τὰ ἐν ἐκείνοις ἀνακρίνομεν, πῶς (ω.), διαγινώσκωμεν, οἷς μάλιστα ἐνεγόμεθα· καθάπερ γὰρ φασί. ἢ ἀφροχρηδῶν, ἢ ὅτι ποθ' ἕτερον τῶ προσώπων ἐκ γνώσεως παρατρέται, τὰς ἐκυσίαις κατὰδύλα γίνεται οὕτω καὶ τῆς χαρακτηροῖς ἐκ τῆς ψυχῆς τοῖς προσέχουσι τὸν νοῦν διακρίνονται αἴσθη' πρὸς ἢ παρακατάνηται ἑαυτοὺς, καταφωρόμεθα ἐν οἷς ἴσμεν ἀθλιότητα.

§. 60. Οὕτως οὖν ἀπὸ τῆς θελήσεως καὶ τῆς διανοίας, καὶ τοῦ σώματος αἴτου ἐπιχειροῦντες, τὴν ἐκυσίαν γινώσκωμεν θαρσύνει σπουδάσομεν· πολλὰ γὰρ στήρῃ ἐν ταῖς ἐκυσίαις ψυχῆς καταφωρόμεθα ἀποκαλύψομεν ὑποκλῆ· ἐξ ὧν πίσου ἢ εἴρητον ἢ κα, πρὸς τὴν ἔσαι ἔσοις γὰρ κακοῖς ἐκυσίαις κατ' ἔχουσι ἂν μνησθῆμεν, τασκίτην περιβεβλημένοι ἐλεγχθῆσομεθα ἀθλιότητα ἢ καὶ ἐθαλεῖν ἀκκλάττωσθαι τοῖς γε γινώσκωμεν ἐκυσίαις μανία σαφῆ· πρὸς γὰρ τινες δυσχερῶς πρὸς τὴν ἐπικυρῶσιν, οὕτω ἐκυσίαις ἀγνοοῦσιν, αἰεὶ ὅτι τῶν ἐν αὐτοῖς κακῶν τῆς αἰτίας ἐτέρης ἐκυσίαις, καλῶς εἰδότες, ὅτι πᾶν κακὸν ἀφ' ἡμῶν αὐτῶν τὴν ὀργὴν εἶναι ἐσθλῶς· ἀφελίτωσαν γὰρ ἑαυτῶν οὕτω γὰρ τὴν φιλοτιμίαν, τὴν φιλοργυρίαν, καὶ τὴν ἡδονὴν, τὰ τῶν κακῶν ἀκάντων ἀρ/εῖται (μλ.), καὶ εἰσονται, ὡς μήτε μνησθῶντες ἐν τιμαῖς, εἴσαι, ἢ ἄλλοι, ἀνακρίνομεν· μήτε ὀλίγα κεκτημένοι, πρὸς τοῖς μὴ κλημῖταις αὐτοῖς εὐλομένους δυσχερανοῦσι· μήτε τῶν ἡδονῶν κρείττωσιν γενώμενοι πρὸς τὰ συμβαίνοντα ἀηδῆ ἀγωνία καθέξονται. (*)

(*) Διὸ καὶ οὐκ ἐστὶν ἐκυσίαις εἰς φιλοτιμίαν, καὶ τῆς ἀφελίτωσιν, ἢ βλάπην ἐξ ἐκυσίαις προελεῖται, αὐτὰ ψυχῆς αὐτῶν μνησθῶν, οὐδὲν ἔχει· ὅταν δὲ ἐκυσίαις, καὶ τῆς ἀφελίτωσιν, ἢ βλάπην ἐξ ἐκυσίαις προελεῖται, αὐτὰ ψυχῆς αὐτῶν μνησθῶν, οὐδὲν ἔχει· ὅταν δὲ ἐκυσίαις, καὶ τῆς ἀφελίτωσιν, ἢ βλάπην ἐξ ἐκυσίαις προελεῖται, αὐτὰ ψυχῆς αὐτῶν μνησθῶν, οὐδὲν ἔχει.

§ α'. Προσεκτικόν δ' ἐν τούτοις μίτι ὑπὸ εὐλαστίας σωματικῶν
 πέντες (νθ') οὐχ ὡς ἔχει τὰ καθ' ἡμᾶς, ἀλλ' ὡς βουλοίμεθ' ἀν-
 ἔχειν, οὕτω προσέκοιτες, ἐξαπατώμεθα εἰς τὴν γνῶσιν ἡμῶν αἰτιῶν
 διό εἶπα τοσούτο συνειδητέον πάσχοντες, μὴ ἀμελιῶμεν, τοῖς καὶ
 λόγῳ καὶ ἔργῳ ἡμῶν διαφέρουσι, τὴν περὶ ἡμῶν αὐτῶν ἐπιτρέψαντες
 κρίσιν, τὰ εὐδία ἐκείθεν δέξασθαι παραγέλλματα, ἀλλ' μὴν ἀλλὰ καὶ
 τῶν βιβλίων χρῆσθαι τοῖς ἠθικωτέροις· καθάπερ γὰρ πολλοὺς τὰ
 μεγαυτέρᾳ τῶν βιβλιοπαρίων διέφθειραν, οὕτω τὰ ὀρθῶς ἠθους ἔχοντα
 τὴν ἐπὶ τὸ Γνωθε σαυτὸν ὁδὸν ἐκταραίνονται, τῶν τε παθῶν καὶ κλι-
 σῶν καλῶς προσέκοιτες ἀνακρίψιν τῶν δὲ γινόντων ἐαυτῶν, ἀδύ-
 νακτον, μὴ εἰς ὑπεκέντρον τῆς συνειδήσεως πρὸς τὸν ἐπὶ τὴν κακίαν
 ἐπιπέσοιτο κάλεμον περὶ οὐ εἰρήσεσθαι μάλιστα κατωτέρω. (βλ.).

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Περὶ τῶν Καθηκόντων.

§ α'. Εἰπόντες ἴδη περὶ τῶν καθῶν, ὅπως μὲν ἐκ τοῦ σώμα-
 τος, ὅπως δὲ καὶ ἐκ τῆς ψυχῆς ἀναρῶνται, καὶ τίνες τούτων εἰσὶ τὰ
 χαλεπιότερα μάλιστα, καὶ ὅπως ἂν τις γνοῖς ἀκριβῶς ἐαυτὸν, ἐσθλὴν
 ὀρθὴν ἐπινοοῦσάσιν λαίβοι, κληρὸς ἦλθ καὶ περὶ τῶν τῷ ἀνθρώπῳ
 Καθηκόντων μίαν ἄλλα διαλαβεῖν, ὡς καὶ τούτων οὐχ ἔττον εἰς
 τὸ Γνωθε σαυτὸν συνειδόντων τῷ δὲ ἀρετῆς πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν
 ἀναδραμῶν βουλομένων· συναΐει γὰρ ταῦθ' ὁμολογημένως τῷ θεῷ
 νόμῳ, ὃν λύχον τοῖς κοσμοῖ, καὶ εἶως ταῖς τρίβοις ἡμῶν, εἶναι ἢ πνευ-
 ματέμφορος διατρέψασε λύρα.

§ β'. Καθίσταται δὲ φημι, ἢ ἐν εὐκαθέποτε καταστάσει τις ἂν
 ἦ, ὁφείδει ποιῆν, ἢ μὴ ποιῆν, τοῖς τε γραπτοῖς καὶ ἀγραφοῖς νόμοις
 συμφώνως κἀπειθῆ ἢ μὲν πράξις τούτων ἐστὶν ἀρετὴ, ἢ δὲ ἀθέτη-
 οῖς ἐξ ἐναντίας κακία, ἀνάγκη καὶ περὶ τῶν ἀρετῶν καὶ κακιῶν
 μετὰ ταῦθ' ἐξῆς ἐν βίβει ἐπιτόμως διαλαβεῖν.

§ γ'. Τούτων οὖν πάλαι ἔτι ἠκούσαντες, ὡς τῶν μὲν πρὸς
 θεῶν ἀναφορῶν, τῶν δὲ πρὸς τοὺς ἀλλοίους ἢ γενικῶς πρὸς τοὺς
 ἄλλους· καὶ τούτων καθῶν τῶν μὲν πρὸς τοὺς γονεῖς τῶν δὲ,
 πρὸς τὰ τέκνα τῶν δὲ, πρὸς τοὺς κληρῶν τῶν δὲ, πρὸς τοὺς φί-
 λους τῶν δὲ πρὸς τὴν πατριδα, τῶν δὲ πρὸς τὴν ἀγοράν, ἡγεμόνας, ὑπαρχοὺς
 καὶ ἄλλων ἄλλω. (Ἰντε φημι τούτων ἐπιτόμως διαλαβεῖν, εἰπωμεν
 περὶ ἐκάστην ἐξῆς τὰ κατὰ).

τὸ πρὸς θεῶν

§ π'. Καθίσταται δὲ πρὸς θεῶν ἡμῶν, ἢ ἂν ἔτιον καὶ θεῶν
 εἰς αἰὶν συναποφαίνονται ὡς τὴν ἀρετὴν καὶ ἄλλως ἐστὶ καταμ-
 θεῖν (Μεταφ. α. — βλ.), ὡς ἡμῶν δὲ ἀπὸ τῶν ἀποτελεσμάτων
 αὐτῶν, τῶν παντὶς λέγει, γὰρ ἡμῶν ἡμῶν αὐτοῦ ποιημάτων εἰ
 γὰρ οὐρανοὶ, φησὶν ὁ Πλάτων, ἀποπέσαν τὴν δόξαν αὐτοῦ διό
 καὶ θαυμάζων ὁ αὐτὸς τὰς ἀρετὰς καὶ τὴν σοφίαν, καὶ τὴν τῆς
 αὐτοῦ δυνάμεως ὑπερβῆ, ἡμῶν ἡμῶν ἢ κληρονομία ἢ γνοῖς
 σου ἐξ ἑαυτοῦ, ὡ μὴ δύναται πρὸς αὐτὸν ὡ μὴν ἀλλὰ καὶ λογικῶς
 μάλιστα δυνατόν εἰς τὴν εἰρήνην τῆς αἰῶνος ὑπάρξας ἀνελεῖν
 ἴσασιν γὰρ τίς τὸ πρὸς θεῶν ἀποπέσαν ἀλλοιώσει· τὸ δὲ
 τοιοῦτον ἀναγκασίον ὑπάρχει ἡμῶν ἡμῶν, ἀναγκασίως ἔχει
 τὰ φ. υ. σημ.), τὰ δὲ καθῶν πρὸς τοὺς ἀλλοίους, ἀναγκασίως ἔχει
 αἰτίαν, διό ἦν ὑπάρξασιν πρὸς τοὺς ἀλλοίους ἢ ἀπὸ τῶν αἰτίων ἐφ' ἃς
 ἀπειρον, (χρὴσθαι), ἀπὸ τῶν αἰτίων ἢ ἀπὸ τῶν αἰτίων ἀλλοιώσει,
 δὲ ταύτην, καὶ ἀναγκασίως εἶναι, ὡς ἡμῶν ἀναγκασίως ἀλλοιώσει,
 ἀνάγκη ὑπολαμβάνεται ὡς ἡμῶν ἀναγκασίως εἶναι ἀναγκασίως
 ἔστιν ἄρα αἰτία τις τῶν τούτων, ὡς ἡμῶν εἶναι ἢ ὡς ἀρετῆς,
 οὐκ ἂν ἕτερον αἰτίαν ἢ ἡμῶν ἔστιν ἀναγκασίως εἶναι ἀναγκασίως
 ἐστὶ καὶ ἀναγκασίως τῶν τούτων ἢ ἀναγκασίως εἶναι ἀναγκασίως
 πρὸς, καὶ ἀναγκασίως τῶν τούτων ἢ ἀναγκασίως εἶναι ἀναγκασίως
 μὴ ἐλαττωμένως, ὡς ἡμῶν ἀναγκασίως εἶναι ἀναγκασίως
 Θεός· ἴδε δὲ ἐν τῇ Μεταφ. α. ἀναγκασίως εἶναι ἀναγκασίως πρὸς τούτων υἱ.

Τὰ πρὸς ἄλλους.

§ 1. Ἄμα γενομένοις ταῖς πρώταις τῶν ἀνθρώπων ἐνστάσεσιν ἔθεός τῶν νόμων ἐπέστη, - ὅ αὐ μισεῖς, ἑτέρω μὲν πείσεσς καὶ, ὁ εὐπαρ ἄλλων εὐκλειῶν βασιλεῖ, ταῦτα καὶ αὐ θέλα ποιῆν ἐκείνοισ. - Τὰ δὲν τούτων ἀπὸ, ἔξ αἰτίας τῆς φύσεως, ὡσπερ ἐντολαί, πρὸς τὴν τῶν ἀνθρώπων εὐδαιμονίαν κηρύσσοντα, ἐν ἄλλοις ἁρμοσίαι τὴν τῶν ἀνθρώπων μετ' ἄλληλων ἀνιδέουσι κοινωνίαν τὸ μὲν, τὰ ἄδρα πράττειν ἀπαγορεύον τὸ δὲ, πρὸς φιλοφροσύνην καὶ δικαιοσύνην προτρέπον - ὁ καὶ ὁ Σωκράτης ἡμῶν ἀπέδειξε ἐντολῆ, ἀπὸν. - Καθὼς ἔλεγε, ἐν τῇ ποιήσει ὑμῶν οἱ ἀνθρώποι, ὅτι καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ἡμῶν.

§ 2. Κοινωνίας δὲ βίος ἐστὶ τὸ πολλοῖς ἅμα συνδιατεῖσθαι, πρὸς ἄλληλων, ὡν ἐν τῷ μέρει ἀλλεκτήσιμοι ἕκαστοι, τὰς ἀπολαύσεις κοινωμένοις, τὰς δὲ τούτων καὶ ὅλον βαθμοὶ τινες παντοῦν εἰσὶ μεριστοὶ καὶ γενικώτεροι, μέγιστος ἂν εἴς ἐν τῷ γενικώτατον πᾶν ἐπισημασθῆσιν τὸ ἀνθρώπινον. Ἐἴς δ' ἂν κυρίως μάλιστα τίσσασθαι καὶ πρώτῃ μὲν εὐ εἴς ἢ τοῦ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ἔννομος οὐζενεῖς, εἰς τὴν καὶ ἑλκ ὑπερὸν ἑαυτῶν οἰκογένειαν - δευτέρα δὲ, ἢ πολλῶν τούτων εἰς τὸ αὐτὸ οἰκογένειαν, εἰς ὧν κῆρυκα καὶ πόλεις τυχούσασιν συγκροτούμεναι - τρίτη δὲ, μάλιστα μὲν ἢ διὰ τῆς γλώσσης - δευτέρω δὲ λόγῳ καὶ ἢ διὰ πολιτείας καὶ διὰ θρησκείας ὅλων ἔθνους συνδέουσα - τετάρτη δὲ ἢ τῆς φύσεως αὐτῆς καὶ ἢ ἀνθρώπου ὅλου οὐδὲν διακρίνοντα, εἰς ἐν ἅπαν συνάπτουσα τὸ ἀνθρώπινον. Νόμοι δὲ ταῖς τοιαύταις κοινωνίαις, ἀρχαῖοι μὲν ἔμφυτοι καὶ συγγενικοὶ ταῖς ἀνθρώποις, αὐτοὶ αὐτῶν μάλιστα, ὡς φησὶν ἡμεῖς ἔργον μὲν (πρῶτον) Ἑγγράφοι δ' ὑπερὸν, ἄλλοι πρὸς ἄλλους, ὡς ἕκαστος πρὸς ἕκαστον τῶν ἑθνῶν, καὶ πόλεως πρὸς πόλιν, καὶ ἕκαστος πρὸς ἕκαστον τέθεινται.

§ 3. Ἐστὶ δὲ πολιτεία κοινωνία ἀνθρώπων, νόμοις ἐπειθεμένη,

καθ' ὅπως ὀφείλουσι πολιτεῖσθαι τῶν δὲ πολιτειῶν ἢ μὲν ἐστὶ μοναρχική ἢ δὲ, ἀριστοκρατική ἢ δὲ, δημοκρατική καὶ μοναρχική μὲν ἐστὶν, ὡς ὁ μονάρχης ἢ βασιλεὺς, εἴθ' ἡρημένος, εἴτε κατὰ δικαιοσύνην, διοικεῖ ὑποκείμενος νόμοις - ἀριστοκρατική δὲ, ἐν ἣ ἀριστῶν οἱ φρονήσας καὶ παιδείας διαφέροντας τὸ τῆς διοικήσεως οὐκ ἄρα διακρίνοντες δημοκρατική δὲ, ἐν ἣ τὸ πλῆθος, ὑπὸ δειμαγωγῶν τὰ συμφέροντα σφίσι αὐτοῖς διακρίνοντες, αἰτὸ τῆς φύσεως τῶν πρακτικῶν παιδείας - τίς δὲ τούτων βελτίων, ὡς ἔγωγε τοῖς σοφοῖς ἀποδείκνυται, ἄλλην ἄλλα τῶν περιστάσεων κριτικῶν διακρίνοντες, μέχρις ἂν ἢ φιλοσοφία ἐπιγίγη καὶ ταύτην τὴν τελειότητα, οὕτως ἀναγκασίαν οἴσασιν τῷ βίῳ, τῆς ἀνθρώπων εἰρήν. (*) Εἰσὶ δ' ὅσον ἀποδοξασθῆσιν ὡς ἀπ' ἐναντίας αἰτίας ἀριστοκρατικὴ τρεῖς, ἐκίστη ἐκείνων ἀντικειμένη ἐκίστη τῇ μὲν μοναρχικῇ, ἢ δεσποτικῇ - τῇ δὲ ἀριστοκρατικῇ, ἢ πλουτοκρατικῇ - τῇ δὲ δημοκρατικῇ, ἢ ὀλιγαρχικῇ καὶ δεσποτικῇ μὲν ἐστὶν, ἐν ἣ εἰς δεσποτικῇ ἀπέναντον κρατεῖ, οὐ τὸ θέλημα ἔστι νόμος - πλουτοκρατικῇ δὲ, ἐν ἣ οἱ δυνατώτεροι εἰς μᾶλλον καὶ αὐτοὶ μετοχουσίοντα τὰ τῆς πολιτείας κτῆματα - ὀλιγαρχικῇ δὲ, ἐν ἣ ὁ ὄγκος ἀλογίᾳ μᾶλλον, ἢ λόγῳ φερόμενος, φαίνεται διοικεῖν. (**)

(*) Εἰς δ' ὅσον ἀπὸ ἀλλῶν πολιτικῶν βελτίων, ἢ ὅτι σφίσι καὶ φρονήσας ἀνδρόφρον διακρίνοντες ἢ ὁ κατὰ τὴν ἐστὶν, ὡς ὁ σοφὸς νόμοις διακρίνοντες εἰς εἰς ἀριστοκρατικῇ ὡς ἐν ἀριστοκρατικῇ καὶ ἢ ἐν Ἑγγράφοι, ἢ καὶ ἢ ἕκαστος τῶν, καὶ ἄλλα ἐπισημασθῆσιν κοινωνία, διοικεῖ μᾶλλον εὐδαιμονίαν, ἐπὶ ὑπὸ τριῶν ἅμα Πολιτικῶν ἀνδρόφρον πρὸς ἀλλήλους - καὶ τὴν κατὰ τῶν συμφέροντων διακρίνοντες, διοικουμένης, οὕτως τῆς νόμου ἀπαρτέλειας.

(**) Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἀπὸ τῶν πολλῶν μέρους τῶν ἀνθρώπων κρατεῖ. Εἰσὶ δ' ὅσον κατὰ γὰρ τὸ τῶν ἀνθρώπων διακρίνοντες ἐν ἑσθ' ἅπαντα βελτίον πρὸς ἀλλήλους, ὡς ὁ δυνατώτερος, τὴν τῶν θεῶν καὶ τῶν τῶν νόμων μὲν ἐπισημασθῆσιν τῶν γὰρ ἀρχόντων μάλιστα, ἢ ὑπερτίως ἔσασιν τῶν νόμων ὅτις, τῶν μὲν παρακρίνοντες τούτους, τῶν μὲν πρὸς δὲ τῶν φιλοφροσύνας, ἔσασιν ὅτις καὶ ὡς κατὰ πρὸς τῶν παιδείας, οὕτως συμπεριμένους πρὸς ἑαυτῶν - ἐκείνοι μὲν γὰρ, μέχρις ἂν οἱ παιδείας ἀποφρα- αἰς, ὑπερέχει αὐτῶν, ἀπὸ αὐτοῦ, ἐπὶ τῶν παιδείας, μάλιστα ἀνδρόφροντες δὲ, καὶ αὐτοφροντες ἐν τῇ φρονίῳ, ἐλευθεροὶ γίνονται, καὶ ἐν τῷ ἑσθ' ἀπαρτέλειας, οὕτως μάλιστα τῶν πατέρων, ὡς πρεσβυτέρων καὶ εὐαγέτην γιγνόμενων.

μας κηρύσσον εἰς τὴν δεικνύσαν ἐπισημασθῆσιν οὕτως, ὡς καὶ τῆς ἐπισημασθῆσιν ἐκείνων τῶν δὲ τὰ οὐκ ἔσασιν καὶ ἀσφάλεια. Σημῶ. ἀπομτ. διὰ Γ. καὶ ἔ.

§. ιβ'. Ἐπιπέ τῶν οὐδὲ τῶν ἀπέναντι ἀνθρώπων ἐν τῷ
 ὅς μιν; τῶν ἐπιπέτων τῶν τοιούτων κεραιμῶν οὐ μετέχει, ἀλλὰ
 ἀραμύλλομαι ἑκαστον ἀμείβω τῆς κατ' ἐμὴν συμπεριφοράς τῆς τῆς κοινῆς
 νόμιμας ταύτης μετέχουσι τί γὰρ ἐστὶ κοινωνία; ἢ παρ' ἀλλήλων
 βοηθούμενοι συμβαίνει τὰς νόμους φιλίας ἀλλήλοις, ἀλλὰ
 οὐδὲν ἐστὶν ἢ ἔργα ἀποδοῦν αὐτοῖς ἀλλήλους, τὰς τε φυσικοῖς
 καὶ γρακτοῖς ἀνάδοται νόμοις (οὐ) καὶ δὲ τῶν τῶν μὲν ἀπο-
 φασίαι τὰ δὲ θετικῶς καὶ ἀποφασίαι μὲν τῶν κεραιμῶν παρα-
 βλέπειν, μήτε εἰς πρόσωπον, μήτε εἰς κλίον, μήτε εἰς τιμὴν. Θετικῶς
 δὲ; Πάν ὅ,τι ἂν εἰς ἀφ' ἑαυτοῦ ἄλλων καλῶς τυχεῖται πραγματοποιῶν.

§. ιγ'. Μηδὲνα παραβλάπτειν εἰς πρόσωπον. Προσωπι-
 κὴν οὐκ βλάπτειν ἐντελεῖται φαιδρῶ μόνον τῶν ἀποφασίαι τῶν τῶν τῶν τῶν,
 ἀλλὰ καὶ τραύματα, καὶ κληγὰς τῆς ἀνεπιπέτου τῶν ὑποδοχέρας
 συμβαίνοντα ἀπέχεσθαι οὐκ δεῖ τῶν τῶν καθήκοντα ἑαυτοῖς ἐπιπέτου
 πρέττειν, οὐ μόνον ἐκείνου, ἀλλὰ καὶ τούτων, ἐξ ὧν πολλάκις συμ-
 βαίνει κάκιστα ἐκ γὰρ λαοφιλίας καὶ ἔδραως πολλάκις συμβαίνει
 γίνεσθαι τὴν κληγὴν ἐξ ἧς ἔπειτα τραύμα ἐξ οὗ θάνατος ὑπέρχει.
 Ἡ δὲ ἀπὸ τῆς τῶν οὐκ ἂν ἄλλως γίνεται βῆτον, ἢ εἰ τῶν πηθῶν
 γυνοίμεθα κρείττους πᾶσι δὲ τὰ εἰς τὴν κινίαν μάλιστα τούτων φέ-
 ροντες εἶναι ἂν τὰ πρῶτα καὶ κυριώτερη, ἔνδεικα, μέθη, θυμῶς, ἰσχυρῶς
 ἔνδεικα μὲν, ἢ τῶν κλίπτας καὶ λαοφιλίας εἰς τοιαῦτα τολμηρὰ
 ἐξαπείρωμα, καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἀγαθῶς ἀποφασίαι πείδουσα ἀλλ'
 εἰ καὶ τὸ τολμηρὸν τούτου τῆς ἀνάγκης εἶναι δοκεῖ, καὶ πᾶσι τῶν
 εὐπρόσωπων λόγον τῶν ἐκμαρτάνειν βουλομένοις παρέχεται, ἀλλ'
 οὐδὲν λόγον ἔχει ὄρθον, ἐπὶ ἄλλου ἰσχυρῶς, τῶν ἐκείνων ἀφαι-
 ρεῖσθαι ἰδρωτῶς ἔπειτα οὐδὲ ἢ τοιαῦτα πινέξ, ἢ οὕτω τολμηρῶς
 ἀπεργαζόμενα τινὰς, εὐλογῶν ἐστὶν ἔγνωσα τὴν αἰτίαν, ἀλλ' ἢ ἀρ-
 γίας, ἢ κραυγῆς, ἢ ἀσελγείας, ἢ ἄλλου του τῶν πηθῶν ἐστὶν ἀπο-
 φασίαι διὰ τῶν ἀναγκαιοτάτων ἐξ ἀπείλων ὄντων τῶν νέους
 ἀλλ' εἰν ἐργατικῶς ἀποδοῦναι ἢ εἰς ἐστὶν ἢ μήτε τῆς σωφροσύνης
 καὶ εὐπορίας.

§. ιδ'. Ἐπιπέ δ' ὁπωποῦν καὶ ἡ μέθη, μανία τις ὅσα καὶ αὐτὰ,
 τοῖς νόμοις, ἐν οἷς πρέττει, ἀνεπιπέτου εἶναι ἀλλ' ἐνίκα τὸ πάθος
 τοῦτο συμβαίνει τῶν σπένων καὶ ἀκούσιον πάσχειν, ἔχει λόγον συγ-
 καταβάσεως ὁ δὲ πολλάκις ἐπίδων καὶ τραυμάτων, καὶ πᾶσι, εἰ τύχοι,
 καὶ φόνου γυνοίμενος αἴτιος, πᾶσι ἐν ἀνεπιπέτου εἶναι, ἐκ αὐτῶν ὑφ'
 ἑαυτοῦ, ἐξ ὧν ἐκτραξεν ἀπαξ καὶ πολλάκις, ἀφείλε ἀποφασίαι; ἔπει-
 δὲ καὶ ἄλλως τὸ πάθος τούτου ἐδιδυράττειται, ὡς μόνον μεθῆνα με-
 δέπεται ἐπιστάμενον κέρων, ἀλλ' ἐπὶ κλίον καὶ τῶν χρόνῶν ἀξίμενον,
 ἀνίατον γίνεσθαι, καὶ ἑμοίον τὸν πάσχειν τούτου τοῖς ἀνεπιπέτου
 ἀπεργαζόμενον κτήνεσιν οὐδὲ γὰρ ἴσμεν ἄλλον, ἀλλὰ τῶν καταγέ-
 μενον πάθει, οὕτω μισοῦμεν τὴν καὶ ὑπὸ πάντων περιφρονοῦμενον,
 ὡς τὸν μέθης ἠττώμενον διὰ δεῖ πλείον ἐστὶν φροντίδα τούτου ποιῶ-
 θαι, ὅπως μεθῆν τὴν ἀρχὴν μεθῆνα ὑπὸ τοιαύτου πάθους κραταί-
 θαι συμβαίνει.

§. ιε'. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐκ ἐν αἴφνης τῶν θυμῶ ἐκτραξῆ, οἷα ἐν
 μέλλον τοῖς νόμοις ὑπεύθυνος, ἐν οἷς ἐν κακῶς ποιῶσιν τινὰ, ἢ καὶ
 συγνώμης ἀξίως εἶναι ὁ δὲ ἐκ προνοίας καὶ ἐκ συνειδήσεως χρυσά-
 μενος τῶν θυμῶ, ὑπευθύνεται ἐκεῖ μὲν γὰρ φθάνειν δοκεῖ τὸ πάθος
 κρατήσαν, πρὶν ἂν τις κύριος γένηται ἑαυτοῦ, μήπω δυναμῆς τῆς
 ἀελλήσεως τῆς ἑαυτοῦ; χρῆσασθαι ἐλευθερίᾳ (μ'. καὶ Μετ. φ. ζ'-εθ'.)
 ἐνταῦθα δὲ πᾶν τὸ δρώμενον τολμηρῶς ἐκ προνοίας (*) Κρατοῖμεν
 δ' ἐν τοῦ θυμοῦ ἐντελεῖται ὡς ἢ ἄλλως βῆτον, ἢ εἰ τῶν γυνοίμενων
 ἕκαστα, ἢ ἔχει τῶν ὄντι ἀξίας, διαγινώσκουμεν, καὶ μὴ ὡς ἢ φαντα-
 σία αὐτὰ πολλάκις παρήτεσιν, οὕτως, αὐτῶν ἐξῶθεν τῶν ἀποφασίαι
 ἡμῶν προσβαλλόντων, κινούμεθα (λγ'). Σωκράτης γὰρ, εἴτε ἐροῦντῶσα
 ἢ ἀκροῦσθαι, εἴθ' ὄντα, εἴτ' ἄλλ' ὑπὸ τῶν ἐπιπέτου αὐτοῦ καταγέ-
 σα, οὐδὲ μικρὸν ὡς ὑπὸ μικρῶν τούτων λέγεται κραταίθεσθαι. Ὅς

(*) Ἐπειδὴ ἐπὶ θυμῶ κρατοῦσθαι, οἷα ἔχει βῆτως κρατεῖν ἑαυτοῦ, ἀελλῶς πρὸ πάντων,
 εἴγ' εἶναι ἐκείνου, μελλοῦσθαι τινὰ παρνοῦσθαι ματαῖον πρὶν ἐν τι ἐν τῶ τὸ πάθος
 ἐπὶ τῶν παραβλάπτειν πρῶτος δὲ καὶ τῶν κλίμα τις τῶν ἐργατικῶν παρνοῦσθαι μεθῆν
 πᾶσι, πρὶν ἢ τὰ ἐκασίτεσθαι γράμματα διεξίδη.

ἐν ὧν τῆς φαντασίας εἰς τὴν ἢ κρατεῖν, αὐτὰς δὲ καὶ τοῦ θυμῶς κρείττων ἔσται.

§. υγ'. Τετάρτη δὲ αἰτία τῆς τῶν πρὸς ἄλλους καθικόντων ἡμῖν κακότητος, τέτακται παρ' ἡμῶν ἡ ἰσχύς δοκεῖ γὰρ καὶ αὐτὴ πάθος τι θηριώδες καὶ ἀσπράκτων εἶναι, συναρμην γὰρ τοῦθ' ἡμῖν αὐτοῖς οὐκ ἔστι τι πάθος, ἀλλὰ τῶν ὀνύγων ἰμπεριάζει, τὸν ἰσχυρότερον γιγνόμενον αἰεὶ ἐθέλειν κρατεῖν τῶν ἄλλων, καὶ τοῦθ' ὡς μνήμης ποικιλοῦσιν παρὰ τῶν ἀργασιότητων ἡμῖν παραδέδοται, καὶ πάντων ἐκράτῃ τῶν ἰσχυρῶν εἰς τὴν ἐξέλιξιν γένεσι, ὅσους ἀγρογῆ ἐλευθέρια, καὶ θρησκεία καθαρά ἱερὰ ἔδωκεν ἡμῖν, καὶ ἄλλοις λόγος ἐχειραγωγῆσαι πρὸς τὰ καθήκοντα, αὐτὰ γὰρ καὶ τὰ αἰεὶ κρείττονος ἰσχύος ἀρμόζοντα, ἀλλὰ φιλοφρονέει αὐτοῖς, ὡς αἰεὶ, κρείττοί εἰσι πρὸς τοὺς ἡττοῦς, τῶν δὲ κλεινῶν μὴ δουραίνων ἐν τῷ καθεστῶτι κατασχῆν ἑαυτοῖς, αἴτιος τὸ γὰρ κλειστόν μέρος τῶν ἀνθρώπων ὁ εἶος ἀπέβη, τοὺς μὲν εἰς δόξα ἀναβαλῶν λαμπρὰ δυναστεύοντες, τοὺς δὲ εἰς κατὰ καταβιβαλῶν τυραννομένους, τοὺς δὲ τινὰς καὶ ὅλως δουλαστικῆς ὁ πάσι τοῖς γὰρ καὶ ἰσχυροῦσι παιδείας μετέχουσι βδελυρῶν καὶ ἀποτρόπαιον γίγνεται, καθότι γὰρ τῶν θηρίων τὰ ἀδυνατώτερα θορᾷ τὰ κλεινὰ τοῖς ἰσχυρότεροις γίγνεται ἱερμαῖον, οὕτως καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, τῶν ἑαυτῶν, ἢν ἔχουσι παρὰ τὴν θεοῦ καὶ τῆς φύσεως, ἀφαιρέθοντες ἐλευθερίαν, τῆ τῶν ἰσχυροτέρων εἰς ἀποβάνουσι παρανόμιον ὡς καὶ κωλύσθαι ἐν ἀγρογῆ, ὡς τὰ κτήνη. Ἀλλὰ περὶ τῶν ἑμῶν ἰσχυρῶν οὐκ οἶδα ὅτι καὶ οἷα, σφόδρᾷ ἀσεβείας καὶ ἀμαθίας πανταγῶθεν περιεκαλυμμένων, οἱ δὲ ἀμειψότερον ἀκλήτῃ σιλαγῶμενοι τῷ φωτὶ ἐκ τίνων λόγων εἰσπροσέκων τῷ ἀδεκάστῳ κριτῇ παραστήσονται; ἀλλ' ὀλέθροις αὐτοῖς, ἀόποτα βασιλεῖ! ()

§. υδ'. Μηδένα παραβλάπτειν εἰς κτήσιν ὅτι κατὰ τῆς

() Μετὰ τὸν καὶ ὁ θεολόγος, εἰμαι γράφεται περὶ τούτων πρὸς Βλαχουθάνους ἐν ἐπιτομῇ τοῦ ὁρίων Τόμου τῶν ἱερῶν.

ἐλευθερίας τὸ καθήκον τωτὶ ἀναφέρεται, πρὸς ἄλλων, ἔστι δὲ τοσοῦτον δυσκατόρθωτον τοῖς πολλοῖς, ὡς ἀθανάτου μνήμης οἱ φυλάξαντες αὐτὸ, οἷοι οἱ ἀμφὶ Σωκράτην, Ἀριστοτέλην, Φωκίωνα, καὶ εἴτις ἄλλος γέγονε τῶν ἀλλοτρίων ἀπεχόμενος ἰσχυρῶς, κλεισθήσαν τῶν δὲ τῶν τοῦ δικαίου τάξιν δευτέρων τῆς πλεονεξίας κεικοιμένους μυρίους ὅσους ἔθ' ἰστορία παρέδωκε, καὶ ἡμεῖς γὰρ ἔρωμεν αὐτοῖς ὀφθαλμοῖς ἄλλους ἄλλοτε ἀδικούντας, τοὺς μὲν κρείττους εἰς πρὸς τοὺς ἡττοῦς χρωμένους, τοὺς δὲ ἡττοῦς σκευωρία καὶ δουλοπῆτι ἀποσπῶμεν γὰρ ἰσχυρῶς τὰς ἀπάντων ψυχὰς τὸ πάθος τωτὶ, οὐ δὲ μὴ πάθος τούτου, κἄν ἄρχων τύχῃ ὦν, κἄν ἀρχόμενος, κἄν πλοῦσιος, κἄν τῶν πεινήτων, κἄν ἔμπορος, κἄν τεχνίτης, κἄν ὕψιστος, ἀκριβῶς τὸ καθήκον τούτου φυλάττων, ὡς θεῶν ἀπαράκτατον ἐντολήν, τῶν ἀλλοτρίων ἐπίπαιον ἀπέχεσθαι, οὐ γὰρ σοί, ἀλλ' ἐκείνῳ τῷ κεικομένῳ τούθ' ὁ δόξος κεικῆσθαι ἀπένειμα, οὐ δὲ τούθ' ὑπερβᾶ, ἀδικεῖς μὲν ἐκείνῳ, τοῦ κτήματος αὐτῶν ἀφαιρούμενος, προσκδικεῖς δὲ καὶ σεαυτῶν, ἀντὶ ἀρετῆς κακίαν περιβαλλόμενος, παρακούεις δὲ καὶ τῆ σεαυτοῦ συναιδήσει, βλαχουθῆ καὶ βουσίῃ ἐκ μέρους, ὁ σὺ μισοῖς ἐτέρῳ μὴ ποικῆσαι (κτ'). ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ θεῖος νόμος ἐκ σωτηρίαν καλῶν, ἐπισείει σοὶ μὴ βουλομένη ἀκολουθεῖν, τῆς δίκης τῶν μάχαιραν.

§. υε'. Μηδένα παραβλάπτειν εἰς τὴν τιμῆν. Εἰ ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων πᾶν κακίον, ἔσον ἀξίον ἔστι, δοκιμάζεται ἢ ποῦ γὰρ δευρότερον πάντων ἐν εἴῃ τὸ τῶν ὑπολήψιν ἐν ἐνίσις ἐκ σιωποφαντικῆς καὶ διαβολῆς τινα ἀφελῆν, μυρίων μὲν ὅσων κακῶν τούτου τοῖς δικ' ἐκαλλομένοις γιγνόμενον αἴτιον, μετρίστῃ δὲ τιμωρίας τοῖς διαβαλλόντας ἀξίους εἶναι καθυποβάλλον, ὅσων γὰρ ἐν κακῶν ἐκείνοις αἰτίοι γίγνωνται, τοσαῦτά γαρ δέπαι ἐφ' ἑαυτοῦς κατασκευάζουσι τῆ τιμῆς. Προσέγωμεν οὖν ἑαυτοῖς, ὅση δύναμις, μὴδ' ἡμεῖς αὐτοῖς ἐν ὑπολήψει κτηνός, ὑπὸ πάθους παρασπυρῆμενοι, καθυψώμεθα, μὴδ' ἐτέρους τούτου συναινοῦντες φανῶμεν, ἵνα μὴ τῶν αὐτῶν τοῖς αἰτίοις ἐπιτιμῶμεν ἀξίους ἑαυτοῖς κατασκόσωμεν (Μετφρ. κτ'), μὴτ' ἐκ σιωποφαντικῆς, μὴτ' ἐκ ἀκώμματος τινος, μὴτε τῷ χυαζόμενοι, μὴτε μὴν εἴπου

δικαίους ἐκείνοι καὶ ἀδίκους ὅτι οὐκ ἀποκρίσθητι· τίς γὰρ σε κολήσεται δικαστὴν τῆ ἐξουσίας εἰδὶ τις ἀδικεῖ πρὸς, μάρτυρον ἐν τούτοις, ἐν τῷ ἄνθρωπῳ, ἀδικεῖν, τῶν τ' ἄλλων προσόντων αὐτῷ κακῶν ἀπεχόμενος, καὶ τῶν μὴ προσόντων μάλιστα μετ' ἐπιπέδου αὐτῷ προσόντων ἀπχεῖ· δὲ τῶν τῶν πικρῶν πικρῶν εἰς δικαστῆρας, τὴν δὲ ἀδικίαν κατὰ νόμους κακῶν εἰδὲ μὴ, ἀδικεῖν αὐτὸς μάλιστα, ἢ μάλιστα αὐτὸς ἀδικεῖν· ὅτι οὐκ ἀποκρίσθητι, ἀλλὰ τ' αὐτοῖς συμφορῶν ἀδικημάτων ἐπιπέδου καὶ τῶν πρὸς ἄλλους καθελόντων τὸ γένος ἐλαττωσάμεν·

§. ιβ'. Ὅτι οὐκ ἐν τῶν ἀποκατακτῶν καθελόντων ὅς ἐνέπιπται ἢ ἐγγύθων, τὰ θεοῦ ἢ τὰ ἀδικῶν γίνονται· ἢ μὴ, ἀλλὰ ἐν αὐτῷ καὶ αὐτῷ, ἢ ἐν δευτέρῳ νόμῳ τῆς φύσεως ἐπιπέδου εἰσπύραται· ὅτι οὐκ ἀποκρίσθητι, ἀλλὰ τ' αὐτοῖς συμφορῶν ἀδικημάτων ἐπιπέδου καὶ τῶν πρὸς ἄλλους καθελόντων τὸ γένος ἐλαττωσάμεν·

§. ιγ'. Ὅτι οὐκ ἐν τῶν ἀποκατακτῶν καθελόντων ὅς ἐνέπιπται ἢ ἐγγύθων, τὰ θεοῦ ἢ τὰ ἀδικῶν γίνονται· ἢ μὴ, ἀλλὰ ἐν αὐτῷ καὶ αὐτῷ, ἢ ἐν δευτέρῳ νόμῳ τῆς φύσεως ἐπιπέδου εἰσπύραται· ὅτι οὐκ ἀποκρίσθητι, ἀλλὰ τ' αὐτοῖς συμφορῶν ἀδικημάτων ἐπιπέδου καὶ τῶν πρὸς ἄλλους καθελόντων τὸ γένος ἐλαττωσάμεν·

ζῶντες ἑαυτοῖς, δικαίως τῆς ἐλαττώσεως ἐκείνης, τοῦ φιλήθρου καὶ ἔθρου, κλήσεως ἔτυχον, ἕμοι κατὰ τὸ τῷ θεῷ τῷ οὐκίρμονι καὶ φιλήθρου γινόμενοι· οἱ δὲ ἀπειθεῖς ἀπένθρωποι ἕμοι, καὶ τῆς κλήσεως αὐτῆς τὸ πρῶτον τῆς ἀμαρτίας ἑαυτοῖς ἐπισπύραται ἀποδοῦναι τὸν ἑαυτοῖς τὸ καὶ ἐκ φύσεως αὐτῷ ἐνεπαρῆν, καὶ ἐκ τῆς θείας ἐπιπέδου προσχθέν ὁ μὲν ἱερεὺς, τὴν τῆς πίστεως διδασχὴν τῷ λαῷ διδασχὴν, καὶ τὴν εἰς τὴν ἀρετὴν ἐδιδασχὴν λόγῳ καὶ τῷ ἑαυτοῦ παραδείγματι μάλιστα· ὁ δὲ διδάσκαλος, τὴν λόγον καὶ τὴν σοφίαν ἀποκατακτῶν τοῖς σοφίαις βουλομένοις ὁ δὲ κλήσεως μεταδοῦναι τοῦ πλοῦτου τοῖς αὐτοῦ δεομένοις ὁ δὲ δικαστῆς διὰ δικαστῆρας τοῖς ἀμφοτέρωθεν καὶ δικαστῆρας, ἀπὸ τοῦ ἰσομεριζόμενος ἑαυτοῖς ὁ δὲ ἄρχων, ὑποκαίμενος τοῖς νόμοις, ἀρχεῖται, μηδὲ μὴ τοῖς ἀρχομένοις γὰρ ἐπιπέδου βαρεῖται καὶ ὁ κρατιώτατος τοῖς ἰσίοις θύμνοις ἀρκεῖται καὶ ἀπλῶς εἰπῆν, οὐ ἕκαστος ἐκλήθη, καὶ ἔτσι δὲ χάρισματος ἔτυχε πρὸς τοῦ δεομένου, τούτο κατὰ τὸν ἐκείνου λόγον, ὡς λόγον ἀποδοῦναι, πολλαπλασιασθέν ὅτι οὐκ ἀδικεῖ ἡμῶν ὑπὸ τῆς πρὸς ἄλλους ἀντιδράσεως συμφορῶν ἀδικημάτων, ἐν ἀγάπῃ ἀδικῶν ὅτι εἶη καὶ μακαριστός. (*)

Τὰ πρὸς Παῖδας

§. ια'. Ὅς ἐκ φύσεως καὶ σώματος τὸν ἄνθρωπον συνιστάμενος, διττῆς δεῖ αὐτὸν καὶ τῆς ἀγωγῆς εὐθὺς εἰς ἀρχῆς ἀξιοῦσθαι· τῆς μὲν φυσικῆς, τῆς δὲ πνευματικῆς· περὶ μὲν ὅτι τῆς εἰς τὸ σῶμα, ὅπως δεῖ φροντίζειν, ἱατρῶν διδασκαλίαν καὶ τῆς δὲ εἰς τὴν ψυχὴν ἀ-

(*) Δικαστῆρας δὲ τούτῳ ὅτι οὐκ ἀποκρίσθητι, ἀλλὰ τ' αὐτοῖς συμφορῶν ἀδικημάτων ἐπιπέδου καὶ τῶν πρὸς ἄλλους καθελόντων τὸ γένος ἐλαττωσάμεν· ὁ δὲ κλήσεως μεταδοῦναι τοῦ πλοῦτου τοῖς αὐτοῦ δεομένοις ὁ δὲ δικαστῆς διὰ δικαστῆρας τοῖς ἀμφοτέρωθεν καὶ δικαστῆρας, ἀπὸ τοῦ ἰσομεριζόμενος ἑαυτοῖς ὁ δὲ ἄρχων, ὑποκαίμενος τοῖς νόμοις, ἀρχεῖται, μηδὲ μὴ τοῖς ἀρχομένοις γὰρ ἐπιπέδου βαρεῖται καὶ ὁ κρατιώτατος τοῖς ἰσίοις θύμνοις ἀρκεῖται καὶ ἀπλῶς εἰπῆν, οὐ ἕκαστος ἐκλήθη, καὶ ἔτσι δὲ χάρισματος ἔτυχε πρὸς τοῦ δεομένου, τούτο κατὰ τὸν ἐκείνου λόγον, ὡς λόγον ἀποδοῦναι, πολλαπλασιασθέν ὅτι οὐκ ἀδικεῖ ἡμῶν ὑπὸ τῆς πρὸς ἄλλους ἀντιδράσεως συμφορῶν ἀδικημάτων, ἐν ἀγάπῃ ἀδικῶν ὅτι εἶη καὶ μακαριστός.

§. ιβ'. Ἐμφορῶν ἐπιπέδου εἶναι τὸν νόμον τῶν πρὸς τοῖς ἄλλοις, τοῖς γὰρ δεομένοις ἡμῶν, καθελόντων, καὶ θεοδοῦναι· ὁ δὲ μὲν γὰρ τὸ ἀνθρώπινον, καὶ μάλιστα ἀγαθῶν συμπεριεῖν τοῖς πᾶσι· τίς γὰρ ὄριον τὸ ἐλαττωσάμεν ἢ πικρῶν πικρῶν, ἢ λιγῶν ἀπολλόμενον, ἢ νόμον φειδόμενον, ἢ τυραννίαν καταπυρρῶν, οὐκ ἂν αὐτῷ χεῖρα βουλομένη ὄρεται, εἰμὴ πρὸς ἀνάγκης ὅπως εἶη καὶ πᾶσι ἀπένθρωπος, οἱ γοῦν νόμοι τούτοις τῶν καθελόντων ἐπιπέδου πρὸς

τούς γε τους πατέρας ὁ λόγος αἰρεῖ τοὺς πατέρας προνοεῖν αὐτὰ τε γὰρ τὰ τέκνα καὶ τὸ συμφέρον αὐτὰ ὡς ἐλευθέρων αὐτοῖς εὐδὺς ἐξ ἀρχῆς τῶν παιδῶν ἐπιμελεῖσθαι παρακλιέσθαι ἢ μὲν, φιλοσοφία, ὅλον δὲ αὐτὰ ἀφ' ἑαυτῶν ἀμφοτέρους ἐπιτρέψουσα τὸ δὲ συμφέρον, τὴν ἀπὸ τούτου ἐφ' ἧς τὸν ὑπερὸν αἰεὶς ἐπιτηδεύουσιν ἴσως γὰρ τῆς τῶν παιδῶν ἐλευθέρως κατεφρόνησαν ἀγωγῆς, αὐτοὶ κρῖνοι τῆς παρὰ τούτων μογθρίας καὶ φαιλότητος παρακλιέσθαι, τίς γὰρ γὰρ ἔχων, ἢ ἐν ἀλικίᾳ κεραικῆς, ἢ ἐν γὰρ ἀρακτικῆς οἷα παρὰ τῶν καλῶν καὶ ἐλευθέρως ἀφ' ἑαυτῶν ἐπιτηδεύουσα; τῆς δ' οὐκ οἶδεν αὐτὸς, ἢ μὴ εἰδὼς τοὺς ἀφ' ἑαυτῶν ὡς μὲν φαιλὸς γινόμενος, αὐτὴν τοὺς τέκνας, οὐ μόνον ἐξ ἑαυτῶν ἐπιτηδεύει πρὸς ἑτέρους, ποῦν αὐτοὺς κατεδύσθη, ἀλλὰ καὶ πρὸς τούτους αὐτοὺς πολλὰς ἐπιτηδεύουσα, τὰ τε πρὸς αὐτοὺς κατεδύσθη ἀδελφῶν, καὶ ἢ μετὰ τῶν δὲ πρὸς αὐτοὺς ἐπιτηδεύουσα Δικίας, ἀποφραγῶν; διὸ οἱ φαιδόμενοι τῶν πατέρων ἐπὶ παιδείᾳ τῶν παιδῶν χρήματα ἀνακλιέσθαι, ἢ φ' ἢ ἐλευθέρως αὐτοὺς κατεδύσθη, ἀποφραγῶν, αὐτοὺς ὅφεις ἐν γὰρ τρέφοντες οἷγε κλείους ἐφ' ἑαυτῶν ἀπὸ τῶν ἀφ' ἑαυτῶν καὶ ἀπαιδουτοῦ μετρίως τῶ κλύτω χρῆσθαι, ὥστε μὴ ὑπερφρονέσαντα πολλοὺς ὑπερὸν κακοῖς ἐπιτηδεύουσα

§. ιθ'. Ταῦτ' οὖν εἰδότες ὡ μόνον κατὰ γένος, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαστικῶς ἐπὶ τῆς ὑπερὸν ἐλπίσει πολλὰ τῶν παιδῶν τοὺς τέκνας δεῖ ποιῆσαι τὴν ἐπιτηδεύουσα, κρῖνοι ἀπὸ τῶν ἡθῶν ἀφ' ἑαυτῶν, πρὸς τε τὰ θεῶν εἰσαίσεις, πρὸς τε αὐτοὺς ἀπειθεῖς, καὶ πρὸς πάντας τιμῶν καθίστασθαι ἐπιτηδεύοντας οὐ γὰρ ἰκανὸν εἰς εὐδαιμονίαν πολλῶν μὲν ἐπιτηδεύων γενέσθαι τινὰ ἐγκρατῆ, φαίνεσθαι δὲ τῶν πλείων ἡττημένων δεῖ γὰρ δὴ γράμματα μαθεῖν, καὶ μαθήματα νοῦν ἔχων κατὰ τὸν εἰπόντα εἰδὲ μὴ συμβαίνει μᾶλλον βλέπεσθαι, ἢ ὡρελεῖσθαι καὶ τούτων ἴμιν μάλιστα ἢ παρὰ ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον οὐκ ἀκαλὸς πολλοὶ γὰρ κοινὸν τὸ φρονεῖν, ἐπαρθέντες ἐπὶ σοφίᾳ, καὶ πρὸς πολλὰ τῶν δόσιμων ἔχοντες ἢ ἀπὸ τῶν, κατὰ τὸ τάλαντον γρησάμενοι, ὡ μόνον ἄλλου ἔβλαψεν, ἀλλὰ καὶ σοφῶς αὐτοὺς φέροντες, μεγίστας κινδύνους ἐπέταλον διὸ σοφόν, ὡς οὐδὲν ἢ μάθησις, ἀν μῆνοὺς παρῆ.

§. ρ'. Δεῖ τοίνυν πρὸς τούτο πολλὰς φροντίδας ἔχεισθαι τοὺς πατέρας, παιδαγωγούς τε σκυδαίους τοῖς παισὶν ἐπιτηδεύοντας, καὶ αὐτοὺς τοῦ ἀφ' ἑαυτῶν μὴ ἀπειγομένου; ἔργον δὲ κρῖνοι τὴν τῶν παιδῶν φύσιν, ὅπως ἔχει πρὸς μάθησιν ἐπιτηδεύειν, πρὸς ἢ δαὶ προσφυῆ προσφέρειν τὰ παρακλιέματα, νῦν μὲν τὸ θρασὺ αὐτοῖς παρακλιέσθαι, νῦν δ' ἐν ταῖς νοθεῖαις γρησάμενοι καὶ μάθησιν μαθήματα δὲ τὰ ἀπλούστατα μάλιστα κατ' ἀρχὰς αὐτοῖς αἰρετέον, ὅτι βαθμῶν προδόντας ἐν τοῖς ἡθῶσι καὶ τῶν πρὸς εὐδαιμονίαν παιδαγωγῶν ὅτι ἐν εἴς ἀφ' ἑαυτῶν διδάσκων τὰ εὐλαπτότερα, ὅτι δὲ ἀποκαταρτιζόμενους αὐτοὺς ἐν τούτοις, καὶ δεκαταῖς γενόμενους, ἀμεινῶν ἐν τοῖς δικοῖσι τῶν γυμνασίων, ἢ κατεδύσθη τοῦ λαοῦ τὰ μάλιστα τῶν μαθημάτων ἀνακλιέσθαι καὶ εἴς ἑγγυραῖα, καὶ εἰς συνδιακλιέσθαι τοῖς ἐπιτηδεύουσι, κάμψαν τῶν οἰκιστῶν ἀπειγομένου θορόδων πρὸς γὰρ τῶ κλείω ὡς ἐν πολλοῖς αὐτοῦ ἔλπειν τε καὶ μανθάνειν ἀπὸ ἀλλήλων ἐν οὗτω καὶ τῆς τῶν κατ' οἴκου οἰκιστῶν μογθρίας ἐξ ἑαυτῶν τὸ πλείστον τῆς κακοῦθειας τοῖς γε θρασυτέροις αὐτῶν συμβαίνει προσγίγνεσθαι.

Τὰ πρὸς γονεῖς.

§. ρα'. Ἀλλ' ὅσοις τοῖς πατέροις πρὸς τῶν παιδῶν ἀγωγῆς προσάχει ποιῆσθαι οὕτω καὶ τοῖς παισὶν ὑποτάσσασθαι καὶ εὐγνωμονεῖν τοῖς πατέροις ὀφείλεται, ὡν τε μὲχρι δεῦρο ἡξίονται παρ' αὐτῶν, πρὸς τῶ ζῆν καὶ τὸ εὐ ζῆν προσλαμβάνοντες ἔδν, καὶ ὡν ἐς τοῖσιν οἷγε κλείους ἐπιτηδεύουσι τεύεσθαι, ἐνθυμωμένους καθ' ἑαυτοὺς διὰ ταῦτά φημι μὲχρι μὲν τῶν τῆς παιδείας ἑστῶν εὐκαλείς ἑαυτοὺς ἐν πᾶσι δεῖν ἐκείνοις παρέχεσθαι, αἱ μάλιστα τῶν πατέρων τοσοῦτον εἴς ἀφ' ἑαυτῶν, ὥστε ἀνάξια τῆ τιμῆ καὶ τῶ βίῳ ἐπιτηδεύουσα αὐτοῖς ἀνδρωθέντας δὲ, καὶ τῆς πατρικῆς ἀνάγκης ἀπολυθέντας, σέβασθαι καὶ εὐγνωμονεῖν τὰ εἰκότα, ἀμεινῶν θορόδων, καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ γένους οὕτως δυσχερέσθαι καὶ ἀθυμωμένους ἐκ παντὸς ἀνακουρίζοντας, τρέψαν μετὰ γὰρ ἑαυτῶν τῶν ἀμεινῶν τοῦ παντός.

ὅτι καὶ τὰς ἀντιτὰς ἐπιπέδων ἀπορριπτόμενος ἐλευθερίας, ἀλλὰ τὰς
τῶν ἀπὸ τῶν κοινῶν μετέωρα ἀγαθῶν, ἐν τῇ ἢ κοινῇ ἔστιν εὐδαι-
μονία, καὶ ἡ τῶν ἀπάντων οὐκ ἀπορριπτόμενα, δευτέρα τιθεμένου. (*)

Τὰ πρὸς Εὐεργέτας

§. ρδ'. Ὅσπερ τοῖς δευτέροις οὐκ ἀπορριπτόμενα εὐεργέται οὕτως
καὶ τῶν ἀπὸ κοινῶν μετέωρα ἀγαθῶν ἐν τῇ κοινῇ ἔστιν εὐδαι-
μονία, καὶ ἡ τῶν ἀπάντων οὐκ ἀπορριπτόμενα, δευτέρα τιθεμένου. (*)
ὅτι ἀλλὰ ἐν πᾶσι τῶν ἀπορριπτόμενων ἀγαθῶν τινὰ καὶ ἀγαθὴν
τῶν ἀπάντων πρὸς τοὺς ἀπορριπτόμενα εὐεργέται οὕτως εὐδαι-
μονία, καὶ ἡ τῶν ἀπάντων οὐκ ἀπορριπτόμενα, δευτέρα τιθεμένου. (*)
ὅτι ἀλλὰ ἐν πᾶσι τῶν ἀπορριπτόμενων ἀγαθῶν τινὰ καὶ ἀγαθὴν
τῶν ἀπάντων πρὸς τοὺς ἀπορριπτόμενα εὐεργέται οὕτως εὐδαι-
μονία, καὶ ἡ τῶν ἀπάντων οὐκ ἀπορριπτόμενα, δευτέρα τιθεμένου. (*)

καὶ τὰς ἀντιτὰς ἐπιπέδων ἀπορριπτόμενος ἐλευθερίας, ἀλλὰ τὰς
τῶν ἀπὸ τῶν κοινῶν μετέωρα ἀγαθῶν, ἐν τῇ ἢ κοινῇ ἔστιν εὐδαι-
μονία, καὶ ἡ τῶν ἀπάντων οὐκ ἀπορριπτόμενα, δευτέρα τιθεμένου. (*)

ὅτι καὶ τὰς ἀντιτὰς ἐπιπέδων ἀπορριπτόμενος ἐλευθερίας, ἀλλὰ τὰς
τῶν ἀπὸ τῶν κοινῶν μετέωρα ἀγαθῶν, ἐν τῇ ἢ κοινῇ ἔστιν εὐδαι-
μονία, καὶ ἡ τῶν ἀπάντων οὐκ ἀπορριπτόμενα, δευτέρα τιθεμένου. (*)

ἄλλα τοῦτο, ὅτι δυσχερὲς τι συμβῆν μεταξὺ, ἐλύπησε καὶ λυ-
πήσαν, ἐξεκένωσε παρρηχρῆμα τὰ φθίσαντα ἢ ὅτι διαλλαγίντες
πρὸς τὴν τύχην, καὶ πλῆθισαι γενόμενοι ὑπερῶν, αἰσχύνονται φανῆναι
παρ' ὑποδυστέρων εὐεργετηθέντες, ἐφ' ᾧ καὶ μᾶλλον ἂν εἴησαν ἔδε-
λυτοί ἢ ὅτι καὶ ἐλάττω, ὡν ἠλπίζον, εὐ παθόντες, οὐκ ἐκείνων χάριν
ἔχουσιν, ἀλλ' ὡν ταῖς ἐλπίσιν ἀπέτυχον, ἐπὶ ταύταις μέγιστα δυσ-
χεραίνουσιν, ὅτι γνώμης ἀχαρίστου καὶ μοχθηρᾶς τυγχάνουσιν ὄντα
γνωρίσματα φευκτῆρα δ' ἡμῖν ὅση δύναμις ὡς γὰρ ἂν τοῖς εὐ πε-
ποικχόσιν ἀγνώμων ἦ, οὗτος οὐδὲ πρὸς τὸν τοιότην καὶ πλάστην
αὐτοῦ καθαρῶν διασώσσει τὴν εὐγνωμοσύνην. (*) διὸ καὶ τοὺς
τοιούτους εἰς τοσοῦτον ἔχοντας μοχθηρίας, οὐκ ἐσθ' ἔστις οὐκ ἀπο-
τρέφεται ταῦτ' ἄρα καὶ οἱ νομοθέται, πάντων τῶν ἐγκλημάτων
δίκας ἐπιθέντες, τὴν ἀχαριστίαν κατάλοιπον ἀτιμώρητον, ὡς ἰκανοῦ
ὄντος τοῦ παρὰ πίντων μίσους, καὶ τῆς ἰδίας αὐτῶν συνειδήσεως,
τὰς Ἐριννύς καὶ τὰς Ποινὰς κινεῖν ἐπ' αὐτούς.

Τὰ πρὸς Ἡγεμόνας

§. ρε'. Οἱ τὰς κοινωνίας ἐξ ἀρχῆς συστησάμενοι, καὶ νόμους
καθ' οὓς ἕκαστοι πρὸς ἀλλήλους πολιτεύονται, ἔθεντο φύλακας δὲ
τῶν νόμων ἐν μὲν τοῖς, τοὺς ἀρετῇ διαφέροντας· ἐν δὲ τοῖς, οἷς ἐπι-
ρητοῖς γέρασι πατρικαὶ εἰσὶ βασιλεῖσι, τούτους φέροντες, ἐκυτῶν
προκαθίζουσι· καὶ ἐσθ' οὕτως ἡμῖν ἡγεμόν ἐν πολλῶν κοινωνία, ἢ
καὶ πατὴρ ἐν ἰδίᾳ οἰκὸγενεῖα, προσέτης ἐν ἅπασιν τῶν νόμων γενέ-
μενος· τιμῶν μὲν τοὺς ἐν νόμοις τι πράττοντας, κατὰ τὸν δὲ τοὺς
βουλομένους τῶν καθεστῶτων τι παραβαίνειν. Τούτοις οὖν, ὅπως
ποτ' ἂν ὦσι τὸ εἶδος (πῆ), τὴν προσέχουσαν τιμὴν ἀπονέμειν ὑφεί-
λομεν, οὐχ ὑποπτύσσοντες φθίσω, οὐ δουλείᾳ ὑποκλινομένοι, ἀλλὰ

(*) Ἡ δ' ἂν τοῦ μὲν πρώτου αἵτιον, ὁ θάνατος τοῦ δὲ δευτέρου, ἢ ἀλαζονία τοῦ δὲ
 τρίτου, ἢ πλεονεξία· ταῦτα γὰρ τὰ πᾶσι ἐπισημασμένα τῶν ἀπορριπτόμενων, τῶν τῆς εὐδαι-
μονίας παντελῶς ἐπὶ τῶν ἀπορριπτόμενων· διὸ καὶ ἀπορριπτόμενος πρὸς τὸν ἐφετέραν, πῆ γὰρ ἔστι
 τῶν, γὰρ, ἐσθ'.

πρὸς τὸν τῆς θείας θελήσεως γνώμενα ἀπευθύνειν. (*) Ἐκ γοῖν τῶν
 εἰρημένων δὲλων τριττὴν τινα εἶναι τὴν διαίρεσιν τῆς ἀρετῆς: τῆς
 μὲν, εἰς τὴν τοῦ σώματος εἶναι ἀναγομένης τῆς δὲ, εἰς τῆς γνώ-
 σεως τῆς ψυχῆς ἀποδιδασμένης δυνάμεις τῆς δὲ, εἰς τὴν προαι-
 ρεσιν μόνον ἀκούτης καὶ ἐπειδὴ τῆς ἐσχάτης αὐτῆς τῆς ὑποφά-
 νειαι τῆς ὑποδιαίρεσις, ὡς τῆς μὲν ὑποκειμένης τῆς τῶν νόμων
 ἀνάγκης τῆς δὲ, ἀπὸ ἀπλῆς τῆς βουλήσεως, εἴτ' αὖν προαιρέσειως
 ὀφειλόμενης, οἱ τῆς δευτέρας εὐλοιοῦσαντες τὰς δὲ, δικαίως ἂν καὶ
 μάλιστ' ἀρετὴν ἐλουτιῖν λέγουσι. ἂν καὶ αἱ γὰρ τοῖς ἄλλοις, ὅσοι
 εἴτε σωφροσύνη, εἴτε δικαιοσύνη, εἴτε καὶ ἐκ φρονήσεως, ὡς τῆς
 γνώσεως καθήκοντα, καὶ ἄλλων ἀρετῶν, τοῖς μὲν δι' ἑξῆς, τοῖς δὲ καὶ
 διαφύσειας δεξιότατα, τῆς δὲ ἀπώσθηται ἄλλως, μακαρισμὸς μὲν
 ὀφειλόμενος ἀποδίδεται οὐ μὴν δὲ συναποδίδεται καὶ ἔπαινος καὶ ἡ
 τιμὴ πάντων ἐγνωμοσύνη ὁ μόνος τοῖς ἀπὸ προαιρέσεως ὑπὲρ ὁ
 ὀφείλουσι, πράττουσι τι τῶν κοινῆς ἡμεροφρόνων, ἀπέχεται δὲ ὄν
 ἐπορευόμενον. Ἐκ δὲ τούτων οὐκ ἂν ἄλλον εἴποιμεν κατηγλαίσθηται
 ἀπλῶς τῆ τῆς ἀρετῆς αἴγλη ἠδικωτέρη τῷ λόγῳ, εἰ μὴ τὸν ὑπὲρ
 ὅ κατὰ νόμους ὀφείλουσι, πρὸς τὰ κοινὰ συμφέροντα, πράττοντα. διὸ
 καὶ περὶ ταῦτα μάλιστ' ἡμῖν ὁ λόγος τρέφεται ἐν γὰρ τῷ παρόντι. (*)

§. ρθ'. Ἄλλ' ὅσπερ τῶν καθήκοντων εὐρίσκομεν τὰ μὲν, πρὸς
 θεὸν τὰ δὲ, πρὸς ἑαυτὸν τὰ δὲ, πρὸς ἄλλον ἀναφερόμενα (π'),
 οὕτως καὶ τῆς ἀρετῆς ἡ μὲν εἰς πρὸς θεόν ἡ δὲ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς

ἡ δὲ, πρὸς τοὺς ἄλλους, ἡ καὶ κοινωνικὴ ὀνομάζεται καὶ ἡ μὲν,
 εὐσέβεια λέγεται ἡ δὲ, σωφροσύνη ἡ δὲ, εἰ μὲν ἐξ ἀποφαστικῶν κα-
 θήκοντος (πθ') προκίπτουσα εἴη, δικαιοσύνη. εἰ δὲ ἐκ θετικῶν,
 εὐποιία. (**) ἡ καὶ ὡς ἐν διαφόροις πράγμασι καὶ περιπέσεισι γιγνο-
 μένη, διαφόρου καὶ κλήσειως ἐν ἑκάστοις τιτύγχει τὸ μὲν γὰρ ὄνομα
 εὐποιῖαν, ἢ χρήμασι, μεγαλοπρέπεια ὀνομάζεται εἰ δὲ τῆς τοῖς
 ἐξαμαρτάνουσι, συγγνωμονικὸς εἴη, ἐκ μὲν συγκαταβάσειως, ἔλεος
 ἐκ δὲ συμπαθείας, πραότης, ἢ καλοκαγαθία προσαγορεύεται εἰ δὲ
 ἐξ ἐλευθεριότητος, καὶ τοῦ περιμέντος τίς τινη βουθεῖα, γενναϊότης
 τοῦτο καλεῖται εἰ δὲ καὶ χάριτι λόγων καὶ ἀγαθῆς προαιρέσει τις
 τινὰ θεραπεύσειεν, εὐπροσηγορία καὶ φιλοφροσύνη τοῦτ' ἔκαστοι πρὸς
 δὲ ἑόνους πῦθο γιγνόμενον, φιλοξενία πρὸς δὲ τοὺς θεομένους τῆς
 βουθείας ἐπιδεικνύειν, τὴν φιλοπτεωχίαν τοῦτο ποιῶν. ἔστιν οὖν
 πάντα ταῦτα ἔργα φιλανθρωπίας, ὑπὸ μόνον τὴν εὐποιῖαν τιθέμενα.

§. ρθ'. Μεγάλη δὲ πάντως ἡ τῆς εὐποιίας ἀρετή, ὡς μέγιστον τοῖς
 ἀνθρώποις ἐργαζόμεντ' ὠφέλειαν τῷ τε γὰρ θεῷ διὰ τὸ εὐσεβετικὸν
 γιγνόμεθα ὅμοιοι, καὶ ὁ κοινωνικὸς βίος διὰ ταύτης ἀριστὸς διεξάγεται.
 πῶς δὲ καὶ πότε αὐτῆς ἑαυτῆς εἰς κρείττων, τοῦτ' οὐκ ἂν εἴη βραδύον
 λόγῳ γενέσθαι διαίρετόν. πάλαισι γὰρ καὶ λόγος ἀπλῶς ἐκ συμ-
 παθείας προσηνεγμένους προσήνους πρὸς τοὺς πάσχοντας, καὶ παρη-
 μούσια ἐν κειρῷ γενομένη, τῶν μεγίστων ἐλαφῶν τῆς εὐποιίας ἐπιλά-
 ρωσαν. Ἐτάειν τοίνυν τὴν περὶ τούτου κρίσιν τῷ τε τρόπῳ τοῦ

(*) Ἐκ τούτων οὖν δὲλων (φασὶν ὁ αὐτὸς πρὸς πθ) μὴ ἐπὶ τῷ ἀνθρώπῳ, ἀλλ' ἐπὶ
 τῷ θεῷ τὴν γνώμενα ταῦτα κινεῖται ὡς εἰς τὸν ἑξῆς ὄντος τοῦ κατ' ἴδιον ἀρετικῶν
 ἡμετέρας ἀρετῆς, μὴ ὑπερβάλλοντας, μὴ ἐλαττωμένους, μὴ ὅπως τι κρείττωντα.
 ἔστι δὲ θεός: οὐδένα τῶν ἀνθρώπων, εἴτε διὰ λόγου, εἴτε δι' ἀποκαλύψεως κώπειται ἀπὸ
 τῆς ἀρετῆς, ἢ μνηστῆρ' ἐπὶ τῆς ἀρετῆς φιλοσοφία τὸ τὰς κρείττους καὶ τὰς ἄλλας ἀρετῆς ἐπι-
 στήματα ἔδωκε πρὸς εὐδαιμονίαν καὶ γνησίαν ἀρετὴν αἰεταί εἶναι. ὡς τινες
 τῶν ἄρχων καὶ πατέρων ὑπετίθεσαν. διὰ καὶ τὸ πνεῦμα τοῦτο μοι δικαίαν λέγει
 θεολογίαν, ἐν αἷς ἐπὶ λέγει τὴν τὰ ταῦτα περὶ πολλῶν σημειώσεων, καὶ τῶν ὡς
 ἄλλων τὸν ἑαυτῶν κρείττωντα τρέφεται τῆς ἀρετῆς τῆς γὰρ, οὐκ εἶναι, ἀπὸ τῆς
 ἀρετῆς ἐκ τῶν γνησίων ὄντων

(*) Τὸ ἀπέναντι τὸ προσηνέον ἐκάστη, ἢ ὡς συνέχεται ἢ δικαιοσύνη: τὸ ποιῶν τὰ
 ὑποσχόμενα, ἐν ᾧ ἡ πίστις τὸ συμφέρον τῆς τῆς ψυχῆς διανοήσεως λέγειν, ἐν ᾧ ἡ
 εὐδικηρῆσαι τὸ μίμνησθαι, ὡς τις εὐ πείσθηται, ἐν ᾧ ἡ εὐγνωμοσύνη (ρθ') τὰς τε
 ταῦτα, καὶ εἴτε ποιῶντα, καὶ τὰ καθ' ἑαυτὰ ἔπαινετα καὶ τῆς κατ' ἀρετὴν ἡ κοινῆς
 μετιστακίαια, ἀλλ' ὡς καθήκοντα ἀναγκαῖα ἐκάστη τῆς ταύτης ἀρετῆς βουθεῖα ἀποδεί-
 κνυται, ὡς ταῦτα μὲν ὑπὸ τῆς τοῦ συνειδήσεως αὐτοῦ δεκνόμενα εἶναι ἀναγκαῖα, τῆς
 δὲ ἐντελεῦς ἀρετῆς ἐκ μόνου κρείττωντα τῆς προαιρέσειως. ἴδι Σελῆιον ΝΘ. 316.

(**) Ἡ εὐποιία, σωφροσύνη, δικαιοσύνη, τρεῖς εἰς ἑνὴν κριταί, ἢ ὡς εἶδη ὑπὸ
 τῆς καθ' ἑαυτὴν ἐκείνου (ρθ') ὑπαρχόμενα ἢ καὶ ἡ ἀρετῆς ἐν αἷς, τὴν ἀπερὸν
 χάριν κρείττων, παιδεύουσαν ἑμῆς, ὡς σωφροσύνης καὶ δικαιοσύνης καὶ ἡμετέρας ἡμετέρας
 ἐν τῷ τῶν αἰῶν.

μαχόντα καὶ συγχερόντα, καὶ τὰς ἐν αὐτῷ ζῶντας, καὶ πρὸς αὐτὸν
 ἐρχομένους μακαρίους ἀπερχόμενον, καὶ τελευτήσαντα ἀγαθὸν ὄντα,
 οὐκ ἔστιν ἀγαθὸν; καὶ πρὸς τοῖσι τῆν τοῦ ἀγαθοῦ κατατάξομεν; ἢ ὅτι
 ἀπολύτως ἐστὶν ἀγαθὸν, πάντας μὲν ἀγαθοποιῶν τοὺς τῆ θελήσει
 αὐτοῦ κειθαμένους, μηδένα δὲ ἐλάττωσιν, εἰ μὴ τις ἐκείνου ἀποστῆ,
 καὶ τὸς ὑφ' αὐτοῦ, ἢ ἀπίσται, τῆ αὐτοῦ θελήσει μὴ κειθαμένος, ἐλά-
 ττωσται διὰ κακίαν πρὸς πόν. Ἰσραὴλ, ἐκ σοῦ, φρασί, ἢ ἀπίσται σου· εἰ-
 σὶν φῶσι τῷ θεῷ τὸ ἀγαθὸν καὶ πρὸς αὐτὸν δύναται ἐλάττωσιν, τὴν
 φύσιν μεταβαλόν; Πρὸς οὖν οὐκ αὐτὸν ἀπερχόμενον, τὸ εἶθ' ἐλά-
 ττωσται τῷ θεῷ, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀγαθὸν, πρὸς μὴτ' ἀδικεῖσθαι,
 μὴτ' ἀδικεῖν περὶ αὐτοῦ, καὶ δὲ καὶ ἐν πολλοῖς χωρίοις τῆς γραφῆς
 ἐλάττωσται αὐτὸν ὀργίζομενον, καὶ κειθαμένον, ἀλλὰ τοῦτο τοῦ λόγου
 ἐστὶν ἰδίωμα, ἀνθρωπιώτερον περὶ αὐτοῦ τὴν ἐννοίαν θεολόγος
 ἄλλ' ἀνὴρ μετὰ τῷ εὐσεβοῦς ἀναλλάσσον κέμπαν κατ' οὐρανὸν
 ἢ ἐν εἴπερ ἀλλοίωσι, ἐξημερῶσι τὸ αἴον. (*)

§. ρκβ. Πόσων μὲν οὖν τῶν ἀγαθῶν τυχεῖν τὸν αὐτὸν συλλήβδην
 καὶ δινηκίως, ὁμητὸν ὄντα, ἀμέχανον ἀφ' ἑμὲ εἶναι (ριδ'). τῶν μὲν,
 ὑπαρχόντων βουζῶν καὶ ἀσταίων τῶν δὲ, καὶ ὅπως μὴ ἐπ' αὐτῶν
 ὄντων κτήσασθαι, ἀλλὰ τύχης μόνης διορῆσασθαι, διὰ τὰς αἰρετίων
 τῶ ἀκρον καὶ ἔξοχον ὁ πέντων ἄμα ὑπερέχει τῶν ἄλλων, ἢ γοῦν
 αὐτοῖς ἐξισοῦται (ε), ὁ καὶ ἔσχατον ἐστὶν ἀγαθὸν, πρὸς ὁ σπεύδομεν,
 καὶ οὐ τυχεῖν τῆς ἀληθοῦς εὐδαιμονίας τετυχηκότες ἐσόμεθα, ὡς
 πληρωθυσμένης ἡμῶν ἐν τῷ ἀταράχῃ τῆς ψυχῆς ἐν αὐτῷ τῆς
 ἐρέσιως. Ἰν' οὖν πρὸς τὴν τοῦτο ἐπισημονικῶς χωρῶμεν διάγνωσιν
 χαρακτηριστικὰ τινὰ ἐν αὐτῷ ὑπερέχον.

Περὶ Χαρακτήρων τοῦ Ἀγαθοῦ.

§. ρκγ. Εἶσι οὖν ἂν χαρακτῆρες τοῦ ἀκρου καὶ ἐξόχου τῶν ἀγαθῶν
 ἐκείνοι μάλιστα πάντες πρῶτος μὲν, ἐπειδὴ πάντες ἀνθρώποι φύσει

(*) Τοῦτο δὲ τοῦτο ἐν εἰς ὡς εἶπε τῶν πρῶτων προσειπόντων μαι μισθῶν, καὶ
 ἀποδόντων, μὴ ἐπιχόμενος τῶς ἐμῆς νόμοις κειθαμένον, ἀπερχομένον τούτων οὖν ἐγὼ οὐτε.

τοῦ ἀκρου ἐφίενται ἀγαθοῦ, (*) καὶ οὐκ ἐστὶ ὅστις ἐπὶ τοῦτο οὐ
 σπεύδει (ρκα.), τοῦτο τοιοῦτον ἀνάγκη εἶναι, ὡς τε μηδένα εἶναι τὸν
 μὴ δυνάμενον τυχεῖν, εἰ μόνον θελήσει· δεύτερος δὲ, ἐπειδὴ καὶ
 ἔξοχον ἀπάντων τοῦτο ὀφείλει εἶναι, εἰς τὴν ψυχὴν αὐτὸ πρῶτον
 ὡς πολὺ προτιμωμένον τοῦ σώματος, τρίτος δὲ, τὴν θείαν
 ὡς περὶ τὸ ἀγαθὸν αὐτὸ ἐνασχολουμένην (μ.), ἢ τε δὲ στερεοταίην
 ἄμα καὶ θετικὴν ὄν, τῶν τε νόσων αὐτὴν ἀπαλλάττειν, καὶ τὴν φύσιν
 ἐνοῦσαν δύναμιν τε καὶ ἐλευθερίαν πρὸς τὸ ἀγαθὸν αὐτῆ ἐπαναγεῖν·
 τέταρτος δὲ, ἐπειδὴ ἄκρον ἐστὶν ἀγαθὸν, οὐκ ἔστιν εὐραῖν οὐδ' ἀνώτερον
 αὐτοῦ, οὐδὲ προτιμώτερον ἕτερον, δι' ὃ ἂν εἴη αὐτῷ ἐφετὸν ἀλλ' αὐτὸ
 τοῦθ', ὡς ἄκρον καὶ ἔξοχον ὄν ἐφετὸν, καὶ ὅρη· ἐστὶ τῶν ἄλλων
 ἁπάντων πέμπτος δὲ, δινηκίως τοῦτ' εἶναι δεῖ, καὶ πρῶτος πίστες
 ἀποβολῆς τῆς γὰρ ἀληθοῦς εὐδαιμονίας τούτω ὑμολογουμένης εἶναι
 (ε), εἴ τις αὐτῷ καὶ ἐν ὀλίγῳ ἀπολειφθεῖ χρόνῳ, κακίως ἑμῶ
 συναποκλεισθήσεται τούτου δὲ οὐδὲν ἐστὶν ἀθλιώτερον εἰς ἄρα, ἵνα
 μὴ τοῦτο γένηται, δινηκίως οὐτὸ εἶναι καὶ ἀνύποπτον εἰς ἀποβολήν.

§. ρκγ. Τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων, φανερόν ὡς ἄκρον ἀγαθὸν
 ἡμῶν ἐστὶν, ὃ πάντες οἱ χαρακτῆρες ἐκείνοι προσήκουσιν· ἐστὶ δὲ
 τοῦτο τί; καὶ ὅπως ἂν εἰς τὴν τοῦτο διάγνωσιν εἰσέλθωμεν; μῶν ἢ
 ἔδον ἔστιν, ὡς ὁ ἐκ Κυρίνης Ἀριστιππος, ὁ τὴν εὐδαιμονίαν ἐν τῇ
 τοῦ σώματος ὀρισάμενος ἔδοντ', ὀνειροῦξαι; ἀλλ' αὐτῶ ὡς μήτε γε
 τῇ ψυχῇ συνεισφέρουσα εἰς ἐλάττωσιν, μήτε τὴν θείαν τελευτήσαντα,
 καὶ τῶν ὑπαρχουσῶν νόσων οὐ μόνον οὐκ ἀπαλλάττουσα, ἀλλὰ καὶ
 προσθεῖσα πολλάκις (λβ'), μήτε καὶ τρίτον δινηκίως τοῖς ἀνθρώποις
 εἰς ἀπόλαυσιν ἔκουσα, τριῶν ἄμα αὐτῶ τῶν εἰρημίνων χαρακτήρων,
 τοῦ δευτέρου, τοῦ τρίτου, τοῦ πέμπτου ἀπολειομένου, οὐ μόνον τοῦ

ἐλάττωσιν ἔδον, ἐφ' εἰς ἀπίσται, εὐτ' ἂν ἐλάττωσιν τι παρ' αὐτοῦ, διὰ ἀπίσται αὐτῶ
 ὁ ἀποστῆ, ἐλάττωσιν ἂν, τῶν παρ' ἐμῶ διδάσκων μαι κατ' αὐτῶν.

(*) Λὸ καὶ Ἀρριανὸς (Διατρ. γ. γ.) πρῶτος πᾶσι, φασὶ ψυχῆ, εἴπει πρὸς μὲν τὸ
 ἀγαθὸν ἐπινοῦσιν, πρὸς δὲ τὸ φερόμενον ἀνακρίνει, πρὸς δὲ τὸ ἀγαθὸν ἐπινοῦσιν εὐραῖν
 πρὸς μὲν τὸ ἀγαθὸν, ἀρετικῶς κειθῆται πρὸς δὲ τὸ κακόν, ἐκείνου πρὸς δὲ τὸ μὴ
 ἀγαθόν, μήτε κειθῆται, εὐδαιμόνως.

ἄκρου ἀπολείπεται ἀγαθοῦ, ἀλλὰ καὶ τὸς τοῦ ἀγαθοῦ ἀπλῶς κλησέως τοῖς τῷ φρονήσῃ ἀποκλεισθήσεται.

§. ρκδ'. Μῶν δὲ εἰς τὴν τῆς ψυχῆς ἡδονὴν, εἴτ' αὖν ἀναληψίαν, εὐ ἄκρον τοῦτ' ἀγαθὸν κατ' ἐπίκαιρον ἀνακτίαν; ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ὡς σερπητικὸν μόνον, οὐ μὴν δὲ καὶ θετικὸν οὕτω ἀγαθὸν, οὗτ' ἤδη δι' ἑαυτὴν ἔφετ', οὔτε μὴν διηνεκῆ τὴν ἀπολαυσὴν ἔχουσα, ὡς τριῶν καὶ αὐτὴ τοῦ τρίτου, τοῦ τετάρτου, καὶ τοῦ πέμπτου τῶν χαρακτῆρων ἐκπίπτουσα, συνεκπίπτει πάντως καὶ τοῦ ἄκρου νομίζεσθαι ἀγαθόν.

§. ρκε'. Τί δὲ ὁ πλοῦτος, καὶ αἱ πηλικὴς μέγας ἐν τοῦτοις ἐστὶν εὐρεῖν τὸ ζητούμενον; οὐδαμῶς πρὸς γὰρ τῷ μὴ πάντας ὁμοίως αὐτὸν δύνασθαι ἔχειν, ὃ τῷ πρώτῳ ἐναντίον ἐστὶ γὰρ κτήρι, οὔτε πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς συντήρησιν καὶ τελειότητα συντελεῦσιν, ὃ τῷ δευτέρῳ σαφῶς ἀντιβάνει· ἀλλ' οὗτ' αὐτὰ δι' ἑαυτὰ ἔφετ', οὗτ' αἰθιδιον τὴν ἀπολαυσὴν ἔχοντα, ὃ τῷ τε τετάρτῳ καὶ τῷ πέμπτῳ ἅμα ἀντιτάττεται χαρακτῆρι. Αὐτὰ δὲ τὰ εὐραὶ ἀν' ἐπιστήσας κἄν τοῖς περὶ τὴν ἐπιστήμην, ἡλικίαν, βίωμην, καὶ εἴτι τινῶν εἰσαίτις πρὸς εὐδαιμονίαν ἀν' συντελέσαι· εἰ γὰρ τοῦ ἄκρου ἀγαθοῦ χαρακτῆρες, οἳ εἰσὶν ἢ σταθμὰ τῆς ἀληθείας, ἢ κίστες αὐταῖς ἐφαρμύζονται.

§. ρκς'. Ἀλλὰ μέγας ἐν αὐτῇ γε τῇ ἀρετῇ εἰσθῆσα ἢ ἀγρὰ πη ἀποκείρουται; ἔγ' ἀτρέμας ἤδη γὰρ καὶ ἕγνη πη ἀμυδρὰ ὑπερβαίνονται, καὶ ἢ ἀτρεπὸς λειοτέρα πρὸς τῶν, ἁριστέλους, θεινοῦ ὄντος καὶ τοιαῦτα θηρᾶσθαι, ἡμῶν αὐτὴν προελάναντος, καὶ τοιοῦτ' ἀπ' ἑαυτοῦ τὸ ζητούμενον, οὐπω κἄνταυθα σαφῶς ἐνοεῖται ἢ γὰρ ἀρετῇ ἔχον μὲν ὁπωσδήποτε ἀγαθόν, οὐ μὴν δὲ καὶ τοιοῦτον, ὡς αὐτὸ δι' ἑαυτὸ ἔφετον ὑπάρχειν, ὡς μηκέτι μηδὲν αὐτῆς εὐρίσκεσθαι προτιμότερον, ἀλλ' οἷα ὡδὸς αὐτῇ γ' ἐστὶν ἀπλῶς πρὸς ἐκεῖνο γεραιγωγοῦσα. Πῆ οὖν ἀν' εὐροιμεν τοῦτο ἐσβαίως; οὐδαμῶς, ἢ ἐν μόνῳ αὐτῷ τῷ Θεῷ ὡς καὶ τοῖς τοῦ ἄκρου ἀγαθοῦ χαρακτῆρας ἀδιστακτικῶς ἔχει πάντας ἐν ἑαυτῷ συλλαβῶν, ὡς καὶ πᾶσιν ἀπὸ τοῦ ἴσου τῆς ἑαυτοῦ φιλιανθρώπου πείσας παρεχόμενος ἀπολαύειν, καὶ τὸ συναμφοτέρον ἡμᾶς συντηρῶν καὶ τὴν θελήσιν τελειῶν, καὶ δι' ἑαυτὴν ἔφετον ὄν, καὶ διηνεκῶς

ἀπολαυόμενος, καὶ μηδέποτε δαπανώμενος. ὁ ἀφθαρτος, ἀναλοόωτος, αὐτόπαρκτος, τέλειος, ἀπλοῦς, ἀθάνατος, ἀνεξάρτητος, ἀπειρος, ἀπερίγραπτος, σφύρατος, παντοδύναμος, αὐτεξούσιος, ἀληθής, δίκαιος, ἀγαθός· καὶ ἀπλῶς ὁ πᾶσας τὰς ἀρετὰς ἐν ἑαυτῷ καθ' ὑπέριστατον θαυμάιον συλλαβῶν. Μεταφ. υιγ'.—υιέ.

§. ρκζ'. Ἐκ γοῦν τῶν εἰρημένων οὐδεὶς ἀν' ἀρνῆσει μὴ ἄκρον ἀγαθὸν εἶναι τὸν Θεόν· καὶ τοῦτ' οὐ μόνον ἀπλοῦτως καὶ καθ' ἑαυτὴν, ἀλλὰ καὶ σχετικῶς πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ἔχον ὄντ' αὐτῷ ἀγαθόν· δείκνυται δὲ ἐξ ὧν ἔφημεν αὐτοῦ χαρακτῆρων· πρῶτον μὲν, ὅν αὐτῷ τοσοῦτον ἠγάπησεν, ὡς μερίκις ἑαίς κατεκύμασαν εὐποιίας, πῶς οὗτος οὐκ ἀεὶ ἀπλόων τῷ εὐ πεποιηκότος δικνεκῶς, εἰ μὴ τῶν πρὸς τοῦτο φερόντων ὀλιγορήσεις; δεύτερον δὲ, εἰ καὶ συντηρεῖν δεῖ τὸ ἄκρον ἀγαθὸν καὶ τελειῶν τῆ, τε σώμα καὶ τὴν ψυχὴν, τίς ἀν' τοῦτο διακράξει μᾶλλον, ἢ αὐτὸς ὁ καὶ ἐκ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παραγαγῶν, καὶ νῦν τῶν μὲν παρόντων κακῶν ἀπαλλάττων, τῶν δὲ ἀπόντων ἀγαθῶν ἐμπιπλῶν; τρίτον δὲ, τίς δὲ καὶ τὴν θελήσιν αὐτῆν τελειώσει, τὴν τ' ἐλευθερίαν αὐτῇ πρωτανεύων, καὶ τῶν ἐνοπρηγούσων ἤδη νόσων ἀλλοτριῶν, εἴγε μόνον ὁ ἄνθρωπος ἐθέλησει; ἔσαι δὲ τοῦτο βῆμα αὐτῷ διὰ τῆς ἀγάπης; ὁ γὰρ ἀγάπη πρὸς Θεὸν κεκλιμένος, οὐκέτι δοῦλος ἔσαι τῆς ἀμαρτίας; ὁ δὲ τοιοῦτος ἀρετῆ καὶ αὐτῷ τῷ Θεῷ ἐλευθερῶς θελήσει συζῆν παρεσκεύασται. ἢ δ' ἐνωσις αὐτῇ οὐκ ἀν' γένητο ἄλλως, εἰ μὴ ψυχικῶς αἰώνιον γὰρ τὸ ἄκρον ὄν ἀγαθόν, καὶ πάσης μεταβολῆς ἐκτός (ρκθ'), οὐκ ἀν' ἐν σώματι συσταίε, θνητῷ ὄντι καὶ ἐπιλήρω· ἀλλ' ἐν τῇ ψυχῇ, οὕτως οὕτῃ ἀδικλύτῳ καὶ ἀθανάτῳ· τέταρτον δὲ, τί ἀν' ὑπέριστατον εἴη Θεῷ, δι' ὃ ἀν' συνεῖναι τῷ Θεῷ ἐθέλησας; πέμπτον δ' αὖ, τί δὲ κίονότερον, ἢ ἀφθαρτότερον Θεοῦ τοῦ ἀθάνατου, καὶ ἀναλλοιώτου, καὶ τῆς ἀγάπης, δι' ἧς οἰκειοῦται τὸν ἄνθρωπον, μηδέποτε ἀπολλύντος, εἰ μὴ ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἑαυτὸν τῆς ἐκεῖνου ἐνόσηως ἀποσπείσιν (ρκ.); ἔκ γοῦν τούτων συναίγεται, ὅτι ὁ Θεός, ὃ πάντες ἐφαρμύζουσι οἱ τοῦ ἀγαθοῦ χαρακτῆρας, αὐτὸς ἐστὶ τὸ ἄκρον καὶ ἔχον πάντων τῶν ἀγαθῶν.

§. ρεβ'. Επειδή τούτων ἐν τῷ ἄκρῳ τούτῳ ἀγαθῷ ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία, (ε) εἰ δὲ ἄνθρωποι δύνανται τούτῳ συνειναι, εἰ ἐβελήσκειν (αββ'), δύνανται ἄρα καὶ τῆς εὐδαιμονίας τυχεῖν. Πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἀληθὲς τούτ' ἐστὶν ἀγαθόν τὸ δευτερευόν ἅμα καὶ ἡδὺ (με), ἐν δὲ τῷ ἄδει ἀδύνατον μὴ ἐφρασυχάζειν ἐνθα δὲ ἡσυχία, ἐκεῖ οὐ λύπη, οὐκ ὀδύνη, οὐ μῖστος, οὐ στεναγμός, οὐ φόβος, οὐ φόβος, οὐκ ἄλλο τι κῆδος, δεῖ ὁ δὲ ψυχῇ ἐκπαρατηρήμενη ἐκπίπτειεν τῆς εὐδαιμονίας καὶ τούτ' ἐστὶν ἡ ἄκρα ἡδονὴ ἢ παρὰ φιλοσόφους ἐβελήσκει ἀποδομασθεῖς ἢ τις ἐστὶν ἀνάγκη τῆς ψυχῆς ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ ἀπολλύσει, δεῖ ἄρα ὁ ἀνθρώπος πάντως τῶν τῶν δεινῶν συντηρητικῶν κρατεῖ, καὶ ἐν μέσῃς διακύβητος τῶν τοῦ βίου κυμάτων φερούμενος, οὐκ ἐκκλύττειται, ἀλλ' ἀγαπῶν τῆς παρούσης, καὶ ζῆ, καὶ τοῦ ζῆ, ἐπειδὴ δόξη τῷ δευτεροῦ, ἀταράχως ἀπαλλαγῆσεται νόει δὲ μοι τὸν Σωκράτην ἐν τούτῳ ὡς κεντὰρα ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ, ὡς σὺν τῷ θεῷ, καὶ πράττειν καὶ λέγων, ἡδέως τε διεβίωσε, καὶ ἀταράχως ἀπέλαξεν· εἰκότως εἰ γὰρ, ἐν φιλεῖ τις, τούτου συνήχως ἡδίστα μέμνηται, πόσῳ μᾶλλον εἰκὸς ἡδεῖν εἶναι τῷ δι' ἀγάπης αὐτῷ ἐκθέσθαι τὴν τοῦ Θεοῦ θεωρίαν, χωρὶς δὲ τούτων οὐδὲ τῆς τοῖς ἀσυνειδήτοις ἐπαπειλούμενας βραδείας φοβηθήσεται ἕτοιμῶς τῶν οὐδαίς γὰρ παρ' οὐδαίς τῶν ἀγαπώντων, μηδὲν ἀδικον πράξας, κινῶν τι κείσασθαι προσεδόκησε πώποτε· αἰετόμενος γὰρ καὶ πειθόμενος τῷ Θεῷ, καὶ ὕμνος αὐτῷ, πῶς ἂν παραβῆται, ἐφ' ὅτῳ καὶ φοβηθείη, ἀλλ' οὐκ ἀσυνειδήτως ἐαυτῷ μᾶλλον ὀρθῶς διαβεβαιώσεται, ἀρρήτου ἐμπλησθήσεται εὐφροσύνης· μόνον γὰρ, κατὰ τὴν αὐτὸν Σωκράτην, ἀταράχως διαβίωεν οἱ μηδὲν ἐαυτοῖς ἄτοπον συνειδότες.

§. ρεγ'. Πρὸς δὲ τούτοις, ἐπειδὴ ἐκ τῆς τῶν ἀγαθῶν καὶ κακῶν παραστάσεως πολλοὶ θόρυβοι ἐγγίνονται τῇ ψυχῇ (αββ'), ὁ ἐν τῷ ἄκρῳ γετόμενος ἀγαθῷ, ὁ ἐστὶ, διὰ τῆς ἀγάπης τῷ θεῷ ἐνωθείς, παιδαίον τὰ τοιαῦτα ἠγίσειται· οὐ δὲ γὰρ ἦτον μακρότερος ἔσται, οὐτ' εἰ κελούτην ἀποβάλλει, οὐτ' εἰ τιμῶν καὶ τῶν τοιούτων τῶν μηδὲν μὲν ἐλλοπιόντων τὸν ἄνθρωπον, τῆς δ' ἀληθῆς εὐδαιμονίας ἀποστερού-

τῶν αὐτὸν ἀληθῶς, ἀποστεύεται· μήτε μὴν πενίαν, ἢ ἀτιμίαν, καὶ τὰ τοιαῦτα τὰ μηδὲν ἐλάπτοντα, μεμψιμοιρῶν, ὀδυρεῖται· Θεῷ γὰρ μόνῳ πεποιθὴς, καὶ τῇ δικνοίᾳ αὐτῷ αἰεὶ συγγενόμενος, οὐδὲν, ἢ ὡς παίρνει ἐν τῷ τῆς ψυχῆς ἀταράχῳ θεωρεῖ τὰ τοιαῦτα· οὐτε μὴν πρὸς αὐτὸν τὸν θάνατον ἀποδειλιάσει· οὐδὲ γὰρ δυνήσεται διασῆσαι αὐτὸν τῷ Θεῷ· τοῦ γὰρ ἄκρου ἀγαθοῦ ὄντος διηνεκοῦς, πῶς ἂν τοῦ του σαρπηθεῖν ὁ αὐτοῦ διηνεκῶς ἀπολαύων; εἰ γὰρ καὶ τὸ σῶμα ἴσμεν διαλυθούμενον εἰς τὰ συγγενῆ, ἀλλ' ἡ ψυχὴ ἀθάνατος· οὐσα, οὐκ ἂν ἀποβάλοι ἐκείνο, ἐφ' ἧς ἀπέκλειπεται· οὕτω δὲ ὁ τὴν ἀρετὴν περικείμενος, καὶ τῷ Θεῷ δι' ἀγάπης αἰεὶ συγγενόμενος, πάντων τῶν παθῶν διατελεῖ ὑπερκαίμενος· καὶ οὐδὲν τι ἕρος ἐστὶν ὑπερνήφελον, ἐνθα ἐν ὑπερκαίμενῃ τῇ κόρυθῃ αἰεὶ γαλήνη ὑπάρχει διηνεκῆς· καὶ κατὰ τὸν ποιητὴν, Ὀδ. Δ'. σίγ. 565.

- Οὐ νικητὸς, οὐτ' ἄρ' χειμῶν πύλος, οὐτε ποτ' ὄμβρος·
- Ἀλλ' αἰεὶ Ζεφύροιο λιγυπνεύοντος ἀήτης
- Ἰκέανός ἀνίσχιν ἀναψύχειν ἀνθρώπους·
- Τῆπερ βίβιστ' βιοτὴ πέλει ἀνθρώποισιν.

Ὅπως ἄν τις ἀντιπαρατάττοτο πρὸς τὰ κῆθη, τοῦ ἄκρου ἀγαθοῦ ἐπιθέσθαι βουλόμενος.

§. ρδ'. Ὅτι μὲν ἡ θέλησις βέβαιη πρὸς τὸ ἀγαθόν, καὶ τῆς ἐντοῦ τῷ εὐδαιμονίας ἰσχυρῶς ὀρέγεται, δῆλον (μ'). ἀλλ' οὐκ οἶδ' ὅπως πολλάκις αἰσθάνομαι θόρυβόν τινα διεγερόμενον ἐμυτῷ, κατ' ὅ μὴ βούλομαι, τούτο μᾶλλον ἐθέλω πράττειν, ὄρων μὲν τὰ κρείττω ἀποδεγόμενος, κατὰ τὸν τραγῳδόν, τοῖς χείροσι δ' ἐπόμενος· τούτου δ' αἰτία μάλιστα πάντων ἂν εἴη ἡ θέλησις, πρὸς τε τῆς ἀγαθῆς καὶ τὸ δοκῶν ἀμφιρρέπουσα, ὑπὸ τε τοῦ λόγου καὶ τῆς φαντασίας· ἄλλοτε ἄλλως μεταπειθόμενη καὶ ἀνθελοκομένη πολλαχῶς ἐφ' ἑκάτερον (Μεταφ. ἐπ. ξθ'). ἡ γὰρ ἐν ὁ λόγος, ὡς ἀληθῆς παραστήτη, ταῦθ' ἡ φαντασία, ἐφ' ἑκείνης ὁρμωμένη ἰσχύος, ἀνέτρεψε πείσασα τὰναντία (κγ'—λ'). Οὕτω τῆς θελήσεως δουλευούσης ἐκείνη, οἱ ἐν τῇ ψυχῇ γίνονται θόρυβοι, καὶ ὡς ἂν τις ἀπὸ κλίμακας ἦν μλ, τῇ τῆς ψυχῆς κωμαχίᾳ ἐλπίζων, κατὰ τὴν εἰς τὸ σκάδιον, καὶ ὅλας προσπαλαί-

ἃ μὲν τῆς τῶν ὀδῶν τῆς ἀρετῆς βαδίζουσιν, ἃ δὲ τοῖς τὴν ἑτέραν
 τρεπομένοις συμβαίνει· τῆς μὲν γὰρ, εἰ καὶ ἀνάντης καὶ τραχέια,
 δοκεῖ, ἢν προείδοντο, καὶ πολλῶν τῶν δοκούντων ἀνικρῶν κατ' αὐτὴν
 συμβαίνει περᾶσθαι, ἀλλ' ὡς πρὸς τὸ ἄκρον ἀγαθὸν ἀποτειναμένοις
 μείζονος αἰεὶ αἰετὸν τούτων ἐλπίδες ἀπέμεινται (*) τοῖς δὲ καὶ τὰ
 κριόντα διενεῖ, καὶ τὰ μέλλοντα φέρειν ἄνευ βραχυίας ἡδονῆς
 τὰς χρεῖστας ἀποβαλοῦσιν ἐλπίδας. Ὅσαυτα τούτων εἰς νοῦν λαμβάνων
 καὶ ὁ φρόνησις καὶ σοφία, μήτεν μήτε ἐπιθυμεῖσθαι, μήτε πράττειν
 βυλάσσει, ὁ μὴ ἀν' ἑαυτὸν πρὸς ἐν ἐκείνῳ τῷ τελείῳ, τὸ ἀγαθὸν καὶ
 σωτήριον.

§ ρλδ'. Εἰδὲ τις ἀδύνατος ἔχει ἐκείνῳ οὕτως ὑπερβαλέσθαι, ἢ τῆς
 τῆς ὀρθῆς μάλλον μετὰ πᾶσιν αἰσῶν (ἀριστοφ. ἐκ. α. β.), ἢ τῆς συνοίκου
 ψυχῆς ἰσχυροτέρῃ τῆς ἐπιθυμίας αὐτῆς, ἢ ἀνεκμενησθῶ, καὶ ἂ
 ἢ μὴ εἰρησι ἐν τῆς ἐπιθυμίας (ζ. γ.), καὶ συνέχῳ αὐτὰ πρὸς ἑαυτὸν
 μελετήσῃ, ἔνθα μὲν τὴν ἐκ τῆς κακίας ἢ μὴ γιγνομένην ἀθλιότητα
 λατρεύσῃ, καὶ τὸν θάνατον μόνον αὐτῶν παρῶντα, καὶ τὴν ἐξοδὸν
 ἐκ τοῦ ἔσου ὅσον οὕτω καλεῖσθαι, τῆς δὲ διονοῖα περιβριόμενος
 ἔνθεν δὲ αὐθις τὴν ἀρετὴν προκειμένην, προσήκῳ βλέπουσιν εἰς
 ἑαυτὸν, καὶ τὰ ἔργα προτείνουσιν, καὶ θεῖν κριτὴν, ζυγὸν δικαιοῦ
 σύντες φέρειν ἐν χερσίν, ὡς τῶν βεβαιωμένων κατ' ἀξίαν τὴν ἀντι-
 μισθίαν ἀποδίδουσιν ἑαυτέροις· ἐκ γὰρ τούτων ἡμῶν ὁρμωμένων,
 πολλὰς ἐπιχειρήσεων, οὐκ ἂν εἴη, ὅστις οὐκ ἂν ἀπὸ τῆς κακίας
 τὴν ἐπὶ τὴν ἀρετὴν τραπεῖσθαι τὴν ἑαυτοῦ φυγὴν μεταπέσειεν·
 ἀρετῆς γὰρ καὶ κακίας καὶ τῶν ἐκ τούτων ἀποβαινόντων, πρὸς ἄλ-
 ληλα ἐκβάλλομένων, καὶ ἰμφονοῦς οὕτω τῆς διαφύρας καθιεῖ-

(*) - Τὴν μὲν γὰρ κακίαν καὶ δειλίαν ἐπὶ ἐλπίσιν
 - φησὶ καὶ μὴ ἴδῃ, καὶ δ' ἐπιθυμίας καὶ
 - τῆς δ' ἀρετῆς ἰδρύεται θεοὶ προπάρουσιν ἰθὺν
 - ἄθῃαται μάρτυς δὲ καὶ ἐρῶς αἰμας ἐπ' αὐτῶν,
 - καὶ τριχῶς τὸ πρῶτον ἰπὸν δ' εἰς ἄκρον μακρῶν
 - φησὶ ἑστῆκα πάλαι χαλεπότερ' ἰούσῃ
 Ἐπίδοτος Ἐργ. σίλ. 286

πας, τίς οὕτως ἀτεγκτος, ἢ ἀνάληγτος, ὅς οὐκ ἂν γενναίαν πρό-
 θεσιν λάβοι τραπεῖσθαι εὐθὺς ἐπὶ τὴν ἑτέραν; (*)

§ ρλε'. Εἰ δὲ τῷ δυσχερῆς καὶ οὕτως δοκεῖ ὁ ἀγών, καὶ τοῦ
 κατ' αὐτὸν βραχίονος κρείττων, μελέτω, ὅτι ἐν ἀρχῇ μὲν δοκεῖ πῶς
 τὸ πρᾶγμα τοῖς γε δειλοτέροις ἀληθῶς ἐνκρίνιον· ἀλλ' ἄκαξ ἐβρω-
 μένω προσβαλὼν, αὐκὶ νικήσας, φᾶσιν ἀποδύσεται πρὸς τὰ δευτέρα
 καὶ γὰρ τὰ πάθη καθάπερ τῆ καθ' ἑκάστην βωννύμενᾶ συνθήκῃ, εἰς
 δευτέραν φύσιν μεταχωροῦσιν (ιγ'), οὕτως ἐκ τούναντίου καταπο-
 λευόμενα κατ' ἀλίαν ἀσθενέστερα γίνονται καὶ ὁ συμβαίνει πολ-
 λάκις ἐν τοῖς πολέμοις· ἐπειδὴν γὰρ ἄκαξ ὁ ἐχθρὸς ἤττηθῆ, ὡς
 ἐλαττωθείσῃ, ἂν οὕτως αὐτῷ καὶ τῆς δυνάμεως μετὰ τοῦ φροσῆ-
 ματος ἐπιθετώτερος τὰ δευτέρα γίνονται καὶ ὅσα ἂν συντότερόν
 τῆ ἰπκναλαμβάνῃ τὴν μάχην, τοσοῦτον αὐτῆς μὲν ἐκ τῷ κρείτ-
 τορος, ὁ δὲ ἐκ τοῦ ἤττονος ἀνταγωνιῖται· διὸ ἐβρωμένως πᾶς τις
 ὁμῶς χωρεῖτω καὶ τοσοῦτον, ὅσον πλειόνων ἴσιν ἢ νίκῃ ἀντάξιος,
 λαμπρότερα ἡμῖν τάρταρα ἐπαγγελλομένη· ὁ γὰρ προηγούμενος
 ἀξίματος οὐδ' ὀσίχον πρὸς τὴν ἀπὸ τῆς νίκης ἐσομένην εὐφροσύνην
 τοῖς ἀριστεύσασιν κρίνεται.

§ ρλς'. Ἀλλ' εἰ καὶ ἰκανὰ πρὸς εὐδαιμονίαν ταῦτα τὰ ἀπὸ τῆς
 ἠθικῆς παραγγελλόμενα, ὅπως γρη λαβόντας πρᾶξῃ τῆς ἐπικνο-
 θώσεως τῆς φυγῆς, γενναίως μαχίσασθαι πρὸς τὰ πάθη, ἀλλ' οὐκ
 ἀξιώχρῳ ἐπὶ ταῦτα τῷ τῆς ἀληθοῦς ἐριμῆνῳ εὐδαιμονίας τὴν ἀπί-
 λαυσιν πᾶρασχῆν· ἐν οὖν οὖν πλείονι πεποιθήσει πρὸς τὴν ἐλπίδα
 τὴν μάχην ἀναδειξόμεθα, πόθεν γρη ἐλπίζῃν ἡμῖν προσγενήσεσθαι
 τὴν ἐπὶ πρὸς τοῦτ' ἐλλείπουσιν δύνχμιν; τοῦτο γὰρ οὐκ ἐπὶ ἐκ τοῦ
 λόγου αὐτῷ ζητητίον· οὐκ ἐπὶ γὰρ ἔμε ὅτι καὶ εἶπε, πάντ' εἰπὼν
 καὶ προδείξας τὸν ἐπ' αὐτῷ ἀνάγκη ἄρα ἄλλοθῆν παθῆν τοιοῦτό
 τι ἐξαιτεῖσθαι, δι' οὐ προῖόντες, ἐρ' ὁ σκοποῦμεν τέλος, ἀπληρῶς

(*) Μάλιστα δὲ καὶ τὰ εἰς Περικλέον ἀναφορὰ πᾶρα Διογῶντι (Βίβ. Β. κβ
 ἄπειν.) οὐ γὰρ ὀλίγον κίβηνα εἰς τὴν σκοπὴν συμβάλλεται τούτων.

ἀρξοίμεθα· ἐπειδὴ γὰρ πάντες μὲν ἐρίενται τοῦ ἀκρου τυχεῖν ἀγα-
θοῦ, καὶ οὐδεὶς ἔπειν ἂν εἴπῃ, ὅς ποτε ἂν τύχοι τούτου βουλόμε-
νος (ρκρ'). τὴν δὲ πρὸς ταῦτα δύναμιν οὐκέτ' ἂν οἰοί τε εἶναι πλήρη
ἀπὸ μόνου τοῦ λόγου σχεῖν, εἰκὸς τὸν θεὸν αὐτὸν τὸν καὶ ἀκρον
ἀγαθὸν ὄντα, καὶ πάντων ἀπὸ τοῦ Ἰησοῦ ἑαυτοῦ παρεχόμενον ἀπο-
λαύειν (ρα'). ὡς τι ἐν οἷς ἂν μάλιστα ὁ λόγος συμφλώττη, ἐτέ-
ρωθεν ἡμῖν παρασχέσθαι τούτου ὃ ἂν μὴ εἴδεν, ἢ τὸ ἐξ ἀποκαλύ-
ψεως ἡμῖν δωρηθῆναι.

ὅτι Χριστιανῶ καὶ πλέον πλείον πλείον ἀποκαλύψεως δεδώ-
ρηται φῶς πρὸς τὰ τὰ ἀκρου ἀγαθοῦ ἀπάλαυσιν.

§ ρλ'. Ὁ μὲν οὖν ὀρθὸς λόγος εἰσῆγάγατο ἡμῖν ἐν τοῖς ἑμπροσ-
θεῖς (π—ρ'), ὅπως πᾶσι τε πρὸς ἑαυτοὺς, τὰ τε πρὸς θεόν, καὶ τὰ
πρὸς τοὺς ἄλλους καθήκοντα συμφάνως τῷ νόμῳ τῷ τε φυσικῷ
καὶ γραπτῷ δεῖ ποιῆσαι ταῦτα δὲ βούλεται εἰπεῖν, οἷους ἡμᾶς εἶναι
δεῖ, πρὸς μὲν ἑαυτοὺς, φρονίμους· πρὸς δὲ τὸν θεὸν εὐσεβεῖς· πρὸς
δὲ τοὺς ἄλλους, ἐπιεικεῖς καὶ δικαίους (ρβ'), ἀλλὰ καὶ ὁ ἱερὸς
λόγος συνωδᾷ τῷ ὀρθῷ αὐτὰ ταῦθ' ἡμῖν καὶ αὐτὸς, εἰ μὴ τι καὶ
πλείον, προστάττοι ποιῆναι τούτοις οὖν εἴτις χρῆσάιτο κατὰ τρόπον,
καὶ τὰ ἐκ τῶ ὀρθῷ λόγου ἐπόμενος παραγγέλμασι, καὶ ταῖς ἐκ
κατὰ τὴν ἐπίστασιν καὶ ἐπίστασιν λόγων προσθεμένοις κειθόμενος, ὁ
ποιοῦτος ἀπλανῶς τὴν ἐπὶ τὸ ἀκρον ἀγαθὸν βαδιεῖται· ἀλλ' ὅπως
ἂν τις χρῆσάιτο ταῖς ἀρεταῖς ταυταῖς, τῷ ὀρθῷ ἐπόμενος λόγῳ,
ἀρῆται ἡμῖν ἰκανῶς λοιπὸν δὲ καὶ ὅπως ἡμῖν νῦν ὡς ἀπὸ μόνου
τῆς θεοσεβείας εὐδοκίαι εἶσι, εἰς ὃ ὁ λόγος μάλιστα ἡμᾶς ἔχει φέρων,
μῶρ' ἅττα εἰπεῖν, καὶ τέλος ἐπιθεῖναι τῇ πραγματείᾳ.

§ ρλβ'. Ὅτι καὶ περὶ μὲν ἀνθρώπων τῷ τῆς εὐδαιμονίας ἀπο-
λαύειν ἐπιμένον, τὸ τρίτον τῶν καθήκοντων ποιῆναι ἐποφείλεται,
παντὶ που δῆλον μέγιστα δὲ Χριστιανῶ, ὃ καὶ πλέον τι φῶς, ἐν οἷς
ἂν μάλιστα ὁ λόγος συμφλώττη, καθ' ὑπερτέρον διδώρηται λόγον·
φῶς δὲ τοιοῦτον ἄλλο, πρὶ ὃ ἐξ ἀποκαλύψεως ἔχομεν, οὐδ' ἔστιν
εἰπεῖν τούτου ὃ ἐστὶ τῇ ἄνωθεν παρὰ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων ἡμῖν

δωρηθῆναι, τὸ φωτίζον, τὸ ἀγαθόν, τὸ ἰδρυθῆναι ἡμᾶς πρὸς τὴν σκο-
ποῦμεν εὐδαιμονίαν· δι' οὗ τήντ' ἐκ τοῦ μηδενὸς τῶν ἀπάντων γί-
νεσιν μεμνημένα, τήντε τοῦ πρωτοπλάστου ἀπλότητα, καὶ τὴν πτώσιν
αὐτοῦ ὑπερον μεμνηθήκαμεν· πρὸς δὲ, νεκρῶν ἀνάστασιν, καὶ κρίσιν
μέλλουσαν, καὶ τῶν βεβιωμένων ἑκάστης ἀκόδοσιν· πάνθ' ὑψηλὰ,
πάνθ' ἄγχα, πάνθ' ὑπὲρ λόγον· τὸ δὲ ὑπερφάνωτον, θεῶν λόγον ἀνεκ-
φοιτήτως οὐρανίθην ἡμῖν κατελθόντα, συναναστραφέντα μὲν τοῖς
ἀνθρώποις, τῶν δὲ ἄνω οὐδαμῶς χωρισθέντα, οὐσιωθέντα δὲ τὸ καὶ
ἡμᾶς, τὸν ἀπῶς μὲν ἀναφῆ καὶ αὐρατον ὄντα, ὑπὲρ ἡμῶν δὲ ἡμῖν
γενόμενον ὁμοιον, καὶ παθόντα, καὶ ταφέντα, καὶ ἀναστάντα τῇ
τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ πάλιν μετὰ δυνάμειος καὶ δόξης ἐλευσόμενον ὡς
θεῖον, καὶ κρίσιν δικαίαν ποιήσοντα.

§ ρλγ'. Χωρὶς δὲ τούτων παραγγέλματα ἠκούσωμεν ἀριώτατα,
καὶ πρὸς εὐδαιμονίαν αὐτὴν ἀγωγίτατα, πλήρη σοφίας, ὡς εἰς τα-
ρῆθαι πάντας τῶς ἔθνητους. Ἔστι δὲ ταῦτα τινὰ;

• Ἀμὲν λέγω ὑμῖν, εἴν μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν
πλείον τῶν γραμματέων καὶ φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν
βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

• ἠκούσατε, ὅτι ἐβέβη τοῖς ἀρχαίοις, οὐ φρονεῖσις ὡς δ' ἂν
φρονεῖσι, ἔνοχος ἔστι τῇ κρίσει· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ἐβέβη-
μενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰλή, ἔνοχος ἔστι τῇ κρίσει ὡς δ' ἂν εἴπῃ μωρὸς,
ἔνοχος ἔστι εἰς τὴν γένναν τοῦ πατρὸς.

• Ἐάν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ μνησθῆς,
ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχη τι κατὰ σοῦ, ἄρα· ἵκετ' ἐπὶ τὸ δῶρον σου ἐπι-
προσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὑπάγε πρῶτον διαλλάτθαι αὐτῷ, καὶ
τότε ἐλθὼν, πρόσφερε τὸ δῶρόν σου.

• ἠκούσατε, ὅτι ἐβέβη τοῖς ἀρχαίοις, οὐ μωρεῖσις· ἐγὼ δὲ,
λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ἐμβέβησεν γυναικὶ πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς
πῶς ἐμοίγευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ.

• Εἰ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς σκηνδαλίξει σε, ἔξαιε αὐτὸν, καὶ
θάλε ἀπὸ σοῦ· καὶ εἰ ἡ δεξιὰ σου χεὶρ σκηνδαλίξει σε, ἐκκόψον αὐτὴν
καὶ θάλε ἀπὸ σοῦ· συμφέρει γὰρ σοι, ἵν' ἀποκοπῆ ἐν τῶν μελῶν σου,
καὶ μὴ ὅλον σου τὸ σῶμα ἐλθῆ εἰς τὴν γένναν.

ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝ. ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ.

» Ηκούσατε, ὅτι ἐρρέθη, μὴ ἐπιπορεύσθε· ἐγὼ δὲ λέγω, μὴ
μίσους ὄλωσθε· ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν τὸ ναὶ ναὶ, καὶ οὐ οὐ·

» Ἦκουσατε, ὅτι ἐρρέθη, ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, καὶ ὀδόντα
ἀντὶ ὀδόντος· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ· ἀλλ'
ὅστις σε βλάψῃ ἐπὶ τὴν δεξιὰν σιαγόνα, σρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἀρι-
στεράν· καὶ τῷ θέλοντί σε κριθῆναι, καὶ τὸν χιτῶνα σου λαβεῖν, ἄφες
αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον·

» Τῷ αἰτουῦντί σε δῶδον, καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ ἀναλίσσασθαι
μὴ ἀποστραφῆς· ἐάν γὰρ δανείζητε, παρ' ἑνὸς ἐλπίζετε ἀπολαβεῖν,
ποία ὑμῖν χάρις ἔσται; οὐχὶ καὶ οἱ ἰθνηκοὶ τοῦτο ποιοῦσιν; καὶ ἴαν
ἀγαπήσῃτε τοὺς ἀγαπήσαντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε; οὐχὶ καὶ οἱ
τελώναι τοῦτο ποιοῦσι; καὶ ἐάν ἀσπάζῃσθε τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν
μόνον, τί περισσὸν ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι τοῦτο ποιοῦσιν;

» Ἦκούσατε, ὅτι ἐρρέθη, ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου, καὶ μι-
σησεις τὸν ἐχθρόν σου· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπάτε τοὺς ἐχθρούς
ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς καταπαρμένους ὑμῖν, καλῶς ποιεῖτε τοὺς μι-
σησάντας ὑμᾶς, καὶ προσείχεσθε ὑπὲρ τῶν διωκόντων ὑμᾶς.

» Ἔσθετε τέλειοι ὑμεῖς, ὡσπερ καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν τέλειός
ἐστιν, ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.
τοῦτο ἄρα ἄκρον ἡμῖν ἐστὶ ἀγαθόν, τοῦτο βασιλεία οὐρανῶν, τοῦτο
ἐπιτέλειμα ἐν οὐρανοῖς, τοῦτο μεσοπαροδοσία τῶν βεβιωμένων, τοῦτο
κωνίαν μακαριότητος, τοῦτο εὐθυμία κόρον οὐκ ἔχουσα, τοῦτο τελεία
εὐδαιμονία, καὶ ἔνωσις Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου τοῖς τῷ φωτὶ ἐκείνου
ἐπιδοθῆναι βουλομένοις.

» Πῶς βασιλεῦ, Θεὲ καὶ κύριε τοῦ ἐλέους, πατέρα οὐρανοῦ καὶ γῆς
πατέρα πάντων τῶν ἐν αὐτοῖς, ὁ ἀρρήτως συγκρατάσῃς πέμψας τὸν
μονογενῆ σου υἱὸν τὸ ἐμὸν λεγόμενον φύραμα, τὸν σαρκιωθέντα,
καὶ σαυρωθέντα, καὶ ταφέντα, καὶ ἀναστάντα, καὶ τὰ πάντα πα-
ρόντα διὰ τὴν ἐμὴν σωτηρίαν, αὐτὸς δίδάξόν με τὰ δικαιώματά
σου, καὶ φάτισόν με τῷ φωτὶ τοῦ προσώπου σου, λύχνον τοῖς
ποσὶ μου τὸν θείον σου φόβον προθεῖς πρὸς τὴν ὁδηγίαν τῶν ἐν-
τολῶν σου, ὅπως τὰ ἐμὰ κτῶ καθήκοντα πράξας, καὶ τὸ ὑπόλοιπον
ἐργῶν τοῦ βίου διατρέξας ἀζίως, τῆς παρά σοι βασιλείας καὶ εὐδαι-
μονίας ἀξίος γένωμαι.

» Ἐν Βουκουρεζίῳ, ἀποκτ.

ἀγαθὸν ἀληθές τί ἐστὶ. μβ. σημ.
ποσαχῶς λέγεται. ρβ. ἀληθές, ἢ
φαινόμενον. ἀπόλυτον, ἢ σχετι-
κόν· ἐναργητικόν, ἢ παθητικόν·
ζηρητικόν, ἢ θετικόν· τακτικόν,
ἢ ἔκτακτογ· σωματικόν, ἢ ψυ-
χικόν· ριβ'. ἄλλοτ' ἄλλως ἀγα-
θὸν καὶ κακὸν τὸ αὐτὸ, καὶ πούτῳ
εἰρητώτερον. ριβ'. ἄκρον πούτῳ. ε.
ριδ'. ρκγ'. ἔσογον καὶ ἔσχατον. ρκδ.
χαρακτῆρες αὐτοῦ πάντε. ρκβ'.
ὅπως αὐτὸ βηρυτίον. ρλα — ρλε.
ἀγωγή τῶν παιδῶν ἢ μὲν φυσι-
κῆ, ἢ δὲ ἠθικῆ. υη.
ἀγωνία ψυχῆς τί ἐστὶ. μζ'.
ἀχθία τί ἐστὶ. μη.
ἀλμα διωλιζόμενον, διήκει εἰς τὸν
ἐγκέφαλον. θ'. ἐκ πύσων σοι-
χείων. ια.
ἀίματώδης κρᾶσις τίς. ιβ'.
ἀίματώδης ὅπως παθαίνεται.
ιβ'. νδ'.
ἀίσθησις πόθεν πηγάζει. θ'.
ἀίσθητικὴ ζωὴ, πόθεν διασώζε-
ται. θ'.
ἀισγύνη τί ἐστὶ. μη.
ἀίτια οὐκ ἔχει πρῶτον. πα.
ἀκολασία τί ἐστὶ. ριβ'.
ἀνθρώπος ἐπιβρεπής πρὸς εὐδαι-
μονίαν. ριδ'.
ἀπόγνωσις τί ἐστὶ. μζ'.
ἀρετὴ ποσαχῶς τίς ἀληθές. ρβ.
διαίρεται τριχῶ. ρβ'. ἢ μερισμ.
καὶ ἄκρα. ρι. ἀπλῶς ἀγαθόν. ριβ'.
οὐδὲ ἑαυτὴν ἐρετῆ. ρκγ'.

ἀριστοκρατία τί ἐστὶ. πη.
ἀσέβεια τί ἐστὶ. ρβ'.
ἀσώτος τίς. ρικ. ριβ'.
ἀχαριστία ὅσον κακόν. ρα. ρε.
βίος κοινωνικός. πζ'.
Γενναίτης. ρθ'.
Γνωθὶ σαυτὸν ὅπως χρησίμων. ξ.
περὶ τὸ συναμρότερον θεωρεῖται. ο.
ὅπως περὶ τὴν ψυχὴν. σα. ὅπως
περὶ ἡμᾶς. οβ'. ὅπως περὶ τὰ
καθήκοντα. ογ'. ὅπως περὶ τὴν
διανοίαν καὶ προαίρεσιν. οδ'.
ὅπως δὲ καὶ περὶ τὸ σῶμα. οε'.
ὅπως δὲ καὶ περὶ τοὺς φίλους καὶ
βίβλους. οζ'.
Διακυτία τί ἐστὶ. πη.
Δημοκρατία. πη.
Διαλεκτικῆ. β'.
Δικαιοσύνη γενικὴ ἀρετῆ. ρβ. ριβ'
Διοίκσις τίς βελτίων. πη.
Δουλαία πύσον βδελυρῆ υγ'.
Δυσειδαιμονία τί ἐστὶ. ριβ'.
ἔλεος τί ἐστὶ. ρθ'.
Ἐλευθερία θαλάσσιος. υιβ'.
Ἐλευθερία προκρίτης. ρδ'.
Ἐλευθεριώτης ποία. ρθ'.
Ἐλπίς τί ἐστὶ. μζ'.
Ἐπιστήμη οὐ τελειὸν ἀγαθόν. ρκδ'
Ἐπιχειρημακία. μθ'.
Ἐργατικὴ μήτηρ σωφροσύνης. υη.
Ἐριννὸς τίνες ἠθικῶς. ξα.
Ἐυδαιμονία ποῦ ἴσται. ριδ'.
Ἐυθυμία τίς. ρκγ'.
Ἐύνοια τί ἐστὶ. ρθ'.

ροσγορία τί ἐστι. ρθ'.
 αία τί ἐστι. υζ'. ρθ'.
 βεια. υζ'. ρθ'. ριβ'.
 αμία. μζ'.
 τί ἐστι. γ'.
 τυτία τί ἐστι. μθ'.
 ποσαπλή. θ'.
 αίων τί οφείλει ποιείν. ρζ'. ὅπως
 κειθαργεῖν αὐτῷ. ρς'.
 τί ἐστι. μζ'. οὐ τέλειον
 κόν. ρκί.
 τί ἐστι. ε'.
 παραγγέλματα. ρλζ'.
 ὁπότες τί. ρεθ'.
 ὅς τί ἐστι. μζ'.
 αὐτοπαρκετος, ἀναγκαῖος, ἀνελ-
 πτος, ἀφάρτος, κά. ὅπως κτι
 αγωῦς ὑμνεῖται. καὶ ὅπως δια-
 γάτης οὐτῷ ἐνύμειθα. κβ'.
 αὐτον αγαθόν ρκί. δι' ἐαυτὸν
 τίς. ρκς'.
 οἰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς. καὶ τί
 μ'. βαθμοὶ αὐτῆς. τρεῖς. μλ'.
 ελευθερία αὐτῆς. υιβ'. ἐφίε
 τοῦ αγαθοῦ. ριδ'. ὅπως δα-
 α τῇ φαντασίᾳ. ρλ'.
 πτική φιλοσοφία. τίς. γ'.
 ὅπως ἀν δαμάζοιτο. υιβ'.
 κόντα τίνα οθ'. ποσαχῶς. π'.
 πρὸς Θεόν. κά. τὰ πρὸς ἐαυτὸν
 ἕως ἀπὸ τῆς ψυχῆς. πδ'. ὡς
 τοῦ σώματος. πέ. τὰ πρὸς τοὺς
 αὐς. πς'. τὰ πρὸς τοὺς παῖδας.
 τὰ πρὸς τοὺς γονεῖς. ρά. τὰ
 πρὸς τοὺς φίλους. ρθ'. τὰ πρὸς τὴν
 φίδα. ργ'. τὰ πρὸς εὐεργέτας.
 τὰ πρὸς ἠγεμόνας. ρς'. τὰ
 ὑπηκόους. ρζ'. ἀπορατικά
 βτικά. πδ'. πῶς ἀν μάλλον
 οἰς χρειαίμεθα. υί.

Κακία ἀπλῶς κακίαν. ριβ'.
 Κακὸν τί καὶ ποσαχῶς. ριέ.
 Καλοκαγαθία τί. ρθ'.
 Κράσις σώματος ὅπως διάφορος. ιθ'.
 Κτήνη ταῦτέστιται τοῖς ἀνθρώποις. ιθ'.
 λογική τίς. β'. τί διαφέρει Μετα-
 φραστικῶς. γ'.
 Μανίας βαθμοί. μζ'.
 Μεγαλοπρέπεια τί ἐστι. ρθ'.
 Μῆθη οἰων κακῶν αἰτία. υιά.
 Μελαγχολική κράσις. τίς. ιβ'.
 Μελαγχολαίς. ιε'. νδ'.
 Μεταμέλεια τίς. μζ'.
 Μεταφυσική τίς. γ'.
 Μοναρχία τίς. πη.
 Νέος καὶ ὅπως δεῖ ζῆν. υέ.
 Νεῦρα ὅπως ἡμῶν μεταβάλλεται. ι.
 Νόμος κδικός. πς'.
 Νόμος πολιτικός. ργ'.
 Οἰκονομική τίς. δ'.
 Οἶκτος πόθεν. υιέ. υις'.
 Ὀργή τί ἐστι. μλ'.
 Ὀρεξίς τί ἐστι. κλ'. μδ'.
 Ὀχλοκρατία τί ἐστι. πί.
 Πάθη ὅπως ἐκ τοῦ σώματος ἀνα-
 φάνται. ζ'. ἐκαστῷ διάφορα. ιγ.
 ιθ'. ἐκ τῆς ψυχῆς. κ'. ὅπως τῶν
 αἰσθημάτων ἀποτελέσματα. μί.
 τίνα αγαθά, ἢ κακὰ. οὐτόθι. τί
 ἐστὶ πάθος, καὶ τίνα τὰ ἀργι-
 κά. μς'. ἐκ τούτων δὲ τὰλλα. μζ'.
 προάγονται μέχρι μανίας οὐτόθι.
 αγαθῶν αἰτία καὶ οὐκ ἀφανισ-
 τέα. γά. ὑπαρχικά τρία τιμῆ,
 ἡδονῆ, κτήσεως. νγ'. ὅπως ἰα-
 τία. ζ'. εἰς φύσιν μεταβαλλόμε-
 να. ιθ'. ζς'. ὅπως ἀσθενέτερα
 γίγνεται. ρλζ'.
 Πατέρες οφείλουσι παιδεύειν τοὺς
 παῖδας. υιζ'—ρ'.

Παραγγέλματα ὑψηλά. εὐαγγε-
 λικά. ρλθ'.
 Πατρίς τί ἐστι. ργ'.
 Πλεονεξία φευκτέα. υιδ'.
 Πλουτοκρατία τί ἐστι. πη.
 Πλούτος οὐ τέλειον αγαθόν. ρκί.
 Πόθος τί ἐστι. μζ'.
 Πολιτική τίς. δ'.
 Πολιτεία τί ἐστι καὶ ποσαπλή. πη.
 Πρώτης τί ἐστι. ρθ'.
 Συμπαθεια τί ἐστι. μθ'.
 Συναΐδησις ὅτι τῆθικὸς συλλογισ-
 μός. ζα'. ὅτι τριττῆ. οὐτόθι.
 Σφυγμὸς ἐκαστῷ διάφορος διὰ τί. ια'.
 Σωφροσύνη γενική ἀρετή. ρθ'.
 Τέρψις τί. μθ'.
 Τιμὴ ὅτι οὐδέν. ζγ'.
 Ἴγρὰ τὰ τοῦ σώματος συστατικά
 ποσαχῶς. θ'.
 Ἰπαρξίς ἀναγκαῖα καὶ κατὰ συμ-
 βεβηκόσ. πέ.
 Ἰποληψίν τινος παραβλάπτειν κα-
 τικιστον. υιέ.
 Φαντασία δυνάμεις τῆς ψυχῆς. κα.
 τί ἐστὶν αὐτῆ. κγ'. δυνάμεις αὐτῆς
 μνήμη, ἀνάμνησις, κρίσις, εὐφύα.
 οὐτόθι. δυνάμεις αὐτῆς. κδ'. ὅτι
 αἰτία πολλῶν αἰσθημάτων καὶ ἀ-
 νυπαρκτων πολλαχῶς. κς'. πλασ-
 ματική. κς'. κη'. εἰς μανίαν τρέ-
 πεται. οὐτόθι. ὅπως πολλῶν
 κακῶν τῇ ψυχῇ αἰτία. κθ'. λ'.
 ὠφέλεια ἐξ αὐτῆς ὅπως. λθ'—λη'.
 εὐθυμία ἐξ αὐτῆς ὅπως. λυ'.
 Πόθος τί. μθ'.
 Φιλάργυρος τί. ριά. ὅτι δαίμων
 χαλεπός. μγ'. νγ'. χαρακτήρ αὐτοῦ

πῶς. νέ. νη'.
 Φιλάργυρις τί. μθ'.
 Φιλαυτία κακόν. νθ'.
 Φιληδονος δαίμων. μθ'. νγ'. νέ. νη'.
 Φιλία ποσαχῶς. ρβ'.
 Φιλόδοξος δαίμων. μθ'. νγ'. νέ. νη'.
 Φιλοξενία τί. ρθ'.
 Φιλοπρωγία τί. ρθ'.
 Φιλοσοφία τί. α'. ὀργανική, ἢ θεω-
 ρητική, ἢ πρακτική. οὐτόθι.
 Φιλοσοφύνη. τί. ρθ'.
 Φιλοτιμία. μθ'.
 Φλεγματικὸς ὅπως παθαίνεται. ζ.
 νδ'.
 Φρόνησις κανῶν ἀρετιῶν. ριθ'.
 Φυσική τίς. γ'.
 Φυσικὸς νόμος. τίς. δ'.
 Φυσική ζωὴ τίς. θ'.
 Φῶς ἐξ ἀποκλήψεως. ρλζ'.
 Χαρακτήρ ἐκαστῷ διάφορος κατὰ
 ἡλικίαν καὶ ἔθος καὶ κλίμα. ιθ'.
 Χολερική κράσις. τίς. ιβ'.
 Χολερικὸς ὅπως παθαίνεται. ιθ'. νδ'.
 Χριστιανός οφείλει μάλλον ποιεῖν
 τὰ ἐαυτοῦ καθήκοντα. ρλζ'.
 Ψυχὴ ὅπως τῶν ζῴων πρῶτον.
 λόντων ἀντιλαμβάνεται τὸς τε
 ἀντιλήψεις συναΐδα, καὶ ἐκ δυο-
 τινῶν διδομένων ἑτέρας ἀλη-
 θείας συναΐει. ἐξ ἧν συναΐεται,
 ὅτι αὐλὸς ἡ ψυχὴ ἐστὶ καὶ ἀθα-
 νατος. κ'. δυνάμεις αὐτῆς, νοῦς
 φαντασία καὶ θέλησις, καὶ ὅπως
 ἐκ τῶν πηθῶν ἀπανορῶν ἐαυτὴν
 πολλαχῶς. ζβ'. ζη'. συμπαθαί-
 νεται κηκουμένῳ τῷ σώματι. πέ.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΑΣ

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

Ἐπὶ τὰ ἑσωτερικά καὶ εἰς τοὺς διδασκάλους αὐτῶν, ὅπου διδάσκου-
ται ἡ ἑλληνικὴ παιδεία, ἀλλὰ δὲ εἰς τὰ ἐντὸς τῆς ἐλευθέρου ἑλ-
λάδος τοιοῦτοτρόπως.

Εἰς τοὺς παρελθόντας περὶ τῆς κοινῆς ἐλευθερίας ἀγῶνας τοῦ
γένους, ἐπειδὴ μὲ εἶχε ῥῆθῃ ἡ τὴν μακρὰν τῆς φιλῆς ἑλλάδος εἰς
τὰς καλὰς τῶν καρπαθίων, δὲν ἠμῶν εἶσα νὰ μὴ κινήσω κατὰ
ἀποφασιστικῶς τὸ ἔργον κινῶν εἰς τὸ νὰ συνεισφέρω τοῦτ' αὐτὸ, τὸ
ὅποσον τὸ ἐπαγγελμα ἀπῆται τότε κατ' ἐμοῦ πρὸς τὴν κοινὴν βελ-
τίωσιν. Ἐκεῖ λοιπὸν ἐν διατριβῇ δέκα περίπτω ἑτῶν μετέφρασα καὶ
ἐλογίσθησα τινὰς τῶν ποιητῶν πρὸς εὐκολίαν τῶν Σχολείων καὶ τῆς
Νεολαίας ἀλλὰ δὲ καὶ συνέγραψα, ὅτι ποτὲ ὁ καιρὸς, ὁ μέγας
ὄντος τῶν πραγμάτων διδάσκαλος ὑπεγόρευσε καὶ οὕτω γενομένης
ἐπιτήρησις, κατέστη ἐνταῦθα νὰ τὰ ἐκδώσω εἰς τύπον ἀλλὰ μὴ εἰδὼν
τὸ κλεινὸν ἔδαφος τῆς πατρίδος, καὶ ἀνεμοσφύρας ἀπροσδόκητος,
ἐπέφερον τοσαύτων ἀπερῶσιν εἰς τὰ πράγματα, ὥστε ἀνάγκη ἵν
νὰ ἀναβάλω τὸ ἔργον μέχρι τούδε, καὶ τοῦτο οὐ μόνον διὰ τὰς συμ-
βάσας παραγὰς, ἀλλὰ καὶ δι' ἑλλειψιν Τυπογραφίας. Νῦν δὲ τοῦ Θεοῦ
ἀδούτου εἰρήνην, καὶ τῶν πραγμάτων κατασταθέντων ἐκ προνοίας
αὐτοῦ Βασιλικῆς καὶ μάλιστα τῶν Σχολείων, ἀφ' ὧν ἐλπίζεται μά-
λιστα ὁ πρωτότατος καρπὸς τῆς ἐλευθερίας, αὐξομένων καὶ βελτιω-
μένων, ἀπεράσσω νὰ ἐκδώσω ταῦτα τὰ ὅποια εἶναι τὰ ἑξῆς.

Τὰ Μεταφρασθέντα.

- Ὀμηρος τῶτε κείμενον καὶ ἡ μετάφρασις εἰς τὸ πικρὸν
Ἄττικόν καὶ τὰ σχόλια εἰς τόμους. 6.
- Ἑσπερίδης ἑρμῆος 6.
- Σοφοκλῆς ἑμῆος 2.

Τὰ Συγγραφέντα.

- Τετρακτὸς ἦτοι Ῥητορικῆ, Λογικῆ, Μεταφυσικῆ, καὶ
Ἠθικῆ εἰς τόμους 1.
- Ἑνωρὶς ἦτοι Φυσικῆ καὶ Μεταφυσικῆ 1.
- Λόγοι συμβουλευτικοὶ, δικανικοὶ, καὶ ἐπιδικαστικοὶ
πρὸς γράμματα τῶν μαθητῶν ἐν Ῥητορικῆς μελέ-
της διὰ λόγους πρὸς διαφόρους ἐπιστάτας καὶ προ-
σέτι Ἐπιστάται, καὶ ἄλλα τοιαῦτα συμπληροῦσι καὶ
αὐτὰ τόμους. 4.

20

Ἐκ τούτων λοιπὸν τῶν βιβλίων, τῶν ὁποίων ἕκαστον εἶδος ἐκδοθί-
σεται εἰς γύλιον σῶματι, θέλωσι διανεμηθῆ ἀλλὰ μὲν εἰς τὰ σχο-

Εἰς τὰς σχολαίαι τῆς Κωνσταντι- νουπόλεως καὶ τῶν περιεπρω- τείων καὶ διδασκάλους αὐτῶν σώματα εἰς ἕκαστον εἶδος 30	
Εἰς τὰς τῆς ἰσαρχίας τοῦ Π. Ἁγίου Τουρνόβου	10.
Εἰς Βουκουρέσιον	10.
Εἰς Ἰάσον	5.
Εἰς Ὀδησσόν	5.
Εἰς Ἀδριανούπολιν	5.
Εἰς Φιλιππούπολιν	5.
Εἰς Μελένικον	5.
Εἰς Κοζάνην	5.
Εἰς Μέσσοβον	5.
Εἰς τὰ ἐν τῷ Ζαγορίῳ Σχολείῳ	15.
Εἰς Ἰωάννινα	15.
Εἰς Ἀργυρόκαστρον	5.
Εἰς Θεσσαλονίκην	10.

Εἰς Σέρβας	5.
Εἰς τὰ τῆς Θεσσαλίας	10.
Εἰς τὰ τῆς Μαγνησίας	10.
Εἰς τὴν Αἴνον	5.
Εἰς Λάμνον	5.
Εἰς Κυθωνίας	5.
Εἰς Μιτυλήνην	5.
Εἰς Χίον	5.
Εἰς Σμύρνην	10.
Εἰς Σάμον	5.
Εἰς Ρόδον	5.
Εἰς Κύπρον	5.
Εἰς Κρήτην	5.
Εἰς τὰ τῆς Ἑπτανήσου ἑλληνικῆς Πολιτείας	20.
Προσέτι εἰς ἀγνωσμένους ἰδιαιτέρους διδασκάλους	20.
	<u>250</u>

Εἰς τὰ ἑσωτερικά.

Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον
διανεμηθῶσιν καὶ εἰς τὰ
ἑσωτερικά τῆς ἐλευθέρου ἑλ-
λάδος Σχολαίαι τὰ νῦν ὄντα

καὶ τὰ μετὰ ταῦτα ἑσθ-
μένα σώματα 250.
Μένουσι δὲ ὑπόλοιπα 500.

Ταῦτα δὲ συμποσούμενα εἰς δέκα γυλιὰς τόμους, θέλωσιν ἀφι-
ερωθῆ ἢ εἰς τὸ Σχολεῖον μίας ἀπὸ τὰς νεοκτιζομένης πόλεις, ἢ εἰς
τὸ ἐν τῷ Ὀρφανοτροφείῳ Βασιλικῶν ἐβλιοταμείον ὑπὸ τὴν πα-
τριακὴν πρόνοιαν τῆς ὑπερτάτης Ἀρχῆς, ὅπου ἀφιερῶθησαν κατ' ἐμὴν
προσέτι καὶ ἐκ τῶν προτέρων μου ἐκδόσεων περίπτω δώδεκα γυλιὰς
τόμοι, διὰ νὰ πωλῶνται ἅμα ἐκ παντὸς εἰς τοὺς φιλομαθεῖς κατὰ
διαταγὴν τῆς ὑψηλῆς Βασιλείας μετὰ τὴν μετριοτέραν, καὶ τὸ ἐκ
τούτων συναγόμενον ἀργύριον νὰ συντελῆ πάλιν εἰς ἐκδοσὴν ἑτέραν
βιβλίων καὶ μετὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τοιοῦτον νὰ ἀξάνη, καὶ
τὰ βιβλία νὰ πλεθύνωνται.

Ἐπὶ τούτοις λοιπὸν παρακαλοῦνται οἱ ἐπίτροποι καὶ διδάσκαλοι τῶν ἐκαστοῦ Σχολείων τῶν τε ἐκτὸς καὶ ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος νὰ φρονίσωσι νὰ λαμβάνωσι ἕκαστοι κατὰ καιρὸν τὰ διορισθέντα εἰς τινος τῶν ἐν Συρα οὐδενῶν ἐμπόρων, ἢ ἕπως ἄλλως εὐχρηστέαται, παρ' ἡμῶν ἐνδοῦθα εἰς Αἴγυπτον, πέμποντες ἐνταυτῶ καὶ τὰς ἀποκρίσεις πρὸς βελτίωσιν. Τὰ αὐτὰ δὲ ὁλοῦσι καμῆ καὶ οἱ κατὰ μέρος Ἑλληνικοὶ διδάσκαλοι ἄλλως δὲ μήτε τῶρον ἔγω, μήτε δύνασιν νὰ τὴ ἐξαποστέλω. Ἰγνακίουτέ ρεε, περὶ τῆς κοινῆς φροντίδος βελτιώσεως.

Ἐν Αἴγυπτῳ τῇ 14 Φεβρ. αὐτῷ.

Νεύροτος Δούκας.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Σελ. 17. σὺ. 9. μου. ἰταβία ἡθελον ἔχει τὴν. τούτο εἶν τὸ ἰθακί: πρὸς τὴν
ἐν 1. πρώτῳ σελ. 2. αἶον.
ἐν 1. πρώτῳ σελ. 2. αἶον. καὶ ἀποκαταστήσῃ τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἔσται ὁ αἶον ὁ
Σελ. 3. σὺ. 11. ἡ τράπεζα. 2. σελ. 4. 23. πρὸς τὸ ἔν. σελ. 7. 16. ἡ γῆ. σελ. 25.
2. 6. 2. καὶ ἀκου, ἀκου. 4. ἑκδοκτικῶν. 11. ἡμεῖς. 12. εἶν, εἶν. εἶτω καὶ ἄλ
25. σελ. 27. 2. ἑσθία σελ. 27. 24. καὶ καὶ σελ. 30. 21. ἔν, ἔν. σελ. 31. 27.
ἐν. σελ. 33. 23. φέει, φέει. σελ. 38. 19. καλεῖται, καλεῖται. σελ. 45. 1. ἡ γῆ
σελ. 49. 4. αἶον, αἶον. σελ. 53. 15. εἶπω, εἶπω. σελ. 55. 25. ἡ γῆ
σελ. 57. 9. ἄλγος, ἄλγος. σελ. 65. 13. καὶ ἔν, καὶ ἔν. σελ. 67. 1. ἔγιν, ἔγιν. 5.
εἶπω, εἶπω. σελ. 70. 6. ἔγιν, ἔγιν. 6. πρὸ ἔγιν. σελ. 71. 4. εἶπω, εἶπω. 8.
αἶον, αἶον. σελ. 84. 20. ἔγιν, ἔγιν. σελ. 105. 7. εἶπω, εἶπω. σελ. 116. 12.
σελ. 135. 2. αἶον. 140. 21. ἀρτίως, ἀρτίως. σελ. 142. 14. ἀρτίως
σελ. 153. 4. ἀρτίως, ἀρτίως. σελ. 148. 24. ἀρτίως, ἀρτίως. σελ. 151. σὺ. 18. ἀρτίως, ἀρτίως.
σελ. 177. 3. καὶ τὰ. 178. 9. εἶτω, εἶτω. 197. 25. (180)
σελ. 180. 21. ἀρτίως, ἀρτίως. σελ. 226. 24. ἡ ἔγιν. 227. 2. καὶ καὶ. 260. 1.
ἀρτίως, ἀρτίως. σελ. 277. 1. ἔγιν. 14. ἔγιν, ἔγιν. 281. 22. ἔγιν
σελ. 284. 2. ἔγιν, ἔγιν. 22. ἔγιν.